

ههژار

بۆ كوردستان

دهزگای چاپ و بلاوکردنه‌وهی

ئاراس

زنجیره‌ی روشنبیری

خاوه‌نی شیمتیاژ: شهوگه‌ت شیخ یه‌زدین

سه‌رنوو‌سه‌ر: به‌دران ئه‌حمه‌د هه‌یب

کتیب: بۆ‌کوردستان

دیوانی: هه‌ژار

سه‌رپه‌رشتیی چاپ: شوکور مسته‌فا و به‌دران ئه‌حمه‌د

ده‌ره‌یتانی هونه‌ری: به‌دران ئه‌حمه‌د

به‌رگ: محمه‌د قادر

بلاو‌کراوه‌ی ئاراس - ژماره: ٤٦

چاپی چواره‌م - چاپخانه‌ی وه‌زاره‌تی په‌روه‌ده

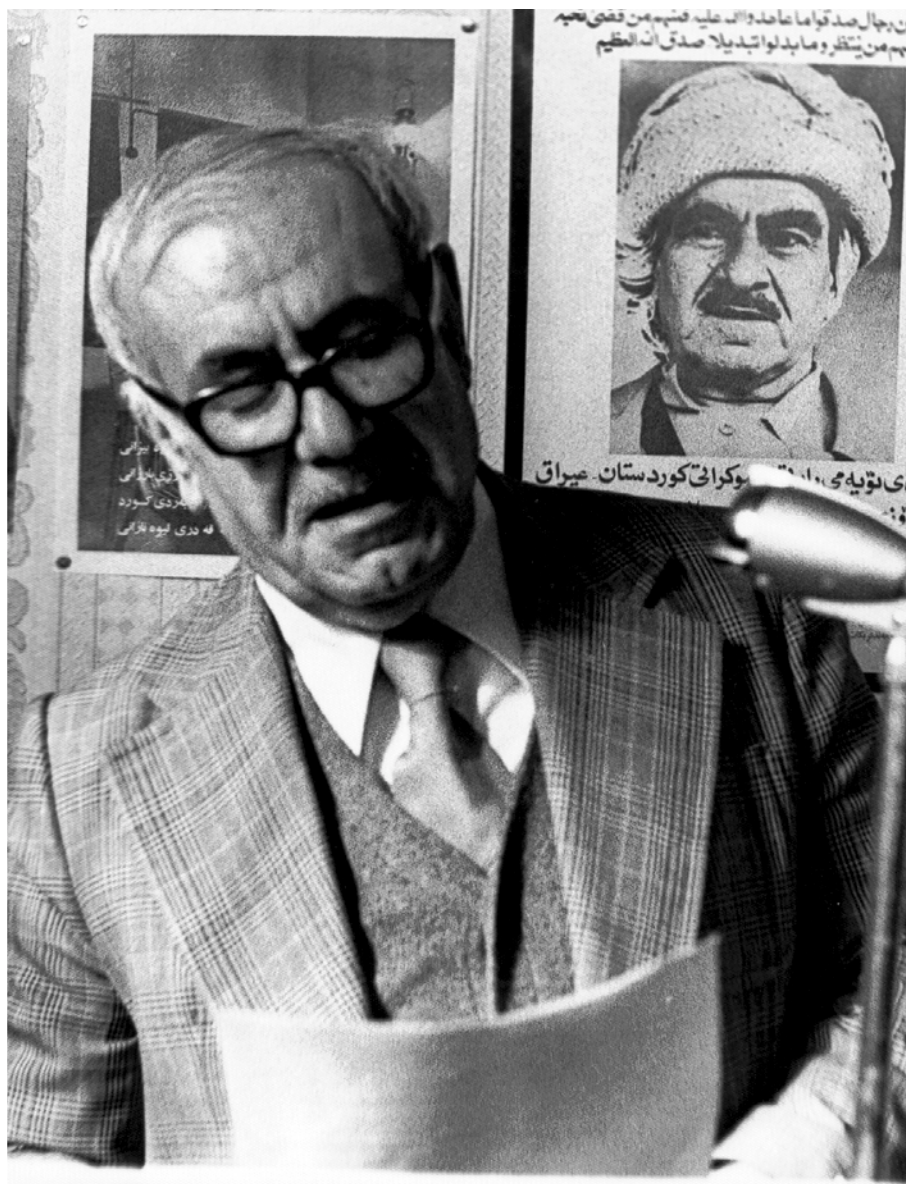
هه‌ولبیر - ٢٠٠١

له‌ کتیبخانه‌ی به‌رتیوه‌به‌رایه‌تیی گشتیی روشنبیری و هونه‌ر

ژماره (٧٨) ی سالی ٢٠٠٠ دراوه‌تی

*

ههزار

وشه یه کی پتویست

ئه رکی له چا پدانه وهی «بۆ کوردستان» ی شاعیری گه وره ی کورد «هه ژاری موکریانی»، له لایه ن سه روکی خو شه ویست کاک مه سعود بارزانی یه وه، به ئیمه سپی دردا. ئه رکی ئیمه له سه ره په رشتیی چاپی ئه مجاره ی دیوانه که دا ئه وه بو وه که شیعه ره کانا مان هینا وه ته وه سه ره رینوو سیی ئیسته ی کوردی و هه له بژیریمان تیدا کردوو به و هیوا یه ی بی هه له و که موکورتی ده ریچی. هه ولێشمان دا وه ئه گه ره له ملا و له ولا شیعه ری کمان ده ست که وی به گه له ئه م چاپه ی بخه یین، به داخه وه جگه له تاک و ته رایه کی پاشکو ی «مه م و زین» و «خه یام» ه که ی، شتیکی ترمان ده ست نه که وت. مامو ستا فه رها د شاکه لی له سوید کو مه لیک شیعه ری هه ژاری له نامیله که یه کدا به ناوی «به یادی تو ده ژی دل م» بلا و کردوو ته وه که له سی چاپه که ی پیشوو دا نین، ئه وانیش ئه و شیعه رانه ن که هه ژار سالانه له سالوه گه ری مائنا وایی نه مران «مه لا مسته فای بارزان و کاک ئیدریسی جوانه مه رگ» دا گو توونی. زۆریه ی شیعه ره کانی به شی چواره می ئه م کتیبه له و نامیلکه یه وه رگیرا ون. نامیلکه که ی شاکه لی هه ندی هه له ی چاپی تی که وتوو ه، هه ولمان دا وه لی ره به پتی ده سه لات راستیا ن بکه ینه وه.

سو پاسی به ریز سه روک مه سعود بارزانی ده که یین که ئه رکی سه ره په رشتیی ئه م چاپه ی «بۆ کوردستان» ی پی سپار دین و هیوا دارین ئه وه ی کردوو مانه مایه ی ره زامه ندیی به ریزیا ن بی ت.

مام هه ژار له هه موو چاپه کانی پیشوو دا نووسیویه: «سو پاس بۆ خودا که ده ست و زمانه ی بۆ خزمه تی کوردی خستۆته کار. سو پاس بۆ باوکی کورد و برای هه ژاران (مه لا مسته فای بارزانی) که وا دوو جار ئه م دیوانه ی بۆ چاپ کردم». ئیمه ش هه موو هیوا مان ئه وه یه که گیانی باوکی کورد و برای هه ژاران (مه لا مسته فای بارزان) و گیانی هه ژار خویشی به م کاره شاد بن و، کتیبخانه ی کوردی بۆ یه که م جار به ئازادییه وه با وه ش بۆ «هه ژار بۆ کوردستان» بکاته وه.

شوکور مسته فا و به دران ئه حمه د

۲۷ ئایار ۲۰۰۰

وہسیہ تنامہ‌ی ہزار

- پہاڑی ہزار -

ہر رشتی پہنچے ہر سلام و نوداں تیرا : لاکھوں گھر گھر کے گلے پہ لگائے وہاں جہ نیر و نیر کے گھر دنیا

خوش و مستون ہے

خوش ناگوار ہے کہ من ہزار کے گھر میں شام دا چھوٹے گھر میں تیرا ہے سلامت نا بڑا
خوش و مستون ہے... کہ ہر ہاں پہ وہ شمشاد ہے ہر جگہ ہر گھر کے گلے پہ لگائے وہاں جہ نیر و نیر کے گھر دنیا

ہر جگہ ہر گھر کے گلے پہ لگائے وہاں جہ نیر و نیر کے گھر دنیا

و کسبت دیکھ بولے کہ نہ کہ نہ کہ دوست و ننگین لگے ر گہ نرے نہ تو پان موکین دہلی کاتی ہر دم

لاہم کہم لے ہر رشتی ہر ہر دہ لاکھوں گھر ہر ہر گھر کے گلے پہ لگائے وہاں جہ نیر و نیر کے گھر دنیا
تیرا وہ... کہ ہر ہاں پہ وہ شمشاد ہے ہر جگہ ہر گھر کے گلے پہ لگائے وہاں جہ نیر و نیر کے گھر دنیا

ہر گھر کے گلے پہ لگائے وہاں جہ نیر و نیر کے گھر دنیا

ہر گھر کے گلے پہ لگائے وہاں جہ نیر و نیر کے گھر دنیا

کے گھر کے گلے پہ لگائے وہاں جہ نیر و نیر کے گھر دنیا

گھر کے گلے پہ لگائے وہاں جہ نیر و نیر کے گھر دنیا

ہر گھر کے گلے پہ لگائے وہاں جہ نیر و نیر کے گھر دنیا

ہر گھر کے گلے پہ لگائے وہاں جہ نیر و نیر کے گھر دنیا

افضل : عبدالرحمن بنگلزہ۔ ہزار، شاعر

۱۴۰۴ھ بروز ۱۲ سبتمبر ۱۴۰۴ء ۲۹ اگست ۱۹۶۳ء

۱۹ مئی ۱۹۸۴ء کو نون سلطان نومیار۔۔۔ ہزار

وهسیه تنامه‌ی هه‌ژار

به‌ناوی خودا

حه‌دیشی پیغه‌مبهره سلاوی خودای لی بی: «له‌و دنیا ههر که‌س ده‌گه‌ل‌ئه‌وانه‌ه‌ش‌ری ده‌کری که له‌سه‌ر دنیا خو‌شی ویستون»

خو‌اش نا‌گاداره که منی هه‌ژار له هه‌موو ته‌مه‌نی ژیا‌ندا هیج که‌سی‌کم به‌قه‌ده‌ر مه‌لا مسته‌فا بارزانی خو‌ش نه‌ویستوه... که به‌ران‌به‌ر به‌و هه‌دیشه‌ ده‌بی‌ حه‌شرم ده‌گه‌ل‌ئه‌و بی و هه‌روه‌ک له دنیا لی‌یه‌وه نزی‌ک بووم له قیامه‌تیش به‌یه‌کی‌ک له نزی‌کانی خو‌یم قبول‌ بکا.

وه‌سیه‌ت ده‌که‌م بو‌ئه‌و که‌سانه‌ی دو‌ست و نزی‌کمن‌ئه‌گه‌ر‌ئه‌وه‌نده‌ی بو‌یان موم‌کین ده‌بی‌ کاتی‌ مردم لاشه‌که‌م له‌به‌ر پی‌ی مه‌رقه‌دی مه‌لا مصطه‌فا بارزانی بنی‌ژن. یان لانی که‌م له‌و گور‌ستانه‌م بنی‌ژن که‌ئه‌وی تیدا نی‌ژراوه... له‌وانه‌ش که‌ دو‌ست و نزی‌کی بارزانی‌ن و له‌پاشی به‌جی ماون ده‌پاری‌مه‌وه، ئی‌جازه‌ بدن که‌ قه‌برم له‌ قه‌بری مسته‌فا بارزانی‌یه‌وه تا ده‌کری دوور نه‌بی. تاوه‌ک له دنیا هه‌موو دل‌خو‌شی و شانازیم به‌دی‌تن و نزی‌کبوون له‌و بو... لاشه‌که‌شم نزی‌ک به‌جه‌نازه‌ی پیرو‌ژی‌ئه‌وبی و ئه‌گه‌ر خو‌ای کرد و له‌سایه‌ی نازادبوونی کورده‌وه جه‌نازه‌که‌یان برده‌وه بارزان، شتی‌ک له‌ئیسکی منیش به‌رن و له‌به‌ر پی‌ی ئه‌ودا ژیر خاکی که‌ن. ئه‌گه‌ر بو‌یان موم‌کین نه‌بی وه‌سیه‌ته‌که‌م جی‌به‌جی که‌ن قه‌یدی نییبه، خو‌ئه‌گه‌ر بو‌یان موم‌کین بی‌و زه‌حمه‌ت و ده‌ردی سه‌ری له‌دوو نه‌بی و به‌ وه‌سیه‌ته‌که‌م عه‌مه‌ل نه‌که‌ن له‌ قیامه‌ت لای بارزانی گله‌یان لی ده‌که‌م. لی‌شم روونه هه‌روه‌ک له‌سه‌ر دنیا لاگیری لی ده‌کردم ئه‌وساش لاگیریم لی ده‌کا...

امضاء: عبدالرحمن شه‌رفکندی. هه‌ژاری شاعیر.

ئه‌م وه‌سیه‌ته‌ روژی ۱۷ / شعبان سالی ۱۴۰۴ هجری قمری = ۳۹ / اردیبه‌شست ۱۳۶۳ هجری شمسی

۱۹ / مانگی مای ۱۹۸۴. له‌گوندی سلیمان نووسراوه... هه‌ژار

پیشہ کی چابی سیٹھ مین

نہم دیوانہ جگہ لہ «نالہ کوک» و «خہ یام» و «مہم و زین» و ناواخنہ بہ بہندہ کانی «شہرفنامہ» و «ہوڑی گاوان»، دہکری بیژم زوربہی زوری نھو ہلبہستانہی تیدایہ کہ لہ سالی ۱۹۴۸ ی میلادہوہ گاگا بہہوی پروداویکی سہرنج راکیش، یاخو ہروا بہ نارہزوو درہنگ یا زوو تاک و تہرا ہونیومن و نووسیومنہوہ.

ہویہش وتم زوربہی زور و نالیم ہہمسو، چونکہ کہرتیکم لی تاوہکی بوون و ہوم نہلواوہ ہہرچیہک بہ ہہرژوبلاوی لہ رژننامہ و کووارہکانی بلاودا بلاو ہونہوہ، ہہموویان ہہسہر گرمہوہ. نھنجار بہہوی کوہپ و گرتی ژینی دژوار و نالہبار جاروبارہ دہستہواریک کراونہ چاوگہی ٹاگر و بوونہ مشکہی. چہند ہرپیکیش بہر لرفہی لافاو کہوتوون و توون بہتوون چوون. ہہر ہہرپیکیش بہ ونجر ونجر کراوی بہدہم رہشہبادا دراون و ہہچیانم لہ ہیر نہماون. کوہمایہکیش ہہروا ماون و چاوہچاون ہینہ بہرچاو تا ہاوزمانانی کوردم چاویکیان پیدا ہخشین.

ہویژہی پروت چکارہیہ؟

ہویژہناسان لایان وایہ ہہر ہویژہیک لہ ہہر دہور و زہمانیکا ہہر رپہازتیک گرتہی یان بہہی ری ریشیتہی، بہہر تاوات و نیازتیک ہہلبہستی ہونیہیتہوہ نھو ہویژہ لہ ماوہی ژیانہی خویدا ہمووزنتیکی دروزن، یان خووخوش و راستگوہی، سفت یان ہہی تان و پوہی، بہلہنگاز یان ساز و کوک ہہی، ہویژہ ہہی یان ترسہنوہک ہہی. ہہی نھوہ خوہی ٹاگا ہکا ہہی گومان ہہلبہستہکانی ناویہہیتیکی ہونویہی پرودانہی ژین و کردہوہی ناہورہی رژگاری چہرخہی خوہتہی. ہو بہلگہی ہون باسی نھوہ نواس دہکن:

نھو کابرایہ لہ سہتا ہہشتای ہہلبہستی لہسہر مہستی و بادہ و سادہ و تولازی و نیر و مہبازی و پہسنہیژہی و فہراویژہی دہہرپتہوہ. بہو حالہش را توژہروانی وربا و زیت بہوردہینی و بہزانہیاری کہ لیہان کوہلیوہتہوہ؟ وہک فیلمتیکہی رہنگین و پورہدہکاری نووک و بہ دیہی داب و کرداری دہرباری ہاروون و نھمین دہردہخا. وپہرای نھوہش ژینی نھوسای دہولہمہند و دلہمہندانہی ہہشاماتی ہاوزیانہی و ہیر و ہروای موسولمانانی لیک جیای نھو دہورہ دہور نھکاتہوہ و بہ روشنی شانی نھدا.*

* نھوہ نواس: ۷۵۷-۸۱۴ ی میلاد، ناوی ہہسہن کوری ہانی، خہلکی نھواز شاعیری دہرباری ہاروون نھلرہشید و نھمینی خہلیفہ ہوہ. نواس واتا: جوہلانہی جالجالوہک.

بەسەرچلى تۆزىك لە بەسەرھاتەكەم

با ھىچ كارمان بەو نەبى كە من ئاخۆچ رېيازىك گرتووه و لە ھۆننەوھى ھەلبەستىم نىياز و مەبەستىم چ بووه؟ شاھىرم يان لاپرەسەنم؟ خۆشم نازانم كامىانم. بەلام پروون و ئاشكرايە سى و چەند سالى تەمەنم دەرەدەر و مالانگەر بووم. نزم و بەرز و پىس و پاك و بەد و چاكى زۆرم دىوھ. بە دەردى كورده گوتەنى: دنيا م قونە كەو كرووھ. بۆ نانەوشكى رۆژانە و بۆ جى خەويكى شەوانە لە شاگرد مەيخانە چيە تىبەوھ بگرە تا عەنبالى و قورەكارى و گەسك لىدانى مالان و كاشى مالى و نامان شوشتن و زىبيل رشتنم كرووھ. ئەوھى بەسەر من ھاتووه بەدەردى حاجىبەكە گوتى: بەسەر حەسەن و حوسپىن ھاتبا سەكەت دەبوون. بە قەتارى دەرەجە سى، ئۆتۆبۆسى دەرەجە دوو، كەلەكى فوو. بە سەفەر چووم. لە ناو جەرگەى ھەزاراندا لە نەدارىدا يەكەم بووم و دەگەل ھەزاراندا ژباوم. زۆر بە پاو گاگاش بە سواری زۆر باژىر و گوند و گۆر و شىو و بەرناو و شاخ و دۆل و دەشتى بىروون و وشكارۆ و چۆل و ھۆل و پان گەر اووم. شەوگار لە ھەرزانتىن خان يان لەسەر بانى مزگەوتان، جارجار لەسەر رەلمى گەرم لە ساراى، زۆرجار لەو كەز و چىايە لە ئەشكەوتان، لەسەر بەردان لەبەر باران و لەنگىزە ستارم گرتووه و خەوتووم. بەرگ شىرى و بى شمەكى و كەوش چەكى و چلەك و چەپەلى و گەمارى بى ئەسپۆنى و ئەسپۆنى ھۆگرىان پىتوھ گرتووم و چاومىيان بەخۆ رايھىناوھ. گوچكەم بە جوتىن و پلارى خاوەن كارى نالەبار و رۆد و خوتىرلە خاراوھ.

واتا دەردى ھەزارانم نە بەدەم، بە دل چىشتووه. مەسەل دەلى: سەد بژىشك بە ئەندازەى دەرەدەدارىك نازانى نەخۆشى چىيە؟ وىستوومە رۆژگارنىك دابى ھەزار لە بىتگار رىزگار بى و بەگىاندارىكى بەئابروو حەساو بكرى و ھەر بەسەرى زىندوو نەمىرى. بۆ پىكھاتى ئەم ئاواتەش شىنگلىكى پىداووىست بۆ لە خۆ بدرى و كارىك بكرى ھەزار بە بىچارە خۆران نەخورى. پىشىنامان گوتوويانە: منالى منال ئاسايىش تا نەگى شىرى نادەنى. ماف كە نەسىنرى نادى.

سەربارى دەردى ھەزارى و لەش بەبارىش گەلىك سالان بەرخ ئاسايى لە گورگى و رگن ترساوم، پۆلىس و مووچەخۆرانى دەولەتانى داگىركەرى ولاتەكەم ھىرشىيان بەتاو بۆ ھىناوم، ناچاربووم بە زگى برسى خۆ لە قوزىنان قايم كەم نەمدۆزنەوھ. دايم لەجى گۆر كىدا بووم نەك لە شوپىنىك پىم بزنان و بم قۆزنەوھ.

له ئیتران پام کرد بۆ عێراق، له عێراق پۆلیس راوی نام بۆ سووریا، له سووریا بوومه قاچاغ و له ویش دهبوو له شوینه ونکه قوچاغ بم. «ئویال بهستۆم ناهه قیش نه بوو بمگرن» چونکه منی نیومن و نیونیومنیس نا، بی کهس و بی دهر و بی کار وهک جه نابی مه لا فرموی بهزگیگ تیر له دووزگان برسی، هیشتانی عارم نه نابوو، به خیر سیاسه تم ده کرد، و اتا له سوور دۆراند بووم له کایه م تی هه ل دیناوه. وهک ده لێن «کویر هه تا ده مرئ هه ر به ئاواتی چاوانه». بۆ ئازادی تی ده کو شام، له هاوالی ری ده گه رام، به شکو رۆژتیک له سایه ی هاوکاری و اندا ئه و رۆژانه بیبنمه وه که کوردستانی دل به رم ماوه ی سالتیک تیا ژیاوه و ئالای خۆی له سه ر شه کاوه.

هه ر کۆمه لێک به دهم یان به جیره ی قه ل ه م بیگوتایه بیری ئازادیم له لایه، ده چوومه لای. ده گه ل سووره خۆمالییه کان بوومه ئاشنا، هیندیان قسه ی خۆش بۆ کردم، هیندیان به دهم دلخۆش کردم که لام وابوو هه ر که سه س سمیلتی سووربی هه مزاعایه. سوور له پیلای کورد دهنه ون و به ره وه به هه شتی راده دن. تا سه ره نجام بۆم ده رکه وت ئه و بابه راسته ش زر خاله و فه رم سووده یان کرچ و کاله و توپی پته و ناو به تاله. ئه وانه ی هه وسارم ده گرن به ره و که نده لانه م ده بن، چیم هه یه له ویشم ده که ن، عاره به ره شکه ی خۆ سوور که ره بۆ عه ره بایه تی کردن دهستی نازی ئالمان خوازی به بزمار له ته خته دابوو. ته نانه ت سووره کورده که ش که بۆیان فریو درابوو به شانازی خۆی به تازی هه ساو ده کرد، بۆ ره گه ز په رستی عاره ب ببوو نوکه ری بی مز و کوردا یه تیبی به لاهه گوناح و سووچ بوو. به زمانی خۆی که کوردی بوو نه یده واند، له عاره بیس کۆله وار بوو. سه یری خۆشیش له مه دایه له وه تا له ولاتی عاره ب کمونیستی په یدابوو؟ هه تا ئیستاش له میسر و سووریه و عێراق - مه گین چلۆنکایی بووبیت - ئه گینا که وچک به دهستی حیزبه کانی به گفستی خۆیان «کمونیست»، سه رله بهریان به چکه کورد بوون. هه مووش تیکرا مامۆستا «خالید به گداش» یان به مامۆستای هه ره باشیان پێ ناساندوین. به گداشی کورد و مامۆستاش ناوی کوردی بیستبایه وهک درکی وه بن کلکی دهن جووته ی داویشت. سوور مانای ئه وه بوو وابی، کورده که ش بکاته عاره و. تازه له و ره نگه ی گرتویه نابی هه رگیز کال بیته وه، جا مه گین تاکتیک تیکی دا.

پیاو با قسێکیش بۆ دز بکا، مالم هه قه جار جار رهنگیان ده گۆرا. ئه ویش که نگێ؟ مه سه ل ده لێ «بۆزه له ری». هه رکاتێ تیبیان ده گبیرا و له لایه ن ده ولت راوده کران یاخۆ له هه تبه ته دهران. بۆ ته فره دانی ئه وانه ی کورد و کوردستان په رستن تا په نایه کبان

ناسیای هییه . له زۆر شوێنان کۆمه‌لی به‌زه‌ی جان‌ه‌وه‌ر هه‌یه هه‌یج نه‌بێ ئیوه‌ش کۆمه‌لیک بو‌ئاگا له‌و جان‌ه‌وه‌ره‌ی که نا‌نراوه‌ گه‌لی کورد بێک به‌یێن . چ ده‌قه‌ومه‌ی؟ زوو په‌رسقیان ده‌دامه‌وه‌ تورک و تاجیک و عاره‌بیش به‌ بیست و چهند ده‌وله‌ته‌وه‌ هه‌موو برا گه‌وره‌مانن . تا برای زل ژن نه‌هه‌ینی برا چوکه هه‌قی نییه‌ مه‌ته‌ق بکا .

ئیمه‌ی به‌ خۆمان ده‌لێین کورد له‌به‌ر هه‌ر حوکمه‌یکدا ده‌ژین له‌سه‌رمانه‌ قروقه‌ بین ، نه‌لێین کوردین . ئه‌گه‌ر پێیان فه‌رمووین چه‌رموین ، ئیمه‌ ئێژین «به‌فری که‌ژین» ئه‌گه‌ر گوێیان تاله‌ جوانه‌ ده‌بێ بێژین «کلۆی ره‌ژین» . ده‌بێ هه‌ریه‌که‌ی له‌لایه‌ک بلێین . ئاربین ، به‌چکه‌ی قه‌حتان و نزارین ، تورکی کێوین . به‌زمانی ئه‌وان داخه‌یوین . خۆمانیان بو‌به‌کوشت ئه‌ده‌ین . تا هه‌موو وڵاته‌کانیان به‌ره‌به‌ره‌ وه‌ک خه‌ینی پژامان سوور ده‌بێ و وه‌ک شیلان و ده‌نکه‌ مه‌رجانی ناو به‌رموور دیمه‌نیان دێته‌ به‌رچاومان ، هه‌رگا ئه‌وان سوور هه‌لگه‌ران خۆیان فه‌رمانان پێ ده‌ده‌ن بێژین کوردین «که‌ره مه‌مه‌ به‌هار دێ» عاسمان دوور و زه‌وی سه‌خت ئه‌من چ بکه‌م؟ پیاوی دلدار له‌ ره‌گه‌ی گه‌یشتن به‌ یار هه‌ر کارێکی لا ره‌وایه . چاری ناچار بو‌ئوه هه‌لم ده‌سکه‌وی و دادی کوردان به‌گوێی نازادانی دنیا دادم ، به‌هه‌زار ته‌له‌که‌ و که‌له‌ک ده‌گه‌ل تازه‌ره‌نگ ئالێکی ده‌له‌مه‌ی هه‌یشتا کورد و کال خۆم رێک خست و هه‌رچۆنیک بوو خۆم گه‌یاند هه‌ژنی لاوان له‌ بوخاریست ، ده‌ردی کوردم بو‌ نازادیه‌خوازانی جیهان شی کرده‌وه ، کێزه‌ تورکیک ده‌سکه‌ی گۆلی پێشکه‌ش کردم و زۆر عوزرخوازی لێ کردم که‌ کورد له‌ وڵاته‌که‌ی ئه‌ودا به‌رسته‌مه . نوینه‌رانی گه‌لانی دیش هه‌ر که‌سه به‌ نۆره‌ی خۆیان دلسۆزی خۆیان ده‌ربری . برا کورده‌ سووره‌کانی هاوڕیم نه‌بێ که‌ له‌سه‌ر ئه‌م کوردایه‌تییه‌ کارێکیان به‌سه‌ر هه‌یناوم «عاره‌ب به‌سه‌ر گامه‌شی خۆی نه‌هه‌یناوه» . جارێکی تر بو‌به‌شداری له‌ فیه‌ستیوایی مۆسکۆدا که‌ برا سووره‌کانی عه‌یراق گوتبوویان قه‌ی ناکا بچن؟ خۆم ته‌یار کرد . برا کورده‌ سووره‌کانی سووریا بێ که‌ ده‌یانزانی هه‌ر کوردم . کارێکی وایان پێ کردم «با به‌ ده‌واری شری ناکا» ، من و دوو هه‌واله‌که‌میان که‌ یه‌کیان کاک زه‌بیحی بوو ناونا «خوینتال و ئیمپریال» ، پیت وانه‌بێ منیش ده‌ستم داده‌نه‌واند . مستی وام تی ده‌سه‌ره‌واندن گورچوویری و حالیان شری بێ ، ده‌ جار ناویان نام جاسوس و سه‌دجار په‌شیمان بوونه‌وه و ده‌سته‌وداوین ده‌بوونه‌وه هاوکاریمان ده‌گه‌لدا بکه‌م یا که‌مه‌تر ئازاریان به‌دم . جا ئه‌گه‌ر له‌سه‌ر کوردی ئی لۆمه‌ی سووره‌ زرتهم ده‌کرد؟ مامۆستاکانی پارتمان له‌ بنه‌وه‌ که‌یفیان پێ ده‌هات . به‌لام له‌ ترسی مه‌لعوون بوون نه‌یان ده‌وترا ده‌ری خه‌ن . ئه‌و ژبانیه‌ی که‌ من له‌و ماوه‌دا رام بوارد ئه‌گه‌ر به‌ درێژی باس بکری مه‌سه‌نه‌وییه‌کی

هفتا ههزار مهنی دهوی! سوور ئه سوورهن که له کوردایه تی توورهن. پارتی کوردیش بی دهسه لات و بی پرشت هه موو ئاواتی ئه وهیه به لانی کهم به ئالی و کالی هه ساو کهن. به لام لییان قیوول ناکهن، ئیژی سوورم، ده لئین شینی! ده لئینی واکم، ده لئین هینی و نامانه ویی. ده وله تیش دژی ههردووک لا.

منیش جاریک به سووری توخ، هه لیک به شینی چوبتی، چه لیک به ناوی ئیرانی سنوور په رینی غه واره ی به دکار داده نین و به چراوه له دووم ده گه رین که بگرن. ببومه مه ته لی ئه سپی «ئه ولام تات و ئه ملام تات وهی بابه جیقم ده رها ت». قاسم کووده تایه که ی کرد، مه لا مسته فا بارزانی پاش چند سال ژانی تال که له سه ر کوردایه تییه که ی به بومبارانی ده وله تی هه ره زلی ئه و سه رده مه له خاکی خۆی ده رکرا بوو، له مه اباد یاریده ی کومه له ی کورد و کوماری کوردانی دابوو، له پاش تیکچوونی کومه له ش، دهستی بو دوژمن نه دابوو، چوو بووه رووسییه ی شوره وی و به په نا هه نده بی ژابوو، گه رایه وه بو به غدایه. به هاتنه وه ی پارتیی ژاکاو، بوو ژایه وه، کوردایه تی زور به هیز هاته کایه وه و ناوی کورد و کورد په رستان له دنیا دهنگی دایه وه. له من هه ر مه پرسه چون بووم! چند به و مورده گه شامه وه. کونه ئاشنای چوارده سال له مه و به رم بوو، ئه وساش هه ر تاجی سه رم بوو، هه ر که دیتمی و دو اندمی، زانیم ئه وه ی له دووی ویلم دوزیمه وه، ئاواتی کوردستانه و بهس. هیوای منی هه ژارۆکه و ئه و مه رده ئازا و به کاره ی له خوا نه بی ترسی له هیچ که سیک نییه، ته و او یه کتر ده گرنه وه. خوم به سو فیلیکیک ده شبهانده که نزیک به نا هومید بوون خوا پی ریکی زور پی رۆزی بو گه یاندم. زور به به ختی خوم ده نازم که له په نای خۆی په نای دام، له سای ئه ودا به رگی لالیی و مه رایی ساله های سالم سووتاند و هه ودا ی ترسانم پساند و ده روزه ی خه مم داخرا و گرتی ده مم کرایه وه. له وساو له به رپیتی ئه ودا، که تاده مر م توژی به رپیتی به پی رۆزترین شت ده زانم، تا لیک دیدار ئاخه رت بووین به ئازادی چیم به دلدا ده هات ده مگوت، هه ر ته نگانه شم بو ده هات ده یپاراستم.

بارزانی نه ک ته نیا بو من بو هه موو نووسه ران چابوو. بو بی که س وه ختی خۆی که س بوو. بو قانیع و مام هیمن و جگه رخوون و گش نووسه ر و شاعیرانی بی به ش و ناکام برا بوو. ئه گه ر که سانیک و ا بزائن که من بو ره خزمه تیکم به زمانی کوردی کردوو، با مه منوونی بارزانی بن، چونکه ئه گه ر ئه و نه بوایه که س په ریکی چاپکراوی له نووسراوی من نه ده دی. باسی پی اوته تی و ئازایی و کوردایه تی و مه ردا یه تی مه لا مسته فا بارزانی زور کتییی گه وری ده وین تا ده ناسری، که لی شم روونه ده نووسرین. به لام هه رشت

به‌وهختی خۆی. من ده‌زانم تاریخ داوهریکی چاکه، هه‌له ناکا و په‌له‌ش ناکا. به‌رۆژی خۆی پاک و پیس لیک هه‌لداویرئ. له‌ زۆر زهرده قۆره‌ی ئه‌مپۆ که هه‌رده‌م په‌نگی ده‌گۆرن خۆ ده‌بویرئ و به‌ناوی ئه‌و کورده مه‌رده سه‌ر رووپه‌ری ریزه ناوی هه‌موو کوردی شوپشگێر و پیاوی ئازادخوا و ئازا و کوردستان په‌رستی کۆن و تازه ده‌په‌نگینئ. ئه‌وی که ده‌لێن «بارزانی مرد و نه‌ما» زۆر نه‌زانن، بارزانی هه‌رگیز نامرئ و نه‌ش مردووه. گه‌لیکیش له‌و ده‌م هه‌لانه‌ی ده‌لێن زیندووین، لای من به‌ مردوو هه‌ساون. ده‌ریا دور ده‌شاریته‌وه و ئاوماک و کهف وه‌سه‌ر ده‌خا. با چاوه‌نۆری تاریخ بین، دوا رۆژ هه‌موو شت ده‌رده‌خا.

جا ئه‌ی خۆینه‌ری به‌ریتز و خۆشه‌ویستی هاوزمانم. ئه‌وا چاپی سییه‌مینێ دیوانه‌که‌ت پیشکه‌ش ده‌که‌م. تکایه تا سه‌رله‌به‌ری نه‌خۆینه‌وه. نه‌ جوین بده، نه‌ باسم به‌ چاکه بکه، به‌ په‌له‌شی مه‌خۆینه‌وه، لێی رامینه، وردی که‌وه. به‌رانبه‌ر به‌ رۆژ و کاتی نووسراوه‌که‌ی پێ نووسراوه و بۆی نووسراوه بێر بکه‌وه. با تیم بگه‌ی که من چیم و چم ویستوه. ژیانم چلۆن تی په‌ریوه و چه‌ام دیوه. ئه‌گه‌ر به‌ که‌یفیشت نه‌بێ هیچ نه‌بێ ئه‌وه فیر ده‌بی که وه‌کو من هه‌له نه‌بی و له‌ هه‌زار جێ ده‌ستت به‌زاخاودا نه‌چێ. له‌وانه‌شه که‌سانیک که سه‌رزاره‌کی ده‌یانناسی و به‌ پیاگی خاسیان ده‌زانی بیان ناسی چین و چیان ده‌وئ. یان که‌سانیک که فیلبازان به‌ شات و شووت به‌ دزیوبان نیشانداوی له‌ خۆینده‌وه‌ی ئه‌م دیوانه تی بگه‌ی که فریودراوی و له‌ هه‌له پاشگه‌ز ببیه‌وه.

به‌سه‌رهات و ته‌جره‌به‌ی سی و دوو سالی رابردوی ئاواره‌یی منی هه‌ژار به‌هێواشی شی بکه‌وه و گه‌وه‌کانی تیک خه‌ره‌وه و بیده به‌ر بیری رووناکت. ئه‌وسا ئه‌گه‌ر هیچی وات وه‌به‌ر چاوه‌وت که موسکیک که‌لکیکی هه‌بێ په‌حمه‌تیکم بۆ بنیره. خۆ ئه‌گه‌ر چی باشت نه‌دی و رینگه‌که‌مت به‌شاش زانی ئه‌وسا گه‌ردنت ئازایی، جوینیک بده و به‌ده‌ردی کورده‌ گوتنه‌ی «تفی خۆت باوێژه‌و برۆ». له‌ کۆتایییدا ده‌مه‌وی کورت و کرمانجی پیت بلیم «کوردم و به‌س». هه‌رکه‌س کورد په‌رستی راست بێ سلاوه‌تم له‌ دیداری. ئه‌مپۆ ئه‌وپه‌ری ئاواتم رزگار یوونی کوردستانه له‌ بیگانه. به‌ فه‌رمایشی مام هێمن «وه‌ته‌ن خه‌را به‌ چ ده‌ریه‌ستی بیره‌ن و په‌که‌نم». سا ئه‌وه تۆ و ئه‌وه دیوانی «دیوانه‌ی کوردستان».

هه‌ژار

۱۳۵۸ / ۱۰ / ۵

سه‌رنجدان و لی‌کۆلینه‌وه‌یان نه‌بیوو. گوتیان «هه‌ژار هه‌رده‌مه له‌سه‌ر باریکه‌ و که‌س نازانی
بروای به‌چییه!».

به‌لام‌ئو کوردانه‌ی که‌ به‌تیک‌رایبی په‌سه‌ندیان کرد و لایان وابوو ئه‌رکی خۆم وه‌ک
پیشه‌رگه‌یه‌ک به‌رانبه‌ر به‌گه‌ل و نیشتمانه‌که‌م پێک هیناوه، زۆر له‌و ره‌خه‌ گه‌رانه
زۆرتربوون و زۆر به‌ دلگه‌رمی پیشوازاییان لێ کرد. ته‌نانه‌ت له‌ هیندیک مه‌له‌بنده‌کانی
کوردستاندا وای بره‌و په‌یدا کرد که‌ له‌ بازاری ره‌شدا نرخ‌ی تا بایی ده‌ دیناری عێراقی
هه‌لچوو. زۆریش نامه‌ی ئافه‌رین و په‌سه‌ندم له‌ هه‌موو لایه‌که‌وه‌ بۆ هات و دلخۆشیان کردم
و جێ برینی دهم پیسانیان بۆ برژاندمه‌وه. جا لێره‌دا من لام وایه‌ ئه‌وی هه‌قی بووبی
تووهره‌بی هه‌ر مامۆستا جاشکه‌کانن، چونکه‌ ئه‌وان ده‌یانه‌وی پارهی خه‌یانه‌تی هه‌ره
گه‌وره‌یان به‌بی ده‌نگی بده‌ن به‌ شه‌راب و گوشت و که‌س لێیان له‌هه‌رانه‌دا. ده‌شزان
خوێنده‌وارانی دیوانی من له‌ کوردستاندا چه‌ندن و کین! ئه‌وی من له‌سه‌ری بنووسم زۆر
گرانی بۆ ته‌واو ده‌بی.

ئو برا کوردانه‌ی گوتیان هه‌ژار شیوعییه و ئه‌وانه‌ی فه‌رموویان کۆنه‌په‌رسته و
ئه‌وده‌سته‌ی لایان وابوو له‌سه‌ر هه‌یج باران نیم - گه‌ردنیا خۆش و ئازایی - به‌و مه‌رحه‌ی
له‌به‌ریان گران نه‌یه و ئه‌م‌جاره‌ش بروانه‌ نووسراوه‌کانم و هه‌ر له‌ رووپه‌ری هه‌وه‌لی
پیشه‌کبیه‌که‌په‌را تا دوا دێری دوامین په‌ری به‌ له‌سه‌رخۆیی و سه‌رنجدانه‌وه سه‌رله‌به‌ر
بخویننه‌وه. ئه‌وسا بۆیان روون ده‌بیته‌وه که‌ من کوردم و به‌س. کوردستان لای من له
سه‌رووی هه‌موو شتیکه‌وه‌یه و رووگه‌ی هه‌ره‌ پیرۆزمه و هه‌رگیز رووم له‌م رووگه‌یه‌م
وه‌رنه‌گێراوه و له‌ په‌رستی پاشگه‌ز نه‌بووم و ناشیم:

عاشقی کوردستانم، گیلمه‌ گیلمه‌ی نازانم

نه‌فارسم و نه‌عه‌ره‌و، تی ناگه‌م ئیمشی و بره‌و

ئه‌گه‌ر به‌ ستالینم هه‌لده‌گوت، لام وابوو کوردستان ئازاد ده‌کا. ئه‌گه‌ر به‌گه‌ر هیندیک
شیوعی عێراقی و سووریدا ده‌چووم پێم وابوو زبانیان بۆ کورد و کوردستان هه‌یه.
هه‌رکه‌س دۆستی کوردستان بی و بۆ کورد به‌هره‌ی هه‌بی، من کۆیله‌ی ئالقه‌ له‌گوتی ده‌بم و
پێی هه‌لده‌لێم و له‌به‌ری ده‌پارێمه‌وه و هه‌ر که‌س و هه‌ر گه‌لێک دژی ئازادی کوردبی و
کوردستان داگیر بکات یان یاریده‌ی داگیرکه‌رانی کوردستان بدا، ئه‌گه‌ر هه‌زار جار سوور و
زه‌رد و بۆری و هه‌زار کۆمپه‌رادۆر و مۆمپه‌رادۆر بی به‌پێی توانا به‌گه‌ژیدا ده‌چم و له‌سه‌ر

تەناف ھەللى دەخەم و ئەگەر دەستەم بېگاتى دودانە شەقى تەپرىشى رى دەخەم. ھەرکەشىش لەسەر ئەو بېروباوەرەم لىم توورە دەبى و جۆنم پى ئەدا کەيفى خۆبەتى. بەلام دەبى ئەوەندە بزائن کە لەسەر کورد و کوردستان جۆنیشم پى بدرى و خۆنیشم بېرژى ھەر بە خەلاتى دەزانم، وەک لە گۆرانیدا دەلین:

دەگەل تۆمە چاوی چاوم
لەسەر توۆ زۆریان لى داوم
وہمزانی خەلات کراوم

خۆتەندەواری بەریتز:

وەک زانیت لە چاپى ھەوہللى ئەم دیوانەدا زۆربەى ئەو شیعراوەم چاپ کرد کە لەنیتوان ۹۴۸ و ۹۶۶دا نووسیبوومن. وا لە چاپى دووھەمدا ئەوانەشم خستە سەر، کە لە نیتوان ۶۶ و ۶۹شدا نووسیومن و ھەر و ھا ھیتندیک لە کۆنە شیعراوەکانیشم کە نەمدەویست ون بن لەم چاپى دووھەمدا جیم بۆ کردوونەوہ. بەھومیتدم لە دەرفەتیکى تریشا ئەوانەى کە لەمە بەولاوہ دەیان نووسم پیتشکەشتى بکەم. بابزائین مەرگ ماوہمان پى ئەدا یان ھەر لە ئیستاوہ لیک دیدار ئاخەت دەبین! خوا ئەیزانى!

ھەژار

۱۹۶۹ / ۱۲ / ۲۹

بى خۆلان - چۆمان - بالەكایەتى

پیشەکییهک بو چایی یه کهم

خویندهواری زیرهک، لام وایه بیستوتته که له «قهیسی عامیری» یان پرسیهوه: تو بیت وایه گه ورهیی موسولمانان نه بی بو ئیمام عهلی بی یان بدری به معاویه؟ گوتی نه گهر راستان دهوی بهشی له یلای منه و کهسی تر مافی به سه ره وه نییه! واتا نه وینداری راست جگه له دل بهر و گراوی خوئی کهسی له بیر نامینی و هه زار گۆرانی و ئاههنگی جوړ به جوړی وه پیش کهون نهو ههر به یاره کهی خوئی هه لده لئی.

من دلداری کوردستانم و له وه تا بیر نه که مه وه به تین و تاوی نهو نه وینه وه نه سووتیم. باو کم مه لا بوو، فیری کردبووم، نه گهر نیازی کم هه بی له خوا بیاریمه وه بو پیک دینی. زۆر جار زۆر به هه ژاری دهستم به رهو عاسمان بهرز نه کرده وه و نه مگوت "خوایه پاتشایه کی چکۆلوکانه ی جوانکیله ی کوردم بدهیه. زۆرم خویش دهوی!" نه بی چند منال بووبم که پیم و ابووه پاتشای کوردیش وه که له یستۆک منال ژیر نه کاته وه!

ئه م خویشه و یستییه ت له دلی پر په ژاره ما
تی که له به شیر مژیم و له دووی گیان نه چیتته دهر

ئه م دلداریه م که وا به کال و کرچی هاته روو. پی به پی ههنگاو به ههنگاو له گه لما گه وه بووه و تا پتر چاوم کراوه ته وه و دلیم به هیتر لیتی داوه. به و پیسه ش نه وینی نیشتمان و ئاواتی ئازادیم پته وتر به ته وژم و پان و پوړ و به هیز و گورتر بووه. ئیستاش که وا پیر بووم زۆرتر به و گری نه وینه وه نه سووتیم و که نه لێن «پیره دار باشر گر نه گری»، له من رووی داوه.

هه موو ئاواتم له دنیا دا نه مه یه " گه لی کوردیش وه که هه موو گه لانی خودا پیداوی سه رزه وی له ژیر چنگی داگیر که ران و چه وسینه ران رزگار بی و کوردستانی کی ئازاد و سه ره خو پیک بیت، ئالای کوردستانی ئازاد و به هیز له سه ره هه موو مه لبه نده کانی کوردستان به ریتته وه، تا بستیک له خاکی کوردستان له ژیر دهستی بیگانه دا مابی و تا کوردیکی هه ژار به ره می رهنجی شان و نرخ خوه دانی ناوچه وانی بچته ناو گیرفانی داگیر که رانی بیگانه و چه وسینه ر و ده ستیرانی ناو خو، من به ئاوات نه گه یشتووم!"

زۆر کهس زۆر جار گالتهم پی نه کهن و نه لێن "ته وه ی تو له دووی ویلی زۆر دووره دهست و هسته مه و هه رگیز دهست نادا!" به لێ رهنگه زۆر چه توون و گران بیت و له وانه یه بمرم و نه یینم، به لام نابیت دلداری راست له ریگه ی نیازا بیر له تاریکی شه و و

که‌ند و کلۆی رێگه و ده‌ست لێوه‌شاندنی جنۆکه و دیوه‌زمه بکاته‌وه. هه‌ر هه‌ینده‌ی له‌سه‌ره هه‌تا ماوه به‌پیتی توانا بۆی ماندوو‌یی و لێی ماندوو نه‌بێ، ئه‌وسا ئه‌گه‌ر له‌ رێگه‌شا بمرێ هه‌ر به‌خته‌وه‌ره.

ده‌لێن سلێمان پێغه‌مبه‌ر میرووله‌بێکی دیت، زۆر به‌له‌ز و هه‌له‌په‌ خه‌ریکه‌ گۆ له‌ دامی‌نی چیا‌یه‌کی به‌رزه‌وه‌ ئه‌گوتی‌ته‌وه، لێی پرسی: چیه‌ته‌ وا شه‌که‌تی؟ گوتی: دلم له‌سه‌ر میرووله‌بێکه‌ و په‌له‌پی لێ به‌ستووم هه‌تا ئه‌و کێوه‌ی بۆ نه‌گوتی‌زمه‌وه‌ می‌ردم پێ ناکا. سلێمان گوتی: هه‌ی هه‌ژاری چاره‌ ره‌ش! خۆ ئه‌گه‌ر سه‌د هه‌زار سالیشت ته‌مه‌ن مابێ. هه‌شتا هه‌زار یه‌کی ئه‌م که‌ژه‌ت پێ له‌به‌ین ناچێ. میروو گوتی: قوربان له‌ ئاینی دلداراندا لێک دانه‌وه‌ دروست نییه!

هه‌ر که‌ چاو‌م کراوه‌ته‌وه‌ و به‌ ده‌وری خۆما روانیومه‌ دیتوومه‌ "کوردستانی دل‌به‌رم له‌نیوان تورک و ئێرانی و عاره‌با دابه‌ش کراوه‌ و ئه‌و سێ گه‌له‌ موسولمانه‌، هاو ئایانه‌، زۆر نامه‌درانه‌ و بێ به‌زه‌یی ده‌میان تی ناوه‌ و خوینی گه‌لی کورد ئه‌مژن. تیش گه‌بشتووم ئه‌گه‌ر هه‌یزی ئیستیعمارگه‌رانی زل پشته‌ی نه‌گرتنا‌یه‌ نه‌یانته‌توانی بمانخه‌نه‌ ئه‌و قه‌فه‌زه‌ پۆلاینه‌وه‌ و تا ئیستا تیا نه‌ده‌ماینه‌وه‌.

ئه‌لێن دووژمنی دووژمنت دووژمنی توو، منیش به‌و پێیه‌ و به‌بیری خۆم ته‌نیا په‌نا و په‌سیوێکی بۆ کوردی بیچاره‌ ئه‌ما‌یه‌وه‌ هه‌ر سوپاگه‌ی رۆژه‌لات و به‌ره‌ی ئیشتراکی بوون که‌ دووژمنی سه‌رسه‌ختی ئیستیعمار و دژی چه‌وسانه‌وه‌ی گه‌لانن و خۆیان به‌ دووژمن و یاری به‌شخوراوان و لێقه‌وماوان ده‌زانن. هه‌ر چه‌ندی له‌ ده‌ستم هاتووه‌ بۆم نووسیون و تا ده‌نگم بری کردوه‌ هاوارم لێ کردوون و هانام بردوونه‌ به‌ر.

که‌ گه‌لی کوردیش وه‌ک خه‌لکی کووبا و جه‌زاییر و میسر و کوو و کوو لێقه‌وماون و بگه‌ر هه‌زار په‌له‌ کلۆ و چاره‌ ره‌شترن، ئاو‌رپکیان لێ بده‌نه‌وه‌. که‌ تا ئیستا هه‌ر به‌هومییدی ئه‌و ئاو‌ردانه‌وه‌ مل که‌چی ئاو‌ر دانه‌وه‌م! جا ئه‌گه‌ر جارێکیش له‌ رۆژگارێکا هه‌ستم کردووه‌ که‌ هه‌یندیک له‌ وانه‌ خۆیان به‌ پێشکه‌وتوو ئه‌زانن! ره‌فتاری دواکه‌وتووانه‌بان ره‌چاو کردووه‌ و لێیان خۆش نه‌هاتوو به‌سی کورد و کوردستان بکری. یاخۆ ئه‌گه‌ر منی هه‌ژاری ده‌ره‌ده‌ری خاکه‌سه‌ر به‌هه‌زار ناری عه‌لی خۆم ساز کردوه‌ و به‌ر و بوخچه‌م به‌ره‌و مۆسکۆ تێک ناوه‌، تا دادی گه‌لی هه‌ژارم به‌رمه‌ به‌ر په‌ساره‌ی خانه‌دانی گه‌وره‌. هه‌یندیک له‌ براده‌رانی کورد و عاره‌بی ئازادبخواز! لێم بوون به‌ چقڵی مه‌م و زینان

و نه یان هیتشتوو دهنگی هاوارم بگاته دادگای ههژاران. ناچار بووم لهسه ر بیرو پروای خۆم و لهسه ر کوردستانی دلبرم و دهدهنگ بییم و رهخه یان لی بگرم. تا که ریم قاسم بو کورد باش بووه خۆشم ویستوو و نه گهر له پاشدا هه لی توژاندوو و له به لینی پیشووی پاشگه ز بوته وه. منیش هه ر به و گه ز و ربه یه م بو پیواوه. نه گه ر له جهنگه ی شوژی پیروزی کوردا زانیومه خرۆشۆف چه کی بو قاسم ناروو، لومه و سه ر کۆنه م کردوو و پییم و ابووه نابج به چه کی کریکار و وه رزیران کریکار و جووتیاری کوردی هه ژاری هیمن و بیکه س بکوژی. کورت و کرمانجییه که ی نه مه یه "کو یله ی کوردستانم و نوکه ری باینجان نیم". هه ر که س بو کوردستان باش بیته سوپاسی نه که م و هه ر که سیش زبانی بو گهل و نیشتمانم هه بی به گژیا نه چم. جابا کوری هه زه تی په له پیتکه ش بیته.

له ماوه ی نه و بیست سا له دا که ناوئاخنی نه م دیوانه ی تیا نووسراوه. زۆر شتی پیچه وانه و دژی یه کترمان دیوه. دیاره نووسه ریش یه کیکه له گه له که ی خۆی و بیه وی و نه یه وی ناچاره به سه ر هاتی گه لی خۆی توژار نه کا. جا من رهنگه له و ماوه یه دا جاروباره توژی تکی تامی زارم گوژی. به لام نه گه ر به وردی سه رنج بدری ده رته که وی که نیازی دل هه رگیز نه گوژاوه و هه روه ک هه میسه په پوله یه کم به ده وه ی گری نه وینی کوردستانی جوانه وه و تا نه مه چنگه خو له میشتیک به ده م باوه ده ست له باله فره و په له قازه هه لئاگرم. وه ک «مه حوی» فرموویه:

له سه رخۆ چوونه، شهیدا بوونه، قور پیوانه، سووتانه

هه تا مردن مه حه ببه ت ئیشی زۆره، ریزی لی ده گرم

بیخو پنه وه و به چاویکی بی لایه نه وه سه رنجی بده. به شکه شتی وای تیدا هه بی به ر دلته بکه وی. خو نه گه ر هه مووشیانت پی چرووک بوو. بیر له وه بکه وه که زۆر وشه ی کوردیم خستوته سه ر کاغه ز. نه مه ش و ایزانم هه ر باشه.

هه ژار ۱۹۶۶/۶/۵

بهشی یه کهم

له پاش تییکچوونی کۆماری کوردستان، منییش دهریهدهر بووم به شارانهوه. تاسابووم و وهکو کهو له فریه چووبووم. نان پهیداکردن بۆ من زۆر دژوار بوو، ئه‌بوابه شهو و رۆژ بچه‌وسیمه‌وه له پیتی بژیوتیکی نهمر و نهژییدا سه‌رباری دهریه‌دهری و هه‌ژاریشم دووچاری له‌ش به‌باریه‌کی زۆر گران و هه‌سته‌م بووم. جا له‌به‌ر هه‌له‌دایی به‌شوین نان و لان و ده‌رمانا، زۆر کهم په‌رژاومه‌ته سه‌ر نووسین و بیه‌رکردنه‌وه. ئه‌وانه‌ش که نووسبووم یان له نه‌خۆشخانه. یان کاتی وابوو که ده‌ستم له هه‌یج ئیش و کاریک به‌ند نه‌بووه. ناوئاخنی ئه‌م دیوانه به‌شیتکی زۆر له‌و شیعرا نه‌ن که له نیوان سالانی ۱۹۴۸ و ۱۹۶۶ دا نووسیومه. به‌هومیدم له هه‌لیکی تریشا ئه‌وانه‌ی ماون و چاپ نه‌کراون، ئه‌گه‌ر ته‌مه‌ن مه‌ودا بدا، ئه‌وه‌ی له‌مه‌ولاوه بتوانم بیه‌نوسم چاپ بکری و له ناونه‌چی.

به‌غدا ۹ / ۷ / ۱۹۴۸ - ئه‌م شیعرا نه‌م له پشته‌ی وینه‌یه‌کی یادگاری نووسیوه:

هه‌ر کوردم

به دهریه‌دهری یان له مائی خۆم
له خاکی عه‌ره‌ب، له ئی‌یران و رۆم
کۆک و پۆشته‌م، روت و په‌جال بام
کۆشکم ده‌قات بی، ویره‌نه‌ مال بام
نازا و رزگار بام شادان و خه‌ندان
یان زنجیر له مل له سووچی زیندان
ساغ بام جحیل بام بگرم گوی سوانان
یان زار و نزار له نه‌خۆشخانان
دانیشم له سه‌ر ته‌ختی خونکاری
یان له کۆلانا بکه‌م هه‌ژاری
کوردم و له پیتی کورد و کوردستان
سه‌ر له پیناوم گیان له سه‌ر ده‌ستان

به کوردی ده ژیم به کوردی ده مرم
به کوردی ده دیده وهرامی قه برم
به کوردی دیسان زیندوو ده بجه وه
له و دنیا ش بۆ کورد تی هه لده چمه وه

به غدا، ۱۵ / ۱۰ / ۱۹۴۸ - توشی نه خوشی سبل ببووم و له مردن بووم، نه مانهم بۆ کتلی قه بره که م

نووسیوه:

نامرادیک

لاوه کان گه وه کچان نازاران
دلبه ران، دلته ره کان، دلداران
ده مه روون تاوی بمین لی ره
فاتحاییکی بخوین خیره
له نیو نه م گوره هه ژار نی ژراوه
زور له رتی ئیوه جه فای کیشاوه
ژینی خۆی کرده فیدای خوشی کورد
له رتی ئازادی به ناکامی مرد
توخودا کاتی که ئازادیو سه ند
ره گه زی خوین مره کانو هه لقه ند
کیژ و کوپ هه رچی به لاما لادا
پیم بلتی و پایتی به قه برم دادا
ئه ی هه ژار به سیه تی مردن هه سته
موژده بی مه وته نه که ت سه ره سته

به‌غدا، ۵ / ۱۱ / ۱۹۴۸: له به‌غدا نه‌خوښی سیل زوری بۆ هینابووم، دوکتۆریش مزگینی مردنیان پین

دابووم منیش ئەمانەم وەک ئاواتیک نوسیووه:

خۆشیی دواړۆژ

دیتسه‌وه وه‌ختی هه‌را کاتی خه‌بات
دیتسه‌وه باوی محمه‌د سه‌له‌وات
زوو به‌زوو پیتک دئ هه‌موو دلخوامان
له بلندان ده‌شه‌کی ئالامان
دیتسه‌وه باوی ئه‌وه‌ی ده‌سته‌ی کور
بینه‌ریز نی‌ز به‌ده‌ست و دل پر
ساز ده‌بی له‌شکری بی ئەندازه
به هه‌موو جووره چه‌کیکی تازه
له‌شکری کوردی به‌ ئازا مه‌شه‌وور
ده‌رسی جه‌نگ فیربی له‌کن ئوردووی سوور
بی به‌زه هه‌ل ده‌که‌نه ئیستیعمار
داده‌پاچن سه‌ری خوینمژ و هک مار
پاک له‌ رتی ئەم وه‌ته‌ن و ئەم خاکه
تا له‌ پيشش‌دای بکوژن پیتی چاکه
کیژه کورد دوورنییه به‌کتر بان که‌ن
زامی ئەندامی کوران ده‌رمان که‌ن

نامینتی رۆژو شه‌و، ئاغاو تاجی
پاویکه‌ن، بچنه‌وه کۆشکی عاجی
کاتی دئ ره‌عیه‌تی ده‌س قه‌لش‌او

له سه رووی ئاغا بنووسری ناوی
 پوژی دی په نجبه ری بی نان و مال
 سه ری حاجیان بکا زینده به چال
 ها که دیت سو فی و دهرویش جووتن
 تی ده گنه بوچی نه دارو پروتن
 ریشی مام شیخی له بندا ده برن
 ئا برووی ده پزن و ورگی ده برن
 هه ربینا دیت که مه لای خایینی گهل
 پوژی ئیقبالی سه ره و ژیره له کهل
 به پت و داری هه لاهه ســـــراوه
 سه د هزار چه پله له دووی لی دراوه
 نیشتمان پاشی فری دانی بزار
 پاشی په ی کردنی دهستی زوردار
 وه کو ئیستا هیه و نامینی
 گه لی مه رد نه و ده مه خو دهنوینی
 کیژ و کور پیر و جوان پیاو و زن
 کاری زوریان هیه راناوستن
 هه ر که ئاغا به شه قان چووه بهر دی
 ملی گاجووتی له نیری دهردی
 هه ر ته راکتوره که و بانگ دیتی:
 هه ر که سه ی با به شی خو م پی بکیلی
 دا ده چین به گه نم دهشت و کیو
 دیتته روو هه رچی هیه زیرو و زیو

ھەر وەكو دەچتە جیگەى بەگ رەنجبەر
 ھەر وەھا لۆرى دەچیتە جیى كەر
 لادەچى غارەرشى دیتھاتى
 دیتە جى كۆشكى سىپى و دوو قاتى
 بەرقە دەبروسكى لەناو ھەر دىيەك
 رۆژ دەبى نىوہ شەوى ھەر جى يەك
 لە ھەموو شوپىنى بژىشك و دوكتۆر
 داو و دەرمانى لە ھەر چەشن و جۆر
 چارى دەردىان دەكـرى خۆرايى
 ھەيە مەكتەب لە ھەموو ئاوايى
 تا لە چنگ دىوى جەھل رزگار بن
 عالم و چاپك و رۆلەى كار بن
 دەردەخەن مەعدەنى پۆلای ئاسن
 چونكە زانا دەبن و دەى ناسن
 بۆ رىگای ئاسن و بۆ ئوتومبىل
 لەت دەكەن جەرگى ھەزار وەك قەندىل
 كورد زمانىكى وەكو خۆت و خۆم
 تەجرەبەى خاكى دەكا بۆ ئاتۆم
 رۆژى ھەلدەفـرى ھەزار تەييارە
 كە لە بن بالى: بژى كورد، ديارە

لاوھكان خۆشى لە خۆ سەرپاكو
 وەك بەھەشتىكى دەبينن خاكو

داخه که م من که نه خوشییم سه خته
 که ئەمەش شوینی کوری بە دبه خته
 زۆر دەترسم که برۆم نهی بینم
 پێ نه گا حاسلی هیشتا شینم
 تۆ بلایی هینده ئەجەل راوهستی
 عەهدو پەیمانێ له گەلمایهستی؟
 وهتهنم هەر وهکی بۆ خۆم دەمهوی
 سهردهمی چاومی وا پێ بکهوی
 ئەو دەمه ی گیان به دەسی خۆم تهسلیم
 دهکه م و نامهوی با چیدی نهژیم

نه خوشخانهی به حهسه - لبنان ۱۹۵۰/۱۱/۵: زۆر جار له رادیۆکانی ئیستیماری و کلکه کانییه وه
 ئەمانیست که گۆبا خه تهری سوور هه ره شه له خه لکی رۆژهه لاتێ ناوه راست ئەکا و ئینگلیز و ئامریکا
 دهیان پارێزن، له وهرامی ئەوه دا گوتومه:

له خۆتم بپارێزه

سهگ به ربوی گوت: که ی جیژنه تانه
 بێم بۆ دیدنه ی و بینم جیژنه تانه
 وتی ئەو رۆژه ی که تۆ نابینم
 گه وره تر جیژنه له ماوه ی ژینم

مامه تۆ سهری ساکسون و مام سام
 تۆ له و بهری ئاو من له ئاسیام
 پیم نالێی چی تۆی گه یاندۆته لام؟

به درۆ و دهلهسه خۆت كرده برام!
 دهتهوئى به زۆر دۆست و يارم بى
 له خهتەرى سوور پارێزگارم بى؟
 بى بهزه و خوين مژ، خاوهنى هپزى
 خواهى و نهخواهى هەر دەم پارێزى
 ئىستاش تۆ پەنگه بهوهم بزانى
 كه جارى جاران لىمت دەروانى
 نا، نا وهك جاران نه ماوم مامه
 نهت ناسم له بهر ريش و عه مامه
 دىوى ئاوه ژوت لىم را دياره
 كارت شكارى گهلى نزاره
 ئەگەر تۆ مەردى خودای نه خواسته
 له مليون قسهت يه كىكى راسته
 دهتهوئى دەرچم له به لا و خه تەر
 نه فهسيك بدهم منى خاكه سهەر؟
 رزگارم بكه له چنگالى خۆت
 من له مالى خۆم، تۆ له مالى خۆت
 له تۆ خه تهرتر دوزمن ناسم
 ته نىسا له تۆ به ترس و هه راسم
 خه تەرى شين و سوورم هەر خۆتى
 به لاى نزىك و دوورم هەر خۆتى
 هۆى چاوى سوورو پەنگى زەردم تۆى

مـاـیـهـی هـهـژـاری و رهنج و دهردم توی
تۆدهس ههـلـگری و دهرچی له دیارم
به مهرگت نهو دهم ئازا و رزگارم

لبنان، نه خوشخانهی به حنهس ۱۹۵۰/۹/۲۰ - دهولهتی سۆفیه تی ئالای ناشتیخوازیی ههـلـکردبوو، له
ههـموو لایهـکی دنیا شهوه فهقیر و ههژار چوو بونه ژیر سیبهریهوه. ئامریکاش شهـری به کۆزیا فرۆشتبوو.
منیش له زمان خوی شهـپهوه نه مهـم نوسیوه:

بانگی شهـر له مـارسهوه

هاوار کۆمهـلی سهـرمایهـداران
دهستهی خوین مژان گهـلی بهـدکاران
ئهـی خوین مژانی فهـقیر و ههـژار
داگیـرکهـرانی گهـلانی رزگار
ئهـی جی هومیدی خوداوهندی جهـنگ
که ئیـوهـم نهـبی بیکارم، دل تهـنگ
جاریکه و ئهـم جار له منتان کهـوی
ههـرگیز وهـک ئیـستاو بۆ ههـل ناکهـوی
ئهـگهـر دهـخـوازن دنیا ویران بی
خهـلکی سهـرزهـوی رووت و بی نان بی؟
ئهـکهـر دهـخـوازن پر بی گیـرفـانوو
لاشهـه دابنیتن له چینی خانوو
موسـتهـشفاو مهـکتهـب پرووخین پاکی
بکـرینه دهـشتی کاکی بهـکاکی؟
له شارستانی بهـلگه نهـمیتن

له ئينسانيهت نه مپيني شويني
 گياني مليونان له ژن و مندال
 ده چي و بوئيوه بيته كووتال
 ده خوازن زوربن: بيوه ژن، هه تيـو
 نه ويش شك نه بهن دهرمان و بزيو
 قيمه تي خويني پير و جوانان
 بدن به شه راب له قومارخانان
 گهر ده تانه وي خوينتـان هه رشين بي
 نازيه تي باقى له سهه زه مين بي؟
 ده ستو ده كلكى ئامريكا گرن
 هه تا نه و مابي ئيوه نامرن
 تا نه و بي.. ماوه شه ر و خوين رشتن
 ئيستيعباد كردن، بيچاره كوشتن
 مه لين نازى مرد كهس نه ما بومان
 هيتله ر ناوى خوئى ناوه «ترومان»
 «ئاچيسون» كورمه . «چه رچيل» برامه
 بي نه وان ژيان بو من بيتـامه
 بومي هيدرورژين يان بومباي ئاتوم
 ناومه ته ده ستى ترومان بو خوم
 دوژمنم رنج به ر يان كـريكاره
 هيزى به كاري پرؤليـتاره
 نه گـه ر من نه بم هه رزاني ده بي
 ژيان، دهرمان، زانبن، هه موانى ده بي

گهوره دوژمنی خوین و شهر و شۆر
سۆقیتستانه و هیزی سوپای سۆر
به سندمی وان پیوهند کراوم
بانگی ناشتی بۆته لغاوم
ستالین دهستم وه بهر نه هیئینی
سه رزهوی ده کهم به گۆمی خوینی

به غدا ۱۹۵۱/۲/۱۵ - دوکتۆر جه عفر محهمه د کهریم له دهست نووری سه عید رای کردبوو، له له ندهن دهژیا، منیش له به غدا بووم وهک نامه یهک ئه م شیعرانه م بۆ نووسیوه:

تابوتی زۆردار

برای دوور ولات غه ریبی شاناران
تۆش زیاد بووی له ناو هوردووی هه ژاران؟
تۆش له سه ر وه تهن بی وه تهن وهک من
تۆش په نا بردوو به مـالـی دوژمن
بی په نا، بی کهس، بی خال و بی کاک
بمربن بی کفن، بی هه لگر، بی خاک
کورد په رزو بلاو له ناو جیهاندا
دوژمن ده گه وزن له کوردستاندا
له ئیـمـه پرووی دا وتاری عامی
دز به خانه خوئی ده لئ: حه رامی
به نه وتی کـوردان ناو روپا ده ژی
بۆ خۆمان ئاتاج بۆ چه نگیک په ژی
من له پاته خستی پاپه تی و برسی

تۆ له سه ماوات لای عه رش و کورسی
من له ناو یابای فه قییر، به سته زمان
تۆ لای صاحییبی رپوی و فیله زان
من خنکاو له ناو گهرما و غومارا
تۆش چاو ده چرینی به چوار که نارا
بۆ من معیدی ماست به سه ر لنگ رووت
لای تۆ شوخانی مل پر له یاقووت
لیره برش و رهش به قورمی تهن دور
له وی نازاران لیو و په نجبه سوور
ده زانی له چین ئەم گشت یاقووته
ئەشکی هه تیوی بی بهرگ و پرووته
خوینی ملیونه ها لاوچاک و گه نجبه
تا کیژیک له وی سوور ده کا په نجبه
به ئیسکی ملیار شهرقی خاکه سه ر
به رز بۆته وه بورجی «ویست میسته ر»
له ناله ی هه تیو له خو دانی ژن
ئاوازه ده دا زهنگوله ی «بیگ بن»
جومجومه ی هیندی و سیلانی و سیام
بوونه بناغه ی کۆشکی «باکنگهام»
لیره رووت له ناو قوردا ده خه وی
کۆشکی سه دقاتی به رز ئە بی له وی
لیره ناله یه له بهر بی نانی

لهوئى جارييه شهتى شامپانى
ليـره سوالـكـهـرن پـر به كوـلـانـان
لهوئى قاقايه له قومار خانان

له گشتى خوشتى گورگى ئىستيعمار
نيوى لى ناوين: گهلانى رزگار
برىسى و بى پى خهف بنوبن له ناو قور
سه له وات بدهين له عالهمى حور
به لى نازادين برسى و نه خوش بين
حورپين خائين و وه تهن فروش بين
نازادين نه گهر هه رگيز نه خوئينين
بو وان به حيزى سه ر دابنوينين
به لام هه ر كه سى بللى: نان، ژيان
ده لى ن: تيكدهره و سووره و بى ئيمان
نازادى بژيت بى بهرگ و برسى
مه لعونيت نه گهر سه بهب بپرسى
حورپى هه رچه ندى گيژ و نه حمهق بى
خائينى نه گهر داخوазى حهق بى
نه خوش كهوتن و بى دهرمان مردن
نازاده به لام نهك چاره كـردن
ناوى موسته شفا بيتى له عينى
دوكتور داوا كهى دوزمنى دينى

ڪاڪه تۆ دوور نيت له ئامريڪاوه
 كه بۆ خوئين مژين بۆته سه رچاوه
 له جياتي هه ژار هينديک ولامان
 بنييره به هۆي دهرياي بي سامان
 بيژن به تيمسال حورپيه ت تا چهند
 دهبي به گه پجار خۆت ئه كه ي وه پهند
 تۆ تاكه ي پشتت له ئامريڪايه ؟
 بۆ جار ئاور ناديه دوايه ؟
 رۆيوه ئه ودهمه ي به خۆت بنازي
 خۆل وه سه ر ئينساف كه ر بۆته قازي
 له جيبي بازه قه ل، له جيات واشتون
 ترۆمان ده قري و ماگي و ئاچيسۆن
 بوته تيمسالي خوداي شه ر و جهنگ
 ده كرتيه گولله بۆ توپ و تفهنگ
 مه شه لي ده ستت دنيا سوتينه
 ئيستعمار تينوي فرميسك و خوينه
 خپه ي ئه سلحه ي مه رگه دپته گوي
 خاوه نت بۆ شه ر شمشيري ده سوي
 به بۆمبای ئاتۆم كوراني مام سام
 به شه ر قري ده كه ن بۆ حيفزي سه لام
 ناوي ئيستعباد بوويه تازادي
 پيبي ده لين سه لام جه وور و بي دادی
 چهند مليۆن زهنگي له ژيان بي به ش

بانگ ده‌که‌ن تیمسال رووی درۆزن ره‌ش
ئه‌ی تیمساله‌که‌ی ره‌مزی ئیستیعمار
دالده‌ی خوینمژی گهلانی رزگار
خۆزگه‌ ده‌ست برۆا بت که‌م به‌ بزمار
پیت دابیسه‌ستم تابووتی زۆردار

به‌غداد ۱۹۵۱/۷/۸:

مه‌ی

ده‌رمانی خه‌فه‌ت: مه‌یه، مه‌یه، مه‌ی
خه‌فه‌تبار نه‌که‌ی هه‌رگیز ته‌رکی که‌ی
هه‌رچی سه‌عاتیک خه‌م بره‌وینئ
هه‌موو گه‌نجینه‌ی سه‌ر زه‌وی دینئ
گه‌ر له‌ هه‌وت عاسمان نیته‌ ئه‌ستیره
خۆت به‌ پیاوه‌تی ئاره‌ق بسپییره
مه‌ی ئه‌سه‌له‌حه‌یه‌ له‌شکره‌، په‌رچه‌م
شۆرشه‌ دژی دیکتاتۆری غه‌م
خه‌م موخته‌کیره‌ ده‌مژئ خوینئ دل
به‌ مستی مه‌ستی هه‌ل ده‌بی موشکۆل
له‌زیندانی خه‌م یه‌خسیرم زه‌لیل
شۆرشئ سووری مه‌بی ناب ده‌خیل
له‌دنیا‌ی مه‌ستی ئیشتراکییه
فه‌رقی هه‌ژار و پادشا نییه

دنيا تازيه له بهر چاوى مهست
هيشتا تېي نه چوه پايه بهرز و پهست
مهستی چند خوشی، خه م بار دهکا لیت
کئی مهستی ناکا با پېی بلین شیت

به عدد ۱۹۵۱/۷/۸:

مهی

هینده ناهیننی دنیا خه م بخوی
نامانهت هاتووی دهبی زو و بروی
خوبه تایبه تی رۆزانی پییری
باشه خو و بگری به گوشه گیری
به بی خه م بژی به بی خه م بمره
گوشه ی تاریکی مه یخانه بگره
به مهستی بمره به مهستی ههسته
تا رۆزی مه حشهر یهک مهستی بهسته
سو فی به سیه تی راستی مه پو شه
وهره له گه ل من پیکیک بنو شه
ئیره بوئه ولا وه کو مه زرایه
کلوشی ریشته چی لی دهرنایه
کئی لیره مونه له ویش هه رمونه
لیره رووخوش بین نه ویش ئی خونه

به‌غدا، ۱ / ۵ / ۱۹۵۲ - ئامریکا و ۱۵ دهلته هیتیشیان برده سهر کۆریا، له‌شکریان تا سهر چه‌می «یالو» له‌سنوری چین چوو. له‌شکری سووری چین له‌ ویتوه راوی نان، له‌ یه‌که‌می ئه‌یاری ئه‌و ساله‌دا به‌و هۆیه‌وه‌ نوسیرومه‌:

سه‌رما و به‌هار

باشم له‌بیره‌ هه‌واخۆشیی پاری
نهرم و سووکیی با، بارگرانیی دار
خیر و خۆشیی زۆر ده‌غل و دانی باش
دانه‌وتله‌ی چاک نیسک و نۆک و ماش
دهشت و دهر هه‌مووی به‌ میوه‌ ره‌نگاو
بژیوی و ئیروو هه‌نگاو به‌ هه‌نگاو
دنیا ههر وه‌کو کۆریای پی‌رار
ژین و خۆشی بوو له‌ لادی و له‌ شار
ئیس‌تی‌عمار هه‌که‌ی سه‌رما و سه‌غله‌تی
له‌ویجدان بی به‌ش له‌ شه‌ره‌ف په‌تی
ویتنه‌ی ئامریکا په‌لاماری برد
له‌ گوین کۆریا ژیر و ژووری کرد
میکرۆبی شه‌خته‌ی له‌ مه‌زایه‌ چاند
بۆمبای کلتوانی به‌ سه‌ردا رژاند
دوو عه‌بدی سه‌رمان گرانه‌تا و سیل
وه‌ک بۆ خودای شه‌ر «شۆمان» و «چه‌رجیل»
منالیان ئه‌کوشت به‌ند و به‌سته‌له‌ک
ریشه‌یان کرۆست که‌رویشک و ده‌له‌ک
بولبول چۆلی کرد بۆ کونده‌ بوومان
قه‌له‌ره‌ش ده‌قیری ببوه «تروومان»

داوای مردن و بی نانی دهکرد
ناره زوی چوئی و ویرانیی دهکرد
بو چاوهی ئاگر بریا دار له دهشت
جهه ندهم نریا له جیگی بههشت
سهرما به زوئم و دزی و کوشتار هات
تاچه می «یالۆ» ی ده مه و به هار هات

بای شه ماله کهی ئاواتی رهنج بهر
به زهیی بزوت خوئی کرده له مپهر
وهک هیزی سوپای چینی ئازا و زۆر
سهرمای رهپینا کردی «ماک ئارتور»
سهنگه ری رنووی رماند به سهردا
ژهه ری کرده دم سهرمای نامهردا
کوژرا کانوون و شووات و ئازهر
بوو به ئۆف نه نه و مامپیر و مازهر
چه کی سهرما و سوئل گیژ و کرپوه
خوئی نه گرت له بهر بای خاکه لیوه

ئه مپروش له جیژنی یه کی ئه یارا
شه رگه رمه له ناو سهرما و به هارا
وشکه سهرمای کۆن رزبوی بن شر
به هاری تازه و به هیز و له گوپ
دیاره تا کهنگی سهرما ده مینی
دیاره چۆن به هار گول ده روینی

دنيا ده بېته خوښی و ههرزانی
نیستیعمار که چوو دیت کامه رانی

یه که می ئه یار جیژنی کریکار
رؤژی له رزینی ده زگای نیستیعمار
کونه په رستان که پیت کافرن
بو پاریزگاریت لاوان حازرن
دلت نه میننی بلایی بی په نام
ئاورپیک بده وه له چین، له قیستانم
له کوریای ئازا و بوزما و مه لایو
وا خوین به خشینه بوژبانی تو
قه لای کریکار بهرز و پته وه
په نای ناشتی و خوشی بیان مه سکه وه

یه که می ئه یار هومیدم وایه
تا ئه یاری تر بمرئ سه رمایه
تروومان بچی به دهردی هیتلهر
دهرچن له قاموس «ماگی» و «پوکیفلهر»
ریشه کهن بکری داری نیستیعمار
شهره ف و ناموس نه درئ به دؤلار
دنیا یه ک دابی پر خوښی و شادی
دهسته لاتدار بی هیزی ئازادی

گهلان ئاسنيان بکهن به گاسن
برا بن ههموو به کتر بناسن

بههوی شهري کورباوه سالی ۵۲ له بهغدا نووسيومه:

سهلام ئازاد بوون

نه سيم گهر دهچيه رۆژهه لاتی دوور
سهلامم بکه له کورباي سوور
ببينه لاشهه ی ژن و منالان
له مهزرای ديراو به خوینی پالان
سهلام له ديهات له شاری ويران
که هیلانه بوون بو بیچوه شیران
گویی گره له ناله ی بی دایک و بابان
ژنی بی خاوهن پیاوی بی کابان
بسره فرمیسکی برسی و فهقیران
سهری بکیشه مهکوی ئه سیران
کهوا گیان دهدهن به نووکی نيزان
خیزانیان بی مال، مالیان بی خیزان

سهلام له لاوی شیمالی دلیر
ههلهپه و نه عهتهه ی وهکوو بهور و شیر
سهبا زانیوته ناوی ئه و لاوه
تا دنیا و میژوو مابئ ههرماوه؟
کاوه به کوتکی کردی «کوودهتا»

سهه ره ماره كهه ي «زه هاكي» كوتا
لاوي كوور ياش به كووتك و داسي
زور جواني زاني له خووينمژ راسي
ئهم لاوه پشستي زور كههري شكاند
قه لاي هه يبه تي نامريكاي رماند
ئهم لاوه به خووين نامهي ئازادي
نووسي و هه لي كهه ندر يشه ي بيدادي
هه نجنی سههري ماري ئيستيعمار
كوشتي هه رچي داي شههرف به دؤلار
پروگهي ئيرتيجاع نامريكاي قهوي
له راست ئهم لاوه چوكي دا زهوي
خوينه سهه وه كهه ي ئهنگلو ساكسون
رژتي به گالون به تون به كاميون
ئاوري ئازادي دايه بهر مه نجهه ل
بو مافپاريزي كردي به دووكهه ل
شازده دهوله تي له ناودا كولاند
مليون سهه روپي به نيزه كراند
له ناو هه و ديزه نه سهه يم پروانه
زورتر، به تام تر، سههري توركانه
كهه سيك شههرفي به دؤلار فروشت
ئاخري له داخان دهستي خوي كروشت

سهلام كۆريا، سهلام بهيان روون*
سهلام نازادى، سهلام نازادبوون
ئەي لاوى كۆرى بهرەو پيش بـزـو
پياو چاكي دنيا دهگەل تۆن هەموو
سهلام ئەي هيزى سهلامى چينى
سهلام ئەي لاوى سوپاي قىتمينى
سهلام ئەي مۆسكۆ قەلاى نازادى
پەناى هەژاران سهـرچاوهى شادى

بهغدا ۱۵ / ۶ / ۱۹۵۳ - ئەم شيعرانه له ژمارهيهكى كۆوارى «رزگارى»ى پارتيدا چاپ كراوه:

كورد بيكەس نيبه

رۆژى خۆشيت هاته ئاسۆ ئەي گەلى خەمبارى كورد
رۆژههلات رۆشن دهكا شهوگارى تال و تارى كورد
كۆترى پيكاسۆ كه موژدهى هيمنى هينا گوتى:
مرد بهسەر چوو رۆژى ئيستيعباد و ئيستيسمارى كورد
كهوته لهرزه تهنههلى خايين بهگەل، ميشك و دلى
تونده ريشهى داکوتا هيزى پرۆليتارى كورد
هيزى ئيستيعمار كه هينديك مفتەخۆرى زگزلن
چەرمى مليان خۆش دهكا زۆر زوو تەناف و دارى كورد
زوو دهبي ئاسنگەر و جوتير به كوتك و داسهوه
هەلبىن بوكتن به جووت ئەستۆ و سهرى بهدكارى كورد

* كۆريا: بهيانى رووناك.

نايه لاین فاشیستی وه حشی ئامریکای داخوازی جه ننگ
 بیدنه بهر بۆم منال و مال و لادئ و شاری کورد
 کئ ده لئ کورد بیکه سه؟ گشت ئاشتیخووازانى جیهان
 خیرخواهی مو لکی کوردستان و خه مخواهی کورد
 هیند و چین و کوریا بۆ کوردهواری جه ننگ نه کهن
 کرم لینه و هیزی چین، پشت و په نا و داژداری کورد
 لاوه کان هه رکاتئ جیژنی رۆژی نازادی ده کهن
 بینه وه بیرتان هه ژاریک، شاعیریکی زاری کورد
 داوه تیکی ره شبه له ک بگرن له ده وری گۆره که م
 یه کتری ماچ کهن به یادم دل بهر و دل داری کورد

بوخاریست ۲۷ / ۷ / ۱۹۵۳: چوومه فستیوالی لاوانی جیهان له رۆمانیا. له وئیرا ئه م شیعهره م وهک
 نامه یهک بۆ خیزانم نووسیوه و به نه شمیل ناوم بردووه.

نه شمیل

نه شمیل کچه کورد ئه ی باوه فا یار
 چاو کال، خوین شیرین، نازک و نازدار
 په روه رده ی ئاووه وه وای کوردستان
 گولئ سه رچل و شه مامه ی بیستان
 جوانیت وینه بوو له ناوه وه والان
 خه ندهت سه د دلی ده برد به تالان
 وا تو حه وت ساله فرمی سک نه پیتی
 له دوور وه ته نیم سویری ده چیتی

کولمی سوورت بوون به گه‌لای پاییز
ژاکاوی و شیواو له دووربی تازیز!

نه‌شمیل نه‌و دهرده‌ی له توه له منیشه
داری سه‌بووریم دهرهات له ریشه
منیش وه‌کو تو‌ه‌ناسم سه‌رده
ژینم هه‌میشه هه‌م‌پرازی دهرده
دل‌خوین و چاوم نه‌سرین دهر‌ژیننی
دوور ده‌ستیت به‌ندی جه‌رگم ده‌پسیننی
نه‌شمیل سه‌به‌بکار به‌کو‌ی زوو‌خال بی
ئیس‌تیمار وه‌ک من ویرانه‌مال بی
توی بیوه‌ژن کرد کور‌تی کرد هه‌تیو
منیش دهر‌به‌ده‌ر، بی جی‌گاو بژیو
به‌لام که ژیاوم، ژیاوم به‌نه‌مه‌ل
وا رۆژی نه‌مه‌ل هاته‌ده‌ر له که‌ل
به‌کوردی ده‌لین "به‌ری ته‌نگانه
کورته" مه‌سه‌لی کوردانه، جوانه
زۆری نه‌ماوه تووش ببین شادی
کوردیش هه‌نده‌کا ئالای نازادی
هه‌رچی رۆژینرا له فرمیسک و خوین
کو‌ئه‌بی و به‌دکار تییدا ده‌خنکین
نه‌شمیل نه‌و رۆژه نه‌ما ته‌نیا بین
بی که‌س بی داژدار بی جی و په‌نا بین

ھومبیدمان نھبئ به فریادرسئ
 دھنگی کورد نھگا به گوتئ ہیچ کھسئ
 نھما تۆ کوردئ نایه مه یاریت
 دوعات لئ کراوه نایه پزگاریت
 نھما "کئ پھنگئ پھشه یان ئه سمھر
 بۆ پیاوی سپئ ببیتھ نۆکھر"
 پھش و سوور و زھرد، سپئ و گھنم پھنگ
 وا ئیستا یهک دل، یهک زمان، یهک دھنگ
 بۆ داوای ئاشتی و سھلام دھخرۆشن
 بۆ برابھتیی گھلان دھکۆشن
 * * *

نھشمیل بریا تۆش بوای ئیستھ لھلام
 وھک من بت دیبا کۆمھلئ سھلام
 لھ ھه موو جھسن و زمان و دینئ
 ھه رچی پیاوچاکن لھ سھر زھمینئ
 نوینھریان لپھر دھست لھ دھست دھکھن
 خوینرپئژی و زولم و زۆر به ربه ست دھکھن
 دھربایهک شھرف شھ پۆلئ دھدا
 شھر ھه لایسین چۆن خو لئ دھدا
 نایه لن کورمان بکوژرئ لھ شھر
 پئ بکھنھ به سیھه چاوی سوور و تھر
 کھ تۆ مھنشووری سھلامت مۆر کرد
 نووکی قھلھمت شھیتانی کۆر کرد

بۆمبا فرۆشان، چته و پياو کوژان
خاوهن سه رمایه ی خوینی گهل مژان
له و کوخه ی ئه وان رووخانديان به بۆم
چهند هه ژارێکی وه کوو خووت و خووم
قازیبیه و یه ک یه ک دیتته به رده سستی
هه رکه س هه قی خو ی دهنینه مستی

مه لێ کوخی مه تنگه و ئه وان زل
تییوه ناچی ئه و شان و زگ و مل
گهر داد ئه ستینی به هه ق بیتته جی
و شتر به کونی سوژندا ئه چی
مه لێ ده س ناده ن قه لایان به رزه
عاسمان رووشین نایه نه له رزه
باوه رمان پتر به رز و قه وییه
له راست سباتمان عاسمان نه وییه
مه لێ به فرۆکه ده رده چن له چه نگ
خۆ ده شان وه له جیی رهش و تنگ
هوردووی کرێکار به هیژ و نه مر
ئه وان که رویشک به عه رابه گر
چاومان وا فییری رهشی زیندانه
ده بیند رینه وه هه رکو ی جییانه
که نه ما تو ی خوینمژ و زۆردار
دنیا ده کریتته به هه شت و گولزار

کۆشکی ده قاتی ئاغا بهش ده کیری
ئیمهش چاویکمان خانوو پین ده بری
نه شمیل من و تۆش بی ترس ده ژین
منالمان دینه گه شکه و پی که نین
لییان ده گه رین کوردی بخوین
به زمانی زگماک یه کتر بدوین
که کۆمه لئی وا کۆئه بیته وه
ئالای کوردانیش ده شه کیته وه

به غدا ۱ / ۵ / ۱۹۵۴: به هۆی جیژنی یه که می مانگی مایۆی سالی ۵۴ گوتراوه

سویندیکی گه وره

له خه و راپه رن کئی کـریکاره
مه چنه کار ئه مـرۆ یه کی ئه یاره
خه بهر بنیـرن بۆ نزیک و دوور
کۆوه بن، هه لکه ن ئالایه کی سوور
ئاسنگه ری بی کوتکی له سه ر شان
ره نجبه ری خۆی و داسیکی ده م پان
له ده وری ئالا سووودی جیـژن
به ئاهه نگی بهرز تیکرا بیـژن:

ئهی سه رمایه دار پیسی پاره زۆر
سپی له ش، دلپه ش، زگزی خوین خۆر

تهنهبل، تهوهزل، ترسهنۆك، خوئپرى
 بان بانكى نووستوى سهر كۆماي زئپرى
 تاكهى تا كهنگى دهكوژى، دهپرى!
 ئيمه بهو پارهت دهفرۆشى، دهكپرى!
 چۆن من شــــهه و رۆژ ئارهق بپيژم
 قهت تامى چهورى و شيرنى نهچيژم!
 چۆن گهه نم چين بى شك نه بهم نانئى
 چ دينيىك نه مهى بهراست نه زانئى!
 دهسكارى من بئى كۆشك و سهر سه رات
 كه چى جئى خهوى له من ببئى قات!
 حهريرى بهرتان من رستم چنيم
 ئيوهم پۆشته كرد ههر خۆمم چنيم!
 تاكهى دارتاش بى بئى دهرك و كورسى
 جۆلا و جوتير بى بئى دهريى و برسى؟
 تاكهى فرميسكى ژن و مندالم
 ئارهقى رۆتوى رهنجى چهند سالم
 دهدهى به ئارهق خۆت سه رخۆش دهكهى!
 من نه خۆش دهكهى خۆت بيهۆش دهكهى!
 ئەى زالم دنيا به پيچ و دهوره
 بله رزه و بييه ئەم سوئنده گهوره:

سوئندىم به يه كهم جيئنه كهى ئه يار
 سوئندىم به هيئى چينى كرئكار

سـوئندم به چرچ و لۆچی ناوچاوم
دهستی قه‌ل‌شاوم، لاقی سواوم
سوئندم بهو باسکه کوتک ئه‌وه‌شیینی
سوئندم بهو پشتته‌ی کۆل ئه‌رفیینی
به‌گاسن، به‌داس، به‌شانی به‌قور
به‌په‌سته‌کی کۆن، به‌چۆغه‌له‌ی شر
سـوئندم به‌ره‌نگی زه‌ردی بی‌نانان
سوئندم به‌نووستووی شه‌و له‌کۆل‌نان

به‌شۆر‌ش‌گی‌پری ئوکتۆبری مه‌زن
پاله‌وانانی هه‌رگه‌یی‌ز نا‌به‌زن
پاریزگاران‌ی ست‌تالینگراد
گیان فیدایانی سو‌فییاتی ئازاد
سـوئندم به‌لاوی کۆریا به‌چین
به‌زه‌بر و زه‌نگی لاوانی ئی‌تیمین
به‌و توونس‌ییانه‌ی له‌به‌ندا رزاو
سوئندم به‌زه‌نگی، به‌پمبی ماوماو
به‌و خوینه‌ی پردی به‌غدای کرد ره‌نگین
به‌راپه‌ربینی کانون و ته‌شرین
به‌و تووده‌ی ناوی کرد له‌دنیادا
به‌وانه‌ی کوژران له‌مه‌هابادا
سوئندم به‌بارزانی چۆل‌کراو، سووتاو

به قودسی و عیززت، خه یرۆللا و خوشناو
 سویند به ناشتی، به کوتری سه لام
 بهژین و خوشیی گشتی و بهردهوام
 هیچ سات و کاتی دەس هه لئاگرم
 یان هه ق دهستییم یان بۆی ده مرم
 «ماکاریسی»، «دالاس»، «دهویت زه ناویر»
 به مانگ وه پینیان بی سووده، بی خیر
 تیم بهردهی هه زار «کای» و «سینگمان ری»
 ئاواتی دوارۆژ هه ر ده هیتمه دی
 بۆمبای میکروپ و هیدروژین، ناتۆم
 ده یخه مه ملت و ده ته اویمه گۆم
 ده هیتمه دی دیکهش وهک زاهیدی و شات
 نووری و به یار و مه لای پیساوات*
 هاکا توانه وه بوونه به فیری پار
 هه ر پایه داره هیتری کریکار
 لافاوی میژوو به گوره و تاوه
 پیسی و پر و پووش ئه خاته لاوه
 به زم ئه گرین له سه ر گۆری زۆرداران
 دنیا ده بیتمه جیترنی هه ژاران

* پیساوا: نیاز پاکستانه.

بەغدا ۲۱ / ۳ / ۱۹۵۵ - بەهۆی جیژی نەورۆزەو بەنەیتی لە مائە دۆستیک بانگ کرابوم، ئەمانەم

نووسیوه:

شۆرشى خو کرد

تا دوینی دنیا پر له سه‌رما و سۆل
بەفر گرتبووی دەشت و چیا و دۆل
رەنگی گۆل، دەنگی بۆلبول دلخۆشی
پیتی دا درابوو پەردەى خامۆشی
ژینی هەزاران نەمامی ئازاد
بەزۆری سه‌ختی شه‌خته چوو بەرباد
حوکمی پۆلیسی چله‌ی ناھەموار
قەل و کوندەبووی هینایە سه‌رکار
دەقربین بۆ قەربوون، بۆ مال و ویرانی
بۆ درێژبوونی ژبانی زستتانی
کێ ناوی کۆتر و سورگۆلی دەبرد
بەچنگ و دندووک چاویان دەرنەکرد
بەلام مەنشووورە بەفر ئەچیتەو
رووی رەش بۆ خەلووز ئەمینیتەو
وابای وادە هات سه‌رما تەواو بوو
گۆلزار پرتاو بوو، قەل بێ کلاو بوو
شۆرشە ئەمرو هەور ئەگرمینی
باران دەپۆتینی، بەفر دەمیرینی
کوند ویرانە مال، قەل قەری بپا
سه‌رما داواکەر دەهۆلی درپا

نیشانگه‌ی سهرما و شه‌خته‌ی دنیاگر
نه‌ماوه غه‌یره‌ز دوو کیتلی قه‌بر

شۆرشه شوڤش، کوتر نه‌گمینی
گیا سهر دهردینی، گول خوی دهنوینی
نهرخه‌وان نالای شوڤش له‌سهر شان
سوپای میلاقه و سوپسن گرتی سان
بولبول و قومری سررود نه‌خوینن
پیردار له خوشییان سهر راده‌ژینن
قاسپه‌ی کهو له کیو، ته‌قله‌ی باز له دهشت
تا کوردستان بی له کوپیه به‌هه‌شت؟
سازو ئاوازی «میروو» هزار دهنگ
سه‌د هزاران گول به هزاران رهنگ
ونه‌وشه مل کز نه‌رگز دیده مه‌ست
لاسایی ده‌کهن ژیر ده‌ست و سه‌ریه‌ست

پاشای نه‌وبه‌هار له‌سهر ته‌ختی گول
نهمرۆ رووی کرده بولبولی سه‌رچل
وتی "کوردستان وا ژیاپه‌وه
زیندوو بوونه‌وه‌ی کوردان مایه‌وه
هه‌روه‌ک نه‌ورۆزی کورده‌کان هه‌په
ئاخۆ نه‌ورۆزی ئازادییان که‌په!"

به‌غدا ۱۲/۷/۱۹۵۵ - فستیوالی لاوانی جیهان له‌وارشه و ده‌به‌سترا چهند براده‌ریکی کوردیش به‌ره و
وارشه و ئه‌چوون بۆ‌هاوار کردنی کورد، منیش ئه‌و شیعرا‌نهم پیتدا ناردن که له‌وئ بیخویننه‌وه:

نامه بۆ‌وارشه‌و

کوردیکم ده‌وئ چاپک و پتسه‌و
سه‌فه‌ریک هه‌یه بۆم بکا به شه‌و
نه‌هیلێ تورک و عه‌جه‌م بزانتن
داگیرکه‌رانن له کوردستانن
مال له خانه‌خوئ هه‌رام کراوه
مه‌سه‌لی کورده و له کورد رووی داوه

پيشان بچیتته شاری مه‌باباد
تلشیشی بیئنی له‌و داری بی داد
ئه‌و داری قازی و سه‌یفیان پیداکرد
جمه‌وره‌تی کوردیان پی لابرده
بچته ئاگری داغ نیزه‌یه‌ک بیئنی
ژه‌نگی هینابی به دلۆبی خویننی
کام خوتین! خویننه‌که‌ی لاوانی کوردی
له‌ پئی ئازادی مردن به مه‌ردی
ئه‌و کورده‌ی گیانیان به ئاواته‌وه
ئیس‌تاش له‌و کیوه دهنگ ئه‌داته‌وه
ئه‌و دار به‌و نیزه‌ دادهن وه‌ک قه‌له‌م
قه‌له‌می هه‌ر خوئی هاوارکا به‌ ده‌م
خویننه‌ خه‌سته‌که‌ی کوره‌ بارزانی

که ئیستعماربان به سهگ نه زانی
به ئاوی چاوی کور کورژاوانی
به ده رکی سه را له سوله پمانی
شل بکریتسه وه لیک دری ته واو
بکریتسه که للهی مسته فا خوشناو
له جلکی شپری هه تیویاره کان
یان ده ربه ده ر و شاره و شاره کان
پیتالی بینن به و خوین و خامه
هه ژاریکی کورد بنوسی نامه
کوتریکی سپی تیژ بال، به سه ره و
نامه به ریتسه کونگره ی وار شه و

لاوانی دنیا، پیاوچاکانی مهرد
شهریفانی ههرد، سافانی بی گهرد
زور ملیون کورد له ئاسیادا
کوئتری گه لان له رووی دنیا دا
وه حشی ئیستعمار له سه ربان زاله
بریبوه ریگه ی هه ناسسه و ناله

زمانی زکماک مهنع کراوه
دهرکی خویندلمان لی داخراوه
دهرمان و دوکتور بوته نه فسانه
لیدان و قه مچی له جیی دهرمانه

سیلاوی نهوتم، پهیدا بووی خاکم
تووتنم، گهنم، خه رجم، پیتاکم
دهچیتته «ستی» و «وال ستیریتته وه»
سه دیه کی بۆمن ده گه ریتته وه
ئه ویش ده ستبه ندی بۆمن پی ده کپرن
یاخو تیغیکه سه رمی پی ده برن
یاخو بۆ زیندان، ده مخه نه ناوی
یان بنکه ی شه ره و مه تاری ناوی
کیوانمان هه مووی کرایه سه نگه ر
هیژی شه ر و شو ر لیتی ده خا له نگه ر
موساعه داتمان هه رتوپه و تفه نگ
لاومان ده کرینه دهسته چیله ی جه نگ
چه ک فرۆشانی شه ر هه لایسیین
له ژیری گه لان گه لیک ده ترسیین
له نیسی پی خو بان ده سله مینه وه
له گمه ی کوتر ده ره وینه وه
زمان هیمنی بلتی ده یی برن
قورعان سه لامی تیابی ئه یدرن
ده ستی بنووسی وشه ی ئاسایش
توند ئه کری له ناو که له پیچه و قایش

به لام بی گومان خه یالیان خا وه
مه ودا نه ما وه، کاریان کرا وه

لێـدـان و بهـند و زبـندان، زگ درین
قهـناره و قهـبرو کوشـتن و پـرین
دهـرمانی دهـردی ئیـرتجـاع ناـکا
بارـیتی ههـلاتن بۆ خـۆی پهـیاکـا

لاوانی کوردیش لهـسهـر ئهـو حالهـش
لهـگهـل ئهـم ژینهـش، ئهـو رۆژه تالهـش
دهـست درێژ دهـکهـن بۆ دهـستی ئیـوه
سویند ئهـخۆن لهـسهـر مهـبهـستی ئیـوه
تا تهـراییی خویـن لهـرهـگیان دا بی
تا شهـر ههـلگیرسین له دنیا مابی
بهـبی ماندوو بوون بی شلی و سستی
تیکۆشن بهـگیان له ریی سهـریهـستی
نهـک ههـر سهـریهـستی خاکی کوردستان
بهـلکو رزگاریی ههـموو ژێردهـستان
ئیـوهـش ئهـی لاوان نامهـ، هاواریک
لهـو کورده زۆره باسیک، پرسیاریک
کوردیش وهـک ئیـوه تیرهـی ئینسانن
شهـرمه خهـبهـر و باسیان نهـزانن
کۆمهـلی بهـزهـی جانهـوهـر ههـیه
کورد که ئینسانه لیتی بی بهـهریه
نابی ویجدانتان بهـمه رازی بی
گورگ لهـناو مهـر ههـرخۆی قازی بی

له ناو گۆڤار و رۆژنامه كانا
 له كۆيونه وهی رۆژ و شه وانا
 يادىكى بكن له كوردى هه ژار
 قووله له گورگى وه حشى ئىستعمار
 گهر ئىوه دهستىك بدنه دهستم
 ههر هيندهى له ناو زهلكاو هه لدهستم
 كوردم به ناوبانگ ئازا و به كارم
 يهك بم خه نىمى هه زار نه يارم
 دل دانه وىكم ئىوه بو بنىرن
 مه رگى داگير كه ر به خوم بسپيرن

به غدا ۱۸/۳/۱۹۵۶ - هه والىكى كورد گوتى كچىكى كينىيى هه يه له لهندهن، گۆڤارىك ده نووسى،
 گوتومه شاعيرىكى كورد شيعرى بو ماوماو نووسيوه، جا قه راره بوى بنىرم و ئه وىش به ته رجهمه وه
 چاپى كا، منيش ئه مانهم نووسى ناردم:

په يام بو ماو ماو

ماوماو من و تو دوو دۆستى هاودهرد
 به خوينى گهرم و به هه ناسه ي سه رد
 هه ردوو گيرۆده ي دهست ئىستعمارىك
 هه ردوو مارانگاز به نيشى ماريك
 ئه و وه حشه ي به دهم كينىيا مژه
 به جووته و چه پۆك كوردستان كوژه
 من و تو مالمان به ره ئالا و بى خىو
 پرتهوت و گه نم پر له زىر و زىو

تۆ به قسه‌ی کاهین من به گفتمی پیر
ته‌وه‌که‌ل گیر بووین، ببن خوداگیر
له‌یه‌کتر کوژی و دوژمنی یه‌ک بوون
بیری یه‌ک بوون و دوژمن له‌بیر چوون
دیوکیکی پیاوخۆر، فیلباز و به‌دکار
له‌ پیستی مه‌ردا گورگیکی خوینخوار
شه‌یتان له‌ پیستی مه‌لائیکاندا
له‌ژیر سیبهری پیر و که‌هاندا
شارستانیه‌تی سپیان بو هیناین
گورگان که‌وتنه‌ کۆز، لبوزیان تی ناین
هاتن فیрман که‌ن چۆن مه‌ده‌نی بین
چۆن نانبرای ده‌ستی ده‌نی بین
چزوو مامۆستای سپی دز ده‌رچوو!
زگپی درۆ درۆی له‌به‌ر چوو
کال و کولیویان گشت لی فراندین
گۆشتیان برژاندین ئیسکیان کراندین
دزیان، بردییان هه‌ر شتی مال بی
وتیان مال خوراو به‌ کۆی زوخال بی

ئیس‌تاش به‌ قسه‌ هه‌رخۆی هه‌قداره
دروسته‌ دز بی خاوه‌ن هه‌زاره
قه‌یناکا بدزی هه‌ر نانێ هه‌ته
تۆ بلی برسیم پیت ده‌لی چه‌ته

تۆبۆ مەزە ئەو جگەر كەبابى
 مەلى ئاخ و ئۆف دەببە ئىرهابى
 ئەوان بە بۆمببا بمانكوژن چش
 وەحشەن بەمىشيان ئىمە بلتەين: كىش
 گەر بخنكىين كۆرپە ساواكەم
 دەبى من بچم بووردن داوا كەم
 تا كۆرى بۆر و رەشمان خنكاو
 مامۆستاي سىپى دەستى ئىشاو
 گەر بستىمەو تەفیان لەسەر پروم
 هەشتا هەر كىيۆم، ئەدەب فەير نەبووم
 گەر نان بپا و خانە بەربادىن
 قەيناكا، لەگەل دنيا ئازادىن
 خانەوتىرانى، شەقى لە خەم دە
 دل خۆش خەلكى «داونىنگ رەقەم دە»
 گوئى مەدەرى خۆت كە پروت و برسەت
 خۆش رادەبوتىر خەلكى «وال ستىرت»
 گەر كورد و ماوماو بەبى رۆن كوتىر
 خۆ «دالس» و «ئىدن» تەسەل و تىرن

گەر دىموكراتى و ئازادى گەلان
 ئەمەيه، خۆزگەم بە ورچى تەلان
 كەنگى قانونى جەنگەل و ابوو
 چ جانەوهرىك ئەمەى خواردوو!

ئەگەر ئازادى ماناى ھەر شادى
بۆبەھىيان بىن، تف لە ئازادى

برام خەم مەخو دەوران دەورانە
ھاكا تىك چوو ئەم دەور و دووكانە
قانوونىيان تفى سەربەرەو ژورە
مەرگى سەگى ھار مەشھوورە سوورە
ئەو خوینە ئالەى ئەوان لە تەنمان
رژاندىيان لەسەر خاکی وەتەنمان
لاشەى لاوانى لە خویندا شتەل
دەدەپىرئ کەوا خراونە بن گەل
ھەربىنا شىن بوو، بوو بەگولئى سوور
بۆنى ئازادى دا نزیك و دوور
نەمامى بالائى شەھىدانى لاو
گوردانى كوردان مەردانى ماوماو
ئەو شەھىدانى سەربەست و ئازاد
چ لە نایرۆبى يان لە مەھاباد
بەرز دەبنەو و دەبنە سىیدارە
پىيان دادەكەرى ھەرچى بەدكارە
ئالائى ئازادىيان لەسەر ھەل دەكەرى
شوقى ئازادى دنیا دادەگەرى
ناترسىين خوینمژ بىنەو سەرمان
دەبنە کوتک و داس، رىمب و خەنجەرمان

ئەوسا ھەموومان خۆش رادەبوئیرین
لەشوئین ئیستیعمار نەفرین دەئیرین

قبور البیض، «توربەسپیان» سووریا، ۱۰/۷/۱۹۵۶

سرود

وەتەن سوئیند بە کیتواتی سەر بەرزى تۆ
وەتەن سوئیند بە داھاتی سەد تەرزى تۆ
ولآت سوئیند بە بەفرت بەخۆشیی ھەوات
بەنەفتت بە ئاوت بەدەجلە و فورات
ھەتا قەترە خۆئینیکی تەر شک دەبەین
بەقوربانى ئازادى تۆ دەکەین
کورانت لە پیتی کوردەوارى مەزن
لە کوژرانى سەزان بەلام نابەزن

سەر و مال بەقوربان دەکەین گشتمان

لەپیتی سەر بەخۆبوونی تۆ نیشتمان

عەرەب، تورک و فارس لەسەر خاکی تۆ
سێ درکن لەسەر سینهکەى چاکی تۆ
ھەچی خۆئینمژى کورد و داگیرکەرە
کفن ھەلگرن با روو و مەقبەرە
ئەبى خواردنى ئیمە دەرکەن لە دل
چەقۆ گەیبە ئیسقان و خۆین ھاتە کول

دهمی خه نجهری تیژ و مووکارمان
 گهلی تینووہ بو خوینی به دکارمان
 سهرومال به قوربان دهکین گشتمان
 له ریتی سه ره خو بوونی تو نیشتمان
 له رووی دوست رووخوش و گهش هر منم
 له رووی دوژمنی مه وتەنم مردنم
 گه زه نفۆن و شیردل دهدهن شاهیدیم
 که شییری شهپر و کوتری ئاشتیم
 به دۆلار نهوی ویستی دنیا گری
 به قین خوئی ده توپیت و کورد نامری
 هزار سویندی به غدا وه کو پووشه لام
 له سه زۆر که ران مه رگه هیزی سه لام
 سهرومال به قوربان دهکین گشتمان
 له ریتی سه ره خو بوونی تو نیشتمان

سوریا، قبور البیض، ۲۱ / ۴ / ۱۹۵۷ - نزیکه ی ۳ سال له کوردستانی داگیرکراوی سوریا په نا
 نوشینی خانه دانی حاجو ئاغا بووم و ئه وان به ختیویان ده کردم. له و ماوه به دا مه م و زینم وه رگتپرا سه ر
 موکریانی و کۆمه له شیعیرتکم به ناوی «بهیتی سه ره مه ر» له چاپ دا و ئه م په سه ندی به هاره و چه ند
 شتیکی تریشم هر له وی نووسیوه:

من و بولبول

بولبول ئه ی یاره که ی دیرین
 خونچیلانه ی دندووک زیرین
 هاو فـه ردی زووم بو هه ژاری

هاورپتی پیششوم له دلداری
وهبیرت دی پایزی پار!
رهشپوشیی دهشت و زهردیی دار
گژه و گفته له با دیوو!
هه وای پیش ته رمی شادی بوو
دهیدا خشپه ی گه لاپیزان
خه بهری مه رگی نازیزان
بهژن و بالای نیرگزی مه ست
له گی ره ی گزهدا پی په ست
سوئسنه و میلاقه ی زرد و سوور
بوونه دهسته چیله ی ته ندوور
کلوه به فوری درشت و ورد
چۆن سه رزهویی کفن ده کرد!
کونده بوومه و قه لی روورپه ش
که له پووریان ده کردن به ش
من و تو ی برسی و بی په سیو
له کونجی خزیو بی بژیو
ده گریاین به بانگ و هاوار
بو خونچه بو گول بو به هار

نهم گوت هه تا سه ر وا نابی!
چاوت له به زهیی خو ابی

بپروانه له‌بای شه‌مالي
سه‌رمایه‌ی سه‌رمای پامالي
سه‌رمایه‌داری سه‌رمایه
بی سه‌رمایه و بی سه‌رمایه
رېژنه بارانی نازاری
نازار بوو له زستان باری
دوو پوښو کهوتن له حووتا
پیشی سپیی چلان سووتا
گرمیی هه‌ردوو گرمه‌ی هه‌وران
شورشی بوو گورپان ده‌وران
ته‌رزه‌ی گرد و خوناکه‌ی ورد
چاوی کپتوه‌ی سپی کرد
ته‌زووی پی‌ریژن کوژاوه
ناویان له جی مالمی ناوه
پوژ کهوته کوشکی کاوری
گیسکی مسیان بو سه‌ربری
به‌ده‌نگی زولالی بو‌قمان
سه‌رچاوه‌ی دل ناسک تو‌قان
قورپاوه سووری به‌هاران
ده‌رممانه بو‌ده‌رده‌داران
پای مالمی پووش و چیلک و چال
جیژنه و ده‌بی خاوین بی مال

زهماونده

نه ورژدهی زهردی زیپینه
زهردهی له لیوان ببینه
به ناز پی له زهوی دهنی
به ره و نه ورژ پی ده کهنی
گه زیزه مورژدهی هیناوه
پیش په یکی گیابه ند و خاوه
هر بمینی شای به هاری
دوو بووکان دینی به جاری
نه رخه وان بووکی نه ورژده
دهشت له نیسان پی ورژده
گوره نده و خوشی دلانه
به زمه و شاهنگی گولانه
شایلوغان له مالی شای
دهبی چ بی و چیی تیابن!
سهیری بکه له گولزاران
تیپ تیپی ناسک و نازدارن
کهسک و سوور و زرد و عابی
قاوهیی و شین و عه نابی
نه باتی و ئال و کال و گهش
سپی و مور و بنهوش و رهش
رؤنیاسی و خاکی و په مبهیی
بور و سپات و سورمهیی

پازاوهی رهنگی خواکردن
لهو سهر زه ماوهنده گردن
سۆسه نهر و مالزچه و گول
میخه کی و لاولاو و سونبول
تیکه ل بوون وهک که زیی یاران
لیک هالان وینهی دلداران
کوژی بهیبوون و هه لاله
له کن نیرگزی چاو کاله
سوئسنه و بیژان و بهرۆنه
نشه و گه شهی ههر دوو بۆنه
که له م کاشوور و گۆزه روان
کوا جوان بکوخی له بهر وان!
لاله هه باسی شوخ و شهنگ
تافتهی له بهردا به هه و رهنگ
سهیدی پاتۆل زهره، گیلاخه
چاو داده گری له قازباخه
دۆریه و مه ندیی بالا بهرز
شاته ره و جاترهی سه د تهرز
سه یدۆکهی سهر گولینگه دار
ئه سپه ندهر نوشتهی چاوزار
ناعنه و ریحانه بۆن خوئن
حه تران لهو ناوه ده فرۆشن
کلاو بن چادری هه لداوه

رېتواس به ناز هه لوتستت او ه
وه نه وشه و به ژنی ببینه
چهند خشپیله و نازه نینه!
گویتی له سیوه ره گرتووه
ملی له سه ر خوار کردووه
چاو له و په پووله نازداره
چهند دوودل و هه رزه کساره!
به شه و له گه ل شه میی ژوانه
به پوژ له دهوری گولانه

گوئی بگره له هه وری نیسان
که وته وه گرم و هوپر دیسان
دل خوشه به خرۆش و جۆشه
زاوای دهشتی سه وزه پۆشه
گولاپرژین ده کال له سه ر
دهینه خشپینی سینه و که مه ر
تارای بو نارد له میلاقه
بوئی چنیوه که وای تاقه
له گوله بابوونه و که نییره
هیرو و شه شپه ر و شلیره
شپسته پر گواره ی پر په رهنگه
ئه لماس تنوکی ئاونگه
ملوانه له چلی بی زایه

پر چنور و بهر زايه
نيشاني يار رۆژي ماره
ليزگه ي هميشه به هاره
ياقووتي خاشخاشي تيدا
جا خوا ئه و به خته ي به كي دا!
سه يرانكه ر

بو سه يري بووك له هه ر لاه
گيا و گثر سه ري ده رينا وه
كه نگر، كو راده، كار دوو، پنگ
پريره، تيسوئ، هه لئز و شنگ
تالوو، توله كه، كووزله
لووشه و چه چه قه و ريزه له
پولكه و ترشو كه و ئاله كووك
گوئ به رخه و ميژورد و كيفوك
قورينگان و زه رتكي رهنگ
تاليشكه و خوشيلك و غه ربه نگ
ميكووك، ره كي شه، نه سپه ناغ
ئالقه تيز و گيلم به رباغ
ته نانه ت كارگي كه مايه
هاته ده ر بو ته ماشايه
چي رووگرژ و بين ناخوشه
خراونه كه نار و گوشه
كه كره ي تال بي هه وال ماوه
سيه ر له ده ركي مار رواوه

سەمای دارانە

كۆلكە زىرىنەى پاش باران
تاقە بۆپىششـوازىى ياران
هاژەى هەلدىر خـوپرەى ئاوان
لاوك بىيىـژى بووك و زاوان
سەوۆ و سنۆپەر، بى و چنار
بە مەى بەرامەى باى بەهار
سەرخـۆشن خـۆرادەژىن
باوہش لەپەكتەر وەردىن
دارى سىيـو و هەلووژە و بى
قەيسى و خۆخ، بادام و هەرمى
لە ژىر سىبەرى كوئووكان
جوانتر لە سەد تازە بووكان
كفر و گەز و گوژ و چالووك
گوژبىز و بوز، بەن و بەلالووك
سپىندار و گىلاس و توو
مازوو، دەمووكانە و بەروو
دەس گىيرانە لە هەر لاوہ
سەما دەكەن بە دەم باوہ
بەزمى بالدارانە

سوپرە و سىروو دەلەن پەستە
دار كوئەكە دنبەك بەدەستە
دورنا زورنای خـۆى هىناوہ

په پووه دههولې جـوـش داوه
 زهرده زېره ده خولیت ته وه
 نه وی دهیلې نایلپ ته وه
 پاساری لوی گوی سوانان
 هاته ناو ریزی خوشخوانان
 کور کور نوورانده شمشالی
 شیلقه خوی لی هلمالی
 بهرگا و قولته و گوریه چنه
 هه ویرده و چوره پوینه
 قومری و پور کهوتنه دیلانی
 سوپسکه رهوتیک باش دهزانی
 کهنده سمه به ناز خوی نواند
 تویه ی تاق تاق کهره ی شکاند
 رهش بهش له دهستی که لکایه
 قازو ماسیگره ی لایه
 دوی سووره قانگ زره که وه
 بوچین سه رسه وزی گرت وه
 کوتر و که و سه رچوپی کیشن
 شوخ هه میشه هر له پیشن
 شاهوی سو فیلکه ی ناو ئاوان
 له و سه ریه وه بوته گوان
 کاسه له شینکه و سريله
 دهروانن له سووچ و سیله

مۆزه شـينـه ش به چووزله
گوپلكى خستوتته هه لوله
له كلك به يانى و ئيواران
لى ددها سى ته پلى سواران
په ره سلىركه پؤل به پؤل
پمبازبانه له دى و له چؤل
باره و كارهى ماک و زايه
سه مای هينايه سه مایه
قاز و قورينگى عاسمانى
پيز به ريز دینه سه يرانى
سه رسامن بوى راده مين
بال و سه ر راده وه شين
باشووى به گ سه قمر و بازى خان
چه كمه رهق شمقار و ته رلان
هه لۆ و شه هين په رينه كيـو
زۆردار رپى نييه بيته نيـو
دهركران سيسارگ و خه رتل
خوينتالـن كه چه ل و زگزل
خوشى خوشيى ميشه نگوينه
جهنگه ي شيره هه لمژينه
هه ر له خوى دى ده ستره نگيني
سه يري شانـه و شانـيني
له چپـزه ي گول و گولوكان

ئاخنى شەش گۆشەى دووكان
پوختەى پەلكى شىن و سوورە
شىرن و سىپى ناو پلوورە
بەمراد گەيشتنى بولبول
جا ئەى دەنگخۆشەكەى چەلەنگ
بوپژەكەى بە ناو و دەنگ
لەناو بالدار و گولالە
تەنیا جىگەى تۆبەتالە
گول نامىزى گرتۆتەو
خونچە خۆى پازاندۆتەو
جىت لەسەر چل چاكراره
بەپەى گەلا داخراوه
داران نامادەى گولباران
لەت پىرۆز دىدارى ياران
واتۆگەيىتە كامى دلت
شاد بە بەدىدارى گولت
بچرىكىنە تا دەتوانى
بخوینە بە كامەرانى
سرودى جىژنى ئازادى
پرزگارى لە نامرادى
جوى بوونەو
ماليئاوا كۆنە هاو دەردم
با دوور بى لە ئاهى سەردم

تۆخوۆش من هه ر ژيان تالم
ناتوانى ببييه هه والم
وا باشه به جيم بهيلى
هه رخوم ويل بم له شوين خيلى
دهردى من يه كجار گرانه
هه لوه دايم بو ده رمـانـه
مه مكو لينه وه مه مدوينه
سووتاوم پيم مه در كينه
گولى من له يارت جوانتر
يارم له گول خان و مانتـر
چهند جوانه!

مانگ و رۆژ، گه لايىژى گهش
گرى ئاگر به شهوى رهش
بونى خوۆش، گولى رهنكا و رهنكا
باريكى شيعر و خووشى دهنگ
زهنگى سه رشه وين، فيكهى شوان
خشپهى ورده ماچ له جى ژوان
تيشكى مانگ له ئاوى كانى
سـروهى شنه باى به يانى
له دوور قاسپهى خاسه كهوى
نازى بووكى هه وهل شهوى
سپيايى سینه شينى خال
سوورايى كولم و ليوى ئال

زەردیی گەردن و رەشیی موو
تەنگیی دەم و گۆشادیی روو
سافیی هەنیە راستیی کە پۆ
چالی چەن کـهـ وانە ی ئەبرۆ
مەستیی چا و قولاپە ی برزانگ
سایە ی پەرچەم لە سەر لاجانگ
خـریـی مەم، بـلـندیی بالا
گالە ی تاقانە لە مالا
زەردە ی زەردە پەر لە سەر ئاو
پرووشە ی باران لە بەر تاو
خـوـرە و چاوئەندازی هەلدیر
بازی ئاسک، ئاوازی بلویر
کەرویشکە ی گەنم بە هاران
بە فەری هاوین لە پەساران
دیمەنی کـیـو و نەخشی دەشت
هەر لـیـرەو هە تا بە هەشت
هەرچی خۆشن هەرچی جوان
کۆیلە ی جوانیی کوردستان
جیی ئازایان

کوردستان جیی گوردی کوردان
بیشە ی شـیـردر و نە بەردان
لانکی زەردەشت و موهاباد
پایتەختی شاهانی ماد

بو موسليمی خوراسانی
زهندی و ئه یوبی و ساسانی
ئه رده شپیری شو انکاره
چه ند شپیریکن له و نزاره
هیندیک له بو تزه کانی

مه وله وی و بیتکهس و خانی
نالی و مه حوی و به رده شانی
کوردی و گۆران و جزیری
حاجی و همدی یو حه ریری
پیره میردی گردی یاره
چه ند خونچیکن له و گولزاره
وهک تو فرزه ندی ئه و خاکه ن
بولبولی ئه و خاکه پاکه ن
گولی سه رچل

ئه و کوردستانه یه یارم
بو وییه و یل و هه ژارم
دل به رم ئه و ده شت و کی یوه ن
ئه و پر نه وت و زیپر و زیوه ن
که عه نباری رۆژه لاته
سه رچاوه ی ده جلله و فوراته
بو کیوانی سه ره رزی وی
عاسمان سه رده کا نه وی
فریشته و هۆری به هه شتی

دینه سههیرانی پی دهشتی
 داری کههونارای دنیایه
 کوئی دلگر و خوش نومایه
 گشت تیکول و لق و پوپه
 کوردستان گولی سهرتوپه
 ناخ له بهختی رهش
 ناخ چ بکهه م گهرردوون تهرهسه
 کوردستان ئه مرۆ بی کهسه
 یه خسییری دهستی تورکانه
 داگی رکرای ئیرانه
 یان پاپه تیی مارمیلکه خور
 تیی روهاتوون دهیبه ن به زور
 گول و دهل و پیوی و چه قهل
 دهگه وزن له جیی فیل و کهل
 فسوس و کهرویشک و دهلهک
 لانیان کرد له بورجی بهلهک
 شهه شهمه و مشکه توپیون
 له قه لای سهردار خزیون
 له جیی خانزادی شه قلاوه
 وشتری گهر ئیخ دراوه
 دهک فهلهک تهختت وهرگه ری
 ناگر له بهختت هه لگه ری
 تورکی حیز، تریاکیی ئیران

خونکارن له سهه ر دليران
پلنگي پازي كوردستان
نه ته وهی رۆسته می دهستان
پاش ماوهی خانی له پ زيرين
ديلی چهنگي ديلى خوږين
كی دی ته نانه ت به خه ون
نازا وه بن حيزان كه ون!

فريو درام

كوردی مه ردم به زهند و به ند
هاسان نه ده كه و تمه كه مه ند
دوو به ره كي هيتي زى بر دم
شيخ چهك و نينو كي ك ردم
مه لای پيس ده ستي گري دام
بو ناو زه لكاوى فري دام
نه نجا هيتي ئيس تيعماری
پای پي دادام به يه ك جاري
نوقمی قوري ديلى ك ردم
دزی گه لان رۆزي بر دم
له ناو به رگی شار ستانی
به ناو ئينسانی، نه مزانی
تا روو به ندى ديموقراتی
لاجوو روم دی بوو به قاتی*

* وشه ی ديموقراتی حروفی (روم دی) ی لئ لاجی قاتی ده مینیتته وه.

کوللو کوهوته دهغل و دانم
هه ر به خـوم بردي تالانم
چهند زوله کوردیکی زل کرد
گری نامووسیان بوشل کرد
به چهند قوشیک سازی کردن
هه چهندي ویستی لپی بردن
گهنم و جو و تووتن و دراوم
زی و نهوتی به لیشاوم
نهوتی کرماشان و کهرکووک
«ستی» لهندهنی کرده بووک
هی «رمان» و بهختیاری
بو «وال ستریت» چوو به دیاری
دهلهسه و دهویت زهناویر
گوپلکن به په موی نیمه فیر
چه رچی مل چرچی مام چه رچیل
به نان و رۆنم بوونه فیل

زمانم لی داگییر کرا
می شک و دلم خورا، برا
خوینیان مژیم، گوشتیان خواردم
ئیسکیان به سهیان ئه سپاردم
لای تورکه نیوهی که لاکم
عه جهم به ربوونه لوولاکم

عاره بيش به شى خوئى دهوئ
قاپيک ليتره قه پيک لهوئ
هر له يهک سه عات و يهک دم
عه ره بيم و تورکيشم و عه جه م
پيم ده لئين تورکى کيوانى
يان له قه حتان و شه يتانى
يهک ده لئى ميژوومان يه که
ئه گهر بشت خوئم دنگ مه که

خه يال ئه کهن

به لام به هه زار هيئنده دهر د
نامرم، سه ريان داوه له به رد
من به بانى پال نه مردم
چه نگیزخان قري نه کردم
سه لیبى چوون، مرد گه زه نفون
کورده به زياده وه هه وهک خون
شا عه باس له بنه ي نه هي نام
توزى به با بوو من هه رم مام
به شير نه خورام، ديئه رتيوى
دهم خوا؟ هاي به کلکى خيوى
گهل خواردن گه لئى گرانه
نايبا ريخوئله ي ئه مانه
سه د سال جوورابم، خورابم

قورسم هه رگييز هه زم نابم
پارويکم چيپر و درکاو
کي بم خوا ده بريم هه ناوي
له چاويانرا سهر دهردينم
هه تا سهر هه روا ناميينم
به رخ هه ر بن سه وه نابي
رؤژتيک دي شاخي پهيدا بي
زهوي ده گورپي و ده گه پري
هه ردهم ديني تته رووپه پري
له و چه رخ و خول و گه رانه
سورپيکيش به شي کوردانه
به ره و منيش ده خوليتته وه
نوره گورزي مهش ديتته وه
نه خوازه له م چه رخی بيسته
گاله ي دنياي کمونيسته
پي و شويوني لينين هه يه
سوقيستان و چين هه يه
ئالاي به رزي کورپيکاري
هيناويه موژده ي رزگاري
به مليار خه لکي رؤژه هلات
نازاله ئيستيعمار هلات
چين داري بو ئامريکا کرد
که لله ي سه ري پر له کا کرد

چەند چەر خە ئینگلیزی گلاو
هیندی تالان کرد و چلپاو
رفاندى، کراندى، ساندى
دیتت چون کۆمەلى گاندى
بە رۆژو، بە تەشى رستى
تەنە کەى دەکلکى خستى!
سۆکارنو هۆلەندى چراند
هیند و چین فەرانسەى دراند
لەو کۆنەو بەى ئەو بايە
چون هەلىکى منیش نايە؟

شۆرش ئەکەم

هاککا دیت منیش راپەريم
خوريم، گوريم، چريم، دريم
سەپان و پالەى دل پولا
لە شـار و لادى، لەچولا
کوتک لە سەر شان، داس بە دەس
دەبیتە شۆرشگير هەرکەس
خۆ وەشپيرن خويپرى و قزە
بىرى هەرچى حـىز و دزە
چەک لە چنگ زۆردار دەردينم
نق بکا سەرى دەشکينم
ریشى رىخنى شـىخ دەبىرم

مـــــه لای لابه لا زگ ده درم
زۆله کـــــوردی بی ئابروو
ده نیرمه سه ره هۆره ی به پروو
پرووی گوندی خۆران رهش ده کهم
ئاو و زهوییان دابهش ده کهم
له کیژ و لای جووتیان
پالهوانی نه وهی شیـــــران
هیژی کوردستان پیک دینم
تۆله له دوژمن ده ستـــــینم
بگا و مه کوش، گیلدم، ئوتلدم
یا یومه تی ناگه م کـــــوردم
کی خوار دوومی ده رشیتـــــه وه
کی لئی دام لئی ده دریتـــــه وه
له گورگیان کپاری پۆستم
بۆ بی زۆریان یار و دۆستم
ئه ویش بی بهش بوون وه کـــــومن
ئه ویش خوینی مژتوون دوژمن
دوژمنی گه و ره ئیستیعمار
پۆژه هه لات کوزه ی شینه مار
مه دردم خۆره ی چه رموو چه رم
بی بهش له شووردهیی و شه رم
له گهل تورک و عاره بی چاک
گه لی ئیـــــرانی باش و پاک

دهست له قه‌دی یه‌ک وه‌ردینین
 ریشه‌ی ئیستیعمار دهردینین
 حه‌زیای خوینمژێ هه‌ژاران
 به‌گه‌ل ده‌که‌ین به‌رده‌ باران
 سه‌ر و گویتی به‌ داس به‌ چه‌کوچ
 ده‌برن ده‌جان چ کـوـرچ کچ
 ری ناده‌ین خه‌ونیش ببینی
 که‌ زل بوو له‌سه‌ر زه‌مینی
 لیبی هه‌رام ده‌که‌ین ئه‌و خه‌وه
 مه‌رگی سه‌گی هار چل شه‌وه
 پشت به‌ کام هی‌زی ده‌سپیری
 کوئی ماوه‌ خوئی لی وه‌شیری!
 کووده‌له‌ی ده‌له‌سه‌ه و چه‌رچیل
 ئی‌مه‌ ده‌یان گرین به‌ دیل
 وه‌ک گی‌سکی مس له‌ به‌هه‌را
 بن کلکیان ده‌که‌ین به‌ دارا
 نیشتمانمان ده‌که‌ین بژار
 خوینمژ ده‌برین له‌سه‌ر هه‌ژار
 جا نوره‌ی به‌زمه

ئالای سی رهنگی رهنگینم
 له‌ پۆه‌ی به‌رزان ده‌بینم
 ده‌له‌ری و ده‌شه‌کی‌تته‌وه
 ده‌ردم سا‌رپ‌ژ ده‌بی‌تته‌وه

برین له گیانم نامیئیی
دهم و دهست گوشته زوون دینی
ئه ودهم به کویتری نه یاران
گشت خاکه لیوهی به هاران
بو جیژنی رزگاری و سه رسال
کیژلهی کورد و کوپ و کال
بالابه رزان و چاومه ستان
دین له هه موو لای کوردستان
له کوی و له کوی؟*

له عهزیز، بتلیس و ماردین
زارا و مه کس و کلس و عیفرین
دهرسیم، ئه رزه پۆم، ئه رزنجان
بایه زید و سه ورد و وان
مه لاتیه و دارنده و بوستان
دیاره کور و جزیرا بو تان
باش قه لای و خو زات و پالۆ
مووش و چۆله می رگ و ما کو
کنج و که یفی و ساری قامیش
سویره ک و عه نتاب و مه رعیش
عاموده و ده ریاسی و ژه نگار
تا قامیشلی و عه ره ب پینار

* هه رچی له و به نده دایه ناوی مه لبه نده کانی کوردستانه .

ئەسكەندەر روون، ئۆزفە، خەرپووت
عەقرە، مووسل، عمارە، كووت
مىدياد، ئامىد، دھۆك، زاخۆ
كفرى، كەركووك، ھەولپىر و كو
رەواندز، ھەلەبجە، پىنجووين
مەندەلى و تووز و خانەقەين
كرد و قەسر و خوسرەوى
شوشتەر و بەندەر پەھلەوى
بەندەر دەيلەم و بەھبەھان
خورەماباد و ئىسففەھان
مەلاير، مەسجىد سولەيمان
سوئتان ئاباد و تويسەرگان
شەھرى كورد، سەنە، ھەمەدان
كرماشان، سەقز، ھەورەمان
سەھرەدەشت و بانە تا شنۆ
تا ورمى و ديلەمان و خو
نەغەدە و شاپوور و سەلماس
لە ھەردوو بەر ئاوى ئاراس
مىاندواو، شاھىن دژ، بوكانى
مەھابادى و سولەيمانى
چىيان لە بەرايە!
بەبەرگى ئال و والاو
ھەرچۆنى لە ناويان باو

شال و شاپک، کهوا و پاتۆل
جل تەنگ و نیفەک فشوفۆل
کوومی سوور، شەدە و جامانی
تەپلە ی لە بان خولامانی
کهوای شۆر، فەرەجی و پەستەک
مرادخانی و عەبا و کورتەک
کنجی دیوجامە ی بۆتانی
ئەنگوچکی شۆری سوورانی
دەرپیی سپی و چۆغە ی گرزال
کهوش و کەلاش دەبنە هەوال
کوپرگەل هەمووی شوخ و لاوه
بۆ کچانیان چاوه چاوه
جل و خشلی کیشان

هەزار رندی و شەمە ی و زارا
سەرتاپا خامەک و خارا
سایه و کراسی کەمبەرچین
لە هەزار رەوشی و نازەنین
پەلک و قەتارە و گیل گیلە
کەمبەرە زیو، پشتیند شیلە
لاسەرە و بازن و خرخال
کلۆجە ی مەخمەر سوخمە ئال
تۆق و تەلیسم و لاگیەرە
گۆبەرۆک، ملوانکە لیەرە

گواره و کرمهک و دهرزبله
میخه کبه ند و نه نگوستیله
حه مایهل، بازوبه ندی قوّل
لووله و قاش، خرینگه و مه نگوّل
به رموور، گهردانه، پاوانه
سلسله و پلپله و له رزانه
خه زیم شوور، دهسمال به توبه
کلاوزیر به دابی کویه
چهند جوور هه لپه رکی

له سه ر چناری گولعه نبر
یان له سه ر کانیی مام قه نبر*
دیتت له سه د لا هه ل خلا
راست و چه پی و هوورزی و ملا
رؤینه و سی پییی و شیخانی
دوو پیی چومی مه جید خانی
به زم گپره کان

دهنگ خوش دهیگپرن به به ندان
حه مه جه یران، عه لی خه ندان
تایه ر ته و فیق، گهردی و ره مو
کاوه یس و ره شوّل و کورؤ
ئه حمه د گوزهل، مه جه گروئ
هه لامه و حاجیله و ماملی

* سه ر چنار: سه یرانگایه له سوله یمانی. * کانیی مام قه نبر: سه یرانگایه له مه باد.

فهوزیه و ئەلماس، مریبەم خان
نەسرین شیروان، مەنیجە حەیران
سیلاق، سەرشین، کەریمە کوێر
مامی سیوانیش بە بلوێر
سەرما بردوو بە دەفەو
هەڵ دەخولێ بە بەر سەفەو
مەلا کەریم، قادری ئەو
هەرکەس لە سووچی لە هەو
بە تار و دنبەگ بە گەو
چووژەلە و کەمان و شمشال
لاوی یەزیدی بە تەنبوو
دیلان جۆش دا ساز و سەمتوو
لێدەن شیخوونادۆ و خەمە
دەهۆل و زورنا دەم دەم
هەمی لەو گۆوئە

دەبیته بەزمی رەش بەلەک
شیر و شەکر دەگەن بە یەک
هەڵ تەکانە دەست کوشینە
پان بەرانیە رێک خەشینە
رەشمالی زولفی تاتایی
دەدرین لە سمیلی خورمایی
ئارەقی سپی و ئەسمەران
دەتکینە سەرگۆی خەنجەران

خویتی سه رکولم و تنکه لیوان
دهرژینه نیو شه کره سیوان
خوبادانی که مه رشان
چاوپرکینه ی چاو به کلان
له رزه ی مه مکی بالابه رزان
خیرو خوشی ده که ن هه رزان
به گهل خرمه ی پانی به رز
دهله رزینن دلی عه رز
له سه ر شینی سپی به له ک
شیت ده که ن مه له ک له فه له ک
که فه لی خپر و مه چکی پیر
هه لخرین که سه ر ده که ن قیر
کی به کییه له وان ده مان!
کور هه له دهس به رنه مه مان
هه رچهند خوش رابویرن که مه
چ رژی لومه و له قه مه
دوای نه و هه مه و ژینه تاله
دهرد چیرتنی نه م چند ساله
چیرته ی نازادی ده چیرتن
کول و کوه به خه م ده ریرتن
دل بو یه کتر ده که نه وه
سرته ده که ن به که نه وه
دل ته رن و لاون و نازه نین

سـرـتـه و پـيـکـه نـيـن هـر چ نـيـن
لـه و دـهـم لـه و رـؤـزـه لـه و جـيـيـه
مـاچ و مـوـوچـيـش عـاـفـوـوی لـيـه
زـيـقـه و تـرـيـقـهـی مـنـدالان
حـيـلـکـه و کـوـکـهـی کـوـنـه سـالان
دایک و بابی کـيـثـر و لاوان
يـه کـتـر دـهـوـيـنـن بـه چـاوان
دـهـبـيـنـه و هـاوال

بـولـبـول مـنـيـش تـهـو دـهـم سـازم
و دـک تـو دـهـگـهـم بـه دـلـخـوازم
دـهـرـهـوئ تـهـمـی هـهـژاريم
بـه سـدـه کـهـم لـه نـاله و زاريم
بـه سـتـهـی دـلـداری دـهـبـيـژم
دور دـهـپـيـژم، گـولـ دـهـنـيـژم
دـهـدـهـم پـهـسـنـدی تـازادی
دـنـيـايـه دـاخـنـم لـه شـادی
دـهـگـهـل تـو دـا دـهـچـرـيـکـيـنـم
بـه سـتـهـی خـوـمـت پـي دـهـخـوـيـنـم:
تـهـمـهـش بـه سـتـه کـهـيـه

کـوردـسـتـان تـهـی نـيـشـتـمـانـم
هـيـزـی دـل، تـارامی گـيـانـم
جـيـی سـهـرـبـلـندی و شـانـازی
تـا دـل دـهـخـوازی دـلـخـوازی

گولێ پشکوتووی بی پاییز
سیس نابج و ناوهری هه‌رگیز
میشکم، هه‌ستم، بیرم، ژینم
بۆ تۆن ئەه‌ی گیانی شیرینم
تا زیندووم هه‌ر تۆی مه‌به‌ستم
خۆشم ده‌ویی ده‌ت په‌رستم
بشـمـمـمـم له‌شی به‌گل بوو
ده‌روینێ چه‌ند گـولـ و دروو
گولم بۆ ده‌ستی دلدارت
چقلم بۆ چاوی به‌دکارت
گیانیش ده‌فرپته‌ عاسمانت
ئه‌وسا تیر ده‌کا سه‌یرانت

سالی ۵۷ له‌ سوورباش وه‌ک جیگه‌کانی تر لاوان خۆیان ساز ده‌کرد بۆ به‌شداربوون له‌ فستیوالی لاوان له‌ مۆسکۆ. له‌سه‌ر داخوازی چه‌ند براده‌ریکی کورد، سروودی لاوانی جیهانیم به‌ کوردی نووسی:

سروودی ناشتی

ناشتی خوازان جه‌وانی مه‌ردوگورد، مه‌ردوگورد، مه‌ردوگورد، مه‌ردوگورد
باوی چه‌کداری شه‌رانی که‌وت و مه‌رد، که‌وت و مه‌رد، که‌وت و مه‌رد
ئیسـتـه هه‌مووی مه‌ به‌عالم ئه‌ده‌ین گش دل خوا
به‌د فه‌ری پیس نه‌عه‌ره‌ته‌ی مه‌ هییزی برد هییزی برد

* به‌نده‌که‌ی سه‌روه‌ له‌ و سرووده‌ له‌ پیشدا و له‌ پاش هه‌ر سێک به‌نده‌کانی تر دوپاته‌ ده‌کرپته‌وه‌.

۱

لاوی ههردی گش بران رۆژ و شه و هه ر خه ریکه خه بات
ئاشته خوازان وهک چران تیشکی وان به خته رهش ون دهکات
ویکرا گهلانی جیهانی دهیلته به گیان و زمانی:
چینی جه وانین، هیمی جیهانین خوشی دهکهن دنیا

۲

چهک فرۆشی پاره دار، هه ول ئه دهن هه ل ئه کهن توونی شه ر
خه لکی دنیا بوون شیار، ناچنه شه ر بۆ خودای فیل و گه ر
لاوین بناغه ی جیهانین، جیهگی نیازی گهلانین
خوشیی زهمانین، مایه ی ژیانین، پر ئاره زوو و هه ویا

۳

لاوی ئازای کورد زمان وهک پلنگ رۆژی جهنگی ولات
ناوی ده رکورد بیتگومان زاگرو س پیو ده لئی و ئاره رات
ئیمه ده نیترین نه یاران خوشی ده دهینه هه ژاران
گش پاله وانین، شیییری ژیانین له دوژمنان وریا

قبور البیض، سووریا، ۲۰ / ۷ / ۱۹۵۷ - سالی ۱۹۵۷ منیش به نیازبووم که بۆ به شداربوون له
فیسستیوالی لاوانا بجمه مۆسکۆ، به لام ته گه ره ی تی خرا. ناچار چهند مه قالیکی هاوارنامه و ئهم
شيعرانه م به براده ریکا نارد که له جياتی خۆم بچن، به لام براده ره که ش گوايه له بیبری چووبوو که نیشانی
که سیان بدا، له م شيعرانه دا بۆره گله بییه کم له مۆسکۆ کردوو که نه ده بوو به رانبه ر به کوردی هه ژار ئه وهنده
بی پهرابن:

شه ویک زیندان

شه وه نیوه شه و، دنیا خامۆشه
وهک ئازیه تباران زهوی ره شپۆشه

هه ناسهه ی سارده با ده نالیینی
هه ور دل پره، ئەسهه رین ده رژینی
تاک تاک ئەستهیره له ناسۆی مه لوول
ده روانه شینگه وهک پیاوی فزوول
رمبهه ی پیتلاقه و هه ره شه ی زۆردار
شهقه ی قامچی و دار تیکه ل به هاوار
پرشکه و فیشقه ی خوینتیکی نازاد
له دار و دیوار ده نووسی «هه ی داد»
گزیبر دل رهقه، مووچه، خوین تاله
کوته کی ده سستی زالمی زاله
له جوابی ناله ده حیلکی ته وه:
کوودی چون به زه م پیتدا دیته وه!
نازادی خوازی! به شت مه رده
ههقی کوورده ستان پامال کوورده
تۆی چقلی چاوی هیزی ئیسته عمار
ده بی بت نیژم له ریگه ی دۆلار
نووسیوته «مۆسکوۆ کوۆشکی کرملین،
قه لای نازاد یخووانانی زه مین،
بالداری هیوای وه ته نپه رستان،
جاریک بابیته سهیری کوورده ستان»
به کام ده ست ئەمهت نووسی بیبیرم
کام دل ئەمه ی خواست تا هه لیدرم!
زمانم به ستووی نه مه یشت بخوینی!
به چی په رنده ی هوم یید ده دوینی!

چی بو داده نیی! کـوا دان و ئاوت!
 فرمیسکی چاوت! جه رگی سووتاوت!
 ئا! هیوات وایه تی بگا مه به ستت
 له زره ی زنجیری پیوه ند و ده ستت!
 ملیونه های کورد ده ته وی بژین!
 رزگارین له ژیر زوری و خوین مژین!
 نه ترانی ریگهی هیوات گیراوه!
 ده رفهت براوه چارهت نه ماوه!
 ده وره ته نیسوی به پولا و ئاسن
 هه یهاته بیلم گه لان بتناسن
 کوندی په یمانی به غدات له سه ره
 دان و ئاوده ری ئایزه نه هاوه ره
 عه دلی لاوازی شه ل و نوقوسستان
 ناگاته چیا ی رژی کوردستان

له ناو هه نیسک و غه لده ی خوینی ده م
 جواب ئه داته وه نووزیک به حاسته م:
 لیم بده، بدره، بکوژه، ببیره
 نامووس بفرۆشه، نانی پی بکیره
 خوین بمژه، پیستم له دار هالینه
 له سه رمن ئیستا هیزت بنوینه
 جه می دوارۆژی تۆشه و ئیستیعمار
 چل شه وه مه ودای ژینی سه گی هار
 هیزی هه ژاران دنیا داگره

بۆ پووشی گیانی خوینمژ ئاگره
هاکا گوراندېم له چیا و نوالان
گیانی تو و ئاغات دهر و ب تالان
نامیین نه تو نه زهناوهرت
به داری بیستتان داده کری سهرت
دهبې په میانتان مردار بیته وه
له سهر گورینگو سه ربنیته وه
به کویتری چاوی دالاس و به یار
کورد دهبن رزگار ورد دهبن نه یار
له ناو گه لاندن خومان دهنوتین
به سه ریلندی سه رمان هلدینین
یاری ئازادی ده گهرینه باوهدش
رؤزی روون هلدی له پاش شهوی رهش

دمشق، سووریا ۲۵ / ۷ / ۱۹۵۷ - تهلقینی به عهره بی که له سهر مردوانی دهوینن ئاوا دهست پین دهکا
«ئهی بهندهی خودا کوری کاره که ر(که نیز) ی خودا». منیش ئهم تهلقینه م ههر له و باره هه لختوته وه.
هیندیک لایان و ابو که گوتومه «گهر دین ئهمه یه تا دوا بی... گوناحه...» به لام ئه گهر تیگه یشته وانه
سرنج بدنه ئه زانن چم وتوو و نیازم کفر و گوناح نبییه... مه و له وی له مه سته ویدا ئه لئ «گهر پیاو چاک
وابی نه حله ت له پیاو چاک»:

تهلقین به کوردی

ئهی بهندهی خودا کوری کاره که ر*
گوی بگره له ناو گوری ته نگه به ر

* بهنده بۆ پیاوه به لام بۆ مردووی ژن دهبې بلیین: کاره که ری خوا کچی کاره که ر.

له دنیای بی‌فهر کۆچت کردووه
 له ئەولای بیگه‌ر خانووت گرتووه
 تۆش وهک مردووی تر وهک هام فه‌ردانت
 دووپه‌ری خـودا دینه سه‌ردانت
 دووی ددان زه‌ردی سه‌ووری چاوشینن
 به گـورز و مه‌تال، به ته‌وه‌رزینن
 تۆزی مه‌رومـۆچ، پرووتال و تفتن
 به‌لام وهک ده‌لین «به‌گفت و لفتن»
 هه‌زار جار بلین «کوا مه‌ر نه‌مووکه»
 بیده‌نگ، قروقی، لیت نه‌یه جووکه
 گهر تیشته هه‌لدهن پيشته دادهن تف
 بلین من کوردم، زمان مایه‌عرف
 له دار مه‌ترسی گوی مه‌ده‌ره جوین
 ناچاربان بکه به کوردی بدوین
 ئەمجار به زمانی شیرینی کوردی
 خۆت هه‌له مه‌که، هیدی، به‌وردی
 بیژه: لالۆ، خوا و پیغه‌مبه‌ر هه‌قه
 کوردی هاسانه و عاره‌بی ره‌قه
 باسی مردن و هه‌ستانی دوایی
 خۆماندوو نه‌که‌ن با به‌خۆپایی
 بلین: کورد له‌سه‌ر دنیا مردووه
 ده‌میکه قیامه‌ت له‌وان رابووه
 بی به‌رگ و پی‌لالو، بی نان و بی دۆن
 تورک و عه‌جه‌م و عاره‌ب ده‌یانخۆن

کورد ژیر چه پۆکه و ئەو خاوەن زۆرن
 برای موسولمان، موسولمان خۆرن!
 با له خوا پرسن: گەر دین ئەمەیه!
 گەپ و گەمەیه و زبانی مەیه
 دینی بەشی کورد بخاتە بن لیچ
 سەد بار گەورە بێ نامەوی وە هیچ
 وەرانی بەهەشت زۆرباش دەزانی
 خۆت خەلکی چیا و دەشتی کوردانی
 باس بکە ی ئاو و هەوای کوردستان
 کور و کچی جوان، پێ دەشت و کۆستان
 شینایی و کانی و باغات و میوه
 پیت باوەر دەکەن بەهەشتت دیوه
 دۆزەخیش وینە ی لە دنیا پرە
 چۆلی عارەبی گەرم و قاقەرە

بادگودەزبیرگ، ئەلمانیا، ۱۵ / ۸ / ۱۹۵۷ - سالی ۱۹۵۷، وەک لە پیتشەکیدا گۆتم بەرەو مۆسکو
 چووم، هیندیک لە برادەرائی عێراقی و سووری نەیانەیتشت و لەچیکوسلۆفاکیاوە دەریان کردم. مانگیك
 لە ئەلمانیا دا سەرگەردان خولامەوه. رۆژیک لە سەر چۆمی (راین) غوربەتیم هەستابوو، ئەم شیعرا نەم
 هۆندەوه:

فرمیسکی هەژاریک

لەسەر چۆمی «راین» لە رۆژگاری جاری
 تکا ئەشکی ئاوارە کوردی، هەژاری
 بەسەریا خوری: کۆیندەریی ئەی تکه ی سوێر
 ئەتۆ و ئێرە چی دەنکه فرمیسکی بێ خیر؟

وتی: ئاوی چاوی کوری کوردستانم
 له دهجله و فوراتپایه ناو و نیشانم
 له زیرینه روود و تهاهو سسهلامی
 له بهژنت له چل چهشمه پیمه په یامی
 له سه رخویه نهی راینی شوخ و شیرین
 شتیک بوین ئەمهش گهرچی ئیستا ئەسیرین
 ههچەند دیل و بیچاره شه نیشتمانم
 بهخسه له جیبی تۆی به خوشتر دهزانم
 چ که لوه و چ سیروان و ئاوێزه رۆیه*
 به دیمه ن هه مووی شوخ و شهنگتر له تۆیه
 ئەگەر لادهچی ئەم ته مهی نه گبه تیمان
 به خاوهن ده بی کپو و چۆم و زه ویمان
 له درکی نه یاران بژارتیکی ده کوری
 هه زارانی وهک تۆ له شاباشی دهری
 به لئ ئاوی چاوم له دل هه لکزام
 له پیتی سه ره به خوونی کوردان پژاوم
 وتی راین: ئەی تیشک و هیزی دلی من
 وهره باوهشم بت به مه به حری بی بن
 به هاوار و دادت موحیت بشله ژینه
 له چه پگهردی گهر دوون به شی کورد بسینه

* دجله، فورات، زیرینه روود، تهاهو، چل چهشمه، که لوه، سیروان، ئاوێزه رۆ: ناوی هیندیک لهو
 چۆمانه ن که له کوردستانان.

چەند سالیك لە مەو بەر هیندیك لە كۆمۆنیستەكانی ناو خۆ رازی نە دەبوون باسی كورد و كوردستان بكړی كە گوايه گەلپه رستی و بهر ماركسیهت ناكهوی! كهچی كوردهكانیش هاواریان بۆ نازادی عه رهب و عه رهبستان نه كرد و هیچ زیانی نهبوو. لهو سه رده مانه دا ئه م ده مه ته قه م نووسیوه كه لام وایه وینه په کی راسته قانییه بۆ ئه و ته رزه كه سانه لهو سه رده مه دا. به لام نابێ له بیرشمان بچێ كه ئیستا كۆمۆنیستەكانی ناو خۆ دان به مافی گه لی كوردا ده نین و لایان وایه ئه بێ كوردستانی و هك هه موو ولاتانی تر نازادی خۆی وەرگرێ. لاشیان وایه ئه و كه سانه ی ئه وده مه خۆیان له باسی كوردستان نه بوارد به هه لدا چو بوون.

ده مه ته قه ی پیرۆت و بايز

پ - بايز له مه ر توو خه به رێكم بیست
 ب - خۆمن له مێژه بوومه كۆمونیست
 پ - پێم نالیی مانای كۆمونیست چیه ؟
 ب - به بێ جیاوازی خێر و خۆشیه
 گش رزگار ده بن گه لانی زهوی
 فه رقی نامینی بێند و نهوی
 ده بنه برای یهك سپی و زهرد و رهش
 هیچ گه لی ناكړی له ژبان بێ بهش
 په شی ئه فریقا و سپیی له نده نی
 هه رتک و هكو یهك به شبان ئه دهنی
 ون ده بی ناوی دیل و كۆله دار
 له قاموس ده روا وشه ی ئیستیعمار
 پ - ئۆخه ی مام بايز بۆ موژده ت ئۆخه ی
 ئه و ده وره خۆشه ی كه ی ده بینم كه ی ؟
 ئه وسا له سایه ی ئیوه كۆمونیستان
 سه ریه خۆ ده بی خاکی كوردستان
 ب - چت وت كوردستان ؟ توو گه لپه رستی ؟

رێگه‌ی پێشکه‌وتن له‌ خۆت ده‌به‌ستی؟
 نيزال و کفاح نازانی چييه؟
 ده‌یاله‌کتیکت ئاگا لی نییه؟
 کێ که‌لیمه‌ی کورد بێنیتته‌ سه‌ر زار
 دیاره‌ قه‌ومییه و پیاوی ئیستیعمار
 ئەگه‌رچی مارکس، ئینگلز، لینین
 ده‌لێن: بی فه‌رقن گه‌لانی زه‌مین
 به‌لام پێشکه‌وتووی عاره‌بی زانا
 ئەم قانونه‌یان بۆ کورد وه‌لانا
 چونکه‌ کورد له‌ ژێر چنگی عه‌ره‌بن
 کورد سه‌ریه‌خوین، عاره‌ب گه‌ر ئەبن
 بخوازه‌ گانا و سودان پرزگار بن
 کورد بۆ عاره‌بان با هه‌ر ژێریار بن
 کۆمه‌لی سووری جه‌نوبی چرووک
 چۆن به‌پێ ده‌چن بێ نه‌وتی که‌رکووک!
 داها‌تی شیمال له‌ خوێان بېرن!
 قه‌راجیان نه‌بێ، گه‌نم و جۆ بکرن!
 هه‌والی عاره‌ب هه‌واریان ناوی!
 هاوین چۆن بژین دوور له‌ شه‌قلاوی!
 بێ رۆنی کۆبی و ماستی هه‌ولێری
 برای عه‌ره‌بمان ده‌گرێ شه‌وکۆتری
 برنجی مالتوان، تووتنی ره‌واندز
 نابه‌خشن بۆ سه‌د مارکس و ئینگلز

زاخۆ و خانەقین تا جەبەلخەمرین
 لە دەست خۆنادەین بۆ گەشتی لێنین
 پ - باشە مام بایز. ئەو نەوت و پۆن
 با بۆ عەرەب بێ جەهەننەم بێخۆن
 ئەى بۆ ئازادى بەرگ و زمانم
 دەلێى چى بايز، تاعوونى گيانم؟
 ب - چى ئىستىعمارى رەجعى کردوویە
 نابى بىنى هەوال فەرموویە
 بە کوردی خۆیندن تەفرەقە دینى
 هەر کوردی گوتن نابى بىنى
 چۆغەى فش و فۆل شەدە و جامانە
 مایەى نەگبە تیبى شەعبە کەمانە
 یەکیە تى مانای پاتۆل فری دەین
 پى خاوس پرۆین عەگال گری دەین
 دەبى لە مەرحووم فیر بېن ئەدەب
 خۆى عەرەب نەبوو ببوو بە عەرەب
 با شیوعى کورد قەومیى عەرەب بن
 هەر بژی عەرەب لە سەر و لە بن
 ب - بەخوا مام بايز هیشتا هەر کەرى
 کەى دەببە ئینسان قورت بەسەرى؟
 ئاخى تۆم کوردی بۆبە فەوتام
 هۆرەم لە خۆمە بۆبە قەلشام
 یارى نە یاران دەکەى خۆت بخۆن

کئی بیستی لہناو چہرخی تازہ و کۆن
 مہر لہ بہرخۆلہی خۆیان نہبان بن
 بچن شیردہری بیچوہ گورگان بن
 بو کورد بیری تو و بہیار ہہربہکہ
 بہلام تو بچن چہک ئہو خاوەن چہکہ
 لہناو عارہبا ئەمتاوتینیہوہ!
 سہلا لہ عہقلت بہ چاوتینیہوہ!

قبور البیض، سووریا ۵ / ۱۱ / ۱۹۵۷ - ہہوہل مانگی دەسکردی سۆقیات ہہلدرا، زۆر کہس
 لہ نووسهران پیتیان ہہل گوت، منیش ئەم سکالایہم لہگہل کردووہ:

سپۆتتیک

مانگہ چکۆلہی سۆقیاتی مہزن
 جی بیلہ ہہرچی تیژ و خوش بہزن
 وەک ناوی سۆقیات بگہرہ بہرزی
 وەک کمۆنیزم دہورہ دہ عہرزی
 بگہری بفرہ سہیری جیہان کہ
 فرمیسکان بسرہ دہردان دەرمان کہ
 با لی قہوماوان ناوت پیرسن
 خوتنمژی گہلان با لیت بترسن
 پۆژتیک را ببرہ بہ «لیتل رۆکا» *
 با زہنگی خۆران بچن بہسەر چۆکا

* لیتل رۆکا: شاریکہ لہ ئامریکا رەشەکانیان زۆر لہ کوشت.

بادهوه بۆ سههر جه زایر، عومان
با بۆ سههر که وتن نه مین گومان
هیندی دلداریی ئافریقا دهوه
بابزانن رۆژ دئی و کورته نه و شهوه
پیک پیک له سههر خوارووی جزیره
چیدی نه ترسن له شیره پیره
دهستم دامینت نهی مانگی پرووناک
وا سویندت نهدهم به باوهری پاک
له پیش نهوه دا بچی هه مهسکه و
نه گهر هیچ نه بی شهویک نیوه شه و
سهریک هه ئینه له کوردستانم
تی بگه چونه مائی ویرانم
کانگای نهوتانم جیی زپ و زپوم
به ههشتی دنیا، پیدهشت و کپوم
وا داگیرکه ران ده میان تی ناوه
ههر کورده ماوه و بهشی خوراوه
بینه چپام بوونه بنکهی شه
مام سام له وپوه پیتان دهکا گهر
نهی مانگی سوڤیت بۆ خۆت دهزانی
جیران ههقی ههس له سههر جیرانی
شهرمه بۆ ئیوه هینده گهلی کورد
چه کمه ی ئیستیعمار دهیان هاری ورد
ناتوانی بدوی کورد به زمانی خوی

هومیدی تهنیا گهلی تۆیه و تۆی
 ئیوه یاریدهی دووردهستان دهکهن
 چۆن دهبی سهری کوردستان نهکهن؟
 پیشوو دهیان گوت: دعای عومهری
 کوردی خستۆته ناو کویرهوهری
 ئیستا بۆ دعای دالاس گیرایه
 ئەم زۆره تاکهه ی لاتان په وایه!
 بلتی به سوقیات کورد هاوار دهکهن
 یارییه کیان بکهن خو پزگار دهکهن

قهبر البیض، سووریا ۵ / ۴ / ۱۹۵۸ - ئەم کورته نومایشه شم که ههر به هومیدی یارمه تیدانی سۆقیهت
 نووسیوه خه یاله کهم له هه لدانی مانگی دهسکردیانه وه بۆ هاتوه:

جوچک و سپۆتنیک

تازه تاو هه لاتوه، که له شپۆتیکی سووری پۆیه لار له سه ر لاقیتک خۆی له بهر خۆره تاو هه ل خستوه،
 مریشکیکی زهردی سه ر به کلاوه به قرته قرت دان بۆ جوچکان هه لده گرتیه وه، سن منالی پرووت و
 پیخواسی کوردیش له ته مه نی چوارپینج سالییدا له ترسی سه رمای به یانی هاتونه بهر بهرۆچکه و
 هه لیش ده لهرزن و سه یری جوچکانیش دهکهن. جووجه له یه ک مل قوت نه کاته وه و دندوکی له دایکی
 نزیک نه خاته وه و جیوجیوتکی دهکا:

جوچک:

تازه تی کولم شکاندبوو
 خو م بن بالهت خزاندبوو
 له خه و ما دیم بالدارئ زهره
 به جیی هیشت زهوی و دار و بهرد
 کۆلاریکی به رهات کوشتی

هه لۆ خوڤان وهشارت گشتی
مانگیشی دایه پشته وه
مریشک:

قی قی ئەوه زینده خه وه
جوچک:

دهیسا چبوو ئەو جیک جیکه؟
که له شیر:

قو قو، ئەوه سپۆتیکه
جوچک:

کردوویه کام تیره ی مرۆف؟
که له شیر:

سه ویت زهمانی خرۆشۆف
مریشک:

له و رۆژه وه ئەمه دياره
بی ترس بووین له کۆلاره
جوچک تیکرا:

له سایه ی سۆڤیت دلشادین
له چنگ کۆلاره ئازادین
مناله کان:

بیژن وهدهم چینه ی هه رزن
کوردیش ده چن له دهست دوژمن
جوچک:

یاخوا ده چن، یاخوا ده چن

بەغدا ١٠ / ١٠ / ١٩٥٨: بەراستی زۆر دلتەنگ و ناھومئید ببووم، پەیمانی بەغدا لە ھەر پەمەدا بوو. ھەروا ھێچک ئەکیشرا و ئالغە لەگەلی کورد تەنگ ئەکرایەو و ھیچ دەرتانی پشوووانی نەما بوو. کەچی لە پڕ سەرلەبەیانییەک بەدەنگی کوودەتای عەبدولکەریمو ھەر پەپەیم، بە دیاری کردنی مافی کورد پارشەوم کرد و بە موژدە ھاتنەو ھای بارزانی بەربانگم کردو ھ. لە پەگەم ئاھەنگێکا کە بو بەخیراتی بارزانی لە «سائۆنی گەل» لە بەغدا گیرا. من ئەم شیعرەم خوئیندەو ھ:

پەلەھەوریک

کۆرگەل کۆری کوردی نەبەز
 مەو ھەستن کۆو ھەبن بەلەز
 دەس بگرن گۆو ھەندی گەلە
 ھەلخەنە ھەلپە پکئی ھەلە
 بابیلین «دیلان» و «رەشۆل»
 «خەمە» لێدا زورنا و دەھۆل
 جیژنە و جیژنی ئازادییە
 جیژنی مەرگی بی دادییە
 جیژنی چوونی ئیستیعمارە
 پۆژی ترسی شسا و بەیارە
 دلەکو تەھ کوردخۆرانە
 لەرزینی خاوەن زۆرانە
 ئەفیوون کیش چورتیان پارەییە
 ملیان خەزمی سیدارەییە
 بیلەزی پیسی گوی نەبیس
 لێی ئالۆزا ریس و گوریس

با ئارهقى پرووى ئازادان
 فرمىسكى شادىي دڭ شادان
 نه خوازه هى كوونه ديلان
 برژيسته ناو كوۆرى ديلان
 به گهرمىي دڭ و گرمه ي پى
 بوخ بكا و ههلمى بلند بى
 له عاسمان بيسته هه ورتىك
 له كوردستان بدا ده ورتىك
 باي ئازادى بيىبزوينى
 له چياكانم خوۆى بنوئينى
 له سهه ر شاخى هه ورامانى
 داوه سستى و بدات و چانى
 بيىبين هۆزى جافرسان
 بابزانن باوى چوو ترسان
 پشويك بدا له بيستوون
 تا بزانى رابردوو چوون بوون!
 ئاو ههڭ گرى له تاقبوستان
 سهه رچاوه ي ژين له كوردستان
 ته م له ئه لوه نند بره وئينى
 با بو كس س سه ر نه نه وئينى
 پروانسته كانى سانان
 جيتگه خوئينى پاله وانان
 بچته سه ر گوۆرى قه ده م خىر

ئەو كىيژە كوردەى نىرە شىر
باگىانى شادىيى لە گۆرا
بىي خووين ناچى دەور گۆرا
لە گەلباخى، لە رەنگ پىژان
دەم شىرن كا تالى چىژان
بۆ تىلەكوۆ، بەرەو ھەوشار
مۆژدەبى باويانە ئەو جار
لەسەقز لە جىيى سى داران
بىرژىنى چەند تنۆك باران
تى بگەن بەگزادەى شىرزاد
نىزىكە بسىتىندى داد
سەرىك ھەلبىنى لە بانە
زۆر ئازان رۆژ رۆژى وانە
بىنى سوتىنى و گەوركان
مەلكەموتى فارس و توركان
باچتە مەلبەندى مەنگور
كورى بەگورى عەجەم دى
رۆلەى بايز پاشا و باپىر
ھەرچى بگرى ھەم شىر ھەم شىر
لەدەشتى شنۆ و لاجانى
بىتتە ھۆى دنە دانى
چى مامەش و ھەركى و زەرزان
گىيان بۆ ولات دەدەن ھەرزان

سەر ھەلپىنى لە مھاباد
پاتەختى كۆمىرى ئازاد
لە جىن دارەككەى چوارچرا
ئەو جىنى قازىبى پىدا كرا
چەند دۆپىك ھەلپىنى
خەو لە چاوان بىپەرىنى
مورژدە بۆ لاوان بىپىرى
نەمامى شۆرش بىپىرى
بچتە مەلپەندى شاككان
جى راوگەى ئازا و سوارچاكان
كىيوى ئاگرى داگرى
ئاگرى شۆرشە و نامرى
لە ساسۆن و لە چىاي مازى
تۆلە ئەستەندان بىخووزى
بۆ سەر دەرسىم باداتەو
خوئىنى كوردان بشواتەو
با گۆلى وان و دەرياي پەش
بوكلن وەكو خوئىنى سىاوش
لەسەر زاگرۆس بگرمىنى
تورك و عەجەمان بىپىنى:

خۆبگرن، نۆرەمە نۆرە
لە كوئىتەنە كارم زۆرە!

ئىقبال بېرە بە شاتەوہ
وا رۆژى تۆلە ھاتەوہ
ھەتەوہ كەى رەزا كەچەل
دەتەنەرمە كەن نوورى و فەيسەل
نەقلت نەقلى شای مشكانە
عەقلت عەقلى سەر وشكانە
بۆۆۆيە لام چااوپراوت
دەتۆپى و ناكەومە داوت
ناسیونالیسىمى موسبەتت*
دەيكەم بە سییدارە و پەتت
دنبەگى درۆت دراوہ
سمایل ئاغام لە بىر ماوہ
تۆلەى ھەمزاغای مەنگورم
دەستتەینم، وركت دەدرم
خوینى قازیت لى دەستتەینم
نیاگانت دەستوتەینم

ئىوہش ئەى گجووکی گەمال*
ھاكاهەلم نان بە تەمال
بۆ تۆلە ساندن ھەرەتە
خوینى كوردان بەك بە سەتە

* سالى ۱۹۵۸ شای ئىران وشەى ناسیونالیسىمى موسبەتتەى كەردبووہ دروشمى خۆى. نیاگان: باپىران.
* گەمال: مەبەست مستەفا كەمالە.

تۆلهی شیخ سه عیدی پیران
بهه زاران شیخ و میران
شیخ قادر و غهوسی سانی
عه بدولسه لامی بارزانی
خوینی خالیسد بهگم دهوی
رۆژی بهختت کهوته شهوی

ئهو کوردی بی هیژ نه ماوم
پشت نهستوورم روونه چاوم
ریشوشوینی خۆم باش ده ناسم
بۆته برام کهه ریم قاسم!
قاسمی که لیو راپه پری
جهرگی تو و ئامریکای پری
تۆلهی گهلی نهستاندهوه
کورد و عاره بی ژیاندهوه
بوونه دۆستم مۆسکو و په کین
له گهلی هیژی گه لان یه کین

گهر بارزانی دیتته بیرتان
زۆر ئاو ههله دهگری هه ویرتان
بارزانیی تورک و عهجه م کوژ
بارزانی مه رگه بو خوین مژ
بارزانیی شییری کوردستان
گیان بهری، گیان له سه ر دهستان

بارزانیی دالدهی ئازادی
داسی ههژگه‌لی بی‌دادی
کو‌تکه له‌سه‌ر خوینمژی کورد
بژی بارزانی، بژی کورد

قاهیره ١٤ / ١١ / ١٩٥٨ - له به‌غداوه به قاهیره‌دا بۆ مۆسکۆ ده‌چوم، کورده‌کانی به‌شی کوردی رادیۆ
قاهیره هه‌لیان بۆ هه‌لخستم که وتار و شیع‌ر له‌سه‌ر رادیۆ بخوینمه‌وه، منیش ئه‌م شیع‌ره‌م که هه‌ر به هۆی
هاتنه‌وه‌ی بارزانی نووسیه‌وه له رادیۆ قاهیره‌وه خویندمه‌وه:

چه‌پکه گۆلیک

په‌ری هومیدی گه‌لی کورد
ئه‌م رۆژانه به ده‌ستت‌و‌ورد
لی‌و به‌که‌ن، بزه له چاوا
له‌پیش گـزنگی هه‌تاوا
له‌گه‌ل کـزه‌بای به‌یانا
ده‌گه‌را به کوردستانا
له هه‌رلا گۆل چینی ده‌کورد
دیاری بوو، بۆ دیاری ده‌برد

له بۆتان گۆلیکی هه‌لکه‌ند
دوو له ئاوباریک و ده‌ربه‌ند
چلێک له ده‌رسیمی سه‌رشین
یه‌ک له مه‌هابادی خوینین
له قه‌رقامیش، له چیا‌ی ساسۆن

چنى گوللى سوورى به بون
 سوورى به پهنكى خوينى دل
 بهستى به ئاوات چه پكه گول
 هيناي پيششوازي بارزاني
 دهس به تالى به عار زاني
 ههر گول به دهم هاوار دهكا
 باسى دار و زوردار دهكا
 كزن له ژياني ژير دهستى
 داخ له دلن له پى پهستى
 پيمان دهلن به زماني حال:
 كورده بابيهس بى ژياني تال
 زور شهرمه ئه و ژينه حيزه
 كولى و سهرريژى كرد ديزه
 گانا و گينيا رزگان
 كوردى مه هيشتا ژيربارن
 ژير چه پوكه شى شا و به يارن
 هيشتا بو به كتر نه يارن
 ئازا نين، باشه بيزانن
 بهردهستى حيزى حيزانن
 ئه گهر ئيهوه ئازا و كورن
 بزگورپك له مه دادرن
 خوينمان رڙا له رپى گهلا
 مير و ئاغا و شپخ و مهلا

لاشمان هەر بۆیه کهوته گۆر
 نه مان دهویست بژین سه رشوړ
 له گیانی به زۆر بردوومان
 له په گی دلی زیندوومان
 گوئی سووری له په نگی خوین
 پروا. تا له گهلتان بدوین
 لی هیلمژن بوئی خوینی
 دنه و دا و بتان بزوینین
 نه وهی ئیمه له پئی مردوین
 له میژوو نه مری کردوین
 دهی سپیرین به دهست ئیوه
 ناشی پال کهون له جیوه
 مه ژین به ته نبه لی و خهون
 یان سهردانین یان سه رکهون
 ئیوهش شوینی مه په چاوکهن
 نیشتمان به خوین پاراو کهن
 کی له پئی گهل بچته خاکا
 به خسته وهره و زیان ناکا
 بوخوو ههقی خو نه ستین
 هه تا هه تا داده مستین
 بیسن په ندیکی پیران
 «بی شیون به هیوای جیران»
 کورد ژیر چه پوکه و هه ژارن

بریندارن، له‌بن بارن
 دهره‌دهرن، چوڤن دهره‌هرن!
 ئازا ده‌فـرـبـایـان وهرن
 دهردی ئیمه‌و بیته‌وه بیر
 بیخه‌نه کار قه‌له‌م و شیر
 ئه‌گه‌ر له ده‌ستو ده‌رچی هه‌ل
 ده‌که‌ونه به‌ر جنیوی گه‌ل
 جنیوی گه‌ل زۆر چه‌توونه
 ناچنه ژیره‌وه لێن پروونه
 ببزوون کوردستان ئازاد که‌ن
 هیزی داگیرکه‌ر به‌ریاد که‌ن
 شین بکه‌ن داری رزگـاـری
 بیگـۆـرن با‌ری هه‌ژاری

مۆسکۆ ۱۰ / ۱۲ / ۱۹۵۸ - نوسه‌ریکی کوردزمان له‌گه‌ل چهند هه‌والیکی عه‌ره‌ب به‌ر له من چووبوه
 یه‌کیه‌تی سۆقیت. له مۆسکۆ بیستم که ئه‌و نوسه‌ره له هیج جیبه‌ک باسی کوردستانی نه‌کردبوو. لای
 وابوو ئه‌مه پیچه‌وانه‌ی باوه‌ره‌که‌ی ئه‌بی! ته‌نانه‌ت وه‌ختی کورده‌کانی به‌ریوان به‌خوشیی ئه‌وه‌وه
 هه‌له‌په‌رکییان کردبوو. گوتیوی «ئیمه‌ش له شیمالی عیراق ناوا هه‌لده‌په‌رین». منیش ئه‌م ده‌مه‌ته‌قه‌یه‌م
 له‌و باره‌وه نوسیوه:

ده‌مه‌ته‌قه‌ی بایز و پیرۆت

مه‌رحه‌وا باپیر

پ - بایز چت پییه؟

باس و خواس چییه؟ باپیر له کوییه؟

ب - چۆته جیگه‌یه‌ک: گه‌لی پیرۆزه

جینگه هومییدی گش تیره و هۆزه
 ههر لی قهوماویک ههرچی دلخوازه
 لهوی دهخوای جینگه ی نیازه
 پ- که وایی باسی کوردی کردووه
 چی پی داویسته ناوی بردووه؟
 ب- کوردی چی! پیرۆت کۆنت ده بهر بی
 ده لئی باپیریش ههر کورد پهروه بی؟
 مام باپیر زله هینده ورد نییه
 بۆته عالهمی ئیتر کورد نییه!
 به زمانی کوردی فهرمووی: بیگانه م
 له چاوی کورد و کوردستان تانهم
 پ- باشه خه لکی دیش خۆ له ته کیا بوون!
 ب- باپیر تو له کوئی؟ ئەوان جیابوون
 ناو تیره ی خویمان ئەبرد وه پانی
 هروژمیان کرده داگیرکه رانی
 باس عه ده نیان کرد باس عومانیان کرد
 ئاورووی ئینگلیز و ئەمریکانیان برد
 ئیتر له و ناوه ههر گاله و قاوه
 کورد نه بی گش کهس ناوی له ناوه!
 به کئی فهرموو بووی با باس عه جه م کهین
 له سه ر کورده کان ئەم زولمه کم کهین
 باپیره چرچه وهک دار چه قی بوو
 ده می وهک ته له پیکدا ته قی بوو
 وه سه ر شیخ قه سه م مرقه ی لی نه هات

گوايه ئەمەيه نيزال و خەبات!
 پ - خۆ ئیژن چووبوو گەری رەشەلەك
 ب - وەگیان تۆ ئەویش هەر گەرە و كەلەك
 كوردی ئەو ناوہ كوردی تەواون
 وەشیری شیران فرچك دراون
 بۆ كوردەواری گەلێ بە تاسەن
 بێ زەر كوردن گش كوردە خاسەن
 لە خۆشیی ئەمەى كورد چوونە لایان
 جۆشى خواردبوو بەزم و هەرایان
 زېرەى زورنایان، ڕمبەى سەمایان
 دەبھێنا جوولە شیخ و مەلایان
 باپیریش وتی: لەشیمال زەمین
 هەلپەركیمان هەس بەلام زۆر كەمین!
 پ - كەوابێ بايز مام باپیر زلە
 زلە و زۆر زلە هۆبال بەو ملە!

گيرتسن، موسكۆ ۲۸/۲/۱۹۵۹ - لە سیناتۆرى «گيرتسن» بووم لە نزيك مۆسكۆ. كچيكي كوردبازانى
 لينينگرادى نامەيهكى دۆستانەى بۆ نووسيبووم. بەلام ئيمزا كەيم بۆ نەخوتندرايهوه، لە وەراما ئەمەم بۆ
 نووسيوه:

وەرَام بۆ كچيكي سۆقيه تى
 كيژە پرووسەكەى ناوت نازانم
 نامەكەت گەيشت قەزات لە گيانم
 سووربى دابهوه بە گۆنەى زەردم

گفتت هه توانن بۆ چاری دهردم
منیش به دیاری له کوردستان را
یانی له وه لگهی دیده مهستان را
له چاورهشان و له بالآ بهرزان
کولمه گهشان و نهشمیله و تهرزان
په یامم پییه بۆ چاری شینت
بۆ لیوی سووری به پیکه نینت
ماچم هیناوه بۆ ده می تهنگت
روانین له بالآی نه مامی شهنگت
ته ماشام پییه بۆ کولمی ئالت
دلیم ده ترسی له دانه ی خالت
کوردیش زۆر جوانن به لام نه سیرن
له دهس داگیرکه ره به جوانی پیرن
گیرۆدهی دهستی تورک و ئیرانن
له نگۆ داخوازی یاریده دانن
ئه گهر وه کو تو ئه ویش ئازاد بن
وهک هه موو گه لان دلخۆش و شاد بن
له منیش ده تارێ باری هه ژاری
ده که ومه کۆری یاری و دلداری

سناتۆرى گىرتسن، مۆسكۆ ۲۳/۴/۱۹۵۹- راسپاردەبەكى رادىئو مۆسكۆ له سناتۆرى «گىرتسن» هاته لام، داواى لى كردم كه بههزى جىئىژنى يەكەمى مایۆ وەلامىك بۆ گەلى عىراق بنىرم، منىش له گەل پىشەكيبەكى كورتا ئەم شىعرانەم به دەنگى خۆم تەسجیل كرد و شەوى ۱/۵/۱۹۵۹ سەعات ۹،۳۰ له رادىئو مۆسكۆرا بلاو كرايهوه:

پىرۆزىايى

له مۆسكۆ مەكۆى رزگارەن
 له ناو جە رگەى دۆست و ياران
 له پەنا كۆشكى كىرملەين
 له كن گۆرى پاكى لىنەين
 له بەرانبەر ئەستىرەى سوور
 جى ھومىدى نىزىك و دوور
 لە مەيدانى سوورى شارا
 لە رۆژى جىئىژنى ئەيارا
 گۆرەى ملىۆنھا كارگەر
 كە كوردەيان هاتۆتە بەر
 بەرەو عىراقى نازا و گورد
 بۆ كۆماری عەرەب و كورد
 بەرپى دەكەين پىرۆزىايى
 پەيمان بەستنى براىى
 شاباشى چەمى قۆلگا و دۆن
 پىشكەش بە زەلم و تانجەرۆن
 پىرۆزىايى نىشا و سەيحوون
 بۆ فورات و دەجلەى دل روون*

* زەلم و تانجەرۆ: دوو روىبارن لە كوردستانى عىراق. قۆلگا و دۆن و نىشا و سەيحوون: روىبارن لە يەكەتەى سۆقىەت (رووسىاي ئىستا).

کریکاری عه‌ره‌ب و کورد
ئازاد بژین دوژمنو مــــرد
به‌ره‌و پيش بـزـوون به‌ره‌و پيش
له کـه‌س نه‌وبی ترس و نه‌نديش
کي له‌گه‌لتان به‌گيچه‌له
به‌دهست و پي کـه‌وته‌ته‌له
بزانن ئيـوه نه‌ته‌نيان
دۆستی ئازادىخواي دنيا
دهستمان له‌دهستی به‌کدايه
مه‌لین دووره‌ئه‌و مه‌ودايه
مه‌به‌ت دووربي بۆ نييه
فه‌رقی به‌غدا و مۆسکۆ چييه!

مۆسکۆ ۱۹۵۹/۷/۸- له‌به‌غدا جيتنی يادی يه‌که‌م سالی شۆرشی
۱۴ ته‌موز و دامه‌زانی کۆماری کوردو عه‌ره‌ب ئه‌کرا. له‌ مۆسکۆرا ئه‌م پيروزنایييه‌م نارد و له‌ رۆژنامه‌ی
خه‌باتدا چاپ و بلاوکرایه‌وه:

پاله‌وانیک

شه‌وی ره‌ش وه‌ک دلی زۆردار
مات، بی هه‌ست، وه‌ک به‌ختی هه‌ژار
سه‌رخۆش و بیهوشن پیاوکوژ
له‌ خه‌ودان زگزل و خوينمژ
له‌ نیوان خانه‌قین و فاو
سوور و ته‌رن ملیۆنه‌ها چاو

بئى خەو، خويىنيان تى چرژاوه
چاوى دايكى دل برژاوه
ديدهى ساواى نيوه مردوو
بئى دايك و باب پيوهند كردوو
گه ليك چاوى لاوى گه لمان
له باقووبه و نوگره سه لمان*
پرختوين غه زه ب دهبان
خوينه خوڤى ئيستيعمارن
كزهى شه مال، سۆزهى زريان
دل گهرمن به ئاه و گريان
ئهو بو شيمال، بو جه نووب ئهم
دهم به ناله، دل پر له خهم
دهجله و فورات به يهك ده گهن
دهرده دل لاي يه كتر ده كهن
ئهو له سوتى كورد ويل و شلوي
ئهم له دهردى عه ره ب ددهوي
يه كترى ده گرنه هاميز
به يهك بوون ده بنه خاوهن هيز

له جه رگه ي ئهو شهوى ره شا
ره شى چى! لهو رۆژه ي گه شا

* زبندانى باقووبه و نوگره سه لمان: دوو زبندانى زۆر سه ختن له عيراق.

پي به عهـرزا كوـتانيـك دي
 نهـ عـرهـتهـي پـالـهـوانـيـك دي
 عـهـبـدولـكـريـم دهـگـورـپـيـني
 قـهـلـاي بهـدكـار دهـلهـرزـيـني
 سهـرخـوشـان نهـغـيـار دهـبنهـوه
 بيـهـوشـان هـوشـيار دهـبنهـوه
 نهـوانهـ خـويـنـمـژي گـهـلن
 چـي زگ زل و تـهـوهـزهـلـن
 نهـوانهـي ئيـمـهـيان دهـخـوارد
 خـويـان لهـ مـافـي گـهـل دهـبـوارد
 وا كـونهـ مـشـكيـان پيـ تهـنگه
 لاقـي هـهـلاـتـنيـان لهـنگه
 گـشـتي دزهـو گـاي خـويـ دهـوي
 چـارشـيـوي ژن بهـر نـاكـهـوي
 يهـك لهـسهـر هـيلـكان كهـوت كـر
 يهـك كهـوتهـ سهـر پـرزهـي ناخـور
 تهـزين هـهـمـوو دز و قـزه
 ريـگهـي بـرا فـيل و گـزه
 بـابـروـخي كـوشـكي پـاشـا
 هـهـنگـاو بـنيـن بهـسهـر لـاشـا
 لـاشـهـي سهـگهـلي ئيـسـتـيـعـمار
 زـور لهـبـارن بـوـپهـت و دار
 پـالـهـوان عـهـبـدولـكهـريمه
 دوژمن پـر لهـترس و بيـمه
 * * *

رۆژى چاردهى تەمبوز، شۆرش
لەسى چوار وششەدايە گش
بەلام ماناي گەلىك زۆرە
پادشا خۆرە، زۆرى شۆرە
بۆ داگىركەر زەقنەمووتە
نانى برسى و بەرگى پروتە
بۆ خوتنمژان زەهرى ماره
يارى گەلانى پزگاره
بۆنان پىزە، بۆكزەپىزە
شەركوژە و ئاشتى پارىزە
لە نەدار پىششە و هونەرە
لە نەيار شىر و خەنجەرە
بۆ بىكاران پارە و كاره
بۆ جوتياران زەوى و زارە
لەش ساغىيە بۆنەخوشان
مەرگە بۆ گىچەل فرۆشان
ئازادى پىنوس و دەمە
تابىژى و بنوسى كەمە
پالەوان عەبدولكەرىمە
قايم دادەرژى ئەو هيمە

شۆرشى گەل لە گەلاوېژ
وشەى كورت و ماناي درېژ

یه ک بوونی عه ره ب و کورده
رێک بوونی درشت و ورده
نه مانی کۆنه په رستان
به رگیری له به ره له رستان
گه پانه وهی بارزانییه
خیره و خوشی و هه رزانییه
مردار بوونی شه و وافانه
به شدار بوونی بی مافانه
ئامریکا پرووگرژ و مۆنه
بامری ئه مریکای کۆنه
نه خوش که وتنی ئینگلیسه
له ترسی دوارژمان سیسه
فریمان دا له مپهر و کۆست
مۆسکۆ و په کینمان بوونه دۆست
عیراق که ئازاده و شاده
جیی داده قیبله ی مراده
بو کوردی دیکه ش له لاوه
مورده ی ئازادی هیناوه
به ره و خوشبه ختی چون هه له
شۆرشه و شۆرشه گه له
پاله وان عه بدولکه ریمه
چینی هه ژار نه لی: نیمه

مۆسكۆ، سناتۆرى گىرتسنى ۱۹۵۹ / ۷ / ۳۴ - ئايزەنھاۋەر بۆگەلى ئەمىركاى پېئىشنيار كىرد كە لە رۆژى
۱۷ / ۷ / ۱۹۵۹ رتا ۷ رۆژ نوپۇز بىكەن بەلكو خوا گەلە ئەسىرەكان رىزگار بكا. منىش بەو ھۆبەۋە لە
زمان سەرەك تەشريفاتى نوپۇزەۋە ئەمەم نووسىۋە:

شەيتان دەلى ئامىن

سوارىن لە گەپۇك و فېرۇك
بۆ دەۋرۋەرى «لىستل رۇك»
با «كۆكس كلان» نەسەرەۋى
چەرمى چەند رەشىكىمان دەۋى
بدرۋىن كەۋابەك ئاۋداۋىن
تەقەل رەگ، پەرۋىز لە خۋىن
پىۋى گەۋرە بۆتە كەشە
پىۋىستى بەبەرگى رەشە
بىكەى شەرىك ئاۋپىرژىن كەن
ئاۋپىرژىنە كەى بەخۋىن كەن
لە پىرچى ژنى كۆرۋى
لېى راخەن بەرەۋ بۆرۋى
بىگەن بە ماۋەى كەلاكى
«ھىرۆشىمى» و «ناگازاكى»
لە چەند ھەزار كەللە سەرىك
بەرز كەينەۋە مېنىبەرەرىك
لە ئەشكى چاۋى ھەژاران
كە مالمان كىردن بۆمباران
پىر كەن شوۋشىكى شوۋش و قۆز
ناۋى بىنن ناۋى پىررۆز

ولامیک بنیـرن بۆ جوو
شهریان به چه کی ئیمه بوو
به یاری راستیان دناسین
بابچنه قه بیسه و دیر یاسین
لوولا که موسولمان باشن
له و خاچیکمان بۆ بتاشن
هه لکۆلن چاوی هیندی سیوور
بیکن به ته زیح و بهرموور
بۆمبای هیدرۆژینی خاوین
له وانهی زۆر پیمان ناوین
پلـیتـه که ی لی دهرین
بخوری پی بسووتین
پیاوه گه وره که نوێژ ده کا
نوێژکی زۆر دیر ده کا

له «مارس» ده پاریتته وه
هه رگیز شه و نه کوژیتته وه
چه کفرۆش گیرفانی پر کا
فه رانسه جه زاییر قه کا
کایشک بچیتته وه چینی
خه ونی تریاکیان ببینی
کوړیا بۆ «سینگمان ری» بی
زۆر خه ریکی زۆر که ری بی

ههروابن عومان و عهدهن
ئینگلیز دهستیان له بهرنهدهن
دهرنهچن کوردی مال ویران
لهبن چهنگی تورک و ئیران
با کوردستان رزگار نهبی
له مافی ژین بهشدار نهبی
پیاوه گهورهکه نوێژ دهکا
به نوێژان دنیا گپیژ دهکا

تارمایی ماکارسی و دالاس
ههله دهوستن له چهپ و پاس
مه‌رگ خواز و دوژمنی ژین
دهگهله شهیتان ده‌لین ئامین

مۆسکۆ، گیرتسن ۱۴ / ۸ / ۱۹۵۹ - ده‌میک بوو پێوه‌بووم ده‌بارهی شه‌هیدکرانی پیشه‌وا قازی
محهم‌د و هه‌والانیه‌وه‌ شینیک بگێرم. به‌لام هه‌لیکی وام بو‌نه‌ده‌رخسا. له‌ سناتۆری گیرتسن له
مۆسکۆ. هه‌لم به‌ ده‌رفه‌ت زانی و ئه‌م شه‌پۆزنامه‌م له‌ژێر ناوی «رۆژتیکم هه‌یه» دا به‌ دوو تابلۆ نووسیبوه:

رۆژتیکم هه‌یه

تابلۆی یه‌که‌م

شه‌وی ره‌ش

له‌ ناو دلی ره‌شی شه‌ه‌وا

مه‌ردم له‌ غوررابی خه‌وا

دنیا یه‌کی مات و کشه‌

نه‌ هه‌سته‌ نه‌ چه‌په‌ و خشه‌

هیندیک ههوری رهش و بلاو
 چهند ئهستیره زهردهه لگه پراو
 بووبووی کوندیک له که لاوئیک
 زیزه ی سیسریکه تاوتاوئیک
 سئ چوار داتاش له بیکاران
 چاو پر له خه و له بیگاران
 ده بیسری له وان جار جارئیک
 خرته ی ته شوئیه ک، مشارئیک
 چهند سه ریازئیک پراوه ستاون
 به زۆر به سه رباز گئیراون
 زۆر له وان ه زۆر له پئیی دوور
 قامچی پئچی کردوون مه عموور
 دایکیکی پییر، ورده مندال
 ماون له مال پهریشان حال
 کاتی دروئنه و دهسکه نه
 زهوی و زاریان بی خاوه نه
 نازانن بو ریزک گئیراون
 له دیار چ کارئیک وئستاون!
 ری و شوئینی جهنگه ل
 له مه یدانه که ی «چوارچرا»
 داری سیی داره هه لخره
 دووی ئینگلیز و ئامریکایی
 دین، ده چن له تاریکایی

چەند عەجەم لە شوپن ئەو جووتەن
 وەك تولەن، بە كلكەسووتەن
 بۆ ئیسكى بۆ پارویك بەرماو
 چیان پى بلین دەس لە بان چاو
 دیتە پيش یەكى ترسەنۆك
 دەنگ نزم، بە دەستی لەرزۆك
 چاویك لە میستر، بە چاویك
 دەخوینیتەو نووسراویك
 لە ئینگلیسی تەرجەمە یە
 كوردی و كورتیەكەى ئەمە یە
 «ئیمەى سپى پىستی پیاوخۆر
 ئیمەى خوینمژى خاوەن زۆر
 بە پىوشوینی وریچ و مەیموون
 ئەوى لە جەنگەل ژیان و چوون
 بپارمان لەسەر ئەمە یە
 ئەم سەرزەوییه مولكى مە یە
 كى زەرد و رەش و ئەسمەر بن
 دەبى بۆ ئیمە نۆكەر بن
 بى هیز مافی ژینی نییه
 ماف داواكەر دینی نییه
 كى ئازادى لە دڵدا بى
 گەرەك لاشى لە گەلدا بى
 كەسى نیشتمان پەرودەر بى

يان بمرى يان دهر به دهر بى
لهم سه رزه مينه ئاو و بهژ
كانگه و گژ و گيا و دهشت و كهژ
كوى زور به به هره و به پسته
بهش و به هرهى والستريته
جونبولىش له ههشتى مشتى
له كه رستهى كوشكى خشتى
چون كورد و نازربايجانى
خويان به خاوهن مال زانى
پهندي ئامريكايان نه بيست
نازادى و سه ربه ستىيان ده ويست
دهبى بچنه پاى سى داره
مه رگيان بو ئيمه ناچاره»
پالهوان ناترسن

دهرگاي شيران كرايه وه
دار و بهرد دهنكى دايه وه
گوئى له زرهى زنجير بگرن
پالهوان ناترسن بمرن
بو مهرگ دين به نازابى
دهلتي دهرونه سه رشايى
مهردانه ههنگاو هه لددين
به دكار به توندى ده دويتن
پووگرژن به رانبهر دوژمن

دهم به بزهن بهره و مــــردن
وا پيشه وای کوردان، قازی
پيشه وایه بو گیانبازی
گورهی ماتیی شه و دهشکینیی
دلی زۆردار دهله زینیی
ژینی نه مر

به خسته وهرم هه لکه وت هه ل
خۆم ده که م به قوربانى گه ل
دهرۆم به ره و ژینی نه مــــر
له ژینتتان ده بم به ئاگر
تا کوردیک ماوه له شوینیی
ده کوشی تۆله م بستینیی
من زیندووم و دوژمن مــــردوون
ئیه وه من ئیعدامم کردوون
که ی له پاش من بی خه م ده بن
هه ر کوردیک به کیکه وه ک من
مردن له ریگه ی نیشتمان
سه ر به رزییه بو گشتمان
بیر ناکوژی

له دواى ئه و برا و برازا
ده چنه پيش سه ره به رز و ئازا
سه یفه بانگ ده کا: کوپینه
به رخی نیـــــر بو سه ره برینه

مه‌رگیک له‌پتی نیشتمان بئ
سه‌د ژبانی به‌قوربان بئ
ئاواش نه‌با هه‌ر ده‌مردم
که‌سه‌یش یادی نه‌ده‌کردم
به‌ومه‌رگه‌ زیندوو ده‌مه‌وه
تازه‌ که‌ی له‌بیر ده‌چمه‌وه!
لاشمان که‌ سه‌ر ده‌نیته‌وه
بیرمان هه‌ر ده‌ته‌نیته‌وه
هه‌موو تنۆکه‌ خوینیکمان
پزگار بوونه‌ بۆ شوینیکمان
جۆشی خوینی مه‌ ناسره‌وی
تا سه‌ربه‌ستی ده‌ست ده‌که‌وی
ده‌سمایه‌ی دواړۆژ

له‌و مانگی سه‌ره‌ به‌هاره
چه‌ند لاو چوونه‌ پای سی‌داره
نی‌ژران بۆ دواړۆژ داخ له‌ دل
تۆوی دواړۆژ که‌وته‌ بن‌ گل
گۆری له‌وان به‌جی ماون
هی‌زی دلن، سۆمای چاون
به‌لگه‌ی مافی کورده‌وارین
مۆری قه‌باله‌ی پزگارین
کیلیان بۆمه‌ داری ئالان
گه‌نجیکن ناچن به‌ تالان

بۆ كوردى ھەژار سەرمایەن
بۆ دیواری خەبات پایەن

تابلۆی دووھەم
گۆلی وەریو

پاییزە، ولات رەنگ زەردە
شەبا ھەناسە سەردە
پەلکی گۆلی ئال وەریو
لە پاش گۆل بولبول ھەتیو
دەگری بۆ رۆژانی پێشوی
بۆ بەختە وەریی لە دەس چووی
بۆ خونچە و گۆلی گۆلستان
بۆ مێرگ و باخی کوردستان
نالە گۆلە بە دەم باو
وێک ژنە بیویا و کوژراو
لەم کوردستانە رەنگینە
کە لە سویتی لاوان خەمگینە
بەرچا و دەکەوی بەرچاویک
لە بەر پالتیکە کانیاویک
پوون، وێک چاوی پیاوی خەبات
خوێی خەندە دڵ پر ئاوات
کەف سپی، ساردە وێک تەرزە
پشتی کیویکی سەربەرزە

پیشی دیمه نی دهشتیکه
دهشتی کورده و بههشتیکه
بو پشوو، سانه وه تاویک
لیبی دانیشتون پیر و لاویک
لاو خوین گهرمه

لاو شوانه به شان و باهو
زور خوین گهرم و شایی به خو
فهره نجی له بهر، پی خواسه
دهر پی پر پینه، بی کراسه
چه کی خه نجره و گوچانه
بلویری له سه ر لیوانه
هه وای بلویر به خه مباری
شیوه نیسه بو کورده واری
پیر دل نهرمه

پیر وهرزیرتکی هه ژاره
که وای جاوه کلاش خواره
پیچی له چلکا خنکاو
ته په کلاوه که ی دراوه
رانک و چوغه که ی شرۆله
پشتینده که ی دوو تیتۆله
رهنگ زرده له بهر بی نانی
پر دهرده له بی خودانی

چاو پرووش، هه ناسه سواره
دياره زۆر دل برينداره
فرميسكى ده وهرن له چاو
تى هه ل ده كاته به ند و باو
ره نجه پۆيى

لى لى، لى لى، لۆلۆ، لۆلۆ
دهك لال بم كوردستان بو تو
سال درهنگه و خه زه لوه ره
گه يشتنى ميوه و به ره
خه رمانى گه نم كو كو يه
ره نجه به ره كه ي ره نجه پۆيه
باسكى كورده چاندى و چنى
به تالان ده بى با دوژمنى!
ترى ره زى من گوشه راوه
خو ينىم له كووپان كراوه
من ده كووشم، نه و ده نووشن
من به رووشم، نه و سه رخووشن
ناره قىم بو تووتن ده پۆي
زۆردار به فيز هه لى ده مئرى
خورى و لۆكه م چوون به فيرۆ
ده سووتيم ليم نايه بو سو
نه وتم دنياى كو كرده وه
جى خوم هه ر تاريكه شه وه

زۆرى لىكراو بىم ھەتتا كەي!
چاۋ لەو رۆژدەم بىللىم ئۆخەي
بلوئىر بۆي دەلۆزىتتە ھەو
پىرە بۆي دەگىپتە ھەو:
ناھومىد نىم

لۆلۆ، لۆلۆ، لى لى، لى لى
من دەيلىم بەدكار گوتى لى بى
ئەگەر سەد ھىندەش ھەژار بىن
بى پەنا و پىشت و داژدار بىن
بى ھومىد بۆي دانامىن
ھەردە بى ھەقىمان بىستىن
بىستوومە لە كۆنە پىاوان
پەندى پىران لەسەر چاوان
گەنم كە دانىدا دىارى
تا نەيخۆن چورە و پاسارى
داۋەلىكىان بۆ بچە قىنە
بىان ترسىنە، بىان تارىنە
كوللەت كەوتە ناو شىنايى
بۆي بىنە ئاۋى خەزايى
لەناۋ زەۋى بى پىرژىنى
قىر دەككا و دوايى پى دىنى
داگىيىر كەرانى ولاتم
كوللە و چورەن بۆ داھاتم

دەمیان نایە کوردستانم
بیتگانەن بەربوونە گییانم
بلوێر وەرەم دەداتەو
پیرە تی هەل دەکاتەو
داوێل کێلە

لۆلۆ، لێ لێ، لۆلۆ، لێ لێ
با داگیڕکەر دەرکەوێ لێ
بۆ پیاوخور و گەنم و جوخور
بۆ خوێنمژانی خاوەن زۆر
داوێل کێلی پیر و لاو
لە پێی ئازادی کـوژراو
کێلی سەرگۆری شەهیدان
گیانبەخشان، ئازا و پەشیدان
داگیڕکەرەران دەتارینی
شوێنەواریان لەبنە دینی
خوێن پزراو

کـوللە ی ئەوبەری دەریایە
لەناو نیشتماندایە
ئاو خەزاییەکی خۆینە
پەلە ی خوێن لە هەموو شوێنە
لە دەرسیم، مازی، ئاگری داغ
بارزان، سولهیمانی، سابلاغ
لە سەقز، بۆکان، لەهەرکوی

نهك له كوردستان، له ههرجي
له دهوري مهراغه و تهووتيز
گل زوري گرتوونه هامپيز
پيدا بچو هه تا تاران
بست بست كیلن له سهه رياران
شوان ده بلويز ده توو پيني
پيره ديسان دهنگ هه لديني
هاوده ده زورن

لي لي، لولو، لي لي، لولو
نهك هه ر ليره، زور دوور برؤ
له ئه فريقا، له ئاسيا
هه رگورن له گور و چيا
له عيراق، له تونس شين
له هيند، له چين، له هيندوچين
له مه لاي، له كووريا
له جه زايير، له كينيا
له ئه ندونيزي، له يه مهن
له ميسر و عومان و عه دن
به هه زاران، سهه د هه زاران
له چولگان له لادي و شاران
كوشته ي دهستي ئيستيعمارن
گشت كهس وهك ئيمه داغدارن
جي نه ماوه له گشت لاه

خوین پڑاوه، کیل چه قواوه
 پاش ماوهی نهو کوژراوانه
 نهو هه موو پیر و لاوانه
 گشتی تووره و تۆل نهستینه
 چاویان داگیرکهر ترسینه
 بو کوی هه لدین خوئیان وه سهر
 واداری هومید هاته بهر
 نهودل بریندارانه گشت
 لهیه کتر ده بنه پهنا و پشت
 من داس، تو گوچان و خه نجهر
 مام خاله و کوتکی ناسنگهر
 ئیمهش ره گه لیان ده که وین
 خوینه خوئی خاوهن نه ته وین
 خوینمان نه رزا به خوئیایی
 ئیمه ی کردۆته خه زایی
 خه زایه داگیرکهر کوشتن
 قریان ده که یین به خوین رشتن
 تۆله ی شه هیدان دهستینین
 کوردستانمان دهره نگیینین
 پری ده که هین له بهر و بو
 وهک یهک بی، به شی من و تو
 ناسنگهر و شوان و جووتیار
 خوش دهژین له دنیای رزگار

هه‌ی لۆلۆبه هه‌ی لێ لێیه
له کوردستان خۆشتر کوپیه!

مۆسکۆ، گیرتسن ۱۹۵۹/۸/۲۰ - ئەم نامە یەم له مۆسکۆ را بۆ سەید کەریمی ئەبویی مەهابادی و،
مامۆستا قەناتی کوردو بیث و وئیرا ناو، که کچیکێ روسی پۆژههلات ناسه، ناردوووه:

په‌یکیک

له ئاواتی هه‌ژاریک
با دروس که‌هین بالداریک
بالندیکی ره‌نگین تووک
ده‌نووک چووک و ئیسک سووک
له بییری ورد، له خه‌یال
لێی بنیین جووتی شابال
بی ترسی چه‌ته و گـۆزان
گـۆی نه‌داته باو بۆزان
بفری بۆ دنیای ئازاد
بۆ شکاری لینینگراد
لینینگرادی ئازا
شه‌پۆل ده‌دا له نازا
ئه‌و شه‌اره پاله‌وانه
به‌ناوبانگی جیهانه
له جه‌نگا بووه له‌مپه‌ر
شکاندی سه‌ری هیستله‌ر

رۆڭلەي ئازا و ســـــــەربازى
شـــــــيواندى نازى نازى
پـــــــرۆزتر جـــــــيى زەمـــــــينه
جـــــــئ خـــــــەباتى لـــــــينينه

جائى مەلى بىرى ورد
پەيتى ھەژارېكى كـــــــورد
باش بگەپى بە شـــــــارا
بىروان بە چوار كـــــــەنارا
بفـــــــرە بەو دىوبەم دىوا
دەندووك تەركە لە «نىوا»
قەسرى قەيسەر بىينه
خـــــــۆت مـــــــرپ بگە لە چينه
ئـــــــىستا جـــــــيى ھەژارانە
نەخـــــــانى زۆردارانە
نە جـــــــيگەى خـــــــوئىنمـــــــزانە
جـــــــيگەى خـــــــوئىنمـــــــژ كـــــــوژانە
گەر لە جـــــــئ خـــــــەو دەپرسى
مەھىنە دل مەترسى
ســـــــئ ئاوالم لـــــــەوئ ھەن
بابۆت باس بگەم كـــــــيىمـــــــەن
يەكـــــــئ بـــــــۆرى رەش تـــــــالە
ناقـــــــۆلا و بى فەســـــــالە

سه يديکي گوناهاره
به پياده يي سواره
سه ري پره له په له
به گيچه له که چه له
خوين شيرن و روح سووکه
زله و به بالا چووکوه
نه يوييه و که ريمه
بن چينه ي دلخوشيمه
دووه ميان ماموستايه
چقاس بيژي هيژايه
زانياکوه هوزانه
جي هيژييا کوردانه
ولو بيير نه به ي پيره
دلي قی خورته، ژيره
لجه م پر مه زنه
پوهنييا چاچين منه
نه و کورديفه قه ناته
په له هه وانتي خه باته
نه ويتر کيژه پروسه
خاوهن بيير و بنووسه
زور جوان و شوخ و شهنگه
دل رفينه چه له نگه
ئيراي لينينگرادي

ویرای هیـــــــزی ئازادی
بو کوردستان ده کۆشی
بو کورد دلی ده جۆشی
بو وچانی شـــــــه وانه
جی خـــــــه وت لای ئەوانه

بیتـــــــه به هه ر سێ یاران
با کۆل نه دەن چ جارار
خه لکی سوۆقیت بدوین
با کۆمه لیک پیک بین
بو یاریده دانی کورد
گشتی له ناو به ندا مرد
کۆمه له هه ن له هه ر دهر
بو به زه ییی جـــــانه وهر
ئه گه ر ئیمه به شه رین
یان تیـــــره ی جـــــانه وهرین
بو کـــــه س نامان پارێزی!
بوچی نایه ی نه ریزی!
ئه و کوردی ئازا و به کار
ژیر چه پۆکه ی شا و به یار
دلخۆشیکیان دهنه وه
ده روپکیان لی پکه نه وه
توژیک چه کـــــمان بدنه ی
که ســـــمان ناوی، به ته نه ی

نه ياران ده توقـــــــــــــــــينين
به ياران ده توقـــــــــــــــــينين
هارتهر و ئايزه نهـــــــــــــــــا و هر
ناتوانن ببنه له مـــــــــــــــــپه ر
بنكه ي شهريان شر ده كه ين
ماری گهريان سر ده كه ين
كئ هوروز مـــــــــــــــــو بو بينئ
دهيره نگينين به خـــــــــــــــــوتئ
په يمانی جه نگی گـــــــــــــــــلاو
به كوردان ده كـــــــــــــــــرئ بلاو

مه لي بيـــــــــــــــــرى هه ژاران
كـــــــــــــــــاتئ ديدنه ياران
له شه قام و له كـــــــــــــــــولان
دل نه ده ي به كـــــــــــــــــچولان
كـــــــــــــــــارت هاته كـــــــــــــــــوتايئ
بخـــــــــــــــــوازه مـــــــــــــــــالئاوايي
هه لـــــــــــــــــب فـــــــــــــــــر وه بي درهنگ
بو لاي هه ژاري دـــــــــــــــــلتـــــــــــــــــهنگ
له دـــــــــــــــــلم ايه هـــــــــــــــــيلانهت
وه ره وه هه ژار خـــــــــــــــــانتهت
تا پـــــــــــــــــي كه وه بخـــــــــــــــــوتئ
هه ر ئـــــــــــــــــمه پـــــــــــــــــي ك ده مـــــــــــــــــينين

مۆسكۆ، گيرتسن ۱۹۵۹/۱۰/۸ - خرۆشۆف سەرەكى پرووسيا چوو بۆ ئەمريكا و لە جينگە يەك بە ناوى «كەمپ دېقيد» چاوى بە سەرەك كۆمارى ئەمريكا كەوت. زۆر كەس ھومىدى زۆرى بە ئاشتىيەكى ھەموانى پەيدا كردبوو، بە ھۆيەوھە منيش ئەمەم نووسىيووھ:

لكە زەيتوون

لە ھەزاران و ھەزاران ســـــــــــــــــالا
رەنجبەر مابوو لە ژينى تالا
خستبوويانينە كۆت و زنجير
كاھن و خان و قەرال و بەگ و پير
يەك كورپى خوا بوو، يەكى فەرخەى مانگ
يەك بەھەشتى لە دەسا بوو شەشدانگ
بە درۆ خپوى جنۆكە و ئەستىر
دەمى وان بىووھ تەرازووى شەر و خىر
پارى وان گوشت و بەشى مەش كوشتن
ئەو مېرى مەى، لەمە خويناو رشتن
لەمە چەوسان و لەوان خوواردن
بۆمە برسىيايەتى، بۆ وان خواردن
لە كەم و زۆرى جىھان بى بەش بووين
بە تەنى خاوەنى چاردى رەش بووين

تا لە پر نەمى بلىمەت لينين
دەستى دا شۆرشى گەورەى خويناين
مىژوو وەرچەرخى بەلاى كارگەدا
دەم لە پووش بوون تەوھەزل، دەم بە ھەرا
وەرگەرا باوى كپروسىنى ھەژار
كەوتە بەر لينگى نەدار تانجى تەزار

دهستی دا کوشش و کار ئهم چینه
کاری به کوئی گه ییوه بی بینه!
که م له نیو چه رخه ئهمه رووی داوه
سه ری دنیا له سه ری سوړ ماوه
خاکی خوئی کرده به هه شتی ره نگین
ون بووه ناوی په شیو و خه مگین
په یتی ئه و باجی له روژی ئه ستانند
مشتی ئاسنینی سه ری مانگی شکانند
به ینی ئه ستیره ده پتون بست بست
هه رچی به رزاییه ده کرتین پی خوست
مانگ چیه! ئیستگه یه و جیتی دیلن
مارسی خوای شهر زه وییه و ده بکیلن

ئهمه یه هیزی کمونیزمی مه زن
کووله دار لیتی وه رهن، پیی ده تهن
هیژ ئه وه نده زور و به هیژ ناناژن
به سه شانازی که ئاشتی خواژن
نایه لن جهنگ له جیهان به ریا بی
چه ک فرۆش چی له دلا بی نابی
لکه زه یتوونی کریکاری ره شید
فینکیی خستوته هه وای که مپ دیقید

موژده بی بو گه لی هیشتا بی به ش
تیشکی لینین ده ره وینی شه وی ره ش

رۆژی مهش دهردی له ناو ههور و تهما
باوی فاشیستی و گهل خوری نهما
کورده گهل فارس و تورک و عه رهبا
سه ریه خو دهن و برا و پشت و تهبا
یادی ئوکتۆبه ر و به زۆردار وهستان
جیژنه ده گرین له چیا ی کوردستان

مۆسکۆ ۱۹۵۹/۸/۲۷ - وینه یه کی خۆم به یادگار داوه به مستهفا سهلماسی له مۆسکۆ نه مه م له
پشته که ی نووسیوه:

پیشکەش

بۆ بیـــــــــــــــــره وهری رۆژیک له رۆژان
کاکه ئه م وینه م با لات بمینئ
منی هه ژار و ده ریه دهر و ویل
هه ر رۆژ له جییه ک ، هه رده م له شوینئ
کئ زانی له کوئ شرت و گوم ده بم
چوزانم گه ردوون چم به سه ر دینئ
من ئاواده بم له په رده ی خاکا
نه دۆست نه ئاوال نه خه مه پره وینئ
وینه ی هه ژاریم ببئ بۆ دوا رۆژ
ئه و له جیاتیی من کوردان بدوینئ
زۆله ئه و که سه ی له رتی ئازادی
ئه گه ر پیویست بوو خو ی بۆ نه مرینئ

مۆسكۆ ۱۹۵۹/۸/۲۷ - ویندهی کی خۆم به یادگار داوه به شاعرهی به کی روس ئه مهه له پشته که ی

نووسیوه:

ئاواته خوازی

«نینا» ده پرسن کییه له گهلتا
بلی ههژاری کوردی ههژاره
له سهه نیشتمان بی نیشتمان
له پیتی ولاتا ویلتا هه و ئاواره
ژیانی جوانی چوو، نه گهیی به دل
به دووی دهه رمانا دل برینداره
سهرهوتی نییه له سوپی کوردستان
جهه رگ سووتاره و دهه به هاواره
چاوی له یاری سوختستانه
ههه ئهه بو کوردی بیچاره چاره
زۆر به ئاواته رۆژیک بیهی
کورد و کوردستان ئازا و رزگاره

به غدا ۱۹۶۰/۳/۱۴ له سهه نه زمی گۆرانی «مزگینی بی هات به هار» بو گۆرانی بیژیکم نووسیوه:

وه لامیک به شه مالدا

شه مال دهستم داوینت وهه رۆژ رۆژی تویه
سه رمای زستانت راونا، به سته لهک ره نه ره رویه
ئهو زستانی ناله بار لیمان بیوه ئیستیعمار
به شوژی نه ورۆزی، ون بوو، کرا تار و مار
کوردستانی رهنگینم، مایه ی زیان و ژینم

له چنگ سه‌رما رزگار بوو رزگار تریش ده‌بیینم
له کوردستان بگه‌ری، هه‌لم‌ژه بونی گولان
رابسپیره بولبولان با بیلین له‌سه‌ر چلان
شکا پشتی ئیستیعمار، رۆژیان نه‌ما شا و به‌یار
هه‌رچی کوردستان خۆره زوو ده‌کرتین به‌به‌فری پار
ئه‌و شۆرشه‌ی عیراقی هه‌ر وه‌ک شۆرشه‌ی کاوه
بو‌هه‌موو کوردی جیهان موژده‌ی ئازادی داوه

به‌غدا ۱۹۶۰/۳/۲۱

بو‌کارتیکی جیژنه پیرۆزه‌ی نه‌ورۆزم نووسیوه:

ئه‌و کوتکی کاوه‌ی نه‌مر دای وه‌شانند
نه‌به‌ردیی کوردی له‌دنیا گه‌یانند
گری شۆرشمان با دوژمن سۆز بی
هه‌رده‌م نه‌ورۆز بی و جه‌ژن و پیرۆز بی

به‌غدا ۱۹۶۰ - سه‌رده‌میک له‌عیراقا هه‌میشه له‌ناو شاگرد مه‌درسه‌ی کوردی سوور و زه‌رد شه‌ر و
تیک هه‌ل‌دان بوو، ئیتر ئیستیعمار و دوژمنانی نیشتمان له‌بیر چوو بوونه‌وه. منیش ئەمه‌م نووسیوه له
کۆاری «هیوا» دا چاپ کراوه:

ده‌مه‌ته‌قه‌ی بایز و پیرۆت

پ: مام بایز رۆژباش

ب: علیک السلام

پ: ئەمه‌ یانی چی؟

ب: جیرانی مه‌لام

پ: نەم دی دوین و پیرا!
 ب: بەخوا چوومه شار
 پ: چت فرۆشت بە خیر؟
 ب: یەک دوو باره دار
 پ: نرخه کە ی چون بوو؟
 ب: بۆته چوار قییمەت
 پ: وهک شهکرت کرۆشت بووینته بلییمەت؟
 ئەگینا چی بی نرخ ی داری تەر؟
 ب: چون نرخ ی نییه؟ هه تیو شه ره و شه ر
 پ: شه ری کت ی؟
 ب: شه ری منالی مه کته و
 پ: گوايه منالی جووله که و عه ره و؟
 ب: سه لا له عه قلت، خه یالت وردن!
 ئەوی لیک ده ده ن هه موو هه ر کوردن!
 پ: بايز وامه لئ ی!
 ب: ده شلیم و واتر
 پ: توخوا وهره پیتش تیت بگه م چاتر
 ب: چ بیژم! به خوا بوونه دوو دهسته
 هه ر داوینه یه ک به جوین و پهسته
 یه ک ده لئ سوورم، یه ک ئەلئ بۆرم
 یه ک ئەلئ شینم، یه ک ده لئ زۆرم
 یه کئ ده لئ قیر، یه کئ ده لئ ماست
 یه کئ ئەلئ لار، یه کئ ده لئ راست
 تاجه نه شل بوون چه قه و جنیوه

ئەم جار شەرە شەق ئەچى بە رېتوہ
 ھەر دار بەشانە و ھەر سەر شکانە
 ھەر خوین رزانە و ئابروو تکانە
 پيروت بەو خوايە لە بان سەرمانە
 جوتین وەبارانە ، شەق وەخەرمانە
 پ: بايز چيمان دى و چيم چا و پى كەوت
 ھەرچى ئەى ئەبىنى گشت لارە و چەوت
 وتان ئەم زولمە لە سەرمان لاچى
 كورد ئيتىر ناچى يەكتىر داپاچى
 گشت ئەبن بە يەك خيلى جاف و لەك
 رزگارمان ئەبى وە بنووس و چەك
 نايەلن ئاغا وەل يەك بجەنگن
 ئەيان كەن وەداس ھەرچى تەفەنگن
 كەچى وائيتىرى ميريذا و مەتكەوى
 واتىك ھەل ئەدەن ئەو لەم ، ئەم لەوى
 ئيتىرن ھەر شتى بۆگەنيو ئەوى
 خويى پيتوہ بكەى فرىاي ئەكەوى
 بەلام ئەگەر خويى بۆگەنيو بىي
 ئيتىر ئەم دەبى دەرمانى چىي!
 خەليفەى خۆمان فەرمووى كورد كورته
 رۆژمان بەسەربرد بەو ورتە ورتە
 منيش وا ئەچم بارىك دار ئەبىرم
 چش سەر دەشكىنى ، خو كەلاش دەكريم

به‌غدا ۱۹۶۰/۹/۲۵ - عه‌بدولکه‌ریم بیرورای به‌رانبه‌ر به‌ کورد خه‌راپ بوو، دنه‌ی هیندیک نووسه‌ری
عه‌ره‌بی ئه‌دا که باسی توانه‌وی کورد بکه‌ن. به‌و شیعرانه، که له‌ ره‌ژنامه‌ی ده‌نگی کورد چاپ کراون،
بیری ئه‌وم روون کردۆته‌وه:

پیاوی چی؟

کورده‌ تو‌ عه‌بدی له‌لای من به‌شی نه‌خوراوی چی!
هه‌رزنی تاله‌ بخۆ ساوه‌ر و شو‌ریاوی چی!
ره‌نجبه‌ری بیبه‌ش و مووچه‌ی به‌ژی چی و ئاوی چی!
رووت له‌سه‌رمایه‌ بله‌رزه‌ جل و پیلای چی!
له‌سه‌رت ده‌رکه‌ خه‌یالات گه‌زی چی و جاوی چی!
خویندنت بو‌ چیه‌! زانین چیه‌! هه‌ر مه‌یزانه
مه‌درسه‌ بو‌ کورپی من، جیبی کورپی تو‌زیندانه
خووی هه‌زار ساله‌ته‌ بارکی‌شی له‌لای بیگانه
ناوی ئازادی له‌بیر خۆت به‌ره‌وه‌ ئازانه
کئ به‌تۆی گوت بیه‌شت! خویندنی چی و ناوی چی!
نهم‌ ده‌ناسیی به‌ری، پیم‌ وابوو به‌هیزی و پر سام
به‌ینی خو‌مان بی‌ که‌تۆم هاته‌وه‌ بیر لیت ترسام
هه‌ر له‌ ترسا بوو هه‌رام کرد و گوتم کوردی برام
هونه‌ر و کرده‌وه‌ که‌ت ئیسته‌ که‌ روون بو‌وه‌ له‌لام
په‌تی ئه‌م ترسه‌ پساوه‌! به‌نی نه‌پساوی چی!
سه‌د هه‌زار قاقه‌زی خۆت هات و وت کورد نابم
نۆکه‌ری پیشه‌یی پیشوومه‌، منیش وه‌ک بام
له‌ زه‌مانی به‌ری چۆن بوومه‌، ده‌بی هه‌ر وایم
شه‌رته‌ هه‌ر که‌س وتی کوردم له‌ ریگه‌ی وه‌ستابم
پیاوه‌تیی تو‌ ئه‌مه‌بوو ئیسته‌ بلێ پیاوی چی؟

به غدا ۱۹۶۰ - به هۆی بیره وهری له بیکهس، له کۆیو نه و به کدا له باره گای خه بات له به غدا
خویندومه ته وه:

باوهری بیکهس

ئاواتی رۆژی رزگاری
ژبانیه وهی کوردیه واری
کۆریه یه ک بوو ساوا و بئ هیتز
کهس پیتی وانه بوو دیتته ریتز
ئهحمه دی خانی بۆگه یشت
فرچکی کرد و چاوی رشت
به هاو بیکه یی ئهستی و زین
له گه ل مه م و قه ره تاژدین
پهروه ردهی کرد به شیر و قه ند
تا کردیه خاوهن زه ند و به ند
هه ل به ستته ی ته ر و پاراوی
خوینی دل، فرمی سکی چاوی
به ژیری تیکه لی کوردن
هه توانی هه رگی ز نه مردن
له شی هوم ییدی پی هه نوو
زرتی هه رممانی تی دروو
دهنگی کوردستانی بۆدا
هه ر کورده و دههات به خۆدا
که وه ته پیش و ئالای هه لکرد
تا توانی به ره و پی ششی برد

حاجی کۆبه له پاش خانی
ئالاکهی خسته سه‌ر شانی
به هه‌نگاوی به‌رز و به‌هه‌پز
به دلی نه‌ترس و بی پاریز
به‌شه‌وگاری ره‌ش و تاریک
له شیو و پتی ته‌نگ و باریک
گۆتی نه‌دایه نه‌عه‌ره‌ته‌ی دیو
سلی نه‌کرد له جند و خپو
زۆر به‌سه‌ر به‌رزی رای په‌راند
له‌سه‌ر زۆر به‌رزانی چه‌قاند
ئه‌و پيشمه‌رگه‌ی توانا و زانا
قاوی کرد به کوردستانا
به ده‌نگی زل و بی‌ری ورد
ئابرووی زۆله کوردانی برد
ته‌می پروپوچی ره‌واند
گه‌لی له ده‌ردی خۆی گه‌یاند
ده‌رمانی ژینی نیشان دان
ماندوو نه‌ده‌بوو له هاندان

دوای حاجی بیکه‌سی نه‌مر
هات و بوو به ئالا هه‌لگر
بیکه‌س که‌سی کوردستان بوو
بیکه‌س به‌لگه‌ی نه‌وه‌ستان بوو

له ناو له شـيـکـي نا قـوـلا
 گـيـانـي قـاـيـم تر له پـوـلا
 نه وه سـتـا به ناوات خـوازي
 خـوـي خـسـتـه کـوړي گـيـان بازي
 بهـنـد و پـيـوهـنـد پـيـي گـهـمـه بوو
 باوهـري بـيـکـهـس ئهـمـه بوو
 «تا داري هـيـوا وهـبـهـر بـي»
 دهـبـي جـوـي خـوـيـني له سـهـر بـي»*
 بـيـکـهـس دـل و دـهـروون پاک
 گـهـرچـي چـوـته باوهـشي خـاک
 ئالاکـهـي نه کـهـوتـه زهـوي
 هـيـچ هـيـزکـيـش نايکا نهـوي
 هـهـواي نـاـزادـي نـيـشـتـمـان
 کـهـوتـوـته دـلي گـشـتـمـان
 سـهـرـانـسـهـري کـوردهـوازي
 گـيـانـفـيـدان له رـيـي رزگاري
 لـاوي کـورـد ئـيـسـتـه زور زانان
 فـرـيو ناخـوـن بـو بـيگانان
 زـيـر و زـيو کـاريان تـي ناکـهـن
 له کـورـدان نهـبـي تـي ناگـهـن
 مـورـدن بـو نـاـزادـي ژيـنه
 کـوردايهـتي رووگـه و دـيـنه

* بيکس و توويه: «داری نازادی به خوین ناو نه درې قهت بهرناگری».

مسته خوئیکی چیا و دهشت
 نادهین به شهش دانگی بهههشت
 زیندووین و تازه نامـرین
 گوئی له پروپوچ ناگرین
 شات و شووتی بی سهروبه
 له مهیدان نامانکاته دهر
 داگیرکهری کورددهواری
 دهبی دهرچن به یه کجاری
 نهنگی دیلی چهند ساله مان
 جی په لهی ئاه و ناله مان
 ده شوینه وه به خوینی گهش
 ئیمهش دهینه خاوهن بهش
 به هه ژاریمان ده ئین بهس
 ناز ده کهین به پروای بی کهس

بهغدا، نازاری ۱۹۶۱- کۆنه ناشنایهکی زۆر وازواری و رهگه له گه له نامه یه کیا بۆی نووسی بوم:
 فلائی من چهند ساله که ته تناسم وا تازه بۆم پوون ته بیتته وه که تو به راستی کوردی و کوردایه تی ته که ی!
 منیش له وه راما که ته مزانی گالته ی پتی کردووم، ته مه م نووسی، له کۆواری «پوناھی» ژماره ی نازاری
 ۱۹۶۱ چاپ کراوه:

کوردم

برا زۆر سهیره زوو نه مناسی، من هه ر زۆر له زوو کوردم
 که تو پینج شهش که رهت گوواری من بی سی و دوو کوردم
 له ته کییه بوویه جیگر، ریگر و میگر له بن به رمال
 ته من له و ساوه جی و بانم له بان ی بی شکه بوو کوردم

عهجهه بووی بوویه تورک و بویه عارهه ئیسته سهه شیتواو
 ئەمن بی گیلمه گیلیم وکه شمه کهش بی «چاشنو» کوردم
 سپی بووی، بوویه شین و بوویه سوور و ئیسته روو زهردی
 ئەمن یهک رهنگ و روو، وهک پیاوی خاوهن ئاپروو کوردم
 که تو بو مز له ناو مزگه وتی، کوردستانه رووگه ی من
 که تو دهرویشی زههگ و مههگی من بی هایوهو کوردم
 که تو پهله بو هه موو جیههک ئە کیشی و بی رهگ و پنجه
 ئەمن گهه پهله پهله لیشم کهن، له سهه رههک ریگهه و کوردم
 دلته بو پاره پاره، بیهه له لیهه گیهه، دهه بو دهه
 سهه راپا، رهگ به رهگ، ئیستقانه به ئیستقانه، موو به موو کوردم
 که تو دهه ریته فری دا و چاکه تی چاکت ده بههه خو کرد
 ئەمن شهه رم به خو شاییم به خو مه، جل شهه و کوردم
 که تو گیهه رفان پری گیهه رفان بری، من ههه رهه ژار ماوم
 که تو خو ته دا به خو اردن، من له گهه ل گال و به روو کوردم

بههغه، نهه ورۆزی ۱۹۶۱- کورده خهه ریک بوون جیهه ئنی نهه ورۆز بکهه ن، حکوومه ته ی عهه بدوله کهه ریم چه ته تی
 ئەخسته و بر و بیانووی بو ده تاشی، ئەه دهه ته هه قه یهه بهه هه هه یه وه نوو سهیوهه و له ژماره (۱) ی روژنامه ی
 کورده ستانا چاپ کراوه:

دههه ته هه قه ی بایه و پهه رۆت

ب: چه ئنی؟

پ: ههه ره خو شه بی.

ب: جهه ئنیهه شه پهه رۆز

پ: پهه ئکه وهه مان بی

ب: له کوی بووی نه وروروز؟
 پ: کویخا نه زانئ!
 ب: چی چی؟ باش بیژه؟
 پ: بیژم چی بایز؟ دوورو دربیژه
 چیمان به سه هات چیمان چاو پئی کهوت
 چۆن که فتینه ناو ئه م دنیای وا چهوت!
 چهژنی چه ژناسا له ناو مالی خۆم
 بی پرسی کویخا رهوا نابئی بۆم!
 وه بلوئیری ئه و ئه شی هه لبه زم
 وه قسه شی ئه که م هیشتا ناحه زم
 ئیژئی پات خواره، رانکه کهت شپه
 له م هه را و قره زۆر دلم پره
 پ: خوا خه راو نه دا
 ب: خه راو تریش هه س؟
 ب: به لئی دهر د فره س بۆ پیاوی بی که س
 مزگه فتی بکه و پهن شه ش مناره
 کلۆل بی، ئیژن میعراوی خواره
 پ: نا وه خوا بایز هیجگار کلۆلم
 وه ک په لکه گوئی بهر سه رما و سوئم
 چاوم له خوايه ئیژم هه ر جارئ
 بگه بیامه وه ده مه و به هاری
 بی پرته ی کویخا و بی بۆله ی سه رکار
 هه وا هه لمژم نازاد و رزگار
 ئه و چاخه ئه مر م چش وه جه حه نده م

سەر و مالى خۆم به و رۆژه ئه دەم
ب: پيرۆت عافه رم تو پياوى ژيرى
وه ته مه ن گه نجى له ئه قلا پيرى
تووشى به هار بى و اتا رزگار بى
بى بۆلهى كوئىخا و پرتهى سه ركار بى
جهژنى خۆت بگرى به ئاره زوى خۆت
دهس له دهست يه كا بايز و پيرۆت
هه لپه ركى بگرن، كوردىك وه بلوئير
دۆستان شاد بكا و دوژمن بكا كوئير

بو كارتى جيتنه پيرۆزه

كوردە پيرۆز بى جهژنى نه ورۆزت
نه به زى له ريتى سه ره رزبى هۆزت
دهستى داگيركه ر له خاكت بپه
ئازايبى بي نه و ئازادى بكه

به غدا، خاكه لتيوه ١٩٦١ - سديق ميران ناغايه كى شه قلاوه له نزىك گوندى خۆى كوژرا بوو، حكومه تى
عه بدولكه ريم دهيوست حزبى پارتى تبه ودا و به هانهى بو به رپى دانى مافى كورد دهس كه وى. له و باره وه
نووسبووه له ژماره (٢) ي كوردستان بلاوكرايه وه:

دهمه ته قه ي بايز و پيرۆت

ب: پيرۆت ته خه نى؟

پ: ئه ي چۆن نه خه نم، قاوتى به ربا و

کای له بهر شه نم
 ب: گوايه چي بووه؟
 پ: له مه زياتر چي؟
 دنيا مان بووگه وههه چي و په چي!
 ب: ها، زانيم، ئيژي مانگ دروس نه کهن
 عه ميلکه گره و ده گه ل پروس نه کهن
 پ: بايز خوا نه قل با به منالت
 بو ميشکي کون و بو بيري کالت
 گيانه، کاو رايه ک مرد له شه قلاوه
 ئيژن له به غا تيرت لي داوه
 وهک ئيژن غه وس له به غدا بووه
 وه که لاش يه کي له هيند کوشتووه
 ب: گالته م پي نه که ي؟
 پ: بيژم چي گيانه
 چون ربي نه گيري بر و به هانه؟
 ب: ئيژي به هانه س؟
 پ: به هانه و نيوه
 مياو مياو بو پيوه، هيشتا چت ديوه؟
 چهند چه وسامه وه له ريگه ي کاکم
 دنيا شايه ته چهند پاک و چاکم
 پيشمه رگه وه پروژ پاسه وان وه شه و
 هزار برينم له له ش له سه ر نه و
 ئيسته به هانه م بو نه دوزنه وه

گفتی دوژمنم بۆ ئەقۆز نه وه
 ئیژن پف ئەکە ی له هه مه دانا
 ئارد وهبا ئەده ی له خۆراسانا
 دیاره ئەخوازن بێ زاد و تیشوو
 بم گه ریننه وه سه ر دهقی پیشوو
 ب: پیروۆت چۆن ئەوی چ خوا بهرداره؟
 کورد بۆ چ ئەمه نده کلۆل و ژاره!
 پ: بایز کهس ئەمرو ناشی بخه نی
 منال تا نه گری شیری ناده نی

به غدا، خاکه لیوه ی ۱۹۶۱- ئەم ده مه ته قه یه شم که هه ر هیرش بۆ سه ر کرده وه ی عه بدولکه ریمه له ژماره
 (۳) ی رۆژنامه ی کوردستان چاپ کراوه:

ده مه ته قه ی بایز و پیروۆت

ب: خوا قه وه تت با
 پ: خۆت مانوو نه وی
 ب: وه چی خه ربکی؟
 پ: کیتلانی زه وی
 ب: چی لی ئەچینی؟
 پ: گه نم و هه رزن
 ب: هه رزن بۆ ما مر؟
 پ: نه به خوا بۆ من
 ب: چۆن هه رزن ئەخۆی؟

پ: گەر دەستم کهوی!
ب: له بهر چی؟
پ: کویتخا ئه ویشی ئه وی
ب: کوا هه رزن ئه خوا؟
پ: بۆ مامری خۆم
په تی ملیشم هه ر له خوری خۆم
رۆنه هی منه، گۆشته هی منه
بۆ من ماندویوون، بۆ ئه و خواردنه
ب: کویتخا زویره لیت
پ: که مم هانیوه
ب: نه خیر پیت ئیژی خۆت نه ناسیوه
پ: من مام پیرۆت نیم!
ب: مه یژه پیرۆتم
بیتزه کویتخا گیان هه تیوی خۆتم
کویتخا ناخوای کس خاوه ن ناوی
هه رچییه ک بۆی ئه که ی ناشی به رچا و بی
چه رمی پشتی تو بکاته سفره
مه لحه م داواکه ی له لای ئه و کفره
کار بکه و داوای نان و ئاو مه که
گشتی خزمه ت به و بییری خا و مه که
پ: به لئی بایز گیان من خۆم ناسم
هه ر بۆیه هینده رووت و که ساسم
ئه گه ر وه ک مه ردم خۆم بناسیبا

ناشی ئەو رۆژەم بەچاو بدیبا
ب: پیروۆت خەم مەخۆ دنیا وە دەورە
رۆژمان دەرئەچی لەبن ئەم هەورە
پ: نا: وەخوا ئەگەر بەک بێن من و تۆ
کوێخا ئەبیتە راهیلتی بێ پۆ

ئەم دەمەتەقەبەشم کە لەسەر عەبدوڵکەریم گوتوو لە ژمارە (٤) ی کوردستان لە بەغدا چاپ کراوە:

دەمەتەقەبە بایز و باپیر

ب: مام پیروۆت سلاو
پ: ئای وەحەلێکم
ب: چۆنی؟ لە چیدای؟
پ: بە خوا نارێکم
ب: نارێکیت لە چی؟
پ: ئەپرسی لە من؟
بووم وە پەند لەناو گشت دۆست و دوژمن
ب: ئیژن تۆ و گورزە تیکەڵ بوونە سەو!
پ: بەلێ جا ئیستا ئەو بازە و من کەو
وەگیان تۆ هەست و نیستی خۆم داہە
ب: جا گواہە هیشتا بەرچاوی نایە!
پ: چاو و ماوی چی! من خەتا بارم
وای بەسەر هینام لە ژین بێزارم
لە رەمەزانام سالی دوازده مانگ

نه مزانيوه چين پارشيټو و بهربانگ
 ټه و نانم ټه خوا، من سوټيند به سه ري
 ټه و زير ټه كيشي من كوټره وه ري
 بو خوي تير گوشته له ناڅالي من
 گز و فت ټه دا وه منالي من
 كاسه دراوسي ټه دا بهم و بهو
 ټيمهش چه ورايي ناوينين به خه و
 ب: جا بو خه وتان ههس وه شه و له برسان؟
 پ: نه به خوا، وه روزه ټه تووين له ترسان
 ب: دهك پيروژ نه وي، ټه شتان ترسيټي؟
 پ: ترساندن و بهس؟ گيانمان دهرديټي
 هيوام كه چهل بوو، وه ملي وردم
 سه ري هه لمالي و زراوي بردم؟
 خوم كوله وار كرد بو دهنكي ده هول
 كي به زه ي دادئ وه پياوي كلول
 وه قورحانه كه ي سه يد سادق سوټيم
 دهردم سه رباره و به رباري جوټيم
 ب: پيروټ نه تبيس تووه بو ده سته وستان
 به هره يه ك نادا گهرمين و كوټستان
 كي دداني بي خواردني ټه وي
 پ: ټا، وه خوا، بايز دهردي ليم كه وي
 گهر ره مه زانه و گهر شه شه كانه
 به شم هه رژه م و دوو تيكه نانه

به‌غدا، خاکه‌لیتوهی ۱۹۶۱- خاوه‌نی رۆژنامه‌یه‌کی به‌غدايي به‌ناوی (الشورة) به‌ناشکرا داواي توانه‌وهی گه‌لی کوردی کرد له‌ناو گه‌لی عه‌ره‌با، ئەم ده‌مه‌ته‌قه‌یه‌م له‌سه‌ر ئەو کارایه‌ نووسیه‌وه، له‌ژماره (۵) ی رۆژنامه‌ی کوردستانا چاپ کراوه:

ده‌مه‌ته‌قه‌ی بايز و پيرۆت

ب: مام پيرۆت چۆنی؟

پ: بايز چه‌ بيژم؟

به‌خوا ئەم به‌ينه‌ سه‌رسام و گيژم

ب: چيته؟ سه‌رماته، بارانه، هه‌وره؟

پ: کوره‌نا، له‌داخ رۆژنامه‌ی سه‌وره

ئيبژي گه‌لی کورد ئەتاوينمه‌وه

ناوی له‌ده‌فته‌ر ئەکوژتينمه‌وه

ئه‌بي قويتيان ده‌م کورد و چياکانی

خۆميان لی بکه‌مه‌ گه‌مالي سانی

ب: چی، چی؟ ئا، پيرۆت بۆمی بلتیه

پيم نالتي کتیه ئەم سه‌گباب ختیه!

هه‌ی باوکی له‌گوژ نه‌حاويتته‌وه

کورد مۆمی نوشته‌س بتاويتته‌وه؟

بۆ من دۆلارم بخريمه‌ باخه‌ل

شير چۆن ئەچيته‌ ناو ورگی چه‌قه‌ل؟

ئه‌مه‌ که‌ی کوردگه‌ل بوونه‌ په‌قلاوه

که‌ر له‌ کوئی و کونده‌ له‌ کوئی دراه؟

پ: بايز ئەي چيبه ئەم قويله‌ قويله

ب: پيرۆت وه‌گيان تو گشتی بۆ پويله

ئینگليزمان ده‌رکرد وه‌چه‌پله و فيته

له‌ ده‌ستی ده‌رچوو ئەم هه‌مه‌که‌ پيته

هەر خەون ئەببىنى بىتەو و ناومان
 ببى وەلەكە لە بانى چاومان
 لات بە كرى ئەگرى شەر بنىتەو و
 خۆى هەلپك دەس خا و بگەرپتەو و
 پ: ئىستا نە ترسم؟
 ب: ترسى چى پىرۆت؟
 گەل قوتدانى چى؟ هەر بەبىرى خۆت
 هیتلەرى باوكى ئەم رۆژنامەىە
 كوا! كى ئەزانى گۆرى كامەىە؟
 هەزار پالەوى و سەد گەمال مردن
 بەكەس قوبت نەچوین كوردت هەر كوردن
 پ: بەلى راست ئىتى، خوا نەت باتەو و
 گا، لە جىتیه ترئاو ئەخواتەو و
 باوكم لىم مەگرە سەبىرە ئەم دەورە
 ترسام وەك خورما قوبتم دا سەورە

بەغدا، بانەمەرى ۱۹۶۱- بۆ بىرەو دەرى شەهید کرانى شىخ سەعیدى پیران ناھەنگیک لە بارەگای
 خەبات لە بەغدا گێردرا ئەم شىعەرەم بەو هۆیەو و خۆتەو و:

ئافەرىن بۆ گیانبازان

پى و چەك زرمەبانە و خرمە
 كۆ بوون كۆمەلى جەندرمە
 رق لە دل و نیتىزە بەدەست
 لە ناو گۆرايىەك رىزبان بەست

دیاربه کر خه مگین و ماته
 چاوه نوۆری کساره ساته
 له شه ویکدا له ئاقاریک
 هه لخوا چهند پهت و داریک
 شیخ سه عیدی پیرانی پیر
 له گه ل چهند لای مهرد و ژیر
 بوونه قوربانی کوردستان
 بوونه پرووگهی کوردپهستان
 نه نقه ره نه مریکی ده کرد
 شیخ کوژرا، کوردستانیش مرد
 به لام میژووی ژیری بیر ورد
 گه مهی بهو قسانه ده کرد
 به خه تیکی سووری وهک خوین
 نووسی له دیاری ترین شوین
 نه وانه نامسرن و زیندوون
 هه زار قات دینه وه که چوون
 مه رگ هه ر بو گه ل خووانه
 نه فرین بو خواوه ن زورانه
 سه د ئافه رین بو گیانبازان
 بو گیانی ئازادبخوازان
 شیخ سه عید هه رگیز نامری
 ناوی با دنییا داگری
 خوینی کوردان که رژاوه
 ناوی تورکی پی کورژاوه

هەر دڵۆپییکی ئەو خوینە
بۆ تۆلەسـانـدن هەوینە
تا لە کوردستانە ترکی
خوینی کوردان دانامرکێ
تۆلە ی شەهیدان دەستینین
پەری مـیـژوو دەرەنگینین

بەغدا، پایزی ١٩٦١: سالی ١٩٦١ شۆرشى پیرۆزى کوردستان دەستی پێ کرد، بەپیتی توانا منیش
بەپەخشان و شیعەر بەشیکم تی خستوو. هەرچەندە هیندیک لەو شیعرانەم نەشخویندراونەو! ئەم
سرودەم لە سەرەتای شۆرشدا بۆ شاگردانی مەدرەسە نووسی:

سرود بۆ قوتابیان

من رۆلەى کوردم، بۆ نیشتمانم
سەرم دائەنیم، ئەبەخشم گیانم
لە پێى شۆرشا خوینم ئەرژینم
ئالای ئازادیی پێ دەرەنگینم
زۆر شەرمە بۆ من کورد ئازاد نەبێ
گەلم وەک گەلان دلی شاد نەبێ

خوینی مامم بوو لە ئاگری پژا
خوشکەم مێشکی لە دەرسیم پژا
باپیرم لە چیاى شیرین نیژراوه
لە کن مەباباد باوكم كوژراوه
برام لە بەغدا بە داردا کرا

زۆر ماله خزمم بهر بۆمبا درا

گه لیک پیتوبسته زانست و خوتیندن

بۆ سه ره خوی، بۆ تۆله سه نندن

گه ل خوتینده وار بئی قهت ژیر ناکه وئی

له راست بیگانه سه ری نانه وئی

چینی تازه ی کورد به خوتینده واری

به رز نه کاته وه ئالای رزگاری

ئیمه چینی خوتینده وارین

پیشیره وی ریگه ی رزگارین

ره مزی کار و نه وه ستانین

فیداکاری کوردستانین*

به غدا، به هاری ۱۹۶۲- ئه م سروودده شم هه ر له سه ره تای شۆرشا بۆ پیشمه رگه گوتوه، به لام

نه خوتیندرا به وه:

سروودیک بۆ پیشمه رگه

کوردستان

کوردستان.....

نیشتمانی کورد، گه لیک پیروزی، سویندت پی نه خۆم

بۆ سه ره خوییت، به گیان و به مال، به قوربانی تۆم

* له ریگه ی رزگارکردنت به ره و خۆشی پیش بردنت رو به رووم له گه ل دوزمنت

کوردستان.....

* ئه م دوو به یته ی دوایی سه ره ندی هه رسیک به نده کانه .

* سه ره ندی هه رسیک به نده کانه .

هەرتۆی مەبەستەم، تۆی خوشەوێستەم، تۆی بێر و هەستەم
چی دێ لە دەستەم، هەرگیز ناوەستەم، ولات پەرسەم
کوردستان.....

زۆر لاوی ئازات، لە کۆری خەبات، خوینی خۆیان رشت
زۆر شیخ و پیران، لە زانا و ژیران، خۆیان دا بەکوشت
کوردستان.....

بۆتان، شەمزبان، چیاى شیرن، پیران، ئاگرى داغ، ساسۆن
دەربەند، شارەزور، مەبابادی سوور، رووگەى نەوی تۆن
کوردستان.....

دڵ چاک و پاکین، ئازا و بێ باکین، رۆڵەى ئەوانین
بە دڵ داخوای، سەرەخۆیى تۆ، و تۆڵەى ئەوانین
کوردستان.....

بەسەرچوو ئەم دەم، لە رووی بێگانا، ن سەرنەوی کردن
بەسەرچوو ئەم دەم، لە رووی بێگانا، ن سەرنەوی کردن

کۆیە، نەورۆزی ۱۹۶۳ - نەورۆزی سالی ۱۹۶۳ کۆبوونەوێ سەرانی شۆرش لە شارى کۆیە بوو، لە
ئاهەنگى جیژنى نەورۆزدا ئەم شیعردەم خویندەو:

کاوهی مەزن

جیژنى سەرسال کە نەورۆزە
زۆر لە ناو کورددا پیرۆزە
جیژنى کۆنە و بۆمان ماوه
بۆی دارژتین کۆتکی کاوه

می‌شک خوری کوردی مراند
ئالای له سه‌ر گۆری چه‌قاند
ئالای کاوه‌ی کورد هه‌ل کرا
ئه‌و رۆژه به‌ نوێ نییـو نرا

هه‌زاران سه‌ـال تـی په‌ریوه
که‌وردیش نه‌ورۆزی زۆر دیوه
هه‌ر کاتـی خاکی کوردستان
پزگار ده‌بوو له‌ چنگ زستان
پۆلوه‌ ده‌که‌وتن یه‌ک و دوو
موژده‌ی شه‌مـالی پیوه‌ بوو
بای واده‌ له‌ دهشت و کـاوان
به‌فر و سه‌هۆلی ده‌تاوان
ده‌یگرماند هه‌وری به‌هاری
به‌ لیـزمه‌ باران ده‌باری
پووش و لیـته‌ی راده‌مـالی
که‌ونه‌ به‌رگی داده‌مـالی
دهشت و ده‌ر ده‌بوو سه‌هـوزه‌ پۆش
په‌رگۆلی خۆش ره‌نگ و بۆن خۆش
کیژ و کور ده‌رده‌چونه‌ چۆل
بۆ سه‌مـای به‌ زورنا و ده‌هۆل

به‌لام ئه‌وا یه‌ک دوو سه‌ـاله

بی ججهژن و ژبانمان تاله
نه ورژمان وای خو گوژیبوو
قهت کس شتی وای نه دیبوو
عه ره ب حه زیای خو اردنمان بوو
داواکاری مردنمان بوو
له سه ر خاکی کورده واری
پهش و پاپه تی داباری
دهس کرا به خوین رژنمان
به مندال و ژن کوشتنمان
خه لات بوون شهق و دار و مست
ساوایان دهئاگر دهخست
قیژه و هاواری کیژه کورد
بی ناموس، ناموسیان دهبرد
ئاغا و ریش سپی و مهلامان
کیی زۆر به نرخن له لامان
دهست به ند له دهست و دم به خوین
دهدرانه بهر پلار و جـوین
فرۆکه ی میگ و ئه لیوشن
ههژدیهان خوین هه ل دهلووشن
گرمه یان له هه وران زۆرتر
له هه موو وه حشان پیاوخۆرتر
بۆمبای ناپالمیان ده باراند
گیانیا ن له له شمان ده تاراند

دیارییهک بوون له کریکاران
بو مال و مه زرای هه ژاران
چهک، چهکی ناشتی خوازی بوو
له کوشتن بی جیاوازی بوو
بهرتویی پینج پینج و شهستیر
دهدرا ساوا و جوان و پیر
هه وری چالکنی زۆرداری
به تاو مه رگی لی دهباری
زۆر ئیقلم گیریوو له و ناوه
خوا کردی و راپه پری کاوه

کاوهی مه زمان بارزانی
کاوهی پیشوو به قوریانی
بزووت بای وادهی ئاواتمان
گهرم بوو کۆری خه باتمان
پیشمه رگه خاوهن سهرداره
ژین له دوژمن ژه هری ماره
سه تیان هه لدین له بهر کوردی
وهک ده لین «سه د قه ل و به ردی»
جاش کلکی لی بوو به ئالا
سم و یالی لیک ده هالا
عاره ب که وته یومه و رۆرۆ*

* یومه به عاره بی یانی هه ی دایه .

کاکه مه مکوژه و چهک بو تو
با ههر بین میگ و نه لیوشن
بو لای بارزانی پووشن
به گویال ره شاش دهستین
به بهرد زرتیپوش دهشکین
کورگه ل چهک وه گوین به کو
که لاشینکو و خرۆشینکو
تا سهردارمان بارزانییه
ترسیک له ئارادا نییه

له ههژارت کههوی کاکه
باپیت بنازی ئەم خاکه
ئابرووی کوردت کپیه وه
دهستتی زۆردارت برپه وه
ناوی مهش بههوی خۆته وه
له دنییا بهرز بوته وه
هییزی دهست و تفهنگی تو
هه یهت و زهبروزهنگی تو
پاپهتی له ترسان مردن
جهههندهمی لی پر کردن
جیفرکی له جاشان بری
ناموس فرۆش مه رگیان کری

لهو جیی به بزمبا سوتاون

كه لاکه دوژمن نیـژراون
 لاشی دوژمنی کوردستان
 پهین بو ناو باغ و بیستان
 شینکه باشتر سهر دهر دینئ
 زهوی باشتر گول دهر دینئ
 وا بۆت نیزیک کردین به هار
 دهستم دامینت هزار جار
 هه ورازیکمان له بهر ماوه
 لهو دیو خووشی و تاو و ساوه
 پیشمان کهوه لهو ریبازهش
 وه سه رمان خه لهم هه ورازهش
 تا کورد ژیر چه پۆکه مابئ
 ئاسـودهیی بو تو نابی
 ههـموو کورد چاوی له تو به
 ههـر توئی ههـبئ سهـربهـخو به
 دهرمان بینه له هه ژاری
 بمان خه سهر پتی رزگاری

کۆیه ، ۱۹۶۳/۳/۲۷ - سروودیکه بو شۆرشم نووسیوه ، به لام داخه کهم له دهمی خۆم و قه له مه کهم
 دوورتر نه رۆیشت:

بو پیشه وه بارزانی

ئه گهر دنیا مژ و ته م و تاریکه

ئه گهر ریگا کهند و کـلـۆ و باریکه

ئەگەر شەھە و گەرمەھى ھەور و بارانە
ئەگەر بەفرە و شەلپۆھىيە و تۇفانە
ئەگەر گەيژە و كەپتۆھىيە و بۆرانە
ئەگەر لە ھەرجەيدا چەتە و گۆرانە
تۆشارەزا و پى نىشاندەرى لاوانى

بۆ پىشەھە پىشمان كەھە بارزانى

ئەگەر ھەوار نىشپۆھە يان ھەورازە
ئەگەر لەھى و لافىاوى بى پى بازە
ئەگەر چەق و لوور و مەرى دەعبايە
ھەمەو دەر و دۆلىك پىر حەزبايە
ئەگەر لە ھەر بن بەردى نەعەرى دىوہ
ھەر پىنچكىك پىر لە جىند و خىپۆھە
باكىمان نىيە ھىز و گورى دلمانى

بۆ پىشەھە پىشمان كەھە بارزانى

ئەگەر دوژمن پىرا و پىر دىنيا بى
شەپۆل بەداتەوہ، وەكىو دەريا بى
چەكى دەسى لە ئىمە زۆر زۆتر بى
لە گش درندە، وەحش و پىياو خۆتر بى
خۆيان لە ناو زىپۆشان وەشان
بۆمبەلە بن فەركەيان دابارن
لە كوردستان تۆمان ھەبى بەسمانى

بۆ پىشەھە پىشمان كەھە بارزانى

با كۆخ و لادى و شارەكان خاپووركەن

با گولله تۆپ لاشان له خوینا سوورکهن
خوینمان له پیری ئەم نیشتمانە برژی
میشکی ژن و کوپ و کیژانمان بپژی
لانک و منال به ئاگرێ بسووژن
با ویران کهن، بپرن، بیهن، بکوژن
له دواتهوهین باب و برا و کهسمانی

بۆ پیشهوه پيشمان کهوه بارزانی

کووردین کوپی چیا نه بهرد و شیپین
به کوشتنی داگیرکه رانمان فیپین
له دوژمنان تۆله و ههقمان دهستینین
سه دقات سه ران ده پین، زگان ده پینین
ئهو پرژی کوورد ده کرا به دیل ئه و پرژی
یان مردن و یان ژین به سه ره خوی
دوژمن کوژی کوورد په روهی ریزانی

بۆ پیشهوه پيشمان کهوه بارزانی

چیاى براندۆست، سوورچی، ۱۹۶۳/۵/۱۵ - حزبی پارتي بریاری وابوو که هه رگیز له داواى حوکمی زاتی (ئۆتۆنۆمی) نهیه ته خوار، جهلال تاله بانی دهیگوت من پارێزهرم قانۆن ئه زانم، لامه رکه زیش هه رمانای ئۆتۆنۆمییه، من لام وابو فیلتیکه له کوورد ئه کری، دهستیشم نه ده پرژی قبۆلی نه کهم. به و شیعرانه م گالته م به لامه رکه زی کردووه:

لامه رکه زی

یار وه کو مانگی له سه ر کهل هاته دهر لامه رکه زی
زولف و کاکۆلی وه کو میشکی ته ته ر لامه رکه زی

چاوی مهستی هۆش و ههستی زۆر به تهردهستی رفاند
 کولمی ئالی خوینمی کرده ههدهر لامهركهزی
 من گوتم دهمرم له دووریت کهی به وهسلت شاد ئهیم؟
 پیکهنی و فهرمووی ههژار خاکت بهسهر لامهركهزی
 من گوتم کوردم شتیکی وا بفهرموو تیت بگه
 ئه و گوتم: نایزانی غهیری پارێزهه لامهركهزی
 من گوتم: وا دیاره ماچ و دهس له گهردن کردنه
 نا، گوتم: دهردی گرانه بو جگهه لامهركهزی
 من گوتم: جوینیش بدهی پیم وایه ههه خوشت ئه ویم
 تووره بوو فهرمووی: دهلینی هاتوبه سهه لامهركهزی
 من گوتم: جاریک ته ماشام که به گوشه ی چاوه کهت
 پیتی گوتم: بو ده ربه دهه سهرفی نه زهه لامهركهزی

چیا ی برادۆست، سوورچی، ۱۹۶۳/۵/۱۶ - وهفدیکی شۆرش به سههروکایه تیبی جهلال تاله بانی له
 زهمانی به عسیباند چووبونه به غدا و له ویشه وه، جهلال له گه ل چه ند که سیکا چووبوه قاهیره، من که
 باوه ریم وابوو، ئه وه سه فه ره زۆر بیه هوده به ئه م شیعره م له سهه نه زمه که ی پیره میترد (وهفدی کوردستان وه ته ن
 فرۆشان) نووسی، به لام نه متوانی بلاوی که مه وه:

وهفدی کوردستان

وهفدی کوردستان مهست و بیه هۆشان
 ده م و پل هه له ی به دل نه خو شان
 له دووی چ ویلن! بو وا چه ویلن!
 تاکه ی سه ره به رد و ره قه ن ده کیلن!
 قاهیره و به غدا چ دادیک ده ده ن

له ده‌رگای دوژمن ده‌رۆزه‌ی ده‌که‌ن!
 ماف ده‌سپندرئ هه‌رگیز نه‌دراوه
 ملتان ده‌شکینئ ته‌م خاوه‌ خاوه
 خوینئ هه‌زاران کوردی پیر و لاو
 ژنی شو نه‌ماو، منالی بی باو
 لیره‌ بی تو‌له‌ و بی به‌ش مانه‌وه
 ئیوه‌ش گه‌ر نه‌خو‌ن به‌ شارانه‌وه!
 ئاره‌ق و خوینئ پرووت و هه‌ژاران
 ده‌ده‌ن به‌ باده‌ بو‌ کـۆـری یاران!
 پێوی پیشه‌نگی جه‌له‌ی و شتره‌ی
 سه‌یره و سه‌مه‌ره‌ بار بگاته‌ جی
 ده‌ک ره‌نجه‌رۆ بن، ره‌نجو به‌با دا
 پرووه‌ردن له‌به‌ر قاپی خودادا
 بو‌ پاره‌ و کورسی ئیمه‌ ده‌فرۆشن
 شیرتان بو‌ نادا نیران ده‌دۆشن
 خوینئ میرخان و مه‌حموود کاوانی
 نه‌فرین ده‌نی‌رن بو‌ تاله‌بانی
 خوايه‌ چاره‌یه‌ک زۆر چاره‌ره‌شین
 زلمان زالمه‌ن بو‌یه‌ بی به‌شین

بارزانی هاوار جیتی هومیدانی
 له‌و ده‌ردی گران هه‌ر تو‌ ده‌رمانی
 فیلبازی خو‌مان لی‌مان بوونه‌ که‌و

دهمان هاوینه داوی ئەم و ئەو
بازی سه‌رچیا فرەیی شابالێک
گورێک، هه‌لمه‌تیک خاین رامالێک
بابی هه‌تیوان مه‌وه‌سته هه‌سته
بو‌ پرزگار کردن ودمت به‌ده‌سته
وه‌پیشمان که‌وه با سه‌ریه‌خۆ بین
وێرانه‌مالین ئەگه‌ر بی تو بین

چیا‌ی براندۆست، سوورچی، ۱۷/۵/۱۹۶۳ - له‌سه‌ر زمانی

جاشه‌ کورده‌کانه‌وه ئەم سروودهم نووسیه‌:

سروودی جاش

جاشین کوری که‌رانین
جاشه‌که‌ری گوئی پانین
عاش عاش عاش
جاش جاش جاش*
ئیمه‌ وه‌ته‌ن فرۆشین
مردووی پاره و قـرۆشین
دارده‌ستی داگیـرکه‌رین
که‌یف ساز و سه‌رخۆشین
نۆکه‌رین بو‌ بیگانه
به‌ دل بو‌ی تی ده‌کـۆشین

* سه‌ریه‌ندی به‌نده‌کانه .

هەر کەس وەتەن پەرسەتە
زۆر لە لای ئیـمە پەستە
نیشتمان و نامووس چین!
بەستە ی دینار مەبەستە
برای خۆمان ئەکوژین
گەر تووزیک خاوەن هەستە

* * *

بادبارن تف و جـوین
لە هاو رەگەز و هاوخوین
گـوئ نادەینە شـتی وا
نامووس، خوا و شەرف لەکوین!
لە پیاوێتی تی ناگەین
لە بابەت پارە بدوین

* * *

نامەردی خاوەن پارە
لامان ئاغا و سەردارە
هەر کـورتانمان تازە بـی
کۆلمان ئامادە ی بارە
جاشین با گـهـوره بـبین
شەش دانگ ئەبین ئەمجارە

* * *

ئەشكەوتى چىيى بىراندۆست، سوورچى، ۱۹۶۳/۶/۳ - حكومەتى عىراق بە جاشە كوردەكانى خۆى
ئەگوت چەتە يان مەوالى. بەعسىيەكان ناويان لى نان فورسان، فورسان يانى: سواران. منىش بەو
ھۆپەوہ ئەمەم نووسىوہ:

جاش توورەن

لە بەغداوہ هات خەبەر
بۆ جسناتى جاشەكەر
مزگىنى، نەما ترسان
ناومان لى ناون فورسان
لە ھەولير و لە مووسل
جاش كۆۋەبوون ھەموو سل
تاجى زل و سم خىرن
نارەزايى دەرىن
گوى قوت لەسەر سم بۆ شەر
بەجىفرك و زەرەزەر
بۆ بەغدا دايان لە تىل
بۆ خزمەت خواجه مىشىل
مىشىل عەفلەقى ديان
پىغەمبەرى بەعسىيان
گوتيان ئەى فەلەى مەزن
فەرمايشتت ناحەزن
فورسان بەسوار دەبىژن
مەفەر موو جاشن، گىژن
كى بىستى جاش و سوارى!

به‌سیه‌تی فیل و خواری
شیری که‌رمان مشت‌وووه
برای خو‌مان کوش‌توووه
ئیمه جاشین کوری که‌ر
بو‌پاره‌ده‌ر باره‌به‌ر
جاشی که‌ریم قاسم بووین
بو‌ئه‌و له نال و سم بووین
توپی نه‌و بابی چاک‌مان
تو‌خوت بکه به‌ داک‌مان
جاشی خو‌تین نه‌م هه‌له
جاش قاسم نا، جاش فه‌له
گه‌ر ناومان لی بگوری
بو‌مه شه‌رمه و گوئی شوری
جاش به‌گزاده و شیخی پیر
به‌ فورسان ده‌بن دل‌گیر
فه‌له گیان، تو‌سل‌یوه
بانگ‌مان مه‌که‌ن به‌و نی‌وه
فورسان مورسان نه‌ باشه
ناوی پیر‌وزمان جاشه
هه‌ر به‌ربار و گوئی له‌قین
جاشی میشیل عه‌فله‌قین

* * *

له سه‌رده‌می هێرشه‌ نامه‌ردانه‌که‌ی به‌عسیبان، ئیبرانی و تورکیش زۆر به‌ دل یاریده‌ی عیراقیان نه‌کرد بۆ نه‌هێشتنی شوێشه‌که‌مان و قه‌لاچۆ تی خستمان. منیش وه‌ک لیم روونه‌ و هه‌میشه‌ش باوه‌ریم وا بووه‌ گه‌لی کورد به‌ که‌س له‌ناو ناچۆ و کوردستانیش هه‌تا سه‌ر له‌ ورگی که‌سدا نامینیتته‌وه‌. به‌م شیعرانه‌ باسی هیندیك رابردوی خۆم و باوه‌ری و داخوازی دلم بۆ دوا رۆژ کردوه‌:

به‌ره‌و موکوریان

شه‌وه‌ تاریکه‌ کش و ماته‌ زه‌وی
 که‌وته‌ خه‌و کیوی، که‌وی، داروده‌وی
 تووته‌ک و گۆین و کوند و شیارن
 رۆژ وچانیانه‌ به‌ شه‌و پرکارن
 له‌و هه‌موو جانه‌وه‌ره‌ی وه‌رده‌که‌وی
 نازه‌نینیش هه‌یه‌ لای لاییی ده‌وی
 شنه‌بای ورده‌ گـولـاو نه‌پژینیی
 پیتی سپیـراوه‌ گه‌لا راژینیی
 خوڕخوړی ئاو له‌ به‌فری سه‌رکه‌ل
 خوڤ هه‌وای تیکه‌له‌ زه‌نگی سه‌رکه‌ل
 سه‌گ به‌ده‌م پرخه‌وه‌ ده‌م ده‌م ده‌مپری
 له‌خه‌وا دیویه‌ گورگ به‌رخ نه‌دری
 بۆق له‌سه‌ر نوینی قورین قیره‌ی دی
 سیسه‌ره‌ ژێ تاری شه‌ره‌ و سیره‌ی دی
 جار و باره‌ش که‌له‌شیر نه‌خوینیی
 بانگ له‌ نه‌ستیره‌ نه‌کا بیدوینیی
 ئاگری شوان نه‌گپری له‌و دووره‌
 بووکی خییوی شه‌وه‌، تارای سووره‌
 گه‌شن نه‌ستیره‌ چ به‌رزن، چ نه‌وین

گشـتی پیت وایه ئهـوینداری زهـوین
زۆر بهـپاریزهـوه ههـست پـادهـگـرن
به هومـیـدیـکهـوه چاو دادهـگـرن

* * *

مانگ ئهـوا تازه له ئاسـۆـدهـردی
کۆمهـلی ههـوره سپـیلـکهـی بهـردی
وهک منالی کـزی باب ئاواره
چاوهـری بوون وهـگـهـری دووباره
وا رهوی مـژ لهـبهـر ئهـو پـیـواره
گهـش و روون بوونهـوه بهـو دیداره
بهـلهـز و ههـلپهـه ههـمـوو زۆر بهـدهـون
هیندی پـیـشـپـهـون و بری دوا ئهـکهـون
گش بهـرهـو پـیـری ئهـچن زووی بگهـنی
مانگ له خۆشـیـیان دهـگری و پـیـش دهـکهـنی
دیمهـنی روون و جگهـر سـوـوتاوه
ئاگـری دووری بهـ تـین و تاوه
یهک یهکی گرتنه هامـیز رووخـوش
ههـوریهـه ههـور و له پروویا رووپـوش
پاش گهـلی ماچ و له باوهـش کـردن
تیشکی زیوینی لهـسهـر بهـش کـردن
چاک و خۆشـیـی لهـگهـل ئهـستـیران کـرد
کهـوته خۆ و بووکی زهـمـینی جوان کـرد

ئاوى كانياوى كه وپنه نوپنه
دلى خووى داوهتى دل بزوپنه

* * *

شهوهكى و بولبوله نهچربكيتنى
تا به لاوك دلى گول بستيتنى
ده نه توش ههسته خه يالى خام
من نه گهر تووم نه بى زور دامام!
لهم هه ژارخانه يه بهه يينه ده رى
مبه دهشت و ده رى بگيره سه رى
دهست و بردى شنه بام بو زين كه
جيم ده گهل خوت له هه يث داين كه
سه يرى خاكي موكوريم دى به دلا
تا نه چووين خووم و دل و توش به گالا
سه رى هه لبينمه وه له و مه لبه نده
گهرچى لهش دووره له وى دل به نده

لاجان

دهشتى لاجانه بهه شتى پيشووم
هونه رم گهر هه بى، له و را تيشووم
ئيره بوو لانكى يه كه م دلداريم
ليره هه ل بوو سه ره تاي خه م باريم
چاوى كارمامزى خستميه كه م هند
نازى پى دام و دل و هوشمى سهند
هينده فرميسكه له وى رشتووومه

هیندی له و رازه لهوی ناشتووومه
 بیته دهر، گۆله له خویناو، پر خوی
 بیته بهر درک و گوللی لی دهروی!
 چاوی من بوو به دریژی شهوگار
 مله بارانی دهگله ههوری بههار
 راده مان دیده کهم و تهستییره
 کامی زۆتر به خهوی کهم فییره
 من و پهروانه ده مان کرده گره و
 کئی له سووتان به گپه؟ من یا ئه و
 گر و یار کئی له کئی جوان چاکتر
 شوکی یار دهرده کهوت رووناکتر
 ژینی شادیم له ژوانگهی نیژا
 به بژانگم گلله کهی دابیژا
 بو بزهی لیو ته مه نی لاوم کوشت
 بو روانین، زووخاوی چاوم رشت
 نرخى مـاچیکى دل و دینم دا
 ته مه چه رخی به هه مـوو ژینم دا
 گهر چی نازدار و هه ژار ریک نه دههات
 مه خمه ر و کۆنه دهوار لیک نه دههات
 ئهوی من پیم گهیی دیسان زۆره
 به خششی دهستی ئهوین سه د جۆره
 تووشی دهردی دلی دلداران بووم
 شیاوی ناو کۆمه لی خه مباران بووم
 چاوی هه رسه وورم و پهنگی زهردم

دلی وا گهرم و هه ناسه ی سه ردم
 بیری سه رشیت و سه ری شیواوم
 چم نه بوو، پاکی ئه وین پیی داوم
 گهنج و سامانی هه ژاریم که هه یه
 سوودی سه ودای سه ری ئه و سه رده مه یه
 شه وه که ی کورته ده با واز بینین
 دلی هار چی دی نه هارووژینین
 ماسوو*

ماسوو، ئه و کیوه هه وارگه ی دل بوو
 جوانی له و نیوه گوئی سه رچل بوو
 لیک ده هالاین ده سه مل شه و گاران
 ئه و به ناز، من به نزای دلداران
 قازیاوی*

چۆمی قازیاوی له خیلی خالان
 شه ژان دوومی ده گهل مندالان
 خانوو ره ملینه له لام خوش بوو به لام
 لیم ده روو خایه وه، ئیسته شه ههروام
 پردی سوور*

پردی سوور، ئاخۆ له بیرت ماوم
 به نه مامی له دهراوت پروام!

* ماسوو: گوندیکه له نیتوان لاجان و سابلاغ، هه ژار مندالایی خۆی زۆر له وی به سه ر بردوووه.
 * قازیاوی: گوندیکه نزیک سابلاغ هه ژار زۆر مندال بووه له هه واری ماله خالانی که له سه ر چه می ئه و
 گونده هه لیان داوه ماوه یه ک رای بوواردوووه.
 * پردی سوور: پردیکی مه باباده گۆبا ئیترانی سه ددی لی دروست ده که ن.

سه‌رده‌می‌یک رتیره‌وی دلداران بووی
سه‌ر له ئی‌واره مه‌کۆی یاران بووی
هه‌ینوان جه‌ژنه بوو ده‌وروبه‌ری تو
به‌زم و خووشی بوو له سایه‌ی سه‌ری تو
به‌ند و به‌ستت هه‌یه بت‌بزوینت*
بشکت ئه‌و ده‌سته دلت ده‌شکتینت
ئه‌وبه‌ری گرد

گره‌ به‌ردت هه‌یه له‌وبه‌ر گه‌رده
پوو به‌ کوردایه‌تی بو من پرده
دوو له‌ چاوی چه‌ته، کوردیم دینا
لیره‌ دهم خوینده‌وه‌ خوم راهیتنا
باغی مکیل*

پیم بلت باغی مکیل، چۆنی؟
هه‌ر وه‌کو پیشوو به‌ ره‌نگ و بۆنی؟
دیمه‌نی سه‌وزه‌گییا و دارانت
چۆنه‌؟ چۆن ماوی ده‌گه‌ل یارانت؟
ئیه‌سته‌که‌ش بو‌گه‌پ و به‌زم و ئاهه‌نگ
دینه‌ لات کیژ و کوری شوخ و شه‌نگ؟
لاوی دل‌به‌ند و به‌دل دلت‌ه‌ر و ساز
کیژ پشته‌ین شل و چاوباز و به‌ناز

* به‌ند و به‌ست: گزییه و سه‌ددیشه .
* باغی مکیل: هاوینان چیگه به‌زم و داوه‌ته .

دل و لیتو چه سپی بهک و دهس له ملن؟
 دینه باوهشت و به سه رتا ته تلن؟
 دیاره لیت ره شبه له کی لهش سپیان
 دیته گویت ماچ و چیهی ئوخه ی و گیان؟
 بۆت ده لئی «ماملن» رۆژان و شه وان*
 ههروه ها زۆره له گۆمت مه له وان؟
 یان قولله ی شینی توله ی تاران
 دای گه مارۆت و نه وهک جارانی
 باغی نه وه بهر به بهر و فینکی دلن
 یان له بیگانه دژ و دل به کولن؟
 داری خه زایی*

داره تووی به ژنی خه زایی ماوی؟
 هه ر گهش و دل ته ری، یان ژاکاوی؟
 به بهر و سیبه ری؟ کی دیته سویت؟
 کوردی خۆمالیه میوانی نویت؟
 چاوه که ی تو ی ده نواند هه ر ماوه
 هه ر وه کو چاوی هه تیو پیر ئاوه؟
 گراو*

مه لئی سویراوه گراو جی نزمه
 بۆره خزمی کی دوچاوی کزمه

* ماملن: گۆرانییژی ناوداری مه هاباد محهمه دی ماملن.
 * خه زایی: کینۆیکه له شیمالی مه هاباد، داره توویکی له ناوقه دی هه به که له سه ر کانیاویککه و بۆ سه یران ده چنه سه ری.
 * گراو: سه رچاوه یه کی ئاوی گۆگر دییه که بۆ خرووی پینست خۆی تیدا ده شۆن. ئاوه که هه ر که له سه رچاوه جو ی ده بیته وه ده بیته به رد. نه گه ر گو ی له سه رچاوه که بگری هاژه هاژی دی.

بهرد له خوئی کووه دهکا پیم وایه
شورشئ گهرمی له بن سهردایه
تاقه دار*

تاقه دار هه بژی داری چاکی
به رهگ و دل پتتهوی بی باکی
زور به میوان و له کهس ناپرسی
وهکو بیکهس له تهرهس ناترسی
جاروبار بیژه به مهحمود کانی*
گوره سهرباز ههیه سمکو کوانی؟
شاری مهباد

دله و اشاری مههباده وهره
کابهته، پروگهته، کړنووشئ بهره
توزئ لهو خاکه به سهرخوتا که
توزی پیروزه له دنیا تاکه
توزی چاوی دلی نابینایه
لیره کل بوکله کهی سینایه
له چ جی ناوی مههباد بیینی
بوهموو چاوی بهرز دهنوینی
شاری نازیان

هه رهه بی، شاری نه بهردی و مهردی
جوانترین پارچه بهه شتی ههردی

* باغی تاقه دار: داریکه له ناو گورستانیک له روژناوای مهباد.
* مهحمود کان: گردیکه له شمالی مهباد، سمایلاغای سمکو گه لیک عهسکه ری ئیرانی لهو جیگه یه
زینده به چال کردوه.

په وزه و لانی پلنگ و شـیـران
 جیی به خوین رشتنی خوینمژ فیران
 باوهشی گهرمی بداغ سولتانی*
 لیرهوه تیپه پری غهوسی سانی*
 گیانی خوئی داوه به تو شیخ بابا*
 باوی شادی بوو نه گهر نه و مابا
 له پهنات ورگی مه لیک زاده درا*
 ناگری مه رگی عه جهم لیره گرا
 گولله سی تیری تفهنگی سمکو
 که لله سه ربازی له تو کردن کو
 کومه لی ژینه وه، رولهی تو بوو*
 بوونی بو ساندنی تولهی تو بوو
 هر له زورا به هه وای لای لایی
 پیت نیششان داوه رچهی نازایی
 رهگ و خوین، هیزی دل و نه ژنو بووی

* بداغ سولتان: نه میریکی به ناوبانگه، سابلاغ که گوندیک بووه نه و کردوویه ته شار. مزگه وتی جومعه دهستکردی نه وه. سکه ی پوله ورده ی لی داوه که له مس بووه و له سه ری نووسراوه (ضرب فی ساوجلاق).

* غهوسی سانی: شیخ عوبیدولاهی شه مزینانه که له گهل عه جهما شه ری کردووه و تا نزیک مه راغه ی گرتووه.

* شیخ بابا شیخی غه وسابات بووه، سه ره کی کومه لیک بووه که گفتیان له رووسیای قه یسه ری وهرگرتووه ئیستیقلال بدا به کوردستان و نه وانیش دژی تورکان شه ر بکن. تورکان به و توهمه ته، ده گهل همه حوسپن خانی سه ردار و سه یفه دین خانی سه قزی ئبعدامیان کردووه.

* مه لیک زاده سه رکرده یه کی عه جهم و خزمی شای ئیران بووه و به له شکر تیکی زوره وه هاتووه ته شاری سابلاغ. له شه ویکدا سما یلاغا داویه به سه ریدا و قریان ده له شکر خستووه و ورگی سه رکرده یان دریوه.

* کومه لی ژک وانا ژیان وه ی کورد له سالی ۱۹۴۲ له سابلاغ پیک هاتووه.

خه وه په پین و دنده دهه ههه تۆ بووی
کیژ و لاوانی به خیتوت کردن
کی ده زانی چیه ترسی مردن!
ئه و کچهی خشی سهری په لکی گولن
گرژی رووی دوزمن و ئاگر له دلن
پوژی خوشی که بزهی دهم چه مهنن
پوژی مهیدان به مهرگ پی ده که نهن
کوهره کان ههه وه کو دیمهن ته رزن
لای نه ترسان یه که مین سهه به رزن
هه رای ژک

په په پین کۆمه لای «ژی، کاف» کردی
چه په لای دیلی له داوین شوردی
باغه کهت پر له نه مامی بهر هات
کاتی خوین رشتن و دانی سهه هات
تا له سهه رتا بله ری ئالا کهت
پاله وان بوونه فی دای بالاکهت
وره بهر نادهن

دوزمن گهرچی به زوری و گزه بوو
دۆسته بیگانه کهش ئه و دهم قزه بوو
ناهومییدی کوری کورد نانسای
باش ده زانی که له خوینم ژراسی
خوین پزا، رۆله کوژا، که لله پزا
خوین پزان خوشه که ئابوو نه پزا

ناوی بهرزت له سههرووی بهرزان بوو
بو گورگ لاشه عهجهه م ههرزان بوو

خۆبهخشین

گه رچی که وتیتته وه بهر چنگوری دهل
گه رچی هیندیک له چه مت بوونه چه قهل*
زۆر کوری وات هه بوو خویان به خشی
خوینی گه شیان گلی توی پی نه خشی
گۆری پیروزی حوسین و قازی
باشترین به لگه یه بو شانازی*

دلدا نه وه

نه چی دل مهنده بی له وهی هاته سه رت
زۆر که سهی وات هه یه بمرن له به رت
دوژمنت پیتی وه نه بی بو ی ده لوی
کوره کورد خه نجه ره که ی بو ده سو ی
ئاو نییه خوینی شه هیدان نه وته
ههل ده بی و ههل له ژیان هه لکه وته
لاشی لاوانی وه بن گل که وه تن
وان له لای ئیمه له ناو دل خه وه تن
هه ر بینا شو رشه که ت هاته وه گه ر
سه رنه وی بوو عه جه می پاشل ته ر
خه نجه رم چه رمی له به ر دامالی

* مهسه لیک هه یه: چه م بی چه قهل نابین یانی هه موو گه لیک خائینی خۆی هه ر ده بی.
* حه مه حوسین خانی سه یفی قازی فه رمانده ی له شکری کوردستان و، پیتشه وا قازی محه مه د سه ره ک
کۆماری کوردستان شه هید کراون و له سا بلاغ نیژراون.

خوینى خوڤى لاش و سهرى رامالى
 وا به گير ديتسه وه ريتى نابج هه لى
 مه مكوژه و هه رچى ده كهى بيكه ، ده لى
 وا ته مى ده كرى له فيرگه ي شوړش
 تاوى داو بچته وه گوړى كوړش
 كورده وارى له ده مى بيگانه
 شيره ترياك نييه وهك سندانه
 نهوى لاي وايه كه توږى پى ده خورى
 نه بى تالوى به ده مى دا بكرى
 خوشيى دواروژ

با به خوین لاجى په لى دهس پيسان
 ده شه كى له و سه ره ئالا ديسان
 لاوه كوردت هه يه ئالا هه ل كا
 لاوه يى ناشى دهسى تيكه ل كا
 ده پوهى توژ و ته مى ژير ده سستى
 ده يگرين ره شبه له كى به ربه سستى
 پيس و چاوشوړ سه رى پى شوړ ده كرى
 گوړى داگير كه رى پى گوړ ده كرى
 لاوى ئازا و كوړ و مه رد و پندت
 زور كچى گولبه ده م و ليو قه ندت
 شان به شان دهس له ده سا گوړه نده
 ريكى يه ك دپنه وه شه نده و مه نده*

* مهسه له ده لى: شه نده له مه نده كه متر نييه ، يانى هه موو كهس وهك يه كن له ماف و به شدا.

پى كـــ ئىدەن بەزەوى بوولەرزە
زەردە لىم دەلەرن لەو بەرزە
گۆرە سەگ ئەو دەمە وا دائەتەپن
تا زەوى زەويىيە، ئىتر لىت نەحەپن
خۆم چۆنم!

من بە بى تۆم كـــ دەپرسى چۆنم!
لە تەششەندايە برىنى كـــۆنم
دوور لە بالات لە ژيانم زىزم
سىس و بابردە گەلای پايىزم
چاوەكانم كە لە چاوەگەت دوورن
وەك سەرى كۆلمى كچانت سوورن
رەنگى خال و كەزىيان جەرگى رەشم
وەك كەمەريان شل و بارىكە لەشم
رەنگ و رووم زەردە نەوەك گەردنى زەرد
زەردى بىگەردىيە ئەم، ئەو هى دەرد
لەش بەبار، تۆزى گىيانمى پىو
لە لكە و وەك لكە بارى لىو*
نەشەو شەوم و نەپۆژم رۆژە
داخ لە دل بوومە گىرىي بەركۆژە*

* لەش بەبارم يانى نەخۆشم يان لەشم بەرتىكى هەيه كە ئەويش تۆزىك گىيانە يان گىيانم وەك تۆز لىي نىشتووە.
* گىيانم لەسەر لكە و لە كەوتن و وەرىن نىزىكە و وەك پەلەپەكە بەسەر لىيومەو، وا ئەزانن بارە لەسەر لىيوم نىشتووە.

هیتنده نیـزبیک و ههـلیک نات بینم
 له وزهم دهرچوو نه گـیـپـرم شـینم*
 دلّه، پـیشـهـی کـولّه، نـالـینه بهـشم
 سهـری ههـلـگرتـوو فرمـیـسکی گهـشم
 کـاتـی وـا نهـبووه له دـلـمـا لـاچـی
 تا ژیان مـاوه له بیـرم ناچـی
 سویند به خۆت بشچمه ژیر گلکۆوه
 گیان په پوولیکه به دهوری تۆوه
 نهکت بم گـری گـهـر لـیت لادهم
 له و جیهانیش به بههشتت نادهم
 بۆ سـولـه یـانی کـه نـالی نـالی
 وهک مه نه یچیشـتـوو تـامـی تـالی
 نه سـولـه یـانی وهـکـو تۆ جـوانه
 نه دلی نالی چزا به و ژانه
 «خاک و خۆل» بیوه گروی گریانی
 من چ خاکیک به سهـرم، دوردانی!
 تۆ چۆن ماوی!

چۆنی تۆ؟ چۆنه دهر و کـۆلـانت؟
 دیمهـنی بهـرز و خـپـر و خـۆلـانت؟
 ههـمـوولا کۆنه گـراوی خۆمن
 مهـمی بیـچـارهـم و زینن بۆ من

* وهک دوگمه‌ی سه‌ر سنگ و په‌خه‌م که له سنگ نزیکه و نایبینی و زۆر به‌داخه‌وه‌یه‌و جهرگی کون کونه.

سروده‌کە‌ی قۆرغی شە‌ه‌ی بێ گە‌رده؟
 وە‌ک هە‌ناسە‌ی منە‌ بۆ‌ تۆ! سە‌رده؟*
 گە‌رە‌کی شوان، دلی هەر‌ و‌ا گە‌رمە
 چاو‌ رە‌قی هەر‌ هە‌یه‌ یان چاو‌ نە‌رمە*
 ئاوی گە‌رم‌اوی شوجاع هەر‌ شۆ‌ره؟
 شە‌وی جی‌ژنان هە‌یه‌ سەر‌ لە‌نگۆ‌ره؟*
 دیاری شایانە‌ کە‌ بدری پێ‌شکیش؟
 توور و‌ کاهوو، کە‌له‌می شادە‌رویش*
 رزگە‌یی یادئ‌ له‌ ئاواره‌ دە‌کا؟
 مە‌وله‌وی دە‌ردی دلان چاره‌ دە‌کا؟*
 نوێژگە‌یی‌کیش هە‌یه‌ له‌و دە‌وروبەرە
 باغ و‌ بیستانە‌ مە‌لای سە‌لکە‌ کەرە
 ماله‌کە‌م‌ یادی جوانی خێ‌ر بی
 هەر‌ کە‌سی ئە‌منی له‌ تۆ‌کرد کوێ‌ر بی
 سی‌بە‌ری باو له‌ سە‌رم بوو ئە‌و دە‌م
 باغی شادی له‌ بە‌رم بوو، ئە‌و دە‌م
 دوورخرام‌ و‌ا له‌ کە‌س و‌ خوشک و‌ برام
 گێ‌ژی تاریکە‌ شە‌وم، دووره‌ چرام

- * قورغ: قۆبیه‌کە‌ له‌ مه‌باباد- بای قورغی: بایه‌کی سارده.
- * گە‌رە‌کی شوانان: گە‌رە‌کی لادێ‌ییانە‌ و‌ گە‌رمە‌ له‌ رۆژا‌وای سابلاغ. * چاو‌رە‌ق: خێ‌زانێ‌کن له‌ گە‌رە‌کی شوانان شکست هە‌ل‌دە‌به‌ستنه‌وه.
- * حە‌مامی شوجاعوله‌لیک له‌ مه‌باباده‌ و‌ ئاوه‌کە‌ی سوێ‌ره.
- * شادە‌رویش: مزگه‌وتیکه‌ که‌ له‌م و‌ توور و‌ کاهووی که‌ له‌ حە‌وشه‌یدا ده‌کرێ‌ به‌ناوبانگه‌.
- * رزگە‌یی: گە‌رە‌کی‌کە‌ ماله‌ی هە‌ژار له‌و گە‌رە‌که‌ و‌ نێ‌زیک مزگه‌وتی رۆسته‌م به‌گ بووه‌ که‌ مە‌لای مزگه‌وته‌که‌ جاشی عه‌جه‌مه‌. * مە‌وله‌وی نازناوی بنه‌ماله‌یی‌که‌ بژیشکی ده‌کە‌ن

خاله سوورهت چ دهکا؟ ههر چاکه؟
 یاخو داکه وتووه، ریکی خاکه*
 خانه قای نه هری به خوین رهنگاوه
 رپی شه هیدان بووه به لگه ی ماوه*
 گویم له شیخ قادره بانگ تاوازی
 بو گه لی کورده به سه د شانازی
 بهر به سیی داره دلت رانه چهنی
 بو وه تهن بمره ژبانته ئه دهنی
 چونه مزگه وتی هه با ساغامان؟
 تات و بهر سیبهر و تووی، ههر و امان؟
 وه کو ئه وسایه فهقی ده خوینن؟
 وه کو من دهقنه له مالان دینن؟
 که ده لئین ژینی منالی گهمه بوو
 ئه و دهمه جی گه پ و گالتهم ئه مه بوو
 گالتهمی ئه و سه رده مه

خواس و سه رقووت و له خو لا گه وزبو
 پیستی چووی پهل بوو به دهستی قه لشیو
 ئیوهیییه، ته وغیییه، شه گگه و چک و پک
 لیکی زاری ده تکاندم تک تک
 وهک هه لووک لییر و له وی هه لده به زیم
 سوپ و شی شوقه بو چاره ی وه ره زیم

* خاله سووره: چاکیکه له گهره کی قوله قه بران له مهاباد، داریکی به سه ره و دیه.
 * خانه قای نه هری: ته کییه ی به ره ی شیخه کانی شه مزینانه و له گهره کی سه رخ رییه و هاوسای مزگه وتی
 هه با ساغایه. * شیخ عه بدولقادر و شیخ محمه دی شه مزینی له لایهن تورکانه وه له ریگه ی ئازادی
 کوردستاندا به دارا کردان.

مه زره قم یار و هه وال مه ږمه ل بوو
 قوچه قانیم چه کی راو و شه ږ بوو
 خازه لی و هه نزه ل و ئاو ږوچکه به گشت
 توپه ږاکرن و که ری سووری به پشت
 یان مه لا تهق تهقه یان هه نگله شه له
 جی پنه بوئه و هه له ږویی به په له
 جه غز و سوږدانی به دهوری خو ما
 له م هه موو چه رخه خولیکم بو ما
 تازه وا بوومه ته گوچان به دهه سی
 لیم وه دی دیته وه حولله ی مه ره سی
 ږوژی ماندوو به خه یالی شه و بووم
 شه و له بهر به زم و گه مه م بی خه و بووم
 ږیزه چوقلتی که له سه ره هه ورازن
 یاری برژانگی منن هاو ږازن*
 دیسان گه ږهک و جوانه کانی
 «سه رخړی» زوړتری هه مووان به شی تو م*
 کوږپه ییکی خرپه که ی باوه شی تو م
 به که مین جی یه کی، لیم دانا پی م
 کوږی خو تم، بته ویم یا نه ته ویم
 گه ږه کی «قوبله» نه بوورین پییدا
 بی سه ر و شوینه «وه فای» تییدا*

* بهرانبه به مزگه وتی هه باساغا له بلندیبهک ږیزه درکیتک هه بوو.
 * سه رخړی: گه ږه کیتکه له مها باد هه ژار له ووی له دایک بووه.
 * گه ږه کی قوبله جیگه ی وه فائی شاعیری به ناوبانگ بووه. له شیعری تکیدا ده لئ: «وه فای ناخیری خیر
 بی دهمیکه بی سه روشوینه»، شیعری: «شیرین ته شی ده ږتسی» له شیعره هه ره به ناوبانگه کانیبه تی.

شیرنیک لیتره به ناز ته شیه کی رست
 شیرنی کۆکه نه که ی له بره و خست
 «گهرهک ئهرمه نیه» به هه شتی گۆرین*
 روو له ههر لایه ده که ی ههر حۆرین
 سهرده میک چاورهش و چاوشینیک بوون
 بۆ سهری جه رگی ته زیو تینیک بوون
 «سه ریلوسک» دل و چاوم له وییه*
 به ره گه و پیره وی ئاسکی که وییه
 سو فی گهر به زمی به هه شتت گهره که
 تو یترئ باویژه، وهره ئه م گهره که
 «پش قه لا» دین و ده چن ئیواران*
 دهس له مل تونگه له شان نازداران
 تاخی «حاجی هه سه نی» له و په رییه*
 هه جی سه ر وشکی نییه، دل ته رییه
 دل به خه م وهر گهرئ زووی دیننه وه جئ
 گهرمه ماچ خیره له جئ ده چنه هه جئ
 ناو بازاره که
 بۆ هه ژار دیتنی بازار دهرده
 دهس کسه و الایه دهسی لی به رده
 تو بلایی، تازه بخۆن تیر و ته سه ل
 چای عمادیش و که بابی هه مه شه ل!*

* (گهرهک ئهرمه نی) و (سه ریلوسک) و (پش قه لا) و (گهرهکی حاجی هه سه نی) له گهره که کانی
 مه بادن. * سه ریلوسک و پش قه لا: سه رچاوه ناویان هه بوو، کیژان ناویان لی ده هینان.
 * عیمادی: چایچییه کی مه بادنی و * هه مه شه ل: که بابچییه کی به ناوبانگ بوو.

خه لکی بازاره که هه روا مهردن!
 گولوی بهر دۆست و له دوزمن بهردن!
 چاخی دژواری له مهیدان دهچه قن
 تای تهرازووی یهک و تیکرا دهته قن!
 هه به بیگانه دهکهن گاله ی خوش
 دهردی سه رتیه ته ماته ی بیهوش!
 بهستین*

دلّه سه بیریکه له دهم بهستینی
 دیده مهستیک له منت نهستینی
 چاو که ژالانی له چه م ئاو دین
 دهم به جادوون و دلان دهرفیین
 پرچه پر چینه، کراس هه چینه
 هه نزای گیانه له رپی ئامینه
 چوار چرا*

چوار چرا رهنگه بیسی دهنگم
 وام له سهه تیزه هه واخوای جهنگم
 به شخورا و مه رگی دهوی ئاشتیخواز
 گریدار ناشکی به بی بیور و پواز

* سالتیک په هله ویی شای ئیران سه رتیه هوشمه ند ناویکی نارده سابلاغ که به زه بروه نگی خوی
 سه ره قیبی خه لکی مه باباد نه هیلتی. رۆژتیک سه رتیه دپته ناو بازار له پر وهک بارانه تیکوله شووتی
 و ته ماته رزیوی به سه ردا دهباری و ئیتر سه رتیه هه ئه و رۆیشتنه رۆیشت و نه هاته وه، به لام ناوی
 ده رکرد به سه رتیه باینجان.

* بهستینی چۆم: سهیرانگای ئیوارانه
 * چوار چرا: جینگه یه که له نزیک بهستین، قازی محمه د و سه در و سه یف و چند که سیکیان له وی
 به دارا کردوه.

تۆزى راولهسته، ئىتر گوى هه لـخه
راخه كهولى عهجه م و خوى هه لـخه
دهچه قىنىنه وه دارى تولى
شاخى شاخدار ده پىرى بۆكۆله*
كووچهى جووله كان*

روو له كۆلانى جوان كهين نامه
له هه مووى بىره وه رىبى خه بىامه
ئەوى تىبى نه چووه دلى پر له خه مه
تهنگ و تارىكى هه بى: پرچ و ده مه
ئەو كچه جوانه كه مهى ده فرۆشن
نازى چاوانه به مهى ده فرۆشن
جا چكهين؟

له هه وار «ماملى» مـر به م بىنى
هيند به نارامى كه شىر نه رۆتى
جوانه چارۆكه به دابى بلـباس
له پىرى مـپـشى ته نكتـر بى كـراس*
پهنگى خوش بىته په ناي دهنگى خوش
شىت و شوورن ده مى خوش بىر و هوش
به سته بىتىكى من و ئاوازى ئەو
رازى دلـخـوازى من و سازى ئەو

* مهسه لىكى مه شهووره ده لىن: خوا هه قى بزنى كۆله له شاخدار ده ستىن بىته وه.
* كووچهى جووله كان جىگه مه بىخانه و بهزمى لاوانه. گۆران بىهك هه به ده لى: كووچهى جووله كان تهنگ
و تارىكه + په كىكى تىدا كه مبه ر بارىكه.
* هيند بىك له گۆران بىه كانى ماملى به م ناوانه: «هه واره، مـر به مـى سا بلاغى، نارامى گىانم كورپه مه كه،
شېره كه م لى ده رۆتى هه تىبو مه كه، چارۆگى چارۆگى، كراسىكى ده به ردا ته نكه وهك په رى مـپـشى».

وهرگرين باده له دهست مه يگيړي
خوش و مه ستانه بلين چوند دپري
به سته كه

ئهي مه اباد گولي سهرتوي زهوي
زياد له هر جواني وه بهر دل ده كه وي
هر كه سي جاري نه توي ناسيبي
خوش و جوانتر ده بي چي ديبي!
كيه ژبا بي له به هه شتي خوادا
دلي هل ده گري كه لاي لي لادا!
ئدي بو بي دننگ!

هونه و نووسه ره كانت له چييان
چونه تا سهر به هه واي تونه ژييان؟
«خاله مين» زيرك و پسيوري چيه*
چاوي سوور و تهرې وشك و سپيه!

* خاله مين: شاعيريكي زور باشه له مه لبه ندي مه اباد، له شيعري خويدا گوتويه:

خالي خو ليك ده كاته وه بوتان
دوست و دوژمن، چ زيركه و پسيوري
به هوميدي خودا و پيغه مبه
به دلي گهرم و چاوي سوور و تهر
كورده كان چييدي سهرته وي نابن
هه رته وه نده نه خستې بو خو نازابن
ئهو كورانه ي كه روو به مه ميدان دين
ده يگرن تويي زل به دهست و زوخال
بجو لاي كورده، كاكې ژير و زرينگ
چونكه جتي كورده دهس بني سهرسينگ
پتي بلې خاله مين ده لني تا كه ي
گه نم و جو چان و جرينگه جرينگ
وا به سه هر دوژمن ده گوريين
وهك له كه رويشكي هه لده كيشي ته مال

تۆپ بوو، ئەو تۆپى كە دەيگرت بە زوخال
 گەنم و جو چاندنى هەلنا بە تەمال!
 «سەوزە سەيس» نىوى دەنى كارى بەجى:
 نيوە نووزەى مەم و سىامەند و خەجى!
 ئەمە دەرمان نىيە بىفروشى بە گەل
 دەردى زۆرى دەوى شەل دەرچى لەزەل
 «هەيمەن» ئەو بولبولە سەر بىتووكە
 چۆنە لىي نايە چ جووكە و نووكە!
 كوانى ئەو سىنگە كە «ماژىنو» بوو!
 سەر لە مەيدانى نەبەردا گو بوو
 وەكو بىستووومە لە مىروولە بەزى
 دلى وا گەرم و گورى سەپرە تەزى!
 كوا تەفەنگى دەس و راوى كامە!
 گۆشەگىرى چىيە ئاغاي دامە
 بو دژە و ئەژنو دەباوەش دەكـــــرى
 يان بەســـــەر بەرزى بژى يان بـــــرى!
 نىشتمان هەر كەسى بو بـــــرى نەمرد

* سەيد عەبدوللا ئەبووبىي دەرمان فرۆش: نووسەر و مامۆستای دانىشگاىه، دوو كتیبى چاپ كردوو
 بە تەرجەمەى فارسىيەوه «چرىكەى مەم و زىن و چرىكەى سىامەند و خەجى».
 * هەيمەن: شاعىرى زۆر بەناويانگى مەهابادە، هەيندىك لە شىعەرەكانى كە لىرەدا ئىشارەيان پى كراوه
 ئەمانەن: (ئەو بولبولەم ئەمەن كە دەستم كرد بە نالەنال + بىدار بوو مىللەتى كوردى بە خويندەم)، بو
 نىشتمان دەلى: (لە باتىي ماژىنو سىنگم قەلاى تو)، پاش لىقەومان لە شىعەرىكىدا گوتوىه: (لە
 مىروولە بەزىم)، شىعەرىكى خۆشى لەسەر تەفەنگى راو و گەمەى دامە هەيه. لە جىگەيهكى تىرشدا
 دەلى: (هەمنشېنى گۆشەي تەنھايى هەر ئەژنو كەمە + بۆيه رۆژ و شەو وەها گرتووومە تە نىو باوەشم).
 لە جىگەيهك دەلى: (عاشقى چاوى كەزال و گەردنى پر خال نىم + عاشقى كىو و تەلان و بەندەن و
 بەردم ئەمن). شىعەرىكى هەيه بە وەلىعەهدى پەهلەويى هەلگوتوو.

له شی سهر دۆشه که هیج به هری نه برد

دهبا بیشیلیم

لیم گهری دل به زوخا و خوینم

باله دوور دووره برام بدوینم:

کاکه مهرجی من و تو کوا وا بوون؟

که ی تیانا بوو له به کدی جیابوون؟

ههرچی دهرد و کولله بهر من بکه وی

تۆش وه کو خوشی به جیمینی له وی!

بییر و پینوس و دهس و دل به ک بوو

دوانه به ک بوون و به دهم به ک چه ک بوو

تۆئه وینداری ته لان و بهرد بووی

دژی سایی گهردن و زیری زهرد بووی

سویند و پهیمان بوو نه گۆرپی، گۆرای

وازی وازی له سه هری دای دۆرای

بولبولی کورد وه کو قهل دهنوینی

بییزی بی بو کوری شا بخوینی

باللی بشکی و په ر و پوی هه لبوه ری

مه ل بکا زه مزه مه بو جاشه که ری

ئه وه چت کوردوه بی من، هیمن؟

تیر و تانه ت فره لیمن، پیمن*

نه ت کرا بدری له خوت ئه و په رده ی

دهس له گۆشتا و پلاوی به رده ی!

* تیرت له مان و تهنانهت به مان.

ليم ببووره كه نهونده بهرلومي
 شينه بو خومي دهكهم، توش خومي
 ئيستكش نهچوه بچي چوو رويي
 وهرهوه ناو گهل و خزم و خويي
 بوگهلت بيژه ههتا روي مهورگ
 بي منهت بي تمه ن و نان و بهرگ*
 ركهراكه و ببه هاودهنگي خوم
 بي كرپيژ بهو ببه هاورپهنگي خوم
 با دهسهومل مهلي بيچاران بين
 هه «ههژار هيمن» كه ي چاران بين*
 نيشتمان وهك مهله، نووسهه رباله
 هه مهلي بالي شكا جي چاله
 دلّه وشيار بهوه مهستي بهسته
 رپوشويتن بهر مهده خو دابهسته
 پاش نهو مهستيه گهشتي بكهين
 بهرهژير بيهوه نويزگه ي سووره
 زور مهلاي لين كه نهچووم ببووره*
 لهو مهلايانه يهكي زل جاشه
 خهرتله و چاوي له پينج شهش لاشه

* نهو بيتانه ي منه تيان لين دروست بووه بيتي تمه نيشن، تمه ن بي منهت واتا نه ميتني.
 * نهونده له مهاباد ههژار و هيمن دوستايه تي و تيكه لاوييان هه بوو خه لك لتيان گورابوو كاميان
 ههژاره و كاميان هيمنه، بههردوو كيان دهگوت: ههژار هيمن.
 * مزگهوتي سوور: كوئنترين بينابه كه له بداغ سولتان ماوده توه و ناوال دووانه ي پردي سووره.

تاخی «دارۆغه» یه جیئی بیره وهری
 بیر نه ویتستاش ده گهری دهوروبه ری*
 ترسی دارۆغه نه مابوو نه و دم
 دل به ئاواتی ژیا بوو نه و دم!
 «کوپین ئاوا» دلی هه ر ئاوا بی
 زور دلاوا بوو سپارده ی خوا بی*
 تییری چاوبازی له جه رگم راجوو
 کوشتمی و خوینه کهم هه ر وا چوو
 له سه ر داشا مه جید

وام له سه ر «داشه مه جید» ویتتاوم
 گیانه گه ش بوته وه ، روونن چاوم*
 دل به بی دیده نیی نه م دیمه نه که
 «لاله باس» یاره له گوومی «ته نه که»*
 «میشه کورتانی» بینه و «به رغو»
 بی ره دا باری مه نیج تیپه ر بوو*
 دلگوشایه و گه شه «باغی سیسه»
 ترسی نه و ناوه له چاوی پیسه*
 ئاوی نه سه که نده ری له شوین ویل بوو
 له کن نه م ئاوه خناوو لیل بوو

* گهره کی دارۆغه و کوپین ئاوا: دوو گهره کی مه بابدن.

* داشا مه جید: کپوتکه له رۆژه لاتی مه باباد.

* لاله باس: باغیکه . * گوومی ته نه که: له نزیک نه و باغه به .

* میشه ی کورتانی: میشه به که له خوار مه باباد و به رغوو چۆمیکه هاوینان وشک ده بی. گۆرانیه ک

هه به ده لی: مه نیج بارگه ی تیک نا گه ییه بارگه ی کورتانی، مه نیج بارگه ی تیک نا هات گه ییه

پردی به رغوو.

* باغی سیسه: سه يرانگایه کی خۆشه له مه باباد.

«کانی مام قهنبه» ه لئی پروانه
 دیمه نی جوانی ده می جیژنانه*
 پرکه ژال، ئه و که ژه زه رده و سووره
 چت دهوی بهر ده مه، هه ر خه م دووره
 پیره سه ر سه وزه که «ئه سحابه سپی»
 بوویه پیشیلی عه جه م بویه کپی!*
 تووکی تو وه رگه ری ته خی تاران
 تا به هار بییه وه جیئی دلداران
 «گومبه زان» جیگه نیاز و رازه
 چیت نیازه وه ره لئی بخوازه*
 کورد و نازادی به یه کتر شاد بن
 دوژمنان ببنه گل و به رباد بن
 «باغی شیخی» گولی ناو باغانه
 سه یری هه توانی جگه ر داغانه*
 سه ر له ئیواره سه ریک هه لبینه
 ژین وه سه ر بگره وه خه م بپسینه
 مالتا وایی

چۆن وه ها شارئ له سه ر دنیابئی
 به خه یالا دئ که مانگ ئاوا بئ
 سا مه اباد به هومییدی دیدار

-
- * کانی مام قهنبه ران: جیگه به زمی رۆژی جیژنانه.
 - * ئه سحابه سپی: زیاره تیکه و خه لک به هاران ده چه سهیرانی.
 - * گومبه زان: گۆرخانه ی به ره ی بداغ سولتانییه و زیاره تگایه.
 - * باغی شیخی: باغ و باغچه یه که له قوبله ی مه اباد، ئیوارانه خه لکی لی کۆ ده بیته وه.

تاکو ده تبینمه وه نازا و رزگار

با له شار ده رکه وین

داوهم دینیه وه بییر «زاوا و بووک»

وهک سه ری هیمنی بوور و بی تووک*

لییره «لاچین» وهره «شیلانای»

کۆنه لایمانه بمینین تاوی*

شایی هیمن بوو هزاره هله ده به زی

دۆیه کی هاته دهس و جه رگی ته زی

ساره وانانه*

ساره وانانی ته من خوش ناژون

بی وچان دهیده نه بهر تازه و کۆن

«ساره وانانه» دلت بو لادی

هیچ له دلتا هیه یادی یادی!

به نه مامی گهش و شهنگ و شل بوو

به نه کامی بهر و مردن کل بوو!

به سری*

لهو بهرته «به سری» دهسی دز بییره

لهو سه رهت تاره قی ماندوو بسیره

* زاوا و بووک: کیتوتیکه له نزیک مههاباد و له سه ر یتگه ی گوندی لاجین و شیلاناییه که مالی خانه دانی هیمن له وی دهبن، هیمن که ژنی دینا هزاره برزاوا بوو و له داوهمی که له شیلانای بوو به شدار بوو.

* ساره وانانه: گوندیکه نزیک مههاباد، دایکی هزاره که سه یزاده فاتمی کچی سه یید محهمه دئه مینی نوورانیه خه لکی ئه وی بووه و زور به گه نجی جوانه مهرگ بووه.

* به سری: کیتوتیکه له رۆژه لاتی مههاباد زور زور جار دز و جهرده ی لی دهبن.

سەرى سولتان

«سەيد وەقاس» ھەر بەگەرى رەش بەلەكى
و ەكو جاران بەكلوك و كەلەكى! *
خوشى بو تۆيه دراوسى جوانى
دۆستى تۆن «قەمتەرەيى» و «دەرمانى»
لايەكت «چۆمى مەجيدخانى» بەرىن
مال و قوپی ھەموو پر پۆر و پەرىن
پاسپىرە لە قەلا بو «كاکم»
ھىچ قسەي ماوہ! دەلى بى باکم! *
گەيوەتە كوئى! شەرى ئاغا و گوندى!
سەيرە دنيا كە چلون بوو، چن دى!
كۆنە «سولتان» و «سولەيمان» رتوبىن
شيت و خوودارى ختەي بى خىوبىن *
كۆسە بو ريش دەگەرا و بو جاشى
داشى ھات كلک و سمىلى تاشى *

ئىساكەند *

باشە شەوباشى لە «ئىساكەند» كەين
يادى يارىكى دەم و لىوقەند كەين

- * سەيد وەقاس: كىوتىكە لە نىوان چۆمى مەجيدخان و لەناو قەمتەرە و دەرمان و بورھاندا، گۆزىكى
لىبە گۆيا جىگەي سەعدى وەقاسى ئەسحابەيە، چوارشەممەي بەھاران كىچ و كور دەچنە سەرى و داوھتى
رەشەلەكى لى دەگرن و نىبازى لى دەخوازن.
* كاك: نىباز مەلا ئەمجدى قەلايە كە نازناوى شىعەرى كاك بوو.
* سولتان ئاغا و سلیمان ئاغا دوو ئاغاي زۆر دەولەمەند و دەست رۆيشتوو بوون لە چۆمى مەجيد خان
و دۆي كۆمەلە بوون.
* داشى: بە شەلاتى تارانى دەلین.
* ئىساكەند: گوندىكە لە موكرىيان ھەزار لەوئى ماوہيەك فەقى بوو و وا ديارە لەگەل سەيدزادەيەكا
دلدارىي كردووہ.

شال شلی چا و به کللی لیو نالی
چویلله کییک بووم به دهسی مندالی
سه ید کاکه جان*

«کاکه جان» پیری «سه هۆلان» هه رهه ی
نیاز ره وای لاو و کچۆلان هه رهه ی!
به ره و پیر

گیان له ری چوونی به له ز ده مدا هان
که وته بهر کی شه ری «پیری بورهان»*
مانگه زهرد بوویه وه؟ رۆژت دیوه؟
دیاره تو بهر له منت ناسییوه
دلّه دامرکی خه یال لیم لاده
گیانه بو دیتنی پیر ناماده
«کانی دولمانه» له سه ر ریگامان
خۆت بشو بی چه په لی بی نامان
جی گه لی پاکه نه توش خاوتین به
بو هه موو سووچی ده سه و داوتین به
له «لووسا و کانه» وه خۆش رابیره
دهس به ده م نه و سی چنۆکا بگه ره*
له هه موو لاره گول و گولزاره

* کاکه جان: چاکیکه له نزیک گوندی سه هۆلان له موکریان کیژ و کور داوه تی له سه ر ده گرن و نیازی لی ده خوازن.

* پیری بورهان: نیاز شه مسه دین شیخ یوسفی بورهانییه که له نزیک شه ره فکه ند له جیگه یه ک به ناوی خانه قا نیژراوه و نه و خانه قایه جیگه ی فه قیبه تیبی هه ژار بووه
* کانی دولمان و لووسا و کان: دوو جیگه ن له خانه قا.

شینییە جوانییە ئاوه و داره
دلّی شیت چه پکه گولیکیش بچنی
باشه هۆشی هه بی هیشوو نه پنی
گومبەز

گومبەزی سپیه وه کو پرووی چاکان
پاکه وهک گیان و دلّی دلّپاکان
سه دهفه و گه وهه ری یه کتای تیدا
باره گاهیکه شه هه نشای تیدا
مالی سه رخیلی خوداناسانه
بیره دا چوونه به ههشت هاسانه
لیره که شکۆلی هه ژاری تژییه
هه رچی ئیره ی هه یه چاوی له چییه!
رۆژی تینی به گه شه و تیرریره
رۆژی دینی گه ش و تیشک ریره
تیشکی نهو کاری به خۆل و خاکه
شۆقی نه م گیان له بهری پرووناکه
گیانه تا هه ل هه به له و جی گه وره
بده هه و جاری وه کو هه ج ده وره
لیی بپارپوه نزا له خوا کا
با گریی کاری هه ژاران راکا
کوردی بپچاره هه تا که ی دیل بن!
تۆق و کۆت هاوده می پی وو پیل بن!
خوا نه ناسان و چرووک و په ستان

بهس بگه وزن له چيای كوردستان
به زهبي هه وری له كه ژمان هالی
زیل و زالی دهسی زور رامالی
سهید رهشید*

وهه سهه گۆری شه هیدی دلتهر
هه موو دنیا له بهرئ ئه و له و په
«چاوهشی» پیر به هه وای زانستی
له ملی شیری دهخستن رستی
نوورانی و مهولانا*

گۆری نوورانییه، مهولانایه
كهسی وا گه و ره له مهولانایه
له سهه گۆری دایك و بابم*

گیان و چانی له سهه ئه م دوو گۆره
دله خوین هه له بده چاو داچۆره
دای و باب لیره به خاك ئه سپیران
به په كوو بوومه په پووی جی ویران
دایك ئه دوینم

دایه شه و گاری درێژ گریابووی
بۆ كورت دل به نزا و بریا بووی

* سهید رهشید: عالم و شاعیر و قسه خوژی به ناوبانگ، له شیعریکیدا كه له په سندی شیخی بورهاندا بیگوتایه نازناوی چاوهش بوو، له ئه شعاری تریشدا شهید بوو.

* نوورانی: سهید حه مه سه عیدی کولێجی عالمی به ناوبانگ، كه مامی دایکی ههژاره.

* مهولانا: مهلا سادقی خه لیفه ی شیخی بورهانه كه پردی قهره قشلاغ و قه لاتاسیان و ریگه ی به سری ئه و دروستی کردوون. مهولانا خالی باوکی ههژار بوو.

* باوکی ههژار مهلا محه مه دی شه ره فکهندی له ته مه نی ۶۵ سالیدا له کاتیدا كه ههژار ته مه نی ۱۷ سال بووه، مردووه و له خانه قای شه ره فکهند له په نا گۆری دایکی ههژار نیژاوه.

دته و يست تاكه نه مامى سالت
بهرى شـيـرن بـى له رۆژى تالت
گـولـ و لك بلكى به دهور و به ربا
نارهقت بسرى له بن سـيـبه ربا
برته ژير خاكه وه ئاواتى دلت
هه ر به هارت بوو وه رين پهلكى گولت
ناه و زووخاوى دللهى پر سـوـكهت
دروو دهروينى له بان گـلـكـوـكهت
روو نه كه مه بابم

باوه نيازت بوو وه كو تو وا بم
له جيهان دووره په ريز، بو خوا بم
پيت و تووم چه ندى له تو م پرسـيـوه
نيشتمان دوست به خودات ناسـيـوه*
هه رچى فرمـيـسكى هه ژاران بسرى
بو دوا رۆژى به هه شـتـى نه كـرى
نيشتمانم كه روانيم ديله
باغى و اخـوـش به ره لا و بى چيله
توركى تو رتوورى ئه دا بو به ر پى
ليى ده گه وزن عه ره بى بى ده ر پى
مشكه كو رهن عه جه م و ريشه برن
خيوى باغ برسـيـيه نه و تير و مرن

* فه رمووده يه كى پيغه مبه ره «خوشه ويستى نيشتمان له ئيمان وه يه» .

نیشتمانم که نه ویست، کهوته دلم
بیتم و په رژینی بکه م باغی گولم
وارشی گاله درئ و دهریه ست بی
بهس له داگیرکهری په ست پی په ست بی

* * *

چ هه ژارم نه دی وهک کور دی هه ژار
چاو به نه سرین و سپری دس زوردار
خپوی خه رمان خپری بی نان دهنوی
گه له خوئی پیوی نه بی داس بسوی!
خوی، ژنی، کیژ و کوری کووری مه لئ
وه کو جووچک دله له رزی له هه لئ
گه نم و جو، رۆن و خوری و تووتن و نهوت
گوشت و میوه و بهری لیپری شهش و ههوت
هه رچی داهاته له لادی و شاران
بگره هاته نه نقه ره، به غدا، تاران
گورجی نه یقوزنه وه دهستی به خوین
نانی پاک بهو ده می پر جوین نه جوین
ههستی من ویستی که دهستیان بپریم
له هه موو چاوی تهر نه سرین بسپریم
نهو ده مهی دابدیم کورد نه خوا
لای هه ژاران بم و نیک به خوا
چم به سهر هات!

سهر به خو که و قه شوین تاوتم

دوور له توووشی نه هاتی هاتم
 ئابروو تایهک و حییزی تایهک
 سه ریشک تهک بدهمه هه ر لایهک
 خووتیه تی خوو بدهمی نان زوره
 ده فیری نامووس و شهرف پیخوره
 دهستی پانم له بنی باغه لگرت
 ئابرووم ویست و سه ری خوم هه لگرت
 نه وه چهند ساله که وه دهریه دهرم
 له گوتن نایه چ هاته سه رم
 روو له سووچم، وه کو توو بی بایه خ
 عاسمان لیفه یه هه ردهم رایه خ*
 هه ر به لای بووری گرتی دا هیله
 شووم خه تی خوشه له کیلگهی تووله*
 جوانی وهک ژینی کوپینیم دهرچوو
 سپیه تی رووم خزی بو مووی سه ر چوو
 زهرده بو لیو که ده هات لارییه
 په ریه سه ر روومه ت و تاپزی پییه
 خه م ره وینم خه مه کهس هه ر که سه ره
 دهردی دل چاری دلی دهر به دهره
 خوشی وهک ئیوه مه گه ر بیته خه وم
 گه ر هه بی جیگه یی لیی وه ر بکه وم

* روو له گوناوم. یان وهک توو فری دراومه ته قورینه وه به بی قیمه ت.
 * هه ر به لایه کی رابرد نیر و نامووری دابه ست. شیوه ردم خه تی ورد و خوش بووه له کیلگهی نیوچاوانم.
 یان نه گبه تی نه وه نده ی مه شق کردووه خه تی خوش بووه و خه ته کانی گنجی نیوچاوانه.

چاوی ژیرم هه بی خه و بنوینئ
 نوینئ زیر و ته ری نهی توڑینئ
 وشک و زهرد لهش به درک بهر لیترم
 سووک و بهرباد و به سوور و گیترم
 قانگه لاشییک و له بهر دهم باوه
 یان ته لاشییک و به سهر دهر باوه
 گا به شیواوی له چۆلئ نه کهوم
 گا له گیترای شه پۆلئ نه نوم
 به لام هومیتم ماوه

له و جیا بونه که جیگه م جی ما
 شادی دا کهوت و هومیتم پی ما
 ره نجهره بووم و له ره نارنجم
 تا هومیتم هه به خاوهن گه نجم
 دل به ئاواته وه مـا وهی بدرئ
 پارچه پارچه لهت و کوت گه و بکرئ
 باغی زید بیته وه دهستی خییوی
 دهستی کورد بچنئ هه نار و سیوی*
 پر نه مام بیت و نه مام پر گول و چل
 چاو په پوولیک بی له په رزینی به گول
 گیان به هه ر لایه کی باغا بفرئ
 گه شکه بی و چاوی به گریان بسرئ

* سیف القضاة شاعیری موکریانی له شیعریکیدا دهلت: «تاکه ی له باغی خه لکی به زیزی و به مملکه چی + خوشه له باغی میلی چینی هه نار و سیو».

ئەو ھەلە ھەلپە لە عاسمانى كورد
سەربەخۆ سەركەوئى لای وابى نەمرد
لەش لە لای ئیو ھو ھەسپىرى بە خاك
خۆشە لای دایك و كەس و باب و كاك
خواش كەسى بىكەسە بو رۆزى ژمار
زۆر دل ئاواپە دەبوورئى لە ھەژار
دیمەنى گۆرستانەكە

گیانە پروانە چ گۆرستانە!
جئى وچان و خەوى چاو مەستانە
سوور ئەوا پىتتى دەلئى شللىرە
كولمە ئالئىكە لە ئاخا لىرە
ئەو ھەنەوشەى كە لە ساي دارانن
شىنى سەرشىنى گروى يارانن
خاك و خۆلئى ھەموو گەنجە و سامان
چاوى بادامى لە ژئىر با دامان*
جۆگەى قولقوئە*

لاكەو ھە دل پرى زوخاو و كوئە
و ھە سەر قولقوئە فینكايى دلە
مستە ئاویكى بەرووى دلدا كە
روو بەرووى تەكیە ئەبىن ئەو ساكە

* گۆرستانى خانەقا پریەتتى لە دار بادام.
* قولقوئە: كارئیزە ئاویكە لە خانەقا.

خانهقا

خانهقا دارو دهرت چیمهن و چیم
له ههمووی ههل دهقوئی بیرهوه ریم
تات و ئاوی، بهر و ناوی حهوشان
ههر له میحرابهوه تا جی کهوشان
میچ و بان، پیرهو و مافووره و بهر
تووه کهت، ریزی چنار و عه پره
وشک و ته پ حهوز و دهر و دیوارت
تازه کوون و خوینا و پیوارت
ژووره کسانت چ له بهرد و چ گلن
حوجره کان. گشتی له من نوشته دلن
داخوئی ستاش وه کو پیشوو ماوی!
دلنیسا و دلگری پییری و لاوی!
بیت و بههره یان هه یه لاوی دل سوژ!
سوژی دلنیان هه یه پییری پیروژ!
کی له جیی «جه عفه ره» بو ئوردوو!
کی هه لی دهگری سه وهی پر نردوو!
کییه وهک «حاجی» نه هیلتی چه په لی
کی به فر دینتی له جیگای «شخه لی»
«شاپه سندی» هه بوو میکایلی گهل
ریشه چوار گوشه یه کیش زور ته وه زهل
ماموستا مه نگوره کهم حالی چییه؟
«شیخی شامی» وه کو ریش سپییه؟

کئی وه کسو «سهید» ی دس و دلوازه
 تووتنی کسۆنی هه بی و چای تازه؟
 «مه مہ یار» «کاکى مه لازاده» ت چۆن؟
 کيسوه چوو تازه موسولمانى کۆن؟
 كه للهزل پيرى «فهرىک» چى لى هات؟
 شيرى به گزاده گه رۆكى ديهات
 کى له جىي ئيمه فهقى و نانخورن
 ته مه ل و بۆره كه من يان زۆرن؟
 هاوده مى ئه و ده مه سى شىخزادهن
 داخوا بۆ راوه كه وان ئامادهن؟
 خيسوه كه و هه ر هه يه قيريه و سويندى
 بۆنى با هات و كه وى شه و خويندى*
 قازبه ك و مينه و و ده روتشيك بوون
 هاودزى شه و له مريشك و قه له موون
 كىيه پير؟ كىيه منال؟ كى گه نجه؟
 كىيه پيم خوش بووه؟ كى دل ره نجه؟
 كى بووه؟ كى چووه؟ كى وه ك خويه؟
 دى و ده چى ژين وه كو ئاوى جويه!

* ئه و ناوانه ی له م بندهدا هاتوون ناوی ئه و كه سانهن كه سهروه ختى منالى و فهقيه تيبى هه ژار له خانه قا
 ژباون و بيريان ده كات. جارىك هه ژار و ئه و ۳ كوره شىخانه زۆر له بهر سوڤى صالح ناوتيك كه
 خاوهن كه و بووه ده پارينه وه كه له گه ل خۆيان بيانبا بۆ راو، له بهر ده بياندا له چيباى پشت گوندى گراو
 چاى لى دهنين و كه و دهنينه وه. كابرا ده لى كه س دهنگ نه كا، چونكه كه وى شه و خويندووويه. له و
 ده مه دا بۆ خۆى بايه كى به دهنكى لى ده رده چى! گه لىك گالته به كابرا ده كهن و ئه و يش له تووره بيبى
 خۆى راو به چى ديلى و به ناھوميدى ده گه رپته وه.

شیخ محمەد*

سەرۆه رێکت ههیه پێی دلشادی
تائوت ماوه له خهم ئازادی
خۆشه ویست «شیمحه مه د» ی ریش سووره
له خودا یار و له دنیایا دووره
چۆره ئاوێکه له ده ربای بی په ی
دلی ده ربایه که په ی پێ نابه ی
وا له جیی پیر و به بیریش پیره
له نه زان شیییره، به زانا ژیره
سه د بری هینده برای نه بوایه
پاک و بی گورگه بوئم کوگایه
تووک سپی زیانه له په مبو توژیک
ئابرووی هۆزی ده با ره شبو ژیک
به ره و دۆلی ئاجی که ند

باغی فاتتی مه لئ بووری و خوی بوارد
گه ردن ئازاکه گه لیک میوهم خوارد*
دامه گوارته گوئی له سه ره دزیه کی باغ
باغه وان لیم ده گه را دهس به په یاغ

* * *

* شیخ محمەد زانی زۆر به ناویانگی موکریانه و کوری گه وره ی شیخی بورهانه و به سه ره خانه قا
را ده گا، برایه کی ههیه به ناوی شیخ ره حیم جاسووسیتیکی زۆر بیسی عه جه مه. نیاز له ره شبۆر نه و شیخ
ره حیمه یه.

* باغی فاتتی: باغیکه له نیوان خانه قا و گوندی شه ره فکه ند. گوارته گوئی کبۆتکه له نیوان خانه قا و
گوندی ناشی گولان.

وا شه‌ره‌فکه‌ند پری شوخه و جوانه
 کوره شیخ تووره ده‌بن مه‌روانه*
 جیی دله باغی مه‌لا و ناجی کهنه
 هر گوله و بولبوله هر‌سازه و به‌ند*
 باغی باخچان و نه‌مامی ساوا
 چون دلا‌وا‌یه‌که مه‌مالی‌ئاوا
 هرچی گیلاس و به‌لالوکی خوارد
 سه‌ری هه‌وساری به‌زاری ته‌سپارد
 سیو و میو به‌ردله قه‌یسی به‌رمین
 نه‌وی زور تر گزوفت دهن هر‌مین
 گهریکا چاوی خومار رزگاریت
 وای بزانه له‌به‌هه‌شت رتبه‌واریت
 بی‌ترس بی‌خه سه‌رت ته‌شی ته‌لا
 نوبه‌تی زوره مه‌چو تازه قه‌لا
 چاوگه سه‌ر ناشی خوراسانه‌ش بی
 خوشه نه‌و به‌نده له‌سه‌ر چاوش بی
 «گهردشی چه‌رخه مه‌داری مه‌له‌که
 ناشی شیخ بابه‌قه‌تاری گهره‌که»*
 دیتته‌ده‌ر ئاوئ له‌سه‌ایه‌ی داران

* شه‌ره‌فکه‌ند: جیگه‌ی له‌دایکی‌بیوونی باوکی هه‌ژاره.
 * باغی مه‌لا و ناجیکه‌ند و خوراسانه و ناشی مه‌لا و تازه قه‌لا و ناشی گولان چهنه‌گوندیکن له‌موکریان
 گه‌لیک باغاتیان هه‌یه. ناشی شیخ له‌خوراسانه‌یه. بابه‌قه‌تار: چاکیکه له‌خوراسانه‌ئاویکی لئی هه‌یه
 گویا هرچی بیخواته‌وه کوخه‌ره‌شه ناگری و ماریش پیوه‌ی نادا.
 * نه‌م به‌یتنه‌هی سه‌ید ره‌شیده له‌هه‌جووی خات مه‌له‌ک ناویکدا که ناشه‌وانی ناشی شیخ بووه.

چاره بۆ کۆخه پشه و بۆ ماران
 با وه خویین من عه جه مم کۆخه پشه ن
 ده شگه نه ماری مژی مژ به پشه ن
 سهرده مێیک ببوه به ههشت ئاشی گولان
 گیان له زانست ئه گه را و دهم له چلان
 «سهرده راباد» نه چی خێوی لێیه
 به تهنی باری هه ژاربت پێیه
 لهم «عه زیز کهند» ه به ناو باخچیک بوو
 جوان و بهرچاو و له بار و ریک بوو*
 سهری سه و دام هه بوو لام دایه کنی
 کاله هه رمیم کوشی، سنجووم نه رنی
 تهرهغه*

تهرهغه خۆشی سه رت هه ر به رزه
 لیک جیا بوونه وه مان چه ند وه رزه؟
 یاری را کـردوو دهمی را بردوو
 وا به سه ر تۆوه کـلاو با بردوو
 هه ر له لانن! دهمه وئ سه ییری بکه م
 سه نگه ری سارمی خویتریژی عه جه م*
 دیننه وه بیر کوری کورد مه رگی ئه وئ
 ئه و سه ره ی ناوئ به حیزی بئه وئ

* سهرده راباد و عه زیز کهند دوو گوندن.
 * تهرهغه: شاخیکی زۆر بهرز و قووچه له موکریان، گوندیکیش بهو ناوه له دامینی ههیه هه ژار به گه نجی
 له وئ ژیاوه.
 * سازم بهگ که له گه ل شا عه باس شه ری کردوو ئیستاش سه نگه ره کانی له و کتیه ماون.

کارگ و پتواسسه بههارانه بهرت
 وهکو جاران کوپر و کچ دینه سهرت!
 گهنجی ئاوايیه که چۆن! سازن!
 دلتهرن! دهس لهملی دلخوازن!
 جوانی ئەوساکه ئەویستا پیرن!
 هیچ لهلات وایه له من دلگیرن!
 جوانی جی ما که نهمام لهو نیوه
 داری دووری بهری پییری پیوه
 تۆکه قیت ماویهوه بارت باره
 ههروههه جوانی له تۆرا دیاره
 باخچهیه سهریه تی چوار دیواره
 پاش بلاغه و قهرهلی و نۆباره
 کانیه رهش لان و مهکۆی چاوجوانان
 بهند و باون له دهمی خوش خوانان
 زانین ئاوات کسه لهبن بالایه
 گش له لاو چاکی دهسی بالایه*
 یادی دلداریهک

داخه کهم باوی کورتنیش لاچوو
 هیچ ههتا سهر نییه واهات و اچوو
 چاوشه هینیک دلی گرتم ئەوسا
 چهن له بهر نازی ئەوا گیان چهوسا

* باغچه و سهر باغچه و چوار دیوار و پاش بلاغ و قهرهلی و نوبار و کانیه رهش و عیلمابات: چهند گوندیکن به دهوری تهرهغهوه.

تازه لای دڻ و روومت سـاده
 مهستی سه رخوش ده گه رام بی باده
 ری نه دیو، چاو ده گه را بو بالا
 داوی دل داری له گه ردهن هالا
 به رزه دیوار و به هشت له و دیوه
 ده رکه داخراوه، کللی زیوه
 دانه فرمی سکه له لام سو تراوی
 دل هیه و سوال ته له تیان ناوی
 نه مبوو سامانی جیا له جوانی
 جوانی هه کوش توایه وه تا پتی زانی
 مامه وه، توامه وه، برژام، ئیشام
 به زهیی هات و ده سی راکیشام
 چاوی خوم کرده وه وام له و جیه
 سو فی پاش مردنی هیوای پیه
 زهردی تاوداری هه ژاری بی بهش
 تاو براو که و تمه سایه ی باو هاش
 توانه، بوو ژاوه به ماچی لیوان
 گیانه، ژیر بووه له سهیری سیوان
 نه و ده مانه ی که له باو هشییا بووم
 ناده مانه له به هشتا ژیا بووم
 گوئی سه ر کولمه گه شه ی تیشکی چاو
 ناره قه ی خوشی نه کرد بوئی گولاو
 سیوی لاسوور سه ری گونای ناسی

داخ له دلّ خووی به په لئ هه لواسی
 ده می شیرن بوو له ده میا هه نگوین
 باده دادی بوو له لئوی په نگوین
 خونچه دهم سووره له سهه لاسایه
 زور دلی تهنگ بووه هه ر بووی نایه
 تا بهاتایه به رانبهه ر لاجانگ
 له شی سهه ر ئاو ده گه را تیشکی مانگ
 لاملی، ئاسک و کهوی خسته گره و
 توقی گیرویی رفاند گه ر دنی که و
 زپر ده له رزی له په نای گه ر دنی زهرد
 تاوو تینیککی نه بوو، زهرد و سهه ر د
 شان هه نگوینی سپی سهه ر سینه
 بو ته ماشا به شی سهه ر تا سینه
 گه ر په پوله ی چه می به و جئ فییر با
 بال له بهرچاو بوو ده ترسا کویر با
 خپری ناو مه م پری ئاونگی گه زو
 شیرری خاوی له ده ما بوو لیمو
 مه مکی بدیایه چ ئادهم چ ئه و
 به له ز ئه یقوژته وه هه ر کهس له هه و
 لارو له نجه ی که ده لای «لاله ش» نه خست
 کئی مه له ک تاوسی پیشووی ده په رست! *

* لاله ش: گه لیه که له لای مووسله وه له کوردستانی عیراق، جئ گویری شیخ هادییه و زیاره تگای هه ره
 پیروزی یه زیدیانه. یه زیدی به شهیتان ده لئین: مه له ک تاوس.

پرچی پر پیچی قهه د و بالا بوو
 په شه ماری له نه مام هالابوو
 هه ر له سه ر نیوکوه و تا بهر نه ژنو
 له رز و موچرکی له شی تامه زرو
 جیوه لای هیندی له ژیر پشت بهندی
 تابرووی چوو بوو له توندی و مهندی
 شلکه پان و قه فی تی راوی به له ک
 مومی کافور له په نایا به له چه ک
 تام و په نگی له له شی نه ودا بوو
 ناره زوو واقعی تییا وړ مابوو
 له هه موو لاهه گونا ه بانگی نه کرد
 هه رچی له و میوه یه چیشتوویه نه مرد
 تاوسه ، ماره ، نه مامی به ژنه
 پیتم نه لین بچنه به شی خوت جه ژنه
 دهنگی «توم خوش نه وی ، تو خوش نه ویتم؟»
 گیانی کی شابووه په نا په رده ی گویم
 دل له دل نیازی نریک بوونی نه بیست
 ده می نای نازی نه گوت ، ماچی نه ویست
 لیوی ئاوی ده می دلی ده تکاند
 چاوی شه رماوی له چاوم ده چکاند
 وهک نه نی و چاو و چهن و دیم و دم
 خالی پرووی خوی دهنوان ماچی که م.
 چاو به چاو ، دل به به رامه ی مه ست بوو

می‌شک و هوش و رهگ و خوین بئ هه‌ست بوو
 هه‌ر له‌به‌ر پی‌توه هه‌تا توقی سه‌رم
 له‌گه‌راندا بۆ ته‌زووی سارد و گه‌رم
 ناسکه‌ په‌نجه و مه‌چه‌ک و باسک و زه‌ند
 دینی به‌ردا و ملی تو‌یه‌ی هه‌لکه‌ند
 به‌ره‌ژوور چوو که‌ف و کۆی لاوچاکی
 کـــه‌وته داوینه‌وه داوین پاکي
 بوومه‌ په‌زوان له‌ به‌هه‌شتی جوانی
 له‌ گـــوناه تامی ژبانم زانی
 ئەو ژبانە‌ی که‌ له‌گه‌ل ئەو بووری
 خو‌شی کرد ئاگری دهردی دووری
 وام به‌ پی‌ریش به‌ خه‌یالی ئەو‌ده‌م
 په‌ل به‌ سینگ دانه‌کوتم له‌ شوین مه‌م
 دیسان روو ده‌کاته‌وه ته‌ره‌غه

لادری تالی خـــه‌یالی لاوی
 بادری باش‌تـــره داوی خاوی
 که‌ژ و کۆی دۆست و دراوسیت چۆنن!
 دل و روو‌خو‌ش و گه‌شن یان مۆنن!
 هه‌ر به‌ قه‌زوانه ملی «پیر سه‌له‌مان»!
 ته‌ر ده‌ژی دووره له‌ ئاسوگی نه‌مان
 زۆر له‌ ده‌ره‌ی ده‌گه‌رتین به‌ نیازان
 دۆ به‌هانیکه له‌ کن دۆخـــوازان
 «کۆشکی زارا» که‌ به‌خال نه‌خشاوه

ههژدیهای نه مری له داوین ماوه!
 شانێ «میرقازی» چر و بژوینه
 زینده وهر لێی دهگه پین، دژوینه!
 خوش بووه «پیمه ره که ی فه ره هادی»
 بۆ سه هری دوزمنی رپی ئازادی!
 ته ره غه، کپوی له میژینه ی کورد
 کۆنه هاو رازی «سه فین» و «هه لگورد»
 «ئاگری» و «پیرس» و «مازی» و «ساسون»
 خزمی «پیرانی» کهس و کاری تۆن
 له لورستانه وه تا پشت «تۆرۆس»
 گه لێ زۆن بنه ماله ی «زاگرو س»
 کورد هه زاران و هه زاران سه لاله
 سایه په روه رده نه ژین له و ماله
 ئیوه بوون، پشت و په نا و دژداری
 نانبه ده و یار و دژی به دکاری
 پیاوه تی و مایه ژیا نی ئیوه ن
 مانه وه ی ناو و نیشانی ئیوه ن
 کپوی «جوودی» له گه پری تۆفانا
 گه میه که ی نوو حی له سه ره سه ره دانا*

* پیرسله مان و کۆشکی خات زارا و میرقاز و پیمه ره ی فه ره هادی، چیا ن له ده وری ته ره غه، هه ژدیها دانی
 به ردیکی سپیبه له داوینی کۆشکی خات زارا، گۆیا مار بووه ئیمام عه لی کردوویه ته به رد.
 * سه فین و هه لگورد و پیرس و پیران له چیاکانی کوردستانی عیراقن. ئاگری و ساسون و تۆرۆس و
 جوودی له چیاکانی کوردستانی تورکیان.

پهندی پر بایه‌خی پی‌شش‌ینانه
 «کورد له تهن‌گانه تهلانی لانه»
 «چیسای مه‌زن لی‌ی هه‌بی بزنی و هه‌رزن
 ناب‌ه‌زن بۆ‌که‌س و هه‌ر سه‌ره‌رزن»
 ئی‌وه دیتان به‌سه‌تان خون‌کاران
 زۆرو بیست هه‌و هه‌و و خر‌مه‌ی سواران
 پانی پال داوه ده‌می «بان‌ی‌پال»
 رپوی لی‌کردنه کو‌ت‌خا به‌خه‌یال
 گه‌لی ته‌سکه‌نده‌ر و زۆر وه‌ک زه‌نه‌فۆن
 دانی هه‌ل برپه‌وه ته‌م کورده بخۆن
 عه‌ره‌بو هات به‌سه‌را وه‌ک لی‌ش‌او
 بی‌به‌زه‌ی دل ره‌شی فی‌لبازی به‌داو
 چه‌نگی چه‌نگیزی به‌خو‌ین پاراو بوون
 بۆ‌هه‌لاکۆ‌به‌ره‌گه‌ و سه‌ر راوبوون
 جارئ ته‌می‌وور به‌شه‌لی سه‌ر ده‌که‌وت
 تیری کو‌تیری که‌فیری به‌ر ده‌که‌وت
 شاه‌باس ویستی سم‌یل با‌پر کا
 کی‌وله بن بی‌نی، گه‌لی کورد قر‌کا
 نادریش سو‌وری له زۆر جی‌ت‌گادا
 به‌هه‌روگ‌ی‌قه‌وه‌ خۆی لی‌بادا
 زۆری زۆردار که‌سه‌ریک پی‌تو و‌یران
 به‌ملی ورده‌وه لی‌تو هه‌لد‌یران
 زۆر گه‌مال داویه گه‌مارۆی ناومان
 ئیمه‌هه‌ر ماین و ته‌وان به‌دناو مان

هاتن و چوون زلی زۆر خواوهن زۆر
کوردستان گر به خه یال و کورد خۆر
شرت و گوم بوون و هه موو رابردن
کوردستان هه ر هه یه کورد هه ر کوردن
به لکه بو چه نگه چه مووش و تو پیک
دیته دی لیر و لهوئ چه ند گۆ پیک
خواردنی کورد و چیا دژواره
ده رنه چوون فییل و نه هه نگ له م بواره
تازه وامشک و توله و وشتری گه ر
به ته مان بیکه نه جی مۆل و گه وه ر
خاک به سه ریان بی وه کو پیشوویان
ده بی بی هیننه وه هه رچی جوویان
شل نه ما کورده په لۆولته ی دوینی
ئیسسته وا تونده ددان ده شکینی
سه رده میک خاوی مه لا و خانان بووین
پاروه خو شه ی ده می بیگانان بووین
ئیسسته نه و تاوه له ئاوا بوونه
شیری که ژ نیازی له لان رابوونه
تۆری دیلی له په لان هه ل ده درئ
کی به شی خواردوو ه گورچووی ده برئ
دیته گویت گه رچی کپ و بیده نگه
ده نگه پیشمه رگه ت و زه بروزه نگه
داد و هاواری عه ره ب له و لاوه
تینی بو مبابا و که ئری تاواوه

ئەمە بوولئىلىھىيە بۇ پۇژى پروون
بانگەوازىبانە كە رۆلەت زىندوون
بىنى خويىن، دووكەلە شىنكەى بارووت
با كە بۆت بىنى لەسەرخويى پشوت
تەمى خەم نەگىرى بلىيى چارەپەشم
شۆپشى كورد ھەيە من دوورەبەشم
ئاوھدان دەبنەوہ ناو سەنگەرى توش
دل پتەوبە بە ھەواى پۇژى خوش
تازە دەكرىتەوہ دوژمن كوشتن
ژەنگى سەر دل ئەسرى خويىن رشتن
ئاگرت ھەلبى وەكو رابردووت
لاشى دوژمن دەكەمە ئاوردووت
پۇژ دەبى ناوى ھەزار نامىنى
سازى و ئازادى لە پرووت ئەخويىنى
خوات لەگەل بى تەرەغەى قىت و قۇز
جەژنى رزگارى نىزىكت پىرۇز
يادى جوانە مەرگىتك

«پىر محەممەد» تەرە تىراویتی دل
تۆز و ھەتوانى دەست خويىنە و گل*
گىانە پرسۆبە برىنى دەركا
گەشە خويىناوى لە چاوم سەركا

* پىر محەممەد چاكىكە لە گوندى بوغدەداغى لە موكرىبان، نەخۆشى تىراويدار دەچنە سەرى مېرىشك سەر دەپرن و خويىنەكەى دەگەل گلى ئەو چاكە لىك دەدەن و دەيكەنە شەلتەى برىنيان. ھەزار ژنىكى لە نەتەوہى ئەو پىر محەممەد ھىناوہ و بە جوانى جوانەمەرگ بووہ و لە دامىنى پىر محەممەد نىژراوہ.

جوانه مهـرگئی ههـیه لهـو داوینه
 خاکی نمدار که مهـوه بهـو خوینه
 جهـرگی توو بهـرگی ژبانی من بوو
 گهـوههـری نهـرم و نیانی من بوو
 بهـر لهـه پوژانسی تهـوم پی ناسی
 سهـر لهـه سوو پابوو بهـه گیتی و کاسی
 دهـس لهـه دل تهـنگتر و ناز شیواو بووم
 زور لهـه دامای پتر داماو بووم
 گیان لهـه خوینینی گومانای ویل بوو
 بواری بهـرباری بهـه دیمهـن لیـل بوو
 داوی ئاوات و هومـیـدان باریک
 تهـم تهـنیبووی سهـروبهـر چوو تاریک
 لهـه پری پهرییهـکی نازدار و شهـپال
 ئاسکی ناسکی شیرین خهـت و خال
 بوو بهـدهـستگرتهم و شایهـی شاندام
 رووبهـرووی باغی ژبانی هاندام
 پابهـرم بوو لهـه رچهـی دل پتهـهـوی
 وره بهـربوونی نهـبوو، ببوووه کهـهوی
 کیژی توو بوو بهـه فریشتهـی بهـختم
 تهـختی کرد کهـند و کلۆی رای سهـختم
 تایی ژبانی لهـه ژبانم هالاند
 تا تهـوم بوو لهـه ژبان نهـمنالاند
 شهـهـوچرایهـک بوو لهـه روژی رهـشما

به ختی بیدار بوو له ناو باوه شما
گیژهلوکهی ره شه بای مه رگی نه کاو
گشته کهی کرده وه یه کباد و خاو
ههلوه ری سووره گولی بولبولی دل
شیننی بو ماوه له جیی چولی چل
تازه په روانه ده سوتو تا بالی
بای نه هات شه وقی شه مالی مالی
یار له گهل به ختی هه ژار ریک که وتن
دوور له من چوون و له خاکا خه وتن
خوا بژاردیه وه

گهرچی خوای گه وره به زهی خویشی نارد
گهری گهر دوون چ بوو تاوانی بژارد*
دهردی بی هاوسه ری دهرمان کردم
ره قه نی بیده ری نهرمان کردم
جوانترین په ریه کی خوی خسته په نام
باغی شادیم له گولّه و تازه نه مام
ئه وه موو کوسپه که دینه سه ره ریم
ئه وه موو داوهی ده پیچن سه ر و پیم
ئه وه موو تالییه من دهیچ یترم
ئه شک و خودانی که من دهی پیرم

* هه ژار دووای جوانه مه رگ بوونی ژنی پیشووی، مه عسوومه ی کچی حه مه د به گی نژیاری هیناوه:
شیرکو و ناگری و زاگروس و خانبی کوری هه ژار، له و ژنه ن.

هه ر كه خوّم خسته وه ساي شالبالي
 بهرگي ژان و شه كه تيم دامالي
 چهنه په ژاره و كـزى زورى بيـنى
 به كى نامـيـنى كه نه وه دهـمـدويـنى
 چاوى نهرمى كـه دهـچاوم دهـپـرى
 ژهنگ و فرمـپـسكى دل و چاو دهـسـرى
 دينى ودمه، دهسى هه توان بيـژه
 تا هه به كـوـنه برين ساـرـپـژه
 بهو حاله ش

هيشته تا با له موكوربانه وه دى
 نيازى سهردانه به لاي گيانه وه دى
 دل دهورتـيـنى له سـويـى نه وه ناوه
 سهـره تـيـركى تـيا جـيـماوه
 جاروبار خوئين دهـدهـلى و دـيـته وه سو
 خوئين و گل تـيـكه له هانامه به تو
 پيـرى دل چاك نه وه خوـت و نه وه دل
 دلـه نارام به له دهـرمان مه كه سل
 بهره و بوكان

بهس خه والوو به خه يال پروانه
 شارى بوكان وه كو بوكان جوانه
 ميشه به، باغه، گولستانه، چه مه
 لاوى لاولاوه، كچى خونچه ده مه
 ناوى چاويك له دلى نه وه دايه

چاوی قــــرژالی له بهر هه لـنايه
مانگ له ميژ سـاله له ريدا فيـره
وهك تريفهـي مه له وان بي ليـره
تۆش بچۆ، گيان و دلـيش ئامادهـن
ترسو دامالـن و خو پي دادهـن
مار و جرجي عهـجهـمو نايهـنه بهر
شه و له ترسان لهـكونان نايهـنه دهر
ئه و قهـلايهـي كه بهرز ويستاوه
دوور له ويستاكه ههوارگهـي پياوه
سهـر سهـرا و كوـشكي گهـلي سهـرداره
بوته بهردار چـ خــــودا بهرداره
پياو نهـمان و نهـوي مان خو پيري بوون
هيـر و وـر فيـيري خـپهـي زيـري بوون
كوورده نامووسي فرۆشـرا به چـله
گاي شـله گـشتي له خو بوونه مـله
ههـر كهـسهـي ببوه كهـوي دهـس دوژمن
ئهـيه ويست خـزم و كهـسي خوـي قـر بن
دان دران تاكو له كيـو كهـو دهـفـري
كاتـي تاران سهـري وانيشـي پـري
كهـوي سهـرداري له بيـرمان ماوه
كه له سهـر چي سهـري ههـل قـرتاوه*

* سهردار عهزیز خانی به ناویانگ بیستووێه کهوێکی راو به چل زێر دهفرۆشن چونکه کهوان زۆر دهخاته داو، کړیویه و سهري هه لپساندوووه و گوتووێه: کهسیکی هاورهگهزی خوێ بدانه دهستی دوژمن نهمانی باشته.

بهسه خوئی پژی بهسه زاماندا
 با بنۆرین وهه مـوو لاماندا
 ئاخۆ یاران وهکو جاری جاران
 شه و نشینیانه له پای دیواران!
 ئەمجد و قازی مهلا ریشی ههسار
 کئی به ئاخ و کوله بۆ رهنجی ههسار*
 شییره چۆینه برشتی ماوه!
 یان کهل و کول بووه، کۆلی داوه!
 پیره شاهۆی قهره گوێز ههر به گوپه
 یان عهجه م ترسی وههر ناوه، کره!
 له مـرۆ داخۆ برای راست ماون!
 یان چه ماون، له خه ما چه وساون!
 کاوه بۆ کوتکی شکاو بی چه رمه
 خوینی لاوان که له بیر کا شه رمه
 مچه گردهل که به ره و باو بۆوه
 گشته یان پیچی دراو خاو بۆوه!
 هه ئۆ کل بوون که له هیلانی کهل
 چینه یان چۆنه له سه ره خوانی قهه!*
 بییری ئەم ناوه له بیریان ماوه!
 یان له پای رازه وه هه لـدیـراوه!
 هیچ له بیریانه له لیـری بیـران

* مهلا ئەمجدی قهلا و کاکه هه مـه ی بۆکان هه وائی زۆر نزیککی هه ژار بوون. مهلا ریش و چووبینه و
 پیره شاهۆ و برای راست و مچه گردهل و کاوه چهند ناویکی نهینین بۆ چهند براده ریکی هه ژار که له
 ناوچه ی بۆکان بوون.
 * باسی هه ئۆ و قه له رهش ههر له م دیوانه یه .

جهنگی سه‌رچامه له به‌رپیتی پیران!
 رۆژ به دوومانه‌وه وهک کوئینی رهش
 لاشه ئه‌تلانه‌وه له خوئینی گه‌ش
 له فرۆکانه‌وه بۆمباباران
 کل و پيشمه‌رگه به ناگر خاران
 له ته‌قه و دووکه‌لی گه‌رمی گری شه‌ر
 خوای ترس پيشی هه‌لات کوئیر و که‌ر
 کئ پهنای گرت له ره‌هیل‌ه‌ی توئیان!
 چهند سه‌که‌ت بوون عه‌ره‌ب و جاش توئیان!
 سه‌رده‌می خه‌نجه‌ری کورد هاته‌وه گه‌ر
 سه‌ری وشکی ده‌بیری و گوشتی ته‌ر
 خوئینی پیسی له‌شی سیسی عه‌ره‌بان
 گوپ و فیچقه‌ی بوو له بان تیخی ده‌بان
 باوی بوو گالتته به‌مردن کردن
 کورد وه‌سه‌ر که‌وتن و، دوژمن مردن
 دیتته بیریان که له‌سه‌ر نوئینی سه‌نگ
 ببوه لای لاییتی شه‌وان ده‌نگی تفه‌نگ
 «دۆلی سه‌فتی» «بنی پیرس» «رێزان»
 خوش بوو چۆن بوو که له‌به‌ریان بێزان!
 سه‌رچيای شیرن و چای به‌ر باران
 لای ئەوان تال بوو له تاوی تاران!
 ده‌ست و چاو ئیسته ئه‌وه‌ند تییر و پرن
 سه‌د هه‌زار ره‌نگه به پوشیک نه‌کرن

* لێره‌بیر، چامه، سه‌فتی، بنی پیرس، رێزان، چيای شیرین: چهند جێگه‌یه‌کن له بارزان.

سه‌بیریکی جوانی بکه‌ین

مانگه هه‌رچهند به‌له‌زی ئه‌یزانم
لیم گه‌رئ توژی تریش بروانم
سه‌ر بکیشم به‌ بریک مالاندا
چاو بگیپریم به‌ خه‌ت و خالاندا
کیژه بوکانی خه‌والووی نازن
پاوپووز رووتن و پی‌سیروان
زه‌رده‌مهم دیاره که‌ خاوه‌ن خه‌وتوون
بو پیشوودان له‌ کراس ده‌رکه‌وتوون
پرچی ئالۆز که‌ له‌سه‌ر له‌شیانه
شه‌وه‌زه‌نگ داگری ئاوی ژبانه
مانگ ئه‌گه‌ر تیشکی بدا رینوینه
شنه‌با بسک و که‌ه‌زی بزوینه
هه‌له‌ تا چاوی خه‌والوو مه‌ستن
تا ج‌ه‌زایه‌رچی به‌یان بی‌ه‌ستن
دلّه خو تیرکه‌ له‌ سه‌یری جوانی
ریت هه‌یه‌ چهند به‌ خه‌یال بروانی
تا من گه‌شتیک ئه‌که‌م

تا من و گه‌ییانی په‌ژارم تاوی
توژی له‌م ده‌وره بگیپرین چاوی
«وشته‌په» داخو فه‌قیله‌ی دینی
یان له‌ جیتی ئیمه‌ په‌پوو ده‌خوینی*

* وشته‌په و تاراوا و شیخه‌ر: گوندن له‌ ده‌وری بوکان، * سوله‌یمان و ئاغای شیخه‌ر و (ئاوات) که‌ شاعیریکی نیشتمانیه‌ براده‌ری هه‌ژار بوون.

کـوا سـولـهـیـان و لهـچی تـارـاوه
تـهـخت و قـالیـچه نـهـما با مـاوه!
شـیـخی شـیـخلـهـر بهـرـووالـهـت بهـختـه
دووره بهـختی له هـهـژان سـهـختـه
خـیـوی کـیـو خـاسـه کـهـوی له شوینـی
بهـدل ئاواتـه کـه بـۆم بـخـوینـی
پـاوکـهـری تهـپـله بهـسـهـر لهـوناوه
له گـهـره و داوی له دهـورهی داوه
مـالـئاوایی

گیـانه مهـودا کـهـمه ئاسـۆ سووره
بـیـر نهـبووریتـه وه پـیـمان دووره
وهـختـه لـیـالیی لهـبهـر چاو برهوی
خـیـلی شهـو کـۆچـهـره، رۆژ دهـردهـکهـوی
به هـومـیـدم کـه به رۆژی روشن
تـیـشـکی نـازادی خـهـمان داپـۆشـن
ئاشکـرا روو به گـول و گـولـزاران
بـیـمهـوه و بـیـمه دهـس و رووی یاران

* * *

ئهـی مـوکـوریاـن بهـخودات دهـسپـیـرم
یادگار وهـرگـره ئەشـکی سوپـیـرم
بـیـ منیش خـۆش به مهـکـۆی بـیـرهـوهـریم
تـۆ بهـجـی هـیـشتـنه هـۆی کـوتـیرهـوهـریم

* * *

هه‌ئێشۆ، ۱۹۶۵/۷/۲۹ - هیندییک له جاشکه زله‌کان له‌گه‌ڵ تاهیر یه‌حیای سه‌ره‌ک وه‌زیرانی عێراق
چوونه قاهیره، باسی ئه‌وهم نووسیه، له‌ خه‌باتی مانگی خه‌رماتانی ۱۹۶۵ د چاپ کراوه:

جاش چوونه میصر

عه‌بدولناسر ده‌گه‌ڵ یاران
له‌ قاهیره له‌ مه‌تاران
له‌ و لاش حه‌ره‌سی شه‌ره‌فه
بو به‌ خه‌یر هه‌تانه‌ سه‌فه
تاهیر یه‌حیایان میوانه
پیاوی به‌ شه‌وکه‌ت و شانه
له‌ عه‌یراقا سه‌روه‌زیره
که‌ وچک به‌ ده‌ستی موشیره
له‌ ته‌ یاره‌ دیتته‌ ده‌ری
ده‌گه‌ڵ چه‌ند مه‌ی زه‌ به‌ سه‌ری
له‌ جیاتی سالاو زه‌رینه
ج‌ووته و لوشک و ده‌ره‌رینه
بو میواندار سه‌ره‌سورمانه
وه‌زیر فه‌رموو چین ئه‌مانه
مه‌ی برامن زۆر باشن
که‌وردن، دوور له‌ رووتان جاشن
سی چواریکیان په‌یره‌که‌رن
فه‌رقی ناکا، جاش له‌ به‌رن
هیندیکیان هه‌جیشیان دیوه
به‌لام خه‌ویان نه‌گه‌وره‌یه

نامــــــــــــــــووس و ئايين و ودهن
 به مــــــــــــــــرحه با و دينار ئه دهن
 كــــــــــــــــوردن و خــــــــــــــــويان ناسن
 تا بفرمــــــــــــــــووي جاشي خاسن
 له ژيتر بارا زور چهوســــــــــــــــان
 ماندووويون، له زگ وهستــــــــــــــــان
 هيناومن ليــــــــــــــــره يان چاكــــــــــــــــه يين
 به لكو جاشي تر په يدا كــــــــــــــــه يين
 ســــــــــــــــميان بگوشن به رووي خووش
 با هه روا برۆن مــــــــــــــــه ليين هووش

* * *

هه لئسو، ۱۹۶۵/۸/۸ - عيسا شاي ئه فسه ريكي عه ره ب، به موشير عه بدولسه لام عارفي

گوت چي اي سه فينت پيشكيش ده كه م به دياري. له جوابي ئه ودا نووسيو مه.

له خه باتي مانگي خه زماناني ۱۹۶۵ دا بلاو بوته وه:

مارمپلکه نيم

چي اي كورد بو دياري نابي شاي
 ده مت ده شكيني گهر به رد م بجاي
 نه خورمايه و نه وشترخانه كيوم
 ولا تم كوردستانه و كورده نيوم
 ئه گهر نامناسي پروانه له ميژرو
 بزانه و فيريه كورد چونه و چلون بو!
 به ري تووش روژي پانيپالي ئاشور

چيای کوردانی بۆ رتيوی ئەکرد مۆر
له پيش تو گهزنهفۆن پرووی کرده خاکم
وهکو دالاش دهسوورا بۆ که لاکم
گه ليک تهيموور و چهنگيز و هۆلاکو
له دهشتم تي پهرين وهک وشتری تو
گه ليک پي خواس و بي دهري و رهشوروت
به نام سهردهميکی چاوی پشکووت
به لام من کوردم و کورديش ئەميتم
له زۆردار يهک بهسههه تۆلهه دهسيتم
له کۆن و نوئ و درهنگ و زووت پيرسه
دهزانی خه نجهري من زۆر به ترسه
که من نهم گرتبا پيشی سه لیبی
له نه نکت پيرسه ده بوا ئیسته چی بی!
له گۆرستانانی بيگانان بنۆری
که لامن بيري پووچی خۆت ئەگۆری
له بييرت ده رچوو بهردی قاره مانم
له خوينا سووره ده شتی بازيانم
له بهر زانا ده زانی چت به سه ره هات!
له هه ورازم ده تو پي هه رچی که ره هات
بيينه هه لمه تي پيشمه رگه کانم
هه سار و شووره پۆلای نيشتمانم
سه راپا مه رگی سووری لی دهباری
ده بۆم راههسته تو چت ديوه جاری

ئەبى تىر كەم لە گۆشتت گورگ و پىوى
 بە بەرمىل خويىنى سەربازت پىيوى
 لە ترسان قوولە مشكت پى دەكەم تەنگ
 بە پىيوى تۆ لە تىخىم لادەبەم ژەنگ
 زگىكى مالى كوردى تىوہ چووبى
 دەبى بۆ نووكى نىزەم رووبەروو بى
 سەرى وەك تۆ كە فىرى گوى لەقان بى
 لەمەيدانا دەبى گوى بەر شەقان بى
 ئەبى ئەو زارە كىيوى من دەبەخشى
 بەخويىنى ئال و دانى كەل بنەخشى
 ئەبى ئەو مىشكە پىسەت تى گەيىنم
 كە خورما نىم، پلنگى لەش بەخويىنم
 ئەمن مارمىلكە نىم، حەزىاي كەژ و كۆم
 خەيالت خاوە من كەى خواردنى تۆم!
 «سەفین» قووت ناچى بۆ پىخواسى تاغات
 لەبەغدا نەبووہ قازى كەر بە ئاوات

* * *

پشتى ولاش، ۱۹۶۵/۹/۶ - ئەم دەمەتەقەيە لەسەر رادىيوى شۆرش

بە دوو قۆلى وەك نومائىشنامە خويىندرايەوہ:

جاش و باش

- ماندوو نەبى كەبرى رىبوار
- قەزات لە گيانم ھەزار جار
- ناوہكەت بفرموى باشە

- دوور له پرووتان ناوم جاشه
 - جاش؟ هه ر ئه و جاشی کوری کهر
 به کلک و به گوی و باره بهر؟
 - قوربان من کوردم بوومه جاش
 سسم خستوته ناو که لاش
 - ئاگام له جاشی کورد نییه
 باشه، کار و بارت چیه؟
 - من کوردم، وهک دیتته بیرم
 کوردیش بوون باب و با پیرم
 پهروه دهی چیا و کوستانم
 کوردیش نه بی، هیچ نازانم
 رۆژی ئاغا فهرمووی همه
 وهک بزائم نانت کهمه
 وهره بتنوسم به فورسان
 ئیتر نانالی له برسان
 تفهنگم نایه سهر شانم
 جاشکم و ئه ئیم فورسانم
 سیزده دینارم ئه دهنی
 شهو و رۆژ وام له بهندهنی
 له گه ل پيشمه رگه ئه جهنگم
 له ترسانا زهرده رهنگم
 عاره بیتک خوینتالی چه په ل
 زمان پیس و خویری و دهغه ل

به كوردستان ئەلێ شيمال
له شوينمه به ته عال ته عال
به عارهبي پيمان ئەلێ
ئەيكوزم كێ له شه ر هه لێ
خوشي ناویرۆ بېته پيش
رۆحي ئەچي له وزه ي مېش
من ئەبێ چ بێ ته گبېرم
له ناو دوو ئاگرا گبېرم
ئەچمه پيش. مردنم به شه
پاشم عارهبي روو ره شه

* * *

- تو كه له سه ر دنيا جاشي
دياره روورەشي ئەو لاشي
ده توپي وهك توپيني كه ر
فريشته ي خودات دينه سه ر
چيت لايه بو «مه ر نه موو كه» ؟
- سېزده دينار و رېوو كه !
- لات وايه به هه شت بو تو بې ؟
- ئەگه ر پر له كاو و جو بې
- به لێ ئېستا تېت گه بېشم
دورژمن و برپرەي پېشم
نازاني جاشي قور به سه ر
گه وره ش بې ئەبې به كه ر !

خۆت ھەز ناكەى رزگار ت بى
 پىت خۆشه دوژمن سوار ت بى
 دوژمنى نىشتمانەكەت
 كلۆى رەز و بىستانەكەت
 ئەيەوى لە ناو بچىن گشت
 بە يەكترمان ئەدا بە كوشت
 تۆى ناوى و بە منىش ناوىرى
 ئەتگرى و بۆمنت ئەنىرى
 من و تۆ بەگژ يە كا چىن
 ھەرتك لە كوردستان لاچىن
 مار بەدەستى دوژمن ئەگرى
 قازانجە ھەر لا يەك بمرى
 دىن و نامووست لى ئەكرى
 خۆت بەدەستى خۆت سەر ئەبرى
 بەو فىلە كورد بفقەوتىنى
 كوردستان بۆ خوى بىنى
 تا كەى دەسخەرۆى رەنجەرۆ
 كورتانت باوىژە و برۆ
 بلتى ئاغا تف لە چارەت
 لەعنەت لە خۆت و لە پارەت
 من نامووس و نىشتمانم
 خۆشتر ئەوى لە گىرفانم
 نامەوى ئەم نان و بەرگە

ئەچم ئەبم بە پېشمەرگە
رېتى پياوھتى و شەرەف ئەگرم
لەسەر کوردایەتی ئەمرم
بەرم لەگەڵ کوردی برام
شادی و بەختە وەرپە لەلام
کوردستانی خۆم پزگار بێ
کۆری کوردی دەس بە کار بێ
خێر و بەهرەى ولاتی خۆم
دوژمن نەیبات و خۆم ببخۆم
منالم کوردی بخوینى
حاکم بە کوردی بمدوینى
دوکتۆزى کورد دەرمانم کا
کورد بیری نان و لانم کا
ئەوسا سەرپەرز و دلخۆشم
زۆری خۆم بە کەم نافروشم
جاش روورەشى خەلک و خواپە
- کاکە هەرچى وتت وایە
زۆر نەزان بووم، تیت گەیاندم
لە خەوا بووم، رات پەراندم
بەلام ئەوا گریمان کرد
دەسم بەردا و بوومەو کورد
خەلک هەرپیت ئەلین جاشى؟
- نا، پیت ئەلین کۆری باشى

- ده به خوا چیت وت وا ئەکم
تفەنگ ئەرفینم و رانەکم
هەر عارەبێ بێتە پیشم
دایکەکی لە کەر ئەکیشم
هەر جاشیکی بێتە بەرم
ئە ی تەزینی گوللە ی گەرم
- وا پێک هاتین
- وا پێک هاتین
هەردوک:

هەموو کورد و یەک ئاواتین
کوردستان مائی کوردانە
با لیبی دەرکەون بێگانە

* * *

پشتی و لاش، ۱۳/۹/۱۹۶۵ - بەسەر هاتی پیشمەرگە یەکە و کردوومە تە شیعر،
لە ئیزگە ی شۆرش خوێنرا یەو و لە رۆژنامە ی خەباتا بلاو کرایەو و:

چۆن بوومە پیشمەرگە؟

تۆلە ساندرە

گـونـدە کـە مـان زۆر ئاوا بوو
هەرچی بتەوئ تیییدا بوو
زەوی بە پییت و ئاوی زۆر
تەسەل بووین لە نان و پییخۆر
خـاوەنی رەز و تووتن بووم

خاوهنى منال و ژن بووم
هيئندى پاتالى دووم هه بوو
له هه رشت بهشى خووم هه بوو
له رۆژا خووم و منالم
مالي مامم، مالي خالم
ويكرا بهر ئه بووينه زهوى
ريكممان ئه خست بهرز و نهوى
كييلان و كلو شكاندن
بزار و ههژگه ل په راندن
داييك ميوه ليوه ده كرد
باب تووتنى پيوه ده كرد
له كارى رۆژ به تال ئه بووين
ئيواران به ره و مال ئه بووين
زيقه ل منالم لا خووش بوو
خه م به وان فه رامووش بوو
حيلكه ل كيوه چكوئه كه م
خونچيله و نه رم و نوئه كه م
گاله ل كوره سى ساله كه م
وهك به هه شتى بوو ماله كه م
ئازووقه ل سى مانگم دانا
برى نه بين له زستتانا

* * *

رۆژتیک ئای لهو رۆژی وا شــــوم
 وهک جارن به رهو مه زرا چوم
 تازه زه رده دابووی له کــــیـو
 هاره ئه هات وهک هاره دیو
 فرۆکه مه بهرچاو که وتن دوان
 گه مارۆیان دا گوندی جوان
 بۆمــــبا دابارین سی و چوار
 دی ون بوو به تۆز و غومــــار
 پام کــــرد به رهو مــــال بزانم
 چی لی هات مــــال و خــــیزانم
 چی ببینم؟ مــــال کوانی مــــال؟
 گری ئاگر، مشکى، زووخال
 نه شمیل، کورده، بابه، دایه
 کــــۆل خۆم کهس دهنگی نایه
 جیران، له کۆتین؟ بۆناپرسن!
 ئه ویش مــــال سووتاون وهک من
 خۆم هاویشته ناو گری سوور
 گر چی! وهکو گری تهنوور
 که روانیم، چیم بیهته بهرچاو
 کافــــر دلی ئه بوو به ئاو
 ژنم رۆلهی له باوهشــــا
 کۆلوون له ناو خۆلی رهشا
 دایک له لایهک ســــووتاو

باوک به دووکـــــــــــــــــه لّ خنکاوه
 نهشمیللم له بیئشکهی سووتاو
 نیوه مردوو، نووزه تیا ماو
 خووم دا بهسهه ریا له تاوان
 شوشتم به فرمیئسکی چاوان
 سووتام، بهلام پی نازانم
 کیژۆلهم خسته سهرشانم
 هیئام رام کورد بهرهو کانی
 ئەمجا له پر هیئندهم زانی
 دهبابه گـــــــــــــــــهینه لای رهزی
 زۆر عـــــــــــــــــهسکه ریان لی دابهزی
 عارهبی چهپه لّ و خوین تال
 تهعال تهعالیانه وهک لال
 کیژیان له شانم کوردهوه
 بهرهو ئاگـــــــــــــــــریان بردهوه
 ههیهه اوار ههیداد ههی بو خوا
 له لای زالم بهزهیی کـــــــــــــــــوا!
 مهلاهات به قـــــــــــــــــورعانهوه
 له پێ بهرپه رچی دانهوه
 زابتهـــــــــــــــــییکی رهشکه لهی له پ
 رووگرژی چاوسوووری بهدغه پ
 مه لای دایه بهر مست و جوین
 ریشی ســـــــــــــــــپی پهنگا به خوین

قورعان، ئەو قورعانی وا هەق
 لە بەرچاوم دایە بەر شـــــــــهق
 بەستتییانم، دلم راجەنی
 روورەش قاقا پی دەکەنی
 خوایه هەر خۆت هەلی نەگری
 ئیستاش ئەببەم نەشمیل ئەگری
 دەگەڵ زیرزنی جـــــــــەرگ بر
 نەشمیلیان هاویشته سەر گر
 لە تاوان لە هۆشی خـــــــــۆم چووم
 ئەوان لایان وابوو مـــــــــردووم

* * *

ئیـــــــــوارە چاوم هەلینا
 وام لەناوەند لاش و خـــــــــوینا
 هەر ژن و پـــــــــیره کـــــــــوژراوه
 هەر منالە و ســـــــــەر برپاوه
 گوند بەسەر یەکا تەپپوه
 ئاگر هەر دانە مـــــــــرکیوه
 نە پەز، نە تووتن، نە پاتال
 نە جـــــــــیران ماوه و نەهاوال
 زۆر گوندان گەرام سەر و بن
 زۆر کـــــــــەسم دی بە دەردی من
 هاوار قورعان خوا پـــــــــیغەمبەر
 چیمان کرد ئیمە ی قور بەسەر!

منالمان کام گوناھی کرد
خوا بو ئیمهت به و دهرده برد؟

* * *

ریش سپییهک هات به لامهوه
گه لیک دلخووشی دامهوه
تی گه یاندم له کاره سات
له چی و بوچی وام به سه ره هات
هیندیك عاره بی ئه و خوواره
نه زان و خو ویری و بیکاره
زۆردارن، خو ودا نه ناسن
پیسن، بی دهرپین، پی خو اسن
هاتوونه سه رمان وهک جهرده
چاویان له خو واردنی کورده
ویستیان بی سه روبه رمان کهن
له م کوردستانه دهرمان کهن
داگیری کهن شار و دیمان
خویان دانیشن له جیمان
زه ویبه کهم ره شیک بیکیلئی
نانی شه و بو من نه هیلئی

* * *

له و رۆژه وه من و زۆر کسهس
به سویند دهرمان خسته ناو دهرس
پرپارمان داوه تا ماوین
به هار بی و زستان و هاوین

هەر کەس نەیبی بیـری تۆـله
له بابی خـۆی نەبووه و زۆـله

* * *

لیـۆـژه، ١٩٦٥/١٢/١- ئەو چیاى سهـفینهی عیسا شای به دیاری ئەیدا به موشیر عارف دەس
کوردان کەوتەوه و جاش و عارهـبیش ئەوی له تۆبـین رزگار بوون و زۆر به شپـرزهبی ههـلاتن. لهـو بارهـوه
نووسیومه. له ژماره (٤٨٢) خهباتدا چاپ کراوه:

دهمهـتهـقهـی پـیـرۆـت و باـپـیر

پ: باپیر مهـرحهـبا

ب: مهـرحهـبا سهـرچاو

پ: بۆ کوئى وا گورجى؟

ب: بهـخوا، ئەـچمهـ راو

پ: راوى چى ئەـکهـى؟

ب: ههـر چیم دهـسکهـوى

بهـراز بى، جاش بى، زابته عهـرهـوى

من ههـر پيس کوژم بچمه ههـر جیبهـ.

پ: بۆ ناچیه سهـفین! شاویهـكى لییهـ

ئەوی کیتومانی ئەدا به دیاری

ب: پیرۆت له ئەقلا گهـلێک ههـژارى

شاوی و ماوی چى؟ ئەو رۆژه نهما

جاشک بزهـرن به ههـواى کهـما

پ: راست ئەکهـى دیتم (زیرۆ) بهـگیان کوشت

چوو بۆ جهـهـندهـم کلک لهـسهـر پشت

ساتۆخوا مهـرۆ پیم بیـژه باپیر

ئەویستا چۆن جاشولهـى موشیر؟

ب: يه کجار که ساسن گوټيان ته پيوه
 موشيرى باوکیان سمى قه لشيوه!
 پ: جا گوايه سمى به چى قه لشاوه؟
 ب: جووتهى له بهردى کوردستان داوه
 پ: دهک مردووى مرى به خوا گوټيرتزه
 ب: ئيتر موزى کرد له و سهرو ليټه
 زابت سواری جاش سهر بهره ژيرن
 پ: راست نه کهى عاره ب به جاشان فيرن
 دهيسا نه چيه کوئ بو نيچير و گهشت!
 ب: نه بى له مه و دوا راو بخهينه دهشت
 بو ههر کوئ راکن نه ياندوزمه وه
 بهم بهراز کوژم نه يان قوزمه وه
 پ: ئا، قوربانتم بم باپير بيانپيکه
 کلکه جاشيکيش بو من بهرئى که

* * *

ليټوه، ۱۹۶۵/۱۲/۲۶ - موشير عارف خوا جهزای کرده وى خوئ بداته وه هميشه خوئى وا نيشان نه دا
 که موسولمانى چاکه و به بى مناسبه ثابته تى قورعانى ده خوټنده وه. له و باره وه نه مهم نووسيوه:

دهمه ته قهى پيرۆت و باپير

پ: توورته نه بينم، خيره مام باپير؟
 ب: پيرۆت زور قه لسم له داخى موشير
 پ: موشير يانى چى؟
 ب: يانى مل هوټى

روورهش و دهسپر وهك قهل نه قري

پ: چي ئيژي؟

ب: ئيژي من موسولمانم

حاجيم، نويزكه رم، له دين نه زانم

ئايت نه خوييني خويينا وه لييني

ساوا نه كوژي و گوند نه سووتيني

مه لا و مزگهوت بهر بومبا نه دا

چي خوا پيي خوشه خوي لي لا نه دا

پ: فيل له خوا نه كا؟

ب: نه خير له من و تو

دز به شه و دزه، نه م به نيودهرو

پ: ئاي لهو مه لعوونه لهو بي ويژدانه

دهك به گژيا چي خوي نه و قورعانه

ب: پيروت گيان گهرهك خومان نازا بين

بچين به گژيا و به ته ماي خوا بين

پ: سا په نا به خوا سه كه تي نه كه بين

هه رچي دهسپر بي له ناوي نه به بين

حاجي جاشيش هه ن بو وان چه ئيژي!

ب: به خوا پيروت گيان ساويلكه و گيژي

كه ر به چووني هه ج چوون نه به نه حاجي

هه زار جار بيشوي هه ر پيسه تاجي

كه سيك بيته داردهستي زوردار

ناموس و خزمي بدا به دينار

حه جی له کوی بوو؟ نوټڅ و پوژووی کوا!

پ: به خوا روو رهشن، ئه ی په نا به خوا!

مه لاش ئه یفه رموو جاش بتوټین

خه زایه و خیره دهس دامه نوټین

وا خه نجهر دینم بو عه سکه ر درین

ب: نه قبزه ش بینه بو جاش لټخورین

* * *

لټوټه، ۱۹۶۵/۱۲/۲۶ - رادیو بی به غدا په رازیتی هاویشتبوه سه ر رادیو شورش و له په سنا
سه فحه یه کی لټ ئه دا که هه ر ده یگوت «هانی هانی»، منیش گالته م پین کردووه و ئه مه م نووسیوه. له
دهنگی پیشمه رگه دا چاپ کراوه:

هانی هانی

ئه لټین خوالټخو شپووه که ی باوکی موشیر چل سال فه رمانبه ری حکومت بوو له زه مانى عوسمانلیدا.
ئه وه نده نازیره ک بوو ته نیا وشه ی هانی فیر ببوو، که به تورکی یه عنی کامه؟ جا بو یه ئیستاش موشیری
کوری ئه وه نده ی قه وانی هانی هانی پین خو شه؛ چونکه ته نیا که لیمه یه ک بوو که باوکی له زمانى
بیگانه وه فیری ببوو. هه موو روژ به گورانی ئه یگوت. وا ئیمه ش بو مان کرده گورانیه ک:

هانی هانی هانی هانی

مام عارف ترکی ئه زانی

موشیر ئه یلټی به گورانی

هانی هانی هانی هانی

موشیر ئه لټی موسولمانم

بو یه دوژمنی کوردانم

با پیتی بلټین سیکتر جانم

بردت ئا پرووی موسولمانی

ھانى ھانى ھانى ھانى ھانى
 شەوئ لە ميسسرا ئەرەقسى
 رۆژتيك ھەرەسى بۆ بە عسى
 لە سىببەرى خۆت ئەترسى
 پىتشت وايە پالەوانى
 ھانى ھانى ھانى ھانى ھانى
 دنيای پر كـرد چەق و لوورە
 وتت كـورد لەو ديو سنوورە
 ئەگەر دوژمن ھىندە دوورە
 بۆ تۆقىيوى لە بارزانى
 ھانى ھانى ھانى ھانى ھانى

* * *

لىئوژە، ۱۹۶۵/۱۲/۲۹ - ئەم چىرۆكە بەسەر ھاتى پىشمەرگە يەكى پيرە كە بۆى گىپراومەو و منىش
 كروومەتە شىعر. لە ئىزگە خوتىرايەو و لە رۆژنامەى خەباتا چاپ كراو:

چۆن بوومە پىشمەرگە

نامووس پارازتنە

لە مـيـژە نازانم كـە يە
 ھەر ئەمان بىست شۆرش ھە يە
 ئەيانگوت كـورد راپەريو
 پرزەى حـوكـمـاتى برىو
 پىنج شەش گەنجىشمان ديار نەبوون
 ئەمانزانى بۆ شۆرش چوون
 بەلام ئىمەى پىر و بەسال

مابووین له ناو مال و منال
وتمان پیرین و نهفهسته‌نگ
نه‌مان ماوه تا‌قه‌تی جه‌نگ
که‌س کاری به ئیمه نییه
ئهم به‌ردا و به‌رده‌ی بۆ چیییه!
ئاگره سووره له خۆم دووره
مه‌سه‌له‌ییکی مه‌نشووره

* * *

ئاغامان یه‌کی زگ زله
خودا و دینی پاره و جله
تیر ناخوا ئه‌ئیی که‌ندوه
بۆ فلسفیک گیانی دهرچووه
چه‌ندیک هه‌ر ته‌هات و ئه‌چوو
جار‌جار دوو سی رۆژ ون ده‌بوو
رۆژیک ته‌ش‌ریفی هاته‌وه
به‌تفه‌نگیکی خه‌لاته‌وه
به‌ دوو ریز فی‌شه‌کدانه‌وه
به‌ فی‌زهات به‌ لامانه‌وه
وتی دوینی چوومه‌هه‌ولتیر
سه‌فه‌ریکی به‌ خیر و بیر
پاره و چه‌کیان زۆر داوه‌ پیم
منیش له‌ش‌تی و ئه‌گه‌ریم
وا عه‌سه‌که‌ر دینه‌ ئاوی

براتانن خـــــــۆم ئاســـــــايى
 موسوولمانن، كورى چاكن
 عــــارهب دەس و داوین پاكن
 مــــهلای دیش هاته بهرهوه
 مــــیزه زى زل به سه رهوه
 فهرمووى مه ترسن خۆم زامن
 عهسكهرى عارهب ئيسلامن
 فهرقيان نييه دهگه ل خۆمان
 وهك برا باش ئه بن بۆمان
 زانيمان ئاغامان جاشه
 به ناچارى گۆتمان باشه

* * *

چل عهسكهرى هاته ناومان
 خوويه چى هاته بهرچاومان!
 قهت پيسى وامان نه ديون
 پيت وابوو مشكه تويون
 ئيسك قورس و رها گران
 تهوت له گه ل شه يتان بران
 هه ر به ع به عيانه وهك كاوپ
 به چه لته چه لت و زمان شر
 به ئاگرى چه رخييان تهوت: نار
 ئاغايان ناو نابوو: حومار
 برسى و دز نه چوونه مــــالان

تهبهكـيـان ئهـبرد به تالان
پاوكهـي بهر مـریشكـيان ئهـبرد
ههـر باسـي ناكـرئـي چـيان ئهـكـرد
نه نوـيژ نه دـين نه ئـيـمـان بوو
مهـلاش لـيـيان پهـشـيـمان بوو
ئـهـي گـوت ئـهـمـانه كـافـرن
كـافـر لهـمـانه چـاتـرن

* * *

رۆژئـي ئاـغا چـووبـووه هـهـولـيـر
به مـلـي شـكاوـي و چـاوـي كـوـيـر
ئـهـرزاق و دـينار بـسـتـيـنـي
هـيـنـدهـي تـریش عـهـسـكـهـر بـيـنـي
بهـيان بوو، لهـلـاي مـهـلا بووین
له بـيـري چـارهـيهـكـدا بووین
چـهـند كـهـسـيـك ئاـغا بـدوـين
ئـهـمـانه لـامـان نهـمـيـن
له پـرـيـكا له مـالـي مـوـخـتـار
بوو به قـيـيـژه و زـيـره و هاوار
كـهـبانووي مـوـخـتـار خـۆـيهـتي
بهـگـريـان داد و رۆـيهـتي
بانگـمان ئهـكـا ئهـگـهـر پـيـاون
كوـا نامـوـسـتان بۆ وهـسـتاون!
وا عـهـسـكـهـر زۆرم لـي ئهـكـهـن

نه مگه نې نام ووسم نه بهن
 ئیتر ته م هاته سهه چاوان
 دهنگ نه کوردن ببوووه تاوان
 له سهه نام ووس خوین هاته کول
 ده می کیورد گه یشته سهه دل
 ویکرا ده سمان دا خه نجه ران
 به ربوینه گیانی عه سهه ران
 مه لاش به خوئی و تی لایه
 نه یوت بیان کوژن خه زایه
 کی جوندیه کی سهه کهت نه کرد
 تفه نکه که ی بو خوئی نه برد
 هه تا له چنگمان خه لستن
 چارده که لاکمان لی خستن
 نه وهی مان، لاقیان ببوه چوار
 پیخواس قاچان دیان به ره و شار
 قیره قییری یابه له و ناوه
 هه ر نه تگوت به رازه راوه
 دوابی عه سهه رمان بریه وه
 نام ووسی خو مان کریه وه
 نامانه چال هه رچیه کمان کوشت
 نه مجا که وتینه خو مان گشت
 له نوین و هی نندیک ورد و پرد
 هه ر کهس سووکه باری بارکرد

مننال و ژنمان دایه بهر
 بهره و شوویش بووینه کوچه
 بهرهمی شه و هه راماان
 خه تای کهوته سه رئاگاماان
 گیرا و له جاشه تی کهوت
 شهش هه مانگ له هه پسا خهوت
 ویتل کرا، نه جو، نه کایه
 ئیستا جاشی بهرهمه لدایه
 دوژمن هاته سه رگوندی چوئل
 ریکی کرد دهگهل خاک و خوئل
 بردیان هه رچی به کاریان بی
 با بیخوئل ژه هری ماریان بی
 مائی دنیا چلکی دهسته
 شهرف و ناموس مه بهسته

* * *

هاتووم تا ماوم بی وهستان
 نه به پیشمه رگهی کوردستان
 قه دری شوویش و لای منه
 شه ری ناموس پارازتنه
 مه لین پیربووی گهنج بوومه وه
 له سه ردا تی هه لچوومه وه
 سا شه رته به شه رتی پیاوان
 ناوم بخه مه ناو ناوان

ڪارٽڪ به سهر دوڙمن بيٺم
 چهرميان له دار بهالٽيم
 له ميڙه به عهسڪهر فيرم
 نابي يه ڪييان لئ ببوٽرم
 به زهم به دوڙمننا نايه
 نايڪهم به ٿاگري بن ڪايه
 هه تا دوڙمن به رباد نه بي
 تا ڪوردستان ٿا زاد نه بي
 تفهنگ له شان ناکه مه وه
 ٿاور له خوم ناده مه وه

* * *

ليوڙه، ۱۶/۱/۱۹۶۶ - دوڙمن زوري شايي به فوجي مڱاوير بوو تا له شهري پينجوتنا زور شپزه
 ڪران. بهو دهمه ته قهيه گالتم به مڱاوير ڪردوه له دنڪي پيشمه رگه چاپ ڪراوه:

دهمه ته قهيه باپير و پيروت

ب: مام پيروت ڪزي؟

پ: ليم گهري باپير

ٽه لئين پاپه تي بوونه مڱاوير

مار ٽه خون، ٿاگر ٽه نينه باخه

مريشڪ ٽه دزن وهڪ رپوي و چه قهه

ب: پيروت بي دنڪ به مڱاويري چي!

په لڪي پياز و سهري سيري چي!

له پينجوتن ٽه وهي به مان ڪراوه

له هیچ ده‌ورانیک وا رووی نه‌داوه
 ده‌لک نه‌ده‌ژیا له پاش مغاویر
 واقور ئه‌پیتون به‌زاز و موشیر
 پ: دهم خو‌ش مام با‌پیر دیاره هه‌رایه
 ب: سه‌یره له‌و ده‌شته جاش به‌ره‌ه‌ل‌دایه
 ترومبیل نه‌ما به‌پاشوو هه‌ل‌دین
 زابت له شوتنیان به‌پلار و جوین
 یابای عه‌سکه‌ره و زه‌رینی جاشه
 ریتوی مر بووه و لاشه به‌لاشه
 موشیر ناوی خو‌ی له بیر چۆته‌وه
 به‌زاز چاویلکه‌ی لی به‌ریوته‌وه
 پ: بیستومه به‌عسی دینه هاواریان
 ب: له بیریان ناچی دهردی پیراریان
 په‌مه‌زانیان گرت به‌له‌شی خاوتین
 تازه دین خو‌بان ده‌ئاگر داوتین؟
 هه‌ر که‌سی جاریک شه‌قی کوردی دی
 دهرس وهرده‌گری، که‌ر نابی چیدی
 پ: یه‌کی تریش هه‌س، بلتی بو‌ی بکا*
 ب: با که‌چهل دهرمان سه‌ری خو‌ی بکا
 وه‌گیان تو‌پیرۆت گشتیان هه‌ل‌بستن
 هه‌ر خو‌مان یه‌ک بین پیمان ناوه‌سن

* نیاز عه‌بدولناسره.

پ: دلت خوښ کردم، خوښ بی مام با پیر
هه ی په حمهت له تو و نه حلهت له موشیر

* * *

لیوژه، ۱۹۶۶/۳/۳ - موشیر عارف شهکری شکاند و قهولی دا که له بهاردا کورده کان خه لاس دهکا،
گالته م پچ کردوه، له دهنگی پیشمه رگه ژماره (۱۱) دا چاپ کراوه:

دهمه ته قه ی پیروټ و با پیر

پ: با پیر ته تبینم که یفت زور سازه

ب: پیروټ دنیا که راوه به رازه

شتی وا ته بیهم کهس نه بیستوه

وا دیسان موشیر شهکری فهرمووه

پ: ته لئی چی! ناده ی

ب: ته لئی تا به هار

کورده ته توینمه وه وه کو به فری پار

پ: با بهس بودرئی ته وه چوار ساله

هه ر دای ته بهستی و نوټرئی به تاله

خوزگه ته و دایکه ی که ری هینا با

له دهس منا با و بارم لئی نابا

بوچ له ناو فهسلان له به هار گیره!

ب: به هار به هه شتی نیره موشیره

چه ندیک ته شریفی به ره و میسر کرد

جوزیان پیوه کرد له خسته بیان برد

لای وایه ته و جار پیمان ته وټرئی

له کۆشی خه لکا گوێزان ده ژمیری
 پ: خو ئیژن کاکه ی زۆر حالی شپه
 له شکری قپه و له مشت و مپه
 ب: با تیر باویر له خو بان ده رکهن
 مه گهر تا پایز هه رخۆل وه سه رکهن
 پیشمه رگه خو ش بی هه زار هیندی دیش
 بۆمان بین، سمیل ئه ئینه سه ر ریش
 ئه و با به بیان مرد به جاش و به فیل
 کوردستان پیس که ن توتکه سه گ و دیل
 پ: ئای هاته بیرم، جاشوله چۆن!
 ب: که توونه لوشمه و له شوین کای کۆن
 سه گ کلکیان لی دا سلار ئه بنه وه
 ناگه نه به هار مردار ئه بنه وه
 پ: با پیر من ئه لیم با بینه لای من
 کای عاره ب نه خو ن بینه سه ر کای من
 ب: ئه گه ر تیگه بیان جاشک نه ده بوون
 به ره و توپینی خو بان نه ده چوون

* * *

لیتۆزه، ۱۹۶۶/۲/۲۴ - حیزبی به عث له سووریا ئینقلابیان له سه ر به کتر کرد و تیک به ربوون و ببوه
 شه ره سه گ، ئه مه م له سه ر نووسین، به لام بلاو نه کرایه وه:

ده مه ته قه ی پیرۆت و با پیر

پ: با پیر تو له کوئی؟ رادیۆنت بینه
 ئه لی له شاما کوشتار و خوینه

ب: دهی دهی، مام پیروژت پیتی ناوی پهل
 به عسی تیک به ریون شه ری سه گه له
 به کتری نه درن له مشت و مرا
 عه فله قی باوکیان فلقه ی لی برا
 پ: عه فله ق کامه یه!
 ب: نه و فله ی پیرار
 موشیر عارفی کرده سهر کومار
 پ: به لی راست نه که ی که وایی با پیر
 چیدی له به عسی ناترسی موشیر
 ب: ته ری تی ناگه ی! چاتر ترساوه
 ده سنوژر رانگری و پزوی پساوه
 نه مانه ی ئیستا له شام سه رکه وتوون
 بو سه گ خنکاندن له کل ده رکه وتوون
 موشیر فیته ی خوی زور باش ناسیوه
 پاشووی گیروده ی ته له ی ته قیوه
 نه زانی به عسی چهن شرو درن
 راویان بو نه وه و که ولی نه کرن
 پ: مام پیروژت نه مگوت کورد وه جاغ زاده ن
 کن ده ستیان لیدا نه جاتی ناده ن
 نه وانه ی قاچی کوردانیان نه گه ست
 وه ک سه گه خویری، لیک هاتوونه ده ست
 له و سه گ سه گینه جاشک چی نه لئین
 ب: گوئ نه بزویین خه ریکن هه لئین

موشیری باوکیان ئەوه حالی بئ
 جاش چۆن ئەو پیری خړی نالی بئ
 نه قیزی زۆره و کاوو جو که مه
 تا به هار دادی ژینیان حهسته مه
 پ: خو من کام زۆره له موشیر بهر بن
 با بینه لای خوّم بهس کوری که ر بن

* * *

سووره بان، باله کایه تی، ته شرینی دووهه می، ۱۹۶۶- برابیم ئەحمه دی محامی که به بله ی ئەحه رهش
 مه نشووره، ماموستای جاش که کانی شیست و شه شه و جاریک شینه و تاویک سووره و له نیشتمان
 فرۆشیدا دهستی هه موو خاینانی له ته خته بهستوه و به دار له پشتدانی بیگانان قاچی کوردی گهستوه.
 به لاهه تی که هه وای پیاوه تی له سه ری دابوو شیعیکی له ژیر ناوی (شیرن به هاره) دا هۆندۆته وه که زۆر
 شیعی چاکه و جیگه ی خو ی کردۆته وه، به لام له دوا ی ئەو، که فیری بیگانه په رستی و ژبانی پهستی
 بووه زۆر جاری فه رموو «شاعیر بئ بارن!» چونکه خو ی باری پیشووی هه لوه شاندا و پاشووی جووته ی
 ئەوه شاندا، له وه تا بووه به جاش قه ریحه ی مباره کی هه ر له دهوری ئاره زووی بیگانان ده گه ری و به بلو پیری
 دوژمنانی کوردستان هه لده په ری. شیعی بو نایه که شیرن به هاره که ی پیشووی بشواته وه. وا من به
 خیری خوّم به گو پیره ی باری ئەم پۆی بۆم گو پیره:

شیرن به هاره

شیرن به هاره، به هاری شادان
 خو شه مه یخانه و بابۆله بادان
 تازهم زانیوه پاره ی زۆر تییدا
 گه ل فرۆشتن و له ریگه لادان

* * *

شیرن بۆت بکه م باسی جوانیم
 خوّم له کورد گو پیری هه تا توانیم

ئىستە نانخۆرى دەستى بېگانەم
جارىك بەغدايى، رۆژىك تارانىم

* * *

شىرن بت دىيام لە «كافەى شمشاد»
چۆنم را ئەبوارد سەرخۆش و دلشاد
نىشتمانم دا بە ويسكى و كۆنياك
گوئى نادەم بە كەس، هەرچى باداباد

* * *

شىرن، لە بەغدا دەگەلّ منا بى
سەرخۆش رابوتىرىن لە «حەمورابى»
ئەوسا تى ئەگەى ژيان چەند خۆشە
عەقلىت دىتە سەر، ئىتر كورد نابى

* * *

شىرن لە تاران قەسر و سەييارە
دىمەو بەغدا، دىنار هەزارە
چىم لەنان و دۆى پيشمەرگايەتى
كى لە كىودەژى رەنجى خەسارە

* * *

بژى بۆ پارە، مەمەرە بۆ ژيان
هەر مەلئى كوردم تا نەكەى زيان
لە خەشەى دىنار دلت نەلەرزى
لەزەت بۆ لەشە نەوەك بۆ گيان

* * *

شیرن بۆت بلّیم باسی نیهانیم
به بی هوده چوو ژیانى جوانیم
من و کوردستان کوجا مه‌رحه‌با
به‌لام داخه‌که‌م، به پیری زانیم!

* * *

شیرن، حاکم بووم ده‌ستدار و توانا
خۆشى له دلا، زیر له گیرفانا
به هه‌وای کورسی کوردایه‌تیم کرد
بۆ ریش ئه‌گه‌رام سمیلّم دانا

* * *

شیرن تۆیه بی له‌مه به‌ولاوه
کورد و کوردستان ئه‌نیمه لاوه
کئى بلّی کوردم ئه‌یده‌م به گرتن
ئازادی‌خو‌ازی خه‌یالی خواوه

* * *

مانگی ۱۹۶۶/۱۱ - شیعریکه پیشکیش به مامۆستا بله کراوه و

له خه‌باتی ژماره (۴۹۲) دا چاپ کراوه:

کوێخای به‌که‌جۆ

بله‌ی ئه‌حه‌ره‌ش جاشی ره‌نجه‌رۆ
وه‌کیلی عاره‌و له‌سه‌ر «به‌که‌جۆ»
چهند جوانت لی دئ موی سپی و پرووی ره‌ش
نۆشی گیانت بی که‌نگر و که‌ربه‌ش
نه‌قی‌زته‌ ئه‌وی ریگه‌ته‌ هه‌ورازه

دهک پيـرۆزت بـئ کـورتانی تازه
پيـری ئاخـرشهـر و تهـنت فرۆشت
ئابـرووت گۆـپیهـوه به شهـراب و گوشت
چوویـه باوهـشی دوژـمنانهـوه
خول ئهـخۆی بهـلای قاتـر خانـهـوه
زۆر هـهـرزانت دا شهـهـرم و وـیژـدانت
کـویـرت کـردهـوه مـالی باوانـت
ئهـحهـی باوکـیـشت تۆ ئابـرووت برد
بـیری لـی بـکهـوه مـامۆـستا چـت کرد
نرخـی نـیـشـتمان پاره و جو نییه
نـیـشـتمانی کورد مـولـکی تۆ نییه
گـهـر ئابـرووت بوو بـئ! ئهـوـیـشت دانا
سهـلا له ئهـقـلت مـامۆـستای زانا
هـهـزار خـایـینی وهـک تۆمـان دیوه
به ئاوات نهـگا و له رـئ تۆـپـیهـوه
کورد هـهـر ئهـمـیـنی و مافی دهـسـیـنی
یادی تۆش ئهـکا جار جار بهـجوـیـنی

* * *

سورهـبان - ۱۹۶۸

دهـمهـتهـقهـی پـیـرۆت و باپـیر

پ: مام باپیر توورهی؟

ب: ههـر توورهم و بهـس؟

پ: له سه رچی؟
 ب: له داخ جاشوولهی تهرهس
 گازم لی نه گری، لووشکه نه هاوی
 پ: دهیسا بیفرۆشه وه بۆره پیاوی
 ب: بۆ خۆی خۆی فرۆشت پیتار وه پاره
 ناو کورتانه کهی پر له دیناره
 پ: کام جاش؟ شینه که یان هیینه کهی رهش؟
 ب: دیزه و پیتی ئیژن جاشی شیست و شهش
 مامۆستامان بوو، بۆ کورد کوردینه
 مالی رماندم، هه ر ئه یوت بیته
 برنوی پی کریم، شه ری پی کردم
 بۆ هه مه دانیش له گه ل خۆی بردم
 گه راندمیه وه بۆ شه ری ولات
 منی تووش کرد و خۆی به شه وه لات
 له ناو ته ویله ی عاره وه خزیه
 ئیسته جه هه ندهم هه رچی دزیه
 بۆته دوژمنم، یه خه م به رنادا
 وه زۆر ئه یه وی ره نجم به بادا
 ئیژنی کوردستان ئه بی شیمال بی
 جاشک جه حش بی، وه ره ته عال بی
 عاره و بیته ناو کوردستانه وه
 کوردیش دهر به دهر وه کتیوانه وه
 دهک یاخوا بهش خۆی ره نج خه ساری بی

ئەو جۆبەي ئەيخوا ژەهرەماري بئ
ئەو زۆلە كوردەي جاشي دوژمنە
گاز لە كورد ئەگرئ گۆري كوشتنە

* * *

سوورەبان، ۱۹۶۸/۳/۲۱ - جاشكەكاني مامۆستا برايەم و مامۆستا جەلال تالەباني
لە بەكرەجۆ گۆيزرانەو چەمچەمال و كەركوك، ئەم سروودەيان بۆ نووسراوە
كە هەموو بەيانبەك ببخویننەو:

بەكرەجۆ

بەكرەجۆ مەفتوونى تۆم و شىپوتم بىر كەوتەو
پەينى وشك و شال و قاشاغت بە كاوو جۆتەو
من لە زىكر و فىكرى تۆ خافل نەبووم وا تى نەگەي
چەمچەمال و شارى كەركوك تۆي لە بىر بردۆتەو
بەو رەئىسەي عەسكەرىكى هىچ نەزان و مل هورە
جۆبەكەت جۆرئ لە زگما ئاگرى كردۆتەو
ئەو هەموو بىرە و شەراب و ئارەقەي پىدا دەكەم
قەت گرو گلپە و بلئىسەي تاوئ ناكووژبەتەو
باسى خەمبارى و كەساسىم هەر مەكە، ترسم هەيە
جئ نەقىزەي تىرئى قايد فىرقە پىنج بوكلتەتەو
سوئند بە بەزاز و بە يەحيا و مەرقەدى مەرحومەكە
دوور لە تۆ هەر كەس شەرابى خواردەو دەرشبەتەو
ئىمە رۆلەي عارەبين، هەرچەندە كوردن داىكمان
روحى بابان سەد هەزار سالىش لە بىر ناچبەتەو
بئ قسوورە، چەند جەسوورە جاشي بئ پالووى بلە

وا له پتی کورد کوشتنا لاشی له خوین نه تلپته وه
به سیه ته عنهم لی مه ده هر جاشه که ی جارانتم
هینده حیلتم بی هه تا نه مجاش مه عاش نه درپته وه
شهرته شهرتی جاشه تی بی سوورباش کۆمه گ بکات
ناوی کوردستان شیمال بی و ناوی کورد گوم بیتته وه
وه رامی پیشمه رگه :

جه حشی وه حشی بووی له تاوی پاره بیر ناکه یته وه
جهنگی کوردستان نه میتنی جاش به لاش ده خولپته وه

* * *

شیخ حه نه شی عاره ب جاشکی خالیدی کوری وه لید بو، رۆژی ۱۴/۴/۱۹۶۷ له گه ل ۵ جاشکی
هاورده گزی خۆیدا کوژرا. به غدا بۆی که وته شین و شه پۆر و به هه زاران عه سکه ر و جاشی کورد و عاره بی
به تۆپ و ته یاره و زریپۆشه وه ناره سه ر پیشمه رگه ی ده شتی هه ولپیر، فارس باوه و پیشمه رگه
قاره مانه کانی هه والی، کارتیکیان به سه ر حکومه تی به غدا هینا، بانه یی ده گه ل که ری خۆی نه کردوه وه له و
باره وه نووسپومه :

ده مه ته قه ی پیروۆت و باپییر

پ: دیارنه بووی باپییر له کوۆ بووی به خیر؟

ب: به خوا مام پیروۆت چوو بوومه هه ولپیر

پ: دهنگ و باس چبوو؟ چۆنه نه و ناوه؟

ب: دنبا شباوه، حه نه ش کوژراوه

پ: حه نه ش یانی چی؟ کام جانه وه ره؟

ب: جاشکی وه لید بوو نه و پییره که ره

لوشکی نه هاویشت، نه یگه زتین به دهم

لووله ره شاشیک نارديه جه هه نده م

حوکما تیش کیتیچی که وته که وله وه

بۆ تۆلەي باوكى كه وته ههولەوه
 ئيزگه كەي به غدا هەر هاواريه تى
 شينى بۆ كلک و گوپچكه ي لاريه تى
 چاو به گريان و خوين به دهمه وه
 فەرموى سەرى كورد پان ئەكەمه وه
 مغاوير هات و تۆپ و دەبابه
 ههروا گابۆر بوو، يا وهيلي و يابه
 جاشوله ي كورد و عاره به پرووته
 بهو دهشته و هربوون به زه ره و جووته
 عەسكەر لىي ئەخوړين بۆ تۆلەساندن
 پيشمه رگه ي خوشمان باش تىي گه ياندى
 ساعيقه پهل بوو، دەبابه شكا
 حەيائ نەماوى مغاوير تكا
 جاشه كورد كلكى به گه لۆزه وه
 وه ليد پەين و خۆل به لمبۆزه وه
 كورتان به جى مان، عه گال بلاو بوون
 كلاو بى سەر بوون، سەر بى كلاو بوون
 سه تيان لى تۆيان له سۆنگه ي حەنش
 سەرى شكاويان بۆ ماوه و پرووى رهش
 پ: بۆ حەمه ي سابير بۆ وايان نەكرد!
 چەند جاش تۆپتيرا، هەر باسيان نەكرد؟
 ب: پيرۆت هۆشت بى، حەنش عاره وه
 جاشه كەرى كورد چۆن وه كو ئەوه؟
 جاشيك وه زمانى خويان بزەرى

ههزار جاشی کورد دهسهری گهړئ
جاشی کورد بۆ بار، عاره ب بۆ بهره
جاش که تی ناگا جسنا تی که ره

* * *

گه لاله ۱۹۶۸/۶/۲۶

قه وانه شپه

بوو به ههزار و چوارسه د سال
له گه ل عاره ب بووینه یهک مال
خپوی قیبله و کیتا بیکین
وهک ده لاین به ره بابیکین
به لام ئه و برای ئیسه لاهم
ئه و کاکه نی ره زه لامم
هه رچی هه م بوو بردی بۆ خو
منی کوشت به هه رزن و جو
به فه رم ووده ی ئه و له ژینا
هاوبه شین له شاییی و شینا
شین بۆ من و شاییی بۆ ئه و
من ئه بی له پ ب م، ئه و قسه له و

ئه گه ره داوای نان و ئاو که م
ئاره زوی به رگ و پیلانو که م
بلیم برای هاودینه که م
هاوریکه ی له میژینه که م

به ناشكوری نالییم براین
 ناچاریان كـردم تیک خـراین
 له ریگهی خوا و قورعانه كهت
 خیری دین و ئیمانـه كهت
 سه د به کی له داهاته كهـم
 چۆریك شیرى ولساته كهـم
 هه زار به کی له نهوتی خـم
 پیـم كهـرم كهـه بی نان و دۆم
 با بهس كـویر بـم بی پروناکی
 با پیت بلـیم كاکی چاکی
 ئەلی هه ی له دین وەرگـهـراو
 كـورد و بهرگ و نان و پـیـلاو!
 وه دیاره بوویتـه «شـعووبی»
 ئەبی له ریگه دەرچووبی

هه ره شـیـخی ئەزهـره وه
 كـی مـیـزهری به سهـره وه
 مـر دهـكـرین له گـۆشت و پـلاو
 پـر دهـكـرین له پاره و دراو
 وه ها تیـژ دهـبن سهـردهـكـهن
 فتـوای كاـفریم دـردهـكـهن
 پاش فتـوا، لهـم كـوردـستـانه
 فرۆكه و بۆمـبـابـارانه

تۆپ و دهبابه و شییست تییره
خوین پشستنی لای و پییره
کوشستنی ژن و منداله
بژیومان هەر خوینی ئاله
مزگه و ته کهم ده پرووخیین
قورعانه کهم ده سووتین
سه ره نوی تالانم ده کهن
هه رزن و جویه کههش ده بهن

ناچارم ئە کهن بیمه دهنگ
په لامار بهرم بۆ تفهنگ
که ئەشچم تۆله بستینم
وهک پلنگی چهنگ به خوینم
دوژمن خو ناگرئ له بهرم
خوینیان راده مالتی، تهرم
ئه بیته قیرقییری یابا
یابا کهه زانی دهرنابا
ئه مجارهش وهک چند هزار جار
قهوانه شپ ده خاته کار
دیسمان مهلا و ئایهت دین
له سهه ر ئیزگه بۆم ده خوین
عه ره ب و کورد برای دین
ههردووک دوعای یهک ئامین

كهى رهوايه ئيسلام كوشتن
حهرام كراوه خوئين پشتن
منيش بهسته زمان و فهقىر
ديسان له تهپكه نه كهه گير
به دوو درؤ دهه خافلئين
هه تا دهرفهت و دههس دئين
ديسان نه زورنا و نه و پيکه
ديسان هه مان فاک و فيکه

ئاخر ناليم جارتيك و دوان
تاكهى بيمه مهري بي شوان
تاكهى به درؤ دهه سخه پؤ به
هه تاكهى هه ره نهجه پؤ به
بوچ من بكوژريم رهوايه!
تاكهى سه ما به و ههوايه!
بوچ نهجه خيوى نانى خوم!
بو نه خوئينم به زمانى خوم!
بو نهوتى خوم دههس خوم نه خهه!
بو خوم رزگار نه كهه له خهه!
بوچ مالى خوم ديارى نه بئ!
بو به شم به كججارى نه بئ!
من چم ههيه باله لام بي
عه ره ب پروا و ههه ئيسلام بي

له خـاڪم دهـرچـي و له پـيدا
 قـهـوانه شـپـهـي خـوـي لـيـدا
 ٺـهـو رـوـڙـهـي چـارهـي نـابـيـنـم
 خـاـوهـنـي ٿـيـان و دـيـنـم
 تـاڪـهـنـگـي بـرـسـي و لهـٿـيرـبـم!
 بـا تـاويـڪ ئـيـسـلـامـي تـيـرـبـم
 ٺـهـگـهـر کـورديـش بـن بـه پـيـا
 و هـڪ گـهـلـانـي خـودا پـيـدا
 هـيـچ زـيـانـي بـو پـهـز نـابـي
 قـهـت لهـلـاي خـوا نـاـحـهـز نـابـي
 * * *

رؤڙي ۱۶/ ۱۹۶۸ - له ٺاههنگي بيروههري دامه زانندي پارتي له پردي گه لاله خويندرايه وه:

تیتل و بیبل

نه قلی مام گورگ و خو له قور نانی
 نه نک و باپییره کان ده یانزانی
 خواردنی تیتل و بیبلی بزئوکه
 باسی خومان و کونه چیروکه
 * * *

په نجهری عاره بی له میتر ساله
 به سهری قووت و لاقی بی کاله
 دوازه مانگه چ خوم، چ مندالم
 بوی نه چه وسیمه وه و ٿیان تالم
 خاڪه کم زور به پیت و دهسکه وته

دهغلله، ئاژاله، تووتنه، نهوته
 چهند بهری لیرهوار و چهند میوه
 بهرکههت لهم ولاته باریوه
 سهرو بهر پیم رهنیو دهنی سالی
 گهسک و قامچی نههینی، نهیمالی
 خاکی خوئی ورده رهمل و خورمایه
 نارهقهی ریش دهکاله گهرمایه
 کۆشک و پانکهی کپی به پارهی من
 هیشته ههر لای کریتته چارهی من
 قهندههاریم کرایه نان بوئه
 خوربهکهه م بوو بهقاتی جوان بوئه
 دهلی رانکت شرۆله مهم بینه
 پر له نهسپتییه جلکی پر پینه

پای نهبویرم منیش بهکهشک و بهروو
 نیعمهتی خوایه چش له برش و کهروو
 نهچمه شار باره داری بفرۆشم
 لهشی رووتم به جاوی داپۆشم
 شورتهیه، عهسکه ره، نههشت و نهۆ
 ههر کهسهی رام نهکیشتی بۆ لای خو
 عهسکه ری و باج و دۆنم و خاوه
 حاکمیش جاری کاری پیم ماوه
 دهم دوینن به «یا زمال» و «ولهک»
 باسی ناکری بهشم لهحه پس و کوتهک

هيشته پي ناشكوريم و نانالم
ههول ئهدهم بو بژيوي مندالم

كه چي سهرياري ئهم هه موو دهرده
تاوي نا تاوي پيتم دهلي جـهـرده
بو كه مت پييه! بو درهنگ هاتي؟
بو ژيان نابي زور كـز و لاتي!
جووله كه ي دووهه مي و به لاي سيهه م
دهتكوژم، ناشلي پيتم كه من كيتهه م؟
كه ئه بيني له تان و پوكه وتووم
داني چي پرن له خواردني بيچووم
تيتل و ببلي دهوين و فيلبازه
كوون دهچي و ديتسه جي يه كي تازه
به كي شينه و دهلي ئه من پاشام
كوري پيغه مبه رم، نزيكي خودام
به كي تر ديت كه شينه ناميني
گوشته كه م خوشه بوم دهلووريني
ئينه ني و ئينه نام و سووربوژم
خيوي به زمي ته مووزي پيروژم
ئه و دهچي، گورگي زهردو ئه بله ق دين
به چكه عارف له شويني عه فله ق دين
ره وه گـورگن ئه وي دهروون و دين
خو ده گـورن هه تا نه زانين كين
هه رچي هات پيتم دهلي ئه من چاكم

له وهرم پيښه بټ و شير پاك
هينده ماوم هه تا له پشت چه په رام
دهر كي لي دانه خهم، بزانه خورام
وهك يه كن بزمه زهره و سوور و كه وه
دهردي كا برا گوتي عه ره و عه ره وه

گه لاله، ۱۹۶۸/۹/۱۱ - يادي هوت ساله ي شورش:

به سه رها ته كه م

نه و كورده ي ئيس تا ژير ده سته
به خو ي نازاني و بي هه سته
هينديكي سووره و هينديكي شين
هينديكي هه تي نه گه يون چين!
زوريه ي نوقم ي ريش و پرچه
پيت وايه نامم و زاي ورچه!
ماموستا و خوينده واره كان
شامار و شاده ماره كان
دهبن به جاش، خو ده فروشن
بو دوژمنان تي ده كوشن
هه لوه داي كورسي و دراون
هه ست ناكه ن هوره لي دراون
به بي سور لاق ي خو ده برن
مردن بو خزم و خو ده كيرن

گشستی پاشماوهی پیاوانن
نه ته وهی خاوهن ناوانن

* * *

با پییره کلمان له زوودا
به ناویانگ بوون له میژوودا
تازایه تی و کورد دوانه بوون
ترسینه ری بیگانه بوون
مساد و کسه یانی زوو منم
زال و گییوو و برزوو منم
بناغهی زهند و ئاویتستا
له سهر په نجهی من راویتستا
ئهوسا بوو، یونانی و ئاشوور
ناویان نام کوردی خاوهن زور

به لام رژژیک گهردوونی دوون
هه لی داشتتم سه ره و نخوون
و شتتری پی پان پیی لی نام
زهروه رهشکه دمیان تی نام
خوینیان مژیم، له هیز که وتم
تریاکیان دامی لیی خه وتم
خست میانه قهسه سه وه
دیل بووم به دهست ناکه سه وه
په ردهی رهشیان به سه ردا دام

كەس نەيزانى مەردم يا مام
 بنووس كەوتە دەستى دوژمن
 سەگەل شەيشانە گيانى من
 گوتيان كۆرى جن و دىوى
 چەتەى، دزى، سەرزىوى
 حەلالە نامووس و خوئنت
 بوئىمەيه جىگە و شوئنت
 لىم حەرام بوو حەلالى خۆم
 بوومە غەربب لە مالى خۆم
 سەتان سالا هەتائەمپۆ
 من مالتوئىران و رەنجەپۆ
 سەدجاران دەستاو دەست كرام
 هەر جار پتەر بى هەست كرام
 دىوہ خانم بەرباد كرا
 تەكەيەى لە جى بنىاد نرا
 بژیو و سامانىان بردم
 فېرى مار گرتنىان كردم

چووم لە مەزگەوتان بخوئىنم
 بەرەى خۆم لە ئاو دەرىنم
 پىيان گوتم قەزا و قەدەر
 نووسى لە نەگبەت نەچىه دەر
 بۆت نووسرا دىل و لەژىر بى
 دەبى شووكورانە بژىر بى

كى پروت بى و له برسان بمرى
 له دونيا پاداش و درده گرى
 به هشت جى زهركى دهر و يشه
 نه سپيون كارى له پيشه
 ژينى خى و زورى به رهه م
 پات نه كيشن بو جهه ندهم
 چوومه مه كتبه ب خيى گيانم
 به لكو دهس كه وى دهر مانم
 له و يش ماموستا دوژمن بوو
 چاوى له خى وار دنى من بوو
 دهر سه كه م به خوى داي نابوو
 چى بوم خراپه تى يدا بوو
 فى ربوم كهس دوستى كهس نييه
 تا خويه رست بى بهس نييه
 برا و دراوسى و هاومالت
 باب و دايك و مام و خالت
 گش به دو قوشه بفر وشه
 قهت بو كۆمه ل تى مه كوشه
 نه گهر بل تى كوردم په ستى
 به لايه ره گزه ز په ستى
 نو كهرى بي گانه كوردن
 به شى كوردده هه تا موردن
 ناز ادب و نى نيشتمانت
 بده به دراو بو گى رفانت

قـــــاپه ئاره قـــــيک له نادی
به تام تره له ئازادی

منی وا هه ژار و کـــــلـــــۆ
لهش کرمـــــۆ، بژیو خاک و خـــــۆ
زۆریه ی لهش و گـــــیـــــانم پرزیو
ئهوه ی زیندووش مـــــابوو تهزیو
وا بـــــی ده رته تان و دامـــــا
له ناو قـــــه فـــــه س نه فـــــه س بر او
مل که چ و چاو سیس و سه رشـــــۆ
بـــــی تاووتین، بـــــی له سه ره ر گـــــۆ
هه و دای هومـــــیـــــد وه ک موو باریک
ده وروبهر و به رچاو تارـــــیک
له پر گـــــوـــــیـــــم زرین گایه وه
چـــــیـــــا و چـــــۆـــــل دهنگی دایه وه
شـــــۆـــــرشی کـــــوـــــرده و بارزانی
هاته هاواری خـــــمـــــانی
شوولـــــی قـــــه فـــــه زی هه لـــــبـــــری
په رده ی به خـــــه نـــــجـــــه ره دادری
دوژمنی خـــــســـــتـــــه هه لوه لا
قـــــه زات له هه ژاران مـــــه لا
چاکی مـــــه ردیت کـــــرد به لادا
هه وری نه گـــــبـــــه تت وه لادا

تا دنیایا بی نوت مـاوه
له میژوو، به زیر نووسـراوه

کوری کورد کامه‌ی نه‌زابه‌وو
ده‌ماری پی‌اوه‌تیی مابوو
کفن به شان، سه‌ر له‌سه‌ر ده‌ست
له‌ریتی سه‌ره‌سه‌ستی ریزی به‌ست
دل‌پر و ده‌ست له‌سه‌ر خه‌نجه‌ر
تینوو به‌خوینی داگی‌رکه‌ر
تۆل‌ئه‌سه‌ستی‌ینی هه‌زار ساله
پاله‌وان ره‌نجه‌سه‌ر و پاله
ساتیک له‌سه‌ر جی نه‌سه‌ره‌وتن
وه‌شوین قاره‌مانیان که‌وتن
ژینی کـوـتـله‌بی بابه‌س بی
حیـزه‌بخـوی بی بۆ ناکه‌س بی
مردنیان ویست به‌سه‌ر به‌رزی
دل و ده‌زگای دوژمن له‌رزی
زۆله کوردی ناموس نه‌ماو
ره‌تینرا وه‌ک پووشی لافـاـو
فرۆکه‌ و تانکی تۆپ له‌سه‌ر
به‌هری نه‌دا بۆ داگی‌رکه‌ر
شکا، به‌لام چۆن شکانی!
هه‌ر خـوـی و خـودا ئه‌یزانی

کوژراین، خوینی دوژمنمان رشت
هه‌وای ئازادیمان هه‌لمشت
بای بالمان داوه له چیاادا
ناوبانگمان کرد له دنیاادا
په‌ر و پۆمان دهر ککردهوه
دیلیمان له بی‌ر بردهوه

یاباش هه‌ر له‌سه‌ر بی‌ری زوی
ماته بو‌ک‌ه‌وی له‌ده‌س چووی
قه‌فه‌زه ش‌پ‌ه‌ی هیناوه
جووتیک جاش‌ووله‌ی تی ناوه
به‌ک کۆنه جاشه و ماندووه
له زه‌ره و جووته ک‌ه‌وتووه
ئیدیش مودیل شیست و شه‌شه
له غی‌ره‌تی کورد بی‌به‌شه
له‌لای دوژمنی خ‌و‌ئ‌ندووه
به‌رگی شه‌رمی دا‌ک‌ه‌ندووه
چه‌ند لاویچیک جو‌ی بو‌بردوون
به‌نه‌قی‌زه‌ش فی‌ری کردوون
ده‌لووش‌ین تا راوم ک‌ه‌ن
دووباره تووشی داوم ک‌ه‌ن

به‌لام تی ناگه‌ن بی‌چاره
ئه‌مه ئیش‌تیای به‌فری پاره

ئەمەردۆلەگەل دویینی جیام
 کەو نەماوم، شییری چیام
 تازە بوئی ناچمەهوه ناو داو
 کوردیش دەبی بیتتە بەر چاو
 زەمان و ئەدەبیاتەتەکمەم
 گولئی هیوا و ئاواتەکمەم
 پیوستە بگەشییتەوه
 ناشی لە بیڕ بچییتەوه
 دەبی ئالای «خانی» هەلکەم
 دەگەل هەورانی تیکەل کەم
 شیعی «حاجی» دەخوینمەوه
 تۆلە لە زۆل دەسینمەوه
 گۆران و بیکەس یاد ئەکمەم
 گیانی پیرەمێرد شاد ئەکمەم
 بەگەری نەورۆزی رزگاریم
 دەسوتی باری هەزاریم
 مام یابا خەیاڵت خاوه
 چت دەس ناکەهوی لەم راوه
 سویندم بە عابا و عەگالت
 کورد نابنەوه بە ئازالت
 شیریان بدۆشی و پیی بژی
 داوای ژبان کەن بیانکوژی

داو و دانهت خـ _____ کـ هـ ره وه
له سهـ ر وشـ تـ ر بـ یـ ان بهـ ره وه

شیناوی، باله کایه تی ۱۹۶۸/۱۰/۱۶ - له رۆژی ۱۹۶۸/۷/۶ جاشکی جه لال تاله بانی و برابیم
ئه حمه د به چهک و ئه سپابی داگیر که رانی کوردستان هاتنه سهـ ر پیشمهـ رگه و له دواي شهـ ریکی شهـ ش
رۆژه. پیشمهـ رگه دوو سهـ د جاشیکی لئـ تۆیاندن، گهـ لیکیشی لئـ به دیل گرتن و له کوردستانی نازادی
دهـ رکردنهـ وه. بهـ و هۆیهـ وه نووسراوه:

دهمه ته قه ی پیرۆت و با پیر

پ: مام با پیر، ئا بئ، دهنگوباس چیه؟

ب: وه خوا، حال جاشگه ل فره خاس نییه

پ: گوايه گه ره کته بیژی خهراون؟

ب: به لئ سه رشکیاو، پاشل دریاون

هه ر لاشی جاشی کرمی و بۆگه نه

که فتگه له و دهشت قه ره حه سه نه

پ: خاسه، خو ئیژن حوکمات گۆریاوه

چۆن جاش بهر ئه دا بهم لاو بهو لاوه!

ب: پیرۆت به عسی گه ل خو ت ئه یان ناسی

پا دریژ ناکه ن هه رگیز وه پراسی

وتیان حوزه یران جئ وه جئ ئه که یین

له جۆر بنیادهم ئه مجا ری ئه که یین

شه ری هه ندرتین ده رسی داداویین

خاسی باداویین، مه یژن هه ر خاویین

که چی ئه یدوونین مال هه ر ئه و ماله

ههر مېشکې پويچه و که لله ی به تاله
 وه دهور خوږانا نه سوورپينه وه
 خه رېکن شه رمان يو نه نينه وه
 جاشگه ل شه ست و شه ش، چي بلیم؟ دوور له پرووت
 داگیراونه سه و وه ساچمه و بارووت
 بزووت نه خه نه بن کلکیانه وه
 نه ته قن وه لای کوردستانه وه
 وه چه چه ی به عسی وه گرمانا تین
 تیناگه ن نیمه نه یان ناسین، کین!
 پ: دهیسا چه یان کرد توخوا مام باپیر
 ب: له ناو ته له دا سمیان کردی گیر
 ویستیان داگیرکه ن مه لهن «جه باری»
 تیایا بگه وزن وه گوچکه لاری
 به لام نه قیزه ی پیشمه رگه ی نازا
 پی گه یشته، کاربان له کار ترازا
 هه روا جاشک بوو، بو دهر نه پیری
 به ره و ته ویله ی عاره و نه زه ری
 لوشمه ی جه لال و زه رینی بله
 ده ری خسته که وا پالوویان شله
 کوردستان خواردن بو عاره و ناوی
 با هه زار جاشکیش جووته بهاوی
 پ به لئی مام باپیر، به عسی زور کهرن
 وه هیوای جاشگه ل زه حمته دهر بهرن

شۆرش کوردستان دوزمن درینه
 مهلهی گهره که ئەم گۆمی خوینە
 ئەیشزانیت جاشک مهله نه زانە
 ئاو بگا به گوپی، بهشی خنکانە
 به عسی و جهلال و بله و جاش و ماش
 وه مانگ ئەحه پین گه مال گه ل به لاش
 * * *

شیناوی، باله کایه تی ۲۱/۱۲/۱۹۶۸ - جیژنی ڕه مه زان:

چۆن جیژنه ئەگرین؟

جیژنه، ئی وا ههیه دلی خووشه
 زۆر که سیش لێو به بار و ره شپۆشه
 ههیه دهستی ئەخاته ناو خه نه وه
 ههیشه ماته و دهسی به ژیر چه نه وه
 بهک به ناز پا ئەخاته سهه کورسی
 زۆر ده سیش وان له سهه زگی برسی
 بهکی سینی پلاو و گوشتی له پیش
 زۆری ئاواته خـوازه بو پرویش
 بهک سمیل با ئەدا به دهستی چه ور
 بهک دهسی پۆرگ ئەدا به دهسکی ته ور
 بهکی قاقایه تی ده گه ل یاران
 زۆر که سی رهش ههیه له بهر باران
 بهک جل و بهرگی تازه درواوه

يهكئى بئى رانك و پيچ و پيچلاوه
 يهك له باوكى ئهسسينى جيژنانه
 زورى بئى باوك و ويلى كولاوه
 يهكئى سهرگهرمى بهرمى رهشبهلهكه
 يهك لهناو سهنگه ره و له پشت كهلهكه
 يهك به شادى لهناو ژن و ماله
 يهك له دووربى منال ژيان تاله
 يهك له بان سینه زهرده مهه دهگوشى
 يهك به ره و دوژمنان بهسنگ ئهخوشى
 يهك له شارا به بئى ترس ژياوه
 يهكئى پيشمه رگه يه و بهسهر چياوه
 يهك له «حيزى و سهلامه تى» دهگه پرى
 يهكئى سه رخوش ده بئى به كورى شه پرى
 يهك له بئى مووسى زيره، يهك لووسه
 هوى چييه! باسى پوول و نامووسه
 يهك دهژى بو دراو وهكـوـكـردن
 يهكئى نامووس په رسته تا مردن
 كوردستان ئه و بهه شتى بئى وينه
 نوقمى ناو خوئنه، بئى سه ر و شوئنه
 ديل و داگيركراوى ئه غياره
 له هه مووى دهنگى داد و هه واره
 چه ندى چاوت ئه گي پرى دار و په ته

کوردي پيدا دهكهن به ناوي چهته
كـوئـ تهچي بهند و چال و زيندانه
مالي تا رۆژي مهـرگي كـوردانه
چهند هـزاران منالي كـورد بي باو
چاو كـز و دل پهـرۆش و سهـر شـپـواو
چاوهـپـتي باوك و كاكي گـيراون
جـيـژنهـيه ، بي ليـباس و بي دراو
چهند هـزار بيـوهـژن هـهـتـيـوباره
چاو به فرمـيـسـك و دل برينداره

لاوي پيشمهـرگه شارهزاي دهرده
بوـبه جي بهزمي جهـژني بن بهرده
دهيهوي نيشـتـماني نازاد بي
كورد هـمـووي شاد و دووره بيتادبي
چاوي پر ناوي بيـوهـژن بسـپـري
جلي جوان بوـهـهـتيوي كورد بكري
دهركي زيندانهـكان له ريسمه بهري
كورده گـيراوهـكان بخاته دهرئ
باب و كور ميـرد و ژن بهيهك شاد بن
خـهـمي رۆژاني ديلي بهرباد بن
لاوي پيشمهـرگه مهـشـخهـله و نهـگري
تاريكايي لهـسـهـر ولات نهـبـري

دلّی شاده به کاري پياوانه
لاوی وا رۆشناییی چاوانه
ئهو دلّهی کوردستانی تیدایه
خه می مالّ و ژیان له لای بایه

کوردی واش ههن دهژین به بیّ خه بهری
چی له وان دهردی هۆز و خاکه سهری
بت و قیبله ی ئه وان زگ و ورگن
هاری شوپن گۆشتن و په وهی گورگن
جیگه یان یان هه مامه یان سفره
پیاوه تی و زبری لای ئه وان کفره
دۆشه کی تووکی قوو نه بیّ نانوون
می بردن، ئاواته خواز به که بیانوون
کوردی داخیون و ده لّین کوردین
ترسه نوکین، له خشپه دلّخوردین
کوردی خاوو خلیسک و دهس به خه نه
کورد نییه زۆله کوردی لاپره سه نه
دایکی می بردی نه بوو ئه وهی هینا
غهیره کوردیک بوو، ناوه که ی لی نا
هه شه ده روپشه، سو فیه، کولکه
ریشی ئالۆزه، پرچی پر چلکه
مارگره، ئاگر و خه لووز خۆره

تیخه، کهشکۆله، زهرگه، ساتۆره،
باری شیخ و خهلیفه ههڵدهگری
بێ خه بهر زاوه، بێ خه بهر ده مری
بژی یان بمری هه زیا نباره
دین و دنیای له دهس چوو بچاره

ههیشه هه کورده خاینه و خه ته ره
هه رکه سی بیگری گۆشتی سه رچه په ره
نیشتمان، دین و ئایین و نامووس
لای نییه، هه ر ئه زانی بیتنه فلووس
قوله چۆماگی دهستی زۆرداره
دلی سه د پاره به له سووی پاره
جاشه بێ فه رقه بۆ مه جووس و فه له
کییه جاش ئه گری پاره بیئێ حه له
عارفه، به کره، قاسمه، عه فله ق
جاشی لازم بێ گووی له قه و سم ره ق
گازی بۆ ئه گری، جووته هه لداوی
ئالیکی زۆر بێ، ئابرووی ناوی
ئه وه ژه هری هه یه وه کو ماره
تا سه ری نه نجنی نییه چاره

هینده کیش خوینده واری رهش خوین
کوردی سه ر میز و مه ردی ناو نوین

کوردی چاکن له دهوری شووشه عه‌ره‌ق
 فه‌لسه‌فه‌ت بو ده‌لی و قسه‌ی نه‌سته‌ق
 ئە‌لی من بم وه‌ها ده‌که‌م، واچی
 دوژمنی‌کم له‌ده‌ستی ده‌رناچی
 پی‌ی بل‌ی، فه‌رموو وا چیا وه‌ره‌ شه‌ر
 گ‌ورجی وشکاوی دادی ئە‌و ده‌می ته‌ر
 پی‌ت ئە‌لی من! به‌کی ئە‌لی من بی‌م!
 ده‌شته‌کی تو، ده‌بی نه‌زانی کی‌م!
 کورپی پشکه‌ل ئە‌فه‌ندی، بی‌ته‌ شه‌ری!
 ته‌خت و به‌ختی زه‌مانه‌ وه‌رده‌گه‌ری!
 ئە‌وه‌ پی‌ویسته‌ لی‌ی گه‌ری، بدوی
 تا به‌ سه‌رخ‌وشی ده‌چته‌وه‌، ده‌نوی

جی‌ژنه، خو‌زگه‌ ده‌ستی ئە‌وه‌نده‌م با
 یان ک‌لاویکی سه‌خه‌ره‌ جندم با
 هه‌رچی بم ویسته‌با له‌ هه‌نبانه
 ده‌ری‌چوو‌با و بب‌ا به‌ جی‌ژنانه

بو‌مه‌لا مه‌نجه‌لیک له‌ گوشت و پ‌لاو
 بو‌فه‌قی می‌زه‌ریکی هه‌ل‌پ‌چراو
 ده‌ف و زه‌رگم ده‌دا به‌ م‌ام ده‌رویش
 تو‌زی ئی‌مان به‌ شی‌خی خو‌ه‌ل‌کیش

رېشى سۆفيم ده شووت به تايد و سيم
 سه يري ئاوينه كا بلن من نيم
 به شى حاجى درؤى زل و دس بر
 به شى ديوانه! حاو و حوو، مېره مې
 شه تى به غدايه شم نه كرده شه راب
 بو به دم كورده كانى عالى جه ناب
 خه نه بو پياوى دم به نووزه و شل
 شاننه و ئاوينه ييك و توؤى كل
 لوپ و كورتان و كاو جو بو جاش
 پالوو بو به رمل و به ريش بو پاش
 شيست و شيش زهنگوله م نه كردن به ش
 له ملى جاشه كانى شيست و شيش
 به شى داگير كهرىش گراميك بير
 تا بزاني زمان ده سووتى به سير؟
 بيرى كوردتوانه وه له سه ر ده ركا
 نه قلى بى؟ ناشى چيدى خوى كهر كا
 په مـــــــــــــــــ زانى نه وه نده بى رؤن بى
 شه شه لان گرتنى ده بى چؤن بى؟

سه د هه زار ئافه ريم و هه ي ده سخوش
 به جه وال و به هوپ به چه نك و به كوش
 بو كورى كوردى مه ردى ناوسه نگر
 له م سه رى كوردستان هه تا نه و سه ر

په مزی نازادی لای پيشمه رگه
 خاکی پوښ، لیت مبارک هم به رگه
 توی هومییدی گهله هه ژاره که تی
 توله نهستی گوند و شاره که تی
 چهند هه زاران هه تیوی باو کوژراو
 چند هه تیویاری بی کهس و داماو
 چاوه پری مژده تن که مزگینی
 جه ژنی سه ربه سستی کوردی بو بینی
 سه ر بلند بین و سه ربه خو که بژین
 جه ژنه مانه، نه ئیسته به که دژین
 گه لی کورد تا نه سیره جه ژنی نییه
 ژینی بی سه ربه خو بی نرخی چیه!
 جیژنی نازادی جیژنی کورده و بهس
 رژی کورد سه ر نهوی نه کا بو کهس
 نه وده مه جه ژنی راست و جه ژنی خوش
 بو هه موو کورده واری، بو من و توش

شیناوی، باله کایه تی ۱۹۶۹/۱/۲۷ - همده مه بین فهرج که زوله کوردیکی نیشتمان فروش و هاو بیبری
 جه لال تاله بانی بوو، کرا به موته سه ریفی هه ولیر. شیخ همده مه بین ناویکیش که لهو زولتر بوو کرا
 به قایمقامی هه له بجه:

دهمه ته قه ی با پیر و پیرو ت

ب: پیروت زوو، وهره، مزگینیم دهیه

پ: چبووه مام با پیر؟

ب: چهند جاشت هه یه؟

پ: به خوا، ههردوانن يهك دپزه و يهك شين

ب: برۆ جليان كه

پ: تو جاشكت بو چين؟

ب: دهيان نيirme خوار، پيرۆت وه تهمام

جاشولكهت بو بكهه به قايم مهقام

پ: چي چي؟ مام باپير دووپاته ي كه وه!

ب: چي چيي، پي ناوي جاشك به بره وه

موتسه ريفي ههوليير جاشيكه

پشتي به قهدهر عهنته رناشيكه

پيرۆت تو بو خوت ئاگات لي نييه

قايمقامه كه ي ههله بجه چييه!

پ: راست نه كه ي، نه ويش جاشه و شيخيشه

ئاخوره، په تكه، كوتكه، ميخيشه

پيشوو نه يانوت وه حيله بازي

كه ريك له به غدا خوي كرده قازي

تو ئييري راست بي!

ب: بوچي درويه

ئيستاش ههروايه، ماست براي دويه

له م ئالوگوري دهور و حه يامه

چوار سه ر جاش بوونه خاوهن رۆژنامه

به غداد به بيته، جاشي كوردستان

له وي گورياون، ئيسته مامۆستان

پ: سا به خوا با پیر ئەمەى پى ناوى
بىرى قايىقام له دل دەر باوى
يال جاشه كانم لووس ئەكەم وەمووس
پىم خۆشه بکرتين به رۆژنامه نووس
دێزه، رەسەنه، سمى وەك گوێزه
حه يفه پىتى نه لىن مامۆستا دێزه

شىناوى ۱۹۶۹/۳/۲۱ - به هۆى نه ورۆزى سالى ۱۹۶۹ له سه ر ئىزگه ي
شۆرشى كوردستان خويندرايه وه:

كو تكى كاوه

چى رۆكـىـك له ناومان باوه
زه هاك و دوو مـاـر و كـاوه
له پى ده شـتـان، له كوـيـستـانـان
ههـمـوـو شهـوگـارى زـسـتـانـان
وا بوو به چەندىن هه زار سـاـل
له دهـورى ئاگـردانى مـاـل
نهـخـوازه داپـيـرهـكـانـان
دنىـاـدـيـده و ژيـرهـكـانـان
لهـبهـريان كـردـوه دهـمـاـوـدهـم
زۆر شـيـرىن دهـلـىن رۆـلهـكـهـم
پاـپـهـتـيـهـك ههـبووه چۆـلـپـهـرست
جاـرـيـكـيان ههـلـيـكى دهـس خـست

رېځگای کوه ته کورده واری
 له چیا هله لیدا ده واری
 زور لیتی خوش هات هه واری نوی
 قرمی خوش کرد لیتی نه بزوی
 زهوی به پیت بوو بو کیتلان
 لیمان که و ته گهندهل فیلان
 به دم ئه یوت براتانم
 بو ئیتوه دیاری یه زانم
 ئه سپ و خوشتر یه ک ره گهن
 مارمیلکش هه ره چکه ی په زن
 رهز و په زتان بدهن به من
 من زورخوژم، ئیتوه که من
 عابای به سه ره شان دادابوو
 که ی نه یده زانی چی تیا بوو
 کوردی ساویلکه و کوردی زول
 بو یان دا له دهف و دههول
 یه ک نه یده زانی چ باسه
 ئه ویان بو لستنه وهی کاسه
 یه ک به حاووحو، مره مر
 زولش تا ورگی بکا پر
 که وتنه خاک و پای بیگانه
 دایان پیتی ئه م کوردستانه
 زه هاک به کویتخا دانرا

عـابای له شـان وهلا درا
دوو مار له سهـر شانی پروابوون
دیاری چی غهـزه بی خوا بوون
مـار تیک به ریش و پرچه وه
تهـزیح به ملی چرچه وه
میشکی له سهـر به تال ده کرد
پری له درۆ و خهـیال ده کرد
ماره که ی تر شینه مار بوو
شاخدار بوو کونی له شار بوو
شاره گ پستین و خوتن مژ بوو
وهک قه سپی به غدا کورد کوژ بوو
ئه شیان گوت پیشوو هه ردوک مار
ماری شارو ماری ریشدار
بنیچه کورد بوون، جادووکار
به ئه فسوون کورد بونی به مار

زه هاک و زۆله کوردی مار
شیشانه گیان کوردی هه ژار
دهستیان کرد به تالان کردن
گه لیک کورد له برسان مردن
ئاژه لیهـان بـری له و ناوه
کاتی زانیان هیچ نه ماوه
هاتنه سهـر بیـری پیـاو خـواردن

رۆژى دوانىيان لى دەبژاردن
 مېشكىيان ئەدرا بە مارەكان
 گۆشتىش بەشى خونكارەكان
 ئېسك بۆسەگ و گۆل و زۆل
 بەرماويكىش بۆ پۆست بەكۆل
 تا بە كورد بلى دەنگ مەكەن
 دەگەل بەشى خوا جەنگ مەكەن
 قەزاو قەدەر وای داناوہ
 لە ناوچاوانتەن نووسراوہ

مام كاوہى باوكى ھەژدە كور
 ئاسنگەرى بە ھىز و گور
 ھەقەدە كورپان سەر برىبوو
 گەر لەسەر دوامىن كورى بوو
 ئاگرى جەگ زۆر بە تىنە
 تۆلە دەرمانى برىنە
 بۆ تۆلە دەستى لە ژيان شوت
 دەستى دا كوتكى ئاسن كوت
 بەرھەلەينە كوردە ئالا
 زۆر ھەشاماتى لى ھالا
 گوراندى وەك ھەورى بەھار
 ئەى كوردى ژىردەست و ھەژار
 تاكەى پىخوستى بېگانەى!

تا كـــه ی له چاوی خوټ تانهی!
 تاكهی بیـریک ناکهـیتـه وه!
 تا كـــه ی ئاور نادەیتـه وه
 تاكهی ئەژی به سهـرشـوژی
 بو زهق بهـره و گــــوژـه نـهـنـوژی!
 بوچ سهـرکزی چاره نووسـیت
 چی لی هات کورده نامووسـیت!
 با بهس بی، سهـرشـوژی بهس بی
 ژبن به حیـزی بو تهـرس بی
 راپهـره، باسک ههـلمـاله
 خوټ باویژدهـر لهـم چاله
 بهجی بیـله پایهـی نزمـت
 سهـر بهرزهـی خوټ و خوتم
 تا سهـر، ریی ئازادی بگره
 یان زور به سهـرهـری بمره
 مهـرگی گهـرناس ههـر یهـکـجاره
 مهـرگی ترسهـنوک ههـزاره
 وهـرن پیـا و بین له رووی مهـردن
 ببـزووین بو دوژمن قـر کـردن

به نهـهـرهـتهـی مام کاوهـی مهـرد
 لهـرزه کـــهـوتـه بهـردار و بهـرد
 لاوی کـــورد له خوـه و راپهـرین

وهك شـيـرى رـق هـسـتا و خـورـين
كـاوه بـرـو بـه شـوـينـتـه و هـين
ئـهـوى تـوى بـه نـيـازى ئـهـوين
هـيـچـمان سـهـرمان نـابـهـينه و هـ
تـا تـولـهـى كـورد ئـهـكـهـينه و هـ
بـا بـشـهـكـى ئـالـاى چـهـرمت
بـا تـينـدار بـى دـلى گـهـرمت
شـان بـهـشان كـور و بـاب و كـاك
گـوربان بـهـست بـو كـوشكى زـهـاك
بـو كـويـى دـهـچى، كـورد خـورهـكه!
كـورده زـولـه چـوار مـورهـكه!
رـوژ رـوژى نـيـره پـيـاوانه
مـوردن بـو خـاوهـن تـاوانه

بـو بـه شـهـر، شـهـرى بـهـرانان
گـهـرمـه كـورى پـالـهـوانان
بـروسكـهـى شـيـر، بارانى تـير
گـرمـه و گـوربـنى لاو و پـير
ئـهـ تـا و پـنـن زـورى زـوردار
وهك بـهـفـرى بـهـر هـورى ئـازار
ئـيسـك و رـهـگ و گـوشـت لـيـك درـا
كـوشكى زـولـمى پـى تـيـك درـا
دـيوار پـمان، دـهـرگـا شـكان

خوین و ئاسن پیک دا لکان
 لاش کوهوتن له دوزمن و دوست
 له سهه رینگه نه بوونه کووست
 کاوه نه یگوت: گور ببهستن
 ناشی له خهبات بوهستن
 لینگ به سهه ر لاشدا هه لپین
 سهه ر به دوزمن بنه وینن
 هیند له گوشتی خوینتال دران
 خه نجه ریان مشت و مال کران
 شهسته ره هیلای سهه ر و خوین
 زورداری ده رپه راند له نوین
 وهک به سهه رازی دهوره دراو
 بی هه ل و دهه تان نه مه باو
 په نگ بزیر کاو و دهه به جوین
 نه یزیراند چلکاوخویر له کوین!
 جاشی کوون و نوی بگه نی
 بو جیتان هیششتووم به ته نی!
 کوا نزاگووی درؤفروش
 کوان گیرفان بری رۆزی خوش!
 زوریم له گه ل کورد بو ئیوه
 نه مزانی نه ده دهی پیه وه
 بوچ نایه ن به هاوارمه وه!
 له کویدا خووم بشارمه وه!

به دهوری خـۆیدا ئهـ خـولـاوه
تووشی بوو به تووشی کـاوه!
وتی دهـرمـانـت لای منـه
تۆژیانـت له خـۆت دـوژمنـه
ئهـو کـه سـهـی خـۆی به تۆ فرۆت
تۆشی فرۆت، تهـنـیا بۆ خـۆت
تاوان بۆ گـهـل دهـژمـیـریهـوه
چت لیـ سـانـد پـیـی دهـسـپـیـریهـوه
گـریـان و شـین دادت نادا
ههـی روورـهـش له قـاپـی خـوادا

کوـتـک هـاـرـهـی دهـهـات ئۆخـهـی
سـهـری دـوژمن سـنـدانـه دهـی
به کوـتـکـیک ورد و خـاشـی کـرد
بانـگاـوازی کـرد دـوژمن مـرد
کـورد رزگـار بوو له بیـگانـه
کـوردستان مـالی خـۆمانـه
ههـرچـی کـیـژـی کـورد و کـورـه
ههـرچـی دڵ له دـوژمن پـره
با بـیکـا به بهـزم و خـۆشـی
ئازادی خـۆمـی داپـۆشـی
کـورد که رزگـاره و دـوژمن مـرد
رۆژـیکـی نوێ دهـسـتی پـی کـرد

با ناوی جـــــه ژنی نه ورۆز بی
 جه ژنه له خـــــۆمان پیـــــرۆز بی
 لاشـــــه ی دوژمن وه کـــــۆکـــــرا
 ئاگـــــر یکی تیـــــ بهردرا
 له بهر گـــــپری لاکسی دوژمن
 بوو به هه لپه پکی پیـــــاو و ژن
 له و رۆژه وه کـــــوردده واری
 بۆ بیـــــری پۆژی پزگـــــاری
 هه ر ئه بی هه لکا ئاگـــــری
 گـــــپری تۆله دانامـــــری
 تا ئیـــــره چیـــــرۆکی کـــــونه
 با بزانیـــــستامان چۆنه!

کاوه: بارزانی

دهردی پـــــشـــــوو تووش بووینه وه
 وهک پـــــشـــــوووش تیـــــه لچـــــووینه وه
 زه هاک نه وهی ئه و زه هاکـــــه
 داگـــــیرکـــــه ری ئاوو خاکـــــه
 زۆله کورد خـــــوی پیـــــده فرۆشن
 به خـــــوینی گه لیمان سه رخـــــوشتن
 هه ر کوردن لـــــیمان بوون به مار
 له گوند و شار وهک شـــــیت و هار
 ده گـــــه پـــــن بۆ کـــــوردی هه ژار

بیکه ن به خـۆراکی زۆردار
 گه لیک ساوا و پیر و لاومان
 خوران، دهرخـران له ناومان
 له زۆر حه قـدان تـیپه ریه
 کورد کهم ئازاری وای دیوه!
 به لام خۆ له گه له ئه وه شـدا
 له م شه وه زهنگه ره شه شـدا
 زۆر سوپاس کاوه شـمان ههیه
 تیشکی رۆژی گه شـمان ههیه
 سه د وهک کاوه له مـپـژوودا
 له زوودا و له پـاـبردوودا
 له پاست بارزانی بی ناوه
 کسهس و ئازا نه رسکاوه
 لای کـوردیش به هه زاران
 سل ناکه ن له سه رمـاو باران
 پیشمه رگه ن و دهس به خه نجه ر
 گوئی به فه رمان له ناو سه نگره ر
 بو تۆله سـانـدن ئامـاده ن
 له شه ر سه ره خووشی بی باده ن
 خوین ئه به خـشن بو پرزگاری
 بو سه ره سه ستییی کورده واری
 دهیسا کاوه ی کورد چی ماوه؟
 ئازادمـان بکه له و داوه
 دلخۆش که ئه و دلمه ندانه

کوا کتکت! دوزمن سندانه
 باجاشگر ئاویتتهی گل بن
 با جاشک له ترسان سل بن
 کوردستانه کهت رزگار که
 دهردی دلی گهلت چار که
 با خو له خه م جوئ کهینه وه
 نه ورۆزی کوون نوئ کهینه وه

شیناوی ۱۹۶۹/۳/۲۳ - جه لال تاله بانی و جاشه کانی گوتبوویان ئیمه ش کوردین! له باوه شی
 داگیرکه رانی کوردستاندا جه ژنی نه ورۆز نه کهین! بهو هۆیه وه نووسراو له ئیزگی شۆرشه وه به دهنگی هه ژار
 و دلشاد مهسرهف خوینرایه وه:

دهمه ته قه ی پیروۆت و با پیر

پ: مام با پیر رۆژباش
 ب: ئه ی سه ر چاوانم
 پ: خاسی؟ بی خه می؟
 ب: دهرت له گیانم
 پ: وا هاتومه لات، هه مه پرسبارئ
 ب: فه رموو مام پیروۆت، سه دجار نه جاری
 پ: خه لک له و خواره هاتوون ئیژن
 جاشگه لیش نه ورۆز نه بکهین به جیژن
 ئه مه یانی چی؟ سه رم سووماوه
 ب: پیروۆت گیان، تا که ی خه یالت خاوه!
 جه ژن گرتنی ئیمه جیایه
 جاش سه ماکه ری له وه ر و گیایه

تى ئەگەي چم وت؟
 پ: نه به خوا، كاكه
 بۆمى بلىتوه و بۆم يه كالا كه
 ب: مام پيرۆت زۆر زوو سالىك له سالان
 هينديك پەت وەسەر هاتن بۆ تالان
 زەهاك ناويكيان سەردەستەي خپل بوو
 دلرەش و پيس و خوار و به فيل بوو
 ئەيان وت شيمال وەكوردەواري
 جاش كورديان ئەگرت بۆ بار و سواري
 كورديان دەرتەكرد له مال و مەزرا
 رەشى چۆلپەرست لى دائەمەزرا
 ئەيانگوت نايى كوردىك بمىنى
 كوردستانيان كرد به گۆمى خوئىنى
 ژن داگير كردن منال سووتاندن
 تەبەك رڤاندن، ئاژەل ڤهوتاندن
 هەرچيان لە دەست هات دريغيان نەكرد
 به هەزاران كورد لە زيندانا مرد
 پ: باپير كەس نەبوو دەميان بشكىنى!
 بۆ كوردى هەزار تۆلە بستىنى!
 ب: به خوا بى سەبرى، زۆر هەلەي پيرۆت
 بۆ راناويستى، تەواوى كەم بۆت
 پ: وا رايستام، دە باپير ڤەرموو
 ب: خوا بۆ كوردى نارد به كى ريش چەرموو

ناوی کاوہ بوو، وهستا خالہ بوو
 پالہ بوو، تهمهن هفتا سالہ بوو
 کوتکتی گرانی نایه سهر شانی
 بوو به شورشگیپر له کوردستانی
 کورگهل دایه دوو، دهس له بان خه نجهر
 دوژمنیان شکاند لهم سهر تا ئه و سهر
 کوردستان ببووہ گۆر بوؤ دوژمنی
 کاوہ به کوتکتی زههاکی جنی
 پ: ئای دهسوخوش کاوہ قوربانی کوریم
 خویشم له کوئی بووم، ورگی بدریم!
 ب: پیروئت گوئی بگره
 پ: دلّم له لاته
 ب: کاتتی دامریا، ئەم کاره ساته
 سهره تای مانگی خاکه لیتوه بوو
 موژدهی نازادیی کوردی پیتوه بوو
 ئیتر له وساوہ له کورده واری
 جهژنه بو یادی رۆژی رزگاری
 پ: ههر بژی باپیر، زۆرزانی به خوا
 دهیسا پیم بیتزه جاشک چ ده خوا؟
 نه وروژ وا جیژنی شورشگیپریه
 چ ده خلی وه سهر جاشکی خوئیپیه؟
 ب: ها، وتمان فهسل فهسلی به هار بوو
 نزیک نیسان و دوایی نازار بوو

فهسلی به هاریش له هه موو جییه
 موزدهی له وهری بو جاشگهل پییه
 پرزه ی ناخوړ و کای زهره نامینئ
 زهوی له گش لا قهرسیل دهروتینئ
 مهسه لیک هه یه ده لئین: تو بیته
 پ: به هار به هه شتی نیره گویرته
 ب: به لئ بو جاشگهل جه ژنی له وهره
 کلک با ئه دن له ناو سیوه ره
 تیر ئه زهرین و ه زمان داگیرکه ر
 بو دورمنی کورد ئه بنه باره به ر
 پ: ئه ری مام باپیر، جاش بو وا که ره؟
 ب: ئه م پرسه بو جاش شپست و شهش به ره
 یان له ماموستا عه ونی پرسیارکه
 بیته بو جوابم توژیک گوئ لارکه
 تا بلئ جه نابت «مقیاس نه ماوه»
 جاشه تی کردن له رتی دراوه
 وه تن و ناموس لای جاش پاره یه
 چیترا نازانی ئه و بیچاره یه
 پ: به خوا، راست ئیژی، جاش به سه زمانن
 دهسته ی خو فرۆش روو له نه مانن
 خوا روویان رهش کا وهک روویان ره شه
 کورد ئه وانه ی هه ن بو به بی به شه
 ب: پیروت خه م مه خو، هیج باکت نه بی

له هه موو چه ميک چه قه ل هه ر نه بي
پيشمه رگه خوش بي، شورش به هيژه
کاري لي ناکا، زه پيني ديژه
پ: خو بشم مام با پير خه نجه ري نه کرم
تووشي جاشک بم کلک و گوئي نه بريم

شيناوي، باله کايه تي ۲/۴/۱۹۶۹:

به زمي به هار

مزگي يني دا به سرره بای به هاري
وا هاته وه نه ورۆزي کوردده واري
به تيشکه تیک شکا سوپاي کرپتوه
هه واري رۆژگه يشته خاکه لي وه
فه رمان درا به سه وزه سه ر هه لي يني
چي دي له به ندي خاكي رهش نه مي يني
با ده رکه ون، کول و که سه ر بني ژن
با رۆژي رزگاري بکه ن به جي ژن
شه مال، گه وال گه وال هه ور بني ري
ناهنگ و به زمي جه ژني پي بسپيري

حيلکانه وه له و موژده ئاودر و خري
رهش بوونه وه، ريشي سپي چي اي چري
چلوو گه شايه وه و بزهي له سه ر لي و

پۆتپراکی خوۆی رازاندهوه به گۆی زیتو
 ههور له دهشت و شیو و پۆپه شاخان
 کردی به تۆپ تهقانندن و چراخان
 مـرراری بـی ژـمـاری دادهباراند
 له دار و دهر پرووتی و نه‌داری تاراندا
 شه‌ماله، گاله‌گالیه‌تی و له کاره
 هه‌لگرنه‌و: شاباشی شای به‌هاره
 شینکه به گهل، له گل سه‌ری ده‌رینا
 ههر به‌که چه‌ند قل و په‌لی به شوینا
 خـری به‌رۆک پرن له ده‌نکه باران
 تازه و ته‌رن بو کـۆر و به‌زمی یاران
 نه‌ورۆزه مـشـتی پر گه‌لای ته‌لایه
 ههر کارگه بـی به‌لای بـی، بـی گه‌لایه
 نه‌گهر چی ساوایه به‌هار و باشه
 له چاوی به‌د به‌دوور بـی گیا هه‌راشه
 به یه‌ک یه‌که و به‌کو له‌دهشت و ده‌ردا
 وه‌ک کیژه کورد هه‌مووی گولای له‌سه‌ردا
 شالوور و بولبول سه‌ره‌رۆی نه‌وینن
 ههر چاوه‌چاویانه گولان ببـینن
 ههر مه‌له بو گولای دلی نه‌خوینن
 ههر گولنه بو دل‌داری خوۆی نه‌نوینن
 نه‌رگسی مه‌ست له زه‌رده‌زیره زیزه
 به جوانی خوۆی ده‌نازی، زۆر به فیزه

وڤنه ووشه مل كه چه له حاند په پووله
 رپي داوه بي وته ي مه لا و پسووله
 وا كييژ و لاويش ده چنه دهر له ديوه
 له رپوه تيك ده گهن ژوانگه كييوه
 گورمزه، مام رپواس و هه ندريشن
 بو دلتته ران به هانه ن و له جييشن
 گووهند له كه وشه، دوور له وشكه سوڤين
 دهر فته ته مه م گوشين و هه لگل سوڤين
 شادن به يه ك مه ل و گول و دل و دل
 به يه ك نه گهن له بن ده ون، له سه رچل

ههر من له دووري تو: هه ژار و دام او
 دهر وانمه رپگه كه هت به چاوي پړاو
 به شم هه تا له شم له تووه دووره
 هه نيسك و هه لمژيني نه شكی سووره
 خشلي گولان، به ژن نه مامی چاوكال
 وهره دهرم خه له و ژيانی وا تال
 من بولبولم له ناله دا به زانندن
 گهرم و گوري دل م دلی ته زانندن
 بگه يه، خو نوينه، دل بس تينه
 بازاری گهرمی نازی گول بشكينه

شىناوئى، بالەكايەتى ۱۹۶۹/۶/۷:

دوژمنى نەزان

لە بىرمە لەم كوردستانە
لەم كوئىستان و دارستانە
خىيوى ديوەخانان مابوون
دوور لە ئىستا كە يخودا بوون
بۆ دلخۆش بوونى ميووانان
دەگەران بۆ چىرۆك زانان
سەر گوروشتەى نيوە شەوان
بەھانە بوون بۆ بىخەوان
ئىستا كە ديوان نەمان
سوروى و رەشى دەورى داون
زۆرەى كورد بىھۆش كەوتووە
لەناو گوئى گادا خەوتووە
تاو سوتاندى و ناتلەتتەو
مەگىن بە خەو بوخلىتتەو!
جا، چونكە دنيا گۆراو
سەرمایەى تەمەل دۆراو
خەوتوو دەبى بىدار كرى
خۆى بناسى و وەكار خرى
بۆ كوردى لە خەو خەوى گىژ
بۆ خۆم دەبم بە چىرۆك بىژ

سەر گوزەشتەى من و عەرەو
بۆرپەرپنە نەك بۆ خـــــــه
با گـــــــوئىم لى بگرن، گـــــــوئى دىران
بتـــــــه كنه وه له خـــــــو بۆيران

چىرۆك

يەكئى هەبوو، يەكئى نەبوو
زەوى دەگـــــــهرا بئى پشـــــــوو
رۆژگار يەكئىيان له رۆژگار
بەســـــــال گـــــــهيوهتە هەزاران
زەردەشتى بووم، ئاگـــــــرپەرست
گوئىم له ئاويستە هەل دەخست
وتارى مـــــــويىم ئەبىست
ئاھۆرەمـــــــوزدام خـــــــوش دەويست
ئەھـــــــرئىمەنم لا دزىـــــــوو
پىم بەدفعـــــــه و ســـــــهريزىوو
لەشـــــــهرو شـــــــۆر خـــــــۆم دەپاراست
دەژيام بەگال و كەشك و ماست
چراى شـــــــه و پون گـــــــهچەكى خـــــــۆم
پىـــــــلاوى پىم كـــــــلاشى دۆم
چانگ و بووزووم دەبەر دەكـــــــرد
بئى وهى ژىنم بەســـــــهەر دەبەرد
بئى ئاگا شـــــــهويك نىوه شـــــــه و

بوو به زيرپژن و به هه وهه و
 وشترسوار به ناگوند وهريوون
 كراس شوو و بهن به سهريوون
 به زمـــــــــــــــــانيكي دژوار و رهق
 دهيان دركاند قسهي نهستهق
 ئەللا بهرزه و يه زدان نهوي
 ته مي زه نند و پازهنند پهوي
 قه لماسك و پم وتير و شير
 وهك يهك ئەپيكا لاور و پير
 كي دهستي دانه نواند كوشتيان
 خويني كي گهرم بوو رشتيان
 تيخيان له خوينمان شه لال بوو
 خويني مه جووسان هه لال بوو
 هاتنه سه ره ژن و مندالان
 ئەويش به شتيك بوون له تالان
 چ كرا، كورديان و برديانن
 كه نيز و كويله ي خويانن
 لاورى كورد، پاله واني كار
 فروشييار دهيدا به كپيار
 لاورى كـــــــــــــــــورد پاك و پروئال
 سه وداي پي ده كرا به كووتال
 پيـــــــــتي ناگر كه وته ژير ئاو
 ئاورگه كه م بوو به ميعراو
 كرام به ئيسلامى دين پاك

عارهو ليم بوون به باب و كاكا
 موييد له موغيه تي كهوت
 كرا به مه لاي مزگهوت
 رژووم گرت و فيره نوپژ بووم
 خرامه ئاو، بي كپژ بووم
 لاشه ي باوكم سه ننگباران كرد
 تفم له كاري جاران كرد
 نهوي خوم كوشتم له وانه
 جيتگه ي نيازانه و چل دانه
 وتم ئوخه ي حه سامه وه
 خه م لاناكا به لامه وه

لهو ساوه كويله م بو كاكم
 زور گوئ له مست و چالاكم
 هه رچي پيئي نه سپاردم كردم
 بوئه و ژيام، بوئه و مردم
 پييتاكي خوم بو وه كو كرد
 بو شه پان له شكرم بو كرد
 ميسر و شامم بو رزگار كرد
 خاچ په رستم تار و مار كرد
 به زمانه شيرينه كه ي نهو
 زه مزه مه م هات به رژ و شهو
 به عاره بيم نووسي و خويندم
 هه ر به سه ري نهو بوو سويندم

زۆر ئامىدى و شارەزورى
به نۆكـهـرى هات و بوورى
فـيـر بوم پشـتى خـوم دانەوى
عارەب پىتى لى نى و سەر كەوى

گـهـلانى ديش وهك من هاتن
سـهـرىك مـانـهـوه و هـلـاتن
بوونه خـاوهن مـال و ئالا
هـهـر خـوم مـامـهـوه له چالا
هـيچ كـهـس وهك خـومى دەر نەبرد
كـهـس وهك منى بهـسـهـر نەبرد
نۆكـهـرىم كـرد بى مـوـوچـه و نان
كـرام به دارهـنـهـى تـهـونان
كـهـركـيت بوم كـريان پى كـوتام
بهـشى من هـهـر هـيـنـده بوو سـوام
گـوتم قـهـيناكـا ئىـسـلامىن
هـهـردوك لكى يـهـك نـهـمـامىن
خـوا وای نووسـيـوه له چارهـم
من پىـاوى ئەو ئاـغا سـوارەم
پـازىم به بهـشى بى بهـشى
دەسـازىم به چاره پەشى
بۆ ئەو هـهـرچىكى مـهـبهـسه
زەرگ و پىش و پـرچـم بهـسه

جا ودرنه سه یرم خزمینه
 چۆن گه را ئه م چه رخه شینه!
 له پاش هه زار سـالـ هاتوو چوو
 چوومه وه سه ر دهقی پيشـوو
 من هيچ نه گـۆـرام، هه ر وا مـام
 شانازی ده که م به ئیـسلام
 کاکم په شـیـمان بۆته وه!
 دیسان لیم تی هه لچـۆته وه
 له ئیـسلامه تی لای داوه
 ئاوپر نـاـدا تـه وه داوه
 کۆمۆنیستیشـه و نازیشـه
 ورچی سپیـه و به رازیشـه
 هه رچیم بۆ کـرد، به هيچ رۆیـی
 لیم ده روانی به نامـۆی
 نه پیاوه تی هه یه و نه خوا
 جوو ئه و ده خوا، ئه و من ده خوا
 هه ر دهم په لپـیـکم پـی ده گـری
 کاری وام پـی ده کـا نه کـری
 عه فله ق لای ئه و پـیـغـه مـبه ره
 پیم ده لـی سـوژده ی بۆ به ره
 گه ر نانیشت له سه ر سیـله
 نیشتمانت به جی بیـله
 ناوت ئه گـۆـرم له مه وه پاش
 کورد نابی و لای خۆم ده بیـه جاش

ئەگىنا پىت دەلىم تۆجـووى
هەردوژمنى و هەردوژمن بووى

لەشكرى لى كـردووم ديسان
لەشكرى دەست و دل پيسان
وشترى ئەمـرۆى فرۆكە
قـوچەقانى نارنجـۆكە
تيرەكە بۆتە ناپالم
دەيهاويتە سەر مندالم
پرمبى ئىستاي لوولە تۆپە
دەم پىتكى لە راستە و چۆپە
بە تىزاب گوندم قـردەكرى
ساواى بى تاوان گر دـەگرى
كوردى خۆ فرۆشيان هەبە
جاشى زۆر لەجۆشيان هەبە
بۆ شەر دەستيان لەپشت ئەدەن
هەر خۆم بە خۆم كـوشت ئەدەن

بەلام

بەلام ئەگەر ئەو گـۆراون
لە پياووتى هەلچـۆراون
گەرى جيهانىشمان گۆرا
مام نازى لە بازى دۆرا
شـير بوون بەپەندى پساتى
تازە تاژيەگەر ناگاتى

دهوری گهل خواردن به سه رچوو
چیان دهوی له ده ستیان ده رچوو
نه مائیتتر ده ستتم بپرین
ده ستتی خو وینا ویم پی برین
چاکیان کرد گه مارویان دام
وهک هه بوون خو یان نیشان دام
ئه گینا هزار سالی دیش
فریو ده درام به پرچ و ریش
گه نجینه

ئافه ریم یابا بو ککارت
بو خو ت و جاشی گوئی لارت
می ژووت بو تازه کردمه وه
هاومالتیت له بیبر بردمه وه
دوژمنی که ر گه نجینه یه
رووی رهشی تو بی پینه یه
ککه وه ته روو دیوی ئاو ده ژووت
که لپت ده رکه وتوون گورگه رووت
بو خو ت جادووی خو ت به تال کرد
بو خو ت خو ت ویرانه مال کرد
ده ستت له نوشتته و فوو به ردا
خلتته له می شکی من ده ردا
زور به جی گورزی خو ت وه شانده
برایه تییه که ت هه لوه شانده
له په یمان رزگارت ککردم

له زۆر دهردان چارت كـــــــردم
چيىدى به فيل نەت تاساندم
خۆت و خوڤشم پى ناساندم
به و گرمهى كه بۆمبات باراند
خهوى ههزار سالت تاراند
به زۆر چاوت پى كـــــــردمهوه
تۆ دۆراندت، من بردهمهوه

نۆرهمه

سا، خۆت بگره بۆ تۆلهى كورد
بهژانه مسته كۆلهى كورد
خه نجرم چاوه رپى تۆبه
بۆ خوڤنى پيس تامه زرۆبه
وهه به و خه ياله كالت
له شوڤن خه ونى ههزار سالت
تا تى گهى ئهوى ديت هه و نيم
شاهينى چيام و كه و نيم
بيردانى ميسشكت رزبوه
خه ونى بهراوه ژووت ديوه
كوردم و ئازادى خوڤم
به كوردســــتــــانم دهنام
له سهه ر چه وىك و لوچچىك خوڤ
دهدريم ورگى زۆر كـــــــهري زۆل
به هومىدى كوردســــتــــانم
به يارىي كورد په رستــــانم

تالوت به ده مـدا ده کـم
 کارمت ده گـه ل یهک لا ده کـم
 له کوردستان نه ما کارت
 تف له حوش تـر و دیدارت
 له پشـتت ده به سـتم هیلکه
 ده چیه لای کولله و مارمیلکه
 ده بی وات بوکـتم به هیـری
 هه رکه ونه خه ونان وه گـیری
 هه ریلتی رۆژتیک ده سـبـری بووین
 به دیمه ن جـوان و بن شـری بووین
 په ل بی و له دووی جاشکان هه لـتی
 وهیلی و یاله یلیان بۆ بـلـتی

شیناوی، باله کایه تی، ۱۹۶۹/۶/۹ - برابم ئه حمه دی محامی که فه یله سووف و مامۆستای کورده
 خۆفۆشه کان بوو، له بیگانه په رستی و نیشتمان فرۆشیدا پرووی هه موو نامووس فرۆشیتیکی سپی کرده وه،
 له رۆژنامه و کۆواره کانی «نه وه» و «رژگاری له نامووس» دا هیتیشی ده کرده سه ره هه موو کوردتیکی
 کوردستان په رست و وهک تووله به کونی خۆی ئه وه ری. له ژیر ناوی «مامه پیره» دا گه مارۆی «هه ژار» ی
 دا و به تیزه وه پیتی گوت "شایه ره و موهه رریجی بارزانی" و گوتی "هه ژار کۆنه په رسته و جوین
 به داگیرکه رانی کوردستان ئه دا و تورک و فارس و عه ره ب به برای هاویشت و دلـسۆزی کورد نازانی و
 کاریکی وا ده کا "کورده کان ئه و برایانه یان ناخۆش بوئ! ئه مه ش خزمه ته به ئیستیعمار و کۆمپه رادۆر و
 زیانه بۆ گیرفانی زۆله کورده نه جیبه کان". له وه رامی نووسراوه به ترخه کانی مامۆستادا ئه مه نووسراوه:

ده مه ته قه ی با پیر و پیرۆت

ب: پیرۆت، ئا وه ره

پ: ئی، چی پرووی داوه؟

ب: له کاری دنیا سه رم سوپه ماوه!

پ: خێره؟ چى بووه؟
 ب: كۆستت نه كهوئى
 مامۆستا جاش بێت، ئیتتر چت دهوئى؟
 پ: كامه مامۆستا؟
 ب: كا برا پیره كه
 ئه وهى تو ئهت وت پیاوئى زیره كه
 پ: زانیم كئى ئیتزى «بلهى ئه حه رهش»
 پیره پیشهنگى جاشى شېست و شهش
 ب: به ئى بۆزى پیر رتیی لئى گۆراوه
 له سۆنگهى دراو ئابرووى دۆراوه
 له ژیر عه ماشا جاشى گوئى له قه
 باوكى عوروو به و فه رخى عه فله قه
 پ: كه وابئى با پیر، ئه و پیره مامه
 جوئین به كورد ئه دا له ناو رۆژنامه
 مامۆستا قادری چه م ریزانه كهس
 كۆنه كورده كهى قانون زانه كهس
 ب: عامفه رم پیرۆت، زانیت خۆیه سی
 رتوی بۆ سیرمه مل و مۆیه سی
 ئه و ساخته چیه كهى ئه مانگوت كورده
 پشتی له ریباز عاره با برده
 ئیتزى عاره بى كۆلوانه سوورم
 دۆستى عاره و بوو خوشكه كهى پوورم
 ئیتزى: كوردستان ناشى بۆ كورد بى
 با له ژیر چه كمه ی بێگانه ورد بى

ئیژی: کی کورد بی رهگهز په‌رسته
 کوردستان په‌رست نازی و فاشسته
 ئیژی: داگیرکه‌ر برای خو‌مانن
 کورد بو‌ مردن و نه‌وان بو‌ مانن
 پ: پیری ئاخرشه‌ر ده‌ک خوا پرووی ره‌ش کا
 چۆن توانی، وا خو‌ی به‌سه‌د جی به‌شکا
 هه‌ر رۆژ به‌ گه‌زی، هه‌ر شه‌و به‌ سه‌نگی
 هه‌ر سات له‌ باری، هه‌ر کات له‌ په‌نگی
 رۆژتیک له‌ «ژی، کاف» ده‌بوو به‌ نه‌ندام
 جاریک له‌ شو‌رش نه‌بوت خو‌م کو‌یخام
 هه‌لی کرد ئالای دژی کو‌مونیست
 شووتی و ته‌ماته‌ش سوور با نه‌ی ده‌ویست
 له‌ هه‌مه‌داندا قایش فروش بوو
 ده‌میک له‌ تاران له‌ چه‌یش و نو‌ش بوو
 هاته‌وه‌ به‌عدا به‌ داوین پاکی
 هاومالی به‌عسه‌ به‌ ئیشتراکی
 پالو‌هه‌لمالاو، منه‌ی جو‌ ده‌کا
 عاره‌و سواریه‌تی و قه‌وچه‌ی بو‌ئه‌کا
 ب: به‌لی پیرو‌ت گیان ماموستا بله
 جی پالوی شله‌ و زۆر جاشی زله
 سووری دووگره‌ و هیلکه‌ی به‌رازه
 له‌ ژیر تارای سوور، عوروویه‌ بازه
 پ: که‌واته‌ بیژه‌ وه‌ک مه‌میون وایه
 وه‌ زورنای لۆتی دیتته‌ سه‌مایه

ب: به لئی مامۆستا جاشکی مهیدانه
 پرووگه و هومیدی ئاخوڤ و خانه
 ئیتر ئالیکدهر به کره، موشیره
 بیژن ماست ره شه، ئیژی وهک قیره
 شه ری کورد بکهن، ئیژی کورد کوژم
 وشتری شاندهن ئه لئی شیر مژم
 نامهرده له شهرم و نامووس بی به شه
 سووری کهن سووره و ره شی کهن ره شه
 پ: ئه ی سندان یی، نرخی شه رهی
 خاین هه تا سه ر دهنگ نادا ده فی
 بازی وه ریشی بابای خۆی ئه کا
 سه لا له و که سه ش خاین بۆی ئه کا
 ب: جا ئیستا تو بلی کاک بله چیه!
 پ: پیره که ریکه و له ژیر به عسیبه

ناوپردان، ۱۹۶۹/۱۰/۵ - له شه ره کانی سالی ۱۹۶۹ دا جاشکه کانی برابیم ئه حمهد و جه لال تاله بانی
 گوندی کوردانیان بۆ فرۆکه ی دوژمن ده ست نیشان ده کرد که بۆمبارانی کهن، حکومت به جفره
 به فرۆکه وانه کانی خۆی ده گوت: برای به هیمهت (الاخ الشهم) عومه ر ده بابه و پاله وان (البطل) عه لی
 عه سکه ری هه ر گوندیکی کوردستانیان بۆ دیاری کردن بۆمبارانی بکهن و له ناوی به رن:

دهمه ته قه ی پیرو ت و با پیر

پ: با پیر له کوی بووی؟
 ب: به خوا، له و ده شته
 پ: خۆشه ئه و ده شته، وینه ی به هه شته
 ب: به لام ئیستا که وهک جه هه ننه مه

گوشت و کوشتاره و هیمناییی که مه
 ژن و منالمان له خوین شه لاله
 له ته نگانه دان ره نجبه ر و پاله
 دوژمنی ناکهس بهر بۆمبای داون
 گوند و مه زامان گه لیک سووتاون
 پ: گهره کته بیژی به عسی ناکهسن!
 ب: به عسی چی! پیروت جاشک تهرهسن
 به عسی دوژمنه و کوردستانخوره
 گهر کورد بۆ بکا داخ و ناسوره
 پ: ئاخ، مام باپیر، جاش کوری کهره
 له حالی دنیا زۆر بی خه به ره
 نه خوینده واره به خوئی نازانی
 کویری بی گۆچان پی له کوئی دانی؟
 ب: پیروت تۆ له کوئی؟ کوردی خوینده وار
 خویناو هه لیتن! لیتمان بوون به مار
 بله ناناسی؟ ئه و مه حامییه که
 مل باریکه که، مامره شامیه که؟
 پ: چۆنی ناناسم! مامۆستای خۆم بوو
 به لای خوئی بۆ کورد بۆمبای ئاتۆم بوو
 ب: به ئی مامۆستا دهس به خه نه که
 له پیشا بۆ کورد زۆر ناژنه که
 ئیسته بۆ پاره و بۆ کوئخایه تی
 وازی هیناو له کوردایه تی

ئیژی ئاتۆمم دژی گهلی خۆم
 له گهڵ دوژمنا کوردستان ئه خۆم
 جاش مامۆستایه و مامۆستای جاشه
 کهری بهرباری به کر و عه ماشه
 عابای نامهردی له سه ر شانیه تی
 دوژمن به کورد و کوردستانی ه تی
 جاشکی ئه و له پیش ریزی دوژمندا
 به سه وله ی عاره ب دی به گژ مندا
 منالی ساوا و ژن ئه سوو تینی
 له جیی کشتوکال مردن ده چینی
 فرۆکه گوندم به ر بۆمبا ئه دا
 جاشکی مامۆستا ده رسی دا ئه دا
 رۆژنامه که ی ئه و دوژمن تاو ئه کا
 خۆشی تازییه و بۆ سه گ راو ئه کا
 داویه ته هاری ئه گری به له کمان
 پ: یاخوا کویری کات نان و نه کمان
 به نانی کوردان گه و ره کراوه
 به پاره ی ئیمه پیی خۆیندراوه
 له سه ر شانی کورد کرا به حاکم
 بۆ ده س پرینم خۆی کرده کاکم
 به کورد کوردینه چاوی منی به ست
 تا له سایه ی من پله ی که و ته ده ست
 لیم هه لگه راوه و رووی کرده شاران

رۆژتیک له به غدا جارێک له تاران
 خۆی خۆی فرۆشت و له منیش ناگه پڕی
 لێم بۆته توله و به کون دهوه پڕی
 گهرهکیه ئیمهش جاش بێن وهکو نهو
 به زۆر پامکیشی بۆ تاریکه شهو
 سا ئه بێ چ بکهین له دهس ئه م توله!
 ب: پیروۆت گیان، خاین ته مه نی کوله
 خۆ فرۆش ههر بوون له ناو گهلاندا
 قه لی ره شیش هه ن له ناو مه لاندا
 به لام دهستی گهل، خاین خنکینه
 گرپه ی ئازادی، دوزمن سووتینه
 کورد و کوردستان ههر ئازاد ئه بێ
 دوزمنت کوێر و دۆستت شاد ئه بێ
 پۆژی داگیرکهر له ئاوا بوونه
 به ره و ئازادی ئاسۆمان پروونه
 خاین مه رگی خۆی له بهر چاویه تی
 وا په له قازهی گیانه لاویه تی
 پ: واته، جاشه رهش به لاش ئه زه پڕی
 ب: بیژه، توله یه و به مانگ ئه وه پڕی

هەر کەس ئاگای لە رابردووی پاش پاشایەتی عێراقە دەزانێ حیزبی کۆمۆنیست تا سەرێک دەگەڵ قاسمدا وەکو گۆتی هەرامە جووت بوون. لە کوشتاری بێ پرسبیری سەتان عەرەب و تورک و کورد لە موسڵ و کەرکووک و کوێ و کوێ. وەک بزووت بوون، هەر کەسێ دەیگوت عەرەبیم، هەرچی بیگوتایە کوردم، بە گوناھی ناسیۆنالیستی لێ برابوون سەرەنێستی کەن. خێزەرە بەرە جوجۆنگ کەلکەلەیی کوێخایی کردن بای کردن و بایی کردن. دروشمی "مەتلەب عەزیمی" کەرمیی لێ دردۆنگ کردن، کەوتە گرتن و لێدانیان. کاتێ بەعسی کۆدەتای کرد، فەرمانی سوورقراڤان دەرچوو. هەر ئەوانە سەریان دەرکرد کە مالتیان لە کوردستان بوو، یان توانیسوویان هەلێن و پەنا بە بارزانی بیتن. پەناداران، وەک خۆمان و تۆزیکیش زیاد بەخێو کران و بە ئارخەیانێ دامەزران و گوتمان بران. بەلام دواي ئەوەندە ساڵە کە پەیمانە نەوتینەکە ی نێوان سەددام و شۆرەوی ئیمزاکرا، بەعسی گوتی با بێنەوێ چیان لێ ناکەم. هەر هیندەیی فوو لە قەننە کە ی گشتی پێشمەرگە ی جێ هێشت و چوونە بەغدا و لە جاریان دا کە ئەو کوردە ی لە کێوانە و لە گەڵ دەولەتا شەریانە کۆنە پەرست و سەهیۆنین. نیشانەشمان بەو نیشانە کە خۆمان بە چەکی سانتۆ فیشەکی ئەمریکاییمان بە دەولەتی سوسیال بەعسیانەوێ ناوێ. دوانیان ناوتران وەزیر و لە مووچە پێدان بەولاوێ کەس چی بەکلاو نەدەپێوان. بە پفی بەعسی فوودران و مل بە چەکی سووک و گران. دژی ئیمە ی کە پێشو تیشووومان داوون و لە سای ئیمە پارێزراون، دەگەڵ جاشی مامجەلال و فیئودالان و کجوکێ خالندێ وەلیدی عەرەب هاتنە شەرمان بۆ تالان و بێ نامووسی و بێ شەرمانەش دەیان نووسی ئیمە چونکە مارەبرای مەسکەوین پێمان مەلێن جاش، پێشەرەوین. لەو بارەوێ ئەم دەمەتەقەم داناوێ و لە ژمارەیهکی خەباتدا چاپکراوێ:

دەمەتەقە ی پیرۆت و بایز

هەمیشە پێشەرەو

پ: ئا وەرە بایز ئەمە تۆ چیت کرد!

لە شوێتیه کەت بۆچ وازت هاورد!

ب: بێژم چە پیرۆت، سەرم لێ شیتوا

وێ هەزار رپە و گەزبان ئەپیتوا

ئەو ساڵە وتیان ئیمە ئومەمێن

گشکیان یەک تیرەن خەلک سەر زەمێن*

* ئومەمی: بێن الملی.

دژ چه وسینه ر و دۆستی چه وساوین
 ئاوی بی نان و نانی بی ئاوین
 وتم ئومه می وه کوردی چیبه ؟
 وتیان بی دهنگ به ، کورد ئومهت نیبیه
 پ: دوور له پروت ، خوتیان کرده گویره که ؟
 ب: پیروت له قسه ما دلۆپه مه که
 ههتا پهنج شهش سال ئه مه یان جاوی
 پروژی جاریان دا وه تنگه تاوی
 کوردیش ئومه ته و مافی ژینی ههس
 یارمه تی ئه دهین زیاتر له ههر کهس
 ئه شی کوردستان مه زن دروس کهین
 ئه شی داگیر کهر کوردستان وس کهین
 پ: ئه مه یان له چی و ئه ویان له چی بوو !
 ب: من ئیژی می گشتی له بار که چی بوو
 ههتا دههۆلیان دهنگی ئه داوه
 وه کوردیان ئه وت بچۆ به ولاوه
 ههر دههۆل دریا کردیانه کاکه
 پ: وتیان چه رمه کورد بو دههۆل چاکه
 ب: به سیه سی پیروت ، چهن چهنه بازی
 پ: بویه کورد ئیژن بۆز وه لاوازی
 ب: ده سا بیوره وه
 پ: به لی ، دهی فهرموو
 نایه ژم نه حلهت له بوک و پهردوو

ب: ئيتر له و ساوه بووم، وه وشكهړن
ئوان له بان پهت، هه لپه ړكې له من
وه بړى بړى، وه چه پله رتيزان
هوشيشم برپا له مال و ختيزان
وه گيان تو نه نان، نه تاوم بو ما
ببووم وه چه وپك له ته هي گوما
پ: پاشان؟

ب: پاشان چي؟ كوده تا كريا
كي سوور بوو كوژيا، دادريا، برپا
كه وليان نه فروشيا، وهك كه ولي ده لك
له گش ناقاري لاش كريان كه لك
پ: بايز وهك ئيښي راوه وهراز بوو
جا له م سوور كوژيه، كه سيان دهرراز بوو؟
ب: به لي له سونگه ي مني خيره ومه ند
زوريان دهرچوون و خوميان كرده په ند
وه پله پرووزي كي هاته لاما
له مردن خه لست له ساي په نامان
وه نان و تاوم زينگوو بوونه وه
تيريان خوارد، ئيسته تن هه لچوونه وه
چوگنه بان كورسي و پيم پي نه خه نن
هاتوون تول ديزه له جام نه سه نن
وه برنه و خومان خومان نه پيكن
پ: ناوويم بيثم عه جه و خه رپكن

ئاخر فامینی، ئاوهزی، بیری
 ناترسن دیسان تییان بگیری!
 وه بلویر فیلباز که فتگنه سه ما
 چی ئەکەن، ئەگەر دەنگ بلویر نه ما!
 ب: پیروۆت چون ئیژی کار خهراو ئەکەن!
 وه م شه په کورده په نگ ته واو ئەکەن
 ئەمانه ناشی بیکار دانیشن
 سمیلیان سووزیا، هه لوه دای ریشن
 جاشیهل ئەقناعی سم خپ و شینهن
 جاش خالیده کان بۆره لۆو کینهن*
 جاش ته قه ددومی پروو زهردن تۆزی*
 له م لاو له ولان هه ن چهن جاشه بۆزی
 ئەمانه گه رچی سووری کالیشن
 پاشماوهی جاری ئاش به تالیشن
 له ناو جاشگه لدا جاشی سوور ئەون
 وه گفتی خوشیان دایم پیشهرون
 پ: ئی مام بایزۆکه، ئاخری خیری
 دوور نییه ئەم چه شتهش وه ده میان سویری

* جاشکه عه ره به کان ناویان نرابوو خالیدی کوری وه لید.
 * مامجه لال و جاشه کانی هاوکورتانی به خۆیان ده گوت «تقدمی» و اتا: پیشکه و تنخواز.

سالی هفتا به عیسی عیراق بانگاوازی خودمختاری کوردهواری له رووی ناچاری راگه باند و زۆریه ی خوتندهواری کوردیان کیشا شار و مووچه و کاریان بۆ دیاری کرد. له سالی هفتا و یهکا منی ههژار به سهروکی دهستهی نووسه رانی کوردی عیراق ههلبێتیرام. له پاش چهرمه سه رتیکی زۆر، دهستووری بلاوکردنی گۆواریکمان له ژتیر ناوی «نووسه ری کورد» له دهوله تی به عیسی وه رگرت. من لام وابوو ئه و مافه ی به کوردیان داوه تا سه ر نابێ و به عیسی مله سوهر هه ر بینا پاشگه ز بوونه وه و بیاتوئیکمان بۆ ئه دۆزنه وه و رپسه باش بانه دراوه که مان لێ ده که نه وه به لۆکه. به و خه یاله ئه م په خشان و شیعه رم له یه که مین ژماره ی گۆواره که دا نووسیوه:

له ده می نه هه نگا

مارس ۱۹۷۱- ده لێن ئه گه ر ورده گوشت و به رماو له که لێنه که لپی نه هه نگدا شه وێک بمیته وه لیبی ده بیته ژه ه و ده یکوژی، جا له دوای خواردنی نێچیر ده م ده کاته وه و مه لێکی بچووک ده چیته ناو زاریه وه و ددانه کانی داژنیته وه و به و به رماوه ده ژێ:

مه لم مه لێکی بچووکم
 بێ هیـزن باڵ و ده نووکم
 بێ ناوم له ناو مه لاند
 ئاواره له چیـا و ته لاند
 ئه گه ر هه وا گه رمه ، سه رده
 جـیگه م ته راش و بن به رده
 که س به سه رم ناکاته وه
 که س ئاوێم لێ ناداته وه
 وه کو پووشـیـکم له ده م با
 شه مال دامنێ، زریان ده مـبا
 باشوو نهـخـوا، باز ده مـگرێ
 پێگه م پر له کۆسـپـه و گـرێ
 له ژیاـندا خـۆشی نه دیـو
 لانه شـیـواوم بـیـ بـژیـو

به ناهوميیدی سوور ته خووم
نازانم به رهو کـــــــــــــوی ئه روم!

دامـــــــــــــه زراوم له لای نهههنگ
چینه و دانم کـــــــــــــه وتوته چهنگ
دهمی بوم داچه قـــــــــــــاندووه
گـــــــــــــه وی لیـــــــــــــچی رهواندووه
پیک هاتووین ددان ئاژن بم
له ناو که لپان بهرماو چن بم
من نه بم، دهمی بون دهگـــــــــــــری
من یاریده نه دهه، دهـــــــــــــری
جیم باشه خوا نه یشیوتنی
به لام تاکـــــــــــــه ی وا دهـــــــــــــینی
نههنگی ئاغـــــــــــــام زورخـــــــــــــوره
بی به زیه، خـــــــــــــاوهن زوره
ئه گهر جاریک لهم چینه مدا
مچورکیکی هات به ده مدا
ئه گهر گهرم داهات گیانی
گوشته مهلی به ده رمان زانی
ئه گهر له جوابی پرسیاریک
دهمی به یه کـــــــــــــادا جاریک
منی کـــــــــــــول چ بی چارهه!
ئای کـــــــــــــه ههزار و بی چارهه

وهك باس كرا سالى حهفتا به به لىبىنى خودموختارىي كورده وارى له عىراقدا دهگه ل به عس ناست بووبينه وه، به كوردى له شه ر چووبينه وه. ماموستاكان چوونه به غداو بوونه وه زير و مودير و نهستاندار و دهست نه ندهركار. به شى زورىان له ريگه ي چهورىي پىخورىان، له بهر مهستىي پاره و كورسى، تير ناگاي له برسى نه ما، دهس كرا به خانوو كرپن و ترؤمبىلى جوان لىخورپن. پىشمه رگه رده مبه كىبه كانىش كه نه وان شه رپان برده وه، رژانه ناوشارانده وه و چوونه ناو رپزى بىكاران و له بىرزلان برانه وه. به م شىعرانه توى گله م له و خوىترانه ي خومان كرد و ناوم لى نا «هه لله ق، مه لله ق» چىرؤكنوسى به ناوبانگ «مه م» سه رپه رستى كؤارى «هه ولير» ي نه وده م بؤمى چاپ كرد. منىش بؤ به لاگىرپى نه م دوو دووبه يتى ناخرىه كه م كه تير و خهست و خؤلتربوون دهراوىشت و خالمان له جىي به تال دانا.

هه ر شىعر له چاپ هاته ده ر، هه رچى، هه رچى و په رچى كار له مست و هه لپه رست و به ناوى كوردايه تىبه وه بؤ كورد فرؤشتان چه رچى بوون، وهك زرده واله ي هارووژاو هورووژمىان كرد. شىعرى ئابرووبه رپان درى، مه م يان له سه ر كار وه لا برد، هه زار شكايه تىان پتر له لاي بارزانى له من كرد. وتبان هه ژار دژى كورده و خاين ده بى سزا بدرئ، كه بارزانى نه مه ي پى زانى خواستى و شىعه ركانم بؤ خوىنده وه . له جياتى سزا سه د ئافه رىنى لى كردم و فه رموى دهستم دهگه ل دهستى توىه . ئىتر له دهست نه و گورگانه ي وا كه و له مه رپان پؤشيبوو پاراستى، مه مىش له تازار رزگار بوو. شىاوى باسه عاره ب و كوردى عىراقى هه لبه ستى تازه بابته ي پت پساويان كه به لاوه زؤر په سه نده ناو لى ناوه شىعرى «حورپ» وانا تازاد.

مانگى پىنجه مى سالى ۱۹۷۱- هه ژار بؤگالته شىعرى حورپى نووسيوه:

هه لله ق مه لله ق

مامه گيان سالاوى بؤندار
 پىرؤز بى قه فه و كورسى
 گه ر له پىچووكى خؤت نه پرسى
 مـــــــــــــــــاوم به لام به لاره لار
 نه گؤراوم، هه روهك پىششوموم
 وهك زوو دىوتم هه ر بىكارم
 هه ر نه دار و ناله بارم
 بى نان و بى به رگ و تىششوموم
 مامه گيان نه وكاته له چيا

پیکه وه ده ژیا این له ئەشکهوت
 رانک شـرۆل و کـلاش چهوت
 له هیچ شت لیک نه بووین جـیا
 برای یه کـتـر بووین ئە و رۆژه
 دـهـت فـهـر مـوـو ئە گـهـر ئازاد بـین!
 له سووچیک به مافیک شاد بـین!
 ده تکه مه ده زبـی به رکـۆـژه
 به ناو ئازادیمان وه رگـرت
 تۆ هاتیـه شار و ئە فهـندیت
 کـهـس نـازانـی چـۆنی و چهـندیت
 خانووی شهـش هـه و قاتـت سهـرگرت
 یانسـی بـت بر دۆـته وه
 قـاسـهـت له پاره ئاخنیـوه
 زۆریـه ی زـیره و کـهـمی زیـوه
 منیـشت له بیـر چۆـته وه
 عـهـریزهـم نووسی بۆ خـانوـو
 چونکه خانوویان سووتاندووم
 له زهوی دهـریان پهـراندووم
 بـی جـین مـنال و کـهـی بـانوـو
 له سـهـرت نووسی نـاتـکهـوی
 زهوی و خانووی له کـوی بـینم!
 چۆن سهـری حـوکـمات دیشـینم!
 بۆخـۆت بـژی لـیـر و لهـوی
 گـوتم بـی جـلکم، بـی تـینم

مدرسه دهوی زاؤکم
فهرم ووت: ده بهرده بهرؤکم
نابئی جاریتیر بتببینم
دهردی تازت پی دامتدهوه
پاش نهو ههموو دهردهی چیشستم
به ماریسدس بهجیت هیشتتم
پاپه تیو پیاده مامهوه
بی نه مگ، به خوینی تالم
کورسی بهرزم بو تۆکری
تۆش چلمی خۆت به من سیری
تۆس سازی و من ژیان تالم
با وا بی مامه با وا بی
باخوین بههای من فیپرؤ بی
ههرچی من کوردم بو تۆ بی
با نهو قهرزهی من فهوتای بی

.....
.....
.....
.....

سالی ۱۹۷۱ وەك دەستەي نووسەران پېك ھات، فەرھەنگستانی كوردانىش بەناوی «كۆزى زانیاری» دامەزیترا، لەویش بەئەندامی كارا وەریان گرتە. لە لیژنەي كتیبي دەرسیش بۆ منالی كورد بەشداربووم، بۆ كۆوار و پۆژنامانیش وتار و شیعرم نووسیوه، جاروبارەش بەئارەزوو یان روو لی نانی ھەوالان تاكو تەرا ھۆنراوم ھۆنیوہتەوہ، بەشی زۆریان بەعسی وپرای تالان كردنی مالەكەم لەناویان دان. ئەو تۆزەي كە بۆم خەلساون ئەوانەن كە لەمەودوا دین:

مەتەل

بۆ كتیبي سەرەتایی

دەبزانە چییە؟ خۆشە مەتەلم
بییری لی بکەوہ مەلی تەنبەلم
گیان لەبەرئیکە مەلەوانی گۆم
زۆرجاران دیوتە لە رووبار و چۆم
بی قاچ و دەستە، بی چرپە و ھەستە
لەشەپۆل برین وەکو مقەستە
بالیشی ھەییە و پیتیان نافیری
زاریشی ھەییە و ھەرگیز ناقری
نیوہ لە ناوی دەي لەچل کەمە
مای بۆ بنووسە و بیخۆسی ژەمە
ئەگەر پیت نەکرا ھیشتا بیناسی!
دەتخەمە ناو ئاو دەتکەم بە ماسی

دایک و باب

بە رەنجی دایک بەخۆی کراوم
باوک ماندوو بوو بۆ نان و ئاوم
دایکی دلسوۆم پەروردهی کردم

ئەگەر ئۇ نەبا زۆر زوو دەمردم
دايىك زۆر لە خۆى خۆشتىرى دەوئىم
ئەو بەرگم دەشوا، ئەو پادەخا جىم
پىيلاوى دايىك لە بانى چاوم
باوكم خۆش دەوئى هەتا من ماوم

يارى

تۆپى يارىم زۆر خۆش دەوئى
يارىم لە بەرچا و ناكهوى
پىيا و بە وەرزش بەهپىز دەبى
لاى مەردم خاوهن رىيز دەبى
وەرزش مەروئازا دەككا
ئازا ولات ئاوا دەككا
من لە وەرزش پالئەوانم
پۆلەى ئازاى كوردستانم

سەعات

چك چكى سەعات دەلى: وشيار بە
تەو زەل مەبە، خەرىكى كار بە
وەك من تىكۆشە بەرۆژ و بەشەو
هېچ پەيدا نابى بە تەنبەلى و خەو
ماندوو بوون و كار ماىهى ژيانە
بىكار رابواردن رەنج و زيانە

گەر من کارنه کهم له شم ژهنگ دینى
ده چمه سهر وهستا هه لم وهشینی
مرۆف کار نه کا، کارى زۆر له نگه
ژهنگى بیکارى شووردهیى و نهنگه
به هار

زستان نه ما به هار هات
خوشى بو گوند و شار هات
بولبول گه یی به مرادى
ده خـوتـنى به ئازادى
په پوله له چل بو چل
ده چن بو سه يرانى گول
جوانه ئه م چیا و ده شته
كوردستان وهك به هه شته

سرود

كوردستانى جوان ئه ی نیشتمانم
پروناكى چاوم، ئارامى گيانم
له دهست بىگانه دهه ینم
پيشمه رگه ی تۆم و تۆله ت دهستينم
.....

ساوا بووم چاوم به تۆ هه لينا
له پيش بابده ناوى تۆم هينا
هه تا ده شمرم هه ر تۆى رووگه ی من

رژگارت ده‌که‌م له‌ده‌ستی دوژمن

.....

کورد بۆ سه‌ره‌ستی خوینی ده‌به‌خشی

ئالای ئازادی به‌خوین ده‌نه‌خشی

خوین ده‌ده‌م، گیانمت له‌ پیناو ده‌نیم

له‌سه‌ر خاکی خووم دوژمن راوده‌نیم

.....

کوردستانی جوان گیانی شیرینم

به‌قوربانت بن ژیان و ژینم

سرود

پیشمه‌رگه‌م و بۆ رژگاری نیشتمانم له‌ خه‌باتم

دوژمن هه‌رچه‌ند به‌هه‌تیزیش بئ ده‌بی ده‌رچی له‌ ولاتم

گولله‌ توپ و بۆمبا و ئاگر کار له‌ بیر و پروا ناکه‌ن

مال و سه‌ر و خوین و گیانم قوربانی ئەم ئاو و خاکه‌ن

پۆله‌ی ئازای کوردستانم، دوژمنی داگیرکه‌رانم

بۆ سه‌ره‌خۆبوونی گه‌لم، به‌ختی ده‌که‌م مال و گیانم

زۆر له‌مبێه‌ کورد ته‌کوژری، له‌ مه‌یداندا خوینی ده‌پژێ

شار و گوندی ویران ده‌کری، مێشکی کیژ و لاوی ده‌پژێ

به‌لام لاوی کورد له‌ مردن سل ناکات و خو‌راگره‌

بیر و پروای کوردایه‌تی بۆ گیانی دوژمن ئاگره‌

پۆله‌ی ئازای کوردستانم، دوژمنی داگیرکه‌رانم

بۆ سه‌ره‌خۆبوونی گه‌لم، به‌ختی ده‌که‌م مال و گیانم

سویندمان به خوینی شههیدان، تۆله له دوژمن دهستینین
داگیرکه رانی کوردستان له په گو ریشه دهردینین
سویندمان به خاکی کوردستان ده بی کوردستان نازاد که بین
داگیرکه ر له خاکمان دهرکه بین، گیانی شههیدانمان شاد که بین

سرود

کوردین رۆله ی کوردستانین، به دل نازادمان دهوی
هه تا له سه ر دنیا زیندرووین سه رمان بو دوژمن نانهوی

له ریگای ئەم نیشتمانە سه ر و مالممان لا هه رزانه
کوردستان دینه، ئیمانە، کوردستان ژینه، ژیانە

سه ربه خو بوون و نازادی، ئاواتی هه موو کوردیکه
له به رانه ر داگیرکه ران، هه موو کوردیک نه به ردیکه

چیتەر کورد نازۆ به دیلی، به داگیرکه ران ناخوری
پرمان کیوی پۆلایه، به هیج هیتیک لانادری

به خه باتی خویناویمان، ریگهی نازادی تهخت ئەکه بین
بو مافی چاره نووسی کورد، خوین و سه رومال بهخت ئەکه بین

هه تا کوردستانی رهنگین، له دوژمن پاک نه که یه وه
بیر له خومان ناکه یه وه، ئاور بو دوا ناده یه وه

له رووی داگیرکهری ولات، شیرى شهر پلنگى جه ننگین
تولای پولا و شوورهدى سه ننگین، له دهریای خوتندا نه هه ننگین

کاک به دیعی بابه جانی گه وره تر ره سامی نه مپزی کورد، رووی لی نام که باسی ژبانی بنیاده می هه ر له
دهمی ساواییبه وه هه تا دواپی به شیعر بز بهؤمه وه، نه ویش به وینه ی کوردانه بی نه خشینئ و چاپی بکا.
من بؤم نووسی، به داخه وه مه ودا نه ما پرؤژه که مان پیک بیتین:

قوناغه کانی ژبان

ئاده می به ره می که می قوور و ئاو
دایکه وای کرده جی گه را بو پیاو
دهوری ساواییه تی شل و خاوی
خه مپره وینی دلی و له بهر چاوی
تا ده سالی بزوز و چالاکی
بی گزی و راست و دهست و دل پاکی
له ده تا بیست به هاری ژین دادی
باوی یارگرتن و نه وین دادی
بیست و سی نه رکی مال و منداله
خوش و شیرین و جاروبار تاله
هه ره می هیئز و به ره می تا چل
پیت گه یاندوون نه مامی شهنگ و شل
چل و په نجا نه وهت به باوه شه وه
تالی چهرموگ لکان به مووی ره شه وه
پوخت و پاراوی ژین له په نجا یه
دیتسه روو رهنج و سوود و سه رمایه

له پلهی شیپست به ته جرهبه و ژیری
 پله یهک دابهزی به ره و پیـــــــــــــــــری
 چوویه هفتا به کوخه کوخ، تووره
 دهست و نهژنۆ دهله رزی، پشت کـــــــــــــــــووره
 سواری ههشتای، هه ناسهشت سواره
 لار ده رۆی لاقی سیـــــــــــــــــهه مت لاره
 له نه وه د مـــــــــــــــــه رگه پیی ده لئین ژینه
 به فـــــــــــــــــری بهر ســـــــــــــــــووره تاوی هاوینه
 پاشی سه د وهک منالی یهک ســـــــــــــــــالی
 شییره خوړهی به لام به خوینتـــــــــــــــــالی
 باوهشی گهرمی گۆر کـــــــــــــــــراوته وه
 هه رچی خاک داویه بۆی گه پراوته وه
 * * *

ماده تاریخم بۆ عه بدوللای برای کاک به دیع نووسیوه که له سه رکپله کهی هه لکه ن:

دل به دنیا مه بهسته بی باره، که مه خوشی و خه مه سه ره نجامی
 بابه جانی گۆن له کوردستان، هونه ری جوانه بگری هه رکامی
 خزمه تی گه ل ده که ن به دل سوۆزی، خیتی ناون پزیشک و ره سامی
 (گۆلی نه و خانه دانه عه بدوللا، داخه که م هه لوه ری به ناکامی)
 شیعی ناوکه وانه نه گه ر لامی عبدالله به یهک حساب بکری به نه بجه دی ده بیته ۱۹۷۱
 * * *

داموده زگایه کی تازه بۆ کۆری زانیاری کرا، ماده تاریخم بۆ نووسیوه و له کۆواری کۆردا چاپکراوه:

کۆری زانیاری کورد

ئهم کۆره ژ کوردارا جه وههر به خه لات دینین
تییـریژی هونهر له ورا تاریکی ده تاریینین
ویژه و که له پووری کۆن، فه رهه ننگ و زمان وانی
زانیاری به هۆزانی خۆی له گره وه ده نوینین
کرمانج و لوړ و سوړان، زازاو موکوری و گۆران
وهل یه کتری داخیون، کهس نینه کو دامینین
ئهو پرووگه یه پیروژه ئاواتی گه لی کورده

پیتک هاتوووه بۆ میژووی «خۆشتر له هه موو شوینین» ۱۹۷۳- به حسابی ئه بجه د.

قانعی شاعیر پیش جه ژنیک هه لی پیتچام دوو بهیتی جیژنه پیروژه ی بۆ بنووسم تا له

کارتیکدا چاپی کا و بیفرۆشی، منیش ئهم دوو بهیته م نووسی:

جه ژنت پیروژی کوردی زگ قویا و
دهرخـۆنه لاچی، ده رکـه وی پلاو
هیئند تامه زرۆ بووین ئیمه ی دووره چیشت
هیشتا نه کولا بوو ده نکمان نه هیشت

سالی ۱۹۷۴ به عسی، گوايه به لیتین خودمختاری دان به کوردستان ئه باته سه ر بئ پرسی بارزانی و
پارتی، شیتست کهسی په ست و ناکه سی چلکا و خۆری خۆی هه لیبژارد بۆچاو به ستنی رای گشتی.
خودمختاری هه ر به ناو و پووچه ل و بئ ئیختیاری بئ سپاردن. له و باره وه ئهم ده مه ته قه یه م نووسی:

ده مه ته قه ی با پیر و پیرۆت

ب - مام پیرۆت رۆژباش

پ - ئه ی بان سه ره که م

ب - خیره؟ بو گرژی؟
 پ - له داخ کهره کهم
 ب - کهره کهت؟
 پ - به لئی
 ب - کامه؟ سووره که؟
 ئەو پهل قه ویه کهی مله ستووره که؟
 پ - دهم خوش، خویه سی
 ب - نه خوش که وتوو؟
 پ - نا وه گیانی تو، وا دوو هه وتوو
 مانی گرتوو و دهم له کا نادا
 وه ده وری دادیم هه رگوتیش بانادا
 تو ئیژی چهی بی؟ چۆن بیکه م چاره؟
 ب - وه قسهی من ئە کهی بیبه ئەو خواره
 پ - با پیر چه ئیژی؟ خواروی بو چییه؟
 ب - دیاره هیچ ناگات له دنیا نییه
 رادیو ئە بیسی؟
 پ - گویم لی گرتوو
 ب - سا کهره کهی توش ئە مهی بیستوو
 شتت کهر له به غدا هه لبر تراون
 بو حوکی زاتی ناو دیر کراون
 کهره سووری تو له وان پیرتره
 - بی چا وینی بی زوریش ژیرتره
 ئە مان زوریه بیان جاشولکهی شین

- كهره سووری تۆ به عسی بی بین
 ههر به ته زکییه ئه یکه ن به ره ئیس
 رزگاری ئه بی له پت و گوریس
 - نه وسا له مه جلیس خۆی تیر جو ئه کا
 نه گهر توش گیرای تکات بو ئه کا
 پ - بیسمیلا با پیر نه وه توشیت بووی!
 - له کهری گهری، نه توو لو خوت کووی؟
 کهره سووری من چون ئه بی به جاش!
 کوو جزمه ی تازه ئه بی به که لاش!
 به وخوایه که مه، نه مه بزانی!
 ئیتر وه ک دوژمن له توش ده روانی
 - کوو کهره سووری ئاوا به ناموس
 ده چینه به غدا و ده بیته مه بعوس!
 ب - پیرۆت بیوره، تویه، یاغنیشم
 پ - باشه لیت خوش بووین خۆم و کهریشم
 * * *

بهشی دووهه م

له هه ر باغی چومی چلیکم رنی

له خه رمانی هه ر کهس گولیکم چنی

ئه م شیعرانه که له مه و دوا دین ته رجه مه یه که له ئه ده بیاتی بیگانه که بهشی زۆریانم له
عه ره بی و فارسییه وه وهرگرتوو و له هیندیکانیشا دهسکاریم کردوو، ههروه ها چهند
فۆلکلۆریکی ناو کورده واری بی خوشمانم له په خشانه وه کردۆته هه لبه ست بۆ ئه وه منالانی
کورد رۆژیک له رۆژان له فیرگه کانا بیخوین و به هه ره ی لی وهرگرن، ئه گه ر جاروباره گالته
و گه پیکتی تیدایه بۆ زاخاوی میسکه و داوای لی بووردن ئه که م.

که ر و گا

شه وئی گا وتی به که ر:

وه ره بکه چاره سه هه ر

بی وچان و سه سه انه وه م

په یته له چرووسه انه وه م

هه ر وهر د و شه ییو برینه

جه ره گی زه مین درینه

سه سه گسه سه و چاندنه

ئه مه جه ده مه گای بنه

خۆ له بهر توژی گی ره

چاوم پرووش و که ویره.

که ر وتی: خۆ نه خوش که

خۆت کروشمه و په رۆش که

ئەگەر خىيىۋىھاتە گەۋدە
دەمت مەھبەت بۆلەۋدە

خىيىۋىتى گانا سازە
نالىھەۋدە پىۋ لاۋازە
تىگەيى فىكى كەره
بۆتەنبەلى رېبەره
كەرى كىشايە بەر نىر
با ماندوۋىن كەرى پىر
تائىۋارە بە تىۋالا
زەۋى رەقىيان پىۋ كىۋالا
ھاتەۋە شل و شەكەت
ھائىستا بىن سەكەت
گا پىسى: چۆنى كاكە؟
وتى: دلم خەمناكە
ئەمپىرۆ ئاغا دەيفەرموۋ
ئەگەر گا ھەر نەخۆش بوۋ
ناچارم سەرى بىپىر
گاجوۋتى دىكە بىكەم
گا راپەرى زۆر لە گور
ماشتى قەسەلى ئاخور
پىرە و گىزە و كا گشتى
كلكى نايە سەرى پىشتى

چاپک له رهوت و بازا
ساغ تر له گویزی ئازا
گایان دهرده کرده چۆل
ورتهی بوو کهر له سهرمۆل
له وه له وه په بهم گسه په یم
دهش نووم و دهش له وه په یم
گا دهیگوت له هیلی شیو
چهند به نرخه وتهی خپو
ژیان بوو کارکردنه
ته نه به له به شیو مـردنه

که ری کول

که ری کی بی کلک و کول
زور په ژاره کی کوه و ته دل
پرووی نه بوو له هیچ دهران
بچته ناو کوری که ران
که ری دپیز و که ری شین
قاقا پیتی پی ده که نین
گرتی ریگای دهشت و چۆل
به زه په زه به سه مـکول
هه رگی نه ده له وه پرا
هه ر بوو کلکیک نه گه پرا
ریگای که وه ته بهر پالیک

که وتبووه سهر خه یالیک
دهیگوت به لکوله و ناوه
شه تله کلک چه قواوه
ده پروانی و بوئی ده کورد
ههر بیی ککری کلکی ده برد
خاوه ن زهوی پیی زانی
دهست به تیلائی گوانی
که ری کوتا خوری شور
له خوین سووربوو ملی بو
سهر به ره ژیر لپی خوری
دوو گوتی له بندا بری
که ری بیچاره ی زه بوون
کلک نه بوو گویشی چوون

زهنگی مشکان

کووه بوون مشککی مالان
له نه نک و مام و خالان
کلک باریک و چاوزیت
لبوز دریش و گوئی قیت
بیریان گهر و گزی بوو
زهنگولتکیان دزی بوو
گوتیان بی هست و چریه
دهیخهینه کلکی گوریه

ھەر کساتی دەرچی بۆ راو
 زهنگوله دهیکا به قـاو
 به خوشاردنه وه فییرین
 گورجی خویمان وهشییرین
 له بهر ئه وه دهنگه زهنگه
 مام گورپه کاری لهنگه
 ناتوانی مـشکی بگری
 بۆ خوئی له برسان دهمری
 ئیتر دهژین وهک پاشا
 له کهندووی نیسک و ماشا
 ههلمهت ئه بهین وهک شییران
 بۆ بژیوی جـووتییران
 هه مـبـانان دهرتینین
 که شک و نان دهقرتینین
 ئه گهر نه ما پشیلله
 مـشکان تلی لی له
 * * *

مـشکی چاویلکه له چاو
 زۆر جیهان دیده و گهراو
 سمیلتی سپی و دریژ
 وریا و زۆزان و کهم بیژ
 دار گۆچانی له دهستا
 ههستا له کۆر ههلوستا

وتى: ئەى برا و خوشكان
پير و ريش سپىي مشكان
ميشك و كۆن و رزبوه
بۆ ئەو زەنگە و دزبوه؟
ئىستتاكى وا ئازايه
خۆ باويتتە به لايه
بيخاته كلكى پسيك
ئيتتر نه خرتە و نه جيڪ
مشكان كورديان بلاوه
زەنگيش له و ناوه مـاوه
كهوتە دەستى مندالان
گوتيان: تالان هەى تالان
هەركارى دەست پى دەكرى
بىرى دوارۆژى نه برى
وهك زەنگى مشكى لى دى
داخوا بههرەى بۆكى بى!

كهوه شهله

سهردارى بۆكان عەزىز
خاننى سههريهرز و بهريز
ديتى كهويك دهفرۆشن
كـريارى زۆر له جوۆشن
پرسى: چۆنه ئەو كـهوه؟

واله دهوری هه وهه وهه؟
گوتیان: که ویکه پراوه
که وهی بیری له و ناوه
که وه شه لهی به ناوبانگ
نرخه بوکانه شهش دانگ
هه رگیز بینی تهنگ نابین
له قاسپه بی دهنگ نابین
وتی نامسه به په له
بۆم بکرن که وه شه له
چل زهیران له سه ره بژارد
که ویان به سه ردار سپارد
خان هه لپساند سه ری
پرووی که ورده ده و روبه ری
گوتی: که ها و ره گه زی
بداته ده ست ناحه زی
پاداشی سه ره رینه
نهک وا به زهیر که پینه
هوشته بی، که وردی هه ژار
گه لت مه ده ده ست نه یار

هه ویری به موو

په یه کی په فیل
وتی به یه کی جه حیل

تاژیهک ههیه ئاشنامه
 وا بۆم نووسییوه نامه
 بیببه و وهلامی بیینه
 سهه دکهوم لی بستییینه
 جوانه رپوی پیکه نی
 گوتی بهلی ئه زیه نی
 هه ویرت بی موو نییه
 چه قالتتت بی لوو نییه
 کرپی زۆر و کاری کهم
 من خۆم ده بی تی بیگه م
 تو گوشت کهه و ناده ی به من
 گوشتتم ده ده ی به دوژمن

رپوی به فیشال

سهه ره له به یان تاو هه لات
 مام رپوی له کون دهرهات
 له سیبهری خوی روانی
 به درتژیایی و به پانی
 خوی ئازا هاته بهر چاو
 دهستی کرد به چاو وراو
 گوتی: وا بۆراو ئه پۆم
 هیچ نه بیت شیریک ئه خۆم
 گه لی کردی ملامۆ

تارۆژ هاته نیه نیووهرۆ
سیبهر گه ییه بهرسنگی
هیچی نه کهوته چنگی
دیتی زۆری برس ییه
دهیگوت: ته ماح باش نییه
ههر مشکیکم دهس کهوی
بهسمه و زگم دهس رهوی
خه یال جیی نان ناگری
شیر به رتیوی ناخوری

ملی درپژ میژوووه

گا و وشتر و بهرانیک
تووش بوون له ری به نانیک
له ناویان بوو به کی شه
بو خواردن کی له پیشه؟
پیک هاتن کی زور ژیاوه
خوا ئه و نانه ی به و داوه
به ران گوتی: من پیرم
له گه له بهر خیک هاوشیرم
خوا ناردی بو ئی به راهیم
وا ئه و مارد و من ئه ژیم
گاجووت وتی: قاوه قاو
له دهمتایه شیری خاو

من زور چهنه ی لی نادهم
زهویم کییالا بوئادهم
وشتتر سهه ری دانه وانده
به گازیکی نانی رفانده
گوتی: مییژوو نازانم
ئاواته خووازی نانم
نازان؟ مییژوو بخوینن
پارووم لسهدهم ده ریینن

داوهل

له داوهلیکم پرسسی:
بوچ دنوینی مه ترسی؟
چویلله کان هه لده فرینی
چ سوودیک وه گیر دینی؟
گوتی: هه رکهس وه کو من
په رۆ و پاله سهه ر و بن
مییشک و دلی کلوشه
ترساندنی پی خوشه

دیمه وه سهالی دوایی
له و چۆله به ته نیایی
پشتی به خه م چه مابوو
فیسهالی لا نه مابوو
تیتال بلاو گیلانیه

بۆ قەل بېوۋە ھېلانە
رادەژا و دەلەراوہ
ورتەى بوو بە دەم باوہ:
خۆم بەختەوہر دەزانم
پەناگەى ھەزارانم

دەرسى بەچە پۆك

مام گورگ و شېر و رېوى
راويان دەكرد لە كىوى
سى كەرويشكيان راوكردن
بۆ لانەى شىرىيان بردن
مام شېر فەرمووى: گورگى پير
تۆلېمان بەشكە نىچىر
گورگ وتى: سى لاشن
ھەر يەك بۆ يەكمان باشن
شېر تورە بوو كەفى چاند
چە پۆكى بۆ داوہ شاند
چەرمى پشت و ناوشانى
داتەكانە سەر رانى
ئەمجا روى كرده رېوى
وا باشە تۆ باخىوى
گوتى: يەك بەر قلىانت
يەك بۆ شىوى شىوانت

یہ کیش بۆ سہ رده می خہ و
بی شیو سہر مہ نیوہ شہ و
وتی: ئافسہ ریم پتیوی
پہ و گہ ز باش دە پتیوی
زۆر باشت بەش کسردووه
لہ کام فی رگہ ت خویندووه؟
گوتی شاہم وا نہ بووم
پی شوو وا زانا نہ بووم
فی ربووم بی ری ورد و دوور
لہ لای مہ لای کھول سووور

سواری مار

بی ہی ز بووہ ماری پی ر
نہیتوانی بچتہ نیچیر
سو مای چاوی نہ مابوو
باوی راوی نہ مابوو
خشی بہ وردہ لۆقان
تا گہ ییہ ئاغای بۆقان
دہستی ئاغای رامووسی
دایبہ ستہ زمان لوسی:
ئاغای گران و گہ ورہ
کی وک تۆسایہ چہ ورہ؟
بۆقی وک تۆم نہ دیوہ

جيـهـان بيـ تو هـ تـيوه
ئـهـز گـوـري گـهـرچـي مـارم
هـهـر بيـ فـهـري بـو کـارم
بـه لـام لـه مـهـر پـرؤ بـه و لـاوه
گـهـ زنده يـيم نـه مـاوه
پـاوي جـانـه و هـر نـا کـه م
بـه دـل بـه نـيـازي چـا کـه م
دـالـده م بـده لـه لـاي خـو ت
بـمـخـه ژـيـر خـاک و پـاي خـو ت
بـيـکـه سـنـد و و قـي سـهـرت
بـم کـه بـه بـاره بـهـرت
سـوارم بـه بـو سـهـفـهـري
بـا گـهـ نـا هـم هـه لـو هـري
* * *

بـو قـا غـا بـه و هـه لـدانه
هـه لـمـسـا و هـک هـه نـبـانه
بـو قـهـتي لـه بـيـر نـه مـا
لـه دـلـيـا گـهـ پـا سـهـمـا
و تـي: ئـا فـهـر يـم، زـانـاي
جـيـم لـه لـاي خـو ت بـو دـانـاي
تـو مـاري خـانـه دـانـي
دـام و دـهـسـتـو و ر دـهـزـانـي
چـيـت نـيـازـه بـا و ابـي

ئاغــــــــــــاش با دلاوابى
تۆبىيتتە بەر ئاوزەنگىم
بىبى بە ئەسسىپى جەنگىم
ئەبى ھىتتە تىيا بى
ئەمــــــــــــەش بى بىزىونابى
مــــــــــــوچەت دوو بۆقى قەلەو
يەكت بۆرۆژ و يەك شــــــــــــەو

مار بوو بە ئەسسىپى ئاغا
بۆگەشت و گەر لە باغا
پرووى لە ھەر شوپىنى ئەكرد
بۆق كىر نووشىيان بۆئەبرد
بەقىر و ھۆر لە پىشا
ھورايان بۆئەكىشا:
بۆقاغا سواری مارە
چىنى بۆق بارى بارە

بۆ مار ھەلکەوتىبوو ھەل
ژىنى خوش، تىر و تەسەل
لەسەر دوو بۆقى مەزى
لەولا و لەم لاش ئەيدىزى
ھىدى ھىدى لىي خورى
تا قــــــــــــرەى لە بۆق برى
ئەوسا وتى: ئاغاى خۆم

کەست نەما تۆنەخۆم
جیقە و فیقە ی پچ ناوی
ژیان لهدل دەرایی
بۆقەغا تا پیتی زانی
مار کەوتبوه قووت دانی
له مردنا بیچچاره
دهقییراند: مار هەر ماره!

کەری بیگار

کابرایه کی زۆر ترساو
پشووسوار رەنگ بزیکو
به غار رووی کرده مالتیک
خۆی کوتا بن هەرزالیک:
هاوار په نام هیناوه
زۆر پیسم لی قه و ماوه
به کەس مه لێن وام لێره
خاوهن مال پرسی: خیره؟
گوتی: دارۆغە ی خونکار
کهران ده گرن به بیگار
من نه گهر چی پیاویشم
زانا و خاوهن ناویشم
به لام له لای ئاغامان
نه رامانه و نه ئامان

هيچي له بهر چا و نيينه
فه رقي كهر و پيا و نيينه
دوور نيينه داروغه ي شار
پشتم بخاتره بهر بار
زانا له لاي لاســـــــاران
ده بنه كهر ي بيگاران

په شيماني پينه يه

رانكه شـــــــرپك م هه بوو
لا بوزگـــــــورپك م هه بوو
كولكه ي بزنه شيننه بوو
پري په رږ و پيننه بوو
هه مـــــــوو رهنكي تيا بوو
كه مـــــــتر شينايي ما بوو
نيـــــــفك تنگ و ده لينگ فش
هه ر ده جـــــــوولام جـــــــروخش
قـــــــوشيك له و دراوي له م
سه ريه كم نا زور و كـــــــم
رانكيكي تازه م كـــــــري
بوـــــــخـــــــوم نه ندازه م بري
زور ته رز و رپك و له بار
نيـــــــوه ي چوو ناوي هه ژار
به نيازي چوغه و كه وا

شه وٲٲك نوسٲٲم، له خه وا
رانكي گـۆرٲن هاته لام
پاشي شه و باش و سه لام
وهك قـه رهچ و سا زنده
ملي نا له گـا زنده:
چا كه هت له چا و نه بوو
كه ي كاري پيا وانه بوو؟
چه ند سا لٲك هه و الٲ بووم
ياري رۆژي تالٲ بووم
با تۆزٲكيش دراو بام
با كه مٲتر له بهر چا و بام
به پٲنه چارم هه بوو
كه ه لكي هه ژارم هه بوو
به لام خوٲ بله وهز بووي
له دروونه وهم وه رهز بووي
چووم ه لاي بهرگـدروو
كونبـر كرام به پنوو
بووم ه وه رانكي له نوٲ
وه ساٲن به من ده نوٲ
وه ره به شه كو بـكري
پٲم خو شه تو بـدري
ئٲتر ئه و جار وهك پٲشان
نامه مايه ي سه ر ئٲشان

وتم رانكى رهگهز شين
كـونه هـهـوالى پـيشـين
توش وهك ههوالى مـرو
دهستم مهبهسته به درو
يارن به چهوت و لارى
چالاكن له بى بارى
وهك تو شير و كون كون
سهـر دؤسـتى بن دوژمن
كه خـومـيان لى دهبويم
هـى تـازـه هـهـلـدهـبـيرـم
دين دهلين په شيمانين
وهك ديوته ئيسسته وانين
واتا پينه كـراوين
وهك تـازـه لـهـبـهـر چـاوين

شـرهـى كـونه هـهـوالـم
پـيتـ وـا نـهـبـى مـنـالم
شـيرى پـينه وـهـرـدهـگرى
چـون وـهـكـوسـاغ بهـر دهـگرى
چى به پهرو و پينهيه
مالى كـهـس نـهـبـينهـيه
پـنوـو كـه چـوه سـهـر بـوزـوو
لـهـبـير نـاچـى شـيرـوو زـوو

پینه دار عــــه یب داره
ناچار بهرگی هه ژاره

به زمی پروتی

ده لئین هه لاکوۆ جاریک
ده چیتته دهوری شاریک
ده لئ له چووک و گه وه
هه رکهس پیو وایه چه وه
ده لیره ی لئ بستین
دلی هه ژار مه شکین.
له بنه وه ناردی پیوایک
له شار بگی پری چاوایک
دیتته وه ده لئ: ئاغام
ته و او به شارارا گه پام
باجدهر بار له سه لئون
هی زور زل قوور ده پیون
ده لئ کئ بوته حاجی
هه زار لیره به حاجی
کئ له وان نه ویتن
خوۆ ئه ندازه ی بگرن
نامه وئ چیمان بمینئ
جاسووس خه به ری دینئ:
خه لک که میان وه رهن

ھەر حاجين تۆزۈتك كـزن
 دەلى حاجيان تالان كەن
 جا وەرن بۆم بەيان كەن
 جاسوس دى بەپىكەنەن
 كە ئەى خانى سەر زەمىن
 بەزمىكە بەلام بەزم
 كەس نەما بلتى ئەزم
 كەس ئاگای لەكەس نىيە
 فەرقى شىخ و قەس نىيە
 تىك ھەلدانە و شەرە شەق
 چرە و گورە و چەقە چەق
 ھەلپەركىيە سى جرتى
 سەرچۆپى حاجى گرتى
 قازى گورانيان دەلى
 مەملى مەمۆ و سەوزەلى
 خانى وشىيار و زانا
 بلیمەت لە جىھانا
 دەلى نامە با راکەين
 شارىكى ترپەيا كەين
 بەزم بەزمى پرووتىيە
 ھەلپەركىيە نابوتىيە
 چيان نەمالىيە بترسن
 والە خوشيان دەرەقسەن

بینه سه‌رمان ئەمانه
رووت ئاگری بی ئەمانه
قەت یه‌کی‌کمان ناهیلن
زووکەن به‌جییان بیلن

کوردستان به‌هه‌شته

زستان روویی سه‌رمانه‌ما
ده‌رچووین له‌ناو مژ و ته‌ما
سه‌ری کوێستان خال به‌له‌که
جیژنی مامپووی و ده‌له‌که
قاو و قیژه‌ له‌و بلنده
به‌کۆمه‌ل ده‌فرن بالنده
به‌بی و چان، به‌بی وه‌ستان
گشتیان دینه‌وه‌ کوردستان
پرسیمان له‌ قولینگ و قازان
هۆی لالۆی گه‌ریده‌ی چازان
ئیه‌وه‌ زه‌وی زۆر گه‌پراون
له‌ زۆر جیگادا زۆر ماون
له‌ هه‌وار و شار و دێیان
کوێ خوشتره‌ له‌ گشت جییان؟
پێیان گوتین که‌سی خالان
شه‌که‌ت بووین له‌ لاق و بالان
جیهانمان گشت پشکنیه‌وه‌

وهڪ ڪوردستانمان نه ديوه
جي نين خوشتر له نيشتمان
ڪوردستانه بهه شتمان

دهمي ناگاتي

هي شـووي تـري به داره وه
ريوي دهيدى له خوواره وه
دهيزانى دهمي ناگاتي
ئاره زوو تري ناداتي
پي هه لچوونيش بوي ناكري
دهيگوت: زور ترشه ناخوري

هه ر تيره به كن

گوره لڪهن و كفن فروش
له مه بخانه هه رتڪ سه رخوش
دهيان گوت به دهم پيڪه نين
به يانيش گور هه لده كه نين
جاو يش بـو كفن دا نه درين
مهزه و بادهي تريش نه كرين
ژني خاوهني مه بخانه
دهيگوت: چهند باشن نه مانه
ياخووا بازاريان گهرم بي
گورستان هه ر پي تهرم بي
ميواني وام زور بيته لا

کورپزگهه نه کهه به مهلا
هه ربه کن کا و چهه و کلوش
بئ جياوازين بو خاوهن هوش

درو به درو

ئاغا دهتگوت کولته وهه
خوار و رهش و به گري و تهه
دهستتي رژد و نان نه دهر بوو
ميوان بوته و دهردي سهه ر بوو
باتووي کهه و باينجاني
له نه زاني يهه که نه زاني
شاعير شيعري بو دانابوو
به ره و ئاوه ژووي رانابوو:
مانگ له جوانيت شه رمه زاره
نانخورت هه زار هه زاره
به ژن و بالات سهه وئلي تازه
چاوت چاوي سهه قهر و بازه
کهه س ليتان وربا تر نييه
زيره که و زانتر نييه
ئاغا زور لبي خوش هات نه مه
کهه وته به زم و گهه پ و گهه مه
وتی: فه ره موودهت دل گيره
دهم خوشانته هه زار لي ره

شاعیر هەر ما و پاره نه بوو
هاوار نه بی چاره نه بوو:
ئاغا لیسه کان پیم ناگه ن
فهرمووی پیم سهیره تیم ناگه ن؟
تو دلخوشت کسردم به درۆ
منیش له و ماله دام به تو
درۆمان به زۆران داوه
دراو بی ناوه له و ناوه
نرخه درۆ ههر درۆیه
وهرامی گلمهت کلویه

به لاف پیک نایه

پووشی کهوته سهه میزی کهه
می شووله یه کی په ربه سهه
ده یوزاند: گه میوان خووم
مه له وانی هه زار گووم
له ده ریای بی بن ده گه ریم
ناترسم گه رداو بیتته ریم
کوا (ماجه لان) و (دی جاما)؟
کی ئازایه بی به لامه
(کریستووه ره) شاگردم بوو
گه میه که شی ده سکردم بوو
خوی هه لکیشا له بهر خووه

تا مییزه کهر وشک بۆوه
له تونیان دهگهرا بی ئاو
بلاوهی کرد خه یالی خاو

ویرانه یه یان ماله؟

پارسه کینک خۆی کوتایه هه یوانیک
وتی: برسیم له پیتی خودا نانیک
خاوهنی مال گوتی برۆ نیمه
وتی: سا چۆره ئاوئ توونیمه
گوتی: ئاومان نه ماوه لاچۆ برۆ
وتی: بۆ پینه بزگوریک له په رۆ
گوتی نیمه. وتی: کوتیک بهن و داو
گوتی: بهس بای بده خه یالی خاو
وتی: وام زانی ماله ئیرانه
لیم گه ری با بریمه ویرانه
من له لام وابوو خاوهنی مالی!
تۆش له ویرانه زگ نه که ی خالی
تووری هه لبگره داینی ئەم پۆزه
وه ره ویکرا بچینه ده ریۆزه

هه له له چیدایه؟

یه کئی لای قازییه ک شکایه تی کرد
بۆ سمیل چه وری کووپه رۆنی برد
کووپه تا مل له مشکى ئاخراو

چنگه رۆنیک له لای سهر و بهرچاو
 نیازی پیک هات و نامه یان دایه
 قازی لایه و کەسی دەرۆست نایه
 کووپه رۆن دەرکەوت، فرۆفیلە
 سەرەوهی رۆنی روون و بن لیلە
 رایسپارد نامه کە ی هەلە ی تیدا
 بێنی پاک ی دەکەم پەلە ی تیدا
 وتی عەززی کەن ئەم هەلە و پەلە یه
 نه له لای ئیمه یه، له کووپه لایه
 هەر زلیکی به چهوری دەس بر بێ
 چاکه ورگی له خۆلە مییش پر بێ
 * * *

سەرچاوه سوێره

میری کۆر دیتی جل شری دژوین
 میری گرتۆته بهر به تووک و جوین
 خوایه دهور و دووکانی وەرگی پری
 چی له دەس نایه میری وا خو پری
 کوری دارۆغە ییکی لیتی داوم
 خوا هەلینە گری زۆری لی کر اوم
 پرس ی: جا مووچه خۆر به میری چی؟
 دۆ تراوه و ترش به شیری چی؟
 له وەرام ئەو هەژاره دل ژیره
 وتی: زنجیره یه و له یه ک گیره

دهست و پئی جۆبه ، میره سه‌رچاوه
تامی ئاو هه‌ر یه‌کسه له هه‌رلاوه
ئاوی کانی که شیرن و خو‌شه
گه‌ر له ناوجۆشه خو‌شه بینۆشه
ئاوی جۆتال و بو‌گه‌ن و سو‌یره
دیاره سه‌رچاوه پیس و بی‌خیره
میر تکاندی له چاوی ئاوی سو‌یره
مه‌رجه فه‌رموی نه‌مینێ میری کو‌یره

هاواری له‌سه‌ره

کاروانیک شه‌ویک له چۆلیکا
بنه‌یان خست له شیو و دۆلیکا
شه‌که‌تی ریگه‌ بوون ده‌بوو بخه‌ون
ترسی زۆریش بوو به‌ر دزی بکه‌ون
بوو له‌گه‌لیان یه‌کیکی پیری هه‌ژار
گوتی: هه‌ر چارویدار و خاوه‌ن بار
یه‌کی زی‌ریک بدا به‌من بخه‌وی
پاسه‌وانتان ده‌بم ته‌واوی شه‌وی
دز که هات ده‌یکه‌مه هه‌را و هاوار
مه‌رجی من هه‌ر هه‌را و له ئیوه‌ش کار
نیوه‌شه‌و دز گه‌یشت و مالی برد
تاو هه‌لات مامه‌ پیره بانگی کرد:
مالو ویران بی‌مال نه‌ما رابن

چۆن دهزانن ئه وهند له خه وداين؟

كه دهبين هه چي بوو دزراوه
پيرهيان گرت بلتي: چه قه و ماوه؟
وتی: هيچ نه بووه! نيوه شه و سي دز
زرته بووز و سمييل فش و چاوبز
يهك جوان، يهك نيوان، يهكيكي پير
دهس به ريمب و كه وان به تير و شير
گهينه سهر سهرم و گرتيان مشتم
گهر نقه م لي دههات دهيان كوشتم
ماله كه م دانتي خوم بكه م پرزگار
وا قه رزداري ئيه وشم: هاوار
شه و له ترسان كه نه م بوو هاوارتيك
فهرموو ئيستا هه زار له جيتي جارتيك
قووله قوولي له پاش گورگ ئه مه يه
په ژيواني ده مي مه رگ گه مه يه

دزي جادوو

خاوه ني مال وتي به كه يبانوو
هه ست ئه كه م وا دزه و له بان خانوو
وه ره با ريك بخره ين ته له و داويك
به شكو مامدز بخره ينه گهر داويك
ژن به دهنگي به رز كه دز ئه ژنه وت
پرسی: ئه م گه نج و زيره چۆن دهس كه وت؟

وتی: نازانی من دزی جـادووم؟
 بو دزی مانگه شه و نه با نه شه چووم
 دواي شه و هی ناوی شه ولم هینا
 باوهشی خووم له تیشکه وهر دینا
 به و تریفه شه چوومه ژیر بو ژوور
 گورجی دهم ناخنی چ تییر و چ توور
 دوو هه لیش شه ولم شه گوت له وسهر
 تیشکی مانگ سهر به خستمه وه بو دهر
 دزه لای وابوو خییوی مال خه وتن
 که و ته ناماده بوون له ریتی که وتن
 شه و ملی گوت له تیشکی مانگ هالا
 پشتی کیشا به ته ختی ناو مالا
 دوانی تیالا به دهس له راست له چه پ
 کوینده ریت دیشی دهیکوتن ته پ و ره پ
 دزی بی نووزه خوین وه بان دمه وه
 خه و نی خووشی شه دین به شه ولمه وه
 کـسار و زانین نه بی له نارادا
 سه د نزا و جادوو به هره بهک نادا

باوکی

دوینتی گویم لی بوو شه حمه قی شه یگوت:
 باوه گه وره م وه زیری خان بوو گه
 گهرچی پیم وابوو زور دروی فه رموو

با فـهـرز کـهـین دریژ و پان بووگه
هیچ کهست دیوه گوو بنیته دهمی
بیژئی رۆژئی ئەمیچه نان بووگه

له مهرد ئەگه پێ

فـهـیلـه سـووفـی هـهـبوو له یۆنانا
رۆژ چرای ههڵ دهگرت به کۆلانا
دهگهرا درز و قوژبني عهززی
وهک یه کیک ون بکا به شهو دهززی
تازه لاویک به گالتـه پرسی لـیـی
مامه به چرا و به رۆژ له چی دهگه پێی
گوتی: رۆلهم به خۆم و به چراکهم
دهگه پێم بهشکه مهردی پهیدا کهم

ژن و سه ماوهر

ژنه کی کۆر له گوندی لۆلان بوو
دووهره دیده و ههتا بلایی جوان بوو
سوڤیه کی شیخ رهشیدی لۆلانی
رۆژئی لای شیخ به دهرفه تی زانی
وتی: گهرمن له خۆمی ماره بکهم
سویند ئەخۆم دهردی چاوی چاره بکهم
سیسه سوڤی ژنه ی له باری برد
نه بژیشکیکی دی و نه چاری کورد
شیخ وتی: سویندی سوڤی به درۆ بوو

گوتی: سووچی سه ماوه‌ری تو بوو
 ناگری کور ببوو نه خوست و نه هست
 چاپه‌زت هاته پیش و شیشی به دست
 لینگی راکرد و خوشی راکیشا
 له کونی خواره‌وی پیا کیشا
 چاوه‌کانی گه‌شاوه هاته‌وه دنگ
 ره‌ژوه ره‌ش بوونه‌وه به سووره په‌رنگ
 من وتم ژن سه ماوه‌ره و کویره
 چاپه‌زی پی ده‌وی و به شیش فی‌ره
 هیند خه‌ریک بووم تیا چه‌ما شیشم
 وه‌خته کویراییی دایه چاوشم
 * * *

ئه‌وینی گه‌وره

چی زور به نرخه و من شکی ئه‌به‌م
 نیشتمان به دل پیشک‌ه‌شتی ئه‌که‌م
 من ئه‌وینی وام بۆت که‌ه‌وتۆته دل
 ئاوالمه کاتی ده‌شکه‌ومه بن گل
 ئه‌وینی هه‌رگیز ناکا پرسیار
 تاقی که‌ره‌وه جاریک نا سه‌د جار
 ئه‌وینی هه‌رچی تو بل‌یی ده‌ویری
 زور ئاماده‌یه نرخه بژمی‌ری
 ئه‌وینی که‌ه‌رچی هه‌سی زور و که‌م
 ده‌لی ئاماده‌م قوربان‌تی ده‌که‌م
 * * *

چاکه له گه‌ل خراپان

رۆژی دوویشکی که وتبووه ناو ناو
بئ هیژ و داماو وهک نیوه خنکاو
رهقیکی ئاوئ بهزه‌ی پیتدا هات
ویستی له مردن رزگاری بکات
سواری پشتی کرد چوونه ئیشکانی
دوویشک هه‌لی به دهرفه‌ت زانی
گوتی: له مردن کردت رزگارم
تا ده‌م‌رم بۆ تو سوپاسگوزارم
کلکی دریتژ کرد نایه ناو ده‌ستی
گوایا بۆ سوپاس ده‌ربهری هه‌ستی
ره‌قه‌ش به په‌نجه‌ی سه‌ر کلکی کوشی
به پیتووه‌دانیک داتولا له‌شی
چزووی ژه‌هراوی هه‌ر گه‌یشه‌ته له‌ش
رۆژی رووناکی لی بوو به شه‌وره‌ش
ورینه‌ی ده‌کرد له گیانه‌لا وا
بۆ پیاوه‌تیم کرد له‌گه‌ل ناپاوا؟

مشک و میروو

مشکی وامی کرد گه‌نم له میروو
زستانی رابرد تیر و به ئیروو
هاوین که میروو چوو داوای لی کرد
سه‌د جوینی پی دا هه‌روا وای پی کرد

وتی: باریکی سه‌رزلی قون خری
 بیتم به گازیکم بتکه‌م شر و ور؟
 چ ریت ده‌که‌وی گه‌مت لای من بی
 من که‌ی وام لی هات میروو تای من بی؟
 میرووی به‌سته‌زمان چوه لای گورپه‌بۆر
 گوتی خاوه‌ن زۆر گورپه‌ی مشک خۆر
 پیاوه‌تیم له‌گه‌ل پئی نه‌زانان کرد
 سووک باریم له‌رووی گران جانان کرد
 پشیله‌ فه‌رمووی من له‌ گه‌لتا دیم
 تیی ده‌گه‌یینم ئه‌و کییه و من کییم؟
 میروو لای مشک دایکوتا سلاو
 مشک تووره بوو، پشی گوتی میا
 وتی: ئه‌ز گوری، ده‌سه‌رت گه‌ریم
 وا چهند له‌می‌ژه له‌ ربه ئه‌گه‌ریم
 بو‌خۆم به‌ کۆلم بۆت ئه‌هینمه‌وه
 قورسه‌ پارسه‌نگت بو‌ئه‌خوینمه‌وه
 نه‌رمی تیناگا سپله‌ی بی ئه‌مه‌ک
 ده‌بی نه‌رمی که‌ی به‌ زۆری کوته‌ک

کرمی ناوخۆ

چلتیک مالۆچه له‌ دار بی هالا
 رۆژتیک له‌ گه‌لیا ده‌ی کرد سکالا
 ئاوال! بو‌کزی بو‌ره‌نگت زهرده؟

نه تینووی ئاوی، نه جینگهت بهرده
بیور ناتبری له چی دهپرسی
له کرووسینه وهی بز نترسی؟
بهرز و ئهستووری رهگت کوتاوه
دژی و کهنهفتی بنیره لاه
بروانه منی باریک و بی تین
ههروا ههلهچم گهلا تورت و شین
ریگهی پایزی مه رگم له پیشه
هیشتا وهکو تو نیمه نهدیشه

به هه ناسه یهک سه ری دار له ری
قرچی له دل هات چهند گه لای وه ری
گوتی: ئاودهنگی شوخ و شهنگی من
لاوینه ره وهی دلی تهنگی من
ژانم گرانه و ناسووم زوره
دار که دهقه لشی له داره هوره
کرمم تی دایه و ئه ویش له خومه
له کرتاندنی راهیل و پومه
هه ر داری کرمی له ناو خوی دایه
دهشکی و دهکه وی به سووکه بایه

پشوو دریش

که ریکی نه خوش خه ریک بوو ده مرد
به شدار له دیاری چاویری ده کرد

ده یگوت بتوی گۆشته که ی ده خۆم
 سه گ ده یگر نه وه ئه گهر من برۆم!
 له کهر گران هات دیمه نی گه مال
 وتی: چوارپین به گ تو بچۆوه مال
 من تیره ی کهرم زۆر گیان له سنگم
 فریوت نه دا هه ناسه ی ته نگم
 هیشتا بو مردن دوو مانگم ماوه
 سه گ زۆر له سه رخۆ وهرامی داوه:
 منیش نه ته وه ی پشوو درێژم
 وایرهم هه تا گۆشتت ئه چیژم
 * * *

جی ژوان

راوکه ر له راوا له دهشت و دردا
 دوو رتیویان هه ستاند تاژیان تی بهردا
 می به نیری گوت: با جوئی بیینه وه
 جیگایه ک داننی تو بمبینه وه
 وتی به سه رچاو، منیش پیم خۆشه
 جی ژوانمان ده زگای که ول فرۆشه
 * * *

ئایه تی گۆپال

بو سه فه ر ئه چوو مه لای مه زموره
 ده شیگوت ریگام گوندیکی دووره
 ژنه که ی وتی ئایه ته ل کورسی

گوتی: خودایه وا دیاره ده‌م‌رم
 بوئاواتی تر داوینت ده‌گرم
 له پاش مردنم به‌هه‌شتم ده‌ری
 هۆری و هه‌نگوبین و ناوی که‌وسه‌ری!
 یه‌کی ئەمه‌ی بیست لیبی هاته و تار
 گوتی: هه‌ی گیتی زۆر بیژی لاسار
 لیبی پارایه‌وه سه‌ر له‌به‌ر شه‌وی
 تری نه‌دایه‌ی به‌هه‌شتم ده‌وی؟
 که‌سی بزبایه‌ک ده‌نگت نه‌یگاتی
 هۆری و هه‌نگوبینت چلۆن ده‌داتی؟

ریتی و که‌له‌شیر

ریتییه‌ک ده‌گه‌را م‌ل‌وم‌وی ده‌کرد
 هه‌ر چاوه‌نۆری رۆژی خ‌وی ده‌کرد
 که‌له‌شیری سوور دوور هاته به‌رچاو
 پاش چاک و چۆنی و رۆژباش و س‌لاو
 پیتی وت: به‌هه‌شتمی باوکت برام بوو
 یان من لای ئەو بووم یان ئەو له‌لام بوو
 ده‌نگ خ‌وشی وه‌ک ئەو کوا ده‌بیته‌وه
 هه‌یج که‌له‌بابیک جیتی ناگرتته‌وه
 که‌له‌شیر وتی: ریتی چه‌ئیتی
 خ‌وت هه‌له‌ئکه‌ی یان گیل و گیتی؟
 ناواز خ‌وشتم گه‌لی له‌باوه

ناوبانگی دهنگم گه یوه ته لاه
 چاوی قووچاند و بالی پیکادا
 رتیوی به قه پیک کرکه ری بادا
 بردی و قیراندی و پیی زانی خییوی
 سه گه لی به ردا شوین پیره رتیوی
 که له شیر وتی: نه گهر دته وی
 چیدی گه مال گهل وهدوت نه که وی
 بیژه وه خییوم با دنیا بی
 بوخوی پیی خوشه له گهل منا بی
 رتیوی بو وتار ده می که و ته کار
 که له شیر به غار په ریه مازودار
 رتیوی بانگی کرد: به لام له زاری
 به بی کات جاری هاته وتاری
 که له باب گوتی: با کویر بی چاو پیک
 له رووی دوژمنان لیک نری تاویک

رهقه و مراوی

جووتیک مراوی سالی له چولیک
 هیلاننه یان بوو له نزیک گولیک
 رهقیک بویان بوو به دراوسی مال
 زوری پی نه چوو زور بوون به هاوال
 کاسه جیرانیان بویه کتره برد
 شهو و رۆژ یاری به کتربان نه کرد

ئەوان لەسەر بەل دەیانکرد سەیران
پەقە لەبەرمال دەبوو پاسەوان
زستان خۆی نواند بەرووی تال و مۆن
بەلدار ناچار بوون بۆ گەرمین برۆن
پەقە دەستی کرد بە شین و گریان
جەهەرگی ئاسنی بۆ دەبوو بریان:
سەر سەوزی رەنگین بورچینی نەشمیل
لە دەوری ئیو دەگرم دیق و سیل
وێک باوکی وسوو مەمکەن پیر و کوێر
منیش هەلگرن دیمە گەرمەسیر
پەقە گازی گرت لە داریکی سووک
هەردوو سەریان گرت بەلدار بە دندووک
فرین لە دەشتان لە چیا و نوالان
چاویان پێ کەوتن ژن و منالان
وتیان: مەرایی چەند بە فریو
پەقە هەژاریان بەدار دزیو
پەقە رقی هەستاو لەم گەفتوگۆیە
زاری کەردووە و گوتی: درۆیە
ئیتەر سەرەوژیر بۆی هاتە خواری
کەوتە نزاری ناو بەرد و داری
خوێنت هەل نەچی بەگفتی بەدکار
نەتینی دلت مەهینە سەرزار

میشک و دلی نییه

شیریک نه خوش بوو ژان له دل و سهر
وتیان دهرمانن میسک و دلی کهر
وتی به رتیوی: کهرتیک په یداکه
به شم میسک و دل به شت که لاکه
رتیوی چوو له لای کهر گوتی: کهری ژیر
وهره بولای شیری دهرتکا به وه زیر
که وته دووی رتیوی دلخوش دهیزه راند
شیر لیلی راپه ری ملی تیک شکاند.
گوتی: من دهرؤم دهست و په ل ده شووم
چاوه نوری توم میسک و دل بخوم.
رتیوی به هه لپیک میسک و دلی خوارد
خوی له شیر بوارد تا شیر له دووی نارد
کوانی میسک و دل؟ خو نه یبو پاشا!
سهیره و ته ماشا! خوم دیم له لاشا
پاشام نه گهر کهر میسک و دلی با
ده برو فیکی خوی زوو بزانیبا
کهر و وه زیری؟ کی بیستوویه تی؟
من ئیترم نه یبوو، ئیتری بوویه تی!
شیر فهرمووی: کهرتیک به خوی نه زانی
رتیوی راست نه کا میسک و دل کوانی؟

قهل و كهو

كهو قنه‌ی ده‌كرد له و بهر په‌ساره
له‌قهل شيرن هات ئه‌و له‌نجه‌ولاره
بئ خوراك و خه‌و به رۆژ و به شه‌و
ده‌كه‌وته شوپن كه‌و فيرپين ره‌وتی ئه‌و
وهك كه‌و فير نه‌بوو چي كرد و كووشی
له بيیری چۆوه ره‌وته‌كه‌ی خووشی
زۆر كه‌س له ئيمه‌ش بۆ لاسای لاوه
وهك ئه‌و قالاوه دژ و دام‌اوه

كه‌ر بۆ سه‌ر زه‌ماوه‌ند

كه‌ريان بانگ ده‌كرد بيته سه‌ر شايی
كه‌ر هاواری كرد: مائی ويرانم
وا هه‌ل ناپه‌رم سه‌ره‌رچۆپيم دهنی
گۆرانی خووشيش كه‌متر ده‌زانم
به‌خوا ده‌ترسم بكه‌ن به ئاو‌كيش
يان باراشی باش بيته سه‌رشانم

خيگه به‌ری نادا

دوو راو‌كه‌ر له‌چهم ديتيان خيگه‌يه‌ك
يه‌ك خووی تي هاويشت تا ده‌ری بينی
خيگه ورچپك بوو كا‌برای رتيك گووشی
خه‌ريك بوو به زۆر پشتی بشكيني
ئه‌میان بانگی كرد: برا به‌ری ده

خىگە دۆشاوتىك ھىندە ناھىتىنى
گوتى: من ھەر زوو خىگەم بەرداۋە
ئەو من بەرنادا ۋا دەم—خىنكىتىنى

گورگ و بەرخ

گورگى خوتىناۋى پەل دەشواتەۋە
بەرخىك لەبەر ئەو ئاۋ دەخواتەۋە
گورگ بانگى كرد: لىم شلوى مەكە
توۋرەم لەو فىزەت زۆرىم لى مەكە
وتى: گورگاغا تۆى لەسەرۋوى من
لىخناۋى تۆبە دىتە گەرۋوى من
گوتى: دەردەكەى پىرار بەھارە
ئىستاش لە شاخت لەشم زامارە
وتى: من ئەمسال زاوم لە مەرىك
تۆ لە بەھانەى پىم بىكەى گەرىك
گوتى: جوتىن دەدەى كۆنە دوژمنم
دىارە پىت وایە من درۆزىم
تۆ تاۋانبارى گۆرت خواردە
بەھرەت بۆ نادا ئەم خىو بۆاردە
لەچەنگى گورگا بەرخ ھەلدرا
ئاۋى چەم دەىگوت لەگەل خورخورا:
كەى دەپىتەۋە بىانۋى زۆرداران!
كىپە ۋەدەنگ بى لەسەر ھەژاران!

که‌ر و که‌وله‌شیر

که‌ریک له‌ناو پووش له لیژ و زه‌نویر
توشی بوو به تووش که‌ولی شیر نی‌ر
که‌ولی کرده بهر هاته‌وه مالان
چو‌لیان گرت‌ه بهر ژن و مالان
که‌س نه‌ما له گوند هه‌ر یه‌ک به لایه
را‌ده‌که‌ن به توند شیر و به‌لایه
که‌ر که‌وته گه‌شکه گوتی سامه‌وه
کوا تیر و ره‌شکه بین به‌لامه‌وه
ده‌یان دیرینم ده‌یان چیرینم
چنگال به خوینم مرۆ گورینم
که‌ل ده‌ترسینم ره‌نگم ره‌نگی شیر
با بشنه‌رینم به‌و ده‌نگی دلیر
له‌سه‌ر سم سه‌ما به جیفرک دان
به یادی که‌ما دایگرت‌ه به‌ندان
شیر و دۆل و ده‌ر ده‌نگی دایه‌وه
زه‌ره‌ی شیرینه‌که‌ر زوو ناسرایه‌وه
که‌وله‌شیر کرا لور و جل و به‌ر
سه‌ر پشتی خرا باراشی زمه‌ه‌ر
ده‌یکرد و توو‌یژ له‌و سه‌ر رتبه‌ازه
که‌ ناب‌ی به‌شیر به‌ به‌رگی تازه

قهل و بولبول

جاریک بولبولیک له گهل قهلی رهش
له ناو رکسه یهک کـرانه هاوبهش
بولبول ده گریا به بانگ و هاوار
چون بوومه یاری هاوسای ناله بار!
بولبول له گهل قهل چون ریک نه که وی
من گول په رستم نه و لاکي ده وی
جی می من ده بویه له ناو چیمه ن با
به رچاوم جوانتر چا و گه و دیمه ن با
له گهل بولبولان له سایه ی چلان
مانخویندایه به ره و رووی گولان
چا و برکینه م با ده گهل گولی نال
که ی ده هاته بیر نه ژیانی تال؟
چاوم هه لدینم رو ورهش دیمه نه
چونی بدوینم ده می بوگسه نه
گه ردوون کـردوتم له ژین هه راسان
ده سا بده یه مه رگی به هاسان

قالا و له بولبول پتر په شیو بوو
له بهر چاوی نه و بولبول دزیو بوو
ده بوت خـودایه گـونا هم چی بوو
گۆشتی که ره که ی عیسام دزیوو؟
که وتوومه زیندان له گهل نه م چو و که

ئەو چەقەسەرۆیە ئەو ھەرزە و سووکە
 لەو چەنەبازە، لەو ھەلەوەرە
 مێشک و سەر گێژە گویم کپ و کەرە
 دلداری گولە کـرپاری بۆنە
 زامی پشستی کەر نازانی چۆنە
 چارەم رەش بوو وەک پەرۆبالم
 لەو ساوہ بولبول بۆتە ھەوالم
 ئاخ بۆ ئەو رۆژە منی شوخ و شەنگ
 لەگەڵ چەند قەلی ھاودەنگ و ھاویرەنگ
 لەناو دێبەران لە دەشت و دەران
 قرقرمان دەکرد لە دەوری کەران
 چارەم لە چارە بولبولان نایە
 زۆر پیس پێوہبووم، مەرگتیک خودایە
 سەیرە لەو دنیایا پان و بەرینە
 ھەرکەس کاری خۆی لەلا شیرینە

گربان نەک نان

سەگتی لە چۆلتی خەریک بوو دەمرد
 خێوی بە رۆرۆ شیوہنی دەکرد
 رێبوارێ پرسی: گربان و بۆ سەگ؟
 گوتی مەلتی سەگ، برای بە ئەمەگ
 برپەری پشت و یاری گیانیم بوو
 مایە دڵخۆشی و کامرانیم بوو

پاسداری رهز و پاریزگاری رهز
خوش بهز و بهلهز دهم گهرم و بهگهز
گورگ له پرووی نه و وهک کهوی کولیو
بو ورج نه چوو وهک گوریه بو پیو
تستا ده بینم له برسا دهمری
دل به بی گریان چون ئوقره ده گری؟
پرسی: چیت پییه کولت گرانه؟
وتی: تیشوومه و ههنبانه نانه
گوتی: ناوت نا برای هاو پشتت
نان به کولتهوه و له برسان کوشتت؟
گوتی: دوستیمان هه چهند به هیزه
گهرمه و به کیششه و به پشت و پیزه
به لام تا نه وجی نه وینه هاوال
له توشه ی خوشم به شدار بی گهمال
بو گریان و شین گهلئ نامادهم
بیته باری نان تیکه یهک نادهم

بیخه زمانم

سواریک راده برد له کویره دپیهک
پیسکه یهک گوتی: ببه میوانم
گورجی دابهزی و پرسى: نه سپه کم
له کوئی وه به ستم: مالت نازانم

گوتی نه مزانی گوتیت هیئنده سووکه
من په شیمانم، بیخه زمانم

له به هاری نه هاتوو

لاوه دۆمیک بوو میوردی دووژنه
یهک ناوی: ناری، نه ویتتـ: شنه
زستان بوو، دهیگوت: نه مسال به هاری
دوو که وان ده گرم بو شنه و ناری
بوو به شه رهن له سهر کهوی نیر
نه و دهیگوت بو من نه یوت نه خیر
یه کتربان شیلایا به پیله قه و پی
هاواریان ده کـ زار و زیچی دی:
نه به هار هیه و نه که و گیراوه
قژی دۆمه ژن گشتی رناوه!
زور لاهه کـ وردیش وهک ژنی لاهه
شهریانه و هیشتا که و به چیاوه

تووتیبی که چهل

تووتیبی که هیه کی هه بوو ورده فرۆشیک
چلون پیتولیک؟ چون قسه خوشیک؟
له بهر که پجاری و گالتی نه و مه له
کریار کۆمه ل و کابرا به په له
ریتی دهستی نه بوو سهری بوخرینی
دراو بستینی و فرۆشراو بیینی

رۆژێ مام دەرویش چوو بۆ مزگهوت
گورپهیهک رێگهی له دووکان کهوت
که لپی چیر کردن له تووتی خواردن
تووتی راپه پری بۆ خو وهشاردن
باز له پشیلله و له تووتی فیه
رژایه سه ره بهک شاتال و شه
شووشه رۆن بادام داکهوت و پزا
رۆن بادام به سه ره گ رار دا رزا
خاوهن هاته وه سه ره مائی ویران
پهل و پلاری داویشته وهک کـویران
چه پۆکیکی دا له سه ره ری تووتی
تووکی لی وه ری و سه ره، ما به پرووتی
مات و کـر و کپ ده می پیکادا
کۆمای کـر یاریش له کـابرای لادا
ئه هاتن تا گوئی له قسه ی خو ش بگرن
ئیسـتا بۆچیانه ده رویشی ورگن
خیو که تووشی هات بازاری که ساد
په ژیان ببوو که وه ته خوداداد
ده پارایه وه به ناله و رۆرۆ
به لکو مه ل دیسان بیته گفـتوگو
هیچ به هره ی نه ما نـزای زمـانی
ناچار گایه کی کرده قـوربانی
به ناو باژێردا گه را و بانگی هیشت:

ههركهس ههژاره بابیته سهه چیشته
 كوۆپوه گهلیك تهنبهه و روتتهه
 تووتیهه کی دیت وهكو خوی كهچهه
 بانگی كرد خالۆکی لیتی دای بهمشت
 تۆش دیاره وهك من رۆن بادامت رشت
 تووتی كهوتهوه وتار وهك جارارن
 ئەمەش بوو به پەند له جەرگهه یاران:
 هه ربیر له خویه ههركهس داخپوی
 له ههنبانهه خوی گوێزان دهپپوی

ورچی نهكوژراو مهفرۆشه

دوو كهسهه راوكهه چووبونه جهنگهه
 بهکی ترسهه نۆك، بهکی تهنبهه
 ترسهه نۆك وتی: ورچی راو ئەكههین
 های كهولتی ورچ له شار قاو ئەكههین
 به نرخه زۆر كوتال ئەكههیم
 بو تۆش كراسیك له جاو داتهههیم!
 ورچیتك دهركهوت له سهه نزاری
 ترسهه نۆك رای كرد په په سهه داری
 تهنبهه لیتی كهوت وات ئەزانی مرد
 ورچهه هاته سهه بۆنی پپوه كرد
 به مردووی زانی و هیشته بی گیچهه
 كابرای له سهه دار گوتی به تهنبهه:

ورچه چی ئەگوت؟ بەخووا زۆر ترسام
وتی: دوو پەندی زۆر باشی دادام
لەگەڵ ترسەنۆک مەبە بە هاوکار
تۆ بەجی دێلێ و خۆی دەچتە سەر دار
دۆشت پێ خۆش بێ بەران مەدۆشە
ورچی نەکوژا و پێستی مەفرۆشە

دۆستی نەزان

باغەوانیکی پیری کۆنەسال
لەگەڵ ورجیکا بیوونە هاوال
دۆستی یەکتەر بوون بەدڵ و بەگیان
هیچ سات و کاتی بێ یەک نەدەژیان
لە گوێز لە تری لە دانە و هیشوو
بۆ مام ورج بوو نۆبەرە پێشوو
ورچەش زۆر بەدڵ خزمەتی دەکرد
هەرکەاریک هەبا بەرپۆهی دەبرد
داری دەتەکاند تری ئەچنی
چنگالی چەک بوون لە پرووی دوژمنی
بە رۆژ کارکەر و پاسەوان بەشەو
باخەوان بێ خەم چاوی ئەچووە خەو

پۆژیکی هاوین باخەوانی پیر
خەوتبوو لە بن داریکی هەنجیر
ورچه لە تەکیا هەلتروشکا بوو

میش دهرکرانی پی سپیرابوو
 ئەو رۆژە وای کرد هروژمی میشان
 بو ورجه ببوو مایه ی سه رئیشان
 ویستی به جاریک قریان تی کهوئ
 تا دۆستی به ریز خهوی لی کهوئ
 گاشیکی هه لگرت به هه موو توانا
 به بی سی و دوو دای به میشانانا
 له گه ل میش کوشتن کابراشی جنی
 دۆستایه تیه کهی بوو به دوزمنی
 دۆستت نه زان بی له بهری هه لی
 روو په شی له دوو ماچی مه نه لی

که ر به لاهول ناژی

دهرویشی شپ و کهریکی لاواز
 شه کهت له نشیو، ماندوو له هه وراز
 شه و داها ت لای دا له خانه قایه ک
 له سو فی پرسی: بو کهر جیگایه ک
 گوتی: ماشه لالا دهرویش چ ژیری!
 له بیرت نه چی میوانی پیری
 زۆرزۆر خوشهاتی جیگات له سه سه ر
 بی خه م، له سه ر من دابین بوونی کهر
 وتی: سا توخوا بیسه سه ر ئاوئ
 ئەی سو بحانه لالا دهرویش پیی ناوی
 سو فی گیان کاشی بو دانئ که من

ئەستەغفیروللا جۆشى ئەدەمى
پەبىنى وشكىشى بەرىپى ئەپىزى؟
لاحەولەولەلا ، دەرویش چ گىزى!
خانەقاي شىخە و جىگەي ئىللەللا
تاقەتى ئەكەم ، مەيكە بەهەللا

دەرویش پرخەي بوو بەدرىزايى شەو
سۆفى و كەر و كا و جۆي دەھاتە خەو
بەيانى دىتى: كەر ھەر بەجلە
سەر تا پای نوقمى رىخاوى شلە
لە برسان سنگ و گوريس ئەجاوى
نە سۆفى دىوہ و نە كا و نە ئاوى!
كەرى و دەدەرنا بە پالەپەستۆ
جار بەپاش دادى جار بەسەر ئەستۆ
گوتيان: مام دەرویش كەر چى بەلايە
وتى: بى ھىزى سوبحانەللايە
درىزايى شەو ھەر ئىللەللاي خوارد
سۆفى سەوہىك ماشەللاي بۆنارد
كەرى ھەموو شەو لاحەولەي بادا
پىو سەير نەبى گەر بى بەلادا

ئەگەر

ئەگەر گورپەبۆر بالى لى بروى
دەنگى بولبولمان نايەتە بەر گوى

گهر بدری به کهر دوو شاخی گامیش
هیچ کس ناتوانی لئی بچیته پیش

ژوانیکی دوور

شیخونادۆ ناو، زورنا ژه‌نی پیر
جه‌فه‌نگباز و ژیر ده‌ژیا له جزیر
شیخیک پیی ده‌لی: زورنا به‌س لیده
له‌سه‌ر مردنی گالتیه فریده
وه‌ره‌ته‌کیه‌که‌م ریشته به‌رده‌وه
په‌ژیوان به‌وه‌له‌گشت کرده‌وه
من شیخم مه‌لام سه‌یدم جه‌جم هه‌شت
نالیم پییم ده‌کری بت به‌مه‌به‌ه‌شت
به‌بی‌تۆش ناچم. شیخو پیی که‌نی
پرووی کرده‌ شیخ و گوتی: ئەزبه‌نی
من شیخونادۆم نه‌رۆژوو، نه‌نوێژ
جارجار زورناژهن، گا‌گۆرانی بیژ
وه‌ک‌خۆم‌حه‌نه‌ک‌چی‌که‌سی‌دیکه‌نین
مردووی گۆرستان دینمه‌پیتکه‌نین
ژیان شیرینه‌جیهان زۆر‌خۆشه
به‌پووش و کلۆش‌خۆت‌دامه‌پۆشه
گهر به‌من ده‌که‌ی‌شاله‌که‌ت‌باوی
ریشته‌بتاشه‌داوت‌پی‌ناوی
له‌ده‌رویش‌گرتن‌په‌شیمان‌به‌وه

زورنایه ک بکره و ره گهل من که وه
فییره زورنابه لای له توی کورم
ئه و راسته کورمه توش ده بیه زرم
نالیم پیم ده کری ده له مهندت که م
به لام بریاری هه تا ئه من هه م
بو هیچ ئاهه نگی به بی تو ناروم
له دراوی شاباش به شداربه وه ک خوم
ژوانی گفتی تو سه د هه زار ساله
زورنای من ئیستا له سه ر هه رزاله

ورگه مهر

شیخو، له شیخیک ده پرسى: مامه
بو ده ف ره وایه و ده هوئل هه رامه؟
پیستی هه ردوکیان هه ر ورگه مهره
هین ده هوئل قه له و هی ده فه له ره
شیخ گوتى: چونکو ده فه بلا وه
ده هوئل گیراوه، پیس و گلاوه!
وتى: ئه ی چونی بو شووتى و کفته
گفتت چ تفته؟ نان خوری مفته!

هه له ی زمان

سالیک له دتیه ک کۆلکه فه قیه ک
له ناو کتیبیک دیتی له جیه ک:
ده لى شیخ فه رمووی هه تا هه تایه

پېستی سهگ پیسه و دهباغی نایه
نهمه‌ی ههژ نو جار پاته کردهوه
پاش رهوان کردن تاوای خوتندهوه:
سهگ فهرموویه‌تی هه‌تا هه‌تایه
پېستی پیسی شیخ دهباغی نایه

شۆربا و پشکه‌ل

دهرویش لای مه‌لا وتی پیس قه‌وما
شۆربا و پشکه‌لم ده‌خوارد له خه‌وما
دابۆم بروانه و بۆم لیک ده‌روه
ئه‌و خه‌ونی ناخۆش چی به‌ به‌روه؟
گوتی: بیست قۆشه‌م ده‌یه پیت ده‌لیم
وتی ریم به‌رده له به‌رت هه‌لیم
چۆن بوویته مه‌لا به‌ومیشکی وشکه‌ل
من دراوم با چم بوو له پشکه‌ل
پشکه‌ل خۆر نه‌بووم قۆشه‌ و زۆربا
مشته ماشیکم ده‌کرده شۆربا

له‌چه‌ر و تاژی

سه‌یره له‌چه‌ری رژی ده‌س قووچاو
دراو کۆده‌کا و ناخوا تا ده‌مری
لیم بۆته تاژی بۆخۆی برسییه
که‌چی که‌رویشک بۆ خه‌لکی نه‌گری

له دلی نه داوه

شیخیک بۆ ژنان نامۆژگاری بیژ
هه رای بوو له مه ر دروستیی ده سنوژ
ده یگوت: توو که بهر ون کا ده نکه جو
له ش پیسه و نوژتان ده روا به فیرو
لاویکی بی موو چوو بووه قوژنییک
به رگی وه ک ژن بوو، پرسی له ژنییک:
ده ستیکت بی نه بۆ سه ر به رگه ده م
بزانه چۆنه ده گه ل گفستی ئەم؟
ژن هاته ده سستی ره قی له و ناوه
هاواری کـــرد و دلی بووراوه
شیخ فهرمووی: په ندم به هیز و پیزه
وا دای له دلی ئەم خو پاریزه
لاو گوتی: یا شیخ هه لی ده به سستی
نه گه یی به دل گه یشته ده سستی
په ندی ره قی تو کار له دل ناکه ن
ده بی ره پوراست له ده ستت پراکه ن

کونه کوتر

یه ک هه لی قوراند ماستاو له خورینی
تنۆکه ماستیک په ربه ردینی
هاته دیوه خان گوتی ئەم رو زوو
به ر قلیانه که م بیچوه کوتر بوو
گوتیان راست ئەکه ی ده م کونه کوتر

نه مان دی له خوت کس بی دروتر
دیاره له دهمتا کوتر نیشته وه
جیقنه یه کیکیان وا به ریشته وه

کی زاناره؟

شوانه کوردیکی زور بلویره نگیو
رژتیک بلویری لی ئەدا له کیو
بیستی جووکه یه ک دهنویژ هه لوه شین
له لیدان کهوت له بهر دهنگ و بین
نه ینا به کونه که ی باکه ی لی دهرچوو
فهرمووی: تو باشتر لی دده ی فهرموو

که می له بیره

کور به دایکی گوت: بیجگه له باوه
چهند شوی ترت بوون، وهرامی داوه:
نومیرد له و هوزی نویمان له م هوزی
دوو نوش له هوزی نه ورۆزه قووزی
نوهه ر له بهر تاو خویمان ئەدووزی
نوشیان نیوه ی سال دژیان بی رۆزی
شه شه و شه شان و شه شیکی تریش
ورچه ی ئامان و ره شیکی تریش
به خوا رۆله گیان دس به هه ویرم
ورده میرده کان که م دینه بیرم!

پاست و درۆ

یهک له خهوا دی له شکیریکا
کووپه له زپیریک له ناو تپیریکا
له خوی شهتهک دا له رژد و چیا
هینده شهکتهت بوو به خودا ریا
راپه پری نهیدیت نه تپیر نه زپیری
به لام سل هه بوون هیندی بان گپیری

دلۆ به دههۆل

ژن بییهک گوتی به شیخونادۆ
نه زورنا خوشه و نه لی لی و لۆلۆ
ئه گهر تو ئازای زورنا باویژه
ههر به و دههۆلهت دلۆبه بییژه
وتی: تو بایهک به پیشت بهرده
منیش ده بینم چاری ئەم درده

پیش ههڵ ته کینه

سولتان مه حمودی شای به دهنگ و ناو
شه ویک ئه گهرا به بهرگی گۆراو
له که لاییکا کۆمه لیککی دی
لای دایه لایان گوتیان: ئه تو چی؟
گوتی: من دزم شه و گهرده ناوم
له دهستهی هاویری ئه مشه و جی ماوم
گوتیان: هه ره کمان فیلیک ده زانین

به فیل سهرتۆپی کۆمای دزانین
 یهک له دوور ئەککا بۆنی زێر و زێو
 یهک به فوو ئەبرێ دیواره یا کێو
 یهکمان تێ ئەگا له حهپهه گهمال
 ئەزانێ چۆنه خهوی خاوهن مال
 وهک رۆژ ئەبینی یهک به شهوی رەش
 تۆچی ئەزانێ بتکهینه هاوبهش؟
 گوتی: پێشترم زۆر لهم پێشهدا
 ژیان و مردن ها لهم رېشهدا
 ههزار دز بهرن بۆ پای قسه ناره
 رېش ههله کێم گشتی رزگاره
 وتیان تۆ باوکی هه موو دزانێ
 نیوهی بۆ تۆی هه رچیمان هانی

توله یهک وهی، گهمالی گرتی
 زمانێ سهگزان که وته دل خورتی
 توله گوتی دز، گهمال گوتی وست
 خێمال دهنگ ناکا تۆ بۆ خۆت تێخست؟
 شا وتی ئەمیش هه ر ئیشی رېشه
 جادووی رڊینم داوی سهگیشه

به بۆن بۆنی کرد گهنجینهی خونکار
 به فوو کون کرا لایهک له دیوار
 تێر پر بوون له زێر گیرفان له گه وهه

گهسکی لی دریا و بریا و چوونه دهر
 مال شاردراره و خوی لی وهشاردن
 نه و شهوه هه مووی به بهند سپاردن
 به رۆژ هه لخران سییداره بۆ دز
 دز له پای دارا خه مبار و سه رکز
 چا ورونی شه و بین کردی ته ماشا
 وتی دزه ی شه و چون بوو به پاشا؟
 کاری خۆمان کرد مه مانخاپینه
 سا نۆزه ی تۆیه ریش هه ل ته کینه
 شا گوتی: ئیوهش مه رجی به رنه سه ر
 نیوه ی خۆم ده نی و لی ره بچنه دهر
 نه جوولتی ریشی خاوه ن ده سته لات
 زۆریش بزانی ناگه ی به ئاوات

گۆره یان ماله

ته رمی هه ژاریک ده چوو به ره و گۆر
 کوپ بۆی نه گریا هاوار و گابۆر:
 باوه گیان ده تبه ن بۆ کونیتیکی ته ر
 نه چرای لییه و نه هه سیر نه به ر
 نه نان و نه ئا و نه هاودهم نه یار
 ته نگ و تاریک و پر له مشک و مار
 منالیک بیستی و به هه له داوه
 رایکرده مال و بانگی کرد: باوه

سهه ربارى دهر د و ژيانى تالمان
كه لاکه مردوش نه هيننه مالمان!

چ ده بارى

خوى كرده زانا دهرويش پشيله
پهندي دائه دا بو قهوم و قيله
دهيفه رموو نه گهر پاكو به نوپژين
تووكى بهر، كلک و چنه درپژين
شهوى زور تاريك به دهنگيكي خاو
حه و جار بلين مياو هفتا جار مرمياو
له ژور و هك رپژنه ي هه وري به هارى
بو هوزى گورپان مشك نه بارى
كوچه كى چه رموو بيستى نه مانه
توره بوو فه رمووى: ناي چنه نه زانه
چى تى نه گه يوه له خويندنى كوون
هه رچى نه يبيژى هه لبه سته و درون
نزا مياو نييه هه په يه و عه و عه و
سه ت و يه كجاران بلوورپى به شه و
له نيمه ي شه و يك له سالى جارى
له عاسمانى ساو ئيسك نه بارى
هه ركه س ده يبينى له م جي هانه دا
تلاوتليه تى له م خه وانه دا

ئىستىراج نادا

گورگ باجگر بوو له سه ر پى گاران
ددانى ده سوون بو نه رمه ي لاران
به ئىستىرى گوت: پىتاك بىنه
وتى له و باره ئىستىر مه دوينه
له ژىر نالمدا نامه ي خونكارى
وه ره وه ي خوينه گهر خوينده وارى
گور هاته پشتى نامه وه خوئى
يا خو دهم تهر كا به گولمه خوئى
لوشكى داوه شواو ددانى شكاند
به لگه ي سمى رهق گورگى تى گه باند:
كى خاوهن هيز و نال و بزماره
جاوئى گوشتى گه لىك دژواره

گزی هیزه

شىر پشيله ي دى واقى وړ مابوو
له بىچم و تهرزا وه كو خوئى وابوو
پرسى وهك منى به لام زور وردى
لیم روونه زل بووى كى وای لى كردى؟
وتى: بنیادهم به گزی و گه ره
جان ه وه رىكى دوو پى به دغه ره
وته ي زور خوئى خته و سندانه
به شم رور و شه و به دار لى دانه

گوتی: مه ترسه، به گۆری باهم
 تۆلهت نه سییم ئاسووده نابم
 کوانی بنیادهم؟ شانم ده جاری
 کتک شیر بره بۆلای جووتیاری
 شیر تیی راخوری وهره مهیدانم
 شیرم گورپه نیم، دهرت ئه زانم
 پیی وت چه کی تو چنگ و ددانه
 چه کی بنیادهم شیر و قه لغانه
 جهنگی وا دووره له مهردایه تی
 به کی بی چه که و به کی لایه تی
 گوتی: چهک بیته لیت راده وه ستم
 وتی: ده ترسم راکه ی له ده ستم
 بیته بته ستم، شیر گوتی: خاسه
 که ژو پیچی کرد، کیشای قه یاسه
 جا وهره بوکته خوری شوهر به دار
 شیر بانگی ئه کرد به زیره و هاوار:
 پشی پروانه به ژیر و سهردا
 که ی وهک توّم لی دی ده ستم لی بهردا

فیل له تاریکی

شه و له پشتیریکی فیل داگرابوو
 تاریک و تنوک نه موم نه چرا بوو
 چه ند لاویک به دزی چوونه ته ویله
 دابزانن داخو چوونه ئه م فیله

ههريهك له لايهك بهدهس كـوتانى
 لاي وابوو زۆرياش له فييل ئهزانى
 يهك دهستى كوتا لهسهه پشتى پان
 ئهپوت: فييل خوشه وهك تهختى رهوان
 گووى گرتوو ئهگوت: بهس بنهريته
 من باشترم ديت فييل باوهشپنه
 ئهوهى ههه دهستى له لووتى داوه
 وتى: فييل وهكو لوساوكى ئاوه
 لاقگر ئهيقىژاندهك مردووت مري
 فييل كۆلهكهيه و لووس و بى گري
 دهس لهكلكدهه كهوتبووه داوه
 وتى سوتيند ئهخۆم پهتكه و پساوه

گالتهى پى دههات مامهى فييلهوان
 ئهپوت مهچنه شهه پى تير و كهوان
 بهخهياى كهمتان له زۆر زانيوه
 شهه لهسهه فييله و فيلتان نهديوه
 گههه چراههبايان رۆژيكي پروون
 ليتان پروون ئهبوو ريگه لى ون بوون
 كار تا نهخهيتهه بنج و بناوان
 دههى تى وهردهى گـوناهاه و تاوان

كى بهزهى دابى بهگورگى بهدكار
 زولمى زۆرى كـرد له بهرخى ههژار

کوټره مار بکوژه مه لئى بيچووى ههن
نهک رږږئ له پر به قاچته وه دهن

سوارټک به رخټکى له گورگټک ستاند
خوئى سه رى برى گوښته کهى برژاند
چزهى گوښت نه يگوت به بانگ و هاوار
نه گهر ههر بمخون چ گورگ و چ سوار

نامه وئى بو من ببارئ هه ورئ
گش زه وئى و زارى خه لکى دانه گريئ

له - يحيى عبدالعظيمى لحام - هوه که دواى شاعيرى بووه به قه سساب

ده لټين شاعير بووى بو بووئته قه سساب
له تانهى نه زان جه رگم کون کونه
جاران من چاوم له دهستى سه گ بوو
ئيسستا سه گ چاويان له دهستى منه

له سراج الدينه وه

زانپوته ميوه بوچى شيرينه
شه کرليو نووستون له و ژير زه مينه
هه واکهى خوښه مه لبه ندى نه بوون
هه موو کهس به تاي کراسيک نووستوون

له مه لا ئه بو به کره وه

ئهوسهر چاوانه ی لهسهر ههردانن
فرمیسکی چاوی جوانه مه رگانن
نه رگسی چاوکال ده مه و به هاران
که ئه رۆین له لای دهشت و کۆساران
چاوی جوانانه که وتوونه بن گل
نیشانمان ئه دا گهردوون له سهر چل

له کیلی قه بری ئه بو عه لای مه عه پری نووسراوه

گوناهه ی باجم لهسهر منه و بهس
بو خۆم گوناهم نه کرد له گه ل کهس

له عه ره بییه وه

نه رگس لای وابوو وهک چاوی تۆبه
له خوشییان کردیه فیشال و بافیش
سهره ددانی تیک شکاند بۆبه
ئاو ئه خواته وه به لوله ی قامیش

له شاعیری زهنگی ئه مریکایی: ماک کریاوه، وه رگیراوه

هاواری زۆر لیکراو

من کیم؟ چۆن ژیاوم؟ بۆچ ئه مریۆ ده ژیم؟
رهشم وهک دیزه م، رهشم وهک ره ژیم
رهشم وهک له عنهت وهک قورمی دوو که ل
رهشم وهک به ختی بیکاری ته نبه ل

رەشم وەك مەردن بە رۆژی جیژن
 كەس لە برودوای چاكەم نابیژن
 دۆستم یەك یەكە و هەزاران دۆژمن
 هەموو كەس بە سووك دەروانیتە من
 وەكو دەروانە كرمی سەر عەززی
 ئەستیرهكانی عاسمان لە بەززی
 دووربان خستەوه و ناھەق كوشتمیان
 پیم پی دەكەنین كاتی ناشتمیان
 دەیان گوت ئەی رەش گلی گل مەنزڵ
 تەنیا هەر بوخت دەچیەوه ناو گل

پیاوەتیم لایان بی قەدر و باوە
 یاساو دین بەشی منیان نەداوە
 هیچ باوەر ناکەن من هیچ بزەنم
 لە دل رەشی وان من سەرگەردانم
 شەو و رۆژ وەك سەگ كیشكچی مالم
 وەكو گەسك و بیل مایان دەمالم
 منال ژیركەرم، چیشكەم، پشیلەم
 ئەسپابین چ خۆم چ قەوم و قیلەم
 بو قەیسەر بەشەو بەزەم ئەدا ساز
 بە رۆژ پردی بووم لە كورتی ری باز
 كە نەشمان كۆیلە و قەیسەری رما
 ئیمە میراتی ئەوانمان بو ما

به رۆژ قهسابم، كـيـردم، به رازم
به شه و گۆرانيم، هه لپه ركيم، جازم

ناخۆشيان ئه ويم، بۆچي؟ نازانم
ههژار، بهسته زمان، به سوود، بي زيانم
دليان دهله رزي نهك خويني گه شيان
تيكه ل به رهش بي و بچيته له شيان
خوا نهكا ته بيات زۆرم بۆ بيتي
ژنيكي سپي دلم بستيني!
خركه بهش ناكا بۆ پيـدادانم
گـريـوه باسكه بۆ زوو خنكانم
به هيچ له دهستيـان نايه رزگاريم
هۆردوو بهش ناكا بۆ پارتيزگاريم
ناوهرم چ بلـيم، له بهر خۆمه وه
ناخ هه لده كيـشم پيش ده خۆمه وه
گۆراني ده ليم دنبه گ لي ده دم
زۆر سه رخۆش ده بم سه مايه ده كم
ده ليم له بيـرم بچي من ره شم
له هۆز بيـگانه و له ژين بي به شم
به لام له بيـريش بچي: زلله يان
شه قيان، به لغه ميان، داربان، گولله يان
زوو ده مه يـننه وه سه ر پتي وشياري
بۆ هه ستي په ستي و سووكي و هه ژاري

ئەو ھەممووہ بۆچی؟ ھەر چونکہ رەشم
 کەمتر لە سەگ و دز و چەتەشم
 رەشایی رەشیان لە بەرچا و زۆرە
 گورگە، کیوییه، بنیادەم خۆرە
 نازانن کە شەو رەشە و ھەر دەشبئی
 کئی لە جوانی شەو دەکری بئی بەش بئی
 شەو رەشە و ئەگەر بلتین شەو نەبئی
 یانی سانەوہ، یانی خەو نەبئی
 رەش بووم ھەر رەشیش دەبم تا زیندووم
 لەلای فییرعەون رۆژتیک بەندە بووم
 بولھەول و ئەھرام دەسکاری منن
 شاھیدی دەرد و ئازاری منن
 رتسمە و شیپانەئە قەیسەرم مائی
 بئی پارە و بئی نان بوومە حەنئالی
 لە کۆنگۆی بلژیک دەستیان پەراندووم
 دەمییک بۆیەچی جۆرج واشنتۆن بووم
 * * *

بەلام گەر زەویش گەر پام تەواوی
 بریم ئەو رتگەئە دوور و خۆتەناوی
 فییربووم لەو نیلەئە بە میسرا دەھات
 باوہری بەخۆ و بئی دەنگی و سبات
 کە «میسسیپی» بە من پیکەئە
 پاشان بۆم گەریا، ھۆشم راجەئە

گیانم پیر بووه و ئیستا زۆرزانه
 کهندال گوشاده وهک ئەو چۆمانه
 ئیستا ئینسانم دەبی ئینسان بم
 رەشیش بم دەبی وهک سپییهکان بم
 فەرقی شهو و رۆژ لای خودا نییه
 شهو بۆ رۆژ وهکو چاوهی کانیه
 رەشی شهو شهپۆل ئەدا و ناسرهوی
 تا رۆژی سپی لی دەردهکهوی

خزمهتکاری تۆن جوانی و جهوانی
 گیانه شاههنشای تاجدارانی
 جوانی تهختی خۆی دانا لیم پرسی
 کێ دهچیتته سههه؟ بۆ تۆی روانی
 سرره تا باسی جوانتر شت بکا
 ههه به باسی تۆ فیره زمانی
 خوتندنی بولبول بهستهی ئەوینه
 به تۆی ههه دلێ بهری بهیانی
 باغچۆلهی گولان مهست بوو له هۆش چوو
 که با بۆی سینگ و مهمکی تۆی هانی
 گول له داخانت خۆی کوشت خوتنهکهی
 خسته سهه کولمت تۆی کرده جانی
 له گول وهرهز بوو پهپوله وهختی
 نهقلی لیوی تۆی له سرره زانی

زانيت ئيمه چين كه وتووين له بهر پيت؟
دلدار له بهر پاي خواووندى جوانى

ژوان

ليم گهري بمرم تا لیت نه بر اوم
نامه وي بي تو ببيني چاوم
نافه ريم شه وي پيكي روگرتن
سنگي نه رمي تو دلي گه رمي من
وا ليك چه سپاوين تاو ناده لينين
كول و كوي خومان به خه م ده مرتين

كه رسته ي ژن

خوای گه وره جاريك سه رده مي به هار
له كارگه ي ژيان ده ستي كرد به كار
له كوتر قنه و خه ت و خال له كه و
سرت له شنه و هيمني له شه و
له بالداري چوك نه رمي په ري مل
گمين له كوتر تاواز له بولبول
هاره له تا فگه و ناله له بلو تر
ترسي كه رويشك و نازيه تي شي ر
ئاونگ له به يان ئاوري ئاسكي سل
گرزي له خونچه و پيكنه نين له كول
له كارمامز باز له باز تيژي چنگ
فيز له تاوس و جواني له پرشنگ

باربن له ههور و له با وازوازی
له رپوی و مهیمون فیلبازی و بازی
مهندی له زهوی و پهوانی له ئاو
پهشی له شهوه و رووناکی له تاو
تالی له کهکره و تام و بوی ههنگوین
له بهفرسهردی و له جهههنهم تین
پهقی له ئەلماس تورتی له پهنییر
له لافاو لیالی و بی گهردی له شیر
هینای و شیلای لیکی دان تهواو
کردی به ژنیک بوئاودهنگی پیاو

چپ گهردی گهردوون گهران کوشتمی
نهزان پهرسی بی نان کوشتمی
ههر چهوسانهوی بی حهسانهوه
ئهی مردن له کوئی؟ ژیان کوشتمی

بۆق و گامیش

به گامیشی دهگوت بۆقتیک له ئاوا
چییه گامیش ههتا من بم له ناوا
بهۆقتینه و منیش ئەقیرم بزانی
له قییرین کامهمانین پالنهوانین
که وهرزیر ریز له توئهگری نهزانه
ههمووی ریکهوته کاری ئەم جیهانه

وتی گامیش به لئی دهنگت زولاله
به لام خو چه رمه کهت ناکریتته کاله
وه کو من نی که شیرت لی بدوشن
ئه گهر به هرهت هه بی بوت تی ئه کوشن
ئه من په لخ و که رهم ههس توش قهرت ههس
قهری بی کرده وهی تو ناکرئی کهس

میژه ری مه لا

مه لایه ک میژه ری کی بوو چ میژه ر
ده بوو سهیری بکهی دهینایه سه سه ر
هه لی دوری بوو بو به رچاو گه زیک شال
تژی ناوئاخنی کونهی په رۆ و پال
روالته جوان و هیژا بوو له چاو
به لام تابیتژی ویران بوو له ناوا
دزیک هه ر لئی ده خه فتا تا رفانی
مه لا قیرانی: نایبهی گهر بزانی
وه کو خومه له به رچاو شهنگ و ریکم
چزانی کهس چ گهند و بن شیریکم؟
روالته بینه هه ر کهس له م جیهانهس
هه زاران ریشوو داو و دانهس

ده بوو بیزانیبا

ده لئین جارئی له گوندی ریبواری
بوو میوان له مائی جووتیاری

شهوئ شيو شوربه ماشى شور و شل بوو
 كه بانووى مال هه ليلووشى ته غارى
 كه هه لسا ده فر و ئامانان وه كو كا
 جړك هات هه ر وه كو داتاشى دارى
 ده لئىن ميوان ده وارى خانه خوئيه
 وه كو نه بيبستبى خوئى دا كه نارى
 شهوئ جئيان له بهر ده رگاوه چا كرد
 كرا ريبازى نيو ژوور و هه سارى
 كه بانوو نيو هه شه و گوو تاوى دابوو
 هه لات بو ده ر به بارى پئى بچارى
 نه گه بيه جئ و له سه ر ميوان هه لئى رشت
 وه كو گامپش له سه ر شينكه ي به هارى
 وتى ميوان: كلئولئى هوشى خوئم
 چما گوئى ئاو نه دام زرمه ي پلارى
 كه چه خماغه ي ده دا كونگت سه رى شه و
 ده بوو بمزانى با را ن ده بارى

كه مرد له يلا خه به ريان دا به مه جنوون
 ئيتر دنيا له بهر چاوى نه ما پروون
 به خه ي له ت كرد به رورؤ و داد و هاوار
 به شيوه ن رويى بؤ لاي مه قبه ره ي يار
 له گو رستان منالئيكى به دى كرد
 به چاوى سووره وه پرسى به وى كرد
 گوئى له يلا له ناو كام گو ر مه دفوون

وتی هیشتا له عیشقا کالی مه جنوون
له سه ره هه گۆرۆ تۆزۆ گل جیاکه
به یادی عیشقه وه بۆنی پیاکه
له هه ره خاکی که بۆنی مه بلی لی هات
وه سه رکه خاک و خۆل ئه و جییه جیگات

پهنج و گهنج

یه کئی پیری جووتیر نه خوش بوو ده مرد
کوړ و کالی ئامۆزگاریی ده کرد
زه ویوزاری خوتان له دهس خۆمه دهه
نه کهن من بمرم و به په ندم نه کهن
له باو کم شنه فتگمه له م باره دا
که گهنجی هه به له م زه ویوزاره دا
بگه رین به شوینیا ئه دۆزرتیه وه
له رووتان دهرووی شادی ئه کرتیه وه

له پاش ئه و له لای کوړگه لی مه رد و رهند
به ئاواتی گهنج راوه شا پیل و زهند
به بیل و به گاسن، به ته شوئی و به پاچ
له گش لایه ده بزوتنه وه دهست و قاچ
زه ویوزار گه لی جار سه روژتیر کرا
گلی کیلگه گشتی له بیژنگ درا
که پهیدا نه بوو کووپه له ی زتیر و زتیر
وه کو پیشوو داچیندرا وهرد و شیو

وهها لیک درابوو زهوی گشت له گشت
له وهززی ترا یهک به سهه د بوو پرشت
کوران تی گه یین کاکلی پهندی پیر
له رهنجی فره گهنجی زۆر دیته گیر

دهرمانی دهباغ

له بازاری بۆنخۆش فرۆشانی شار
دهسوورایه وه مامی پیری ههژار
به بهر لووتیدا چوو گه لئ بۆنی خۆش
نهخۆش کهوت و تاسا و گلا و چوو له هۆش
یهک ئه یوت دلی سست و بی هیتز بووه
ده دهیگوت دل سستی چی؟ مردوو
بژیشکی له وی راده برد له وه ده مه
دهستی گرت و پرسى چ کارهس ئه مه؟
که پیتی زانی پیستان ده نیته هه لال
وه کۆی کرد قولى جیقنه و زیل و زال
به بۆگه ن دهم و لووتی کابرای هه نوو
دهم و دهس وه خۆ هاته وه و دای پشوو
له ناو بۆگه نییدا ته مه ن رابری
نه سهیره به بۆی خۆش مرو بش مری

تاوانی میره

وهرزیر که ره که ه ی به ره وه له وه ر نارد
خۆی خهوت و له پر گورگ که هری خوارد

رووی كرده ته لاری مییری كۆره
 كسارت وه بی، ناره وایه زۆره
 كوانی كه ره كه م له تو گه ره كه مه
 بی باره بهرم به جاری په كه مه
 میر پیتكه نی: خۆت هه له و په شیوی
 چۆن خۆت نه خه ویت و كه ره له کیوی؟
 كسار و تی راست نه كه هی نه زانم
 پر ژانه له دهستی خۆم ژیانم
 پیم وابوو كه تو به خیو ده كه م من
 پاسم ده گری له حاندى دوژمن
 وه مزانی كه چاوی من چوو خه و
 بیداری له دهوری من هه موو شه و
 نانی مه هه مووی فیری به فیرو
 گورگی زله بۆمه مییری وهك تو
 چاوم چوو خه و له خۆت كه خه و تی
 ده بویه له خۆت نه نووم، كه چه و تی!
 میر به رزه وه بوو گوری له یاران
 كوا شیر و پم و گرووی سواران
 له م رۆكه وه سوتند به نانی جووتیر
 نه ونانه كه مه زن و میر ده كا تیر
 تا گورگی له كورده واری مابى
 خه و نابى به دهوری دیده ما بى
 وا راوه له شار و كه ژ، ده ر و دى

چوارپڼې کهمه زوره گورگی دوو پڼې
هر چه ندى هه ژار و شوان و گوان
زبانى دى له من بسپڼې تاوان

فرشته

بو کور جنبو نه بارين مه لا ده بڼې پارتين
تاژى مه هينه مالم فرشته ليم ده تارتين
رژيکى کور به تاژى که رویشکى شينى هينا
تا دابکى کپردى تې نا مه لا گوشتاوى لينا
دوگردى نوڼې تا رژ به شانى تاژيدا دا
کوروشمه بو له دهورى نه وهک له شانى لادا
به بيان به دهم نزاوه به تاو نه پاراپه وه
به په وت و دهم گرم بى به راستى هوت داپه وه
نه گوشتاوه و پرشته له تون خهم په وينه کم
دهردت له سه د فرشته تامه زرو شکينه کم
فرشته بې، به بې گوشت له مالى نيمه ناژى
که رویشکى بڼې بو من فرشته بیکه تاژى

هه ژار هه ژاره

ميشووله يکى لاواز، له بهخت و ژين نه پازى
پروى کرده لای سلیمان به نیازى دادخوازى
هاوار و داد له دهس با، مه ودا به نيمه نادا
زورداره پڼى بفرموو با لا له نيمه لادا

فهرمووی گلهی به‌ته‌نیا لای ئیمه سوودی نابین
پیتویسته هه‌ردوو لای بئین بئین به با که با بئین
میشووله چوو له دووی با، با هات و پیشی رادا
به ویزه‌ویز ئه‌نالی له کاتی گیانه‌لادا
بئین زۆر له پاسستی زۆردار په‌واشی نار‌ه‌وايه
هه‌تا جيهان جيهان ميشووله ديلي بايه

به‌رداشی هه‌ل نه‌به‌ستوو به ته‌وه‌ره و بسته‌وه
به‌شدار به‌ئاره‌زووی ئارد لیتی نیشته و ده‌یلسته‌وه
ئه‌و سه‌گه‌ش تولیکی تر ده‌یلسته‌وه له دو‌واوه
ده‌یگوت هه‌ر بیره دادی چی به‌خه‌یال خوراوه
قازی چاو ئه‌قوچینی یان کویره و چی نه‌دیوه
جیژنی دزی پیتی وایه جیژنیش مالی هه‌تیوه

که‌رویشکاوا

له ئه‌حمه‌د شه‌وقییه‌وه

پارچه زه‌وییه‌ک هه‌بوو که‌رویشکاوا
گشتی پوشرابوو له شینکه و ئاوا
ژیانیان خو‌ش و به‌مندال و به‌مال
بئین ترس بوون له گه‌مال و له ته‌مال
فیلی زۆردار دلای خوی لی ره‌ش کرد
زه‌وییه‌که‌ی له‌ت به‌له‌ت و به‌ش به‌ش کرد
هه‌بوو که‌رویشکی جه‌اندیده و پیر
خاوه‌نی پیر و به‌ته‌گبیر و ژیر

بانگی کرد هو گهلی که رویشکاوا
 مردنو خوشه نه ژینی ئاوا
 نه بنه یهک کاری هه مووتان گهنده
 رهگی سه ربه سستی به یه کبوون بهنده
 له هه موو لایه که وه لیک کو بوون
 که تنه راویژه وه بو سه رخو بوون
 هه لبرئیران له نیواندا سی کهس
 چاو له پایه نه بوو زانا با و بهس
 تاکو پیلانی و هها ریک بخری
 فیلی زوردار له زهوی دهریکری
 یهک وتی: کاره که زور دژواره
 بار بکهین باشتره چار هه رباره
 گشتی واتن کپی کهن ئەم دهنکه
 مه رگمان خوشتره نهک ئەم نهنگه
 وتی دوو هه م که له تیره ی کیوی
 کهس گزی زان نییه هینده ی ریوی
 هه یه پیویستی به راویژی ئەو
 مزی بیریشی دوو که رویشکی قه له و
 ئەمه وتیان وته یه بی سه روبن
 بی فهرن دوژمن و بییری دوژمن
 سی هه مین راسته وه بوو بو گوفتار
 وتی خزمینه به گهل ده سده نه کار
 دهستی گهل هیزه به گهل با پکوشین

بوودریتک هه‌ل بکه‌نین دای پۆشین
 فیل شه‌وئ یان له ره‌وئ تی ده‌که‌وئ
 زۆر به شانازی ده‌لین لیرو له‌وئ
 چونکه ده‌سمان به‌ده‌سی یه‌ک ئه‌سپارد
 یه‌کیه‌تی ئیمه‌ سه‌ری فیلی خوارد
 هه‌رچی که‌رویشکه به‌گفتی شاد بوون
 فیله‌ که‌وت و، که‌وتی و ئازاد بوون
 هاتنه‌ کن سی‌هه‌م و گوتیان شامان
 تۆی و بو تۆبه‌ ژیان و سامان
 وتی: نا، ئیوه‌ هه‌له‌ن، ئه‌و جی‌یه
 پیو بلیم شایه‌نی شانی کی‌یه؟
 ئه‌و که‌سه‌ی پیشی له‌ تین و تاوا
 بانگی کرد: هۆگه‌لی که‌رویشکاوا

هه‌لۆ هه‌ر به‌رزه

پایزه دار و ده‌وه‌ن په‌نگ زه‌رده
 با ته‌ز و سه‌رده به‌ تۆز و گه‌رده
 دیاره لای شه‌خته‌یه ناخۆش خه‌وه‌ری
 داره خۆی ده‌رنی خه‌زله‌ هه‌لده‌وه‌ری
 هه‌وره په‌شپۆش و به‌ گه‌ریه و ناله
 سه‌ره‌تای شیوه‌نی مه‌رگی ساله
 به‌ گه‌زی سه‌ردی هه‌ناسه‌ی که‌ژ و کۆ
 ژینی خۆی هاته‌وه بی‌ره‌ پیره‌ هه‌لۆ:

داخه كهه م بو گور و تینی جوانیم
 نه و دهه مهی چون و چووم، بو وانیم؟
 هیژ و سومای نییه بال و چاوم
 مامه وه گرده نشین بی راوم
 دووره گوشت پور و كهوم، وهرده كهوم
 گوشته نیچیری مه گهر بیته خهوم
 پییرییه پایزی وهرزی ژبانه
 ورده ههنگاوی بهرهو گورنانه
 وا هه لوی مردنه راوی ك مردم
 راوبه تالی منه هاكا مردم!
 مردنیش هینده نه سووكه و سانا
 سه ری لی گپیژه هه زاران زانا
 چم به سه ر دی كه نه مام و مردم
 به ری به ربایهك و خولی وردم
 گیان به رهو كوئی ده فری روون نییه بوم
 تو بلایی پچته وه لای باوه هه لوم؟
 تو بلایی راوی هه بی له و به رزه؟
 پاش هه موو چه رمه سه ره ی نه م عه رزه
 داخم نه و رازه له بن سه ره پو شه
 سه فه ری نابه له دی ناخو شه
 دل و دیده م كه به دنیا فی ره
 چه ندی پیم بكری ده میتم لی ره
 ژین گه لی شیرنه فی زی ناوی

بۆ مەبەست سەر دهنه وینم تاوی
 چاری ئەم دەرده لە لای قـالـاوه
 گەرچی زۆر پیرە بە لای ماوه
 دەچمە لای و بەوه چم لای نایه
 رەشییە و ئاوی ژبانی لایه
 سەر نهوی دای لە شەقە ی شابلان
 هاتە ویرانه یه کی جی مـالـان
 بوو بە میوانی قەلیکی روورەش
 چەپەل و رژد و لە مەردی بی بەش
 قەل قری: لیم مەیه پیش زۆرداری
 خوا شوکور زۆر بە کەنهفتی دیاری
 زوو به چیت لیم گەرەکه پیم بیژە
 دوور لە من بگره لەشم بە نوێژە
 وتی ئەی لاله قـهـلـهـی هەر لاوم
 پیرم و زۆر لە مەرگ ترساوم
 هەمە پرسیک و دەبی بمبوری
 هۆی چییه تۆ که لە مردن دووری؟
 وهک دەلین ئیوه بە چل سال بارن
 تووشی تووش نایهن و کۆسپ و بارن
 ری یه کم پی بلی بۆ هەرمـانـم
 تۆی لە لات دەست دەکەوی دەرمانم
 سویند ئەخۆم پاشی هەتا بشمینم
 هەرکەوی راوی بکەم بۆت دینم

قەل گوتى: ھۆزى ھەلۆ زۆر خاۋن
 سەيرە لام چۆنە كە خاۋن ناۋن
 باب و كالتت بە نەزانى مەردن
 بىرى سەربەرزىيە ۋاى لى كەردن
 ھەركەسى بەرزەفەرە زوۋ دەمەرى
 باى بلندايى سەر و دل دەگەرى
 مالى ئىۋە كە لە لوتكەى كىۋە
 لاي جن و دىۋە بەلای زۆر پىۋە
 خوتنە پۆر پۆرگى دەخاتە خوتنى
 گوشت كەۋى تازە گەرفتى دىنى
 جگەر و سى و دللى مامەر ژەھرە
 تا ۋەھابى تەقەلات بى بەھرە
 دەتەۋى زۆر بىرى، خوش رابوئىرى
 خوۋ لە پەندم گەرەكە نەبوئىرى
 ۋەرە ۋەك ئىمە بىرى نزم و نەۋى
 شەۋ لەسەر گەندەلە دارىك دەخەۋى
 خواردى باشى كە تۆنە تەدىۋە
 گوشتە بارگىنى گەنى و تۆپىۋە
 كەردنى چىنە لە پەين و شىياكە
 تاۋوتىنى لەشە بۆدل چاكە
 پەندى باپىرە بە مىرات ماۋە
 خوتنى زامى كەرە سۆمەى چاۋە
 گەفتى من گەۋھەرە بۆت ھەلپىرم

تاقه دوو ریت له بهره، پیت بیترم
 یان له ناو بۆگه ن و نزمایی ژیان
 یان به سه ریه رزیه وه بسپییره گیان
 رچه نی له م وتیه پییره هه لۆ
 هاته به رچاوی گه لئ کهنه و کله
 که وته ناو گیتی خه یالات و خه مان
 مان نه گهر و ابی چ شرینه نه مان
 وتی: پیروژ بی له خوت نه ژینه
 جه ژنی تو بومه شه پور و شینه
 کی به سه ره رزی ژیبای تاوی
 ژینی قالاوی به پوششیک ناوی
 چاوه پتی مه رگه گیان با بیبا
 په رو با لم له چیا با بیبا
 به هه لۆی کسه له ژین بی به ش بم
 نه ک هه زار ساله قه لی رووره ش بم
 بو شتیک ئیسته له خو بیزارم
 من هه لۆ بوچی به تو بوو کارم؟
 مه رد نه گهر کاری به نامه ردانه
 ده ردی سه رباری هه موو ده ردانه

که وته خو دای له شه قه ی بال دیسا
 ئاگریکی له ده روون داییسا
 راسته خو بو سه روو هه ر بو سه رچوو

ههردی جی هیشت و له ههوران دهچوو
قهل ههزار سالی ژیا بهو ته رزه
سه رنهوی و هیشته هه لۆ هه ر به رزه

خۆی خوشتەر دهوئ

پیریتزنی کچیکی هه بوو جوان و نۆنه مام
تا قانه یهک نه باب و برای بوو نه پل نه مام
چاوباز و پر له ناز و وه ککو ناوی ناز نه نین
رووخوش و شوخ و لیبو به بزه و دم به پیکه نین
رۆژیککی سووکه تایه کی گرت و له جی کهوت
دایک نه رۆژ له تاوی سرهوت و نه شهو خهوت
له خوا نزا و نیازی نه کرد: خوا به وام ئه وئ
من بمرم ئه و نه خوش نه که وئ و دهردی لیم که وئ
کووپه ی سهراوله ی که په کی هه لپه سارد بوو
چیلک سهری له کوپه که دا گیری خوارد بوو
یادئ که دیتی چوار په لی زل مل به کووپه وه
پیمیردی خواشی بیستبوو سهیره. گوتی: هه وه
گریبا و گوتی نه خوشه که من نیم کچی منه
گیانی بکیشه له رزی له له شدا و له مردنه
هه رکهس وتی که ژینی به لاگی پری تو ئه کا
هه رگا به ترسی مه رگی به زمووی درۆ ئه کا

بو ناکه سان که دهستی نیازت دریتز نه که ی
پردیکی هه ل ده به سستی له ئابروو ده په ریه وه

خه لکی هه موو کهرن، منی خه و دیته بی زوان
توانام نییه بلیم و بلیم نای بیهن ئەوان

خیوی گول و فرمیسک

خیوی گول دوینن له سهیری دهشت و دهر
تازه پشکووتوو گولیککی هاته بهر
دی له ناو په لکی گولا سنی دهنکه ئاو
ریتزه په ژینی گه لا گرتوونییه ناو
خیو:

بیم بلین ئەی خشی روی گول ئیوه کین؟
خه لکی کوین و چونه لیره نیشته جین؟
یه که م:

نیشتمانم عاسمانی نیلییه
شه و نم بی من گولئ شهوقی نییه
ده چمه وه بالا که رۆژ دئ پرتهوی
چونکه دهیکا سه رزهوی پایه م نهوی
دوو هه م:

من له دهریای پانی بی پایانه وه
بوومه هه ور و چومه روی عاسمانه وه
دهنکه بارانی به روپشت ئەتله سم
موخته کیر دوزمنمه دوستی بی ده سم
من که دیمه خواره وه هه ر ئەو ده مه
چاوی جووتیار و په ری گول جیگه مه

خیتو روو به سیتهه م:

تۆ که بیدهنگ و کزی هیرانی تۆم
تۆش وهکو ئه و جووته خۆت هه لکیشه بۆم

سیتهه م:

ناز له سههر چبکه م بلیم چی و چیم ئه من؟
قه تره نیم و ره مزی به دبه ختیم ئه من
هیچ، که شانازیم نییه بیلیم به خیتو
ههر له ناو قامووسی بوونیش نیمه نیتو:
«نازه نینی کیژی جوتیاری فه قیر
داوی عیشقی هاته رتگه و کهوته گیر
کیژ و کور دایان به یه کتر گفت و دل
بوونه یه ک گیان، یه ک به دهن، یه ک ئاوو گل
دیتنی یه کتر بوو دلخوشیان و بهس
وهک ئه وان بو خوشه ویستی نه بووه کهس
دایک و بابی ههر دولاش دایان که لام
نازه نین برۆا به بووک به کراسی خام
پیشکه شی ئاغا که ئه سپیکی ده ویست
گویتی گران کرد ناله وو زاری نه بیست
بوو به چقلیک و له به نییانا برۆا
کور له تاوان مرد! هه لئى نه گری خوا
چاوی کیژیش ئه منی خسته ئه و گو له
خۆشی ئاویتته ی گله کوشته ی دله»
من که ئاوی چاوی به دبه ختیکى وام

وا له غهم و زام و به بهدبه خستی رژام
هاوده می و ناو کـۆری یارانم له چی!
نازی وهک ئاونگ و بارانم له چی؟
خیتو:

ئه ی نیشانگه ی عیشقی دلداریکی پاک
گه وهه ره تا قانه که ی سه ر پوویی خاک
ئه ی رژاوی دهستی جهوری نئه مین
ئه ی موقه دهه ستر دلۆپی سه ر زه مین
مافی شانازیت به سه ر عه رزا هه به
ناوی تۆ گوم نابئی تا دنیا هه به
دژ مـه به ره ژۆئی ده بی هه روا نه بی
بۆ گلینه ی چاوی خوینمژ تانه بی

* * *

له نامیق که مالی تورکه وه

له سه ر گۆره که ی نووسراوه

گه لۆ فریشته ی ئازادی دیته ناو ئیمه ش!
ئه مه م خه یال بوو که گیانی به ری ده کرد هه ندام
مه رگ نه گه رچی فرپی دامه کۆری خامۆشان
هه تا به یانی هه شر بۆ گه لم له شیوه ندام

* * *

له ئه بو نه واسه وه

بیری گوزه شته بو ده که ی؟ بۆچی ده خۆی خه می سبه ی
کاتی گوله، به رهنگی گول تیکه، بنۆشه پیکي مه ی

ئەو مەيە وا كە فرکراو گەيشته جەرگ و ناوہوہ
دیتەوہ روو بە رەنگی ئال لە روومەت و لە چاوہوہ

لە نازانم کیتوہ

ہزار دەوران گەرا مەيگپیری گەردوون تا ھەلینک ھات
لەبەر پییری ئەویشی لێ پزاندم دەستی لەرزۆکم

ئەم پیکەنینه تالە لە گریان بە کولتەرە
گریان دەری نەبرد دەگەلم دامە پیکەنین

کە خاوہن شیعر بمرئ نرخی قسەہی
لە زێر و دور و گەوہەریش زیاترە
دەساکێ لە دنیا بە شاعیر دەگا
کە مەرگی لە ژینی گەلێ چاترە!

فرمیسکی ھەتیو

لە پەروین اعتصامی یەوہ، ۱۳۲۴

رۆژی بە کووچە یە کدا دەروویی پادشایەک
لە ھەر کۆلان و بانیک بوو بە ھەرا و قریوہ
پرسی ھەتیوئ بئ کەس چییە دەدا تروسکە
لە تاجی پادشادا؟ جوانی و ھام نەدیوہ
کەسێ وەرانی داوہ: لە کوئی دەناسین ئیمە؟
ھیندەہی ھە یە بە پوولی زۆر و فرەہی کربوہ
پیرتێژنکی بیکەس گوتی: ئەمن دەزانم

فرمیسیکی چاوی ئیمه و خوینی دلی هه تیوه
 به بهرگ و چیتی شوانی ئیمه فریودراوین
 گورگه له پیستی مهردا، هه زار زگی درپوه
 نه و شیخی گوند و ئه سپی کرپوه ریگریکه
 گه دایه شا که مالی مسکینه که ی برپوه
 له دورپی تاجی پاشا دیقهت بکه ی ده زانی
 فرمیسیکی دانه دانه ی هه تیوه هه لوه برپوه
 هه زار له پهندی بی سوود چته ده گهل نه زانان
 نازانی ئیسته ناهه ق پرزه ی هه قی برپوه

پاش هه رای شه هریوهری بیست، تا ماوه یه ک نازادی قه له م له باوبوو: لاوه کوردیکی سنه بی به ناوی
 دوکتور سمایلی ئه رده لان، بو خزمهت به هاو خوینانی هه و ته نامه یه کی فارسی که ناوی نابوو (کوهرستان)
 له تاران بلاو کرده وه. زوری به هره به کورد گه یاند. کوردی ناوه کی و لاوه کی و خومالی لیکتر بی ناگای
 پیکه وه کرده ناشنا. هه تا توانی دهنگی کوردی به شخوراوی به خوینه رهوان راگه یاند. جاروباریکیش
 به خشکه هونراوه ی به زمانی کوردی تی داخنی. که دیکتاتوری شای پاشین دهس پی کرا، نه و دهنگی
 کوردهش داخرا. من که زور خوشم گه ره ک بوو، چهند و تاریکم بو هه نارد و چاپی کردن. هونراویکم که به
 کوردی بو نووسیوو، باسم به چاکه کردبوو؟ له ژمارتیکیدا خوی گونجانده، که ئه مه بوو:

بوکان - ۱۳۲۳:

کوهرستان

نامه ی کوهرستان نه و ئه ستیره ی تو
 ورشه ی پرشینگت دای له هه ردوبو
 شه وه زهنگی کورد، دهرد و نه هاتی
 ئه ستیره ی به ختی، تییدا هه لاتی
 تو نه و ئه ستیره ی پیوا لیت پروانی
 چه ته و پیوه دهر به پیوا نازانی

تۆنەو ئەستىپىرەي: ھەلدى بە پارشەو
مـوژدەي رۆژ دەدەي راپەرىن لەخەو

پەرت وەك پەرى پىرۆزە پىرۆز
داژدار و چاوسوور لەناو گەل و ھۆز
سىبەرى بالت لە ھەركەس بدا
وازي لەچى بى؟ بەئاوات دەگـا
سىمرغى كوردى، تۆ بە ھۆي شابان
بى بابان دەكەي لەسەر زالان زال
بازى بەودمى بۆ كوردى ھەژار
كوندى بۆ دەزگاي خوينخۆر و زۆردار

كوستىنى خىلى بى ئەنوا كانى
بۆ تىنووي كوردان: كانى بۆكـانى
زستان كە رۆيى خىلى كوردستان
شونيانە دەبزوون روو بە رووي كوستان
كە بەفر و سەرمای بىست سالى چۆو
ھا، خۆ دەخەينە باوھشى تۆو
تا تۆمان ھەبى؟ خەمى چمانە؟
كى لىمان دەگرى: بر و بەھانە؟

كوردە، كۆھستان بەناو ئەنواتە
لە تەنگاناندا باب و براتە
كۆھستان، يانى: كوا ھەستان لەخەو
بۆ بىھەستە باز لە روو بەرووي كەو؟

هاواری تۆیه له پاته خسته كهت
بۆت تهخت دهكا: رینگا سه خسته كهت
كوهستان، بۆ كورد: هومیدی و قهلا
خوا بتپاریزی له دهرد و بهلا

۱۳۲۵ شه مسی، له فارسییه وه:

خیتی گول و وهنه وشه

خیتی گول دوینی له سووچی چه من
كه وته مه لبه ندی سوئسنه و یاسه من
گولی دین له ناو سه وزه ی به هارا
هه مووی وهك پهری له له نجه و لارا
وهنه وشه له گشت جوانتر و چه له نگ
به لام له شهرمان سه رنه وی و دلته نگ
پیتی گوت: ئە ی نووری گلینه كانم
ئاره زووت چیییه؟ بلتی، بزنام
به دلخوازی خۆت ده تده من داخواز
كه تو وا جوانی و وا به غه مزه و ناز
گوتی بدهیه سه وزه و شینایی
ون بم له بهر چاو ئە هلی ئاواپی
نه وهك گولبژیر بی به کن مندا
هه لم پسیینی له بیخ و بندا
نابینی مه ست و خه والووی غه فلت
نه ئە من و جوانی نه ئە تو و سنعته

سالی ۱۳۲۴ بۆ سالپیتوم نووسیوه که له بن ههر مانگیکدا دوو بهیت بنووسری:

خاکه لیوه

کورده گیان یاخوا جیژنت پیروژ بی
به هاری ژینت جیژنی نه ورۆز بی
چهند دلگوشایه خاکه لیوه کهت
پیروژه رهنگه شاخ و کیوه کهت
بانهمه پ

مانگی بانهمه پ له کورده واری
به ههشت له دنیا خوی داوه دیاری
کهژ پۆشی له گول چادری سوور و زهر
هاری هه لدیتران دهرمانه بۆ دهر

جۆزهردان

رهنجبه ر با بهس بی سهیری گویتسوانان
له دهستی تۆبه چاوی ئه عیانان
وا جۆزهردانه و کۆچی به هاره
سه رهتای رهنجی مامی جووتیاره
پووشپه پ

یاخودا هه رکه سی کوردی خوش نه وی
وهک پووشی پووشپه پ به روودا که وی
به داسی مه ردی پالهی کوردستان
بییدن له تایه بۆ ساردی زستان

گه لاویش

گه لاویشه که ی به ختت له ئاسۆ
دهرکه وت، چابوو تۆ نه بووی رهنجه پۆ

نرخى ئەم مانگە پارەى گىيانە
جىيژنى سەرسالى كۆمەلى ژيانە
خەرمانان

وا رەنجى سالىت هاتۆتە بەرھەم
رۆژى ماو زۆرن، نەبى كەترە خەم
ئەمسال تۆنەكەى بۆ سالى دوايى
مانگى خەرمانان دەكەى گەدايى
رەزبەر

رەزمان هاتە بەر، لەخەم بووين رزگار
رەزبەر بە خىر بى بۆ كوردى ھەژار
پىپو لە مپوھ ئەم دەر و دەشتە
راستى كوردستان وینەى بەھەشتە
خەزەلۆەر

دوژمنمان بمرن بە دەرد و بەلا
وەك بە خەزەلۆەر دادەرژى گەلا
ئاوردوو داخە كورده زستان دى
بەفر بەرپوھ بۆ كوردستان دى
سىخوار

سىخوار خۆى نواند لە بەر پەساران
سەرمما هات، دپا بەرگى ھەژاران
نا نا، تۆمانگى دلخۆشى و شادى
تیتتەدا ھەلكرا ئالاي ئازادى

به فرانبار

وا به فرانباری رووگرژ و تاله
كورده گيان وهختی خزانه ماله
هاوین پهیداكه، ئەمڕۆ بی پۆشه
پیاو به تیروو بی؟ زستانیش خۆشه

رێبهندان

رێبهندان گهرچی رێگه به ندانی
گلینه ی چاوی گه لی كوردانی
له نیو مانگاندا جوان و رووسووری
له تۆدا كرا جیژنی جومهووری

رەشەمه

رەشەمه، نامە ی به هاری هینا
كوچی به خیلێ سهرمایه لینا
پنووی رووخاندن توپخانه ی شه مال
كورده دلخۆش به نه ما ژینی تال

سرود بو پیشمه رگه

۱۳۲۴ شه مسی، مهاباد

ئەمه پۆلی لاوان و گه نجی ولات
به قهلبیکی پر هیز و عهزم و سبات
به روحیکی خاوین به ئیمانی چاک
به قورئانی پیروژ، به یهزدانی پاک
به ناموس و دین سویند دهخوین گشتمان

که ته خسیړئ ناکه یې له رڼې نیشتمان
به یاری خودا تاک و ئاخر نه فیس
ده کوشین و ئهم خاکه ناده یې به کس
* * *

کورې کوردی گوردین، نه به رد و نه به ز
له شهر مهست و سه رخوش نابین و ډه ز
هموو په نجه مان ئاسنېن و قه وی
له بهر هه یبه تی مه ده له رزی زه وی
هموو بیچوه شیرانی شیر هه لدرین
وه کو به بری ئازا و پلنگی درین
ئه جهل وا له لوه وی تفهنگی مه دا
په ها نابین دوزمن له چهنگی مه دا
* * *

هموو دهستمان داوه ته دهستی یه ک
به قه ول و به روح و به مال و به چه ک
هه تا ماوه قه تریکي خوینی به دهن
ده بی برزی بو رڼی نه جاتی وه تن
بکوژرین له رڼی حیفزی ناموس و دین
گه لی خوشتره نه ک به دیلی بژین
هموو سهر له سهر نیشتمان به خت نه که یې
هموو رڼیه کی سه ختمان ته خت نه که یې
* * *

بژی کورده واری له ئازادییا
بژین لاهه کانی له دلشادییا
* * *

سرودیک

کوردستانی نیشتمانم، رووگه و هه‌وینی ژیانم
به‌دیمه‌ن و خوشه‌ویستیت، راهاتون چاووزمانم

تۆ به‌هه‌شتی سه‌رزه‌مین، جوانی بی وینه‌ی جیهانی
په‌له‌ نه‌وت و زیو و زیوی، په‌له‌ پیت و ده‌غل و دانی

داگیری کردوی بیگانه، بۆ کونده‌بوو بوویه لانه
دژ مه‌به، ده‌بووژتییه‌وه، به‌رته‌سک و ته‌نگه‌ ته‌نگانه

سه‌ربه‌خۆ بوونت نزیکه، رۆله‌ی ئازات پیگه‌یشتوون
ده‌می خه‌نجه‌ر تیژ کراون، بۆ تۆله‌ت ده‌س له‌سه‌ر مشتون

کیژ و لاوی ئازادیخواز، شییری ته‌لار له‌لان ده‌رچوون
چاری داگیرکه‌رانی کورد، یان گیان ده‌رچوونه یان ده‌رچوون

کورد و کوردستان په‌رستم، سویند به‌و رووگه‌ی خوشه‌ویستم
تا دوژمن له‌ خاکمدا بی، نابیی له‌ خه‌بات بوه‌ستم

کاویتی له‌میژینه‌یه‌ک

ئه‌وسا که خورده‌ پایه‌کی بی مایه‌ بووم له‌ ته‌رغه‌ و پاشان له‌ بۆکانی ده‌ژیانم. له‌ سایه‌ی ماله‌ ئیلخانی و
به‌ تاییه‌تی کورانی حاجی بایزاغا، له‌ زۆردارانی لاوازخۆر پارێزرا بووم. ده‌گه‌ل ئه‌حمه‌داغا و قۆج به‌گ،
مه‌راقی قسه‌ی قۆرمان بوو، ده‌مه‌لاسه‌کی سه‌عدی و حافز و مافزم ده‌کرده‌وه - که ئیستا له‌ بی‌رچوونه‌وه
دوو په‌مه‌زانامه‌ نه‌بی - که ئه‌و سه‌رده‌مه‌ گوتوومه‌ و بر دوومه‌ بۆ ئه‌حمه‌داغا:

په‌مه‌زانی ۱۳۲۲، بۆکان

شایان بۆ سه‌فه‌ر گرتی ته‌داره‌ک

لیم وه‌ژوور که‌وت مانگی مباره‌ک

ههستام له بهری، گهلی به قه در
 به خیرم هیتا و بردمه لای سه در
 بهرتیلی دهر د و بیگاری دوایی
 که بابم بۆ کرد، بۆم لینا چایی
 ویستام روو به پروو تا رۆژ دهس نه زه
 شه و گار که رابرد، نزیک بوو سه حه
 عه رزم کرد: چۆنه لیرت ده بینم؟
 خو نه ته هیناوه مایه ی له رزینم؟
 فه رمووی: نایه وی بی بی سه حه
 زۆر له میژه هه ی ئاسووده و ره حه
 من یازده مانگه نامبینی له مال
 چوومه دروینه ی په له گه می سال
 نه جاتم داوه دروینه و کی شه
 بریومه ده مبین بنتا له می شه
 کارم ته واوه، گی ره یه واده ی
 فه وره ن تیگه ییم چی یه ئیراده ی
 قوشقی بووم، دلّم واقی برده وه
 رپی هه لاتنم تا قی ککرده وه
 هه ستا به گورجی، زانی به سل بوون
 لای دهرکی بری، گیرام خر مچوون
 * * *
 پشتی خوراندم، فیته ی بۆ لیدام
 چه له مه ی رۆژووی له مل گرتیدام

به «نەبخۆی باشە»، به «خێره خێره»
 توند دەمی بهستم وەك پانیتر گێره
 بیست و نووتایه كڵۆشێکی خاوە
 به منی گێره کرد ئەو مانگه تهواو
 له پاش وردەكوت كه زانی مردم
 گوربسی كیشا و به رهه لداي كردم
 فەرمووی «سبەینێ با به رهه لداي
 شەش رۆژی دیکەش دەبێ تێداي»
 مۆزم کرد زانیم كه گێره ماوه
 تا نیو «قەرەگۆتێ» ئاورم نه داوه
 دەستم دامینت ئیلخانی زاده
 تكام بۆ نه كەه ی قەت بهرم نادا
 سەد سووفی ههیه پشت پان، مل فیله
 به وان گێره كا پەرش و دیمیله
 راوهستی كه گوتی «هەر دهی هینمه وه
 هیندیك رېخۆلان بخووسینمه وه»

جیژنان عاده ته له نیو په عایا
 ده بهن بۆ ئاغا توحفه و هه دايا
 لایبقی حوزوور دیاری جوان و شیک
 نهم بوو به غهیره ز دو عااو ته بریک
 عه رزی ته بریکم له و عیده ت هه به
 شاییم به و رۆژه سه عیده ت هه به

يا خودا تا حەرشه له سەر شان و پيل
 تا تيبى ده توورپى نه فخرى ئيسرافيل
 تا لوله ده كرى سه مای سه بزپوش
 تا دهن كیوان وهك عیهنى مه نفوش
 دايم جه ژنت بى و جه ژنت پيرۆز بى
 به هارى ژينت جه ژنى نه وروۆز بى
 * * *

رهمه زان نامه ۱۳۲۳ - بۆكان

خيله كهى شه عبان هه كۆچى لينا
 مانگى مبارهك ته شريفى هينا
 داسى زهردى كرد به پيش قه راوۆ
 خورپه هات خه لك له جه رگ و له دل
 هه موو تىگه بين له فيك و هويان
 دوعاى مه حفووزبان ده خویند له خويان
 هيچ نه گه پاره به پارانه وه
 ته شريفى هينا ناو بۆكانه وه
 به و دهنگى ناخوش «عه به» ي گزيرى
 قاوى كرد شه وى به بى خوگيرى*
 دهس دهنه داس و وهرنه هه ره وهز
 حوكمى حاكمه و خو مه كهن ناحهز
 هه مووى دهستى كرد به بۆله و پرته
 له هه موو قۆلپك په يدا بوو سهرته

* بانگدهر ناوى مه لا عه بدوللا بوو ، دياره مه لاش گزيرى رهمه زان به گه .

لیکرا هه لاتن، ما، هه مه باهم
 هه ژار و رۆژو وهک به نگیان و مه مه
 شهوی هه رمابوو چوو مه سه رکاری
 بی ئاوال درووم هه تا ئی سواری
 نه چا، نه سیغار، نه نان، نه ئاو ویک
 نه بن سیبهریک، نه خه وتن تا ویک
 هه تا تاریکان نه مابوو حالی
 به سه د کلکه له ق گه میه وه مالی
 ته مام بوو هه لیم، له پریکی رۆژوو
 دیسان وهک دۆلپا سواری شانم بوو
 به «خه یرون له کوم» ئیقناعی کردم
 پی پی بو پی و هندی نیه تی بردم
 ده می دادرووم به «خه یتی ئه بیه ل»
 «سومه ئه تیممو» ی لی کردم مه ته ل*
 به ری شیست باقه، رۆژی شازده بهر
 هه تا ئی سواری پی ده برده مه سه
 جیی سی ته غاری پی دروومه وه
 هی زم لی برا، مه حو بوومه وه
 به زه ی پیم داها، فه رموی جاری به س
 سه ی مۆله ته پرۆ، مه ره خه س
 په لیک جو ماوه له شه شه کانی
 ئه ویش به شه ش رۆژ ده دروویه وانئ

* خیط: هه ودا، ابیض: سپی. ئه وسا منیش وهک مه لای کورد خوشکی صادم به لامی قه له و ده زانی و ده گه ل مه ته ل خشتبوومه ناو ته رازوو ویک. لیم بوورن.

ئەمجار يەكجاری نامیئىن كارت
تا سالتىكى دى خوا ئاگادارت

ھەر پلاوم خوارد، پەيدا بۆۋە ھىز
جا ۋەرە و ھەلىق بەرەو قەرەگۈيز
وا ديسان ئاغا پەنام ھىناۋە
نەجاتم نەدەى خراب قەوماۋە
ھەزار دەرويشى لى كۆبۈنۈۋە
با پەلە جۆكەى بۆ بدرونۋە

ھەر كەس ساز و پرووت «ھەرچى شك دەبا»
جىئان بۆ ئاغا ديارىيەك دەبا
من كە دوغاگۆم دوغايە ديارىم
ھەر ئەمەى تىدا حوجرەى ھەزارىم
جىئنت پىرۆزى، پىرۆزە سايە
لە خوداى بەرز و مەزىم تەممايە
تا دەفەى دەرويش دەبىتە فرۆك
تا ھەموو شاعىر دەبن ساز و كۆك
ھەتا زەرگ و سىيخ دەبىتە برنوۋ
تا ئاغا دەبن بى كىبىر و خوشخوۋ
تا كورد دەبنە يەك، ھەموو دەخوتىن
خۆلە ژىربارى دىلى دەردىن
تۆ ھەر بىئىنى بە ژيانى شىرىن
تا ھەزار ھەزار لە سايەت بژىن

ههژار ئامۆژگاری بۆ شێرکۆی کورێ خۆی دهکا

شێرکۆ کورێ خۆشهویست و ژیرم
زاخاوی مهژیم و هۆش و بیهرم
پنج و رهگهزی دل و گهییانم
خونچهی شهبهقی باخهکهی ژیانم
هیشتا بهتهمهنا منال و کالی
وهک دهربهدهریم دووازه سالی
هههرچهنده کورێ منی ههژاری
دووا رۆژی ههژاره نادیار
لیم روون نییه پاشی چت بهسهردی
هیوام گهلی پیتته بییه مهردی
مهردیکی بهکار و چاپک و زیت
بیهری بکهی و بزانی توچیت؟
دهردی گهلهکهت بزانی چونه
بۆت دهركهوی چهند برینی کونه
خانی له ههزار و سهده ژباوه
ئهو کاته له ئیمه چۆن دوواوه
ههفتاوو ههوت له سیسهتیش چوون
پیشتر لهوه کوردی ئیمه مردوون
ئهووه که ههیان بو میهری بو خو
ئههرۆکه پساوه رایهه و پو
بوین ئهوهمه پشکی تورک و تاران
زۆر ئیسته خراترین له جاران
نهوتت که ژبانی ئهوروپایه

بۆ تۆ نىيىھ تىرى شەوچرايە
 بېگانە لە نىشتىمانى ئىمە
 تىر و قەلەون بە نانى ئىمە
 خۆمان ھەمو كۆتير و كوتر و برسى
 ژين كورت و ئەویش لە گەل مەترسى
 نابى بە زمانى خۆ بخوئىن
 ناشى كە ھەناسە يەك ھەلئىن
 كوژران بە ھەزار ھەزار لە لاوان
 ئازادىخووازى ببوو تەوان
 ئىستەش لە سەر ئەم ژيانە تالەش
 پاش رزتنى ھىندە خوئىنە تالەش
 كورد ھەر لە خەوى نەزانىدا بە
 ھەر پىكەو ھە گەپ و ھەرايە
 بېگانە پەرسىتە خۆنەويستە
 بۆ ھاو پەگەزى كەپ و نەبىستە
 بۆ يەك تىرى دوژمن و نەياران
 بۆ نۆكەرى تابلئىيى لەبارن
 ئەو چاخە كە خانى پىي ژىياو ھە
 فەرموو يە ھەرا لە سەر دراو ھە
 وىستىكە ھەزار ئەو ھەندە چرووكن
 بۆ پوولئى لە تەرازو و سووكن
 خۆ ھەرچى دەخوئىنى پىت و نىوئىك
 ئەو دەچتە كەلئىك و گەل لە شىوئىك
 لای شەرمە كە ھەر بە كوردى بدوئى

بۆ چاره رېھشېيى مە «بۆگەنە خوئى»
 خوئى ناو دەنىئى مل بەزەنگى پېشېرە و
 دەتداتە دەسى دژت وەككوكە و
 زۆرزانە لە كاروبارى ھەركەس
 ئاگاي لە ژيانى خوئى نېيە و بەس
 رەنگن ھەموو كەسك و سوور و شېن
 كوردايەتى زۆر بەكەم دەبين
 كى ھونەرى كوردە يان ھونەرور
 كەم بايى ترە لە توور و گىزەر
 وا بېر مەكەو ئەمەم درۆيە
 بۆ راستىيى نمونە بابى تۆيە
 كاتم ئەو گەيىە سى و نۆ سال
 ھەر سالە لە پار پتەر ژيان تال
 دلخوئى لە رووپەرى ژيانم
 ھەر ھېندە ناو كەمەى دەزانم
 ئاوارە لە نېشتەمانى خۆم
 ئاواتە خووواز بەژينى دۆم
 والا دەس و دل پىر و پىرە ژارم
 سىرە ريارى ھەژارى دەردەدارم
 ھەر مانگە لە دىيەك و لە جىيەك
 ھەر رۆژە مېوانى خانە خوئى يەك
 دەركى نېيە دادى بۆ بنىرم
 ھەردى نېيە خۆمى لى وە شىرم
 كوردايە تىيە گوناه و سووچم

وهك مۆمى دەسچام و دەسووچم
 هەرچهنده كه نيمه هيچ دهرووى روون
 هەر دژ دهگه پى گه رانى گهردوون
 دهستم له هومىدى بهر نه داوه
 چاوم له پسانى بهند و داوه
 پىم وايه دووا به رۆژى رهش دى
 زۆر ناچى كه باو و رۆژى مهش دى
 جا با پتريش بهدهرد و كول بم
 با رووت و كلۆل و داخ له دل بم
 سه د هينده پهژاره ليم وه كووبى
 كورد هەر ده بى رۆژى سه ره به خووبى
 بامن به ههژارى بچمه بن گل
 كورد رۆژى ده بن به گول له سه ر چل
 هەر هينده تكام له تۆيه رۆلهم
 مه روانه كه ئەم شىر و شىرۆلهم
 زۆرتر له منيش كـز و ههژار بى
 بى بار و نزار و لىبو به بار بى
 ده رهس مه به، بوگه لت بكۆشه
 ژه هراوى له سه ر بنۆشه، خو شه
 باوكى تو چون بوو شىوئىنى بگره
 حيزانه مهژى به مهردى بمره

دانا و زانا و گه ریده
قسه رهوان، گفـت جوان
شیرن راویژی زمان
له گوئی ناگری مزگهوت
سهعات گه ییه شهش و ههوت
ئه وه دهیگوت: حیکایهت،
خوش بوو بهدر له غایهت
ئای گوئیچکهی دامه وه
وههای بوگ پرامه وه
سی ته نهل

هه بوو نه بوو، له زوودا
له دهورانی پی شـوودا
سی زه به لاهی بیکار
چه وره و شه لاتی ناوشار
دهست و پی سپی و ته نهل
پیس و بوگهن و چه پهل
یه ک له یه کتر خوئیتر
هه ر بو به بوون یه کدی گر
نانی به ره نجی شـانی
هه ر ناویان نه ده زانی
به خواهیش با و به زوری
ده ژیان به مفتـه خوری
هه ر شه و ده چونه مالیک

سېسه د و شهست له ساليك
 سه لام مه ليكم همه
 ميواني توين نه و همه
 نا توخوا پوور خانم جان
 توژي كهره و سي چوار نان
 چبالا بوو خوشكه رابي!
 نابي توژيك بو خوا بي!
 ترخينيكممان بو لينى
 ناهى دلتمان بشكيني
 چهند سالي وا بهري چوون
 تالاي خه لك بوژو بوون
 كهس به ربهى نه ده پيوان
 ناچار دايانه كيوان
 شه ويك لي ره، يهك له وي
 هر نانه زگ دهس كه وي
 وا فيريون مالانگه پري
 سه گيان پي نه ده و پري
 هيند چوختي بوون له سوال
 مه لا فري دا مه تال
 شي خان له بهريان به زين
 به تاليان كرد خواني زين
 ديوانه كه وتنه هوار
 سهريان دا له بهرد و دار

گوتیان چیان بۆمان نه هیشته
با بیانخۆین له باتی چیشته
تهنبه لباشییه زهمانه
ترسان بیانخۆن دێوانه
به ناچار دایان بریار
یه کجاری بچنه وه شار

شاریکی مهزن

له کهلێ وه سه رکه وتن
ماندوو بوون، توژیک خه وتن
هه لسان نۆربانه چواردهور
دنیای سامالی بی ههور
له دوور شاری دیاره
پرگومبزه ز و مناره
پرقله لا و باله خانه
عه جایبی زهمانه
نه سه هری دیاره نه بن
هزار شهیتان دهکان
شه قامی هزار هزار
پاکشاون له گهرووی مار
هزاره زیله ی ناوشار
زیاد له ئەندازه و ژمار
وهک له شکری مهل و موور
رهش دهچوون دهجمین له دوور

تهنه ل ماتی دای گرتن
 دیتیان تارمایی مردن
 چۆن بژین له و شاری پرا
 ئیمه ی خویری و شر و ورا
 له بهر زۆر بیسردنه وه
 خه ونووچکه ده بسردنه وه
 یهک له هه موان پتر سه گ
 پیتیان ده گوت قوئی به گ
 له پر سه ری هه لپری
 ده ئاوالان راخویری:
 سه ره ژیر، با بچین
 فیلیک هه یه پیی ده ژین
 «چۆن فیلی؟ شهیتانییه
 به شم له زۆر زانییه»
 له ریگه تیگی گه یاندن
 له دل و میشکی چه سپاندن
 ژیان له و شاره

هاتن، گه یشتنه ناوشار
 پیدای گه ران سه ره و خواری
 له هیچ کوئی جیتی وانییه
 بیکاری تیدا نییه
 نه دهوله مه ند، نه هه ژار
 نه گه دایه و نه خونکار

نه زورداره و نه بى زور
 وهك يهك سىپى و پەش و بۆر
 ههـمـوو كهـس دهـكا كـارى
 چى پەيدا بوو ئىـوارى
 دىتته ژمار و دهفتەر
 دابهش دهكرى بهقهـد سهـر
 كى لهـكار ئازاتر بى
 دهـبى بهـشى زياتر بى
 ههـركهـس كـارى نهـدهـكـرد
 بى نان له برسـان دهـمـرد
 به ميرات نهـبوو

ئىتـر له مـيرـات نهـبوو
 كـورى خان و خـات نهـبوو
 دهـولهـمـهـندىك منـدار بى
 يهـكهـم سووتـخـورى شار بى
 كـورى جـاشهـ كهـرى بى
 بى شهـرم و سهـرسهـرى بى
 زماـن پـيس، دهـم بوگـهـنـيو
 بهـهـوى لـيرهـى مـام تـويـيو
 بـيـته گـهـورهـى كـومهـل
 كهـر دهـبهـركا پـيـسته كهـل
 بى ناغا بوو

لىـى نهـبوو كـورى ناغا
 شهـو بنوى له وهـتاغا

به رۆژ بچیتته راوی
به تاژی و تفهنگ باوی
ئارهق نهچیتته تویتلی
بژی به حییزی و دیتلی
تهماح کاته خیزانی
جوانی رهعیهتهکانی
بی ماندوووون بی ههول
بپوشی چهکمه و کهول
کهوا و پاتۆل، ئەسپی چاک
له دوارۆژ بی ترس و باک
وهک کورددهواری نهبوو
نه بهگ بوو، نه بیگاری
نهک وهکو کورددهواری:
جوتیری دهس قهلهشاوی
بههره دیتم و بهراوی
ئارهقی نیوو چاوانی
خووی و منالهکانی
سال دوازددهمانگ ماندوووون
دهرکههوی تاریک و پروون
له بهر بلتیسسهی ههتاو
له دروینهدا چهماو
به پشتی کوور ههتا شهو
تالا به لای دهخا خهو
منال هه ریهک گویتی کاری

نه زبندان بوو لهو شـاره
نه کـوشتن، نه قـهـناره
نه جـوتـندان، نه هـهـرا و شـهـر
نه فـيـل و فـهـرـج نه گـهـر
نه دزی و نه گـيـرـفـان بـرـي
نه کـيـنـه و نه دـل پـرـي
نه هـهـتـيـوـي کـوـلـانگـهـر
نه سـيـلـداری چـرچ و لـهـر
نه ژنی برسي و بـيـچـاره
ئابـرـووی بـدا بـه پـاره
دهـرـمـانگه و نه خـوـشـخـانه
زیاد له پـيـوـيـست هـهـيـانه
مـنـال کـه تـازـه دـهـبـو
کـوـمـهـل دایک و بابی بوو
دایک دهـچـووه زانگـهـوه
به زگی هـهـشت مـانگـهـوه
مـامـانی ژير و زانا
ياریکار بوون له زانا
نيوک برين، فرچک دان
دهـيـکرد بـرـيـشـکـي چـازان
دهـيـان کـوـتـان بـي بهـرـتـيل
بوـتـاوله و چـاقـوـلکـه و سـيـل
تـالـه زانگـا دـهـتـرازا

ده‌بوو به گـوټـيزی ئازا
 دایک سی مانگ وچانی
 ده‌درايه ده‌وری زانی
 کئی منالی زیاتر بوو
 له‌ویتـر بی خه‌متـر بوو
 له‌سی منال به‌ولاوه
 به‌راتی بوؤ ده‌پراوه
 کئی ده‌منالی بوایه
 مووچه‌به‌کیان ده‌دایه
 باب و دایکی پی ده‌ژیان
 خه‌نی ده‌بون له‌خوشیان
 ته‌مه‌ن ببا په‌نجا سال
 پالی ده‌داوه له‌مال
 ژینی به‌پوه ده‌چوو
 هه‌ر شان‌به‌وو، به‌هه‌شت بوو
 ته‌نیا عه‌بیبکی هه‌بوو
 زور خـوټـندی لی نه‌بوو
 له‌به‌ر زور عاشقه‌کاری
 که‌متـر بوو خوټـنده‌واری
 هه‌تا دوو سی پۆل، منال
 ده‌بخوټند و ده‌چۆوه مال
 چه‌ند لاویان هه‌لده‌بژاردن
 بوؤ لاوه‌یان ده‌ناردن

بچن بژیشکی فییرین
نه دهزانرا که خویندن
بوژیان و کار بژیوه
کار بی خویندن هه تیوه
نه یانده زانی هه رکسهس
که م بخویننی و بلنی، بهس
پهنگه فییلی لی بکری
نیوزیکه فییریو بدری
بیجگه له زور زانستی
نه یان بوو پییداویستی
نه دهره و خه م نه کزی
نه له ژیان وه پزی
کار که نه ده ما ئیوار
له هه موو سوقا قی شار
دهنگی مووزیک بهرز بوو
مووزیک هه زار تهرز بوو
ده بوو به بهزم و سه ما
جیگای کزی نه ده ما
قاقای لاوان و پیران
خه میان ده دا بهر شیران
تا نیوه شه و کور و کال
ده چوونه وه به ره و مال
له خانوی خوش و گهرما

له نوټنى پاک و نه رما
لیتی دهرده که وتن بیت هوش
دهیان دیت سهد خه ونی خوش
کئی بی ئه و دهوره تییک دات
هه ر ده خه ونیش نه ده هات

کوټشکی بلوورین

ته نبل به شارا گه ران
دهرؤین و دهیان نه ران:
ئای له و شاره چهند پیسه
ئای به ختو چهند نه گریسه؟
شاری و ئابروو چوونه
نه جی ژیبن و لی بوونه
کئی بیستی له پرووی زه مین
شار بی کوټشکی بلوورین!
کوټشکی بلوورین کوانی!
ئه وه بو کسه س نایزانی!
ویران بی ئه م وه لاته
بی بلوورین قه لاته
وایان به قه و ده قیژاند
حه شاماتیان هاروژاند

بوچی باشه؟

خه لک به سورمانه وه
وه رامیان ده دانه وه:

بۆچىيە ئەو كۆشكە بۆشار؟
خۆنە ئاشە و نە عەنبار
نە بەرگە، نە نان، نە ئاو
نە جاو، نە دراو، نە پىلاو
بەرزى گىانى

تەنەل بە قاو بە قىن
ھەر پىيان پى دەكەنن:
ئەى خەلكىنەى ھىچ نەدىو
نا نەجىب، ھەتىو مەتىو
ھەر نان و ئاو دەزانن
ھەموو بەندەى زگتەنن
پىتان وايە: بەرى چوون
ھەبى، ھەموو شت بە توون
نەجىبى و بەرزى گىانى
ھەر مەعناتان نەزانى!
كوى بى كۆشكى بلوورە
لە پەحمەتى خوا دوورە
گەپجارى شارى دىكەن
بۆگالتەجار ھەنتىكەن
وا بار دەكەين لە لاتان
پوو دەكەينە ولاتان
لەو جىبى بەرىو جى بى
كۆشكى بلوورى لى بى

ئەم باسە دەكەين به قاو
ئابرووتان دەچى تەواو
لە ناو گەلان شەرمەزار
دەبن و دەكەونە بەر زار
شەندە و مەندە

خەلكى شار بىستيان ئەمە
كەوتنە چپە و ھەمەمە
لاوان گوتيان ھەر ئىستە
كۆشكى بلوور پىوستە
كارمان بى كۆشك گەندە
كەم نىيە شەندە لە مەندە
چۆن خەلكى تر ھەيانە
لە چاوتەوان چمەانە!
ئابرووى شارى خۆنابەين
دەبى ئەم شەرمە لابهين
كۆشكى بلوور لە شارا
وەك خەلكە لەرووى يارا
پىریش گوتيان كەوابى
بش بى زىانى نابى
شوانى ناخوازن؟

روويان كەردە سى تەنبەل
نەك سى تەنبەل، سى دەغەل
وتيان ئەي پىياوى زانا

ئەى لە عەقەقلا تووانا
 وەك لـ دەردان دەزانن
 ھەر بۆخۆشتان دەرمانن
 كۆشكى بلوورین چییە؟
 زانستیمان پیتی نییە
 دە ئیو تەشریفتان بین
 بۆمان دانین: پێو شوین
 لەنگۆبیر و لەمە كار
 لەم شەرمە بین پزگار
 «بەگورگیان گوت بە شوان
 دای دایە قوڵپی گریان»
 «وتیان: گورگە دەگری، بۆ؟
 وتی: دەترسم لە درۆ»
 تەنبەلێش گوتیان: حەى حەى
 جا ئەو چۆن دەكری و كەى؟
 ناتوانین لێرە گیر بین
 لەناو شووشەدا پیر بین
 گەریدەبى و شارەو شار
 لامان خۆشتەرە لە كار
 خەلكە سەریان گەرم بوو
 دلێرەقیش دلنەرم بوو
 لێیان دەپارانەو
 دلخۆشییان دەدانەو!

وتیان سا سوئندو ئەدەین
 بیکەن ھەرچی پێو دەکەین
 گوتیان سوئندو بۆ دەخوین
 چۆن دەلێن: وا ڕۆ دەڕۆین
قولی ئەو قولی ئەما
 قولی بەگی چەنبەری
 تەپلێکی نا سەر سەری
 کلکە رێوییەکی تی خست
 سێ چوار شیشۆقە ی وێخست
 فەرەجییەکی پان و پۆر
 گولینگە ی پێدا کرد شوور
 پێنج شەش زریزە و زنجیر
 لە فەرەنجی کردن گیر
 سمیلتی لێ کردن قیت
 چاو بە چاوبلکە بوون زیت
 پانتۆلێکی دەلینگ فش
 دەق نەشکاوو خشەخش
 مامزە و چەکمە و جیرە جیر
 ھەرا و قیرە و شیرە شیر
 ھەروا بەم فاک و فیکە
 بوو بە پیاویکی دیکە
 بە ھەیبەت و مەترسی
 جیگیر بوو لەسەر کورسی

تهنبه لى دووههم

دووهم تهنبه لىان هينا
پيشى دريژيان لى نا
چاويان رشت به كل و كلتوور
دهپتي كرد ئيمهنى سوور
تهزيبى حى ههزار دانه
ده مليان كرد شىخانه
له سهريان بهست شالى شين
ناويان نا شىخ محيهدين
واله بهر چاو زل ببوو
پياو زندهقى لىي دهچوو

هاواله كهى تر

سى ههميان به رووخوشى
به رگىكى رهشى پووشى
سى چوكلهى حيله بازان
ناويان لى نابوو: چازان
جل تا بللى فوش و فول
سى چوار گهز كرابوو قوول
كلاوتىك له سهه سهه رى
كلاوى چى! له نگرى!
وه كو گوپى كه رى جرجال
سى به رى بو پينج سهه مال
كه ووشى برىقه دارى
رهوتى به له نجسه و لارى

قوله له می زل له سهه ر دل
کتی بیک له بن هه نگل
تا بزائن هم ئا غاشه
قانون ریکه هری باشه

یاسای تازه

ئالقه ی یاسا تیک خرا
زنجیر بو گهل ریک خرا
یهک: نه و کوشکه ی ساز ده بی
پر له خووشی و ناز ده بی
کوشکی بلووره به ناو
پیی هه لمه کالین به چاو
دوو: هه رکه س پیی بلتی خوار
یان جوین دا به بهرد و دار
یان لپی کار نه کاب به دل
یان له بیگار بکاسل
ده کوژی له دنیای پروون
له قیامه تیشه مه لعوون
سی: هه رکه س له زور و کهم
لیی داوا بکری هه ردهم
نه ییات بو کوشکی بلوور
ده کوژی به پیی ده ستوور

کار له کوشک

دهس کرا به کار نه مجار
له خوشتتر مه لبه ندی شار

قاوه و چایی به لیشاوه
دهبوو بیدهن خه لکی شار
به تۆن، به بار، به خه لوار
زۆربان لات هه لباردن
سه ر کارییان پی سپاردن
زۆر خویری و په ست و بی هه ست
بو بان بوونه داری ده ست
خه لکیان له بیگاردا کوشت
تا نهۆمیکیان داریشت
وتاری قولی به گ

سی ته نبه ل چوونه ناوی
پوژی حه فله ی ته واوی
خوتبه ی بو دان قولی به گ
که نه ی گه لی به نه مه گ
نه ی پاله وانانی کسار
نه ی ره نه جده رانی هی زدار
نهۆمیکتان ته واو کرد
ناوبانگی خو بو بلاو کرد
عافه ریم سه د عافه ریم
نه وی من له ئی وه دیم
به هیچ کسه س وا نا کیری
کسه س وا به رگه نا گیری
به لام نهۆمیکی چیه!

شایسته‌ی شارتان نییە
 لەسەرمان پێویستە زوو
 تەواو کەین نەهۆمی دوو
 ئەوی ئیستاش هەمانە
 بێپارێزین مەردانە
 جاقەزاو لە گیانی من
 بەخۆ خۆش مەکەن دۆژمن
 کۆی دارا یان نەدارە
 تەقسیر نەکا لە پارە
 مالتی دنیا هیچ نییە
 نیوی چاک ئەبەدییه
 کۆی ئازایە ککـار بکا
 ککـاری بەرد و دار بکا
 فکری باشمان بۆ کردوون
 میدالمان بۆ داڕژتوون
 لە زیرو زێوی ئیـهـوه
 وینە ی خۆمی وا پێـوه
 کۆی زۆر ئازا و گـویـگر بـی
 کۆی پیتاکـی پتـر بـی
 نیشانیکی دەدەینێ
 دە ی چاوم، هەر سـبـهـینـی
 دەست پێ کەین، دووهم نەهۆم
 لەمنو کەوی کوری خۆم

ئەگىنا كارمان لەنگە
لە قاتىك جىمان تەنگە

فەرموودەى شىخ

ئەم جارە شىخ ڤدین زل
دەم بۆز و چا و ڤر لەکل
سەرشین وەكودارە بى
پاش چەند وشەى عارەبى
فەرمووى كۆمەل بزانن
ئەگەر خاوەن ئىمانن
دەبى ئەم كۆشكە سازكەن
ئىمە لەخەم دەريازكەن
هەركەس بۆ قاتى دوایى
ككار بكا بە ئازایى
مالى خۆى پى ببهخشى
هەر تا كۆشك بنهخشى
لەو دنیا پاش مردنى
حەفتا كۆشكى دەدەنى
حەفتا حۆرییان تىدايه
هەر يەك نرخى دنیايه
كى نانى خو و منالى
مافوورى چاك و قالى
بىنى بۆ ئىمە، بىخۆين
رايخەين، لە سەرى ڤۆين
لەناو بەهەشتى بەرىن

تیر ده خوا شیر و ههنگوبن
 کئ له دنیا فه قیره
 لاتنه و کـزـه و زویره
 کئ زور پیس و چلکن بی
 ئەسپیـون و رشکن بی
 له قیامت زور له پیشه
 بههشت خانى دهرویشه
 گهر دهلین: تو بو وانی؟
 بو وا خاوین و جوانی؟
 حیسابی من جیاوازه
 شیخ لای خوا کاری سازه
 ئیـوه زاهیرـه دهروان
 له باتین چ دهزانن!
 ئیمه ی زاهیر داپوشراو
 باتین بی ده ریـین ته و او
 به زاهیر که نانخورین
 به باتین هه زار جورین
 ژمان ده بینن جـوانه
 سهـر سووره و بن هه مبانه
 جا له منو که وئ کورگهـل
 بو ریـی خیر هه لکه وت ههـل
 دهس پی بکهـن زور مهـردانه
 خودا و شیخ له گهـلتانه

ياسا ديسان

ره شپوښى ياسا ريځخه ر
نه مچار هاته سهر مينبه ر
گوتى: قانون نه فهرموئ
هه ركس هه به و له هه ركوى
با بينن بو كوكوشكى چاك
نوئن و پوشاك و خوړاك
برنج و روڼ و كووتال
گيسك و كاوپ و پوول و مال
چى له بهرد نه رمتتر بى
له به فر گهر متتر بى
كوكوشكىش ده بى و هر گرى
نه هينيتته بهر گرى
كى به كار و نازيه
ناشى خو بداته دوايه
ماندووبى تا ده توانى
خوى به ماندوو نه زانى
با بخووا هه رزن و جو
پيخوړ، ناو، گهر نه بوو دو
بسازينى به به شى
تووش نابى چاره ره شى
كيش بى شهرمه و بى كاره
تهن په روه ر و نازداره

گوئی ناداته عهیب و عار
 وهک نیسکه بی پشت و بار
 له ریگهی چند قـرۆشی
 حهیا و شهرف دهفرۆشی
 زۆر قـهـلب و تهوهزه له
 بیته لامان به په له
 به خـیـویان دهکـهـین زۆر باش
 دهبنه گزیر و سوور باش
 دهستیان دهگهـلـ دهستی مه
 پیک بینن مه بهستی مه
 کارمان به ئی وا زۆره
 دار ناقـهـلـشی بی هۆره
دلخۆشکهره

ئازادن به پیتی قـانـوون
 ئای چند خۆشه ئازاد بوون!
 نه گهر دهمـرن له برسان
 یان دهتۆقن له ترسان
 سوال کهن زهلیل و زهبوون
 شهه و له بن پردان بنوون
 کەس ههقی نییه له سهرتان
 قانوون بووته له مپهـرتان
 ژن کـهـه برسی و بی نانه
 دهچیتـه قـهـحـبهـخـانه

بۆ نانى خى دەفرۆشى
 دەرد و زووخساو دەنۆشى
 گەواد ئازادە بىكىرى
 لى ىدا، بكوژى، بىبىرى
 بە مندالونە خىوتىن
 يان باش نەيان عاملىن
 يان بەبى دەرمسان بىرن
 يان قەت رىبى چاكە نەگىرن
 دەتوانن، چونكە قانوون
 ئەو رىگەى باش كىردووه روون
 كى فىلباز بى له ناوتان
 بىدىزى زىرى و دراوتان
 بە سووتخورى و شىربايى
 بە تاجىرى و ئاغايى
 يان بە شىخى و دەرويشى
 بە مارگرى و بەنگ كىشى
 يان بە سوال و سەدەقە
 بە قانوون خاوهن ەقە
 كى لىمان بىت نارازى
 دەس كىا بە چەنە بازى
 لە سەر ەزار بىتە جواو
 بۆى بخىوازى نان و ئاو
 كار و پىلاو پۆشاك

خانووی خاوین و پروناک
نه خوښخانه داواکات
بو چاری دهرده ههراکات
بیژنی خویندن پیویسته
ئهو کهسه کمونیسته
به قانون گوناهاره
جهزای ههپسه و سیداره
له شهرعیشدا کافره
جیگای لهناو ناگره
قانون دیموکراتیییه
شتی وا باش هه ر نییه
له رۆژهلان به ولاره
هه ر ئهم قانونه باوه
خووم به ختته وهر دهزانم
ریکخه ری قانونتنام
جائهی کومهللی نازاد
ئهی دلشاد به عه دل و داد
له سایه ی ئهم قانونه
ئیسته رۆژی به کبونه
مل لینین نازا و جه سوور
ته واوکه ن کوشکی بلوور
زووی تیدا رۆبنی شین
که زانیمان بی ئیشین

ئەوسا خوۆشى لە خوۆتان
قانوون زۆر دەكەرى بۆتان
هەیندەو بۆ درێژ دەبێ
سەرتان تێدا گێژ دەبێ
كاردارى كوۆشك

كۆى لە هەر كۆى تەنبەل بوو
لە پیاو هەتى پوچەل بوو
كۆى كەیفى لە كار نەبوو
بە هېچ شەرمەزار نەبوو
پرووى لە كوۆشكى زل دەكرد
داده مەزرا دەست و برد
بوونە كاردارى خوونكار
كوۆتەكى دەستى زۆردار
زۆر خوۆشيان هاتە بەرچاو
بێ ماندوو بوون نان و ئاو
بوون بە سێ بەش ئەوانە
كامەى تەنبەلتىرمانە
دەبەريان كرد كەواى شوۆر
زل و سەهوز سەهر و پۆر
تا بۆكار خەلكى هان دەن
كوۆشكىش قايم نیشان دەن
نامووس و دین پێخوست كەن
بەدرۆ حەدیس دروست كەن

بهر نه مېشکې هه شامهت
 که تا پوژي قيامهت
 نه و کوشکه هه ده مېني
 هيچ هيژيک ناي پووخيني
 کي بيرکات له پمانی
 ده مري به بي ئيماني
 له وي زور سهگ و زورزان
 کونه چه کمه پرهق و خان
 ده ست پکيان گل دانه وه
 هه له کوشکا مانه وه
 چي مله وور و نه حمهق بوون
 بي مېشک و که لله پرهق بوون
 زول و ده سبېر و چاوشوړ
 پووناخوش و مچ و موړ
 زمان شرې و داوین پيس
 بوونه چه کدار و پوليس
 قايش و قروش جل و بهر
 شير و خه نجهر و وهر وهر
 وایان له خويان ده کورد
 زراوی خه لکيان ده برد
 هه چي کوشک ده يفه رموو
 جيبه جيان ده کرد زوو
 زيندانيان دروست کردن

جـيـگـاي پـزـيـن و مـرـدـن
تا هـر کـه س بـويـان نـه لـوي
جـيـگـهـي هـه بـي لـيـي بـنـوي
پـيـتـا کـيـکـيـان کـه دـهـسـتـانـد
پـشـتـي بـا جـدـهـريـان دـهـشـکـانـد
دـراو بـۆ کـۆشـک چـهـنـده
بـۆ خـۆشـيـيان دـوو ئـهـوـهـنـده
هـهـر کـه س گـوتـبـاي وـا نـابـي
دـهـبـوو مـالـي خــرابـي
دـهـر زـيـنـرا لـه زـيـنـدـانـان
دـهـکـرا بـه تـۆزـي بـانـان
دـهـس کـرا يـهـو هـه بـه کـار

سـهـر لـه نـوي خـهـلـکـي نـاوشـار
چـوونـه ژـيـر بـار و بـيـگـار
جـارـان کـه بـه نـهـرمـي بـوو
ئـهـو جـار بـه بـي شـهـرمـي بـوو
کـار دـهـکـرا بـه کـوتـهـک و جـويـن
ئـارهـق تـيـکـهـل بـوو بـه خـويـن
گـهـلـيـک پـۆلـيـس و چـاوـهـش
لـه سـهـر فـهـعـلان کـرا بـهـش
هـيـنـدـيـک دـهـچـوونـه بـازار
لـه نـا و خـهـلـکـيـان دـهـدا جـار
زـووبـن نـان و جـل بـيـنـن

خـيـراکـهـن، رـامـهـمـيـن
گـوـشـت و هـيـلکـه و شـيـر و رۆن
تـووتـن و پـهـر و عـهـتـر و بۆن
مـاش، بـرنـج، نۆک و نـيـسک
بـزن و مـهـر، کـار و گـيـسک
خـهـلکـي کـوـشکـيش هـيـنـدـيـنگۆن
زۆرـيـان دـهـوئ تـيـر بـخـۆن
کـۆمـهـل گـش تـيـره و گـهـلي
کـهـوتـه سـهـر سـاجـي عـهـلي
نـهـمـا بـيـخـۆن تـونـد و شـل
غـهـيـري سـوتـينـد بـه کـوـشکـي زـل

تـري خـوسـرهـو

ئـهـو کـۆمـهـلـه هـهـژاره
پـزگـار دـهـبـوون لـهـو کـاره
کـاري تـر دـهـيگـرت جـلـهـو
بـبـوو بـه تـري خـوسـرهـو
بـيـگـار هـهـر نـهـدـهـبـراوه
هـهـر لـهـو کـوـشکـه گـلاوه
بـه دـوان رـانهـوهـسـتـا کـار
نـهـمـ بـوو بـه سـي و چـوار
هـهـمـووش هـهـر جـمـهـي دـهـهات
لـهـبـهـر زۆري حـهـشـامـات
گـشـتـي نـانـخـۆري تـهـنـبـهـل

پژد و چنۆک، به گییچه ل
ههرواش زۆر دهبوون خویتری
خوا وهخیری نهگیتری

نهده ترسان

دانیشتووی ئه و سه رایه
له گالتته و گهپ و کایه
له خواردنه وه و له مهستی
له بهر شه هوهت په رستی
له بییری ژبان خووشی
که وتنه بییری بی هوشی
فکریان نه ده کرد جارئ
هه یاران خه لکی شارئ
نان و ئاومان له سه ریان
جلمان داکنه ند له به ریان
پاروومان لی رفانندن
ئیسکیشمان لی کرانندن
ئاخر جاریک، ئاورپیک
له هه زار مه ر کاورپیک
شته یکیان بدهینه وه
بیریکیان لی بکهینه وه
پیاو مانگایه ک ده دوشی
شیر و رۆنی ده فروشی
دهیسه پییری به گاوان

بیباته میـرگی پاوان
 به دار لیتی نادا به قسه و
 دهیباته ته ویله شه و
 له ترسی قورن و، گهنه ی
 ددوژی کلک و چهنه ی
 ههر بکوخی له سه رمان
 دهیگاته سه ر به دهرمان
 تازییه کی هه یه بو راو
 له بهر خه و چاو هه لمساو
 کلک له گه لوز، بوگهن
 نان بینن بو سه ی ره سه ن
 تا پایز به خیه و ده کری
 که رویشکی بگری و نه گری
 به لام مـسکینی هه ژار
 پو لای پاله وان له کـار
 ئاره ق رژین و جـووتکه ر
 داس وه شـین و په نج بهر
 به ننا و جـو لای کوتال چن
 فیته هری پولا و ئاسن
 له سه ر هیزی کارگه ر
 زهوی گـرتوویه له نگه ر
 چون وه ک سه گی نه زانن!
 وه ک مانگای لی نه روانن!

ناترسن ئەو عىفـرېتـه
 ئەو سەر مەپرى چاۋ زېتە
 رۆژتېك لىيىيان راپەپرى
 تەخت و بەختىيان وەرگەپرى
 كاتى پىيوانە پىرى
 بىكەيە سەر لىيى دەپرى
 لەوئىش پىيوانە پىرى
 خەلكى شار حالىيان شىرى
 پىياۋ ھەتا دەولەمەندە
 ترسەنۆكە و دەرىەندە
 دەترسى تالان بىكرى
 قەرزى لاي خەلك بوخىرى
 نەوەك مولىكى لى بىرى
 زگى گامىيشى بدىرى
 بەلام ھىچت نەمىيىنى
 كىيە چت لى بستىيىنى!

بەزمى پروتى

دەلېن ھۆلاكو جارىك
 دەچىتە دەورى شارىك
 دەلېن لە چووك و گەورە
 ھەر كەس پىيو واىە چەورە
 دە لىرەى لى بستىيىن
 دلى ھەزار مەشكىيىن

له بنه وه ناردی پیـــــــــاوی
 له شار بگیـــــــــری چاوی
 دیتـــــــــه وه ده لئی: ئاغام
 ته واو به شـــــــــارا گـــــــــه پام
 باجدهر بار له ســـــــــهر لیـــــــــون
 ئی زۆر زل قـــــــــوړ ده پـــــــــیون
 ده لئی کئی بوته حـــــــــاجی
 هه زار لیـــــــــره یه باجی
 کئی له وان نه وی تـــــــــرن
 خـــــــــو ئه نده زه ی بگـــــــــرن
 نامـــــــــه وی چـــــــــیمان بمیـــــــــنی.
 جاســـــــــووس خه به ری دینـــــــــی:
 خه لک که مـــــــــیان وه پـــــــــه زن
 هه ر حـــــــــاجین توژیـــــــــک کـــــــــزن.
 ده لئی: حـــــــــاجییان تالان که ن
 جا وهرن بو م به یان کـــــــــه ن.
 جاســـــــــووس دی به پیـــــــــکه نین
 که ئه ی خانی ســـــــــه ر زه مین
 به زمـــــــــیـــــــــکه به لـــــــــام به زم
 که س نه مـــــــــا بلئی ئه زم
 که س ئاگای له که س نیـــــــــه
 فه رقی شیخ و قه س نیـــــــــه
 تیـــــــــک هه لـــــــــدانه و شه پـــــــــه شقه ق

چره و گوره و چه چه قه
 هه لپه رکييه سئ جرتي
 سه رچوي حاجي گرتي
 قازي گورانييان ده لئ
 مه لئ و مه مۆ و سه وزه لئ
 خاني وشيار و زانا
 بليمه ت له جي هانا
 ده لئ: نامه با راکه ين
 شاريكي تر په يا كه ين
 به زم به زمي پرووتيه
 هه لپه رکي ناپووتيه
 چيان نه مالي تي بترسن
 واله خوشيان دهره قسن
 بيته سه رمان نه مانه
 پرووت ئاگري بي نه مانه
 قه ت يه كي کمان ناهي لئ
 زووکهن به جي يان بي لئ
 سميل دانان

واليره ش خه لکي شاري
 کوه وتنه به زمي هه ژاري
 هينده ي ماليان خورابوو
 هينده ش ترسيان نه مابوو
 رۆژتيک له کوشکي بلوور

دهستوور درا به مهعموور
 نهویش تیی هالاندن گهر
 دهبی بین سهر و مه
 ورده و پیر و ههرزهکار
 چیسان ههبوو دار و نه دار
 دوامین قوشه ی ههپانه
 بردیان بو تهنبه لخانه
 وتیان: ئاخر کوا ئینساف!
 تالان کراین ساف له ساف!
 گوتمان کوشکی بلووری
 زور شتتیکه زهرووری
 خو نه مان گوت ههزاران
 له تهنبه ل و بیکاران
 بینه نانخوری بی ئیش
 سمیلمان نایه سهر ریش
 پیمان نالین چین نهوه؟
 بو کوی دهچین هه رهوه
 قووتوودا کولاو و کال
 زگتان تیپه یان جهوال؟
 نهو هه موهی دهکوی دهنین
 کای ئیمهیه، نهی کادین؟

کلکه لهقه

قولی بهگی عهنتیکه
 زانی بهلا نزیکه

بهسه د قانونی ره شپوښ
ئاگرېکه نابې خاموښ
به زوری دانامـــــــرئ
به بې نهرمی ناکـــــــرئ
بوی کوهوته کلکه لهقه
وتی چی دهلین ههقه
فهرموون، فهرموون ودرنه ژوور
ببین کوشکی بلوور
دیوکـــــــراتی دهنوینم
رعهیه تی خوم دهنوینم
ههقتان ههیه بپرسن
داوای جواب کهن، مهترسن!

کوپرا زور بوون؟

وتیان: ئەی خواوهن شکو
گهر گران نایه له تو
بیژه ئەو کوشکی وا زور
چون وا پریوو له نانخور؟
چلون ریشهی مهو کیشا
ئاخر ئیوه له پیشا
سی کهس بوون، هاتن پیرار
کوپرا بوونه سی ههزار؟

به گولمه ز فیره

گوتی: ئو... ئەی کورانم
وهرامتتان باش دهزانم

من زۆر بە گولمەز فييرم
وهرن بۆتان بژميرم
ئەم سالتۆنە زەلامە
بۆ رۆنیشتن جيگامە
ئەو ژورە لىي دەخوم نان
ئەووش بۆقەننە كيشان
دىوى قىسقا وەيە ئەو
ئەووش جيى چىشتە خەو
هۆووش حەرەمسەرايە
سەد ژنىكى تىدايە
عەيبە گوتەنیش، ئەوان
بۆبەزم و گالتەى شەوان
بە رۆژ لە كارى ئىووم
شەویش تا رۆژ لەو نىووم
ئەم ئەفەنديەى وا قۆزە
وا بە دەعيە و بە پۆزە
كۆمەگم دەكا بە بىر
نىوم لى ناو ئەمىر
ئەووش كۆمەگە بۆ ئەم
خۆتان بىژىرن سەرجم
سى چل گۆمەگ بۆ كۆمەگ
هەمووى خان و ئاغا و بەگ!
ئەمىيان قاوەچى خۆمە

به گزاده یه... نه دۆمه
ئوهش کۆمه گی ئه وه
وهک هی پیشوو بیرکه وه
ده کسهس چرا هه لکه ره
چل کسهس گسهسک لی دهره
پینج شهس کهس میش ده کوژن
جلشۆرمان بیست و دوو ژن
ده کسهس باوهش یتنکه رمن
چل په نجا چیشته لینه رمن
له و خه لکه سی یا چواری
له گه لمان ده کهن یاری
په پ و شه ترنج و ته خسته
دهردی بیکاری سه خسته
به چی وه خستم رابو یرم
یاری له می ژه فی یرم
شهس هه وتیک قسه خوشن
جه فه نگم پی ده فرۆشن
دوو سی کهسیان شاعیرن
زۆر خوویژی ماهی یرن
به درۆی قه له وو پته وه
پییم هه لده لین رۆژ و شه وه
هی ندهم پی هه لگوتراوه
خۆم له خۆم لی گۆراوه

چەند كەسەيىك سەگەوانن
زۆر باشى لى دەزانن
تاژييه كانم زۆر باشن
له نان خووردن وەك ئاشن
چنگ دريژ، ناو دەست بلاو
هەتا بلين خيران له راو
هەلۆ هەش نۆ جارى كوشت
كەرويشكى سيخوار له پشت
پيوى راو كورد له كپيوى
به خواى فيلبازە پيوى
ئەوى لەو ژوورەتان ديين
هەمـوويان رۆژنامە چين
نووسين به پوول دەفرۆشن
عەيب و عارمان دەپۆشن
هەرچى بيكەم، زۆر و كەم
بنووم، بخووم، دەبەركەم
چى بى تامە بييژم
ياخوۆ بشكى دەسنوژم
چۆن ريك و پيك و جوانە
بۆم دەنووسن ئەمـانە
دنياى بەبى رۆژنامە
ژيانىكى حەرامە
مەيتەريش ئەو چل كەسەن

ئەسپم ھەن ھەمووی ڕەسەن
 زگ تێر و دەم دەستتارن
 لە پەستتا جوۆ دەھارن
 لە گریوہ ئەسپا تا قن
 درێژن، لەسەر لاقن
 ھەر ئەسپێ پیشیان کەوئ
 زەوتی دەکەم ھەر لەوئ
 ئەمەش خواجە ی ھەرەمە
 تا چاکە ی بلیم کەمە
 ئاگای لە ژن و مال دەبی
 تووشی سەد ئۆبال دەبی
 چەند لاویکی بە دەستتە
 پشتی خۆتیا ن پی بەستتە
 ئەو سەر بی توو کە و دیوہ؟
 بنان گۆی دەریەریوہ
 زگ زەلامە و مل ئەستوور
 چەنە کورت و لووت شەپوور
 زۆر وشیار و بە ھەستتە
 دە نووسەری بە دەستتە
 ڕەئیسسی باج گرانە
 ئەرکیان زۆر لەسەر شانە
 چی ئێوہ دەیدەن بەمە
 ھەر چەند بریکیش کەمە

ده نووســـــــرئ هه ر له رتوه
 چون خوا هه لده گـرئ، ئـيـوه
 باوه ريتـتـان به من بـئ
 بـيـلم هـيـچـتـان لئ ون بـئ!
 ئەم پـيـرەش سـهـر بـزـيـشـکـه
 مـهـ بـدـوـيـنـن: کـهـ لـلـه وـيـشـکـه
 له هـنـدـهـرـان هـيـنـاـمـان
 دـهـسـتـي مـنـتـان به دـاـمـان
 زۆر له لاي رـاـمـهـوـسـتـن
 گـهـ لـيـک شـتـي به دـهـسـتـن
 ئەو تـاـقـمـهـش مـوـسـيـقـاـرن
 هـهـ لـبـ ژـيـراـوي شـاـرن
 بـلـوـيـر ژـهـن و قـاـم بـيـژـن
 ئـيـنـشـاـلـا رۆژـي جـيـژـن
 کـه زۆر بـيـن جـيـژـنـانـه
 زۆر گـوـئ دـهـگـرن له مـانـه
 ئەو ئـاـغـايـهـش رـهـئـيـسـه
 يـانـي سـهـرـهـک پۆـلـيـسـه
 ئـيـوه خـوـتـان دـهـزـانـن
 زۆر کـهـس زۆر بـئ وـيـجـدانـن
 زـيـنـدـوون له مـوـلـکـمـانـدا
 له و دـهـشـتـي دـوور و پـانـدا
 له ژـيـر عـاـسـمـانـان دـهـژـيـن

جارټيک نالین ئیمه چین!
 هه لده مژن هه وای ئیمه
 نارقه سن به نای ئیمه
 پیستاک نادهن به جوانی
 منیش به باشم زانی:
 جهنده رمه و کوته کمان بی
 پیای خاوهن چه کمان بی
 تاکی زور باج ناهین
 توژیکیان تی سره وین
 ئەم کابرا سمیل فشه ی
 زله ی به نرکه و مشه ی
 مل چرچه ی شه پکه له سه ر
 له ژیر دهستی دان نو سه ر
 کاکي سه روک ته شریفه
 زور پیایکی زه ریفه
 هه رکه س بیته کوشکه وه
 بیان ده چي له ده رکه وه
 ده بیان نو سن له ده فته ر
 جائیواران سه ر له به ر
 هاتوو چوک سه ر ده بیژرن
 راستی گه لیک به خین
 جی راخه ر و جی هه لگر
 کیشکچی جوچک و مامر

چەند ھەمامچى و كارەكەر
چەند دەرگەھوان و نۆكەر
ھەندە دەست و پەيىوھەندەن
خۆشيان نازانن چەندن
دیموکراتى ئاوايه ؟

ئەوى پەيتانم فەرموو
ھەلم بژارد ماست و موو
تەنیا ھى منن، ئى وانیش
يانى رەفەيقەکانیش؟
چازان و شەيخ محیەالدین
وا بزائم زۆر پتەرنین
دیموکراتى ئاوايه
ھەموو كەسەسەيك برايه
لەو رۆژەوہ كەھە ھاتووين
بۆ كۆشك دەستەبەر بووين
نەرم و رەق ھەرچى مەالە
بەشى ئەم دوو ھەوالە
وہك خەم دامناروہ و چاتر
جا ئیوہش، تۆزى زباتر
سى ئەوہندە بژمەيەرن
خەواردنمان بۆ بنەيەرن
كۆيخاتان كەم نەيە!

دەمەوى تى گەيەن باش
چمان نەخواسەتووە، بەلاش

ئەمانە گشت نان دەخوون
كارتان بو دەكەن، جا چوون
له ئيمه و ديتته بهرچاو
گوشته و روون و نان و ئاو؟
ئيمهش زهحمهتقان كيشا
شان و پيلمان زور ئيشا
ميشك و بيرمان ماندوو كرد
كوشكيمان له نهبوو كرد
ناوبانگي كوشكي ئيوه
گهيوهته كوئ له كوئوه!
خوا ئيمه ي بو گه ياندين
دنيامان پي ناساندين
دهتوانن خو هه لكيشن
له كوشكا زور له پيشن
ههچ كهس شتي واي نيه
كهس هينده كوئخاي نيه

قه در گرتن

ئەمپروش كهوا ميوانن
نامـــــــــــــــــه وئ واي بزنانن
من ئيوهم له بير نيه
نه قلى مار و سير نيه
هه رچي ليتان سيناوه
خو ته و اوئ نه خوراوه
ئه و مـــــــــــــــــه رانه ي هيناتان

به دیاری بو براتان
 گوشتیان خورا له چیشتا
 سهریان هه رماوه هیشتا
 دادهی نوکــــــــــــــــه راپه پرن
 بئین چی سه ره مه پرن
 راکه ن، زووکه ن، بزانه
 ئیــــــــــــــــوهش ئه ی براکه نام
 هه رکه سه سه ری وه رگری
 بی زه حمه ت بچته ده ری
 به گ کــــــــــــــــردنی وپ و کاس
 هینده ی هه لرت قسه و باس
 خه لکی شار به لاره لار
 دل بریندار و هه ژار
 سه ر به ده ست به پرته پرت
 به ره و ده رکه ری داگرت

سه ری پووچه ل

ده یان ویست بچنه وه مال
 له پر کــــــــــــــــوپیکی مندال
 بانگی کرد: خه لکه مه پرن
 ده چنه وه مال چی ده خون؟
 ئه م سه رانه کــــــــــــــــولاون
 می شکه کانیان نه ماون!
 قــــــــــــــــولی به گ له په نجهری

ســـــهري هينايه دهري
 گوتى رۆلهم مـــــه وهستن
 بۆ مـــــيشك چ دهريهستن؟
 مـــــيشك بۆ ئـــــوه چييه؟
 چ به هري پـــــوه نـــــيه!
 يه كـــــيكي تر نه پراني:
 ئه دي كـــــواني زمـــــاني؟
 گوتى: گـــــياني شـــــيرينم
 زمـــــان دارت نه بينم
 چ كـــــاريكتان به زمانه؟
 مـــــه پرسن له م نه زمانه
 خوا نه كا زمـــــانوو بـــــي
 بۆ ئـــــيمه زيانوو بـــــي!
 يه كـــــي هـــــراي كـــــرد به قـــــاو
 كـــــي ديوه ســـــهري بـــــي چاو!
 قـــــولى به گ تووره بوو لـــــي
 گوتى: چاو زيت كـــــوري كـــــي؟
 چاو تان بۆ چييه؟ چاو م
 له داخان هـــــلمـــــسام
 چاو بـــــو ديين دانـــــدراوه
 نابيين، چوو له چاوو!
 سهري ناوي

ديسان گهلي ژيان تال

بزووتنه وه به ره و مهاله
پازی به سهه ری کولواو
بی می شک، بی زمان و چاو
به لام لاویک نی ره کور
گوران دی به هیسز و گور:
من نه م سه ره م چاییه
هه رگیز کارم پی نییه
سه ره له ده ستا، خوئی با دا
گرتی و به کوشکی دا دا

ره هؤل

عالم به جارتیک تاسان
کهوا به سووک و هاسان
کوشک کون بوو به و سه ره
له رزی دهرک و په نجسه ره
جی نی نه م سه ره چکوله
زله ده لپی ره هؤل ه
دیاره تی تال و هو بوو
قسه ی مه لا درو بوو
سه ر کوشک ده روو خینی
هه رکهس سه ری خوئی بی نی

سه ر باران

هه رچی سه ریان له ده ستا
هه مووی به ریز راوه ستا

بانگی کرد یه کیکی پیر
 پیری دنیادیده و ژیر:
 یاللا کورگهل خوادهن
 سهرتان به کوشک دادهن
 یهک جی له لایه ن یاران
 کوشک کرا سه رباران
 کوشکی زل کردی خرمه
 له دوور ده بیسرا گرمه
 هه رچی تیدابوو مردن
 چه وتی به و دهردهی بردن
 هه ر هیندهی یهک کفله کوون
 ده تگوت تهنه ل هه ر نه شبوون
 کوشک نه میا ئاسه وار
 بیجگه نه حلهت له زوردار

به زمه

منال و پیر و جحیل
 دهستیان دا پیمه ره و بیل
 پاکیان کرده وه ته و او
 بلوور و شووشه ی شکاو
 له جی کوشکا گرتیان دهست
 لاوی قوز، کیژی چاومه ست
 رۆینه و چۆبی و شیخانی
 دهیانگوت به گورانی:
 «به زور بستینی مه ری»

كه لله سه رت دیتسه ری»
 پاش به زم و شیرنی خواردن
 كه وتنه وه هه لـبـ ژاردن
 کی جار ان کار ریکخه ر بوون
 کی زۆرتـر به هـره دهر بوون
 هه لـبـ ژیران دووباره
 پی رابگهن به و شـاره
 دیسان وهک جاری جار ان
 دهستیان دایه وه کاران
 هه ره وه زی ژباییه وه
 بژیو زۆر کـراییه وه
 به خسته وه ری و ژینی خوش
 خه می کردن فه راموش
هه ر عه قله ی له خه ساریک

تیگه یبوون له و مه دایه
 هوی چی بوو نه و به لایه
 زانیان که خویندن نه بوو
 به و دهرده ی بردن کـه بوو
 دهرسیان وه رگرت دهرسی باش
 قه راریان دا له مه وه پاش
 هیند دروست که ن مه دهرسه
 تا خوینان ده لـین به سه
 چ کچ بی و، چ کـور، منال
 تا ده گاته چارده سال

مهـیلی بیـنی و نه هیـنی
به زۆر دهـبوو بخـوتـنی
ههـر منـالی وریـا بی
با خـوتـندی بالا بی
زۆرین خـوتـندنگای بلـند
ریشـهـی ژبان بکهـن توند
گهـر خـوتـندهـوار بی کۆمهـل
ناخوا فریوی تهـنبهـل

وهـسیهـت

تا ئیـستاش کۆنه پیاوان
وهـسیهـت دهـکهـن بۆ لاوان
دهـغیل: نهـکهـن بهـهیچ جوور
دروست کهـن کۆشکی بلوور
بهـلام دنیـابوو، رۆژگار
تووشی کـردن بهـ ناچار
پیشـتـان و ابوو لاناچی
بهـهیچ قـولـنگ و پاچی
سێ چوار سهـری باوینی
خاتـرجهـم دهـپرووخیـنی

بهـ پاکی بمره

قهـساب سهـر دهـبرن بی غهـش و ساغان
لهـوهـر و ئاخـوور بۆ دهـغهـزداره
گهـر لهـ ئامانجا ساغی وهـره پیش

مه ترسه له شیر، له پای قه ناره
با سهه رت بـبـرـن، به پاکي بـمره
چی بی سهه رپرین بـمری مـرداره

سالی ۱۹۵۳ له کهرکوک، له ستودیۆ سۆنا. شاگرد وینه گر بوم. مه لا شوکور مسته فاش وچانی
دانشگای بوو، به جووته له و بهری خاسه له ژووری ئوتیلینکدا بووین، من ده چوممه کار و شو رباکه ئه و لینی
دهنا، ژبانی ئه و رۆژانه م له و شیعرانه دا خستۆته روو، که ده مه لاسکه ی مه حویم کردۆته وه:

ئه گهر ئاوها نه که م چ بکه م؟

له کهرکوکم به ئاب، ئاره ق له بهر گهرما نه که م چ بکه م؟
که بهرچایی به ماستی شل، به پیالیک چا نه که م چ بکه م؟
هه موو رۆژی سه عاتی دوان نه بی، ئاوی ئوتیل ده برن
ئه گهر ته رخی ده م و چا و شتن و ئیستینجا نه که م چ بکه م؟
له هه وت و نیو ده بی بو کار بچم، ریم چاره گیک دووره
له هه وت و چاره گیکرا شانی بو پیدا نه که م چ بکه م؟
له (دارک رووم) ی پر هالا و و بین ناخۆش و بی مه نفه ز
ئه گهر چه ند ته بع و ته کبیریکی بو (سۆنا) نه که م چ بکه م؟
له دوازده ی دیمه وه برسیمه ماندووم قرقری زگمه
که ورگی لامه زه ب تا مل پری شو ربا نه که م چ بکه م؟
به ماستاویکی شین و تام نه دار، یان ئاوه به فری زۆر
به دوو هیشوو تری، یان گرکه بۆری با نه که م چ بکه م؟
ئیتر هه ر بانگی ته نزیه ته یان شه ریه ت به دوو فلسه
له جیگه ی خه و جنیودان، داد و واوه یلا نه که م چ بکه م؟
سه ر ئیواره دووباره کاره تا شه و کاتی هه وت و نیو
له باتی سینمه ما و گهر دش به ره و خه و رانه که م چ بکه م؟

شمهک ههنگرتنه بۆ بان و خۆدانه بهعهرزیدا
ههتا خه و دوو قسهی قۆریش دهگهڵ شوکرا نهکه م چ بکه م؟

سالی ۱۹۵۲ له مهیخانهیهکی بهغدا شهوانه به چارهگه دیناریک حیسابی ئارهقی فرۆشراوم دهنوسی و بهو کارهمیان دهگوت بیلمانی. دهگهڵ محهمهدهسهنی رهشادی چایچی له ژووریکدا دهژباين، پۆزتیکی ههینی که وچانی ههردوو کمان بوو، بهو شیعره خه بهرم کردوه:

سمیل باپر

حهمه ههسته لهخه و بمبینه ئەمپۆ
زگی برسیم به لرفه و تینه ئەمپۆ
دلّم تۆقیوه بۆ دوو شیش فهشافیش
بپۆ بیههینه بهزمی ژینه ئەمپۆ
سمیلتی باپرت دهرخه له لیفه
سمیلت زهرد، لوتت شینه ئەمپۆ
له بیلمانی شهویوه من خه و آلوم
خوماری تۆش، سهرت سهنگینه ئەمپۆ
مهلتی ئاو کوانی؟ جیران چوونه بازار
ههلی چاوشتن و ریش تاشینه ئەمپۆ
وچانه و چایخانه و چوونه جاده
مهلا شوکور و عهلا دین دینه ئەمپۆ

شیعریکه سالی ۱۹۴۴ له بۆکان نووسیومه، سالی ۱۹۴۵ له «ئاله کۆک» دا چاپکراوه:

لای لایی

پۆله رووناکیی گلینهی چاوم
بهندی جهرگ و دل، هیزی ههناوم

رېحانه‌ی بۆن خوښ سووره گولته‌که‌م
ئاوپرېشکینى کولنى دلته‌که‌م
چۆله‌مه‌ی نه‌ستۆم، ره‌گى حه‌ياتم
هه‌نگوین و قه‌ندم نوغل و نه‌باتم
خه‌وى خه‌یرت بى بنوه دره‌نگه
تا که‌له‌بابى به‌یان بى ده‌نگه

هه‌ی لای لایه رۆله لای لایه

ئه‌مشه‌و به‌زه‌بیت به‌ مندا نایه

ژیره‌وه رۆله‌ی ژیر و جـوانم
له‌ داخى لانک ده‌گـرى، ده‌زانم
ده‌لئى بۆ حه‌پسم، بۆ ده‌سته‌به‌سته‌م!
به‌و به‌ند و حه‌پسه‌ من جه‌سته‌ خه‌سته‌م!
له‌ نىو کورد نه‌بى ده‌سرازه‌ نىیه
ئه‌و به‌ند و قفل و قه‌رازه‌ چىیه!
کورم من بىرم له‌ تو زباتره
ده‌ست‌پرازه‌ و لانک به‌تـبى چاتره

هه‌ی لای لایه رۆله لای لایه

گویتگره پیت بلیم له بهر چى وایه

راسته‌ تو نه‌وه‌ی شىرى ژيانى
نه‌ته‌وه‌ی پاکی گه‌لى کوردانى
به‌لام چونکه‌ کورد نه‌مرو بى که‌سه
به‌شيان له دنيا کوټ و مه‌حه‌سه
بۆیه ده‌تپىچم تاخووى بى بگرى

نهک تامن مـاوم له بهندا بـمـری
بو چاره ره شـیـت نه مـاوه تـیـنم
هر پیم خوښ نییه مه رگت بیـنم
هه ی لای لایه رۆلـه لای لایه
هه زار تیـبـینی دواړوژم لایه

بوت بهخت ده کهم عومری درېژم
سه د تال و سویریت له سهه ده چیژم
نه مامی بالات به فرمیسکی چاو
شه و نیوه شه و لپی دهنیم شه و او
سه د چاک و پیرت بو ده خولیمه وه
له بن سیبهرت بحه سییمه وه
هر ره سییده بووی نه ته وی زالم
ده تبری و به زهی نایه به حالـم

هه ی لای لایه رۆلـه لای لایه
دهک خاکم به سهه ر، ره نجم به بایه

په شیو پیت خوشه یه خسیر نه مینی؟
سه ره ستیت پی بلیم بکه ویه شونینی؟
قه لهم دهست دهیه، ببه مه کته بی
وهخت و بی وهخت له خویندن نه بی
نه وکاته ی له گه ل کاکت دووبه دوو
بکه ن هاواری هه قی له دهس چوو
دهس دهنه دهس یهک به را و به ته گبیر
یه کتان به قه لهم، یه کو به شمشیر

هه‌ی لای لایه رۆڤه لای لایه

شیریش جه وهه‌ری له‌قه‌له‌م‌پ‌رایه

یه‌ک نامه ره‌ش کا به داد و هاوار

یه‌ک زه‌وی سوورکا له خوینی به‌دکار

یه‌ک له قورنیشی بر‌وا بو‌ت‌کا

یه‌کی قور به‌سه‌ر دوژمن دا بکا

ئه‌و په‌له‌قاز‌ه‌ی ئی‌ستا له‌کن من

ده‌که‌ی به‌ند لاده‌ی له‌ده‌ست و گه‌ردن

ئه‌و ته‌قه‌لایه‌ت بو‌ دوار‌پۆژ باشه

جووچک هه‌ولتی ده، بی روحمه واشه

هه‌ی لای لایه رۆڤه لای لایه

ده‌س له ده‌س، ته‌وفیق له‌کن خودایه

رۆڤه نیشتمان چاوی له ریته

دایکمان هه‌ویای دوار‌پۆژی پیته

بو‌یه هه‌ندامت وه‌ک مینای بیگه‌رد

خاوین راده‌گرم به‌سه‌د ره‌نج و ده‌رد

چاکه‌م ده‌یه‌وه، بو‌وه‌ته‌ن وه‌ک کور

توش بیگه‌وزینی له ناو خوین و خور

پیت بلتیم رۆڤه سه‌ر سوودی چیه!

بو‌به‌رده بازی ریتی ئازادییه

هه‌ی لای لایه رۆڤه لای لایه

نیشتمان بو‌ تو‌ ده‌سته‌و دوعایه

رۆڤه ناموست وه‌ک خزمه‌کانت

نه فرۆشی به پوول دهستم دامانت
شهره ف گه وهه ره قیمه تی نایه
دهویت رووره شی هه رتک دنیایه
ئه وکسه سه پیاوه بو خاک و ئاوی
پوچ دانسی و به چاک بمیننی ناوی
نه تبیستوه واتهی زانای سه رزه مین:
مهردانه مردن نهک حیزانه ژین

ههی لای لایه رۆله لای لایه
بخوینه، نه زان چی له دهس نایه

بوکان، خاکه لیتوه ۱۹۴۵- له گۆفاری هه لاله دا چاپ کراوه:

لیفه شپه

منو نینۆکم له شکرمان گرده
له گه ل کیتچانمان هه ر دهست و برده
هه مموو شه و تا رۆژ پاریزی دین
دزی شمه ک نین، دوژمنی خوین
تا به ری به بیان شه و هه لایه
هه ر کیتچه و بو من دهس به تیلایه
شه وانه کاری سه د هه زار نییه
که رۆژ رووناک بوو یه کتی دیار نییه
پۆژ، تا ده ربان که م ته ئمین بی ژینم
هه رچی ده گه ریم یه کتی نابینم!
لیفه شپه شکرمان هه یه پواوه

به سهر ئادهم و سهواش دادراوه
بهري لۆكهيه و پشتى ريتاله
هيند كۆنه، عاسمان پيى دهلى خاله
جارجار كه ههستى سهرمايه م ده كرد
به ناعىلاجى په نام پى ده برد
مه منا مام ليفه سهر به گىچه له
له سهر ئه ودايه هه رچى گۆنگه له
ئه و هه موو كىچه له وى هالا وه
ئه و هه رايه ئه و بنىاتى ناوه
تومه ز خه ربكه پيشه م ده رينى
بو ره حه تى خوى من بفه وتينى
هه تاكو به رۆژ به حوكمى قانوون
بۆم مه حكووم نه بن پاكى ون كردوون
شه و پييان ده كا ئه و كاره ساته
به رۆژيش جىگاي ئىستىحكاماته
رۆژى داده نرى له سهر هه رزالى
خوى لى كردوومه كه بخوداي مالى
زۆر حه ق به جانب به شهرم و عوزم
ئه گه ر فرپى ده م بىگانه و خزم
ده لىن ناحه قته، شه روور و جه رده ي
خودا چون ده رچم له و بگه ره و به رده ي!
من ليفه شه رى خۆمه ده يناسم
به شه و بر دوويه خه و وه و اسم

به رۆژ نه توانم فریچی ده مه دهه
ئهی منی هه ژار کام خۆل که مه سهه
بازیچهی دهستی سیاست منم
دۆستم دل به خه م، شادن دۆژ منم
ئهی شورای میله له ئه گهر راست ده که ن
له زۆلم و زۆری بازخواست ده که ن
شهرعی من ده گه له لیفه شپر بکه ن
ئه و بسووتینن با کیچ قهر بکه ن

مه اباد - ۱۹۴۵:

غه زهل

ئهری ئهی کیژه کوردهی چاو که ژاله
ئهری ئهی شوخ و شهنگه ی چارده ساله
ئه تو خۆت کورد و خوینی لای کوردان
به تورکی چاوی مه ستت کرد هه واله
به خوینی مه ی ده ده ی ئاوی مژۆلت
بژانگت بۆچی سه رنیزه ی که ماله ؟
پنوی سه ر «ئاگری» ن لاجانگ و کولمت
له خوینی نۆجواناندا شه لاله
بلایی ئیران و عاره ب بی دلی تو!
که لیتی ته ئسییری ناکا ئاهوناله!
مه گهر چالی چه نه ت زیندانی قه سره
که رزگار بوونی ئیمه ی لی محاله!

تهنافی زولفت ئاویزانی بالات
 نهمانی هاونهژادانت خه یاله
 رۆحت بردم به قهندی لیوه کانت
 دهزانی کورد به قهند ویرانه ماله
 قهباله ی عاشقیم زۆر موعته بهر بوو
 چ قه و ما چاوم نه مرۆ پیت به تاله
 له ئاهو ئه شکی بیچاران بترسه
 وه ئه ستۆ مه گره چیدی ئه وه باله
 مه گهر ترست نییه دهستی زه مانه
 وه پیت بینیت ته وه ئه م ژینه تاله؟
 کوری شیران و زۆرزان بووم، له دهس تو
 هه ژاریکم زمانم له ننگ و لاله

مه‌باد - ١٩٤٥:

دیسان غه‌زهل

نه‌سرینی قوندی لانه‌وو نازداری نۆجوان
 چاتر نمونه، سووره‌گولی باغی کوردستان
 کولمت گه‌ش و به‌تینه وه‌کو جه‌وری موسته‌بید
 پرچت ره‌ش و درێژه وه‌کو رۆژی کورده‌کان
 به‌ژنت هه‌قی ژبانی هه‌موو میلله‌تی بچووک
 نازادی کوردسانه ده‌مت لیتی نییه نیشان
 دوژمن به‌تانگ له سه‌رته ئه‌تۆ تازه سازده‌که‌ی؟
 له‌م قه‌رنی بیسته تیری مژۆل و برۆی که‌وان

چاوت هه‌والتی به‌ختی منه رۆژ و شه‌و به‌خه‌و
نازت می‌سالی ده‌ردی منه ده‌م به‌ده‌م گران
ئه‌گریجه‌که‌ت که دیتنه نه‌زهر رووتی گرتووه
دل ژان ده‌کات و دپته‌وه بیر وه‌زعی نیشتمان
به‌م کیژی‌بیه‌ش ده‌زانی که هاوخوینی خۆت نه‌بێ
نابی به‌یاری بگری، هه‌ژار به‌سیه‌تی ئه‌مان

تیهه‌لکیشی شیعی حافظی شیرازی

الا یا ایها الساقی

له‌ نیسکینه و له‌ ساوار پرکرا زگه‌ها هه‌تا مله‌ها
برنج هه‌رزان ببوو ئه‌وو‌هل ولی افتاد مشکله‌ها
که دیزه‌ی که‌شکه‌کی هینا و سه‌ری لاگرت که‌بانووی مال
زتاب قولتی هه‌لمینش چخون افتاد در دلها
مه‌لاو شیخ هه‌رچی فه‌رمویان له‌ باسی خورادنا راسته
که سائل بی‌خبر نبود ز راه و رسم منزله‌ها
په‌تاته خۆره‌کان با ریک که‌وین و چاری زگمان که‌بین
کجا دانند حال ما پلاو خوران و زگ زله‌ها
چ مه‌ولوودیکه‌ کردی حاجی سه‌گباب هیشته هه‌ر برسیم
ته‌ره‌س فریاد میدارد که به‌ربه‌ندید مه‌نجه‌له‌ها
له‌سه‌ر یا پراغ زگیشته هه‌لدرن سنگ بینه پیش حافظ
متی ما تلق من ته‌وی دع الدنیا وامه‌له‌ها

من جرب المجرب

بَلَّيْنِ به و ئاو و گوشتەى پر دوگ و نوک و تامه
أني رأيت دهرًا من هجرك القيامة
يه كجار گهرم بوو دۆكلئيو ئاوى له چاوى هيتنام
ليست دموع عيني هذا لنا العلامة
چيژتم له ماست كه بيكرم، به قال قه لئس بوو فه رمووى:
من جرب المجرب حلت به الندامة
وازم ده چيسته كارگ، ده خوم دهمم ده سووتئ
في بعدها عذاب في قربها الندامة
لام خو شه ويسته گيپه و لومه ده كهن سه روپئ
والله ما رأينا حباً بلا ملامة
قامكم ده ئه سه په ناغ نا زه ردينه هيلكه ده رچوو
كالشمس في ضحاها تطلع من الغمامة
دؤى ترشى ديوه چاوم سه ره وتى نايه ليچم
حتى يذوق منه كاساً من الكرامة

نهى پسيئنى

گهر هه لمه دوگى ديزه بلاو بكهى به فوويى
به ازانكه تاج شاهى و همه روزهاى و هوپى
چاولييك ده نيم له كاتئ ياپراغ ده نيمه زارم
كه نظر دريغ باشد بجنين لطيف روپى
پيو درؤ نه بئ كه بمرم بو توؤزئ كه نگر و ماست
كه گذشت عمر و نامد خبرى ز هيچ سوپى

هەر تیر بخۆم له گوشت و قبوولی، چش که ده‌مرم
بجـزاین نمـاندمـارا هوسی و ئارزویی
ده‌خیل که به‌ن له گیپه ده‌ردینی نه‌ی پستی
که هزار جان «حافظ» بفدای تار مویی

تیپه‌لکیشی ناهیره‌ی مه‌لا باب

بی‌تو دووباره چاوی من پیت بکه‌ویتسه‌وه هولو
«شرح دهم غم ترا نکته به نکته موبه مو»
هەر وه‌کو شیخی ره‌ش گه‌رام بو دوو ده‌نک پلاو منیش
«کوچه به کوچه، در به در، خانه به‌خانه کو به‌کو»
دوینی له‌سه‌ر که‌ول که دیم گیپه، به‌غار هه‌لم وه‌شانده
«رشته به‌رشته نخ به نخ، تار به تار، موبه مو»
گه‌یمه په‌نا سه‌ماوه‌ری چا، وه‌ره تیکه ده‌و زگه
«دجله به دجله، یم به یم، چشمه به چشمه، جو به جو»
ده‌فته‌ری عومری خۆم گه‌رام باسی چله‌ی نه‌بی نه‌بوو
«صفحه به صفحه لا به لا پرده به پرده تو به تو»

چوارینه

به دل گـیـرۆده به‌و پرچی به چینم
ره‌ش و ئالۆزه وه‌ک ئه‌و به‌خت و ژینم
دل‌ت گرتم، خه‌یالی خۆت تیا دی
خه‌وت بردم که له‌ودا تو ده‌بینم

گر اوی داوی خواوی سهر پروام
کوژاوی چاوی مهستی نیوه خام
له تیشکی روومهتت سهرده هه ناسهم
کز و بی تینی نه و بهژنی زراوم

دلّم تهنگه وه کو خونچهی دهمی تو
سهرم گیتزه له گیتژی په رچه می تو
دل و گیان و ژیانم دا به ماچیک
وتت: پیک نایه، زوری من کهمی تو

هروژمیان کرده دل تیپی مژولت
به خوین پاراو کرا جی ژوانی چولت
دهسی دل بگره خوینریژی هه تا کهی؟
به زیکت بی به دلاری کللولت

جگر لهت لهت به نه برۆی تازه ساوم
له پت سووره له خویناوی رژاوم
خه یالم په رته بو خر خالی قولت
زهی له رزانه کههت بردی زراوم

ددان مروارییه و هه ریهک له وانه
له نرخا گه نجی قاروون ناته وانه
له سووچی لیوه کهت خالیک دیاره
له گه نجت بیچوه زهنگی پاسه وانه

له تینی کولمه کهت جهرگ و دلّم سووت
له تاوی چاوی جادوت بوومه هارووت
به ههشت و کهوسهر و ههنگوین و شیري
به شاباشی دلّویک نارەقی رووت

به گریه م پیکه نی، خه ندهت به شینه
دهلّی: پاش گریه نۆره ی پیکه نینه
دلّت گهر سه دیه کی سینگت نهرم با
نهرم بووی ئیسته بو ماچیک له شینه

دلّی شیتم وها گرتی گروو پیت
له تاوان، پیی ده تاوان به ردی بهر پیت
چ ژین سه ختم! چ دلّ سه ختی گولی من
کزه ی دلّ وهک کزه ی با دیتسه بهر گویت

له قه ندی لیسوی تویه ژینی تالم
له سووری کولمه ته به خوین شه لالم
له دوو مه مکی خرت بیهرم بلاوه
کولاو و کولنه واری سیوی کالم

پلاری تۆن که دلّ چرژاوه نه مشه و
جخاری تۆن که خوین پرژاوه نه مشه و
مزه م چی بوو له چاوی مامزی مه ست؟
که جهرگم بو مه زه ی برژاوه نه مشه و

له چه شنی ئاگرن کولمی گه شی تو
له مار هه سته م ترن پرچی ره شی تو
بلتیم وهک چی ده چی؟ هه ر گول ده زانم
له گول ناسکتره ناسک له شی تو

له تاریکایی پرچت بی سه ره وده ر
دلیم گیتژ و هورپه چه شنی سکه نده ر
به لام ئاوی ژبان لاجانگی تو به
به لام ره شماری بسکت بوونه له مپه ر

له گوارهی پر په رنگ دل پر په رنگم
چه ماوی به ژن و بالای شوخ شه نگم
له سه ر سینگی سپیت چاوم سپی بوون
له تاوی زه رده لیموت زه رده ه رنگم

له لیتوت زامی جه رگم پر نه ک بوو
له سیتوت خه م له ناو سینهم که له ک بوو
له سایه ی گه ردنی تو بام و چانی
له نه ولان داری تووبام نا گه ره ک بوو

ده بی به کوی بگهی؟ هیشتا نه گه یوی
له روخسارا به هه شتی، رۆژی، هه یوی!
هه زاران داود و دهنگی زه م—ووری
ده به ر لیتوت مرن کاتئ ده په یوی

دەپرسی چۆنە چيژەى خەم دەچيژم؟
لە بەر چى دەرد و زوخاو هەلدەريژم؟
بژانگى تۆ دلى كوردوومه بيژنگ
كول و خويني ئەوينى دادەبيژم!

بە داوى كەزبەت دل دالەقاوه
بژۆلت ريزە نيژە تيبى چەقاوه
وچانيك، لىوى قەندم پى ببەخشە
جگەر برژاوه گەر پيتت خووشە قاوه

زمان بۆ پەسنى ئەو لىوہ ئالە لالە
گلينەم تانەدارى دانە خالە
بە پيىرى چووم بەرەو پيىرى منالى
دلى بردووم كچۆليك چارەدە سالە

بە چاوى تۆ دلى ژار و گەرفتار
بە دل مەرگى دەوى رۆژى هەزار جار
لە ريبى ئەم جوانيبەت تۆزىك بەزەت بى
هەژارى تۆم لە مردن مەمكە رزگار

بەژن شۆر و كەزى شۆر و خەزىم شۆر
سەرەو شۆرم دەكەن سەرشۆر بەرەو گۆر
هەژار و خوار و لەش بيمار و دلدار
دەبا وام لى بى، مافى خۆمە هەى گۆر!

دهمی کـوچ باره کـهت ناچـی له یادم
دهبی وهک کوشتمت بش پرسى دادم
«که بارگهت بو هه وار تیک نا، دلی من»
«شکا نه ستونده کی تاو لی مرادم»*

دلّم دهیزانی راده پری به سه رما
به پری کرد دووا هه ناسیکی له به رما
به چاوم ئاو پرشیینی ریگه تم کرد
گیان ده رکه وته پیشواز و له دهر ما

له دهست نه و چاوه مهستهت نیمه چاره
له ناخیّم راده کهن دهر د و په ژاره
له کیلی گۆره کهم یاران بنووسن:
کوژراوی گهردنی کیله و هه ژاره

گوئی باخان له شه رمی کولمه سووره
له رووی نه و په لکی گول نه ستووره، زووره
گوتم: مردم، نه گه یه ماچی، فه رمووی:
هه ژار بم بووره! دووره نه و سنووره

به سه رگه ردانی ژیر گه ردانه ت بم
به لاگه ردانی بالا جوانه کهت بم

* ئەم تاک به یته هبى شاعری به ناوبانگی موکریان، هیمنى مه هابادیه.

ئەوا تۆم دى لە سەر كوشتەت دەكەى شىن!
بەگۆرى چاوه پر گىرمانەكەت بىم

لە گەل تۆدا كەسپىكى دەم دەمانە
چكارپىكى بە خۆشى پاش نەمانە؟
مەى و كەوسەر لە گۆشەى لىوى ئالە
بەهەشتى خۆش لە شىوى ناو مەمانە

چ خۆشە پاش ئەم تۆرانە سازان
چ شىرىنە وتەى راز و نىازان
بەسم بى جەزەبەى شەوگارى دووریت
پتەر مەى هەنجە جەرگم بەنازان

وەرە تاویكە گولزارت نەدیوه
لە تاوت خونچە سىنەى دادپوه
و نەوشە دوور لە بالات خۆى دەهەش نا
هەلەلە زەرە، نىرگىز رەنگ پەریوه!

وەرە ئەى بەندى جەرگ و ماكى ژىنم
وەرە هەتوانى گش دەرد و برىنم
شەوى رەش رۆژى روونى بەختى من بوو
كە لەودا تۆ نىزىكى خۆم دەبینم

شەوه، دنیا وەكو خالت سىپا پۆش
وەرە با دەردەدل بکرىن فەرەمۆش

دهسم دهستۆكه، با بتگرمه باوهش
ئهگهر مردم له خۆشيان، چاوى تۆ خۆش

كش و ماته جيهان له ژوانى له نوئى
گه لاويژ بۆمه دهروانى لهسهه سوئى
چريكهئى بولبوليك دئى، وا دهزانم
چپهئى ماچى من و تۆئى هاته بهرگوى!

شهوه، ئهستيره به زريوهن له سههران
له مانگى روت ههناسهه بۆته خهران
تكهئى ئاونگى كولمت تهه دهكا ليو
گهزۆ باري له گهران و له شههران

ژيانم چوو ههزار و دهستوه و ئهژنۆ
چلۆن رووى داوه دهست و گهردى تۆ!
ژيانى دووايهشم بۆ تۆ خوداى شهوه
بهروه رۆ خۆش مهرو، تۆزىك له سهرخۆ

شهوه، لهو سههوزه زاره لهو دهم ئاوه
مهكۆئى خهه لاجوه دههكول چ ماوه؟
مهكه و لاجۆ و دهمانبين بيانوون
بهيانه و دهم بنئى دهم، دهم نهههه

ههتا مردن له دلدا سينه ماکه
دلت چهند چاکه! دلداريت چ پاکه!

له تاریکایی دۆستی دهست له ناو دهست
که تیشکیدا چراکه، بوومه کاکه

له لامي، گيان په پوولیکه له رووتا
ئه گهر لیم دوور دهبی دل دی به دووتا
له نیزیکی و له دووریت خاکه سارم
ئیترا یا دل یان گیانه سوتا*

زهردی لیمو

چاره پرهش بووم و له پتی خالی رهشا بیچاره مام
دهک چ گیان سه ختم که من تا ئیسته ههر له و باره مام
(من له گهل مه جنونی هاوړی بوم له پتی شیتی و نهوین)*
(ئه و گه بی به نیاز و من بی دل و ئاواره مام)
بو هرووژم که و ته کار شیری برؤ و تیری مژؤل
کون کونی دل دوور له هه ژمار و جهرگ سه د پاره مام
گول به دهن ئه مرؤ له گولزارا گولی پشکووتبوو
گول ده پشکووتن له دهم، سه رسامی ئه و گول زاره مام
بو بولی له دیاری گول درکی له قاچی را ده چوو
من به دلما چوو له سهیری ئه و گولی بی خاره مام
شه و رهشی پرچت دلی ساوامی وا دیتوانه کرد
ههر له مندالیمه وه به و تاره وه په تیاره مام
پیتم لی رهنگ زهردی وهک لیموی هه ژاری من وتم:

* ئه م چوارینه له خهوا گوتراوه. * ئه م بهیته له فارسیبیه وه وهرگیتراوه.

رهنگ نه ماوی ئه و نه مامی به ژنی لیمۆ داره مام
پیم ده لئ: رهنگ زهردی وهک لیمۆی هه ژاری من وتم:
رهنگ نه ماوی ئه و نه مامی به ژنی لیمۆ داره مام!

ژوانییک

یاره جوانه کهم گولهی شوخ و شهنگ
خونچیلانه کهم دل گوشای دهم تهنگ
سه ر کولمی گهشت بره و بهری گول
خوا داویه بهشت گشت نیازی دل
به قژی زیرینت به لیبوی ئالت
به چاوی شینت به دانهی خالت
زهرد و بی تینم شه تلی خویناوم
خه ریکی شینم تانه له چاوم
زانیت ده مردم به و به ژنی باریک
رزگارت کاردم له ژبانی تاریک
ئهمشه و وه دیاره قه دری دلانه
جهنگهی به هاره مانگی گولانه
چا و جوان ده میکه ئه وینداری توم
زامم گه لیکه برینداری توم
منیکی بی ههله هه ژاری کلۆل
پیر و ددان کهل وهک داری کرمۆل
کز و بیمارم خه مبار و سه رشۆر
وا له سه ر بارم بۆ گۆر چاوه نۆر

كەى بىرم دەبرد جوانىكى وەك تۆ
سەد لاو بۆت دەمرد گىيانىكى وەك تۆ
تۆى شلك و ناسك، تۆى وا نەرم و نۆل
تۆى سل وەك ئاسك تۆى وا خىر و خۆل
وەك تۆ نازدارىك ئەوئىش وا بەشەو
هامىزم جارىك بكا بە جى خەو
لەو تارىكايە بەو شەو خۆشە
هە تا هەتايە دل بۆى پەرۆشە!
بە سىلە چاوىك زىندوو بوومەو
وەك تازە لاوىك تى هەلچوومەو
ئەمە تۆى ئەمشو لەناو باوئەشم
دېتم لە ئاسو ئەستىرەى گەشم
ئەو سىنەى نەرمەت لە دل چەسپاندم
تارمايى شەرمەت لە روو تاراندم
دەخشىن لە لىوت لىوى بە بارم
لە كولمى سىوت گۆنەى نزارم
لە باغى ساواى پاوانى سىنە
پەنجەم سەرگەرمى لىمۆ كوشىنە
ئۆخەى وا دىسان خۆشىم دى شەوىك
ئەوئىش بۆزبان لىم بوو بە خەوىك
هە تا بۆزبىر گل گلار بوونەو
ناخووزم بە دل بىدار بوونەو

به‌شی چوارهم

ئه‌وانه‌ی به دَلّ نه‌خۆشن بیان چاو له راستی ده‌پۆشن، تی ده‌کووشن: مه‌لا مسته‌فا بارزانی به‌پیاوی شا و جووله‌که و ئه‌مریکا دانین و خۆیان له چاو ئه‌و به‌کوردی بێ خلتته و خالو ئال رانین. ئه‌وانه‌ی خراپه‌ی ده‌لین، هه‌رگیز نالین دوازه سال له مۆسکۆ ژیاوه و ده‌گه‌ل پیاوه‌گه‌وره‌کانیاندا هه‌وال بوو. هه‌یچیان نالین له شۆرشێ دژی به‌عسی، رووسیا و هه‌کو ئه‌مریکا و خه‌یره‌ومه‌ندانێ ئوروپا به‌پوول و دهرمان و شمه‌ک یاریده‌ی بارزانی داوه. ئه‌گه‌ر هه‌یتدیکه‌ش نه‌یزان؟ ئه‌وانه‌ی ئیستا له‌ کاردان. زۆربه‌یان ئاگیان لێیه و ده‌زانن قسه‌که‌م راسته. رۆلی شا هه‌ر ئه‌وه‌نده‌بوو دژی به‌عسی ته‌نگه‌ی هورمز و ئه‌هوازخواز، رینگا بدا به‌ ئێراندا کۆمه‌گ به‌ بارزانی بگا. ئه‌ویش چلۆن گه‌یشته‌تیک؟ هه‌رچی هاتۆته ئه‌م دیوه؟ هه‌یچ نه‌بێ نیوه‌ی دزیوه. کاتێ به‌عسی ده‌گه‌ل رووسان په‌یمانی یازده ساله‌ی به‌ست. لاشیان وابوو نه‌وت و خه‌لیجیان که‌وته ده‌ست؟ ویستیان بارزانی ناچارکه‌ن که شۆرشه‌که ده‌س به‌ردا و هه‌رچی به‌عسی ئیملا ده‌که‌ن؟ ئیمزای بگا. دهنه ده‌ستی لێ به‌رده‌ده‌ن و به‌عسیانیش زۆر به‌هه‌یز ده‌که‌ن. به‌عسیش ده‌یانگوت که‌رکووک و خانه‌قین و لیوای دیاله و شه‌یخانیشت نا‌بێ له‌سه‌ر کوردستان بێ، ده‌شبه‌ وه‌ک حزبی کمونیست بێنه‌به‌ر فه‌رمانه‌وه و بینه‌نۆکه‌ری خۆپه‌یمان. بارزانی زانی مردن و له‌ناو بردنی شۆرشێ زۆر له‌وه به‌شه‌ره‌فته‌ که ئه‌و مه‌رجانه‌ قبوول کا و سه‌ری بۆ ئه‌و نه‌نگه‌ شۆرکا. رووس به‌عسی به‌هه‌موو چه‌کێکی ترسینه‌ر و رووخینه‌ری خۆی ته‌یار کرد. ئه‌مریکاش دی ئه‌م هه‌ویره‌ زۆر ئاو ده‌با. به‌ ئێرانی گوت: رێ بگره و ده‌ستی له‌ کۆمه‌گمان به‌ردا. وه‌ک ئیستا که له‌ شای به‌ردا. وه‌کو خۆم باش ئاگام لێیه، ئه‌وی راست بێ: رووس ئیمه‌ی به‌شکاندن دا. دهنه بومدیهن و شایه‌ک نه‌یانده‌کرا به‌ ماچی سه‌ددا‌مان بدن. بارزانی زۆرباش ده‌یزانی ده‌رۆستی رووسیا نایه و رووسیش وه‌ک هه‌موو ده‌وله‌تیک بۆ قازانج و سوودی خۆیان باوکی خۆیانیش ده‌فرۆشن. نه‌شیده‌ویست هه‌زاران لای کوردی دیش به‌ خۆپه‌ی به‌ قه‌ر بدا. ناچار ئه‌ویش وه‌ک زۆر له‌ پاله‌وانانی تاریخ شکا و هومیدی بوو ئه‌و لاوانه که ده‌میتن دوا‌پۆرتیک هه‌ل وه‌گیر دین و ده‌بنه‌وه شۆرشگه‌ی کورد. چاکیشی کرد که به‌ قسه‌ی رووسانی نه‌کرد. ئه‌وا دیان ئه‌و سه‌ورانه‌ی به‌ فه‌رمانی رووس چوونه‌وه به‌رده‌ستی به‌عسی. چیان لێ هات و ئیستا له‌ کوین؟

ئیمه هاتین به‌م دیوه‌دا و بووینه یه‌خسیرێکی عه‌ودال، وه‌ک تۆوی گال له‌ زه‌وی

کوردستان نه بی له هه موو شار و دپهاتی ئیراندا بلاویان کردین. به قهولی شا "تا جهزب بین". زۆرمان له گهرمان، له سه رمان، بی جیگه و بی نان و دهرمان، له ناو بیگانان لی مردن و کهس شینیتیکی بو نه کردن. من که جاری دووهه مم بوو کوشکی هومیتم ده رمیا؟ خۆم به تنیا دووقات به قهده هه موو لیقه و ماوان خه مگین و سیس و ژاکاو بووم. هه رچه ند به تکای بارزانی نه گیرام و هه ر ده گه ل بارزانی ده ژیا م، نه گه ر قسه ی راستت ده وی! وه ک که وی له ته پکه که وی له فره که وتم. بریارم دا پاش نه و هه موو به لایانه. به لای شیعر و میعرا نه چم. به لام کۆچکردنی بارزانی. کوورهی دلی سارده وه بووی نیل دامه وه و له بریار هه لگه رامه وه. له وساهه که هاتومه وه؟ بو یه که م جار بو به ری کردنی بارزانی شیعر هاتوه به لامه وه. ئیستاش نه و جاروباره خاریج له کاری ئیداره کاویژی کۆن ده که مه وه، ورته ورتیکم لیوه دی. به لام وه ک خۆم تا بلتی که م نرخ و بی بایین.

شنۆ، ۱۵ / ۱۲ / ۰۷

بارزانی نامری

بارزانی پالنه وانی کورد
 هیوای پیرو و جه وانی کورد
 خه به ریان پی دام تو مردووی
 به دیمه ن له به رچاو ون بووی
 من ده زانم تو نامری
 تو له مردن به هی زتری

رۆژتیک له ناو شاخ و چرتیک
 دیتسه سه ر نه م زه وییه کورپیک
 نو مانگه، له به ر مه مکه نه
 دایکی یه خسییری تورکانه
 بی شکه ی کور: زبندانی ره شه

له رۆشناییی بی به شه شه
زړه ی زنجی یی یری دوولایی
بۆته دهنگی لای لایی
جی گگاگۆلکه و داره داره
گۆشه ی زیندانی شه داره

ته من چارده سالة جوانی
به دوری خه ۆیدا دهروانی
هه چي ده بیینی ته سییره
وهک دایکی مل به زنجییره
کورده گهل مه ری بی خودانه
چه قهل بییری، گورگ شوانه
له حیرسان خوینی ده جۆشی
ژین به ئازادی ده فرۆشی
لی براوه تۆله بس تینی
به ندی خه نجهر ده ترازینی
کاله ی مووین ههل ده به ستی
کی هه یه نه و پیتی نه وه ستی؟
کورده خۆران قه لت و بر ده کا
کورده ستان گران شر ده کا
تورک و عه ره ب ده به زینی
جه رگی شاهان ده ته زینی

دوژمن له زه بیری ده تاسی
کی بی بارزانی نه تاسی؟

به له شـوړشی بارزانی
کـه س به کـوردی نه ده زانی
نه و کـوردی به دنیا ناساند
هاواری به دنیا گـه یاند
له هر چوار قـورنه ی دنیا دا
له سـهـر به ژ، له ناو دهریادا
به کی بلـیـی کـوردستـانیم
پیت ده لـی بلـی بارزانیم
جاشه دوژمنه کـورده کـه ش
به هو ی نه و بـوونه خـاوه ن به ش
نه و نانی ده یـخـوـن هی نه وه
له ورا گـرچوویان پتـه وه

بارزانی شـیـست سـالی ره به ق
جی خـه وی تاشـه به ردی ره ق
به شـاخ و شـکـیـپـرانه وه
به به نـدهن و لـیـپـرانه وه
له غـوـر به ت و دهر به دهری
غـه مـخـوـر و له خـوـشی به ری
بو گـه لی کـورد چه وسایه وه

قەت تاوئىك نەحەسايەوہ
بەرەو ئازايەتییى ھان داين
پىگەي پياوہتییى نيشان داين
دوژمنى بۆبى ھىز كىردين
تارىكى لەسەر لابردين
مانگى عاسمانى كوردانە
بى ئاوابوون و نەمانە
ئەوانەي بە مانگانگ دەورن
لەراست لۆمەي ويجدان كەرن

بارزانى بابى ھەژاران
ھەتوانى دل برينداران
شيوەن شايانى تۆنييه
ئەسرين رۇتن چى بۆنييه
من بۆ دەربىنى ھەسەتم
پەمىانت دەگەل دەبەسەتم
تا دەمەرم پىت وەفاداريم
چۆن بووم ھەرھەمان ھەژاريم

بارزانى پالەوانى كورد
ھىوای پير و جەوانى كورد
خەبەريان پى دام تۆمردووى
بە دىمەن لەبەرچا و ن بووى

من ده زانم تو نام نامی تو له مـردن به هیـزتری

وهک نه یزانیڼ له سایه ی خوا و گهلانی نه به زی ئیران به سه روکایه تیبی خومه یڼی ناگری سته می شا و ساواک به خوینی رږاو کوژاوه، گهلی چه وسینراو و ژاکا و بهو رزگار بوونه بووژاوه. ده شیزانیڼ کورد، نازهری، بلوچ و تورکومان، عه رب که چند قات سته میان دیبوو؟ له م رږگه دا بو جویندان به شا و بو جویندان له فارسه که نه مایه وه. من له لام خومه یڼی نیمام به راستی بوو که ده یقه رموو "له ناو گهلی موسولماندا فه رق و جیاوازی نییه"، به لام داخم نه وانه ی دهوره یان داوه؟ باوه رناکه م هم موویان وهک فریشته بن. بز نمونه سه فدروکه و خالخالوکه و چی چیلوکه ی وا په یدا بوون، به ناوی ته وحید، ته فده قه و نازاوه یان خسته ناوو بوونه مایه ی خوین پشتن و براکوشتن له کوماری ئیسلامی به کترگرتوودا. هه ر له و ساوه داوای ره وای کوردی موسولمانیان دایه داوه؟ دوا ییش گه لیک کاری ناله باری به دوداهات؟ جاروبار له بهر خومه وه هه رچند له شیعریش چومه وه؟ قرته قرته کیم کردوه. وا له هه شته مشتیک ده خمه بهرچاو، تا تی بگهی که چند له شاعری دوورم.

تاران، ۵۸ / ۲ / ۱۵:

دهمه ته قه ی قو بتاس و پیرو ت

ق - مهره وه و پیرو ت. خاصی؟ وه شه نی؟
باسوخواس چه یه؟ وه چی: نه خه نی؟
پ - وه خوا بیژم چه؟ له گش لا قاوه
ئیژن تاغووتی کوستی رمیاوه
ئینقیلاو بووگه، ئیران نازاده،
ره ژیم به ریاده، مه ردم دلشاده
گش کهس له م وه رزه ده ماخی به رزه
کیش نارازی وی موفسید فیل نه رزه
ساواک گاگه لن وه بهریان نه دهن
قه ساو کومه یته له سهریان نه دهن
ق - کوچکت لی واری پیرو ته گیژه

ئەم فالتە فالتەت وە کوردی بیژە
 رەژیم و تاغوت مال چە شارێکە؟
 موفسید فیل ئەرز بەر چە دارێکە؟
 پ - راس ئیژی ئەشی بمبوری قۆبتاس
 وە کوردی ئەوشم قسییه و دەنگوباس
 مەردم وە گشتی یەک رەنگ و یەک دەنگ
 کەفتنە مەیدان وە چەنگ و وەسەنگ
 قەلای زۆرداری ملهوپیان پماند
 لەشکریان شکاند، تۆلە ی گەلیان ساند
 لەم تی بەردان و پراو وەرازە
 شاو قەوم و قیلە ی بوون پەرەوازە
 شاکە ی ئەوساکە ئیسە تاغوتە
 رەژیم چتی تال وەک ژەقنە مـووتە
 موفسید فیل ئەرز، واسە دژ مەلا
 کەفتۆسە سەریان گش قەزا و بەلا
 کومەیتە واسە منال یەل وەچەک
 ریش وەبان چەنە، دەس لەسەر کوتەک
 ق - نایژی ئەم جەنگە ئەرای چە کریا؟
 تاغوتی بووچە لە تابوت نریا؟
 پ - مەلاگەل ئیژن ئەرای سەریهستی
 یەکسان ئەکریهەن بلندی و پەستی
 گش مەردم ئیژن وە مافیان ئەگەن
 ئەشی چونیکە بن زورات و جەگەن

ق - سا وهئيممه چه؟
 پ - جا ئەممه جو او ده؟
 ئيمه كورد گه ليش كوژيا ومان داوه
 - لهم بهش به شينه كورديشى تيايه
 ق - پيرۆت ئەم قسيهت بادي هه وايه
 مه لچك خۆي چهس تا شوڤياوى بى؟
 كورد تا وا كورته ناشى ناوى بى
 ئيمه خهريكين وهليهك ئەجه نكين
 تا وايى سه نكين؟ هه ميايهى نه نكين
 پ - پاس ئيژى، ئيمه گه لى خوڤورين
 تاوايش بين، هه سه ره بهر ساتورين

تاران، ۷ / ۵ / ۵۸: بۆ بیره وه ریبی شه هیدبوونی کامران نجات اللهی نووسراوه:

تاکه ی؟

گه لى كورد له وه تا هه يه
 ئەم له وه تا يهش تا كــــــــه يه؟
 هه رگييز به ختي نه يه ييناوه
 هه ر ژيرده سهــــــــه و دييل ژياوه
 ئازادى به چاو نه ديوه
 قهت خۆي به شت نه زانيوه
 هه ر چى كردى، بۆ نامۆي كرد
 له راي بيگانه ژيا و مــــــــرد

چارده چەرخە لە سۆنگەى دىن
نازانىن بەرەو كـــــــوئى دەچىن
كۆيلەى پىخواسى پەت وەسەر
بى دەرتان، كـــــــز و لەچەر
بەندەى كـــــــلوسوور و پەشىن
بەخت پەش و مل بە هەشىن
ئاغامان دەگـــــــر يەك راجن
خۆ بەخۆش يە كـــــــتر داچن
ئىمەين لە خوئندا شەلالين
لەش حەرام و خوئىن حەلالين
بۆ خۆ بە كـــــــوژدان يە كـــــــمەين
بۆ ژيان تا خوا حەزكا كـــــــمەين

بوموسلىمى خوراسانى
دنيا دەگرى، بە هاسانى
دەيدا بە بەچكە هەباسان
رەودەى ئەمەگ نەناسان
نامەرد چاكەى ئەدەنەو
نۆكەر بە سەر ئەكەنەو
بە گزى ئەيكوژن، ئەمجارە
ئىژن بەچكە كورد غەدارە
سەلبى لى بەر من رەوى
من هيندم گرت بۆ غەزنەوى

دهرگای به زهیی داده خوری
حه شاماتم لی دنگ ئه دری
منال و مه زم ده مرتین
وه ناهق خوینم نه پرتین

هیچ دوور نه پرتین، تازه، تازه
ئه م کورده سهه پرده بازه
له پرووی مله پوری سته مگر
سینگی پروتی کرده سپهه
له کوردستان له موکریان
سه دان لاو بهر گولله دریان
خوینی کوردی چاو نه ترساو
بووبه ئامیانی ئینقلاو
کوشتهم دا له هه موو شاران
ته نانهت له شاری تاران
پیشه نگی خو به خت کردن
هیچ سل نه کوردو له مردن
دل تینووی ئازادیخواهی
(کامران نجات الهی)
کوردیک بوو ماموستا و زانا
ئازایه تی کوردی رانا
بوو به سه ره شقی ئازادان
هه موو ئازای دهرس دادان
له و فییر بوون خو به خت کردن

رېښگه ی دژوار تهخت کـــردن
 کهچی هیشتا خویننی کوردان
 له ســـهر ههردان، له بن بهردان
 ســـوورایی کـــال نه بوته وه
 کـــرده یان له بیـــر چوته وه
 نه وهی خوـــمان بو دا به کوشت
 خوـــویننی دوژمنانمان بو پرشت
 وهک نه بای دیبی و نه بوژان
 داویه ته شویننی گـــه خوژان
 له به شـــمان چاو دهنوقـــیننی
 گـــه ره کیـــه له بنه مان بیتنی
 خوـــویری و تویری دنه داوه
 به چه خوـــماغ و به تیـــلاوه
 پرژانه ناو کـــوردده واری
 داده پاچن گـــوندی و شـــاری
 ئوـــبال وه بووق مل گـــای بنه
 قـــه لـــتـــویر نه خـــه نه ســـنه
 له نه غـــه ده، له مـــه ریوان
 ههروا زیاد نه کـــه ن هه تیـــوان
 ههروا قـــوـــش نه نه و ده بزوی
 گش کـــه س ده زانی به ره و کـــوی
 به ره و زیدی کـــورد و گـــوژان
 بو ویزه ی کـــرم مانج و ســـوژان

ئېژم چ بوه؟ چى قسه و ماوه؟
دېر هاتووم؟ كسه مم هيناوه؟
من خوئنم له پيى ئيوه رشت
له گهل ئيوه تاغووتيم كوشت
كر چييه له م تيوه دانه؟
چون سزاي مياچ پيوه دانه؟
چيم كرده؟ گوناهم؟ سوچم؟
بوچ لاتان بى نرخ و پوچم؟
ئېژن: وس... ههر كوردى به سسته
ره زات تاله، خوئنت خه سسته
تو داواى گوشت بو له ر ئه كهى
له گهل خودادا شه ر ئه كهى؟

ئهى خوايه چهند چاره ره شين!
چون له هه موو ماف بيبه شين!
كهى له گهل تو دا جه نگاوين!
فريا كه وه، زور ته نگاوين
لابه ئهم زوريه زوره يه
خوت فهرمووت "ههل به نوره يه"
سووم هيندهى نو به داربم
تا كهى بيكه س و هه ژار بم؟

۱/۳/۱۹۸۰ - یادی سائیک له کوچی رواله تیبی بارزانی:

هه ر شه و نابیی

سه ر له ئیواره یه ک درهنگانییک
تاریکان تهنگی نوپژی شیوانییک
کونده بوومییک له کاوله کی ویران
گازی کرده گرۆی بهرۆژ کوپران
دهرکههون مـوژده وا رۆژ ئاوا بوو
تیشکی خۆر وهک چوقل له چاوا بوو
ببووه وهیشوو مه رۆژی روون بۆمان
شهوی رهش خوشه خوشی بۆ خۆمان

چه کچه کی و جرج و کرمی فوسفۆری
هاتنه دهر بۆ گهر و ههوا خـۆری
گهرمه بازاری لاف و شات و شووت
دادهپوشی رهشاییی شهو لهشی رووت
یهک دهلی رۆژ له بهر من ئاوابوو
ئهویتـر بۆی له مل دهدهن وابوو
ئهه بهدهم سـوووره ئهه بهزار زهرده
تا کش و ماته شهو هه مووی مهرده

شنه با خونچه یه کی را دهژهنی
دهمی خونچه ی خه والوو پی دهکهنی
پیکه نینی بهزه به ئاوه زیان

به پهلی و که مبه ریبی ربه و گه زیان
ئه و ده زانی که تیشک و تینی هه تاو
له بره و ناکه وئی به چاوو راو

کاکه بارزانی، توش وه کو تاوی
چوو به پیوار، به لام نه فه و تاوی
په نجی تو دات له پرسی هه ژار اندا
مهرد و رهن دیت له کوپر و مهیداندا
نه عره ته ت گیانی دوژمنانی ده برد
له تو توقیبوو چاوی دوژمنی کورد
زور له داگیرکه رانی کوردستان
به دهستی تو نرانه گورستان
کییه؟ تاجیکه ترکی توره، عه ره و
گیله جاشه، ته عاله، گیتته، بره و
ناوی توی بیستتبی و نه ترسابی
یان هه ناو و زراوی پی مبابی
له هه موو کو و کهژی ولاته که مان
لیرو بی دارو زورک، دهشت و چه مان
خوینی به دکاری کوردی لی پزاوه
موری نازابه تیتته لیت داوه
با هه تا و ا شهوه فسوس و چه قه ل
کلکیان تو زبکا و بکه ن گه نگه ل
با مشک سه ره لینی بیژی من

زۆرى پى ناچى دەچنەوہ ناو كـون
مىژوو وەك پىرەمامى تۆچىنە
بەپشوو، كاوہخوڤرەنىو ھىنە
سال و مانگ گىژەوى دەكا و تەتەلە
ساف دەھىلتىت و تۆر دەدا دەغەلە
دان بژىرى ھەچەن لەسەرخوڤە
بى شك و سوڤە لاگىرى تۆبە
تۆلە عاسمانى پىاوەتى خوڤى
ھەموو ئازا كەمن ئەتۆ زۆرى
تىشكى تۆھەر بىنا سەرى داوہ
ناوى تۆتا ھەتايە ھەر مـاوا

۱ / ۳ / ۱۹۸۱ - يادى دووہمىن سالى كوچى بارزانى:

رۆژى كورد

لەرۆژگارانى تازە و زوو
بەشايەتى دانى مىژوو
لە عاسمانى كوردەوارى
لە گۆشەى ئاسۆى خوڤىبارى
زۆر ئەستىڤرە درەوشان
دلمان بەيادىان نەخشان
قارەمانانى گەل پەرست
چاو نەترسانى گيان لەمست
دژى لاسارى خوڤىنمژ بوون

دۆست لایین، داگیرکەر کوژ بوون
ترســــیــــنــــهــــری بیــــگــــانــــه بوون
تاکه سوارهی زهمانه بوون
ئالای ئازادی له سههر شان
بی وچان بۆمان تی کۆشان
له دهردی گهل بوونه دهرمان
ئهمه کیان زۆره له سههرمان
با له بهر چاویش نه مــــابــــن
له چاوی دل نه دیو نابن
بۆ ئیــــمــــه جیــــگــــه ی شانازین
مامۆستای ئازادیخوازین
یادگاری زۆر به مــــایــــه ن
بۆ مانی کوردستان پایه ن
فریشتهی به ختن له سههرمان
ههر وان له ههواری ههرمان

* * *

له ناو کۆی ئهو ئهستت پــــیرانه
له ناو جههرگهی ئهو شــــیــــپــــیرانه
پووناکتەر و گهشه دارتر
هه لکه وته و ئازا و به کــــارتر
له م ســــهــــه دهیه دا دیاری دا
تیــــشکی له کــــوردده واری دا
له ئاســــۆی بارزان دهرکــــهوت

تا نه ترسان و بوپری
تا مهردایه تی و جوامپیری
له دنیا دا قه دریان مابئی
ناوی بارزانی ون نابئی

۱ / ۳ / ۱۹۸۲ - یادی سییه مین سالی کوچی بارزانی:

رئیه ری نه مر

هه رچی له ئاخئی رسکاوه
مه رگی ششی بو داندراوه
مرۆ دیتسه سه ر زه مینئی
خۆشی ناخۆشیان ده بینئی
هه یه ژیه وه هه لوه ریوه
هاوساشی پیئی نه زانیوه
هه یشسه بهرز ده بیته وه
ناوبانگی ده ته نیته وه
حوکمی سه ر زه مین داده گری
هه ر هینده زله تا ده مری
جه لال و گه وره یی و شکۆی
به ر پیوار ده بن له گه ل خۆی
زه مان ناوی ده سپریتته وه
له یادی یاد ده چیته وه

ئهوی مه رگ پیئی ناویری
ناچاره خۆی لی ببویری

هونه ره، مهردايه تيبه
به خشينه، نازيه تيبه
به زهيه به هه ژاراندا
وه فايه دهگه لياراندا
دژ وه ستانان له بيدادي
هه ولدانان به بوئازادي
بو ههق روو به مبردن چوونه
بو زالم سهه ركس نه بوونه
خيبوي هه ربهك له و خدانان
نيوي به دوور له نه مانان
هه تا كوون بي گه شتر دهبي
له زين خاوون به شتر دهبي
چ جاي كه گش لاي يه كي بي
دهبي نه و هه رزيوه كي بي

دروود بو نوات بارزانان
هه ر خوت خوداني هه موانان
بو مهردايه تي تات نه بووه
له به خشيندان نامپات نه بووه
بو هونهرن نه يار كووشتن
بو خويني داگيركه رشتن
له ههنگامه ي مهيدانداران
نيستاش هه ر خوت شوره سواران

۱/۳/۱۹۸۳ - یادی چوارهمین سالی کۆچی بارزانی:

نمونه‌ی هونه‌ر

له په‌راوی کـــۆن پامـــینین
میـــژووی هونه‌ران وه‌خـــوتینین
زۆر شت، زۆر کـــه‌س، له زۆر ده‌ران
بوونه‌ نموونه‌ی هونه‌ران
نووســـراوه فلان ئازا بوو
نه‌ده‌ترسا وه‌ک شـــیتر واپوو
وینیه‌ی رۆستته‌می زه‌مان بوو
زال بوو، ســـامی نه‌ریان بوو
پته‌و بوو وه‌ک چیا‌ی قه‌ندیل
به‌ وه‌فا بوو وه‌ک ســـمبۆیل
بۆ به‌خـــشش و ده‌ست و کـــه‌ره‌م
ببووه‌ ریکـــه‌به‌ری حـــه‌ته‌م
بۆ زانای به‌مـــشـــوور و دورناس
نموونه‌یه‌ هه‌یاسی خـــاس
بۆ کاری خه‌لک و خواپه‌سه‌ند
نموونه‌ هه‌ن زۆر و زه‌وه‌ند
هه‌رمان و هه‌ر خاوه‌ن ناو بوون
به‌لام دوور و لـــیک بـــلابوون
ئیراده‌ واهات له‌ خـــوداوه
خـــه‌ر ئه‌و نموونه‌ بـــلاوه

له كورد پكدا كۆكاتوه
سهه له نوو سهه هه لداته وه

له مسته فا بارزاني دا
هه چي چاك بوو نيشاني دا
به سهه هه لداني هم ناوه
په ري تازه هه لدري اووه
ههه كسه سي بارزاني ديوه
ماوه يه ك ده گه ليئا ژيوه
گشت نه و نمونانه ي ديون
سهه چاوه كاني ناسيون
سهه د كتي بي بو وه خويني
له ههه بابته تي بي دويني
له ناودار به ئازايه تي
سهه رلندي، مهه ردايه تي
گيان به خش له ري ئازادي
ئاگر له گياني بي دادي
وه فا، شه ره ف، خواپه رستي
وه ته ن و گه ل خو شه ويستي
هه لكه وتووي بو سهه روه ري
به زه يي، هه ژار په روه ري
بي توينه يي له زه ماندا
تاكه سهوار له مهه يداندا

لیلی پرسسه چهندیان دهزانی
دهلی گششیان وهک بارزانی

به هه مو هییز وه خو کوه وه
هه مو هونه ران کوه وه
لیکی ده، پوخت دایب ییژه
بیخه قالب و دایریژه
کسه سیکلی لی به رهه م بینه
له بهر چاوانی رانویینه
بو به جه وه هری و مییرانی
هه رگییز ناگاته بارزانی

۱/۳/۱۹۸۴- یادی پینجه مین سالی کوچی بارزانی:

به یادی تو دهژی دلم

بارزانی باوکی شیی رینم
رۆژی تییه شکره ری ژینم
ماویکه ده لپین پینج ساله
که لام هزار سالی تاله
دهنگی هزار لاویینه وهت
دیمه نی خه م تاویینه وهت
ناییتته بهر گوئی بیخیرم
ناییتته بهر چاوی کویرم
تونه ناسانی سادهدل

ده لاین بوویتسه ئاویتتهی گل
 ده لاین نه ماو نابیتتهه وه
 توش له بیترت بچیتهه وه
 هه رگیه زئه م دله کلتهه م
 په لکه گیای بهر سه رماوسوله م
 بهو قسسه سانه پروای نایه
 لای بایسه بادی هه وایسه
 نه وانه گییان و دلکوره
 دل کوره ان له دنیسه زوره
 با دل پروان و دورناسان
 نه مکران و میترخانان
 نه وانسه ژیر و چازان
 به چاوی دلیسه ان پروان
 ده زانن نه توهه م ماوی
 نافسه وتیی و نه فسه و تاوی
 توی نمونهی مسه ردایه تی
 توی دروشمی کوره دایه تی
 وه رده بووی له پی نه زانان
 له دل پوچه ل و دووزمانان
 ره وات نه دی ژین له سه ره گل
 مالت گوتته وه بو ناو دل
 بو ناو دلی هه رچی مسه رده
 هه ر کسه سی پاک و بیگه رده
 ته نانه ت دلی هه ژاریش

سارده کوانووی رهنج خهساریش
ئهو دله تهنگ و بیپپوئه
شوئینی همیشسهییی تویه
به یادی تو دهژی دلم
دلهی سه رشیت و سه رچلم
هه رچهن تهنگه ممالی تویه
په پولهی شه ممالی تویه
تا چییای به رزی لی دیاره
تا گوئی له خو پدی پرووباره
هی مته تی له دنیا تاکت
دلی پاکت، ناوی چاکت
ئاشکرا دینه به رچاوی
چون باوهر بکا نه ممالی
توهه ده مپینی، هه ر ممالی
هه لکه وته کهی خاوهن ناوی
بومن هه ر کاکی جارانی
هه ر هومی پدی هه ژارانی

۱۹۸۵/۳/۱: یادی شه شه م سالی کۆچی بارزانی

به یادی بارزانی

جاروباره لییره لهوی
چییکم بهر گوئی ده کهوی
هه ناسه سارد دل به ئیشن
ماتن ناخان هه لده کیشن

حه یفی بارزانی نه مـاوه
 بی مـیـراوه ئەم دەراره
 من به زه ییم دی به وانه
 ئەو چاوی دل به خـه وانه
 کـه سـیک بارزانی دی بی
 یان دوور به دووری ناسـی بی
 دیتنی شی نه ویستـی بی
 هەر کرده ی ئەوی بیستـی بی
 چون بیـری وا بی فـه ده کا
 چ دلداریک باوه ده کا!

هه ژاریک بووم سه د جار مردوو
 وهک قـانگه لاشکی بابر دوو
 زریان له سه هـر پـی لا ده دام
 شه مال سنده ی پـیدا ده دام
 گـیـژه لوو که ده یسـوو راندم
 بو ره شه بای ده ره تاندم
 سوو کتر بووم له پرزه کایهک
 نه په سیـوتیک، نه په نایهک
 هەر هیـنده بوو ده بز ووتمه وه
 خۆله میش بووم ده شـسو ووتمه وه
 جارس له ژین بی تاو و تین
 وشکی دل پر شه پـور و شین

له سـۆـلـهـی کـاـلـوـلی چـرـژاـو
 له تـیـنـی نـهـگـبـهـتـی بـرـژاـو
 فـیـنـکـاـیـیم له دنیـا قـاـتـی
 چـیـم زۆـر بـوـو بـهـلـاـو نـهـهـاـتـی
 نـه مـرـۆ، نـه جـاـنـهـوـهـر بـوـوم
 هـهـژگـهـلـیـکـی خـاـکـهـسـهـر بـوـوم
 پـشـتـم جـدـهـو له بـیـگـاـرا
 بـیـگـاـر بـه هـهـر چـوـار کـهـنـاـرا
 یـهـخـسـیـری چـهـنـد تـوـخـم و جـۆـران
 چـهـنـد رـهـگـهـز له خـاـوـهـن زۆـران
 یـهـکـی سـپـی یـهـک زهـرـده یـهـک رـهـشـه
 جـنـیـوـفـرۆـش بـه هـهـرـهـشـه
 نـرکـهـت نـهـیـه ئـاـغـاـت تـرکـه
 چـرکـه مـهـکـه عـاـرـهـب سـرکـه
 کـوـیـخـای سـهـر بـیـگـاـر تـاـجـیـکـه
 سـهـرـشـۆـر بـهـو چـی دـهـلـیـن بـیـکـه
 شـهـو مـهـیـه دـهـر دـهـتـرـفـیـن
 گـوـرـیـسـیـان هـهـس دـهـتـخـنـکـیـن

له مـهـوـدای زۆـر سـاـلـاـنـدا
 له دـهـرگـای زۆـر مـاـلـاـنـم دا
 مـهـرـدـیـک نـهـبـوـو سـهـر دـهـر تـیـنـی
 بـهـخـیـسـه بـی تـیـم رـاـمـیـنـی

تفیششیان پییدا نهدهدام
دوژمنم بوون ئۆققره و ههدام
ههلوهدا، شییواو، سهه رگهردان
ئاواری سسهه ره ههرد و بهردان
بی هییز، سیس و زهرد هه لگهراو
زه بوون و توانا لانه مـــــاو
نا هومـــــیید به ره و هیچ دهچووم
بو خۆم پیاده سوار بوو پشوووم

گاوایک نازانم چۆن گاوایک
هاته بهرم کـــــانی و ئوایک
له سهه ر کـــــانی شه ننگه دارایک
جی ســـــانه وهی گشت هه ژارایک
بلییم چۆن بوو سهه رچاوه کـــــهی
چۆن بدهم په سنی ئاوه کـــــهی
سه د جار شیرنتر له گیانم
روونتتر له فرمیـــــسکه کانم
ئاوی حـــــیاتی گـــــۆرین بوو
کـــــه له خـــــدر به په رژین بوو

خۆم گه یانده بهر سیـــــبه ری
دنیـــــا ئیـــــره ییم پیـــــه ری
نهک هه ر من به ســـــهت هه زاران

لــــه تــــازــــه لــــاوی هــــه ژــــاران
 له پــــیری یه خــــسیــــری خــــه م چــــیــــژ
 له دایک زارۆی مــــه مــــک مــــیــــژ
 هــــه مــــوو کــــوو رــــدیکی دــــل بــــرین
 بــــیــــکــــه س و هــــه ژار، جگه رــــخــــو بــــین
 به مــــلیــــۆن گــــیــــان و دــــل تــــوونی
 به کــــزی و کــــه ســــاسی و زه بــــوونی
 گــــه له دــــیلی له ژمــــار به دهر
 دــــل پــــر کــــه ســــه ر بــــی ســــه ر بــــه ر
 له چنــــگ خــــو تــــنــــم ژان راکــــردوو
 به غــــیــــلیــــان دهر د به مــــردوو
 لاکــــه لاک تــــین داته کــــاو بــــوون
 به ره و ئاویــــک چاوه چاوه بــــوون
 و پــــرای مــــن گــــه یــــنه ســــه ر دهر او
 به ر ســــیــــبــــه ری فــــیــــنک و هه راو
 خــــو رهی ئاو هاشــــه ی گــــه لای دار
 هه تــــوان بــــو له گــــیــــانی زامــــار
 له و ژــــیــــر ســــایه حــــه ســــایــــنه وه
 ده ســــتــــه وه له حــــاز بــــوو ژا یــــنه وه
 له بــــیــــر چوو یه خــــسیــــری و نه بــــوون
 هاتــــیــــنه وه ســــه ر دونه یای پــــوون
 پاش مــــردن زیندوو بــــو و یــــنه وه
 به ره و ژــــیــــن تی هه لــــچــــوو و یــــنه وه

ئەو سايە چەورە لە سەرمەن
بوو بە گەورە تر پتە سەرمەن
بە هێزو گوپ رايپە راندين
كورد خۆرانی پى بە زاندين
بووينە نمونەى ئازايى
بووينە لەشكرى خودايى
ئەو شەنگە دارەى سەرچاوه
مستەفا بارزانی ناوه
بە ئى مستەفا بارزانی
هەموو كوردىك بە قوربانى

بيست مليۆن پتر گەلى كورد
بى هەست و خوست زۆر سالان مرد
بارزانی گيانی ژياندهوه
لە گورگانی ئەستێرماندهوه
گوي هەلخەن لە هەموو لايە
هەر قەرمە و زەرمە و هەرايە
تەقەى تەفەنگى هەر كوردىك
بۆ ئازادى لە هەر هەردىك
بە ئاشكرا، بە پەوانى
دەلى بە يادى بارزانی
بارزانی سەرهتای دانا
هەر ئەوه هاوار و هانا

خاوهن زۆران و کوردخۆزان
کهوتوونه بهر لیزمه و بۆران
ئاوات به زیندوو بوونهوه
پاپه پین، تی هه لچووونهوه
له بارزانییهوه بو به باو
له بارزانییهوه بوینه پیاو
دهمی ئه و کوردی ژباندهوه
زامی سه خستی برژاندهوه

کهسی خۆی سه رچاوهی ژین بی
بو دلساردان هیز و تین بی
چۆن باوه ده که هه ن مـردوو
نه خـیـر بارزانی زیندوو
زۆر زیندوو تر له پێشـوو
یادی بو کوردان تیـشـوو
تا وشه ی ئازادیـخـوازی
تا له پێی ولات گیانـبـازی
میـنی که هه ده شـمیـنی
بارزانی نوشـست ناهـمیـنی
دنیا بـمیـ ئه و نامـری
مـردن پـیـشی ئه و ناگـری
کا که مستهـفا بارزانی
تو بو کوردان گیانی، ژبانی

هه‌ر بژی وه‌کــــــــــــــــوو، هه‌ر ژباوی
هه‌ر یمینی وه‌ک هه‌ر مــــــــــــــــاوی

۱/۳/۱۹۸۶ - یادی حه‌و ته‌مین سالی کۆچی بارزانی:

ئه‌ستیره‌یه‌کی گه‌ش

ده‌لین ئه‌وانه‌ی خوشه‌ویستمان
تاله‌به‌ر چاون له‌به‌ر دلانن
یه‌کتر نه‌دیتن، لیک دووربونه‌وه
ده‌بن به‌مایه‌ی له‌بیر چوونه‌وه
به‌لنی بۆ که‌س و دۆستی ئاسایی
سه‌بووری ده‌ره مه‌ودای جو‌دایی
نه‌ک بۆ مه‌ردیکی به‌ له‌ش نه‌دیوه
ناوی ته‌واوی دنیای ته‌نیوه
ئه‌و مه‌رده‌ی که‌ بۆ له‌بیر چوون نابیی
با به‌ رووالته‌ له‌ گه‌لکۆشدا بئی

کاکه‌ بارزانی ئه‌و خودان ناوه
که‌ کورد له‌ سۆنگه‌ی ئه‌ورا ناسراوه
هیژای بلیمه‌ت له‌ ئازایه‌تی
بارانی په‌حمه‌ت بۆ کوردایه‌تی
چاکترین پێبه‌ر چاکی بئی وینه
ئه‌و له‌ داگیرکه‌ر تۆله‌ ئه‌ستینه
ئه‌و ترسینه‌ره‌ی دوژمنانی کورد

ئەو حەقسىپنەرەى مەزئوومانى كورد
ئەو سەر سەرورەى ئازاى ئازادە
ئەو دادپەرورەى دژى بىيىداده
كى بى لەدنىيا با دلكوپربش بى
زۆرىش گىژ و هوپ زۆر بىخىرىش بى
دلى بى و بلى بارزانى نەمما
خوا نەكا قەلاى ھومپىدان پما
كى بى ھەر تۆزى كوردى خوش بوى
لە يادكردنى ھەرگىز بسرهوى

نەممازە منىك، منىكى ھەژار
خاكەى ھارپاوى چەرخزىد پۆزگار
منى ھىچ و پوچ لە ھىچىش كەمتر
لەخەم، لەجوودى سەرم بەتەمتر
شپە سىپالىك كەس نەيدەويستم
چىم دەگوت ھىچ كەس لىزد نەدەبيستم
جگەر برىندار، كز و لەش بەبار
ھەلەوداى زەبرى نەيارى زۆردار
لەدنىياى بەرىن تەنگا، سەرگەردان
ئاتاجى دەستى خوپرى و نامەردان
ئاوارە لەدەشت، پەتیارە لە كىو
دەورىان تەنىبووم جن و خىو و دىو
پۆژم شەو، شەوم پر لەداخ و دەرد

سارده زستانی کاردم به نه ورورز
له وساره سایه ی نه و بوو به نه نوام
بوومه بنیادهم به مرؤ ناسرام
رزا، هه لوره تووئی رکه ی به ند
ئاذا و رزگار بووم له داو، له که مه ند
توونی، نه بوونی گری ککوژاوه
گری زمان و دلم کراوه
بوومه بولبولیک له باخچه ی شادی
چریکه م دههات به ره و ئازادی
هه ر ککرده و هی زانیم و توانیم
به تان و پوره کپی بارزانیم

هه رچه ند به رواهت لی هی هه لبرپاوم
به واته ی خه لک سیوی کراوم
چون باوه ر ده که م نه و بابه گه و ره
نه و هه ژار دۆسته ، نه وسایه چه و ره
سایه ی له سه ر من ره و بیته و ه
ریزم دوا ی به رزی نه و بیته و ه
بارزانی له من جوئی نابیته و ه
رهنگی وه فای نه و قهت ناچیته و ه
تا له سه ر زه وین ژینیکم هه یه
تا له ره گ و خوین تینیکم هه یه
بارزانی له دیار دل و گیانه

یادی ئه و ویردی سهه زمانه
دوای مه‌رگیش نه‌گه‌ر پرسییان نیشانیم
ده‌لیم هه‌ژاری کاکه‌ بارزانیم

۱ / ۳ / ۱۹۸۷ - یادی هه‌شت ساله‌ی کۆچی بارزانی:

شاپازی چیا

هه‌تا زه‌مانه ده‌چی و دی و هه‌تا زه‌وین له خوله
هه‌تا ددانی زولم تیژ و به‌ختی ئیمه‌ کوله
هه‌تا شه‌وم به‌سه‌را دیت و پاده‌ژیم بی‌ خه‌و
هه‌تا کوو رۆژی ره‌شم دیته‌وه و ده‌بیته‌وه شه‌و
هه‌تا که‌ژیکه‌ ده‌بینم به‌خوینی کورد سووره
له کوردستانی که‌ ویران کراو و خاپووره
به‌هه‌لپ و که‌لپی درندان دراوه مه‌لبه‌ندم
یه‌کیک و دوو نییه زۆر مۆری پیوه پیوه‌ندم
به‌گشتی ئه‌م گه‌له کورده وه‌کوو گه‌له‌ی بی‌ شوان
چه‌قۆی بیانی له‌بان گه‌ردنه نه‌ سه‌ر نه‌ زوان
نزار و بی‌ده‌ره‌تان، بی‌ده‌روون و ده‌به‌ده‌رن
له‌وه‌ندی به‌ر په‌ت و داری پیری به‌ند و ده‌سه‌سه‌رن
ده‌که‌ن به‌ چاوگی شه‌ر خزم و قه‌وم و هاو‌ره‌گه‌زم
به‌خوینی کورد مره‌ نامۆ، چ شینی بی‌ و چ به‌زم
گه‌لی هه‌ناسه‌ پراو، به‌ش نه‌ماو له‌ژین له‌ وه‌لات
که‌ دیته‌ بیری منی دل‌برینی بی‌ده‌سه‌لات
به‌چاوی لیله‌وه ده‌روانمه‌ خیله‌ بیکه‌سه‌که‌م

به ئاخ و داخه وه داد دامه کوانی دادرهسه کهم
له کوئییه هه لمه تی شایزه که ی چیا و رازان
بی بی به تۆله ستینی گرویی به له نگازان
بکیشی خه نجه ری مووکار له حاندی نامه ردان
بی بی به ریبه ری جارن له هۆزی سه رگه ردان
هه میشه مه ردی به کهم ئه و بووه له دنیا بی
چلۆنه ئه مرۆ له مهیدانییدا گورهی نایی
ده لئین چ به هره ده دا داد نه مـاوه بارزانی
له شی له خاکی رهشایه و له لای خودا گیانی
رۆحم ده لئین به دلم گفستی وا ده دل مه گره
ئه وی به مه ردی ژیاوه هه تا هه تا نه مه ره

١ / ٣ / ١٩٨٨ - یادی نۆبه مین سالی کۆچی بارزانی:

خوایه بهس نه بی ئیتر

بارزانی باوک و برای کـورد
له شه وه زهنگا چرای کـورد
هیوا و هومییدی کوردستان
رووگهی راستی کوردپه رستان
له م به هه شته ی کورده واری
چهوسان و رهنج به خه ساری
چهند به ره مـان هاتین و چووین
به نی و کـۆبله ی بیگانه بووین
کهس نه ناس و بی خه بهر ماین

تۆرپى شەرەفت نىشان داین
به رېبهرى پيشمان كهوتى
هيچ گاوېك تاويك نه سرهوتى
له ههركوئى بووى بوهرجى چووى
چقلى دلى نامهردان بووى

ئەى ئەوئى بو رزگارى كورد
له راي خوا جيهادت ده كرد
ئەى هه ميسشه له بهر چاوان
جى شانازى هه موو پياوان
ئەى نمونەى ئازايەتى
بى هاوتالە مەردايەتى
بى وئنه بو ئەمە كەدارى
رەوئىنى تەمى هه ژارى
ئەى ئەو مەردەى تا هەتايە
باسى چاكەت بنەى نايە
گەر به روالەت بهر پيوارى
به گيانى پاك ئاگادارى
دەبينى چمان به سەر هات
دە هه ژمار نايە كارەسات
رەوئەى زىدى كوردخووران
خووانە ناس و خواوون زوران
شيشاونه گيانى گەله كەن
ملە دەكەن، پەله دەكەن

گـرـيـويـانـه بـۆ نـه مـانـان
 جـا رـكـيـشـانـه بـۆ قـرـانـان
 سـل نـا كـه ن له خـويـن رـشـتـنـمـان
 بـي سـو وچ و تـا و ان كـوشـتـنـمـان
 هـه رـگـرتـنـه و له دارـدانـه
 هـه ر مـهـنـگـهـنـه و ئازارـدانـه
 بـه ر تـۆ پ دانـه، بـۆ مـبـارـانـه
 سـو و تـانـي گـو نـد و شـا رـانـه
 تـالـانـه، هـه سـت و نـسـت چـو و نـه
 بـه دـه سـتـي زـالم دـيـل بـو و نـه
 ئـه نـو امـان بـه نـد و زـيـنـدانـه
 گـفـتـيـان هـه ر ژـه قـنـه و سـنـدانـه
 كـيـش كـه له بـه نـدان دـه ر چـو و نـه
 رـه و بـيـنـه و لـيـكـتـر دـو و رـيـو و نـه
 بـه هـه زـارـان و هـه زـارـان
 و انـه له نـا و مـه كـۆ ي ئـا و ا رـان
 و هـك تـۆ مـي هـه ر زـن بـا لـا و يـن
 بـه بـنـيـا دـه م نـه نـا سـرـا و يـن
 بـا ب ئـا گـاي له كـو ر نـه مـا و هـ
 خـو شـك بـي بـرا، كـيـثـر بـي بـا و هـ
 زـا رۆ مـان له نـا ز بـيـبـه شـن
 خـو شـك و دـايـك سـه ر بـه هـه شـن
 لـه مـا يـه ي ژـيـان بـه ش بـرا و
 لـيـقـه و مـا و، ئـا شـتـه بـا نـه مـا و

هەر گه‌ره‌و هه‌ر ته‌شقه‌له‌یه
هه‌ر پێ وه‌گه‌ر وێزین ته‌له‌یه

ته‌نانه‌ت زمه‌نه‌که‌مان
شایه‌تی هه‌ر مه‌نه‌که‌مان
که‌ خه‌له‌تێکی خه‌ودایه
لای خه‌وانه‌ناس ناروه‌ایه
په‌وای نابین بی‌خه‌وتین
به‌ که‌وردی یه‌که‌ت‌ر بدوین
گه‌لی که‌ورد شیست چه‌رخه‌ ژبه
هه‌رگه‌یه‌ز ده‌ردی وای نه‌دیوه

که‌که‌ تا ته‌له‌ناومان بووی
هه‌ژاره‌ره‌ر به‌و خه‌ودا بووی
ئیه‌ستاش که‌ چه‌وێته‌ به‌ره‌گای
دیاره‌ خه‌وشه‌و یه‌ستی خه‌ودای
بیه‌ژه‌ خه‌وایه‌ پشه‌و تاکه‌ی؟
به‌و چه‌می به‌و که‌ورده‌ ناکه‌ی
به‌ به‌لین و سه‌وزدانه‌که‌ت
که‌ هه‌ر له‌ناو چه‌ورنه‌که‌ت
فه‌رمه‌وته: «له‌پاش ته‌نگانه
نۆره‌ی سه‌نه‌وه و خه‌وشیانه
دنیا ده‌سته‌و ده‌سته‌ پێ ده‌که‌ین
سه‌ته‌مه‌کاران له‌ناو ده‌به‌ین

ئەوپەرى بەزە لای مەنە
دەست درێژکەر پێم دوژمنە»

دەى سـا كـى لەم هەردو بۆیە
وەك كورد شـیـاوى بەزەى تۆیە
كـى لەم سـەرزەووییە هەراوە
وەكوو كوردی لـى قەومـاوە
خـوايە كـە مەنت بەردەووە
بە ئیـدریس تۆلەت كـردەووە
ئیدریسـیشت لـى سـاندەووە
بـرینت لـى كـولاندەووە

خـودا بۆخاتری خـوداییت
بۆ خاتری تاك و تەنیاییت
با بەس بـى خـۆلە كـورد بـواردن
بە كەلـپی گـورگان ئەسـپاردن
نـزای ژنەبـى و بـى باوان
هـاوار خـوای رۆندك لە چـاوان
دەریای بەزەت وەجـش بـینى
پـیل بەدا و خـەم بـرەتـینى
ئەو گـش پـیشـمەرگە دـلپـاكە
رـپـرەوى ئەم رـیگە چـاكـە
كە گـیانی خـۆ فـیدا دەكەن
داوای مـافی رەوا دەكەن

رېښه هه قىيان گرتوتته بهر
 به گىيان بوونه له مپهه لابهه
 دهس له دهس يه ككسا پيكه وه
 هومى دىيان به توپته وه
 دهى توش ئاور لىيوه دانىك
 جارىك ئازادانه ژيانىك
 له م يه خسىريه رزگار بوونىك
 توژىك وهك خه لكى تر چوونىك
 چى تر بى په نا نه مپين
 توى توله بىر چوون نه چين
 خواپه رستان له ياد مه كه
 خودا نه ناسان شاد مه كه
 هم سه روكه و پيشمه رگانه
 ككه وهك تولاى پولا وانه
 مه سهوود و يار و هاوكارى
 وه سه رخه به رهو رزگارارى

۳ / ۳ / ۱۹۸۹: يادى دهيمين سالى كوچى بارزاني

كورد له فهرموودهى تو ناگا

ئيمهى كورد چين؟ نايه ژم كپين
 ده بزوي نه وه، ده چين و دپين
 بهر والته تى جـانـه وه رين
 كامى؟ له گشتيان كه مترين
 جانه وه رى كپوى و كهوى

زلی، گچکھی، بهرزی، نهوی
 وهریکهون، بلهوهپرین
 سهربهستن، لییان دهگهپرین
 ههر له میروو تا مهل و مار
 هه یانه شوینتی بوستتار
 هیچ لا بی لان و لانه نین
 بی بوودر و کولانه نین
 ههر گهلی کورد لهم ناوه
 بی نانه و بی لانه مئاوه
 له مائی خوئی تهره کراو
 هی زلی بپراو، دهوره دراو
 له هه مئاوه راو ده کوری
 تووش تهپکه و تهله و داو ده کوری
 زوان بهستته، دهم دادووراو
 گشتی خاوه و خپری بلاو
 خاکی که ده بوو هین خوئی بی
 له سونگه یه دا نان و دوی بی
 لهت له ته داگی راکراوه
 چهند مئوری پیئوه نراوه
 داهاتی سهه زه وینه کھی
 بهرووی، وشکه و شینه کھی
 به فیهی پوئوئهم و نهوه
 روژیش بی بوئو ههر شهوه

لهسهه زیدی کورد شهه رینه
 ئیمه ی که پووک وهک په لاشین
 بۆ دهسته چیله ی شهه پ باشین
 با دهسته چیله گری بگری
 چش با جاشگه لیان قری بگری
 له ئاکام هه رکام سهه رکهوت
 یان ناکام فسی دا و خهوت
 نابی شین گپی بیه بۆ مردوون
 بۆ گهه نج و رهنجی بابردوون
 ناشی دلتنهنگ و پهشیو بین
 زۆره کیش بی، کهن له لیو بین
 بۆ سههه داوهت بان کراوین
 باره بهری نان و ئاوین
 گهه ره که بچمه ناو بهزم
 له زه ماوه ندا هه لبه زم
 هه لپه پرکیکه ش له چ لایی
 به چهند زورنا و چهند هه وایی
 زینده باد، یه عیش و یاشا
 بیژم، هه ره خۆم کهم حاشا
 بژی بیژم وه زوانی خۆم
 زۆر گهه ران ته و او ئه بی بۆم
 نیشانه ی گهه ل په رستییه
 مه رچی جاشبوون بی ههستییه

سزای گه نواز لای جاشداران
قه نارهیه و گولله باران

جاریک له نیـرینهی شهوا
جیهان له غوړابی خهوا
منی شه کسهت پیرژان و دورد
به نه سـری گهرم و ناخی سارد
رووی زهردم به رهو حهوا کورد
گازندهم له لای خودا کورد
خوایه خوټ ته یزانی چ توین
ئاخر خو ئیمه ییش کویلهی توین
له وه تا له م سه رزه مینه یین
له ژیر نه م عاسمانه شینه یین
هر پشتمان به تو به ستووه
هر به نی تو مان رسـتووه
ده تگاتی ناله و نووزه مان
خووا هاواری به کرووزه مان
نه م حه مکه روله کورژیاوه
نه و گش ساوایه بی باوه
نه و گش کیـژه نازیه ت باره
نه و گش پیـره لیـتو به باره
نه م له هیی خوین و نه سـرینه
نه م هه موو شه پورو شینه

چهندين چهرخه لهوساوه هه
نه تيگهيوي نه تن دهگهه
دهستت گرت بهکلکي تازي
گورگت لهخوت کرده قازي
ئهو جيبي ناوت نا زيدي کورد
بههشت ئيهرهبيبي پي دهبرد
ههچي پيداويستتي ژيانه
مايهي خوشيبي لهش و گيانه
له بههري کشتوکالهوه
له خهزينهه ژيتر چالهوه
مشهيه لهزيدي تودا
بوخوت هه مووت بهفيريودا
خوت کرد بهچيلکه و چالي دهشت
بوئاردووي ئاورگي زردهشت
له موييد و موغ په رستي
پووشيشت نه هاته دهستي
نه گوراي تا دنيا گورا
تا دين و دنياشت دورا
فيربوي سه ربه ست نه ده ژيبي
به بي پر و پوچ نه ده شياي
له چول گلا بووي که وتيه چال
تازي هه لينا ي به شه مال
وابوه پتر له هزار سال

شـېرە بەرەى كۆنە سـيپـال
 بۆ مەلا، بۆ شـيخ، بۆ دەرويش
 سەرىخـۆ خۆت كـردە رـمكـيش
 بەریش و پرچ و حاو و حـوو
 مـرۆقـايە تـيـيـت لە دەست چوو
 تەكـيە و پـيـرت هەبا بەس بوو
 مـالـى خـوا بـى تۆ بـيـكەس بوو
 دەتوت كـى لە خـۆشـيان لـارىـى
 با بەر بە حـۆرـيان تەبار بـى
 تۆ هەر لە شوپـن خەيال گەراى
 خۆشـيـت نەويست بـيـراى بـيـراى
 دنيـات دا بە دنيـا خـۆرـان
 خـاوەن زـيـران، خـاوەن زۆران
 بـى سـل كـردن لـيـت هـاتنە پـيش
 خـانى گـيـژ و تـوونـى خۆش كـيش
 تا خـوـيـنتـيان بۆ مـژيا مـشـتـيان
 چەنديشـتـيان بۆ كـوژيا كـوشـتـيان
 لە ئاكاما بەشـيان كـردى
 هەركـى چـيى بەر كـهوت بـردى
 بـريـاى، خـورـياى و قـوـيت درياى
 تۆ هەر وتت بەتەمـاى خـواى
 هـيـوات بوو خـوات بـيـتە فـريا
 كـهـى بەر ئەدا دارى بـريا

پاش مەرگیش له بهر دلکویری
تۆلته به خودا دهسپیری

گهلانی لاله تهکیه و پییر
له بییر ده رکه وتن به ته گبییر
بوونه روناک بییر، بوونه ژیر
پس پسیان کرد گهوی زنجیر
خه یالات نه ده لوا بویان
هانایان برده بهر خه بویان
پرو پوچیان کوزانده وه
سیسایه تیان بووژانده وه
من منیان بوو به توتوی
ژینیان زور به ره و پیش رۆبی
له سۆنگه ی ئازاد یخوازی
بازیان دا سهر پیشه سازی
دهریان پشکنین شه شدانگ
له سهر بالان فرین بو مانگ
به جه وهه رانی هونه روه
له سهر زهوی بوونه سه روه
هیچ جانه وه ریکیان نه بوارد
حه زیا بوون ماریشیان ده خوارد
تۆش که له ورگی مارد بووی
پیشه شکیا و هارد رابووی

ماری کوردخویشیان خواردن
 بهتوونی ورگیان ئهسپاردن
 توئی که قهت وهک مرۆ نهچووی
 له نهبوو نهبووتربیش بووی
 بهعهزمی چوارهم گهیشتووی
 هیشتا ههرا تاجی نوشتووی
 دهمت نهـــــــــــــــــاوه، ههرا بهدهم
 ناوی خوـــــــــــــــــوت ناوه بنیـــــــــــــــــادهم
 دهتبـــــــــــــــــینم لهم دنیـــــــــــــــــای بهرتنهنگ
 خوـــــــــــــــــوت لی گـــــــــــــــــۆریوم به چهند رهنگ
 سووری، شینی، بوئی، کهسکی
 خهیاڵ بهریانی، بیـــــــــــــــــرتهسکی
 کرمـــــــــــــــــانج و سوـــــــــــــــــران و گـــــــــــــــــۆران
 بی ئاگـــــــــــــــــان له باو له بوـــــــــــــــــران
 نیـــــــــــــــــوه ههرا دهم به نزایه
 نیـــــــــــــــــوهش دلـــــــــــــــــداری حـــــــــــــــــهزیایه
 له ههـــــــــــــــــموو ژینـــــــــــــــــتا سهـــــــــــــــــرانسهرا
 ههرا جـــــــــــــــــاریک هاتت هاتهبهرا
 لهبهرا وری و گـــــــــــــــــیژی و کـــــــــــــــــاسی
 خوـــــــــــــــــدری زیندهت دی و نهتناسی
 ئهو هومـــــــــــــــــیـــــــــــــــــدهت بارزانی بوو
 نمونهی لهـــــــــــــــــکارزانی بوو
 گـــــــــــــــــهلهپهـــــــــــــــــرست و داناو زانا

مەردى بوو بە ھەمموو مانا
بە ئازايى بى وپنە بوو
تاسەنگى لە ھىچ كويى نەبوو
قەستەسەرى زۆرداران بوو
دلۆقسانى ھەزاران بوو
غیرەت شانازى پى دەکرد
ھونەر كـرنووشى بو دەبرد
نيو چەرخ پتەر ئەو مەردە
ئەو نەبەزە، ئەو نەبەردە
بەتەمى دەست و بازوى خووى
تیکۆشسا، تۆبزانى توى
تیبگەى كە تۆش ئىنسانى
بەدەردى دىلىت بزانى
نيزازى وابوو ئازادت كا
بە كامرەوابوون شادت كا
بەبى چەك بەدەستى خالى
قۆل و مەچەكى ھەلمالى
لەداگىيەركەران راپەرى
رېزى كوردخوۆرانى درى
تۆپاندنى و چەكى كـردن
بەجـارىك زەندەقى بردن
قېرى خستە داگىيەركەران
ناوبانگى گەيىيە ھەندەران

په لهی نه نگیی توی ســـــپړه وه
 ئا پرووی دزراوتی کـــــپړه وه
 به لام توی له هونه رته کـــــپړه وه
 له ژیان قـــــهت ئازادی نه دیو
 وا فـــــیری نانی نامـــــو بووی
 دژی ژینی ســـــه ربه خو بووی
 بوویتـــــه به لاگـــــی پری دژت
 بوویتـــــه مه تال بو خو ینمـــــرت
 تفهنگ به شان، خه نجر له مشت
 فرشته ی به ختی خو ت ده کوشت
 یان بی لایه ن ســـــه یرت ده کـــــرد
 حـــــیزه بخووی دهرت ده برد
 رتوشـــــوینی بارزانیت نه ویست
 نامـــــوژگار بیه کانیت نه بیست
 توی نه خووشی له سه ر مـــــردن
 قه لـــــس بووی له دهرمان کـــــردن
 گه ر تو قه دری خو ت زانیـــــبا
 شویت شووی بارزانی با
 ئیـــــستا جاش نه بووی بو کـــــه ران
 ئالات ده شه کـــــا له سه ران
 عاره بی له هه ر پیس پیـــــستر
 له به رازی هار نه گـــــریـــــستر
 نه یده کـــــرا هیـــــرشت بو بیـــــنی

سامان و گيانت برفيڻي
 گونڊت بهر بلدوڙهر بدا
 مشڪي و خوڻت وهسهر بدا
 بهو نيازهي بنه بپرت ڪا
 به شيميائي قپرت ڪا
 بڪات له گونڊان و شاران
 ورده و يه خسپيرت بومباران
 هه له بججه و باديناني تو
 زيڊي پريپيت و جواني تو
 له ڙير ٽاگر ببنه خاپوور
 هه ڙديهاش سهيرڪهن له دوور
 سهيره گوتت حه زيا ٽامان
 بگهنن دهسستم به دامان
 توچيت له سههرت بينه جو او
 توڙي وهڪ كهوي ڪوليو خوراو
 دهنگي برچي ڪوا دهگاتن
 دڙت نانن توڙي ده داتن
 ٽيسستاش له پاش دهر به دهر ريت
 دهگهه ٽهم ڙينه ي وهر ريت
 ههر بينا بهم زوانهي نه دوور
 وهڪ ره شهڪاني چهرمه سوور
 ههر ناوت بي و خوڻت نه مبابي
 بي بي جانن سينه مابي

گوتمی زانستی به ناگسا
کورد دهفه رموودهی تو ناگسا
کوردی وا ههژاری کیوی
نازانی توچ داخیوی

۱ / ۳ / ۱۹۹۰ - یادی یازده ساله کی کچی بارزانی:

وهک بارزانی نابیتته وه

بارزانی باوکی پیی رۆزم
جیی فهخر و شانازی هۆزم
ئه وه ماوهی یازده ساله
که له من سهده ههزار ساله
هه بهرووالت لیم تهریکی
وهکی دیش هه لیم نزیکی
له تو دورهدیدار مام
خوشم نازانم چون ژیاوم
خه می دووریت کردی کاری
تۆقرهه نییه بههیچ باری
هیندهی دور له تو مامه وه
له توونی خه م تاوامه وه
نه ما هییز و پییز و توانم
که له لام، بی سهه ر و زوانم
له سویت وا کهزه سو ماییم
ناتبینی چاوی ئاساییم

به گوی له به ختی نه گریسم
 ناشیم فهرموودت بیسم
 نامکری وهک جاری جاران
 بیسمه لات وپرای هه ژاران
 یهک یهک به سه رمان که یه وه
 دلخوشی مان بده یه وه
 به لام له گییانی نزارم
 له دیدهی دلی پی هه ژارم
 ون نابی و هه رگیی زون نه بووی
 من بی تو تو ش بی من نه بووی
 شه و به خه و یا به بی داری
 های له لام و تو م لی دیاری
 له دنییا هه ر تو ده بینم
 بو بوویه روو گه بو ژینم
 تا باسی خاوهن هونه ران
 که هه لکه وتوون له هه ر دهران
 له کتی بان وه ده خوینم
 له وینهی تو راده مینم
 له هه مبه ر تو بان راده نینم
 گورجی گشتیان وه لا دهنیم
 له به زهیی به هه ژاران
 کول نه دان له رووی به دکاران
 له مپه ری سته م په راندن
 گه ل بو ئازادی بزواندن

به دهردی ژاپۆنیان بر دین
 به دهرمانان قـریان کـردین
 ئاواره بووین و دهرسه دهر
 دهرمان داوی بی چاره سه
 ئیدرسی جینشینی تو
 رۆلهی ئازا و ئەمـینـی تو
 هانا بوو بو برینداران
 چاره ساز بوو بو بیچاران
 کـۆـنـه زامی برژانده وه
 کولمانی دامـرکـانده وه
 مـخـابـن چـهـرخـی دـلـ به کین
 ئەویشی پی رهوا نه دین
 به لام با چه رخی بی باریش
 داگیر کهری کورده واریش
 تی بگهن کوردستان خواردن
 خو له مافی رهوا بواردن
 به سه ره چوو و باوی نه ماوه
 رۆلهی کورد پهیمانی داوه
 تا ماوه که هه دهشمین
 له ئازادی واز ناهین
 تا مافی رهوای دهستین
 له بارزانی جی نه مین

بۆ کاک ئیدریس

گوللی خانه دانی بارزان

ئاخ و داخ له به خستی خه وتوو
له ئیمه ی کوردی کۆسکه وتوو
بۆ ئه و باسه ی وره به زین
دللی بهرد و پۆلا ته زین
وتیان کاک ئیدریس کۆچی کرد
به مه رگیکی کتوپر مرد
ئیدریس دلسه وۆزی هه ژاران
مایه ی خو شی و گه شه ی یاران
زراو توقیینی کورد کوزان
چقللی گلینه ی خو ینمژان
گوللی خانه دانی بارزان
وریا و پاکژ و له کارزان
ئه ستیره ی رینموونی گهل
ناوهخت ئاوابوو له کهل

له هه موو لای کورده واری
چه مه ره یه و ئازیه ت باری
پیرو و پیره ک و کیژ و کور
لاوانی پی شمه رگه ی دلپری
له مه رگی ئه م جوانه مه رگه
خر کول و زووخاو له جه رگه

ئىدىرىس بىر لىمىنىم
رووناكىيى شىمىنىم
تامى مەركى خوتىنى چىشىم
بۇ خەمەنت بەجىنىم
قىرغىنىم بىر لىمىنىم
جىمىنىم لىمىنىم
ئىرىمىنىم لىمىنىم
پىشىم لىمىنىم
زۆر بە لىمىنىم
هاوساى گىمىنىم
ئىرىمىنىم لىمىنىم
هەزىمىنىم لىمىنىم

شىنگىلىمى

كاكىمىنىم لىمىنىم
چاوان دەگىمىنىم
زل كىمىنىم
كىمىنىم لىمىنىم
دەمىنىم لىمىنىم
گىمىنىم لىمىنىم
بەمىنىم لىمىنىم
چونىمىنىم لىمىنىم
تۆمىنىم لىمىنىم

هاوشکلی و هاوکچ و کالیم
 هه مده می ده مانی لایم
 ته و او ککاری نات و اویم
 ها و هه نگاو له ریتی خه باتا
 ها و بهش له هات و نه هاتا
 هه و آل دل داری کوردستان
 ها و پيشمه رگه ی زید په رستان
 ها و س رود خوین، بو نازادی
 بو رزگار بوون له بی دادی
 ها و سه نگر دژی داگی رکر
 ناموی خوینمژی سه ره خه
 ها و قه تار له دهر به دهری
 به هه ژاری و خا که سه ری
 ها و قه له م، ها و بییر و ها و هه ست
 ها و زمان، ها و دل و ها و ده ست
 هه ر یه کیک بوو «هه ژار هیمن»
 منیش هه رتو بووم، توش هه رمن
 روحیک بوین دابهش له دوو لهش
 دوو لهشی مماندووی بهخت رهش
 په یمان بوو به جیم نه هیلی
 ویلم نه که ی له شوین خیلی
 باری خه م ویکرا هه لبگرین
 دواجاریش پیکه وه بمرین

تۆی کوردی وا خاوهن به لاین
 چی تۆی کورده پهیمان شکین
 گهوی بهین و بهقات ههلبوارد
 خۆت بهئاسوودهیی ئەسپارد
 لا باری خهم خواریت لادا
 ئەویش به مل مندا دا
 جارز بووی له دنیای بیفهر
 دنیای پر له دهزیری و گهر
 دنیای وپ و گپژ و کاسان
 گهوههر و ئەمهک نهناسان
 دنیای بازاری نامهردان
 دنیای خهم و کول و دهردان
 خهلهسی لهدهم هار و مار
 تهکیهوه لهو ژینی گهمار
 ژیانای پرژانی بی دهرمان
 گهیشتییه ههواری ههر مان
 بوئه و کۆچهی بی من کوردت
 ئەو بهشه خووشیهی تو بردت
 زامی گیان و دل بهسۆیه
 شین بو خۆمه نهک بو تۆیه
 خۆزگه بهر له تۆدهمردم
 تۆ شییوهنت بو دهکردم
 دوور له تۆ دلگۆمی خوینم

به گـا زنده وه ده تدوینم
منش وهک تو قسه لسم له ژیان
«بو چت جی هیشتم هیمن گیان»*

۱۳۶۴/۱۰/۲۴ - تهخمیسی بارگهی یاران، ههژار شیعی مام هیمنی تهخمیسی کردووه:

ژارگهی ماران

بهر بهرۆچکەش ههیه سهرمامه شهوان من چ بکهه
ئهه منالانه که بهی کراس و کههوان من چ بکهه
دلی بردووم کهچه تیوی کههوان من چ بکهه
«دیت و رادهبرئ وهکوو سهروی رهوان من چ بکهه
که بهقوربانی نهکهه رهوان من چ بکهه»

من نه شهرقیم و نهغه ریم و نه نهمریکی و نهرووس
نه موسلمانانی بهراستیم و نهجووم و نه مهجووس
پیر و زور هانم و خورپهی دی دلم بو کچی لووس
«قهدی نهو شوخه وهکو دووخ و خهدهنگه نهفسووس
پشتهکهه کوومه وهکوو مالی کههوان من چ بکهه»

سهه ره لهرزۆک و قول و چۆکه شل و زگ په نه ماو
لاملم خواره، پشووم سواره، پرووش و کزه چاو
چوار په لم فل بوو له شیشم بوته لانکه شکاو

* نهه دیره دی دواپی بهه حسابی نه بهه ده نه بیته سالی وهفاتی ماموستا هیمن (۱۳۶۵).

ده وهره سهه يري به روژي مژ و گوږيال باران
«بارگه يان پيکه وه پيچا و بهري بوون ياران
له دني وا به تني پاشي نه وان من چ بکه م»

دهچمه لاي هه رکه سي بو کاري ده لتي کوږ و که په
يهک ده لتي لاچو له بهر چاو نه وي تر ئي ټري هه په
نه وي بو م ما و ته وه چاوي ته ر و پيستي گه په
«ژياني من ئيسته وه کوو خوږي ده مي زه رده په په
پيم نه ما تين و گوږ و هييز و ته وان من چ بکه م»

خوږم وه کوو زه رنه قوته و زارو له کانم رووتن
هه وتي وام هه ن که ده مي خواردني وهک هه و هووتن
دويني ئي واري له سهه ريانى هه لم خست تووتن
«سروه هات خونچه گولي باخي نه دهب پشکووتن
باخه واني گه ره که تازه جه وان من چ بکه م»

خاله باس يادي به خيږ نه و ده مي دا يکي مردبوو
هه روه ها وشک و برينگ نايه قه بر نه يشتت بوو
دتيه که ي ئيمه هه مووي ديم و ته لان و گرد بوو
«ئاو نه بوو نه و ده مي هيمن مه له واني کورد بوو
ئاو شوکر زوره وهرن زوو مه له وان من چ بکه م»

فهرهه نگوک

ئاماده کردنی: شوکور مستهفا

- ئەپزێتی، پزاندن:** خوێنی کەپووی پز، پزاندی: بەردا، رشتی.
- ئەپزێتی و تەوگی و شەگە و چک و پک:** بە پیتی جۆری کایە جگتین دەگوترین.
- ئەلیوشن:** فرۆکە یەکی رووسییه.
- ئاگری:** چپای گری داغی، تورک "Agri Dagi" ی پێ دەلین. نەگربسانە ویستویانە نێو کە بگۆرن، دەکاتیکدا، پیتش وە لە تورکستانرا بێتە ئەنەدۆلێ، بە چپای ناگر «ناسراوە».. تا نەهۆژی، کانی ئاورپزێتە... دوو کونی هەیه... لە کوردستانی تورکیایە، داستانی «چپای ناگری» ی یەشار کەمال وەخوێتی، تی دەگە، ئەو کیتو ئەفسانەیییه چەس...
- ئوردووی سوور:** سپای رووسیای کۆمۆنیست.
- ئازادیو سەند:** ئازادیتان وەرگرت.
- ئاوژوو:** بەرەواژ، پشتەو روو، واژی.
- ئێروو:** بژیو، تفاق، پێداویستی مال.
- ئۆف نەنە:** هاواری ترکان لە کاتی تەنگاویدا.
- ئەرخەوان:** داریکە لە چەشنی پەلک گولتیکێ سووری جوان دەگرێ، لە گۆرستانی مامە یارە زۆرە. رەنگی ئەرخەوانی (ارغوانی)، (ارجوانی) سوور. لە تیرە ی پەروانە وارانە.
- ئیرهابی:** تیرۆریست، پیاوکوژ، خراپکار.
- ئال:** سەرەب، ئال، سووری تیر... وشە یەکی تورکییه.
- ئاوئنگ:** ئاوئنگ، خوناو، شەونم.
- ئالەکوک:** هەپەلۆک، هەپەلۆک. هەژار دیوانی یە کەمی بە نیتی «ئالەکوک» هە نیتوانە.
- ئالقه تیز:** گیایەکی گەلاخری رەنگ زەیتونیییه، شیرە کە ی مایە زگ چوونە. خوشلیک.
- ئامیز:** باوێش.
- ئوتلدم:** بە تورکی، ئای مردم.
- ئامید:** دیار بە کر.
- ئازبەت:** کۆست، پرسە، وشە یەکی عارەوییه (أذیة)... کاورا ئازبەت بارە: تازیمانە ی هەیه.. رەنج، ئازار.
- ئەزمون:** تاقی کردنەو.
- ئەزگوری:** من فیدات، منت قوربان، بە گوریت بم. گوری: گاگەردوونە، بە لاوگێرە، بە لاگەردانە، بالاگەردانە، ئەو ی بە دەوری بالا دا دەگێردی...
- ئیشکانی:** وشکانی.
- ئاخ:** گل و خۆل.
- ئەنی:** هەنیە.
- ئاوئستا:** کتیبی پیرۆزی زەر دەشت.
- ئەقناعی:** فیودال.
- ئەفسون:** سیحر.
- ئەسیرن:** فرمیستک، رۆندک.
- ئەفیون کیش:** تلیاکی.
- ئەم حەمکە:** ئەم هەموو.
- ئەویندار:** عاشق.
- پەزە:** بەزەبی.
- باداباد:** چ دەبی با بی.
- باوی محەمەد صەلاوات:** شەری موسوئلمان و کافران، یا شەری کوردان دەگەل نە یاران، رۆژگاری شەڕەکانی کوردی کوردستانی ئێران لە دژ تیریکییان، لە سەر دەمی کۆماری مەهاباددا.
- بی بەزە:** بی بەزەبی، بی دلۆقانی، بی رەحم.
- بیشک:** کەسیکی چارەسەری نەخۆشان بکا. فارسییه کە ی (بیشک) ه، ئەسلە کە ی

په هله و بیه و زور سیغهی دیکه هه یه... مام
هه ژار به (بژیشک) ی نووسیوه، دهیگوت،
دهگهل (ژی) دا هاوسه روکاره، چونکه
بژیشک، دهست له ژینی مرۆ وهرده دا.

برش: که پرو، که ږه، پوو.

بژ: لک و پۆپ.

بیگ بن: سه عاته گه وره که ی شاری له نده نه.

بژیو: مایه ی ژبان و گوزهران.

بزووت: بسووت. سه رکه بزووت، سه لکه بزووت،
ئه وداره ی له ناگردانی راده کړی و سه رکه ی
دهسووتی، واته داری سه ریسووت، سووتاو...
کۆله و دژیشی پی دهگوتری. به مانا: بزووتن،
بزاوتیش دی.

بان بانک: جانه وهریکه له تیره ی سمۆره، دهست
کورت و قاج دریتزه، له پوهه زه بهرداندا دهژی.
له چیرۆکاندا گۆبا پاسه وانی سه رگه نجینه و
خه زنانه...

به یار: زوینی نه کیتل دراو، بووره، ره قهن.

بنه وش: گولی و نه وشه. قوماشیکی رهنگ
و نه وشه یی.

بۆز: رهنگی سپی نامال زهرد.

به ییوون: گوله خونچه ناسای زهردی چکوله ی بۆن
خۆشه، له «به یی» و «بۆن» هاتۆته گۆږی...
واته (بۆن به یی)، ئه وه ی بۆنی و هکه بۆنی
به هتیه...

به دهو: جوان.

بیزان: دابیزتن. قسه بییژه و بییژه و بییژه.

بیزا: گیایه کی به ناوبانگه بۆ ترشیات و بۆ ناو
شیرتیش به کار دی.

بیتن: بۆن.

بی: داری بی (بید).

به رامه: بۆنی خۆش.

بادام: چواله، باوی، بافی، به هیف.

به لالووک: میوه یه کی کیسوله ی وردی رهنگ

سووری تیره، بۆ پوهانی زۆر چاکه، داره که ی
سووره و، به به رامه یه و دار جگه ره و گۆپال و
داردهستی لی دروست ده کړی. برینی گونا هه...
به رگا: که سی که پیش گای تازه جووت ده که وی،
تا فیتره جووتی کا. به رگاییلکه، به و پهره و له
چکوله یه دهگوتری، کاتیک، گاپان راده دری
وه پیش ده که وی و ورده گه نه له له شی
گا و گۆتال ده کاته وه...

بۆرچین: میتچکه مراوی مالی.

باره: دهنگی بزن... قاره: دهنگی مه ر. بارۆکه،
بار. بۆ که و مریشک دهگوتری.

باشوو: واشه، واشووکه، (باشق) مریشک و
جووجه له و پهره ولان ده پیتنی.

به ی: به ی.

بیتز: قیز.

بایه خ: نرخ.

بورجی به لک: قه لای پاشای جزیری.

بوستان: بیستان.

باش قهلا: شاریکه له کوردستانی تورکیا.

بازوبه ند: بازیبه ند. ئه وه ی شیخ بۆ خه لکی ده کا و
له بازو و ده به ستری، شیخ مه محمودی نهر،
ئه و بازیبه نده ی بۆ زۆر له که له پیسا وانی
ده نووسی، گولله کاری تی نه ده کردن. گولله
به ند. شیخ بۆ د. موسه دده قیشی نووسیوه...

بازن: دهست پیچک، بازه ند، ئه وه ی ده مه چه ک
ده کړی.

بیلمه زی پیس: ئینکه به رد، سه هه ند و ملهور.
وشه به کی تورکییه.

بزرگور: پارچه بافتی کۆن و رزیو.

به رموور: ملوینک له متومووروو، گهردانه...
ملوانک، ملوینه.

بیگار: کاری سوخره، کاری بی کری، ئاغا و
به گلهران، به زۆره کی له فه لایان بارده کرد.

به ژ: وشکانی، (به ر).

باهو: شان و پيل، بازوو.

بهند: پرگه يهک له ستران، حهيس و زيندان، مانه وه، حيله و گزی و فزی، درۆی گه وره ی هه لّبه ستراوه.

بووگه: بووه، به (سنه بيانه).

بۆزان: وهيشوومه، تۆف.

بهدهو: جوان.

باکنگه: شاريکه له ئينگلستان.

پرۆليتار: نهوهی تهگه ر کاری رۆژانه نهکا له برسان ده مرئ.

پين خهف: پيخه و.

پارسهنگ: بۆ چاوگرتنه وهی تهرازوو شتتيکه ده خريته تاي تهرازوو، تا به رانه ر راوه ستئ - که قاپتيکی به تال له لنگه تهرازوو يهک داندري، به رد، يا هه ر شتتيکی ديکه به نه ندازهی قورسايی ده فده که بخريته نيو تابه کی ديکه ی - پي ده لّين.

پسيک: پشيله.

پشتير: تهويله، يه خته خانه، گه ور.

پالۆ: ته مه ل و بيکار.

په لۆله: چيشتي ئارد و رۆن.

په سيو: هه لامه ت، پزوو.

په رهنگ: له رزانه ی گواره، سکل، پۆلوو.

چنور: گيايه کی زۆر بۆن خۆشه، گه لای له گه لای شوبت ده چئ.

پۆلکه: سيبه ره.

پونگ: گيايه کی به بۆن و به رام و تيرثامال و تالی نه عنايی.

پريره: بريقه، پوله که، په رهنگی گواره، په لّپينه، پلّله.

پاسار: په نا، گوئ سوانه، سوانده، به چۆله که (کيشکه) يان بۆيه «پاساری» گوتوه؛ چونکه خۆ ده پاساران وه ده شيرن، يان هيلوون ده که ن.

په پوو، يا په پۆ: کونده بوو، مخابن، حه يف،

بالدارتيکی سه ره به کلاوی به ناووبانگه، کونده بوو، بوومه کوپره، کونه بوو. شاوران صادق هيدايت، نووسه ری گه وره ی ئيراني، داستانيکی به نيوی «بوف کور» وه هه س، وه يخوتنه ..

په پۆ: دنکی ميوه.

په ره سليرکه: به له سيرک، په ره سيلکه.

پۆست: پيست، دهسته، دهسته وداپه ره، (پۆست نشين).

پاوانه: پاوه نه، خرخال.

پيلاقه: پيله قه، له قه.

پيسير: يه خه و به رۆک.

پامال: پيخوست، پيشيل.

پۆلوو: سکل، په رهنگ، پشکو.

پار: به ش، پاژ.

پيوار: غه يب، ناديار.

په ی کردن: بۆ گه ران به دووی شتتيکدا، دنيا سه روبن کردن.

تاودان: ته نگاوبوون.

تالو: تالک، دار کۆلوو.

تاران: دوورکه و تنه وه و په رت بوون و په ره وازه بوون.

تاراندن: فراندن، جي پي له قکردن، په هه ناندن...

تافته: جوړئ ته ندرای ئارمووشه، داخراوی رۆن، قال کراو.

تارا: تيلماسکيکی ئارمووش، هه وری، که به به ر سه ری بوو کيدا ده که ن، يا سه ره پۆشی سووری بووک.

تيسوئ: تيس، گيايه کی درکاوييه، سوپ، ساپ، به ردتيکی پان و لووسه ساپاني پي ده کري، بۆ سه ره نه جه له يا پراخيش به کاردئ.

ترشوگه: گيايه کی گه لاپانی هيندئ گه وره به و له گوئ به رخه ده چئ، له ديروان شين ده بي و زۆر ترش و مسزه. په له ی سوور سووريشی

پیتوهیه...
تیروتانه: تیر: تیری که وان، تانه (طعنه)، نوکه رېمب، نوکه نیتزه، یا به رېمب و نیتزه ده په کی راکردن.
تهمال: که رویشک ده حه شارگه دا، که رویشکی ده ته مالدا گرت. له هیلانه پیدا گرت.
تاقه: تاق، تاقچه، نهوهی ناو دیوار که شتی تیدا داده ندری، پارچه قوماش، به که وی ده کرا، بیلداری هه بوو، ئی ده عسه ش به که وی ده کرا.
توراندن: هه ل توراندن، جووتکه هاویشتن و به له سه بوون.
تاق تاق که ره: تووتکه، قژاکه.
تهرلان: مه لیکي راو که ره له تیره ی باز و شه هین، جوان چاکي دل رفین.
تیکول: تویکل.
تورکی حیز: حیز، ترسه نوک، خو پروو، گاندر، قووندر، سووزانی، سه لیته.
ترباک: تلباک، نهوهی له گوله خاشخاشی دروست ده کړی و مایه یه کی بی هوش که ره.
توق: نالقه، گهو، قهف، ته پله سهر، بلندترین جینگا له هه شتیک، مله وانیه یه که پارچه له زپي.
تار: داوی مسوزیک، تاریک، رایه لی تهون، ناله مسوو، په نگی بی بریسک و مات، دوو روژی دووای زستانن و سی روژی نوای به هاری.
توورانندن: فوو به نامرازی موزیک یان که له شاخدا کردن، فیرکاندن.
تریفه: ده نگی خه نین.
تهنی: ته نک، ره شیبی مه نجه ل، ره شایی نیشتوری دوو که ل، هیس، ناسکی سووک.
تیشو: بژیوی سهر، توشه.
تووتکه: قژاکه، تاق تاق که ره (تهیری هه ق).

تورت: زور ناسک، له بهر ناسکی زوو ده شکی.
توور: توورک، توورده که.
توز: دهرمان، چاو غومار.
تیریز: تیشک.
تراو: ترنگ، دوی زور ناو، شینه ماستاو.
ته لاش: ته قالا.
ته لاش: تلش.
تویل: نیوچاوان.
تاپو: قه باله، تارمایی، قهره نتوو.
تریفه: تیشکی مانگ.
تیراوی: برینیکه، چاک نابیته وه.
تال: هه ودا.
تزی: پي.
ته لا: زپي، نالتون.
ته شن: وه بن دانی برین، ته شه نه کردن، هه وکردن، چلک کردن..
تاخ: گه ره ک.
جان پولا: گیان پولا، به بنه مالیه (جنبلاط) ی کونه کوردی به زیدیی دورزیی لوینانی ده گوتری، که مال جونبولات وهختی خوی به خزمهت به هه شتی مه لا مسته فای بارزانی گه یشتوه.
جه له: رسته، رست، شور تک، جه له ب، کومه له نازال، گهردانه له گیاو گول ده مل ده ئیخری.
جووتیز: جوتکار، وهرزیز.
جه زایرچی: کیشک گر، حه سه س چه.
چاخ، چاغ: سهرده م، کات.
چهرانندن: له وهرانندن، چهره و بسته خواردن.
چیلک: گویکه ی گوان و مه مک، یا هه شتیکي بو راگویتزن ده ست بدا، وه ک دهسته چیلک.
چیلکه: ورده چیتوه.
چه قچه قه: نیوو ده نگی نامیریکه به پلووسکیتکی چکوله وه ده به ستری، دان له دولیانی ناشه وه سه ره و زپیر ده کاته وه نیوان هه ردوو به رداش و

به خول و سوړې بهرداش هه ل دهره قی و دهکه و پته هه له که سه ما ، تا دان له پلووسکه وه بهه ژینې و ببزوینې. بهمه سه ل دهگوتری: «ناش دهگه ری و چه چه قه سه ری خو ی دیشینې». قه زوانی سویر ، گیایه که ، شیرهی بنکه ی وه ک جاچکه نه جاو ن. گولی گه وه ن [گوتنی] به هه نیه دا دهری و شه قه ی لیوه دی. تامی شیرنه...

چوپه پونه: جوړه ، بالنده یه کی سه ره کلاوه ی چکوله یه ، بهمه سه ل دهگوتری ، چوپه خزی چی بی و گوشتاوی چی بی.
چه کمه روق: چه کمه بوړ ، کوته نه جیم ، کوته نه جیوزاده .

چه له نگ: شوخ و شنگ ، دهری ته نه که ، چلوکی دار ، چله پویه ، ئیکلیل ، داماو .
چاوته نداد: نه وه نده بهراییسه ی به ره ته ری چاو بکه وی ، دیهن .

چه رچی: نه وه ی شمک به سه ر چاره وی و ئیستر و ئاره وانه و له وان بابه تان ، به گونداندا دهگوتی و به به رو بووی کشتوکال و ئاژالی دهگوتیته وه ... به گونداندا دهگه ری و ده لئ: دیوه ره بازن ، دیوه ره بنیشست ، دیوه ره پارچه ، وهتد ... دیوه ره شیان پی دهگوت ، بازرگانی له مه را ده ست پی دهکا .

چلپاو: لیتاو ، قوراو ، لاساماو ، لیمشت ، دقناف .
چل چه شمه: له کوردستانی ئیرانه .
چورت: جرت ، زرت ، جرت لیدان .
چوززه له: [جوت زنه] دووژنه ، ئامپریکی موزیکی به فوولیکردن ده توورینې .

چیل: مانگا .
چیل: په رزین .
چرت ده که وی: هه ددت چیه .
چاروی: چاره وی ، گویدریتز .
چ خودا بهرداره: چو ن خوا هه لده گری .

چله: خوارده مه نی .

چل: لقه دار .

چقل: درک ، دروو ، ستروو نه سه ل که ی تورکییه (چاقرتیکان) [ئاسن درک] .

چیای ساسون: له کوردستانی تورکیایه .

چه تون: وشه یه کی تورکییه (Chetin چتین) به مانای سهخت و دژوار و که لله روق .

چاشنی: تام کردنی ناشی ، چیتنی چیت .

چوتیل: باره به ری پاشوو خواروخیتچ (چهوت و چوتیل) .

چاوه: دیهن ، چه شمه نداد .

چاوروق: خیزانیکن له گه ره کی شوانان شکست هه لده بسته وه .

چوو: جگ ، قاپ .

چه زیا: نه ژدیها ، نه ستیاک ، زوحاک ، پادشای مادان ، [ماردوش] ، بویه شیان وا پی گوتوه ، چونکه کوانیکی گه وره ی وه که مار ، نه ژدیها له سه ر شانی رووابوو ، به مه ژ مرؤ ، دادمه رکایه وه .

چه مایه ل: وشه یه کی عه ره بیه ، بازبیه ند ، یا نه وه ی شیر ی پی هه لده گیری ، به مله وه ده کری . [الحمائل ، حمالة السیف] .

حیلکه: دهنگی تریقه ی خه نین . هیندی جار له جیاتیی (حیله) ی نه سپ و مایین ، به هه له دهگوتری .

حاند: بهرامبه ر ، هه مبه ر .

حاجی کزی: حاجی قادری شاعیری گه وره ی کورد له کویه .

حه پین: وه رین . شیخ رها ده لئ: وا نه زانم سه گه و له من نه چه پی .

حولله مه رسی: گه مه یه که به سی جگ ده کری هه ر چه ندی بیریته وه نه گه ر تاقه جاریک ، هه ر سی میچ وه ک یه ک نه هاتن ، هه رچی بر دوویه ته وه نه یه دژوتیته وه و دیتسه وه سه ر سی جگه ی

پیشوو . . .
خواگردن: خو کردن، ره خسان، دهرفته بۆ ره خسان.
خواس: په تی، رووت، پیخاوس.
خه رتهل: سه رگه ر، که پنهک دال، سیسارکه که جه له، مردارخو ر. وشه یه کی تورکییه [Kartal].
خو، خوه، خوه دان: ناره قه ی له ش.
خونکار: پادشا، سولتان، خوداوه ندکار.
خوتین مژگانو هله قه نان: خوتین مژگانان هه لکه ند.
خوناوکه: ورده بارانی نهرمی هیدیی نهرم. [ورده بارانی ژیر ده اران]، دهنکه دهنکه ی ناره قه ی ده موچاو. ملوانکه، له میخهک و مهرجان و هتد دروست ده کرا.
خونچه: غونچه، گولی هیشتا نه پژیو.
خاکی: زور به تنگ دنیاوه نه هاتگ، رهنگی وهک رهنگی خاک.
خشپیله: چکوله ی جوانکیله، خشپلانه.
خشخاش: گوله خاتوونه، تریاکی لی دروست ده کری. ره به نوک، پاوانه ی به زهنگوله.
خاوه: پیتاکی میری، سه رانه.
خوشیلک: گیایه کی که لاسکی یا وه لگی ده شکینی شیری لی دهرده په ری. بۆ ره وانیه زگ خاصه.
خرخال: پاوانه، پاوه ند.
خانی له پزیرین: نه میر چۆلاقی برادوست، که قه لای دمدمی پونا و زور مهردانه به رگری له دژی تلیاک چییان کرد، به لام، کوردی غایه ن، ئاوی له قه لای لی برین و، ره خنه بان ده قه لا کرد و ته قان دیانه وه و سه رچاوه ی ئاو و بژیوبان لی برین، تا دووا پشوو پیوانه شه ریان کرد.
خویا: ئاشکرا و به رچاو.

خه لسان: رزگار بوون، دهرچوون.
خوتین: کانگه ی خوئی.
خه یتی نه بیهل: (الخطیط الأبیض) هه ودا ی سپی (ئهوسا منییش وهک مه لای کورد خوشکی صادم به لامی قه له و دهرانی و ده گه ل مه ته ل خستومته تای ته رازویهک، لییم بیوون).
خانی: نه حمه دی خانی .
خاکه لپوه: سه ره تای به هاری. هه وه ل مانگی به هار.
خرینگه: دهنگی ویک که وتنی خشل و زیپر و زیو.
خه زیم: لووته وانه [خزامة].
خاموش: کوژاوه، دامرکاو، بی دهنگ، کپ.
خه زئا: غه زئا، چوونه شه ری سورمانان بۆ سه ر کافران.
خیتیو شهو: خوی شهو، جندوکه ی شه وگار.
خازه لی: خه نزل، ناگرۆکه، تزیه راکردن، که ری سور، مه لا تهق ته قین، هه نگله شه له، جغزین: چه ند گه مه یه کی مندالانن.
دیران: گوئی دان، ئاودان، گونجان، جی تیدا بوونه وه.
دهوار: کوینی ره شمال.
دهسته چیله: ئاوره ه لایسین، دهسته چیلکه، ئه وه نده ئاوره ی له ناگردانیکه ی به کیکی ده خوازیه وه.
دهستو ده کلکی: دهستان به کلکی.
دار کوتکه: دارکوک، دارته قین، بالداریکه، به ده نوک داران کون دهکا و هیلانه ی تیدا دهکا. داره سمه شی پی ده گوتری، قولته.
دنبهک: دنبهک، دومبه لهک.
دنه: هاندان.
دورنا: وشه یه کی تورکییه، به کوردی قازی قولینگه.
دهل: سه گه من، ده لهک، نه نیر.
دیل: یه خسیر، به رده.

دهسمال: دهسته سر، چهوره، سه ریووشی تهنکی ژنان، میتزه.

دوم: هۆزتیکی کۆچه ری کورده.

دوگرده: بهرمال.

دهفر: تامان، ئیریبار.

دوومان: تهپو مژو دووکه ل.

دهست گرتنه: دهستگیران.

دین: دین، ئابین، ئهم وشه ی «دین» ه به بنه چه که کوردی- فارسی- په هله وی- ئاویتستایییه...

دیم: روومه ت.

دیلان: هه لپه رکخ، هه زاله، جۆلانه.

دژدار: پاسه وانی که لهه، دژدار، دژوان.

دنه: هاندان.

دهل: ده لک.

دهوی: ده وهن، درهخت.

دهقنه: نان چینی وهه ی فه قی.

دهوار: چاره وی و گاوگوتال، کۆن، تاول، سیامال، خیتوت.

رژد: هه وازی کووی، هه ورازئی که به دژواری لیبی به سه ره ده که ون، رپیسکه.

رابن: هه لست.

رژزی ژمار: قیامه ت.

را: ته که بیر، ریگه.

ره زوان: باغه وان، ره زوانی به هه شت هه ره له و تیره به «روضه» ی عاره بیهش هه ره زه که ی کورده...

رته زله: ره زه زۆک، گیایه که هه ره ده لیبی تانجه ندرکه راه.

رنوو: به فری زۆرو له سه ره به کدی که له که بوو، [به هه من].

ره پینا: نیوی جیگایه که.

ره ئی: زووخال، ره ژوو، خه لووز، کۆمر.

غو مار: تۆز، گه رد.

روویه ند: پۆشی پشوین، په چه، پپچه.

رۆینه: جۆره شایه یه که، له گه رمیان «قه راخی» ی بی ده گوتری.

رهش به لک: شایه ی و زه ماوه ندو هه لپه رکیبی ژنو بیاو پیکه وه.

رووکه: قیبله.

رچه: بزنه ری، ریگایه کی باریک، رچه ی شکاند: سه ره ده قی شکاند، بۆ یه که م جار ده ستیان بی کرد.

ره گه ل: به گه ل، ده گه ل، له گه ل.

رکه: قه فه س.

راکه: لابه ره، هه لگره.

راز: نه یینی، ئه وه ی له دلدا یه و لۆ هه موو که سی نادر کیندری.

زارو بیج: مناله ورده که.

زه رده زیه: بالداریکه له که نه ناری ده چی، زه رده وهاله به دریکیش ده گوتری.

زه ند: کتیبیکه ی ئابینی زه رده شته.

زری: پۆشاکه له ئالفه ناسن و زه ردو مس، بۆ شه ری له به ره ده کری. [زرتیووش].

زه ند: نیوان جومگه و ئانی ششک، بره دار، قه لاشکه ری.

زیقه: زیه به ده نگی تیژ.

زارا: نیوه بۆ ژن، که و، ژه ره ژ.

زه رده په ر: تیشکی نزیک رۆژاوا بوون.

زایه: پیزه، تۆل، له ده ست چوو، ون، گوم.

زه: ده نگی راتله کانی زنجیر.

زه رده زیه: زه ریاف، زرکستک، زه رده وهاله، زه رگه ته، سویره مۆزه.

زورنا: سووره نه ی، نامیری موزیک، به فوو لیده دری.

زه رتک: گیایه که به نی بی ره نگی ده که ن.

زه رده: بزه، تیشکی تاو له به بیان و ئیواره.

زه نگی: رۆنی تاویاو، زه نگیوله، رکیتف، درز، قه لش، ژه نگی، زیل.

ژنانه: ترسه نوک.
ژوان: ئەو جیتی دوو دلدار بەلێتین بە یە کدی دەدەن و یە کدی ببینن.
سۆ: کونی دەرزی، ئیش و ژان.
سوی: ژان، حەسەرت.
سەریشک: سەریەش.
سەو: سەبەتە.
سەردار ئاباد: گوندیکە.
سەرەپۆ: زۆر پەلەکار.
سازنە: زورناژەن.
سارەوان: وشترەوان، لە سەحراوان.
سواب: بەردی لوس و پانکەلەیه.
سەر هەلگرتن: رۆیشتنی بێ گەرانەوه.. کول، خەم، قولت.
سندان: نەخۆشییەکە، دەزگای ئاسنگەر.
سوون: تێژکردن.
سیاوەش: کۆری پادشای ئێران ئەفراسیابی پادشای توران کوشتی و ئەو شەرە سەدان ساڵ درێژە کیشا و هەر بۆیە، بۆشتیکی لەپرانەوه نەیه، دەگوتری: «بوو بەخوێنی سیاوەش».
سیروان: رووباری سیروان. لە کوردستانی ئێرانەوه بەرەو ولاتی کوردستانی عێراقی دەروا.
سازو سەمتوور: ساز، ئامرازی موزیک.
سەمتوور: ئەوژی ئامبەرەکا موزیک یا دنە. سەنتوور.
سێ پیتی: جۆرە شایییەکی کوردییە، قەراخی.
سەلسەو پەلە: زنجیری بە پوولەکە.
سوخمە: زوخمە، لەسەر کراسەوه لەبەر دەکرێ، جۆرە یەلەگێکی ژنانە، لەخامەکی سەوز و سوور و هتد دروست دەکرێ، ئەوه بۆژن... ئی پیاویش هەیه...
سایە: سێبەر، سادە.
سولتان ئاباد: نیوی شارێکە. کۆن بەچەمچەمال

گوتراوه.
سەرتۆپ: یەکەم لە جوانی، یا لە ئازایە تیدا.
سریلە: بالدارێکی چکۆلە ی جوانە دوو پەری وەک دوو شاخی لێ بلند بوونەوه.
سوورە قانگ: جۆری مراوی سوور و سپییە.
سوئسکە: سوئسکە، تەپهوو.
سێر: تێر.
سیروو: ریشۆلە.
سەول: گولێ پۆپە کە لە شێرە، داری سەروو، داری قەیاخ ئاژۆتن.
سێوەرە: سێبەرە، جەت.
سوئسن: گولێکە زۆر بۆن خۆش.
سندم: پیتوێندی ئاسن.
شیشۆقە: لەتکە سوالتە و شووشە ی رەنگاو.
شەوکی: بەرەبەیان.
شەندە و مەندە: مەسەلە دەلێت: شەندە لە مەندە کە مەتر نییە. یانی هەموو کەس وەک یەکە لە ماف و بەشدا.
شەپال: جوان و نازەنین.
شەمال: مۆم، شەم.
شەمزینان: بەرە ی شەمسە دین، ناوچە ی شەمە دینان، تەرگەوەر و مەرگەوەر.
شەشدانگ: تێکراییی مەلک، ئیستری پشت پان و قەویله.
شلە: سووری پتۆک پتۆک.
شلوئ: لێخن، شیلوو.
شێخانی: شاییی شێخانی.
شەدە: مشک، بەسەرەوه دەبەستری.
شان و شاپک: کورتەک و شەرۆالی کوردی باکووری کوردستان.
شاهۆ: نیوی کێتیکە لە کوردستانی ئێران.
شیتلاقە: بالدارێکی لنگ درێژە. قامچی، تازیانە.
شنگ: زۆر، هێز، ئەسپنگ، شینکە ی کەم، ددانی

دهنگی خویندنی دورنا.	لی گیرنابی.
قوت: پروت.	سنت: سرو، کزهبا، شنه.
قزه: ترسنوک.	شلیتره: گولتیکی سووری نال، یان زهردی پیاله
قاو: نه خوشی بهرزه و لاج.	ناسایی و سهرونخون.
قهرال: شا.	شیتست پهر: قهقهه، پر.
قهباله: قوچان، سه نه د، قهواله.	شهکته: ماندوو، هیلاک، وهستیای.
قاش: کوور، نقیم.	شهوهزنگ: شهوی زور تاریک.
قهب: گاز.	شو: شپورهرد.
قوش: بالنده.	شهما: موم، شهم.
قاز: قازوو.	شهمت: شهم (شمع)، موم.
قومری: بالداریکه له تیره له کوتره باریکه،	شهپال: جوان و نازنین.
یاکه ریم.	شروزل: شرو بی بزگور.
قازباخه: گیایه کی ئاوییه گه لای له پیتی قاز	شکیر: بهر ئه شهکوت.
دهچن. وشهکه تورکییه (قاز آباغی).	شالور: جوژه بولبولیکه.
قراو: گوشتاویکی چهوره که به ماسته وه	شش پهر: جوژی تووی جو.
دهخوری.	شات: لکه داری یه کساله ی چو.
کافه ی شمشاد: مهیخانه یه له تاران.	عابی: رهنگی ئاویی نامال شین، ئابی.
کرنوش: ئیکلام.	عاجی: ههر شتیتیکی له ددانی فیل، له شه فراهی
کهژ: زور سپی.	پیل، ساز کریاوی، کوشکی عاجی.
کارگ: مریشک.	غهره ننگ: گیایه که تووی وردی وهک خاشخاش
کهوش: به گهل دهرچوونی کیژ و کورانه بو گیا	دهگری.
کردن و ئاهه ننگ گپران.	فیز: کیبر و بایی بوون.
کهوی: مائی.	فله: عیسه وی، مه سیحی.
کهسر: خه م و کول.	فیرکه: مه دره سه.
کهفر: بهرد، ته وهن، که مهر، که ور.	فرچک: مه لژگ، مه لاشوو.
کهمن: پیکه نین.	قربله: گه ره کیتکه، جیگه ی وه فایی، شاعیری
کل: سورمه.	به ناووبانگ بووه، له شیعریکا ده لئی:
کل کردن: ناردن.	«وه فایی ئاخری خیر بی دهمیتکه بی سهرو
کل: جیگه ی سوور کردنه وی نامانی گل.	شوینه، شیعی «شیرین ته شی ده ریس» له
کیشهر: جاذبه.	شبعره هره بهرزه کانیه تی.
کیشکچی: پاسه وان. ئه م وشه یه به ئه سل	قوچه قانی: بهر ده قانی، که هنیک، قه لماسک.
تورکییه. له ئیشیکچییه وه دروست بووه.	قاچاندن: پانندن.
ئیشک به مانا حه ره مسه رایه، جاران به	قاشاغ: لاسکی گه نمه شامی.
به رپرسی چاودیری حه ره مسه رایان ده گوت	قانگ: دوو که ل، دهر فته، بو دووباره بازی کردن،

- «ئیشیک ئاغاسی» .
- کریت:** دزیو، ناشیرن.
- کرمل:** دهموچاؤ ئاولاوی.
- کهنه:** کهوتنه.
- کهوتی:** تۆپی.
- کول:** خهم، قولت.
- کۆمگ:** یارمەتی.
- کاک:** نیاز مهلا ئەمجەدی قەلایه که نازناوی شیعری: کاک، بوو.
- کۆپین ئاوا:** گەرەکیکه له مههاباد.
- کۆله:** مهسهلیکی مهشهوره دهلین: خوا ههقی بزنی کۆله له شاخدار دهستیتهوه.
- کهزی:** پرچ.
- کۆلهدار:** ئیستعمارگر.
- کانی سانان:** نیتوی جیگایه.
- کهلوو:** کولۆ.
- کوند:** کونه، کوندهبوو.
- کهسەر:** خهم.
- کلاوژیر:** تاسکلاوی زیری ژنان.
- کرمهک:** جۆره خشلیکی زیری ژنانه، له کرم دهچن.
- کلۆجه:** کولهنج، یهلهگی ژنان.
- کهمبەر زیو:** پشتبند زیو.
- کهمبهرچین:** کراس یا کهوای ژنانه ی ناوقهده قرتینراوی چین چین.
- کنج:** جلکو کهلوپهل، جلویهرگ.
- کوموم:** کلاو.
- کهلاک:** جهستهی مردار.
- کهل:** برهدار، نیرهگامیش، گای نیر، گیان له بهریکی کیوییه. درشت، نازاو بهکار [کهله میرد، کهله پیاو، کهله گا...].
- کهندهسمه:** کاسهله شینکه، مهگه زخۆره.
- کهونارا:** دیرینه، له میژینه.
- کهرویشکه:** بزفتی خهلهودان به دهم باوه.
- کام:** ئاوات، نارەزوو، نەخۆشی، بلۆقاوی زاری یه کسم که ژه میردهی ئالیک دهین.
- کاره:** دهنگی بهرزی پهزو بهرخ، قاره.
- کاسهله شینکه:** قژاکه، تاق تاق کهره، یاحهق، مهلیکه.
- کور کور:** قه تی.
- کفر:** داری کفر، قتهروو، له حاویه و دهم چه مان دهرووی، تیروو.
- کهما:** گیایهکی بهرزی گهلا ده رزییه، کارگی کهما له هه موو کارگی چیتره. ده گهل. «لو» دا، که ئه ویش ههر گیایهکی بهرزی گهلا ده رزییه، بۆ ئالیکی ناژهل ده بار ده کری.
- کوزوله:** کوزبه ره، وهک کهوهر و ته ره تووره ده خوړی، تامی توور ده دا، له نیتو ئاوی خوړدا ده رووی.
- کاروو:** کاردی، هاز.
- کوراده:** قوراده، ته ره کتوی.
- که نیر:** گیایه که گولی جوانی هه یه. نیتوی دوو جۆره داریشه، یه کیان به دروو، ئه وی دیبان بی درک.
- کلاوین:** جۆری پتواس.
- کهزی:** په لک، پرچ.
- که له م:** گیایه که له تیره ی که له رم، بنه که ی وهک په تاته ده کری به چیتستی «برنج و که له م» عه جه م زۆری حه ز لی ده که ن، له که ره لاو نه جه ف و به غدا (تمه ن که له م) ی پی ده لین.
- کامیون:** لۆری.
- کابان:** که یوانوو، که یوانۆ، خامی مالتی، بنه وانه.
- کاکای به کاکای:** پانو به رین و بی ئه م سه رو ئه وسه ر.
- کۆک:** ته یار و پیکویک.
- که ل:** چیا، که ژ، کو، کیو، قه لشت، برهدار، جیگه ی ددانی که وتوو، به هره، فائیده، نیتو هندی دوو چیا.

- گان:** هه‌رزنه تاله .
- گزه:** حيله ، فيل .
- گه‌وکرده‌وه:** پتکه‌وه لکاندن .
- گه‌وه‌پ:** گه‌ور، ته‌ويله .
- گیانه‌لا:** سه‌ره‌مه‌رگ، گیاندان .
- گۆرمزه:** گیایه‌کی کویتستانییه .
- گه‌له‌خوئ:** خاوه‌ن مینگه‌ل .
- گرار:** دانه‌ویله، شو‌ریا .
- گه‌لو:** داخۆ .
- گرته‌ی به‌رکۆزه:** دوگمه‌ی یاخه .
- گر:** بلتسه و گرگرتن .
- کلکۆ:** قه‌بر .
- گویتن:** بالداریکه شه‌وتارۆژ هه‌ر ده‌لئ: هم هم ده‌ش حیلینئ .
- گۆز:** زه‌وی رتیکه ته‌خته، قه‌بر .
- گه‌مان:** سه‌گی نیر .
- گزی:** به‌رده‌ستی کویتخا له گوند، جاش کویتخا .
- گول عه‌نهر:** خورمال .
- گه‌ردانه:** ملوانکه .
- گۆه‌رۆک:** ریزه دوگمه‌ی زیترو زیتو که له به‌رۆک و پیتسیر ده‌درئ .
- گیلگیله:** ریزه گۆلینگیه‌ی تیک‌خراو بۆ سه‌ر و شه‌ده‌ی ژنان .
- گرژال:** په‌نگیکه بۆ مه‌ره‌ز که له‌نیوان ره‌شو سووردايه، سووری نامال ره‌ش .
- گۆشته‌زoon:** گۆشته‌ی ساغ که له پاش ساپیژ بوونه‌وه‌ی برین سه‌ره‌له‌داته‌وه .
- گاله:** ده‌نگی پتکه‌نینی ساوا، هه‌راو هوریا، قریوه .
- گوشاد:** وه‌کری .
- گۆل:** ئالۆزی و لینک ئالۆی .
- گه‌ز:** قه‌پ، گاز .
- گیتلم به‌ریاغ:** (Golin Parmagi) تورکییه، واته: قامکی بووک، (أصابع العروس)
- به‌حاره‌وی، به‌ جو‌ره شیرینییه‌ک ده‌گوترئ له جو‌ری بورمه .
- گوئ به‌رخه:** گیایه‌که له گوئی به‌رخ ده‌چئ .
- گۆله بابونه:** گۆله به‌بیوون .
- گیلاخه:** گیایه‌که بۆ چیشته‌ خو‌شه .
- گوزروان:** گیایه‌که بۆ ده‌رمان چاکه، بنی دووره .
- گۆه‌ند:** شایی .
- گیابه‌ند:** گیایه‌که زۆر بزۆن و به‌رامی خو‌شه، کیژو کالان به‌زلفیاندان ده‌کن .
- گه‌زیه:** بلازیر، گۆلنیکه سه‌ره‌تای به‌هاری ده‌پژئ .
- گیسک:** که‌زی، پرچ .
- گرد:** ته‌په، ته‌لان .
- گۆزه:** گیای وردکراو بۆ چه‌ره‌و له‌وه‌ری ئازله‌ل .
- گۆه:** ده‌نگی بای به‌ ته‌وژم .
- گورد:** چاپک و ئازا، به‌گور، ئه‌م وشه‌یه له‌شنامه‌دا هاتوه و به‌ مانای ئازایه .
- گوئ سوانه:** سوانده .
- لاجانگ:** نیوان روومه‌ت و نه‌ستۆ .
- لکین:** پتیه نووسان .
- لیژ:** دارستان، جه‌نگه‌ل .
- لیو:** لیکاو .
- لاله‌باس:** باغیتکه، گۆمی ته‌ته‌که له نزیک ئه‌و باغه‌یه .
- لک:** په‌ل، لکه: په‌له .
- له‌ک له‌ک:** حاجی له‌قله‌ق .
- لاوک:** سترانی قاره‌مانیه‌تی، لاوژه .
- لووشه:** قه‌وت دانی به‌ساغی، گیایه‌کی ده‌ ناو دۆکۆلیوی ده‌کرئ .
- لاله هه‌باسی:** گۆلنیکه به‌رزه بالایه، به‌ زۆر په‌نگیان هه‌په، گۆلی هه‌وت په‌نگ .
- لاولو:** گۆلنیکه ناسکی به‌ زۆر په‌نگ، به‌ده‌وری لکو چله‌داردا لوول ده‌خوا، لاڤلافک .
- له‌متان که‌وی:** ئافه‌رم، بتان په‌ژم، قسه‌یه‌کی بۆ ده‌نه‌دان و هاندان ده‌گوترئ، هیندی جار .

لهمنت نه كه وئ. ده گوتري.

لۆري: ئوتومبیلی باره لگر، کامیون.

لوان: رۆپین، گونجان.

لیته: قورله لیتته، چلپاو، هری، له هی.

لهک: تیره یه که له لور، سه گه و نه ده کانیان به دزی کل له چاو پفین نامین، همه سه عید به گی جاف له کتیبی «ناواره» که یدا زۆری باس کردوون، به زۆری لای کولبایی و چواروهند ده ژین... حیکایه تی جه یران چاوه کهم، له و ناوچه یه رووی داوه...

لهز: خیرا، خیرایی.

لهش به بار: نه خویش.

لیج: لیج.

لاسه ره: خشلکی ژنانه به لایه کی سه ره وه قاییم ده کری.

لاگیره: زه نه بریکه به لای سه ره وه قاییم ده کری.

لوولاک: لوولاک، گاللور.

لهرزانه: خشلکی ژنانه.

لووله: خشلکیه بو دووعا تی خستن، به زۆر مانای دیکه ش هاتوو له لوله و زنجیر له ژیری.

ماسی گره: بالداریکه به ماسی ده ژی.

مه خمه ر: پارچه ی مه خمووری په نگ سه وز، مه خمه ل.

مشت: ده ست.

مالو ویران: مالتان ویران.

مشت: ده ست، ناو له پ.

مه گین: مه گهر.

ما چی کهم: ئه دی چ بکه م.

مژی: میشک.

می: تیر، تورخه کردوو.

مژگورین: پیوا کوژ.

میتشه: دارستانی بی له دهم چه م، لیره وار، بیتشه.

مه زره ق: شیلایه کی نوک ئاسن.

مه وه لوی: نازناوی بنه ماله بییکه بژیشکی ده که ن.

مله: رقه به ری، ره گ بره.

ماسوو: گوندیکه له نیوان لاجان و سابلاغا، هه ژار مندالیی خوی زۆر له وی به سه ر بردوو.

مازی: نیوی چیا یه که له کوردستان.

مز: کری.

مه رنه مووک: «من ربک» پرسیاریکه له کاتی ته لقیینی مردوودا ده گوتری. واتا: خودات کتیه؟

مه تال: قه لغان، مه رتال، کان، مه عدنه.

مووچ: جومگه، ماچ، رووناخویش، قوت. گوی مووچ.

مه لول: مات، زه بوون.

مه چک: مه چه ک، زه ند، نیوان جومگه و ئانیشک.

مه ندی: گیایه کی کویتستانییه ده گه ل ژاژی و په نیر ده کری.

میخه ک به ند: به رمووری له میخه ک.

مه کسی: قسه ی سه رزاره کی به بی کرده وه.

مالیاوا: گوندیکه له کوردستانی عیراق.

ماک: ئه سل، بنه ما، بنواشه، به زۆر مانا دی...

مژه شینه: که وش، مووزک، پیتلاو.

میتکوک: دار به له ک، کوژتی زۆنی لئ ده رده هیندری، مایه ی کوکا کوکلاو بیپسی کوکلاشی لئ ده رده هیندری، له زۆر جیگا، شه ربه تی «سووس» ی لئ دروست ده کری. له مووسل و به غداو شام و قاهیره باوه.

میژورد: گیایه که بو ناژه ل زۆر خوشه.

ملوانه: گهردانه، ملوانکه.

میتلاقه: په به نوک، کلاو سووره، ته نها گولیک ده گری، به ته نه اشه، بویه په به ندیان بی گوتوو... بندوو ره شی پی ده گوتری.

مفته خوژی: به لاش خوژی، مشه خوژی.

مه کو: جیگه ی کوپونه وه ی خه لک، کوکا، مه کوژی دزان.

مامیرن: گیایه کی بۆ دەرمان دهشی. **موشکول:** چه له مه، که له م، ئاسته ننگ، گرفت. **نه فرین:** له حنه ت، له عننه ت، نفی. **نریا:** نرا. **نه ورۆزه:** گولینکی زهرده بهر له گه زیزه دهرده چی. **نوقم:** نقوم، ژیر ئاوکه وتوو. **نه بهرد:** شه، گهر، جه ننگ. **نوال:** شپه له ی چکۆله به قهه د چیاوه. زۆر مانای دیکه ی هه یه. **نزار:** نس، نسا، نسرم، لپه واره، مانای دیکه ی زۆره. **نیاگان:** با پیران. **واز:** ئاره زوو. **وازی:** گه مه، جه ز. **والا:** به تال، کراوه، سه ره تاک، فلا، ئالا و والای بوو که له. **واتن:** وتیان. **وزه:** تا قهت، تابشت، پرست، پرشت، تاوشت. **وه گوین:** راگوین. **هه توان:** مه له م. **هه لپه:** په له، ته ماح، تاسه ی زۆر. **هه لووک:** داریکی هیند بستیکه و دادراوه، هه لووکین بازیه که یه تی. **هه یف:** مانگی عاسمان. **هه رهت:** دهرهت، کیس، گهرمه ی شت، زۆری شت، [هه ره تی جوانی]. **هاکا:** له پر، هه ربینا، له نکاو هه ر کاتیکت زانی. **هه بهات:** دووره، له کران نایه. **هه ی داد:** هاوار به ده نگمه وه بێن. **هه لۆ:** بالداریکی ره شی راوکه ره، زۆر به هیزه. **هه ویره:** بالداریکه که مچ له ریشۆله زلتر، کونج کونجیه وه زۆر ئاشقه هه رزنه، زۆر قه له وه. [ئوتیه دک]. **هه لدیر:** تا فگه، جیه گی زۆر بهرز و قییت له

شاخدا. **هه لنز:** گیایه کی به ناووبانگی گه لا دهرزییه، له تیره ی که ماو لۆ. بۆ دەرمان دهشی، بۆ چیشته خۆشه و له وه ری چاکه. **هه یرو:** گیایه که بۆ دەرمان دهشی، هه له مه له. **هه له له:** بالۆره به گه روو، هه یگۆ، هه یگۆ. **هه ر بینا:** هه ر کاتیکت زانی، له نکاو له پر. **هه میتز:** باو هه ش. **هه وای تیکه ل:** ئاهه نگی چه ند قۆلی. **هه وری:** پارچه یه کی ئاو ریشمی ته نکه ژنان به سه ر خۆی داده دن. **هه رگه ل:** لکه داری وشکه وه بووگ. **هه ندریشن:** گیایه کی کویتسانی. **هه یله:** ناموور. **هه لوه دا:** عه ودا ل، له دووی شتیک و پیل و سه رگه ردان. **هه راشه:** زۆر گه و ره بوو.

372	- په شیمانی پینه یه	271	- شیرین به هاره
375	- به زمی روونی	273	- کوټخای به کره جو
377	- کوردستان به هه شته	274	- دهمه ته قه ی پیروټ و باپیر
378	- دهمی نایگاتی	276	- به کره جو
378	- ههر تیره یه کن	277	- دهمه ته قه ی پیروټ و باپیر
379	- درۆ به درۆ	279	- قه وانه شره
380	- به لاف پتیک نایه	283	- تیتل و ببیل
381	- ویرانه یه یان ماله ؟	286	- به سهر هاته که م
381	- هه له له چیدایه ؟	294	- دهمه ته قه ی پیروټ و باپیر
382	- سه رچاوه سوټره	296	- چۆن جیژنه نه گرین ؟
383	- هاواری له سهره	303	- دهمه ته قه ی باپیرو پیروټ
384	- دزی جادوو	305	- کوسکی کاوه
385	- باوکی	313	- کاوه : بارزانی
386	- له مهرد نه گهری	315	- دهمه ته قه ی پیروټ و باپیر
387	- نه وینی گه وره	319	- به زمی به هار
388	- چاکه له گه ل خراپان	322	- دوژمنی نه زان
388	- مشک و میروو	323	- چیرۆک
389	- کرمی ناوخۆ	331	- دهمه ته قه ی باپیرو پیروټ
390	- پشوو درټژ	334	- دهمه ته قه ی پیروټ و باپیر
391	- جی ژوان	338	- دهمه ته قه ی پیروټ و باپیر
391	- نایه تی گۆپال	342	- له دهمی نه هه نکا
392	- بایه ک	344	- حه لله ق مه لله ق
393	- رتیوی و که له شیر	347	- مه ته ل
394	- ره قه و مراری	350	- سروود
396	- میتشک و دلای نییه	351	- سروود
397	- قه ل و که و	352	- قو ناغه کانی ژبان
397	- که ر یۆ سه رزه ماوه ند	354	- کوژی زانیاری کورد
397	- خیه گه به ری نادا	354	- دهمه ته قه ی باپیرو پیروټ
398	- گورگ و به رخ		
399	- که رو که وله شیر	357	به شی دووهم
400	- قه ل و بولبول	357	- که رو گا
401	- گریان نه ک نان	359	- که ری کول
402	- بیخه زمانم	360	- زهنگی مشکان
403	- له به هاری نه هاتوو	362	- که وه شه له
403	- تووتیی که چه ل	363	- هه ویری به موو
405	- ورچی نه کوژراو مه فروشه	364	- رتیوی به فیشال
406	- دۆستی نه زان	365	- ملی درټژ میژوو
407	- که ر به لاهول ناژی	366	- داوه ل
408	- نه گهر	367	- ده رسی به چه پوک
409	- ژوانیکی دوور	368	- سواری مار
410	- ورگه مه ر	371	- که ری بیگار
410	- هه له ی زمان		

457	ره‌مه‌زانی ۱۳۲۳	411	شۆربا و پشکه‌ل
460	هه‌زار نامۆزگاری شتیرکۆی کۆری خۆی ده‌کا	411	له چه‌رو تاژی
		412	له دلی نه‌داوه
464	به‌شی سیته‌م	412	کونه کۆتر
464	به‌یتی سه‌ره‌مه‌ی	413	کۆ زاناته‌ره
515	به‌پاکی بیره	413	که‌می له بیره
516	ئه‌گه‌ر ئاوها نه‌که‌م چ بکه‌م؟	414	راست و درۆ
517	سمبیل باپی	414	دلۆ به‌ده‌هۆل
517	لای لایب	414	ریش هه‌لته‌کینه
521	لیفه شپه	416	گۆره یان ماله
523	غه‌زهل	417	چ ده‌باری
524	دیسان غه‌زهل	418	تینستر باج نادا
525	تیته‌لکیشی شیعی حافظی شیرازی	419	فیل له تاریکی
526	نه‌ی پسینی	421	له سراج الدینه‌وه
527	تیته‌لکیشی ناهیری مه‌لا باب	422	له مه‌لا نه‌بویه‌که‌وه
527	چوارینه	422	له سه‌رکیتی ئه‌بو عه‌لای مه‌عه‌رپی
535	زه‌ردی لیمۆ	422	له عه‌ره‌بیه‌وه
536	ژوانیک	422	هاواری زۆر لیکراو
		427	ژوان
		427	که‌رسته‌ی ژن
538	به‌شی چواره‌م	427	بوۆ و گامیش
539	بارزانی نامری	428	میژه‌ری مه‌لا
543	ده‌مه‌ته‌قه‌ی قۆبتاس و پیروۆت	429	ده‌بوو بیزانیا
545	تاکه‌ی	429	ره‌نج و گه‌نج
551	هه‌ر شه‌و نابج	431	ده‌رمانی ده‌باغ
553	رۆژی کورد	432	تاوانی میره
556	رتیه‌ری نه‌مر	432	فرشته
559	نمونه‌ی هونه‌ر	434	هه‌زار هه‌ر هه‌زاره
561	به‌یادی تۆ ده‌ژی دلم	434	که‌رویشکاوا
563	به‌یادی بارزانی	434	هه‌لۆ هه‌ر به‌رزه
570	ئه‌ستیره‌یه‌کی گه‌ش	435	خۆی خوشتر ده‌وی
574	شابازی چیا	437	خینوی گۆل و فرمیسک
575	خوایه به‌س نه‌بج ئیتر	442	له نامیق که‌ماله‌وه
580	کورد له فه‌رمووده‌ی تۆ ناگا	442	له ئه‌بو نه‌واسه‌وه
593	وه‌ک بارزانی نابیته‌وه	443	له نازانم کپوه
597	بوۆ کاک ئیدریس: گۆلی خانه‌دانی بارزان	445	فرمیسکی هه‌تیو
599	شینگیپی	446	کۆهستان
602	ژارگه‌ی ماران	447	خینوی گۆل و وه‌نه‌وشه
		449	مانگه‌کانی سال
		450	سرود بوۆ پیتشمه‌رگه
		452	سرودتیک
		454	کاویژی له میژینه‌یه‌ک